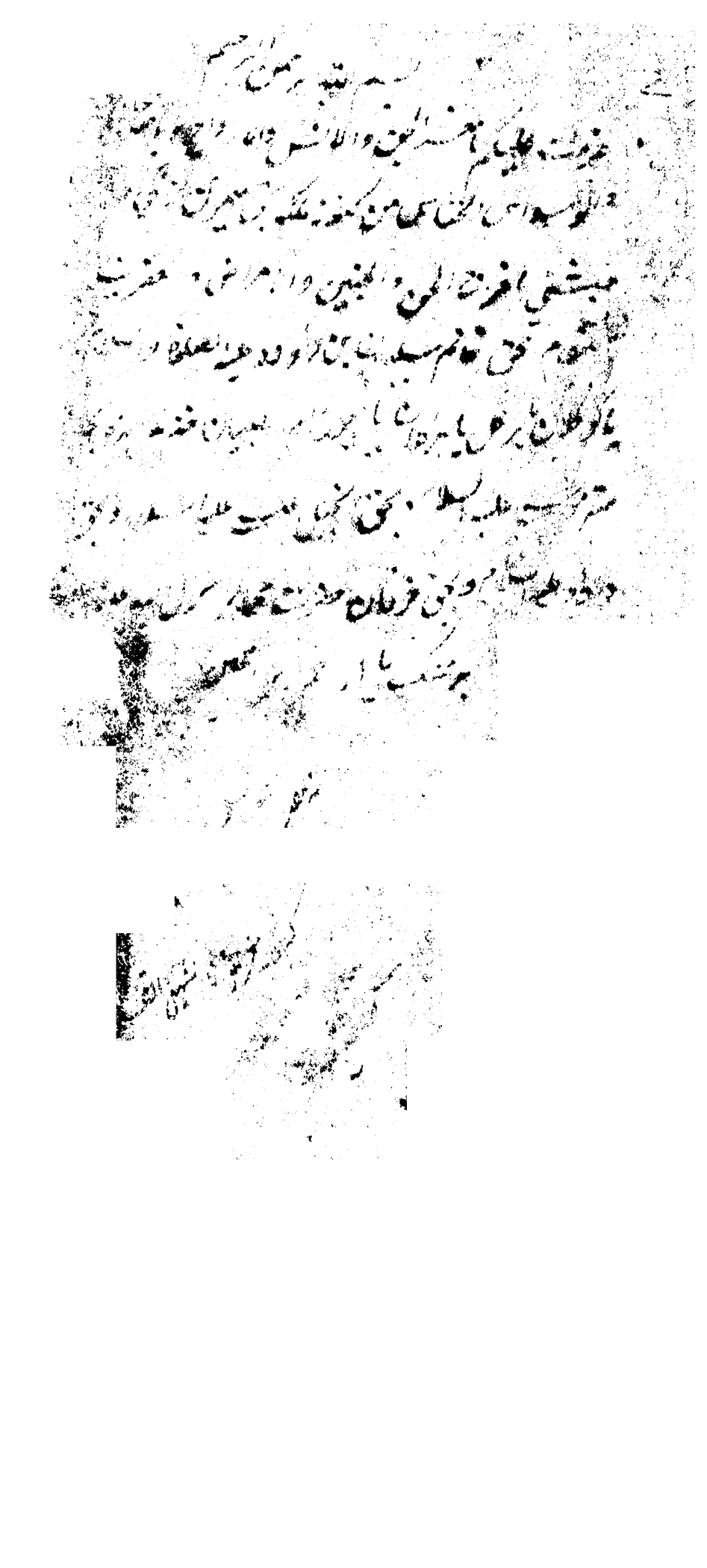

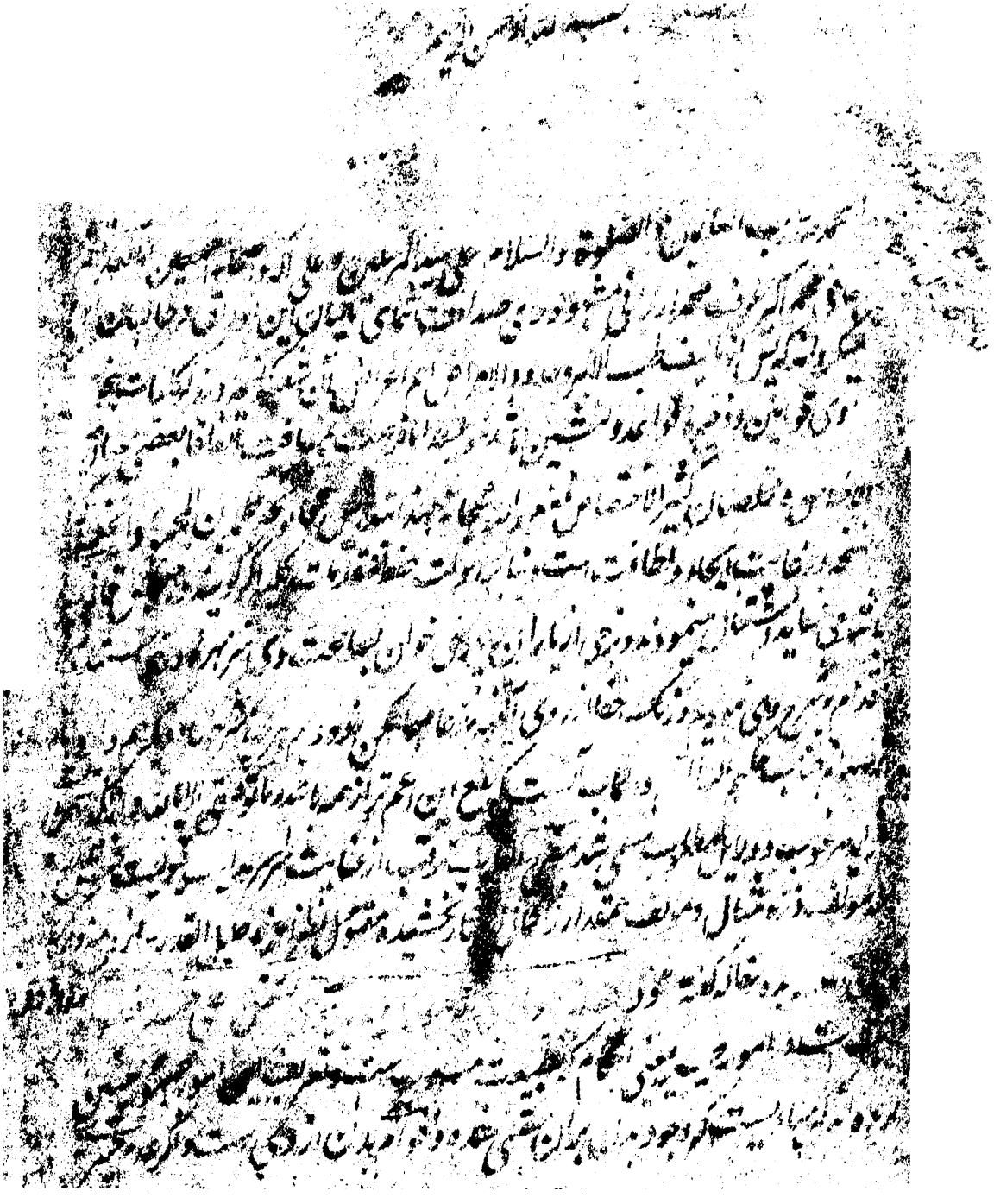

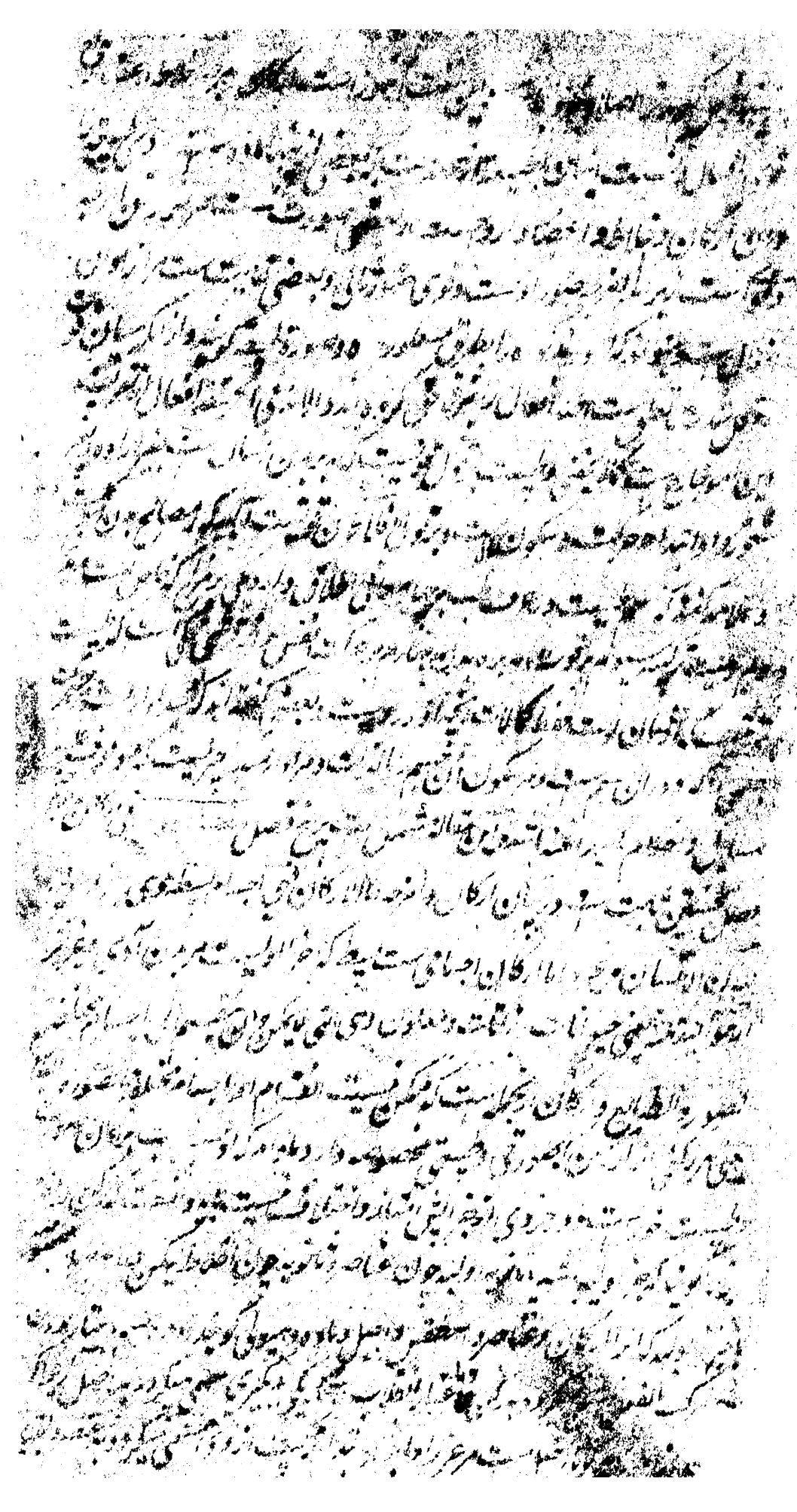

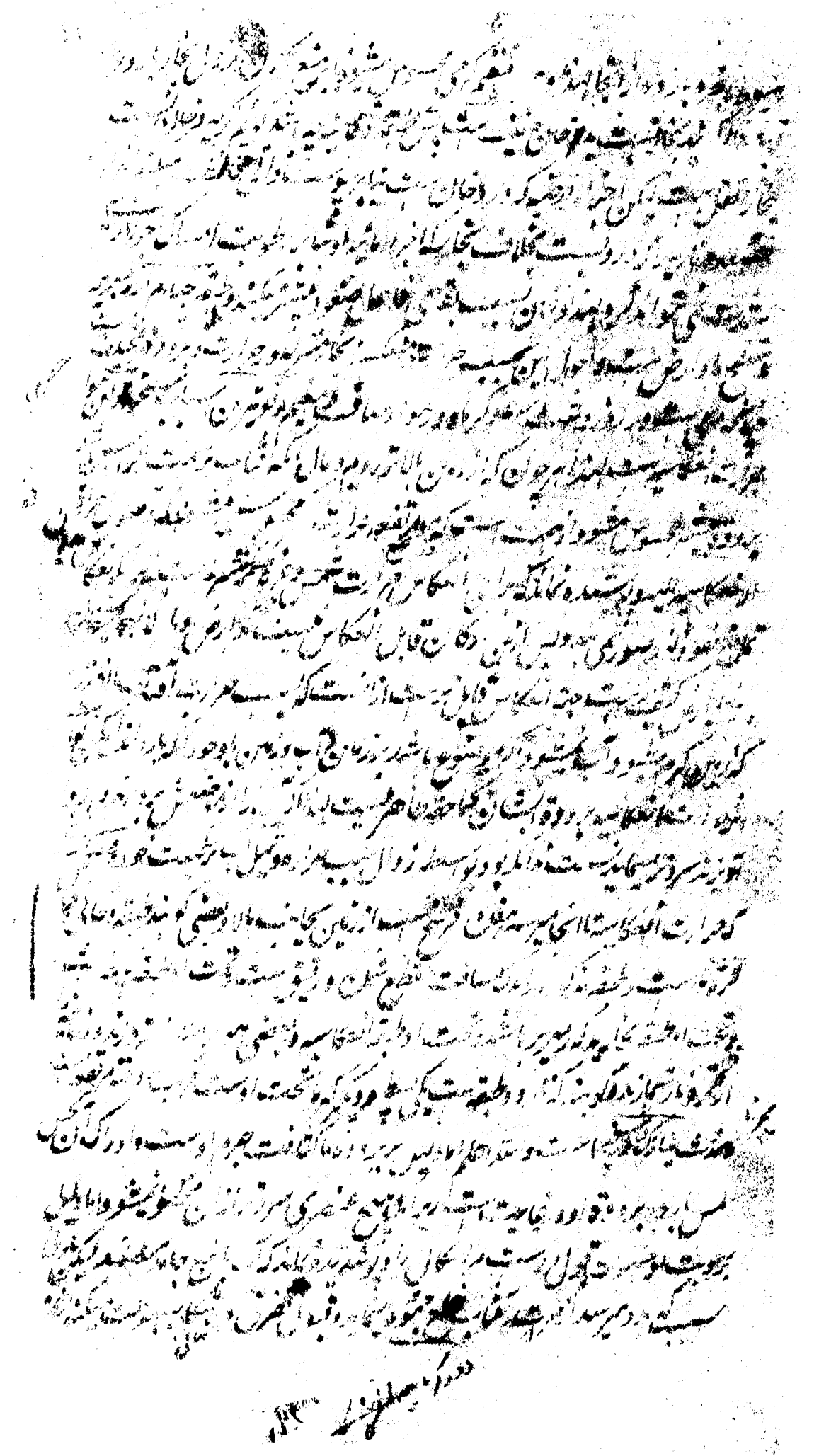

او را حس [illegible] چنانکه [illegible] قابل اتصال و انفصال و تشکل [illegible]

بسهولت [illegible] قبول [illegible] تا [illegible] بسبب قابل صورت [illegible]

و [illegible] قال الشیخ فی الشفا [illegible]

[illegible] آب [illegible] صورت [illegible] آب [illegible]

[illegible] قوت [illegible] شده [illegible] آب [illegible]

[illegible] آب [illegible] بسبب [illegible] وجود هوا [illegible]

[illegible] آب [illegible] طبیعت [illegible]

[illegible] صورت [illegible] اولا [illegible]

[illegible] قبول اتصال [illegible] تشکل [illegible] هوا [illegible] و آب [illegible]

[illegible] طبیعت [illegible] شوری [illegible]

[illegible] آب [illegible]

[illegible] آب [illegible] طبیعت [illegible]

[illegible] شوری [illegible]

[illegible] طبیعت [illegible] عفونت [illegible]

[illegible] بود و [illegible]

[illegible] آب [illegible] بعض [illegible]

[illegible] بعضی [illegible]

[illegible] بعضی [illegible] شود [illegible]

[illegible] نقصان [illegible]

[illegible] الطبیع [illegible]

[illegible] قاطر [illegible] الارض [illegible]

[illegible] آب [illegible] شود [illegible]

[illegible] بعض [illegible] شود [illegible]

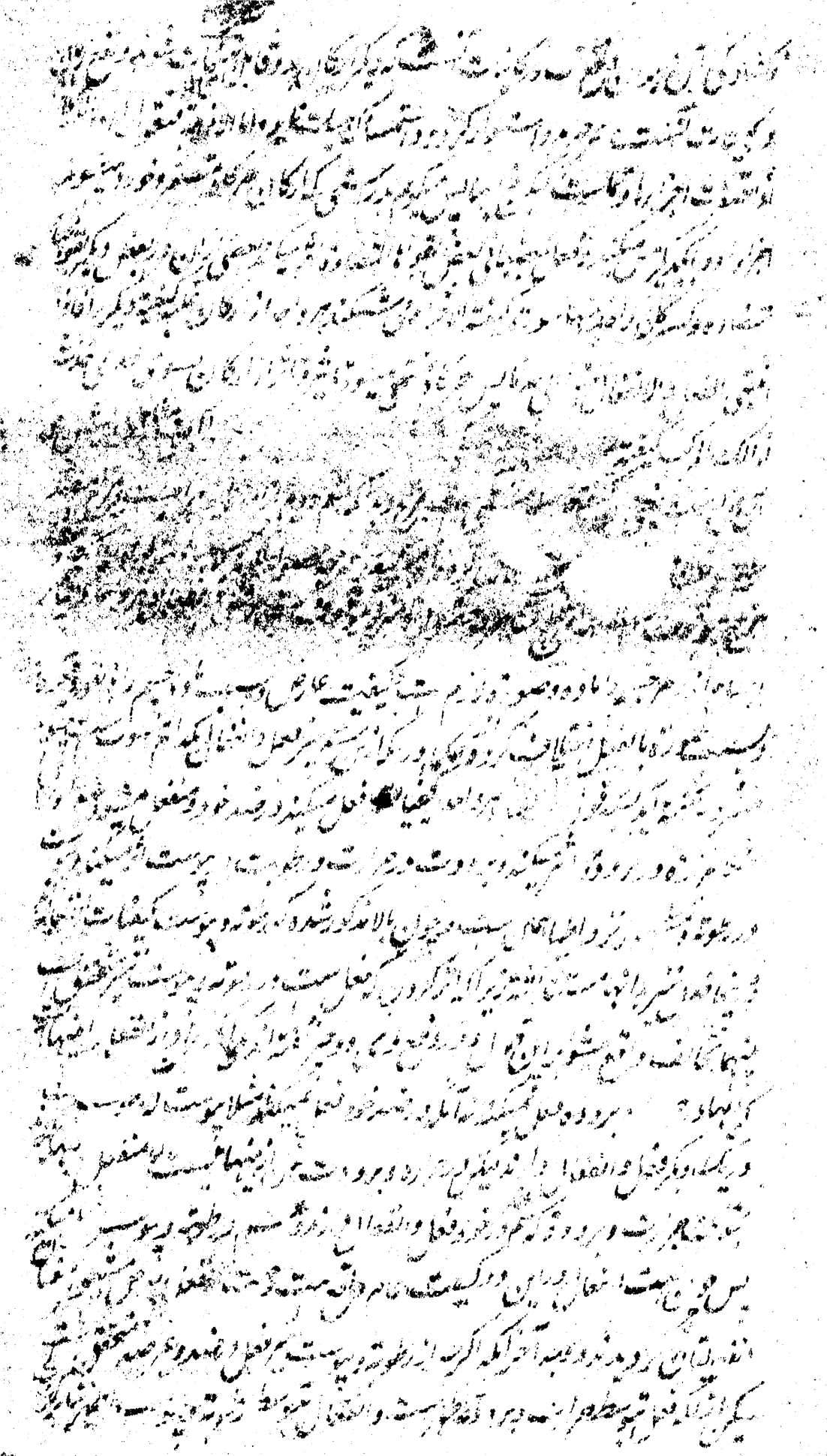

[illegible] نوعی و صنفی متحقق نشود [illegible] صحیح [illegible] بود [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] اعتدال [illegible] نوعی و صنفی [illegible] صحیح [illegible] است [illegible]
[illegible] از [illegible] اعتدال [illegible]
[illegible] الخامس الاعتدال الشخصی بالقیاس
الی نوعه وهو المزاج الذی یحتاج الیه شخص معین حتی یکون موجودا صحیحا [illegible] از آن معتدل
شخصی است قیاس با [illegible] از آن شخص [illegible] است که [illegible] شخصی معین
[illegible] شخص [illegible] موجود و صحیح [illegible] معین [illegible] شخصی [illegible]
در پس آن [illegible] و صحیح [illegible] معتدل باشد
[illegible] این شخص [illegible] شخص [illegible] شخص [illegible]
[illegible] السادس الاعتدال الشخصی بالقیاس الی احواله فی نفسه
[illegible] وهو الذی اذا حصل للشخص کان علی افضل ما ینبغی ان یکون علیه ششم از آن معتدل
شخصی است قیاس با احوال او [illegible] که [illegible] شخص باشد [illegible]
[illegible] شخصی [illegible] اعتدال [illegible]
[illegible] متفاوت است [illegible] بهترین حالات [illegible]
[illegible] احوال [illegible] احوال او [illegible]
[illegible] اعتدال شخصی قیاس [illegible]
الاعتدال العضوی بالقیاس الی النوع وهو المزاج الذی [illegible] کل عضو من الاعضاء بحسب
[illegible] قسم از آن معتدل عضوی است [illegible]
[illegible] عضوی [illegible] اعضا [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] اعتدال [illegible]
[illegible] معتدل [illegible]
[illegible] معتدل [illegible]
[illegible] الاعتدال العضوی بالقیاس الی [illegible]

آنرا حمل بر معتدل کان [illegible] فصل [illegible] این کلیات [illegible] ششم از آن معتدل منسوب است

با خص با حوال [illegible] داخل است که چون با صحاح [illegible] شود [illegible] عضو در بهترین حالها

که بود از [illegible] آن عضو بر [illegible] صحت [illegible] است که مرا هر عضوی که [illegible] بهترین حالها [illegible]

چه [illegible] اول [illegible] هست او را [illegible] احوال وی [illegible] اعتدال [illegible]

و با خارج [illegible] الاعتدال [illegible] خارج از اعتدال [illegible]

[illegible] هشتم [illegible] که [illegible]

است [illegible] معتدل [illegible] معتدل [illegible] و دروی [illegible] بود

[illegible] از آن [illegible] باشد او [illegible]

و [illegible] از آن [illegible]

[illegible] از اعتدال [illegible] هشتم [illegible] که [illegible] از آن [illegible] باشد [illegible]

[illegible] از [illegible] پس [illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible] از [illegible] باشد [illegible]

[illegible] آن [illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible] از [illegible]

[illegible] معتدل [illegible] اطلاق [illegible]

[illegible] که [illegible] باشد [illegible]

[illegible] است از اعتدال [illegible] است [illegible] گفته میشود [illegible]

[illegible] معتدل است [illegible] اعتدال حقیقی [illegible] گفته [illegible]

[illegible] است [illegible] چون [illegible] شود [illegible] معتدل [illegible]

[illegible] است [illegible] گفته میشود [illegible] معتدل [illegible]

[illegible] معتدل [illegible] گفته [illegible]

[illegible] معتدل [illegible] از [illegible]

[illegible] هشتم [illegible] است [illegible]

[illegible] بسیار پدید آید تر شود چنانچه گفته شد که زبان [illegible] است زیرا که بدن [illegible]
[illegible] از رطوبت [illegible] [illegible]
است [illegible] [illegible] سیلان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
و [illegible] و اصل او [illegible] معنی سیلان معلوم [illegible] آید [illegible]
سیال است که [illegible] رطوبت و سیلان [illegible]
[illegible] سیلان [illegible] است [illegible]
[illegible] سیلان [illegible] است زیرا که [illegible]
بالطبع [illegible] الرطوبة [illegible]
و [illegible] خلط و [illegible] باطل باشد [illegible]
[illegible] خلط شود آن گفت [illegible]
[illegible] و مراد از آن رطوبة الفضلية [illegible] قوله رطب [illegible]
[illegible] و اشباه آن [illegible] سیلان [illegible] از شحم [illegible] و گمان
[illegible] خارج از حد خلط باشد زیرا که مراد از [illegible] معنی [illegible]
[illegible] چون مراد از [illegible] سیلان
بحسب [illegible] رطوبت و سیلان [illegible] منتج خلط [illegible]
[illegible] و قوله المستحيل اليه الغذاء [illegible]
[illegible] اطلاق کند و [illegible] است [illegible]
[illegible] کون و فساد [illegible]
اطلاق [illegible] لازم [illegible]
[illegible] غلط [illegible]

واشتقاق او می آید که صفت است و نوعیت مدخل کیلوس [illegible] صد خلط ما شود و نیل بقائی

کیلوس پس بدو نوعیت مخصوص است زیرا که کیلوس چون تمامی بر آید هر چه خورده شد [illegible]

آن را بعد چیزی نیز ثابت است کیلوس بصورت نوعیه که نام غذا بالقوه البعیده است

بجای او قسمت است پس در صد خلط که غذا بالقوه القریب است در فعل شما شود [illegible]

الکیموس صد خلط را بفعل نمی خوانند شما غذا بالقوة البعیدة را عالة و چون [illegible]

باکه ثابت و علامت [illegible] [illegible] [illegible] اینها از صد [illegible]

کالبیت [illegible] غذا [illegible] است که از آن اوست که چون [illegible]

حیوان شود و از وی بفعل گردد [illegible] [illegible] غذا [illegible]

میگیرند که در جسم [illegible] صورت [illegible] عبارت است از غذا بالقوه [illegible] شود و پس

صورت عضو [illegible] از غذا بالفعل [illegible] که با بالقوه [illegible]

باشد [illegible] صالح آن [illegible] اقلیم است تفاوت در جهات [illegible] صورت عضو شود

و از غذا بالقوه [illegible] قریب باشند که بالفعل [illegible] غذا بالقوه [illegible]

[illegible] طبیعت اولی [illegible] [illegible]

غذا بالقوه البعیده باشند و مثال از آن است گوشت و خبز [illegible] [illegible] البعیده

[illegible] از غذا چنین قسم اخیر است و وی از کجا [illegible] جزو [illegible]

[illegible] علی الاطلاق [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ثانیه زیرا که [illegible] خلط [illegible] فی حقیقته و اطلاق [illegible] مجاز است [illegible]

خلاف [illegible] است [illegible] بالقوه ثانیه [illegible] در [illegible] اخلاط [illegible] است [illegible]

طبیعت [illegible] امور طبیعی منحصر است [illegible] قسم [illegible] الخلط [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] باشند [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] [illegible] چهل [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] امور [illegible] [illegible]

از خلط [illegible] [illegible] [illegible]

هست باید که خوردنی که از هضم و جمود [illegible] از احتراق اخلاط شکایت کرده و خلط [illegible]

و انتقال علی خلاف [illegible] است که ولیکن باعتبار رطوبت و عفونت [illegible] از هضم [illegible] و جمود [illegible]

اخلاط محرقه [illegible] حاصل است [illegible] این خلط [illegible] [illegible] که [illegible] باید [illegible]

که باعتبار استحاله اخلاط [illegible] خلط [illegible] است [illegible] خلط [illegible] که [illegible]

که [illegible] رطوبت بشود [illegible] [illegible] استحاله [illegible]

و باید دانست که خلط محرق [illegible] و سوخته شود [illegible] که احتراق [illegible]

ما فضول را [illegible] طلب [illegible] احتراق خلط [illegible] است که [illegible] و غلیظ [illegible]

[illegible] اشکال [illegible] کند و کثرت [illegible] غلظ [illegible] احتراق است و [illegible]

[illegible] خلط [illegible] است [illegible] مرکب [illegible]

[illegible] است که [illegible] تا شد الان المستاوات [illegible] عنصری [illegible]

[illegible] بالقصر [illegible] باید که خلطی [illegible] آید بهذا [illegible] خلطی [illegible]

عنصری واقع است [illegible] الدم [illegible] زعفران است [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] است [illegible] که چون خون [illegible] بدن [illegible]

[illegible] رطوبت غالب می آید و [illegible] گرم [illegible]

[illegible] مبتلا میشود [illegible] طلب [illegible] که [illegible] طلب [illegible]

[illegible] بیماری [illegible] از [illegible] شود و بعضی گویند [illegible] اکثر [illegible]

[illegible] است که [illegible] می آرند و [illegible] که [illegible] از [illegible]

[illegible] است که تولد [illegible] و [illegible] بدن [illegible] که [illegible] بدن [illegible]

تحلیل [illegible] بدن ایشان کمتر میشود و بواسطه [illegible] که [illegible] مسام است و [illegible]

ایشان [illegible] باذن خالقها [illegible]

و در بدن [illegible] یعنی هر چه از بدن تحلیل یابد [illegible]

[illegible] از نقصان [illegible] دیگر [illegible] و [illegible] نقصان [illegible]

[illegible] غذا [illegible] خوردن است [illegible] صحیح [illegible]

و الصفرا [illegible] باشد و از این خلط صفرا است و آن گرم و خشک است و در طبع آتش است

لهذا چون [illegible] بسبب [illegible] آید [illegible] منفعت [illegible] بسبب [illegible] میشود [illegible]

[illegible] و از امراض گرم و خشک [illegible]

[illegible] رطوبت [illegible] لطیف [illegible] از آن بسبب [illegible]

[illegible] سودا [illegible] لیکن [illegible] غلیظ است

[illegible] صفرا [illegible] مرکب ساخته

[illegible] بعضی [illegible] است که [illegible]

صفرا [illegible] لطیف است [illegible] لطیف [illegible]

و چون [illegible] لطیف است [illegible] است [illegible]

[illegible] باشد که صفرا [illegible] است [illegible]

[illegible] جهت منع [illegible]

[illegible] صفرا [illegible]

[illegible] رطوبت [illegible] خلط [illegible] است [illegible]

[illegible] امراض [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] رطوبت [illegible] میشود [illegible]

[illegible] بسبب [illegible]

[illegible] حرکات که مخفف است [illegible]

[illegible] عضو [illegible] است [illegible]

[illegible] اعضا [illegible]

[illegible] خلط سودا است [illegible] خشک است و در طبع [illegible] است [illegible]

[illegible]

[illegible] سودا [illegible]

[illegible] غلظت [illegible]

و عمل او در خون در این وقت همان عمل انضجت در بدن و آنچه از نافع ... از روایت کرده
نقل می سازد انفعال ... حقیقة این قول که سودا خون را غلیظ میکند و فافا ... د
از که جمیع این عرد و فاین ... نشاند در یک وقت مقصود و نیست بلکه در وقت حاجت باید ست
و در وقت دیگر حاجت بآن ... بصرفات با مرا که شی ... بعض ... نیست مثل خون ... که
... از اخلاط ... با ... هم ... زی ... د ... که عضا ... و ... الحی ... تفرقه ...
... سودا ... با اعضا ... که ... بعض اعضا ... شود ... عظام
و عضاریف و چیز آن که صلب ... در اجل ... بدین الغذا ... با عضائی که
... بغذا سودا ... داخل ... و ... غذا ... اعضائی که ... میشود ...
... آن ... و ... فعل ... بغذا ... قدری از آن ... حاجت ... معده
زیر تا غذا ... آدمی ... چرخ و تحریک ... گرسنگی ... که حال خاص سودا است
... و ... معده ... سودا ... که آدمی را حاجت ... غذا واجب شود و قدری از آن
بر فم معده آید و سبب ترشی و ... سهی ... قوی ... کنند ... اجر ...
... او ... تا ... کیفیتی که ... بحرکت ... یا ... شوید ...
شهوت ... است که ... بعضی ... مر ... شهوات ... نشان ... سعیت ... شهوات ...
... بعد از ... آنکه ... الطلب که مسکن ... شهوتها ... بنابر ... مطلق
... الا ... اخلاط خون ... است از آنست که ... ...
و طبعت ... زیرا که ... حیوة و مزاج ... است از آنست که ... ...
طبیعة ... و دیگر ... اعتدال ... بعد از خون ... بلغم ... زیرا که او
خون ... و بعد بلغم صفرا است زیرا که ... تا خون ... صفرا ... بعد
خون ... تو ... با خون ... زیرا ... بعد ... سودا ...
المعز ... و بعد ... سودا ... با عتبار ... خون است ... و ... دیگر
بدن ... قوا ... و دیگر او ... خون ... خالی از ... که
وجود ... مختلف ... وجه ... دو

طبیعی و غیر طبیعی [illegible] الدم الطبیعی هو احمر اللون لا کمی لا مرة جدا اما خون [illegible]
[illegible] نیست [illegible] مدبکر [illegible] باید دانست که در [illegible]
خون طبیعی [illegible] که [illegible] دافع بدن باشد [illegible] منقول شود اما در بدن
[illegible] باشد [illegible] غیر طبیعی گویند و خون طبیعی را چهار صفت است
[illegible] اعتدال القوام است چنانچه هر چهار [illegible] ذکر کنیم [illegible]
[illegible] صفت اول در خون [illegible] که [illegible] و [illegible]
[illegible] اعتبار کنند [illegible] که چون [illegible]
[illegible] دلیل [illegible] باشد [illegible] دلیل [illegible] صفت حمرة
[illegible] اعتدال [illegible] چنانچه صفرة دلیل [illegible] و سواد دلیل
[illegible] خون طبیعی [illegible]
[illegible] باشد [illegible] و [illegible]
[illegible] باشد [illegible] الحمرة [illegible] است یعنی [illegible]
[illegible] سیاهی در وی [illegible]
[illegible] صفت دوم آنست که [illegible] باشد
[illegible] باشد [illegible] مع ذلک باید که [illegible]
[illegible] صفت سیوم [illegible] معتدل القوام باشد یعنی قوام او
[illegible] و سودا [illegible] خلطین دیگر
[illegible] غایت [illegible] نگردد
[illegible] بیان [illegible] کرده و صفت چهارم
آنست که [illegible] چون [illegible]
[illegible] باشد [illegible] آنست که [illegible]
[illegible] زیرا که اعضای [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] بعضی [illegible]

بشم

قاعدتا چنانچه در [illegible] بیرون عرضی [illegible] است چون [illegible] بعضی مشابهت بهم چون [illegible] غیر طبیعی

[illegible] غیر طبیعی نیست که مخالف طبیعی باشد و این [illegible] طبیعی [illegible] و حال [illegible]

یکی آنکه در جمیع صفات طبیعی مخالفت داشته باشد مثلا [illegible]

[illegible] صفات مخالف [illegible]

[illegible] باشد و [illegible] طبیعی [illegible] گویند [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] گویند مثلا [illegible] باشد [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] پوشیده [illegible] خون [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] باشد [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] خون [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] خون [illegible]

[illegible] عرق [illegible]

[illegible] خون [illegible]

[illegible]

[illegible] خون [illegible] باشد [illegible]

[illegible] خون [illegible]

[illegible] آن [illegible]

[illegible] آن خلط [illegible] خلط [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بعضی [illegible] آنکه [illegible] خوردن خون غلیظ [illegible] بگردد حتی که خون [illegible] منعقد شود [illegible]

[illegible] سودا [illegible] که هر خونی که [illegible] منجمد شود و دیگر خون [illegible]

[illegible] خون [illegible] است [illegible] در وقت [illegible] سبب [illegible] کند [illegible]

و اما الصفراء الطبیعیة [illegible] الصفراء الطبیعی [illegible] رنگ

[illegible] است [illegible] است [illegible]

[illegible] لطافت [illegible]

[illegible] است [illegible] جسم [illegible] است

و از [illegible] است [illegible] طبیعی [illegible]

سودا [illegible] است [illegible] احتراق شود [illegible]

بدانکه [illegible] اقسام [illegible] صفرا الطبیعی [illegible] المرة الصفراء [illegible]

[illegible] رقیقة [illegible] است [illegible] غیر طبیعی [illegible]

[illegible] جمع المادة لغة بمعنی شده [illegible] صفرا [illegible]

[illegible] اطلاق [illegible] و کذلک [illegible] تخصیص [illegible] قسم [illegible] اسم [illegible]

بنابر [illegible] که چون اقسام دیگر [illegible] که گفته [illegible] این قسم

[illegible] حقیقت [illegible] اسم گردیده [illegible] آخر [illegible] شد [illegible] دیگر که این

[illegible] صفرا اکثر [illegible] پس [illegible] صفرا [illegible] صفرا [illegible]

[illegible] زرد [illegible] باشد اگر رنگ صفرا طبیعی [illegible] است و رنگ [illegible]

و از اختلاط [illegible] با سپیدی زردی حاصل شود الثانی المحیّة وهی التی [illegible]

نوع ثانی از صفرا غیر طبیعی است صفرا [illegible] است که [illegible]

زرد [illegible] باشد [illegible] مح [illegible]

[illegible] این نوع [illegible] زرد [illegible] الثالث الصفراء [illegible]

[illegible] الصفراء [illegible] المح [illegible]

[illegible] است [illegible] صفرا [illegible]

که در صحت و زردی چنین باشد و بعضی اجزای صفرا محترق شود و نیز سوختگی و سیاهی پدید آید و اگر محترق

پس با صفرا [illegible] است [illegible] مشابه سودا شود [illegible] کند و چون زیرا که از احتراق سیاهی [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] از الوان الصفراء [illegible] قریب [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] است [illegible] اصناف صفرا است و [illegible] سوداست [illegible]

[illegible] است [illegible] و اول است که چون احتراق صفرا [illegible]

[illegible] محترق [illegible] سیاه [illegible] چون [illegible] شود [illegible] زنگاری [illegible]

[illegible] و آن [illegible] صفرا است [illegible] که [illegible]

[illegible] که [illegible] است [illegible] که موجب [illegible]

[illegible] است [illegible] اقسام [illegible] صفرا [illegible] شده [illegible]

[illegible] است [illegible] محترق شده [illegible] اجزاء [illegible] از [illegible]

[illegible] است از صفرا و طبیعی [illegible] از [illegible] که [illegible] است

صفرای [illegible] مختلط شود با بلغم سودا و از طبیعی یعنی محترق [illegible] صفرا [illegible] و [illegible]

[illegible] با بلغم [illegible] صفرا با سودا [illegible] صفرا با سودا [illegible] است [illegible]

بسیار باشد [illegible] اصناف [illegible] صفرا [illegible] صفرا [illegible]

[illegible] سودا [illegible] زنگاری [illegible] محترق [illegible] است [illegible] و باید دانست

که [illegible] که بعضی [illegible] صفرا [illegible] شده [illegible] بعضی دیگر که محترق [illegible]

[illegible] که [illegible] شده [illegible] صفرا [illegible] اگر [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] که [illegible] و فرق [illegible]

[illegible] است که [illegible] زنگاری [illegible] است [illegible]

و [illegible] است [illegible] چنانچه [illegible] بعضی [illegible]

گفته‌اند که صفرا طبیعی [illegible] است همچون [illegible] است [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] و [illegible] صفرا [illegible] موجب

[illegible] است [illegible] که [illegible] صفرا [illegible]

و اگر ... خون ... گویند ... طبیعی ... است ...

... بلغم ... سودا ... صفرا ... بلغم ... سودا ...

... اختلاط ... چیز ... دیگر ... شده ...

... خون ... است ...

مناسبت ... بغیر ... اعضا ...

... الطبیعی ... اصلح ...

... آن ... خون شود ... خون ... است ...

... یعنی قریب ... تحلیل ... خون ... برای آن گرده ...

... طبیعی ... شوند ... خون شده ...

... قلیل ... بلغم ... خون ...

... صفرا ... سودا ... است ...

بلغم و مره خون ... است ... گرده ... طبیعی ...

... است ... قریب ... نضج ... است ...

... اعتدال ... خون ...

و بلغم طبیعی ... البرودت ... قیاس ... البرودت ... قیاس ... خون ...

... الطبیعی ... طبیعی ... است ...

... خون ... خون ...

... خون ... شد ...

... خون ...

... است ... چیزی ...

... آن ... سام ... است ...

... صفرا ... است ...

... است ...

[illegible] بواسطه حرارت [illegible] که لازم حرارت است طعم را
[illegible] تا [illegible] ازان پدید آید همچون [illegible] که [illegible]
[illegible] طعم [illegible] و دوم [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible] باشد [illegible]
[illegible] بسبب تحلیل [illegible] بسبب [illegible]
[illegible] اقسام طعم [illegible] قسم [illegible]
[illegible] قسم اول [illegible] جسم [illegible] یعنی [illegible] بسبب [illegible]
[illegible] الرابع العفص و هو الذی [illegible]
و هو کثیف [illegible] اصناف [illegible] طعم [illegible] یعنی [illegible]
[illegible] اصناف [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] حلاوت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] من التفه و هو الذی لا طعم له و یغلب علیه الجوهر
المائی [illegible] الاصناف [illegible] یعنی بی مزه [illegible]
[illegible] اصناف طعم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

تحصیل [illegible] و [illegible] حیوان یا نبی غلیظ [illegible] [illegible] مشابه [illegible] از [illegible]

مغیری [illegible] طعم [illegible] شده [illegible] بطول [illegible] طعوم [illegible] و [illegible] [illegible]

فی الطعم [illegible] [illegible] که [illegible] تفسیر [illegible] در [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] گفته اند [illegible] باشد [illegible] حیوان [illegible] نمی [illegible]

[illegible] اقسام [illegible] اقسام [illegible] [illegible]

دو گونه است یکی [illegible] دار و دوم [illegible] جهت [illegible] و دو گونه [illegible]

گویند حیوان از جهت [illegible] انسان [illegible] غیر انسان [illegible] نمی باشد و دوم [illegible]

[illegible] اطلاق میکنند بر چیزی که علم کنند [illegible] جنسی [illegible] [illegible] باشد [illegible]

[illegible] علم [illegible] حیث الطعم [illegible] شد [illegible] حیث القوام است [illegible]

آن شده گفته [illegible] غیر طبیعی از جهت قوام [illegible] [illegible] القوام [illegible]

[illegible] مختلف القوام [illegible] قسم اول [illegible] متفق القوام و این دو گونه است یکی آنکه [illegible]

[illegible] اجزا [illegible] است [illegible] و چون [illegible] غایت [illegible] مشابه [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] است و [illegible] دوم آنکه [illegible] غلیظ [illegible] شده [illegible]

گمان [illegible] [illegible] [illegible] است [illegible] و چون [illegible] غلیظ است [illegible]

[illegible] کثافت نرسد [illegible] و [illegible] آن [illegible] [illegible]

[illegible] آید همچنین [illegible] [illegible]

[illegible] است قسم دوم مختلف القوام و این [illegible] دو گونه [illegible] اختلاف [illegible]

[illegible] را خام گویند [illegible] علی [illegible] اگر گویند چیزی [illegible] در آن [illegible]

[illegible] نتوان [illegible] جواب [illegible] که [illegible] اختلاف [illegible] است که [illegible] اجزا [illegible]

قابل و بعض اجزا [illegible] [illegible] میکنند [illegible] الاختلاف [illegible]

اختلاف [illegible] مخالطی گویند [illegible] متشابهة [illegible] مخالطی [illegible]

و [illegible] مختلف [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] طبیعی است زیرا که [illegible] [illegible] و باقی [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] اگر ... ترک کند علاج [illegible] قبول [illegible] [illegible]

[illegible] غلیظ [illegible] تحلیل [illegible]

[illegible] باشد [illegible] غلیظ [illegible] قبول [illegible]

[illegible] تحلیل [illegible] اگرچه [illegible]

[illegible] سودا [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] سودا [illegible] احتراق [illegible]

[illegible] سودا [illegible] اکثر [illegible] احتراق [illegible] اخلاط [illegible] باشد [illegible] فصل [illegible]

[illegible] سودا [illegible] طبیعی [illegible]

قاتل الوجود است مصنف در صدر بیان آن نشده و در این [illegible] نقص [illegible] غلیظ [illegible]

[illegible] باشد [illegible] خون طبیعی باشد [illegible]

اکثر اطبا ذکر کرده اند [illegible] خون طبیعی [illegible] است [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] لا یکون الاسود [illegible] الاخلاط [illegible] علم ان [illegible]

[illegible] من بدن الانسان [illegible]

[illegible] الذی یسمی [illegible] بدن انسان [illegible]

[illegible] بدن انسان [illegible] معده [illegible]

جوهری که مانند آب [illegible] غلیظ بود و این جوهر [illegible]

[illegible] صورت نوعیه [illegible]

این [illegible] بقای [illegible]

[illegible] الی [illegible]

[illegible]

عطش و آنرا پس آدمی [illegible] طبیعی اگر این انصباب [illegible]

فاعله طبیعت است این را شهوه [illegible] گویند و علت [illegible] و از شهوه

کاذب [illegible] بستمع [illegible] اگر این [illegible] الانفعالیه [illegible] مطلوب

و آنکه [illegible] مطلوب [illegible] اول [illegible]

[illegible] می آید [illegible] عروق [illegible] از تحلیل

شدن [illegible] هر عضوی که آن [illegible]

بدن [illegible] عروق اعضا را النضج می دهد

این نیست که همه آن یکبارگی مستحیل [illegible] اخلاط و عروق [illegible] اعضا

مع بقایا فی العروق بعضی [illegible] مستحیل [illegible] عروق

[illegible] بخلاف کیلوس [illegible]

یکبارگی مستحیل با خلاط میگردد و کبد [illegible]

[illegible] تمامی [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تحقیق [illegible]

[illegible]

[illegible]

که اخلاط چهارگانه [illegible] از امتزاج ارکان [illegible] و [illegible] محل [illegible] می‌شود

است [illegible] می‌شود [illegible] مرتفع گردد و تکون [illegible] مراد از تکون

اعضا از [illegible] و [illegible] که آن جسم از اول مزاج اخلاط

[illegible] از اخلاط [illegible] اخلاط [illegible]

[illegible] عضو [illegible] اول [illegible] اعضا [illegible]

یعنی [illegible] تمام اعضا تمام [illegible] نامند [illegible] تکون اعضا از

[illegible] است که بی واسطه [illegible] اعضا [illegible] از [illegible]

چون تکون اعضا [illegible] از [illegible] اعضا [illegible] عضو مرکب

از اعضای مفرد [illegible] واسطه [illegible] عضو مرکب [illegible]

عضو و اعضا [illegible] که تکون اخلاط از اول مزاج [illegible] از هم

[illegible] از اول مزاج [illegible] نبات می‌شود [illegible] نبات [illegible]

[illegible] اخلاط [illegible] واسطه باشد چون تولد اخلاط از غذا [illegible] واسطه باشد

چون تولد اخلاط از [illegible] و تولد [illegible] از اخلاط چهارگانه [illegible] مزاج [illegible]

[illegible] اجسام [illegible] اول مزاج الاعضاء [illegible] صادق [illegible]

[illegible] که [illegible] عضو است [illegible]

[illegible] که حاصل شده است از اول مزاج اخلاط [illegible] اعضا

[illegible] یعنی وجود اعضا بی واسطه [illegible] باشد [illegible] روح [illegible]

[illegible] رطوبت ثانیه [illegible] از آن تکون [illegible]

از اخلاط [illegible] واسطه [illegible] اجزا [illegible] لطیف [illegible] متغیر شود [illegible] حاصل [illegible]

[illegible] مقدم [illegible] که سبب آن [illegible] اخلاط رطوبت ثانیه [illegible] منقسم [illegible]

[illegible] اعضا منقسم [illegible] نیست [illegible]

[illegible] و اعضای که [illegible]

[illegible] و اعضای که [illegible]

[illegible] التی تکون مبادی [illegible] بقاء الشخص او النوع [illegible]

[illegible] است که مبادی [illegible] باشد [illegible] حاجت بود در بقای شخص [illegible] نوع [illegible]

مبدأ [illegible] است که [illegible] وجود بود و مبدأ [illegible] است از فاعلی بود یا قابلی [illegible]

فاعلی [illegible] قابلی [illegible] فاعلیت [illegible] بودن ایشان جهت [illegible]

[illegible] چون [illegible] مبدأ [illegible] است [illegible] مبدأ فاعلی [illegible] مبدأ [illegible]

[illegible] مبدأ [illegible] قابلیت قابل بودن [illegible]

[illegible] مطلق [illegible] بودن هر عضو [illegible]

[illegible] منفعل گفته [illegible]

[illegible] فاعلی [illegible] چون قلب [illegible] مبدأ [illegible] فاعلیت قابلیت [illegible]

[illegible] قلب عضوی [illegible] چنانکه گفته شد [illegible]

[illegible] اعضا [illegible] بقای شخص [illegible] بقای [illegible]

[illegible] الشخص [illegible] اعضا [illegible] القلب [illegible]

[illegible] قوة الحیوانیة [illegible] قوة حیوانیت و حاجت بسوی این قوة [illegible]

[illegible] آن [illegible]

[illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] باشد [illegible] محکم [illegible]

قوت [illegible] عضو [illegible] چون [illegible]

[illegible] این قوت [illegible] باشد و الدماغ [illegible]

[illegible] قوة الحس [illegible] قوت حس و حرکت [illegible]

قوت نفسانی [illegible] بسوی این قوه [illegible] است که بعضی اشیا [illegible] است [illegible]

اعضاء حرکت

لنفسه

مخصوص [illegible] که [illegible] منفعت [illegible] بقای نوع [illegible] که [illegible]

[illegible] شده و چون بقای [illegible] بقای [illegible] منفعت [illegible]

[illegible] منفعت [illegible] الا اعصاب النخاع

[illegible] اعضائی که خادم [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] است [illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] که [illegible] آن [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] کرده اند [illegible] است [illegible]

[illegible] قلب [illegible] مستحیل [illegible] میشود [illegible]

[illegible] میکند [illegible] مستحیل [illegible]

کرده [illegible] مختلط [illegible]

[illegible] آن [illegible] بواسطه [illegible]

[illegible] مختلط [illegible] اتفاق است [illegible]

[illegible] دماغ [illegible]

[illegible] است [illegible] مرتفع است [illegible]

[illegible] مرتفع میشود [illegible] خادم است [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] میشوند [illegible]

[illegible]

[illegible] الشی [illegible]

[illegible] و وجود و حصول در [illegible] صورت [illegible]

[illegible] الاعضاء [illegible] الاعضاء التي تجري [illegible] القوى [illegible]

[illegible] الاعضاء [illegible] اعضای که [illegible] اندیشی [illegible]

[illegible] الاعضاء [illegible] اگر [illegible] بسیط [illegible]

[illegible] بسیط باشند [illegible]

[illegible] قوة [illegible] الاعضاء [illegible] بسیط است و [illegible]

[illegible] از قلب [illegible] دماغ [illegible]

[illegible] و آن [illegible] مذکور است [illegible]

[illegible] و آن [illegible] الاعضاء التي [illegible] الاعضاء [illegible]

[illegible] الاعضاء [illegible] الغضاریف [illegible]

[illegible] آن اعضای [illegible]

[illegible] دیگر بعضی [illegible]

[illegible] اعضاء دیگر [illegible] و آن [illegible]

[illegible] عضوی [illegible]

[illegible] چرا که هر عضوی [illegible]

[illegible] تقسیم الاعضاء بالجملة الی [illegible]

[illegible] الکل فی الاسم و الحد [illegible]

[illegible] که هر جزوی [illegible] گرفته شود [illegible]

[illegible] بسیطة [illegible]

[illegible] الاعضاء [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] چهارم [illegible]

عضو نگویند بلکه جزوی از جهت عضو بود و عضو هم با جزوی [illegible] و طول [illegible]

یکی هم این جزو را [illegible] کل نخواهد بود [illegible] الا که [illegible] واقع [illegible]

[illegible] معروف [illegible] و دو چون [illegible]

[illegible] عضو [illegible] مذکور [illegible]

[illegible] چون [illegible] مذکور [illegible]

و اشتمال آن [illegible] عصب و [illegible] عضو [illegible]

و رباط و چون عصب و رباط را از ایشان جدا ساختند [illegible] عصب و رباط [illegible]

و حال آنکه ایشان اجزا ایشان اند [illegible] ایشان اگر چه اجزاء ایشان است [illegible]

[illegible] عضو مفرد [illegible] مرکب از [illegible]

[illegible] مفرد [illegible] مذکور [illegible]

[illegible] عضو مفرد [illegible] رباط [illegible]

[illegible] عضو [illegible] مشارکت

[illegible] عضو [illegible] لازم [illegible]

عضو [illegible] مفرد [illegible] جواب [illegible]

[illegible]

[illegible] عضو [illegible] مفرد [illegible]

[illegible]

[illegible] عضو [illegible] کل [illegible]

[illegible]

[illegible] جزو [illegible]

[illegible]

[illegible] حقیقت [illegible] جزو [illegible]

[illegible] عضو مفرد [illegible] جزوی [illegible]

و اما چون اعضای مفرده معلوم شد مرکب را از خلاف آن تعریف خواهد رسید یعنی مرکب آنست
که هر جزوی که از وی بگیری مشارکت نباشد کل را در اسم و حد و مراد از جزو ... عضو دست که او
جزو آن عضو بتوان گفت و اگر چه که از وی جزو ... اصبع ... را ... تعریف کرده شود
... حقیقه همچنان که ... نتوان گفت ... توان گفت
... جزو ... دست ... بالحقیقه جزو دست ...
دست ... آن ... جزو دست ... حقیقه
... نهایت ... آن ...
جزو ... عضو مرکب ... عضو ... آلات نفس است
... حرکات و افعال ... بعضی اعضا مفرده ... اعضا ... که
نفس ... روح ... اعضا ... روح ...
اعضا ... آلات ... اعضا ... مرکب ... آلی است ... مرکب
... عضو ... عضو مرکب ... عضو ... خلقت و
است که تمامی عضو مرکب ... عضو مفرد ... خلقت ...
... احتیاج ... عضو ... اولی بود ...
... اعضا ... معطی و ... معطی و چون ... شد
... چهار قسم ... معطی قابل و آن دماغ ... معطی ...
... سیم ... معطی ... آن ... حساس است ...
چون ... است ... معطی ... معطی و قابل و ... قابل ...
... تغذیه ... معطی ... قوت ... اعضا ...
قوت ... معطی ... غیر معطی ... عضو ... قوت
... قابل ... غیر قابل چنانکه گفته شد ... قوت ... غیر قوت تغذیه است
... قوت ... عضو ... حاصل است ...
... گفته شد و باید ... معطی بودن عضو ... است و لیکن

[illegible] قوه [illegible]

[illegible] و اگر [illegible] نیست [illegible]

[illegible] گرد [illegible] [illegible] [illegible]

از [illegible] [illegible] [illegible] است [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] آن [illegible] [illegible] [illegible] است [illegible]

[illegible] که [illegible] است [illegible] اجسام [illegible] [illegible]

میشود [illegible] که در آن [illegible] که حاصل شود [illegible]

جسمیت بشود زیرا که اگر از جسم جسمیت باشد همه اجسام [illegible] در [illegible] [illegible]

چون تحقیق شد پس این قوه گشت نظر الی الفعل و بتمامه قوی دو گونه است اول قوه

آن قوه حیوانی و نفسانی و طبیعی است و هر واحد از این [illegible] منقسم [illegible]

کننده اند و قوای [illegible] چون سمع و بصر و ذوق و لمس این قوی [illegible] است که [illegible]

بسوی وی منقسم [illegible] بود و در بقای شخص یا نوع بکار آوری اند که مضطر الیه در آن است

و قوی سه گونه است [illegible] احدها قوه طبیعیه و هی فی الکبد و یکی از آن قوه طبیعی

و آن در جگر است و ثانیها قوه حیوانیه و هی فی القلب و دوم از آن قوه حیوانیست و آن

در دل است و ثالثها قوه نفسانیه و هی فی الدماغ و سوم از آن قوه نفسانیست و آن در

دماغ است اما القوة الطبیعیة فتنقسم الی قسمین مخدومة و خادمة اما قوه طبیعی منقسم میشود و دو

قسم که مخدومه و خادمه است اما المخدومة فتنقسم الی ما یتصرف فی الغذاء لبقاء الشخص

وهی الغاذیة والنامیة اما مخدومه منقسم میشود بسوی چیزی که تصرف میکند در غذا برای

بقای شخص و آن غاذیه و نامیه است و الی ما یتصرف فی الغذاء لبقاء النوع وهی المولدة

والمصورة و منقسم میشود بسوی چیزی که تصرف میکند در غذا برای بقای نوع و آن مولده

و مصوره است اما الغاذیة فهی التی تحیل الغذاء الی مشابهة المغتذی لیخلف بدل

ما یتحلل اما غاذیه پس وی آنست که بگرداند غذا را از صورتش بسوی مشابهت عضو

غذا کننده تا برسد عضو را بدل آنچه تحلیل رفته است از عضو و [illegible] که [illegible]

که از جمله مضرات است و تعلق نفس در حیوانی نسبت بمغز و جدل کثرت است بجهت [illegible]
نفس حیوانی چه سان شود و باقی باشد از این جهت که [illegible] از آن متکون گردد
[illegible] صورت [illegible] و [illegible] باید دانست که اطلاق مغز [illegible] که بر این [illegible]
گردد [illegible] اطلاق کرده [illegible] و از آنکه مولد [illegible]
[illegible] [illegible] نسبت [illegible]
مولده که تصرف میکنند و منی که ماده [illegible] است از جمله قوی [illegible] است علی اختلاف الذین
از قوای این شخص که [illegible] و مولده [illegible] زیرا که مولده از جمله قوی این شخص است پس از
تکون [illegible] و دیگر [illegible] طبیعی [illegible] میکرد [illegible] پس
[illegible] بنظر [illegible] است در بدن [illegible] نظر [illegible] زیرا که [illegible] عمل
[illegible] است در بدن [illegible] قوه [illegible] عمل غاذیه [illegible] و عمل مولده [illegible]
[illegible] متکون میکرد و لیس [illegible] اشتر [illegible] که [illegible] شد
و [illegible] عضو [illegible] موقوف علیه تغذیه [illegible] عضو [illegible]
تیز موقوف علیه است [illegible] مذکوره [illegible] که [illegible]
کذا [illegible] مستعد عضو شدن ساخته باشد مشابه عضو [illegible] گردانند بالفعل [illegible] که [illegible] عضو
بالفعل [illegible] عضو [illegible] که [illegible] بالفعل [illegible] و دیگر اعضا [illegible]
عمل [illegible] غذا [illegible] است که [illegible] تغذیه [illegible] اعضا [illegible]
[illegible] و [illegible] که [illegible] صورت [illegible] مشابهه [illegible] و [illegible] که
برای [illegible] صورت [illegible] عضو [illegible] آن [illegible] انتفاع [illegible] بلکه غذا [illegible]
[illegible] اعضا [illegible] این تقریر روشن شد که [illegible] غذا [illegible]
سازد که عضو شود و [illegible] آن غذا [illegible] خود میباشد [illegible] است که آن ماده
را مشابه عضو کنند [illegible] صورت [illegible]
[illegible] عضو [illegible] که بعضی [illegible] اطلاق [illegible] مغز [illegible] است و [illegible]
در اصطلاح جمهور [illegible] مغایر [illegible] است [illegible] الفرق [illegible] عضو [illegible]

گوشت کنی اگر غذا مستعد را عضو پوست سازد دوم آنکه آن پوسته ملتصق شده را تشابه

بعضو کند [illegible] کل الوجوه و بجیئی الطبائع المغیره و کون ایم غاذیه را گویند [illegible] بالحقائق بمغیره ثانی از

غاذیه را [illegible] نظر بتشبیه [illegible] در تحریر الجواهر مسئله المغیره الاولی هی التی تختص الغذا بالعضو

بعد [illegible] اما بصنعته [illegible] المغیره الثانی هی التی تشبه بالعضو الاولی [illegible] مزمنه بود شود [illegible]

عن [illegible] کون الوجع و البهق و هو ضعف [illegible] کون الاستسقاء اللحمی [illegible] المغیره

فی القوه [illegible] المغیره الثانیه [illegible] لان فعل الاولی متقدم علی [illegible] من [illegible]

[illegible] کل ان [illegible] مغیره [illegible] اطلاق [illegible] اند [illegible]

گفته شده [illegible] تجلی [illegible] آنکه [illegible] ترکرد و چون [illegible] تحقیق [illegible] غیر از غاذیه [illegible]

دیگر متصرف نیست و فعل او دو گونه است [illegible] مغایرت [illegible] مغیره [illegible]

مسمی کرده اند چنانچه گذشت و اما المصوره فهی التی یصدر عنها تخطیط الاعضاء و تشکیلها و [illegible]

مصوره [illegible] آنست که صادر شود [illegible] خطوط عضو و شکلها [illegible]

[illegible] عضوی [illegible] صورت عضوی [illegible] نوع [illegible]

[illegible] مختلط [illegible] نوع باشد حیوان [illegible] از [illegible] و [illegible] پیدا میکند چنانچه

بغل که [illegible] شکل فرس مینماید [illegible] شکل حمار [illegible] نمی [illegible] و [illegible]

و [illegible] للفعل [illegible] که [illegible] عضو [illegible] که [illegible]

[illegible] فعل [illegible] حاجت [illegible] قوی [illegible] که هر چند [illegible] عضو [illegible] نیست

[illegible] که [illegible] فعل او تمام شود [illegible] فعل او موقوف بر [illegible]

این چهار قوه [illegible] و وجه احتیاج غاذیه [illegible] آنست که [illegible] نیست که [illegible]

عضو [illegible] غذا از فعل خود [illegible] عضو [illegible] پس [illegible]

[illegible] و وجه احتیاج بماسکه آنست که غذا [illegible]

[illegible] که [illegible] تشبیه بجوهر مغتذی [illegible] الاستحاله لا [illegible] زمان [illegible]

[illegible] نباشد [illegible] و [illegible] گرفته [illegible] ماسکه [illegible]

[illegible] غذا [illegible] آنجا [illegible] پس بماسکه حاجت نباشد [illegible]

که غذا ... [illegible] ... باشد ... [illegible] ... عضوی ... [illegible]

... [illegible] ... احتیاج ... [illegible] ... صورت عضوی ... [illegible]

... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... گفته شد که

شبیه غذا ... [illegible] ... است که تنگ نیست که غذا

مجذوب مرکب از دو جوهر ... یکی صالح باشد و دوم غیر صالح ... پس ... العضو

... [illegible] ... چون ... [illegible] ... لازم آمد ... [illegible]

دافعه محال ... [illegible] ... کیفیات اربعه است یعنی

حرارت و برودت و رطوبت و یبوست ... [illegible] ... اربعه ... [illegible]

... [illegible] ... کیفیات اربعه ... [illegible]

... از قوی طبیعیه ... [illegible] ... [illegible]

از جمله قوی اربعه ... [illegible] ... که علت قوای مذکوره ... [illegible] ... حرکت

که ... افعال این قوی ... [illegible] ... کیفیات اربعه ... [illegible]

... [illegible] ... بالذات ... محتاج است ... [illegible] ... بالعرض ... [illegible]

جاذبه و دافعه ... حرکت ... [illegible]

... [illegible] ... حرکت ... [illegible] ... فعل ... طبخ است و آن ... [illegible]

... [illegible] ... غذا ... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... محتاج ... حرکت ... [illegible] ... فعل ... [illegible] ... که

... [illegible] ... حرکت کنند لیکن ... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... حرکت ... استعمال ... [illegible] ... کنند ... [illegible]

جمع کند ... [illegible] ... مشتمل ... [illegible]

قال جالینوس ... [illegible] ... [illegible]

مساک انیقا تقریر شابت شد اقتضا رهگی آن چیزی قوت تبسوی حرارت اکتسابات ثلثه بلغمیه
یعنی از ان مخصوص بعضی قوی است چنانکه گفته شود مدار علاجه زرا بسیست تیز تخدیت
میکند مع الحرارة زیرا که استرخا بطبیعت هر گاه در عضو مع رطوبت که حامل قوه است باشد
قوی تر تصریر کرد و مانع افعال آنها میگردد و علاج بادنجی زیرا که رطوبت غریبی است در خارجه
و حرکت مخالفت دارد بالذات پس میوست که شد رطوبت است در جذب مضاوست
و مقوی فعل آن باشد اما در افعال دیگر پس میوست و بدرقت هر دو خاصه مع الحرارت
و وجه خدمت میوست همانست که در جاذبه گذشت و خدمت هر دو خاصه مع الحرارت
دیگر کیفیت بر سبتی که بجاراست ازان در عضو تا که دفع نماید حاصل شود و ظاهر است
که افشردن مزاج بدانکه افشرده زمانی نماید بلکه بلکه انتهای و قصر نمی باشد تا زمانی که در رو
بحسب اراده مسخرج گردد اما سکه زیر میوست در بروده خاصه مع الحرارة و حدت
میوست همانست که گذشت و کوا و جذبه خدمت بروده و ظاهر است که احتباس بروده
نشئی غیر است زیرا که مذکور لا بد است که زمانی طویل قوی شده و همانا تصور لا بد
اما خصمه را رطوبت خدمت میکند مع الحرارة زیرا که رطوبت را غذا میدهد خصمه را در
قبول غذا ش از احاله و طبخ بلیغ و از ین قوی ابعد مجلی در رطوبت نیست مگر خاصه و اما
کیوانیه فعلی الفعل امساط القلب و الشرایین و انتباض ماده و بردن و اخراج ابخره
الدخانیه و بیاکه گرد اخوف الغضب الفوه حیوانی پس وی آنست که امساط و انقباض
دل و شریانها و تبرید و تسخین روح و اخراج بخارها و خانیه بدوست و حرکت خوف و غضب بدان متعلق
است و این تبرید روح بجذب نسیم است هم از راه ریه میشود و هم از راه منافذ شرایین بواسطه سام
تجدید بدن ازانست که در هوا چون حبس نفس کنند زمانی طویل بران مصاحبت توان نمود
بخلاف انکه چون در آب فرو روند اندکه زمانی بر حبس نفس نمیشود و زیرا که در حضور
اول اگرچه اشتغال نیست از ریه لیکن منافذ شرایین بست و در حضور دوم این تیر
میماند پس خطر السبر عه روی مینماید و اما قوه حیوانی آنست که چون در اعضا فاعل
آب انهار ابرای قبول قوه حس و حرکت میتهاکرد انند بشتر از تقاع موانع و حصول شرایط

و نبات حیوان همین قوت است [illegible] نیست آلت ادراک غیر حسی

تحرک و قصاد از حادث میشود و روح [illegible] که گویند حدوث [illegible] حیوانی بخلاف قوه طبیعی که

بر قوه حیوانی مقدم است و مختص بحیوان نیست بلکه در نبات نیز موجود است کما لا یخفی و دلیل

بر تغایر قوت حیوانی و قوت نفسانی را آن است که گاهی بعضی عضو مفلوج را که حس است حی و

حس و حرکت ندارد و [illegible] عضو گویند بنا بر آنست که گرمی نیز بود و شخص مغشی

میشود و [illegible] افعال [illegible] در آن حالی مشغول است و مغایرت این قوه طبیعی

نیز ظاهر است به آنکه گاه باشد که قوت طبیعی باطل شود و قوت حیوانی باقی بود خواه از بطلان

نفس قوه طبیعی باشد یا از نقص علی اختلاف المذهبین بطلان نامیه در سن وقوف

و بطلان مولده در سن عند انقطاع حیض و بطلان غاذیه عند حصول ذبول در عضو

حی و این مقرر است اگر گویند که شیخ گفته است که هر عضو را در نفس قوت غیر آن

که بدان قوت امر تغذیه آن عضو تمام میشود و چون چنین باشد چگونه جایز بود که قوه تغذیه

بالفعل او منعدم شود و قوت حیوانی در حال آنکه باقی باشد گوییم که غیر غریزی بودن قوه طبیعی

اعضا را تا همان وقت است که [illegible] است اما هر گاه [illegible] شود

ممکن است که قوه تغذیه [illegible] ممتنع بقا حیوة [illegible] که قوه طبیعی [illegible] منعدم میشود

[illegible] باطل [illegible] عدم قبول عضو [illegible]

قوه حیوانی [illegible] این امور قوه نفسانی است [illegible]

[illegible] این قوت است عارض میشود [illegible] بسوی [illegible]

[illegible] از حرکت بسوی خارج و اما النفسانیة فتنقسم الی مدرکة و محرکة اما قوه نفسانی

منقسم میشود به مدرکه و محرکه باید دانست که قوه نفسانی [illegible] است و محرکه [illegible] این

[illegible] و بحقیقت حیوان بسوی این قوه ظاهر است که او را [illegible]

[illegible] حرکت ممکن نیست زیرا که [illegible] واحد حرکت است [illegible]

[illegible] او را [illegible] موجب [illegible] همین قوه است [illegible] احتیاج [illegible]

ضروری باشد اما المدرکة فتنقسم الی ما فی الظاهر و الی ما فی الباطن اما مدرکه منقسم میشود

بسوی

بمعنی جزئی که در آنها حس است و بسوی جزئی که به باطن است و مراد آنکه در [illegible]

حسی هست و [illegible] کلیات و جزئیات است از ادراک عقلی گوشیده آن [illegible]

[illegible] جزئیات [illegible] آنچنان که [illegible] دو گونه است چنانچه گفته [illegible]

التی فی الظاهر هی السمع والبصر والشم والذوق واللمس [illegible] ظاهر یعنی خارج دماغ [illegible]

[illegible] حواس ظاهر [illegible] الی [illegible] در [illegible] آنکه [illegible] و سود [illegible]

[illegible] مفصل [illegible] التاس [illegible] که حواس ظاهری [illegible]

حواس [illegible] باطنی [illegible] مراد [illegible] است [illegible] بود

[illegible] که حواس ظاهر [illegible] گفتن [illegible] مشهور است و الا بعضی

گفته اند [illegible] حاکم است میان [illegible] دوم حاکم [illegible]

و [illegible] سوم حاکم میان [illegible] چهارم حاکم میان [illegible] و بعضی حاکم میان [illegible]

افزوده [illegible] گفته اند [illegible] قول ایشان [illegible] شده است که [illegible]

[illegible] است [illegible] و [illegible] خشونت و ملاست [illegible]

احساس [illegible] لازم و این [illegible] است [illegible] که [illegible] و سیاهی و حمرت و صفرت

[illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible] که [illegible] حواس [illegible]

[illegible] آنچه در جواب [illegible] بعضی گفته اند [illegible] حس [illegible]

[illegible] نموده اند [illegible] انجام آن [illegible] غیر [illegible]

[illegible] حواس [illegible] ظاهری [illegible] گفته شد [illegible] میان [illegible]

[illegible] در [illegible] که [illegible] است و ادراک [illegible]

[illegible] هوا منضغط [illegible] گروه [illegible]

صوت [illegible] هوا منضغط [illegible] که [illegible]

[illegible] گروه اند که

[illegible]

[illegible] مسموع

باعث او ست ... ملامت بعد صحت ... بعد سکون ... هوا ... می‌شود و کیفیت
صوت یعنی قبول ... میکند حرکات ... شده ... صوت ...
... آنست ... ان ... می‌شود ... قسم ...
... [illegible] ... از ضعف ... تعلق ... ست که ... آن از ...
... [illegible] ... حصول ... علاج ... ست ...
ست که اگر کسی ... طرف ... شخص ... گوش ...
... وصل ... بصیرة ... آن شخص ... خواهد شنید ...
مجلس ... شنید ... عدم وصول ... نمی‌شود ... المحسوس ...
دوم ... ست که ... صوت ...
... سوم ... صوت ...
... شنید ... ست که ... صوت ... شنید ...
شنیدند ... نمی‌شوند ... ست که حس سمع
ضعیف‌تر از همه حواس ست ... گوش ست
... نمی‌شود ... مسموع ... می‌شود ... لفظ
... سمع باعث بطلان ... می‌شود ... حس ...
... موجب بطلان ... می‌شوند ... ست ...
... بیان قوه بصر ... تقاطع صلیبی ... عصبان ... ست ...
... ادراک ... الوان ... باید دانست ...
... التشریح ست ... تعلق ... عصب ...
از ... بسیار ... عصبه ...
... تقاطع صلیبی ... مسموع ...
... آمده ... عصبه ... تجویف ...
تقاطع محل نور ست ... چشم ... نور ست ...
...

بهر چیزی که باشد ... [illegible] الله [illegible] ... [illegible] شود [illegible]

که با وجود ... [illegible] عارض میکرد [illegible] زیرا که ... [illegible]

[illegible] شیت ... [illegible] منفعل میشود ... [illegible] صحیح شود ... [illegible]

اطبا و حکما اختلاف کرده اند بعضی ... [illegible] تکیف ... [illegible] و بعضی ... [illegible]

... [illegible] بسبب ... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] در میان ... [illegible] در دو ... [illegible] و ... [illegible]

[illegible] و ... [illegible] این ... [illegible] با ... [illegible] اختلاف کرده

اکثر حکما و جمهور بر آنند که ... [illegible] است که هوا ... [illegible] ذی رائحه

[illegible] شم ... [illegible] و بعضی گویند که ... [illegible] انفصال

اجزا ذی رائحه است ... [illegible] یعنی اجزا ... لطیف از ذی رائحه جدا

شود و در هوا ... که ... [illegible] و چون ... [illegible] و در هوا ... [illegible]

مدرک میکرد ... [illegible] انفصال ... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] زیرا که انفصال اجزا ... [illegible] نقصان آن ... [illegible]

... [illegible] شم ... [illegible] نقصان ... [illegible]

[illegible] که ... [illegible] و بعضی ... [illegible] که حصول شم ... ذی رائحه ... [illegible]

در شامه ... [illegible] اجزا ... [illegible] منفصل ... [illegible] این قول ... [illegible]

ضعیف ... [illegible] نیست ... [illegible] افلاطون ... [illegible]

این ... [illegible] که افلاک شم ... [illegible] ... [illegible] است ... [illegible]

... [illegible] پس ... [illegible] ... [illegible] است ... [illegible]

... [illegible] شم بر تقدیر ثبوت ... [illegible]

در افلاک ... [illegible] شم ... [illegible] ... [illegible]

... [illegible] بر تقدیر ... [illegible] است که ثبوت ... [illegible]

... [illegible] بیان ... [illegible] و این ... [illegible]

نفس و ذائقه [illegible] از [illegible] ترکیب [illegible] بیشتر است و در طعم غذائی که داخل [illegible]

و متفشی [illegible] بواسطه لعاب است و در وجه [illegible] ثابت

[illegible] طعم [illegible] بواسطه لعاب پس [illegible] بر این [illegible] بعضی [illegible] شود

[illegible] بحصول آن [illegible] طعم [illegible] بعضی

[illegible] تشکیک شود [illegible] طعم [illegible] بواسطه [illegible]

شود و [illegible] حقیقته [illegible] است که تشکیک [illegible] است [illegible]

و [illegible] بواسطه محسوس [illegible] واسطه نیست [illegible] طعم [illegible]

[illegible] بخلاف ابصار که [illegible] است [illegible] شنوائی [illegible]

[illegible] احساس طعم [illegible] است که رطوبت [illegible] خود [illegible] مختلط

باشد خود [illegible] خارجی باشد [illegible] مغلوب [illegible]

[illegible] باختلاط [illegible] برطوبة اللسان [illegible] تشنیع حس طعم [illegible]

[illegible] علی کل طعم [illegible] قوت لمس و آن قوتیست منبثه در

پوست و [illegible] گوشت [illegible] است [illegible]

[illegible] و [illegible] حصول [illegible] حس [illegible]

[illegible] منفعل [illegible] جسم ملموس [illegible] علت است و [illegible] منفعل [illegible]

[illegible] احساس [illegible] گوشت

[illegible] گوشت [illegible]

[illegible] ظاهر است [illegible]

[illegible] است [illegible] خارجی [illegible] است و [illegible]

[illegible] نقصان قوة لمس [illegible] است [illegible]

حس گردانیده است [illegible] گوشت [illegible] احساس قائم مقام [illegible]

[illegible] حیوان [illegible] لمس [illegible] حفظ [illegible]

هلاک گشت [illegible] بعضی اعضاء باطنه [illegible] عدیم الحس [illegible] نیست کما لا یخفی

مثله

الصفرا

الصفرا

ملمس

[illegible] شود [illegible] غائب [illegible] است که [illegible]
[illegible] [illegible] خیال [illegible]
[illegible] المحسوس [illegible] [illegible]
[illegible] قوت [illegible] مشترک [illegible] محسوس [illegible]
[illegible] [illegible] هر دو [illegible]
[illegible] غائب است [illegible] [illegible]
[illegible] مشترک است [illegible] چه [illegible] بعد غیبت [illegible]
[illegible] اللسان [illegible]
[illegible]
[illegible] است [illegible] از قوای [illegible] است که [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
باقسام [illegible] است زیرا که [illegible] بعد [illegible]
[illegible] ان [illegible] و هو المطلوب [illegible]
[illegible] موضوع این [illegible] است [illegible]
در [illegible] خیال [illegible] مشترک [illegible] زیرا که خیال [illegible]
[illegible] است [illegible] آن [illegible] قوت [illegible]
[illegible] موضوع [illegible] مشترک که خیال [illegible] است
[illegible] ایشان [illegible] است [illegible]
[illegible] قوت [illegible] است [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] است [illegible] است که [illegible]
[illegible] خیال [illegible]
[illegible] است [illegible]

[illegible] ترکیب [illegible] معنی [illegible] باشد اگر تخیل کند آدمی [illegible]

ترکیب [illegible] تصرف من حیث الترکیب و [illegible]

[illegible] تخیل [illegible] تحقیق [illegible] است و مثل آن [illegible] عدیم [illegible]

فصل [illegible] باشد که تخیل کند آدمی [illegible]

[illegible] من حیث التفصیل است [illegible]

[illegible] من حیث الترکیب و التفصیل [illegible]

[illegible] ترکیب و تفصیل [illegible] تصرفات مذکوره [illegible] صور و معانی [illegible]

تفصیل [illegible] بعضی صور را با بعضی صور ترکیب [illegible] چنانکه تخیل کند [illegible]

انسانی [illegible] صورت [illegible] را با صورت انسان [illegible] مرکب [illegible]

دوم آنکه [illegible] معانی [illegible] چنانکه تخیل کند [illegible]

[illegible] معانی کلیه [illegible]

سوم آنکه بعضی معانی را با بعضی صور ترکیب [illegible] چنانکه [illegible]

چهارم آنکه بعضی صور را از بعضی صور جدا نماید چنانکه تخیل کند انسانی [illegible]

[illegible] بعضی صور [illegible] تخیل [illegible]

آنکه بعضی معانی را از بعضی معانی جدا [illegible] چنانکه تخیل کند [illegible]

[illegible] قوه متصرفه باعتبار [illegible]

[illegible] که [illegible] صور خیالیه و معانی آن تصرف میکنند [illegible]

[illegible] معانی [illegible]

[illegible] جواب [illegible] متقابله [illegible]

[illegible] جواب داده اند که [illegible]

[illegible] است [illegible]

معانی [illegible] معانی [illegible]

[illegible] ادراکات و اعمال [illegible]

[illegible] در معانی [illegible]

به قوتی دیگر که مرتبه اش فروتر از مرتبهٔ حس مشترکست بس [illegible] و [illegible] اکثر احکام حسیه

منسوب ساخته اند یعنی قوتی که مدلول آن معرفت با حس مشارکت دارد و محلها در البطن

الاول من الدماغ [illegible] قوة متصرفه در اول بطن [illegible] بعضی فضلا تحقیق

این قوه [illegible] اگرچه موضع این قوه مقدم دماغ است [illegible] تصرفها سلطنت

وعلیها [illegible] است [illegible] بود [illegible] و متصرف [illegible] و در [illegible]

از آن [illegible] شود [illegible] مستقلات [illegible] بنفس [illegible]

قوت [illegible] وهم [illegible] القوة التي تدرك بها

المعاني الجزئية المتعلقة بالمحسوسات من الموافقة والمنافرة والعداوة والصداقة [illegible]

از حواس باطنه وهم است و آن قوتی است که ادراک کرده میشود بسبب آن معنیهای جزئیه

که متعلق بمحسوسات است از موافقت و مخالفت و [illegible] و [illegible]

[illegible] که [illegible] میشود [illegible] نیست [illegible] و [illegible] جزئیه که [illegible]

[illegible] معین [illegible] معانی [illegible] که [illegible]

[illegible] و متصرفه و دلیل [illegible] وهم [illegible] نیست [illegible]

[illegible] و دلیل [illegible] مغایرت وهم و خیال [illegible] مشترک [illegible] است [illegible]

[illegible] است و دلیل بر مغایرت [illegible] خیال [illegible] است [illegible] خیال

[illegible] محسوسات معانی [illegible] محسوسه [illegible] اخر البطن الاوسط

من الدماغ [illegible] آخر البطن [illegible] است و دلیل بر بودن [illegible]

اختلال [illegible] است [illegible] آفت در این موضع [illegible]

[illegible] است [illegible] که [illegible] است [illegible] مخصوص [illegible]

[illegible] باشد و بودن [illegible] در [illegible] حافظه [illegible]

[illegible] حافظه [illegible] التي تحفظ المعاني [illegible]

[illegible] حافظه است و آن قوتی است که حفظ میکند و نگاه میدارد [illegible] مدرکات

[illegible] که حافظه [illegible] است [illegible] حافظه [illegible] نسبت [illegible] است [illegible]

قوت حافظه و معاون وهمست حفظ صور آنرا اگر دانسته بهر آنکه ذکر آن کرده میشود بلکه حافظه [illegible] زیرا که

بمنزله خزانه وهمست چنانچه خیال خزانه حس مشترکست و چنین است حال ذاکره اگر چیزی که

فراموش شده باشد [illegible] زیرا که ادراک ایشان وهمست و حفظ ایشان حافظه

حافظه صور [illegible] چنانچه خیال حافظ صور محسوسه [illegible] آن [illegible]

[illegible] که دیگر شده باشد در وقت ذکر [illegible] اگر ادراک ایشان [illegible]

[illegible] حفظ ایشان خیال [illegible] بیان کرده شد [illegible] به حقیقت اینست [illegible]

[illegible] مستقر [illegible]

بسرعت [illegible] شده [illegible] معانی منتقل میشود [illegible] در آن [illegible] بنظر [illegible] علم [illegible]

باید دانست که در طلب معانی محفوظ است [illegible] از آن و مسترجع آن معانی است [illegible]

زوال آن و این فعل [illegible] متصرفه [illegible]

[illegible] و معنی [illegible] و این [illegible] از آن [illegible] معنی [illegible]

[illegible] مشترک [illegible] و این [illegible] حافظه [illegible]

[illegible]

بطریقی که [illegible] خیال [illegible] توان [illegible] البطن الآخر من الدماغ [illegible]

[illegible] قریب [illegible] دلیل [illegible]

[illegible] بمحل [illegible]

قوه محرکه [illegible] منقسم میشود [illegible] باعثه و فاعله [illegible] قوة مدرکه فارغ شد شروع در

محرکه [illegible] و [illegible] محرکه [illegible] باعثه است و فاعله میگویند اما الباعثة فهی التی

[illegible] النافع [illegible] المظنون [illegible] قوتیست [illegible]

[illegible] بسوی چیزی نافع که فی الحقیقة نافع باشد یا گمان میکند که نافع است [illegible]

[illegible] فسائر [illegible] البدن [illegible]

فی الحقیقة [illegible] و باید دانست که [illegible]

[illegible] و دلیل بر مغایرت [illegible]

گاهی تخیل صورت ملذ میکند آرزومند تحصیل آن میشود و گاهی آرزومند نمیشود پس [illegible]
مبدأ شوق و عدم شوق است [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] قسم است شهوانیه [illegible] اینها سبب حرکت اند [illegible] زیرا که تمام شود
یکی قوت تخیلیه دوم قوت شوقیه سوم قوت عازمه چهارم قوت فاعله زیرا که هرگاه [illegible]
چیزی تصور کرده شود [illegible] نافع باشد یا ضار [illegible] اعتقاد میکند او را قوت شوقیه و چون شوق غالب شود قوت عازمه
عزم میکند پس قوت فاعله تحریک عضل میکند [illegible] قوت شوقیه [illegible] غضبیه [illegible] منقسم شود
[illegible] است [illegible] که [illegible] شده الفاعلة هی القوة المنبثة فی العضل [illegible]
للقوة [illegible] اما قوت فاعله [illegible] قسم باعث است و فاعل حرکت قوتیست که [illegible] حرکت [illegible]
[illegible] قوت باعثه است و طریق آن است که اگر باعثه [illegible] عضو باعث شد فاعله [illegible] میکند [illegible]
[illegible] عضله [illegible] تحدیث میشود و سبب انجذاب عضله [illegible] مبدأ [illegible]
[illegible] بطول [illegible] بالضرورة عضوی که [illegible] آن متصل است [illegible]
والرباط باعث [illegible] عضو [illegible] فاعله [illegible] است [illegible]
[illegible] مبدأ [illegible] ممتد میشود [illegible] بخلاف [illegible] طول [illegible]
[illegible] نقصان [illegible] بالضرورة عضوی که متعلق بدان است [illegible]
کیفیت قبض و بسط عضو فتبارک الله احسن الخالقین

فی بقیة الامور الطبیعیة [illegible]

[illegible] امور طبیعیه و هی الافعال الصادرة عن القوی و آن افعال است که [illegible]
میشود [illegible] انواع [illegible] و دیگر انواع است [illegible] فصول اربعه امور طبیعیه بیان کرده شد
[illegible] امور طبیعیه [illegible]
[illegible] بقیة الامور [illegible]

و بعضی مر طبیعت را افعال واحد می‌باشد و در حیوان و نبات و دیگر هضم و غیره که
در حیوان هست مختلف است از آن جهت شد و در حیوان و جز آن را افعال معروف
تمام هضم از طبیعت است الا آن در حیوان هست و فرق میان آلات و اعضا که
از هضم حیوان هست و افعال و جز آن فرق در ماده چنانچه شرح تحقیق آن
افعال طبیعی منقسم است به مفرد و مرکب و افعال مفرد که مفرد و مرکب باشد و قوه
تقوم واحد که جاذب و ماسک و دافعه مفرد است که یک قوه تمام شود همچون جذب
و هضم و دفع و فرق میان مرکب و مفرد آن است که مرکب باید از قوه مرکب باشد
از فعل ماسکه و هاضمه و این است که ماسکه در حقیقت هضم که عبارت از تغذیه است
و فعل هاضمه و تغیر انحلال از آنچه مقصد تحقق می‌یابد و بعد از ماسکه شرط حصول فعل هاضمه
امری زاید است بر هضم کما التحقیقی چنانچه در تغذیه شد و حصول فعل ماسکه است و تغذیه
هاضمه را و دافعه را پس فعل تغذیه که از قوه می‌یابد در حقیقت فعل هضم است و مانند
جواذب بقوتین که النمو و التغذیه و فعل مرکب است که به دو قوه تمام شود همچون نمو و هضم
را قایم به قوتین جاذبه و هاضمه زیرا که نمو تغذیه بر وفق صحت بود و قوت تمام شود
که جاذبه مجذوب بود و دافعه منجذب عنه و این که حس است از دو راه و بعضی طبع زیرا که
هاضمه به دو قوه تمام می‌شود که جاذبه طبیعی دو هضم و دفع از آن ایراد تحقیق قول شیخ است
الامام فخر رازی که جاذبه و دافعه از آن دو قوه تمام می‌شود تا این جمله یعنی از
افعال مرکبه است تمام شود زیرا که هاضمه از وجود ماسکه و قوت وجود میابد و جاذبه با هضم
و دو قوت هاضمه که در بعضی دست با هضم باید دانست که مرکب از قوی
فعل مرکب تمام است که از قوی مختلف الحقایق یا متفق الحقایق مرکب است که منشا مغایر
یکی بیشتر باشد چنانچه قوه طبیعی یا نفسانی جمع آید چنانکه ذکر فی تتمه القانون و
ذکر ایضا علی نحو رای الشیخ الهمام و محقق الحقایق است که در جنس فعل
یکی از قوی اربعه طبیعه که عبارت از جاذبه و ماسکه و دافعه و هاضمه عضو است
الامزاج فی الجسد لطیفه ... من بخاریه الاخلاط المحموده ... و مزاج ...

[illegible] لطافت آن [illegible]

چون خون [illegible] لطیف [illegible]

[illegible] لطیف میگردد و روح همین است و دلیل بر آنکه تولد روح از اخلاط است [illegible]

[illegible] غذا [illegible] بجهت [illegible] مقدار [illegible]

[illegible] میگردد و کار روح [illegible] جالینوس [illegible]

[illegible] غذا استنشاق هوا [illegible] بجهت [illegible]

و لیکن [illegible] هوا [illegible] روح [illegible]

کرده اند [illegible] تولد روح از هوا [illegible]

[illegible] که هوا [illegible]

[illegible] استنشاق [illegible] و آن [illegible] و قبول [illegible] حیوانی است از روح [illegible]

[illegible] روح [illegible] تعدیل [illegible]

چون [illegible] میشود و روح گرم میگردد [illegible]

[illegible] بالضروره [illegible] ساکت [illegible] استنشاق [illegible]

انتقال [illegible] ثابت [illegible] و [illegible] که [illegible]

قوت [illegible] نزد اطبا ثابت شده که حرکت روح [illegible] قوت و احتیاج قوی

و انتقال از [illegible] مقاصد [illegible] که [illegible] نزد اطبا گفته است و [illegible]

از جمله اعراض است و انتقال عرض بدون انتقال محل که معروض او باشد محال است

و اگر باعث بر انتقال معروض [illegible] عرض است [illegible]

[illegible] و کلام اطبا [illegible] روح [illegible]

[illegible] از قول [illegible] امر ربی ساکت [illegible]

[illegible] واحد [illegible] ناطق [illegible]

بهمین [illegible] و بعضی گویند که نفس [illegible] ناطقه [illegible] روح [illegible] باعتبار

[illegible] زیرا که [illegible] انسانی را باعتبار تعلق بدن [illegible] نفس ناطقه [illegible]

و باعتبار توجه او بعالم قدس روح [illegible] و بمعنی [illegible] عقل و نفس ناطقه نیز فرق کرده اند
و گفته اند که عقل قوتیست از نفس ناطقه و او فاعل فی الحقیقة نفس است و عقل آلت است [illegible]
[illegible] است [illegible] میشود [illegible] که تعلق نفس ناطقه ببدن و فیضان روح انفس
ببدن میشود [illegible] بعد وجود اعضا [illegible] بکمال [illegible] چون قوی [illegible] است
[illegible] از روح [illegible] منقسم میشود [illegible] و منقسم [illegible] الطبیعیة روح [illegible]
[illegible] فی العروق [illegible] اعضا [illegible] البدن و منقسم میشود [illegible]
است که [illegible] میشود [illegible] بعضی از [illegible]
[illegible] التی تنفذ من الدماغ فی العصب الی اقاصی الاعضاء و منقسم میشود بنفسانی روح
است که [illegible] میشود از دماغ و عصب [illegible] اعضا [illegible] الحیوانیة روح التی تنفذ من
القلب فی الشرایین الی جمیع البدن و منقسم میشود [illegible] حیوانی روح است که [illegible] میشود
از دل در شریان [illegible] و [illegible] انسان [illegible]
[illegible] عمر الی آخر [illegible] و [illegible] است [illegible]
[illegible] است که [illegible] است [illegible] قریب [illegible]
[illegible] سال است [illegible]
سال است [illegible] و بعد از آن [illegible] سال [illegible] بکمال [illegible]
می باشد و این [illegible] است که [illegible] ساقط
میشود [illegible] و است
سال [illegible] قریب [illegible] بدون تعین [illegible] الاحوال
الاحوال [illegible] سال [illegible]
[illegible] که [illegible] است که [illegible] اول [illegible]
اعضا [illegible] میشود و قوه [illegible] و دندان [illegible] است
[illegible] سوال [illegible] و [illegible] الصبیان [illegible]
[illegible] سابع [illegible] اعضا [illegible]

و ز [illegible] است که [illegible] هر دو در [illegible] سن [illegible] رسیده [illegible] و بکمال [illegible] رسیده [illegible]

و [illegible] یعنی [illegible] حالت [illegible] را کمال قوای ظاهر میشود [illegible] در این سن [illegible]

و [illegible] یعنی [illegible] است [illegible] فعل [illegible] اگر [illegible] است [illegible]

[illegible] سن [illegible] و تعدیه [illegible] میکرد و کذا قال محمد [illegible] با جمهور اطبا

سن [illegible] است [illegible] و در هر مرتبه [illegible] مخصوص ساخته [illegible] چنانکه گفته شود

و [illegible] سن طفولیت است و وی آنست که [illegible] استعداد و حرکت [illegible]

[illegible] باشد بالفعل و دوم سن [illegible] است و وی بعد [illegible] و قبل از [illegible] است و [illegible]

سن [illegible] یعنی [illegible] افتاده [illegible] یعنی [illegible] و [illegible] را [illegible] سن [illegible]

[illegible] آن [illegible] است [illegible] سن [illegible] است و وی بعد

سن [illegible] باشد [illegible] میشود و لکن [illegible] یعنی احتلام [illegible]

[illegible] باشد چهارم سن [illegible] است و وی آنست که [illegible] میشود

پنجم سن [illegible] است و وی آنست که [illegible] متوقف میشود و [illegible] و تغلب

و [illegible] فی [illegible] السن [illegible] غالب [illegible] حرارت [illegible] رطوبت غریزی [illegible] بازان [illegible]

و [illegible] رطوبت [illegible] که عبارت از [illegible] اعضاست [illegible]

و سن الوقوف [illegible] سن وقوف است و این را [illegible] شباب [illegible] گویند [illegible]

شباب یعنی قوی [illegible] وی آنست که [illegible] منتهایت رسیده

[illegible] حالت [illegible] باشد [illegible] نقصان [illegible] قریب [illegible] سی [illegible]

و نهایت این [illegible] پنج سال است این [illegible] که رطوبت غریزیه [illegible]

و قوی بدنیه قوی [illegible] نباشد [illegible] که رطوبت غریزی [illegible]

سال سن [illegible] کالاتخفیف و تغلب [illegible] والیبوسة فی [illegible] السن [illegible]

حرارت [illegible] سن شباب [illegible]

اختلاف کرده اند در آنکه حرارت سن [illegible] مساوی است [illegible] حرارت [illegible]

چند [illegible] آنکه حرارت صبیان زیاده بر حرارت [illegible] است و [illegible]

... که موی صبیان سست و ضعیف و زود نمی بندد مگر از کثرت غذا ...
سست باشد و بدان نمی‌تواند کرد و بلکه منقطع است سوی فاعل که حرارت
... که حرارت در ین مطلب باشد و ایضا پوشیده نیست که ...
صبیان از ... بعضی اعضا زود ... ایشان سست ... در دلیل
... حرارت و مخالف این اول ... جواب ... که عدم ...
بواسطه ... سست ... بواسطه قلت ... ایشان ... صبیان
تحقق میگردد از عدم ... تحقق ... و ایضا میتواند ...
مقدار ... هر گاه ... کمال ... سست ...
دیگر ... میشود و حال آنکه حرارت ... صبیان ثابت ... زیاده ... دلیل
دوم گفته اند که میتواند ... صبیان بواسطه کثرت ...
ایشان باشد ... توجه تام طبیعت ...
اندیشه ... باشد ... آن قول دوم آنکه ...
... صبیان ... میتواند ... تقویت ... سست
آنکه ... سست ...
غلبه ... ایشان ... صبیان ...
قوا ... دلیل اول میگوید ضعف ... صبیان بواسطه ...
ایشان ... دلیل ...
سست ... باشد ... احوال ...
بکمال ... ایشان ... سست ... بکمال ... سست ...
... مقدار ... بکمال ... لازم ...
از کثرت ... باشد ... میتواند ... سست ...
... سست قول سیوم آنکه حرارت ... مساوی ... ایشان ...
آن ... ایشان ... سست ... مساوات ...

متساوی است و تقویت [illegible] حرارت در [illegible] [illegible] تکیف [illegible] مقصود [illegible] تقدیر [illegible]
[illegible] بر مساوات [illegible] [illegible] که زیادتی و نقصان [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] نیست زیرا که [illegible] [illegible] می بود [illegible] [illegible] [illegible]
میشود [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حرارت غریزی [illegible] حافظ رطوبات اصلی است و مانع
[illegible] [illegible] [illegible] است [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] زوال حرارت [illegible] [illegible] [illegible] ایراد [illegible]
که اگر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] شود [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اصل [illegible]
[illegible] [illegible] زیادتی [illegible] [illegible] [illegible] که زیادتی حرارت غریزی مستلزم [illegible] [illegible]
[illegible] انکه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] نفس [illegible] موجود [illegible] [illegible]
و این [illegible] [illegible] جاری است که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] عنصری [illegible] [illegible] [illegible]
جزو نیست [illegible] [illegible] [illegible] میشود و در بدن [illegible] [illegible] نفس [illegible] [illegible] و وقت [illegible] [illegible]
نفس [illegible] روح [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اقرار باید کرد که [illegible] [illegible] [illegible] میشود
[illegible] [illegible] [illegible] و این محال است [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] عنصری [illegible] امکان ندارد
و [illegible] [illegible] صورت جاری است که حرارت غریزی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] الاطبا [illegible] حرارت غریزی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] داشته [illegible] [illegible] محقق
عنصری [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] زیادتی [illegible] [illegible] [illegible] است و کذلک نقصان [illegible] [illegible]
و [illegible] [illegible] در کتب اطبا [illegible] است که فلان [illegible] حرارت [illegible] زیاده میکند [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] زیادتی ذات حرارت حقیقیه و رطوبات غریزیه
[illegible] [illegible] شود [illegible] [illegible] حرارت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حرارت
ضعیف ساخته [illegible] شده [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و حرارت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
اگر [illegible] که فلان [illegible] [illegible] [illegible] درست باشد [illegible] و آنچه ایراد کرده [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اعضا [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] است و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] است که اعضا [illegible] [illegible] اگرچه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

و تغذیه جهت نمو اشیا او تا به مقام منشو که بهشت آن حرارت که چیلان به تغذیه توحید

و بدین سبب این حفظ اعضا اکثر را [illegible] مصروف میگردد و ما فضل الفضلة [illegible] جهت زیادتی بدن

و سیدة الیبت بکلی [illegible] اگر و سببی چون رطوبت پیشتر است غذو حرارت کمتر است

اگر حرارت شبی بر رطب [illegible] لیکن الیبن حیا شده حرارت شی یابس [illegible] الیبن مییابد و جایگزین شود

است که [illegible] و سکت [illegible] ندکر [illegible] [illegible] ان [illegible]

و سبب [illegible] رطوبت حیات [illegible] شده یعنی [illegible] بدان [illegible] و سبب

زیرا که [illegible] بنشیند [illegible] گرم و تر [illegible] قریب [illegible] طبیعی باشد

سن الانحطاط مع بقاء القوة [illegible] انحطاط [illegible] باقی [illegible] این [illegible]

گویند و هو الذی یتبین فیه انتقاص ما لا ان القوة لم تضعف [illegible] و [illegible]

ظاهر میشود [illegible] انتقاص یکبار که قوة [illegible] ضعیف شده باشد یعنی [illegible]

ظاهر میشود چنانچه [illegible] بشارت و [illegible] بدان دلالت [illegible]

شود که [illegible] باشد [illegible] قریب [illegible] سن [illegible] بشیخوخت [illegible]

و [illegible] فی [illegible] و غلبه [illegible] سردی [illegible] خشکی [illegible] غلبه [illegible] انتقاص حرارت [illegible]

و [illegible] سن الانحطاط مع ضعف القوة

[illegible] الی آخر العمر [illegible] [illegible] وقت [illegible] در قوت و [illegible]

[illegible] آخر [illegible] [illegible] [illegible] این سن [illegible]

[illegible] رطوبت غریزیه [illegible] این سن [illegible] غلبه [illegible] و [illegible] [illegible]

[illegible] شیخوخت [illegible] [illegible] [illegible] عظام و خشکی جلد [illegible]

[illegible] این [illegible] سن [illegible] رطوبت [illegible] شیخوخت [illegible] است که [illegible]

سن [illegible] ضعیف شود و بدان سبب [illegible]

[illegible] اعضا [illegible] [illegible] جوهر [illegible] کرده باشد چنانچه [illegible]

و [illegible] رطوبت [illegible] رطوبت [illegible] و رطوبت [illegible]

چوب [illegible] که در آب [illegible] کرده باشد [illegible] رطوبت [illegible] در جوهر شی نفوذ نمیکند و [illegible]

تمیز چیزها یا سبب آن [illegible] شد بخارات [illegible] گردی این اشکال [illegible]

[illegible] رطوبت [illegible] بخلاف اعضاء اصلی است بهر آنکه رطوبت مذکور در اعضاء [illegible]

می‌باشد [illegible] تغذیه از آن [illegible] بمعنی [illegible] وحال آنکه خود [illegible] اعتدال [illegible]

[illegible] اصلی است [illegible] بخلاف [illegible] بسیار شد تا آنکه [illegible] تمام رسد [illegible] رطوبت غریزیه

[illegible] اصطلاح حکما [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] است که رطوبت اصلی صرف شود و بالضرورة موت [illegible]

شود و [illegible] است که اگر چه [illegible] عمر [illegible] سال باشد [illegible] چون [illegible]

[illegible] آن از امور [illegible] بلکه [illegible] آن [illegible] واقع شود [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] پوشیده نماند که [illegible] تقدیر [illegible] انسان

[illegible] بعضی [illegible] سالکی [illegible]

[illegible] شصت [illegible] باشد علی حسب الاقالیم پوشیده نماند که [illegible]

[illegible] براهین ثابت شده [illegible] اکثر مدت حیات [illegible] صد و [illegible] سال [illegible]

و از بعضی [illegible] که انسان [illegible] صد و شصت سال [illegible] والله اعلم

[illegible] رنگ [illegible]

[illegible] غالب [illegible] باید دانست که [illegible] صرف [illegible]

زیرا که موجب [illegible] و صفرا و سودا و مع ذلک آنچه [illegible] میشود [illegible]

[illegible] بسیار شد [illegible] نمی‌تواند رسید بهر آنکه حرکت حرارت [illegible]

[illegible] شده و شایسته است که رنگ اصلی [illegible] چون [illegible]

اعضاء اصلی [illegible] که عصبانی است [illegible] هرگاه آن [illegible] خون [illegible]

برنگ خود [illegible] بیاض [illegible] آنچه از [illegible]

[illegible] بخلاف [illegible]

[illegible] رنگ خون [illegible] زیرا که خلط [illegible] سرخ [illegible] است [illegible]

[illegible] آن قسم از الوان [illegible] شد [illegible]

که غلبه

باشد و اگر میل بغلظت دارد و نسبت بصفرا فرودتر از حد اعتدال نباشد
[illegible] بظاهر بدن میشود مگر آنچه ولا صفر من الصفر [illegible] زردی رنگ از غلبه صفرا است
و اگر زردی [illegible] در رنگ [illegible] خون واقع شود [illegible] یرقان [illegible] شود
و فرق بین الظاهر [illegible] صفرا [illegible] باشد و علامات [illegible]
[illegible] از [illegible] خون [illegible]
[illegible] و من السود [illegible] نسبت [illegible]
[illegible] حقیقه [illegible] باشد [illegible] بدن [illegible]
[illegible] بظاهر بدن [illegible] الشمس والهزال [illegible]
عبارتست از حالت بدن باعتبار [illegible] و لاغری [illegible]
[illegible] ان کان [illegible] فهو من [illegible] و الرطوبه [illegible] لاغری [illegible]
آن [illegible] نسبت [illegible] خون [illegible]
[illegible] نسبت [illegible] اند [illegible]
[illegible] و امثال آن [illegible] میکنند که قلب [illegible]
باتفاق [illegible] بیشتر است [illegible]
[illegible] در اصطلاح بدن است و هر عضو [illegible]
پس قلب که گرم‌ترین اعضاست [illegible]
اعضاست [illegible] رطب [illegible]
[illegible] اگر غشا [illegible] است [illegible]
[illegible] از [illegible] آن [illegible] نشانها [illegible] اعضا [illegible]
و ان کان [illegible] فهو من الحراره و الرطوبه و اگر [illegible] گوشت است پس [illegible]
[illegible] نسبت [illegible] است [illegible]
[illegible] از رطوبت [illegible] گوشت [illegible]
[illegible] الهزال ان کان [illegible] فهو من الحرارت [illegible]

و دلالت می‌کند اگر [illegible] باشد [illegible] او بر گرمی [illegible] است زیرا که [illegible] که [illegible] سیاهی [illegible] مشرق [illegible] ترشیه او گندم رنگ است چون با لاغری [illegible]
[illegible] اخلاط [illegible] یا حرارت محترقه جلد [illegible] موجب [illegible]
[illegible] گرمی و خشکی شده و آن [illegible] فربهی [illegible] و اگر لاغری [illegible]
[illegible] پس او [illegible] خشکی است زیرا که [illegible] دلیل غلبت خون است و [illegible]
و لاغری دلیل قلت [illegible] است و قلت [illegible] موجب [illegible] است [illegible]
و ماده [illegible] مزاج [illegible] است که [illegible] الغذا [illegible] پس [illegible] گرم و خشک است و آن [illegible]
[illegible] و ماده سرد و تر است [illegible] است [illegible] ارطب از جنس [illegible] است [illegible]
[illegible] گرم و تر [illegible] است [illegible] مزاجات اعضا [illegible]
[illegible] است که [illegible] گرم [illegible] شده [illegible] مقصود
[illegible] حرارت [illegible] بر [illegible] دلیل [illegible]
[illegible] است [illegible] در تشریح رحم [illegible] دوم [illegible]
[illegible] سقوط دلیل حرارت مزاج است زیرا که حرارت کیفیتی
است [illegible] ترشح [illegible] شده [illegible] طرف [illegible]
گرم تر [illegible] است [illegible] ثابت شده [illegible] گرم بود [illegible]
[illegible] است که افعال مردان [illegible] ایشان [illegible] نشان [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] مشغول است [illegible] زنان گرم تر از مردان است [illegible]
[illegible] و لیکن غلبه خون است [illegible] خون زنان [illegible]
کثرت [illegible] باشد [illegible] قلت [illegible] است زیرا که [illegible] سکون ایشان [illegible]
خون [illegible] است چون تحلیل [illegible] مطلق [illegible] اخراج [illegible]
[illegible] کثرت حائضه خون [illegible] زنان [illegible] برودت است [illegible]
والله اعلم
مقاله دوم [illegible] است در
تشریح و آن مشتمل است بر [illegible] تشریح [illegible] اطبا [illegible] کشف [illegible]

معرفت اعضای باطن آن [illegible] شود جهت [illegible] و کسر اعضا و [illegible]

[illegible] از [illegible] تشریح [illegible] خواه از جهت علم و نظر باشد خواه از جهت عمل [illegible]

[illegible] چون اطلاع بر تشریح شود معرفت [illegible]

[illegible] از احوال و عوارض [illegible] از تشریح جهت عمل [illegible]

[illegible] شود و [illegible] آن [illegible]

[illegible] چون [illegible] اعضا [illegible]

و [illegible] ضعیف و قوی [illegible]

[illegible] اگر [illegible] عضو [illegible]

[illegible] شریان و عصب چون وضع معلوم

باشد [illegible] تشریح محتاج [illegible]

[illegible] فصل اول در تشریح عظام [illegible] و منافع استخوان [illegible]

[illegible] جمجمه یعنی [illegible] عظم [illegible]

[illegible] از آن [illegible] قطعه [illegible]

[illegible] سخت واقع شده جهت آنکه [illegible]

بیشتر [illegible] سخت تر [illegible] از همه استخوان [illegible] مقدم [illegible] عظم [illegible]

[illegible] و دو عظم دیگر که یمین و یسار [illegible]

[illegible] و [illegible] گوش [illegible] شده [illegible]

[illegible] شده [illegible] بر آن موضوع گشته [illegible] واحده [illegible]

استخوان [illegible] عظام [illegible] سایر عظام [illegible]

[illegible] عظم [illegible] الاضلاع [illegible] الشکل [illegible] واقع شده [illegible]

[illegible] استخوان [illegible]

و [illegible] شده [illegible]

[illegible] القحف [illegible] استخوان [illegible]

است و این پوست [illegible] که بیشتر به قحف [illegible] گشته و این دو [illegible]
[illegible] شده و [illegible] است [illegible]
[illegible] مشتمل [illegible] استخوان [illegible]
استخوان [illegible] میشود [illegible] که [illegible]
[illegible] استخوان [illegible] شد [illegible] باشد [illegible] پیوسته [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] درز [illegible]
[illegible] باشد [illegible] شده [illegible]
[illegible] باشد [illegible] و [illegible] است [illegible]
در سطح [illegible] و منقسم شده [illegible] درز [illegible]
[illegible] میشود [illegible] است [illegible]
و هر دو استخوان [illegible] و [illegible] چون [illegible] است [illegible]
[illegible] موسوم شده و [illegible] است و [illegible] باشد [illegible]
دو [illegible] است [illegible] در وسط طولانی [illegible]
[illegible] باشد [illegible] وسط [illegible] راست [illegible]
نسبت کرده [illegible] است [illegible] بدین شکل [illegible]
[illegible] شده و [illegible] نسبت [illegible]
[illegible] که [illegible] باشد و [illegible]
[illegible] شده [illegible] اسم [illegible] کرده [illegible]
دایره [illegible] شکل [illegible] درز [illegible] استخوان
[illegible] و [illegible] طرف [illegible] عظم [illegible] شده [illegible]
[illegible] طول [illegible] واقع [illegible] است [illegible]
[illegible] بدین شکل [illegible] و از جمله [illegible]
[illegible] خطوط [illegible] علامت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] که [illegible] و [illegible] للفظ [illegible] مقابل [illegible] و این استخوان [illegible] را [illegible]

[illegible] و [illegible] است [illegible] عضو [illegible] شده است و [illegible]

[illegible] است [illegible] عضو [illegible] که [illegible] و [illegible] شده است و [illegible] باشد [illegible]

یک [illegible] غضروف است که [illegible] و [illegible] [illegible] بعدی [illegible] الیه [illegible]

[illegible] و [illegible] عظام [illegible] الا [illegible] استخوان [illegible] عظیمین [illegible]

[illegible] استخوان است که با هم [illegible] یک [illegible] از [illegible]

و [illegible] و [illegible] اند و [illegible] باید [illegible]

[illegible] میگویند [illegible] و [illegible] این دو استخوان [illegible]

و [illegible] [illegible] و [illegible] گویند [illegible]

[illegible] بفتح [illegible] اعلی [illegible] و [illegible]

[illegible] است و [illegible] عظم [illegible]

[illegible] و عظم دیگر اند که غضروف [illegible] شده و دو عظم دیگر [illegible] در وسط [illegible] عظم [illegible]

گویند بفتح [illegible] و سکون جیم و [illegible] مثانه [illegible] استخوان [illegible]

[illegible] و عظام [illegible] مشابه [illegible] و [illegible]

[illegible] که اصل [illegible] و [illegible] است [illegible] نصف [illegible] و [illegible]

غضروف که استخوان مذکور [illegible] شده اند [illegible] و [illegible]

[illegible] و [illegible] است غضروفی [illegible] است و [illegible] را [illegible]

[illegible] است [illegible] و [illegible] الاصل [illegible] رسیده اند [illegible]

[illegible] دو [illegible] یعنی [illegible] و [illegible] است [illegible] عظم [illegible]

[illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible] حلق [illegible]

[illegible] است [illegible] و [illegible] اند [illegible]

[illegible] است [illegible] و [illegible] و [illegible] است [illegible]

[illegible] آنست که [illegible] تعدیل یافته اصلاح کرده [illegible]

و بدان سبب دماغ [illegible] رسیده [illegible] [illegible]

[illegible] فک اعلی [illegible] عظام و آن [illegible]

[illegible] نصف [illegible] که [illegible] عظام [illegible] است [illegible]

[illegible] شده و فک [illegible] ایشانست [illegible] حرکت [illegible]

فصل [illegible] دندانها [illegible] است [illegible] شده [illegible] تثنیه [illegible]

[illegible] دندان [illegible] مفصل [illegible] شود [illegible] دندان [illegible]

و [illegible] و فک [illegible] باعتبار [illegible] باشد که [illegible]

[illegible] دندان [illegible]

ثنایا [illegible] دندان [illegible] رباعیات [illegible]

[illegible] رباعیات [illegible] دندان [illegible]

شود [illegible] انیاب است [illegible]

[illegible] ایشان [illegible] است [illegible]

گویند [illegible] انیاب [illegible] است [illegible] اضراس [illegible] گویند [illegible]

[illegible] دندان [illegible]

[illegible] دندان [illegible]

[illegible] انیاب [illegible] دندان [illegible] استخوان [illegible]

[illegible] گویند [illegible] اضراس [illegible]

و دندان [illegible] گویند باعتبار آنکه [illegible]

و [illegible] ثنایا جمع ثنیه است و رباعیات جمع [illegible]

و انیاب جمع ناب است و اضراس جمع ضرس است [illegible] نواجذ [illegible]

در [illegible] نوشته که نواجذ [illegible] الاضراس است [illegible]

[illegible] ظاهر [illegible]

همانست که گفته شد [illegible] الاسنان باید دانست که [illegible]

و این تقریر است که او را از اعلام و شهود و از خصوصیت [illegible] او [illegible]
[illegible] اگر [illegible] بر صلابت [illegible] از [illegible]
[illegible] شود [illegible] آن [illegible] اگر [illegible]

[illegible] آن [illegible] شود [illegible]
[illegible] بود [illegible] از [illegible]
[illegible] شود [illegible] شد [illegible]
اگر [illegible] بود [illegible] شد [illegible]
نسبت کند [illegible] باشد [illegible] این [illegible]
[illegible] این [illegible] و [illegible]
[illegible] است [illegible] این [illegible]
وضعیت [illegible] و [illegible] است که [illegible]
[illegible] و [illegible] آن [illegible] است [illegible] که [illegible]
و [illegible] شود [illegible] این [illegible]
[illegible] اختلاف کرده اند [illegible] که [illegible] است [illegible]
متحقق شد [illegible] است [illegible]
[illegible] باشد [illegible]
[illegible] و [illegible] است [illegible]
[illegible] است اگر گویند [illegible] شود [illegible] است [illegible]
[illegible] کرده [illegible] گفته اند [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] باشد [illegible]
[illegible] بود [illegible] کرده [illegible]
[illegible] کرده اند [illegible] بود [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] بود [illegible] است [illegible]

و در بعضی [illegible] مفاصل [illegible]

[illegible] این نیست فی الحقیقه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] کتف [illegible]

[illegible] کتف [illegible]

[illegible] جوهر [illegible] از اصحاب [illegible] — طرف

و به هر شانه [illegible] استخوان است که آنرا قمة الکتف گویند و این مخصوص به انسان است

او و دیگر حیوانات نیست و آن دو زاید که یکی فوق شانه [illegible] است [illegible]

و دو زاید کتف [illegible] انسلاک [illegible] — چنبر

و زاید دیگر [illegible] که [illegible] کاف [illegible]

[illegible] اول و سکون [illegible]

[illegible] استخوان شانه [illegible] — ترقوه

[illegible] کتف [illegible]

و [illegible] استخوان [illegible]

[illegible] استخوان [illegible]

[illegible] استخوان [illegible]

[illegible] و طرف [illegible]

طرف [illegible] طرف [illegible]

الزند [illegible] الاعلی [illegible] الاسفل [illegible] استخوان

که [illegible] انگشت [illegible]

انگشت [illegible] الاسفل [illegible]

و تر [illegible] الاسفل [illegible]

حصول او مرا بانتظام شود و فقار رکب الله اعلی الحلق تعبیر ناخن را بتازی اظفار گویند الفرض

فقار جمع او است و اطلاق او بیشتر آید و در کتب جوهری گفته که جمع ظفر اظفر است فقط

ظفر بحوالی شعر من الرد یا مضاعفه دفقتی بکسر یافته واما الحلق مرکب من سبعة العظم

فی فقار العنق یا کردن مرکب است از هفت استخوان و آن فقار عنق است بدانکه فقار جمع فقره

است و فقار استخوانها مهرها را گویند که از اصل کردن تا انتهای عجز مهره ها

گشته مجموع از روابع و منبا هم بانند و چنانکه در رشته و فقار جمع مهره دار و تخت مهره

گردن است و عدد آن هفت است ازین هم مهره های پشت است و عدد آن دوازده

است و مهره های کمرگاه پشت و عدد آن پنج است و چهار مهره های عجز است و عدد و سه مهره

در عصعص است و آن نیز سه است جمله سی فقره است و منفعت فقار بسیار مجموع است

و مضرات بسیار منفعت نخستین منافع آنست که باعث اعتدال بدن است و حافظ اعضا

از اصابت آفت است و چنانچه عضو شوند اعصابت باشد و کاهش بر آید فقار کمر و دل

است راستا و چهار است مجموعه هر دو مهره و سایر فقار عنق و الظهر و القطن و العجز

را فقطن متصل است و چه پهلو و از پهلو از بند بمشابه عجز است اصل با آن بند این بند و اجزا

و فقع جنبه یعنی ابها از آن چه مر مهره است و متعلق او حقات و ضمیمه او

ترقیه و بینه جمیع ترقوه در پشت و منها اشتراک در شانه بند میباشند

و لین الفت و تحرک او و سکون نیز مفرد مش مهره است مرو باو منقسم که در آنجا انتظام

یافته باید که سخن است به شوخص و مفرد او تشخیص است هر چند فقره را با عنق مهره

از جهت خود است که واجب است وجود هیئه و نظام فصل شیء که از اجزاء به

عاسر الفقرات که حامل ثقیل تر از ما بعد بود و لیکن فقار علوی کمتر از سفلی است

و از مهره که در پیشتر و محکم بر داشته کمتر در فقار سفلی

و از گردن تا پشت یک مهره که عصب بر آید درست و از مهره آخر جز یک عصب

عصب که تمامی آید از شانه الله تعالی و اما الترقوه مرکب مع عظمین یا چنبر گردن

و دو استخوان است که دو تا در دو ترقوه استخوان اعلی القص

موضع [illegible] است و [illegible] که آنجا [illegible] عظام [illegible] اند و [illegible]

[illegible] است و طرف [illegible] آنها با استخوان کتف [illegible] است و استخوان [illegible]

[illegible] شبیه [illegible] است [illegible]

[illegible] استخوان [illegible]

[illegible] اما الصدر [illegible] عظام القص [illegible]

استخوان [illegible] عظام القص [illegible]

[illegible] سینه [illegible]

[illegible] عظام [illegible]

[illegible] ترتیب و تفصیل [illegible] استخوان قص [illegible]

[illegible] و نهایت [illegible] الوسطی [illegible]

[illegible] اعضا سخت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اما الصدر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اضلاع [illegible]

[illegible] ضلع است بکسر ضاد معجمه و سکون لام و بفتح آن استخوان قوسی [illegible] است که [illegible]

[illegible] چهار [illegible] سینه [illegible] اضلاع الصدر [illegible]

[illegible] عظام الخلف [illegible]

[illegible] از همه کوتاه‌تر است آخرین همه اضلاع است آنرا ضلع القصیری گویند
تصغیر [illegible] الخلف [illegible] فقار پیوسته [illegible] هر ضلع دو زائده [illegible]
[illegible] در هر ضلع [illegible] است مرکوز [illegible] مفصل [illegible]
[illegible] عظم [illegible] پیوسته [illegible] آمده [illegible] هر ضلع [illegible]
واقع است مرکوز [illegible] الخلف [illegible] انسان [illegible]
[illegible] الطرف [illegible] است [illegible] آنکه [illegible] است
[illegible] است [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] خلاف [illegible] استخوان [illegible] است [illegible]
[illegible] توصیل [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] آید [illegible] است [illegible]
[illegible] فقرات [illegible]
[illegible] استخوان [illegible]
استخوان [illegible] گویند [illegible] مذکور [illegible]
[illegible] گفته میشود [illegible] است [illegible]
استخوان [illegible] فقرات [illegible] است [illegible]
[illegible] استخوان [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] آنست که [illegible] طرف [illegible]
است [illegible] پوشیده [illegible] استخوان [illegible]
[illegible] آنها [illegible]
است [illegible] میخوانند چنانچه [illegible] است عظم [illegible]
یعنی استخوان [illegible] [illegible] اغنی [illegible]
[illegible] است [illegible] استخوان [illegible] است [illegible]
[illegible] است عظم [illegible] گویند یعنی استخوان [illegible] عظم [illegible] پیوسته [illegible]

و زیرا که در موضع پیوستن [illegible] نرم و سست است و از آنکه بسوی [illegible] [illegible] و آنکه [illegible]
استخوان [illegible] استخوانها مذکور شد [illegible] عظام فوقانی [illegible]
و پشت [illegible] عظام سفلی برابر بالای [illegible] استخوان [illegible] [illegible]
و [illegible] و مقعر و [illegible] موضع [illegible] است [illegible] که [illegible]
[illegible] است لیکن [illegible] عظام [illegible] [illegible] اشکال [illegible]
[illegible] مرکب [illegible] است [illegible]
[illegible] است و [illegible] [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] [illegible]
[illegible] استخوان [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] واحد [illegible] است [illegible] و ساق و قدم و [illegible]
فی البدن [illegible] استخوانها [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] استخوانی [illegible]
[illegible] است [illegible] جانب و [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] [illegible]
[illegible] قویه [illegible] گشته و بالای [illegible] مذکور استخوانی [illegible]
[illegible] است [illegible]
[illegible] [illegible] است [illegible]
[illegible] مفصل [illegible] قویه [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] لیکن [illegible]
[illegible] [illegible] و ساق [illegible] است
[illegible] ساق [illegible] [illegible]

زوایدی که در تحدب محدب گفته شد مسمیان بالقصبتین الکبری والصغری [illegible] استخوان
بهم پیوسته شده اند بقصبه یکی را کبری گویند و دیگری را صغری کبری را از آن گویند که [illegible] دراز
[illegible] ساق همین [illegible] و طرف [illegible] ست [illegible]

خورد تر [illegible] که [illegible] بمحدب ملاقی نشده است لیکن از سفل بکبری [illegible]
[illegible] وحشی ست و [illegible] ساق [illegible] نسبت [illegible] و محل [illegible]

علم و القدم [illegible] عقب و [illegible] و رابعه اعظم الرسغ [illegible]
اصابع [illegible] رابعه عشر [illegible] و قدم که عبارتست از ما دون ساق مرکبست [illegible]
[illegible] کعب و عقب و [illegible] و [illegible] استخوان رسغ و پنج استخوان [illegible]
[illegible] انگشت [illegible] که [illegible]
[illegible] اعلی قدم [illegible] کعب را [illegible] گویند [illegible]
جانب قدم [illegible] ساق با قدم [illegible] شده [illegible] واسطه است میان
ساق و عقب [illegible] و [illegible] یکی از آن [illegible] قصبه کبری [illegible]
و طرف [illegible] کعب و عقب [illegible] و طرف وحشی [illegible] اتصال [illegible] و طرف
[illegible] نشود [illegible] بودن کعب میان ساق و عقب که [illegible]
اتصال [illegible] کعب [illegible] فاصل است زیرا [illegible] ساق و عقب [illegible] است [illegible]
این مفصل [illegible] جهة [illegible] این [illegible]
شده [illegible] که [illegible] واسطه در ساق و عقب گفته شد و کعب [illegible]
[illegible] کعب [illegible]
[illegible] است که کعب [illegible] گویند [illegible]
[illegible] انسان نسبت بسایر حیوانات زیاده است [illegible] و [illegible]
[illegible] است [illegible] حرکت [illegible] گویند [illegible]
[illegible] است که از [illegible] بسته [illegible] است [illegible] از طرف وحشی [illegible]
[illegible] دارد [illegible] از طرف اسفل عریض [illegible] است [illegible] باشد [illegible]
ساق [illegible] عقب [illegible] اعظم کعب [illegible] شده [illegible]

پاسین

پاست و ثبات و استقامت و تکلف و تأمل در حرکت نباشد آمده و استوار باشد یعنی
درست نشستن آن بر زمین نشان محبت است چنانچه در حدیث شریف وارد است که آنحضرت
صلی الله علیه وسلم امه سلمه را بعد بدن زن بچه خود میفرستاد و فرمود که انشرای بعقبها از
تستوی علیها یعنی استوای سایر جسد بالای زانو است و ذکر ساق تکلف و تعمق که صدور او
عرف خوبان است و قدوی بسوی اسفل تا کوشت کف پا و از زانو تا ساق بجهد و معاون بجهد
باشد و باید دانست که زورقی ظرف خفیف الکسب یوشیده است و از تناسب اشتقاق یافته
و از قدام اعظام رسغ متصل است اما باشد زیرا که زیادت و زواید از باشد پدید آمده است
و زورقی نشسته است استوار باشد و از مجموع مفصلی حاصل کشته تا قدم بدان بهر
قدم عابد حرکت توانیم کرد و زورقی از آنکویند که وی بنا بر تخدب و تقعر دلو را ماند
بنا بدو کشتی را بنا دی زورق کویند و زورقی را استخوان کف پا و انصاف نامند بجهد
قرن افعل بجهد زیر قدم را کویند که بر زمین ننشیند و انزوی استخوانیست مسدس شکل مجوف در کجا
و حشی قدم که عبارت است از طرف حنصر موضوع شده و از عاب انسی با زورقی پیوسته
قابل او حصول تباعدست میان آن جانب با برزمین و باید دانست که بعضی زوری را از دهها
رسغ که استخوان خورده کویند میشمارند و بدین تقدیر عظام رسغ چهار سه میشود و بنا بر
را استخوان علیحده میدانند و عظام رسغ و منصوته از سه بیشتر نمیشود و آنرا رسغ
یا مجاوز میکویند و کعب ثوت را رسغ زیرا که رسغ با یک صف ست و آن دو صف و ایضا
این قلیل العدد ست چنانکه کفته شد با وجود عظم رسغ بر طبق قول مصنف چهار ست شد از ابرا
سه با زورقی میرسد ست انکه طرف و از قدام بسته عظم انصاف منطبق قدم متصل استخوان
بیاید بر زوری مسمی ست چنانکه ذکر رفته متحقق شد که استخوان رسغ کما چهار ست
یکی زنشان از بسیر حضرت بر زوری مسمی ست پس مؤلف که بعد ذکر زوری چهار استخوان
رسغ کفته میتواند که انقدر تقرر زوری نباید تخصیص وی باشد بلکه ذکر همه مخصوص را باز در
تقریر او عام ضبط نمود و از قبیل ذکر خاص بعد ذکر عام است بر تبان کما تقدم بطاهر
چه باشد که بمقتضای الانسان مرکب النسیان سهو او در تالیف یا تسطیر واقع شده

بشد با شخاط قدیم پنج قطع است و مقابل آن پنج انگشت اتصال وی با ... تقاطع العقود

با العقود که وافق ترین ... مقابل است و در باب استحکام ... باشد این پنج انگشت ... است

نه ... و ... استخوان ... انگشت ... استخوان ... اصابع ... سلطان استخوان

و ... اسمائی ... گویند ... لفظ ... کرده شده ... فواید ...

... علی ... الانسان انگشت ... استخوان ... پوشیده ... که ... علما ...

... عظم ... دست و ... عظمی که ... یافته ...

... قلب ... الشیخ ... صاحب الکامل ... تشنیع ... علی الشیخ ...

... و ... صفت ... استخوان ... شمرده ... و اگر ...

که ... صفت ... هستند لیکن ... تعداد ... عظام ... در صدد ...

و ... شمار ... اسماء ... و ... استخوانها ...

و ... از ... مبارک ... الخالقین ...

... شانزده ... دو ...

... و ... دست ...

... عظام ...

... و ... قول ... مطابق ...

... ثانی ... الاصابع ... و ... است ...

... و ... استخوان ... بسم الله الرحمن الرحیم ...

... استخوان ... جمیع ...

... العظم ... پیچیده ...

... استخوان ...

... بسیار ...

... استخوان ... سلطان ...

[illegible]

[illegible]

با غشاء پوست و گوشت و ایشان از عدم صلابت که دارند [illegible] حرکات اند [illegible]
اگر [illegible] می‌بود [illegible] [illegible] عظم القص [illegible]
[illegible] غضروفی است [illegible] [illegible] غضروف [illegible] گویند [illegible]
[illegible] غضروفی است و نفع غضروفی بودن [illegible]
[illegible] در جواب [illegible] [illegible] جمع شود و چون
[illegible] حرکات [illegible] غضروفی است [illegible] غضروفی بود [illegible]
[illegible] [illegible] و [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] غضروفی است [illegible]
[illegible] غضروف [illegible] [illegible]
[illegible] غضروف [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] حرکات [illegible]
[illegible] حرکات [illegible]
[illegible] فی الاتصال [illegible]
باید دانست که اعصاب [illegible] [illegible]
[illegible] اعصاب [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

از دماغ است و آنچه [illegible] و عصب است پوشیده نماند که عصب دو منفعت دارد یکی ذاتی و دیگر
عرضی منفعت ذاتی آنست که دماغ بتوسط اعصاب افاده حس و حرکت میکند سایر اعضا را
و منفعت عرضی وی [illegible] است [illegible] و تقویت بدن مینماید و هم از نوع قوت
[illegible] حس [illegible] همچنانچه جگر و سپرز و شش که حس ندارد و لیکن غشاء عصبی [illegible] شده
است از اعضا [illegible] مستعمل [illegible] و تفرق [illegible] غشا
اینکه [illegible] متفرق شود [illegible] انسان روح و کدام [illegible] است [illegible]
دماغ [illegible] اعصاب [illegible] از نخاع [illegible] اند و [illegible] آنست [illegible] از دماغ [illegible] شده
است [illegible] از نخاع [illegible] از دماغ [illegible] المبدأ للشی مبدأ لذلک الشی [illegible] اگر گویند
[illegible] شده [illegible] مجوف [illegible] مجوف [illegible] پس روح نفسانی چه گونه نفوذ میشود در
اعصاب [illegible] میان [illegible] تداخل [illegible] فالج و خدران [illegible] چون [illegible]
آنست که [illegible] عصب مجوف [illegible] و [illegible] نفوذ روح که
جسم [illegible] لطیف [illegible] قدر [illegible] کفایت [illegible] روح [illegible] قدر [illegible] شده [illegible]
[illegible] روح [illegible] مجوف [illegible] اقدار [illegible] مجوف مخلوق شده جسم [illegible]
[illegible] اگرچه لطیف باشند [illegible]
[illegible] داخل [illegible] اعصاب [illegible] رقت [illegible] باشد [illegible]
[illegible] باقی [illegible] اعصاب [illegible] از دماغ [illegible]
[illegible] از نخاع [illegible] الدماغ [illegible] نخاع [illegible] عصب [illegible]
[illegible] از دماغ [illegible] از نخاع [illegible] هفت جفت است پوشیده نماند [illegible]
دماغی [illegible] حس و حرکت [illegible] اعضای راس و وجه [illegible]
و سایر اعضای [illegible] حرکت از اعصاب نخاع [illegible] پوشیده
نماند که ان شاء الله تعالی [illegible] هفت شعبه بجفت گفته آید شعبه اول [illegible]
نخستین از اعصاب دماغی [illegible] مقدم [illegible] دماغ برآمده [illegible] نزدیک بزاویه [illegible]
[illegible] مجوف اند [illegible] که

چون در این کتب چه نوشته است آمده است که چشم چپ فرود آمده است و آنچه از سوی راست آمد

به چشم راست فرود آمده بر تقاطع صلیبی و مراد ایشان آنست که از طرف چشم آمده با دیگر گشته دو هم

است در طول یکجا جمع شده متصل گشته وسط که ملتقی ایشانست از هم در رفته اند و اینچنین

شده است که آن را مجمع النورین گویند و منفعت حصول این اتصال [illegible] از [illegible] بصری در تجویف

که از دو چشم هر چیزی یکی نماید و اگر نه چنان بودی هر چیزی [illegible] دو نمودی [illegible]

[illegible] مجمع النورین [illegible] و [illegible] شود و [illegible] هر که

[illegible] است و [illegible] وسط را [illegible] ملاقی شده [illegible] جوف هر دو

یکی گشته پس آنچه از [illegible] آمده است هم [illegible] گردد [illegible]

آمده است و آنکه از [illegible] آمده [illegible] گشته [illegible] تقاطع صلیبی [illegible]

[illegible] منفعت [illegible] شده [illegible] تقاطع [illegible] مجمع النورین [illegible]

[illegible] تقاطع است بر طریق [illegible] حاصل است [illegible]

[illegible] و [illegible] شده [illegible] الا [illegible] هیچ [illegible]

نیست و [illegible] بیان یافته [illegible] روح [illegible]

[illegible] طرف [illegible] چشم [illegible]

[illegible] چشم [illegible] یعنی [illegible] منشعب [illegible]

و [illegible] عضلهای چشم [illegible] جهت [illegible] حرکت چشم و این روح و [illegible]

غلیظ [illegible] متفاوت [illegible] و بدان سبب [illegible]

عصب [illegible] است [illegible] بلکه قریب است [illegible]

[illegible] است [illegible] اگر گویند که [illegible] حرکت [illegible]

[illegible] عصب حسی از بطن مقدم [illegible] حرکت [illegible] روح [illegible]

[illegible] است چگونه جایز باشد گوییم کلیات [illegible] است [illegible]

[illegible] مقدم [illegible] است و [illegible]

[illegible] متحقق است [illegible] معلوم [illegible] است [illegible]

زوج [illegible] مخصوص است که از آن [illegible] بیرون می آیند و بمقاصد خود میرسند و این [illegible] شده [illegible]

و شعبه خود [illegible] که [illegible] ثقبه مذکور شود و همین مراد [illegible] است [illegible]

سیوم

سیوم از اعصاب دماغی [illegible] مشترک است میان [illegible] و [illegible] است

متصل [illegible] و دماغ [illegible] زوج چهارم [illegible] گشته [illegible] است [illegible]

شده و شعبه [illegible] و تشریح شعبهای او [illegible] شود و [illegible]

[illegible]

شده است [illegible] و شعبه دوم [illegible]

[illegible]

[illegible] بیرون آمده و چون [illegible] متصل [illegible] شده

ست از زوج [illegible] و شعبه سوم [illegible] بیرون آمده است

و [illegible] شده و [illegible]

و جمیع متفرق گشته [illegible]

پس [illegible] الف رسیده [illegible] متفرق گشته [illegible] سوم [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] شعبه [illegible] زوج ثالث [illegible]

چهارم

جدا شده [illegible] متفرق شده

و [illegible] حس [illegible]

[illegible] شعبه [illegible] زوج سوم [illegible] شعبهای او [illegible]

بالکه زوج چهارم از اعصاب دماغی [illegible] زوج ثالث [illegible]

و با زوج ثالث [illegible] آمده و [illegible] حس [illegible]

و زوج چهارم [illegible] زوج سوم [illegible] آمده [illegible]

[illegible]

پنجم

از اعصاب دماغی اگرچه [illegible] شده است [illegible]

[illegible]

سخت عصب با سبب اشتراط [illegible] فرود این زوج ست ابتدا زوج مذکور [illegible]
ملتقی برآمده ست و قسم اول از زوج [illegible] بسوی عشای [illegible] و [illegible]
[illegible] متفرق شده ست [illegible] از [illegible] دماغ [illegible] ست و [illegible]
و قسم ثانی از ان [illegible] از قسم اول ست و از تقسیمات عظم [illegible]
[illegible] عصب زوج ثالث مختلط گشته [illegible] و عضلات [illegible] رسیده
[illegible] فضل [illegible] چون [illegible] مکشوف [illegible] بایست [illegible] اول [illegible]
[illegible] گذشت و [illegible] از موخر دماغ [illegible] مجهول شده ست [illegible]
مخصوص [illegible] ششم [illegible] ششم از اعصاب دماغی از موخر دماغ [illegible]
ست [illegible] با زوج [illegible] الا انها [illegible] مربوط میشود و [illegible]
[illegible] بیشتر زوج مذکور از زوج [illegible] شده [illegible] شاخ گشته و [illegible]
که [illegible] واقع ست بیرون آمده اند [illegible] و شاخی از ان [illegible]
عضلات حلق [illegible] لسان رفته با زوج [illegible] شاخ [illegible]
بسوی عضل [illegible] قریب [illegible] گشته و [illegible] عضله [illegible]
متفرق گشته و شاخ دیگر [illegible] از ان دو شاخ ست بسوی [illegible] شده ست
[illegible] ساقی از ان [illegible] بالا بر می آید و شاخ مذکور [illegible] ساقی [illegible]
[illegible] ست مشدد و مربوط شده ست [illegible] حنجره [illegible]
[illegible] شاخ [illegible] میشود و [illegible] حنجره که [illegible] عضلها [illegible] ست و حنجره [illegible]
[illegible] بیشتر شاخ مذکور [illegible]
[illegible] و [illegible] آن عضله [illegible] ست و [illegible]
[illegible] انطباق و انفتاح طرجهالی معاون [illegible] که این شاخ [illegible]
[illegible] عصب زوج [illegible]
بیشتر شاخ مذکور [illegible] شده ست و شعبها از ان [illegible]
[illegible] و شرائین که درین موضع اند [illegible] شده

دماغی و اعصاب بعد از آن گشته و [illegible] کنده شده و بعضی [illegible] می‌شود و شعبه [illegible]

نخاع [illegible] اعصاب و [illegible] موضع که مشترک است میان دماغ و نخاع [illegible]

[illegible] عصب [illegible] بیشتر است [illegible] دماغی [illegible] مخروطی شکل [illegible]

بود و تشریح اعصاب دماغی و ذکر آن با حس الحواس الخمس [illegible] حس [illegible]

می‌شود و [illegible] اعصاب [illegible] حس [illegible] بیکدیگر [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] منقسم می‌شود و عصب [illegible]

[illegible] اعصاب [illegible] تشریح اعصاب نخاعی [illegible] می‌کرد [illegible]

[illegible] عصب [illegible] نخاع [illegible] است [illegible]

[illegible] عصب [illegible] است [illegible]

[illegible] اعصاب نخاعی [illegible]

[illegible] نخاع [illegible]

بیرون [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نخاع [illegible] بیرون آمده است [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] شده [illegible]

[illegible]

گاه مختلط بیکدیگر و با عصب [illegible] عصب [illegible] و منفصل از [illegible] و منشعب شده [illegible] شعبه [illegible]

خفی نیست زوج [illegible] از [illegible] آمده است [illegible] همان ثقبه [illegible] و منشعب شده

بیرون زوج [illegible] بجانب [illegible] آمده و دیگری بجانب [illegible] و منشعب [illegible]

[illegible] زوج [illegible] آمیخته [illegible] شعبه [illegible] زوج [illegible]

[illegible] شده [illegible] شعبه [illegible]

[illegible] بسوی [illegible] منقسم [illegible] شعبه [illegible]

شعبه‌های [illegible] که مشترک است میان [illegible] و [illegible]

[illegible] شعبه [illegible] است [illegible]

[illegible] زوج [illegible] شده است اما زوج [illegible] آمده است [illegible]

[illegible] شده [illegible] از [illegible]

[illegible] عضل که مشترک است [illegible] رسیده است [illegible] منشعب شده

شده [illegible] شعبه [illegible] اول [illegible] و [illegible] کتف آمده [illegible]

زوج [illegible] رابع [illegible] آمیخته است و [illegible] شعبه‌های زوج خامس [illegible]

و رابع [illegible] و [illegible] گشته تا زوج ششم [illegible] همان [illegible]

[illegible] بیرون آمده [illegible] زوج [illegible] مشترک است میان [illegible]

و از [illegible] است [illegible] شعبه‌های [illegible] و [illegible] شده [illegible]

زوج [illegible] بسوی سطح کتف آمده است و از آنجا [illegible] دیگر [illegible]

[illegible] آمده است و از آنجا [illegible] و [illegible] از [illegible]

[illegible] رسیده و شعبه‌ها [illegible] اما زوج [illegible] آمده

با [illegible] گشته و از این زوج [illegible] رسیده [illegible]

[illegible] که [illegible] و زوج [illegible] زوج [illegible]

[illegible] اولی [illegible] آمده [illegible] و منشعب شده [illegible] است [illegible]

[illegible] شده و [illegible] و [illegible] بسوی [illegible] آن [illegible] زوج [illegible]

اما نخاع [illegible] که آخر [illegible] همه است و از فقره آخرین عصعص رسیده است متفرق شده
در عضله مقعده و [illegible] قضیب و در عضلهای مثانه و رحم و [illegible] [illegible]
[illegible] و در عضل که منبعث شده [illegible] از [illegible] و [illegible] اعصاب نخاعی
[illegible] و مقعده واقع است که اعصاب [illegible] بخلاف [illegible] فقره [illegible]
[illegible] واقع است [illegible] عصب آن [illegible] [illegible] فقره [illegible]
از فقره [illegible] [illegible] [illegible] فقره [illegible]
و عصب [illegible] و از [illegible] چنانچه گفته شد و [illegible] [illegible]
[illegible] عصب نخاعی [illegible] حاصل نشود [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] حرکت [illegible] است [illegible] گذشت که [illegible]
[illegible] اعصاب دماغی است [illegible] نخاعی [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] حس و حرکت [illegible]
[illegible] و حرکت [illegible] اعضا [illegible] اعصاب نخاعی [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] اعصاب دماغی [illegible]
[illegible] اعضای [illegible] اعصاب نخاعی [illegible] [illegible]
می‌بینیم که در حس و حرکت همه اعضا [illegible] [illegible] پشت [illegible]
[illegible] حس و حرکت [illegible] از اعصاب نخاعی است [illegible] اعصاب [illegible]
[illegible] [illegible] ایشان [illegible] [illegible] قوت [illegible]
[illegible] [illegible] بسوی [illegible] و نخاع است و از آنجا [illegible]
بواسطه اعصاب [illegible] و [illegible] و قوت [illegible] که حس [illegible]
[illegible] تعلق [illegible] است که هرگاه [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] حس و حرکت [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اتفاق [illegible]
[illegible] [illegible] عضلها و [illegible] از عصب [illegible] [illegible]

در بعضی که از عصبها بری آنند موتلف گشته چنانچه در تشریح عضله گفته آید و بعضی گفته اند
میشود که از غیر عصب مثل رباط و غضروف باشند و در این باب ما را اقوال است [illegible]
بجهت [illegible] رجوع به آن باب [illegible] گمان نشود که از جهت عضله وتر را [illegible]
بعضی عضله وتر ندارد چنانچه در عضله جبهه مشهور است که وتر ندارد و وجه [illegible]
مفرد یا که مرکب از عصب و رباط است و در بیان اعضاء مفرده مرکب گذشت و آن [illegible]
که [illegible] شبیه است به عصب [illegible] در لون و [illegible]
و [illegible] حرکات [illegible] و وی متوسط است در میان عصب و صلابت و [illegible] ذی حس و
و حرکت فیلاقی الاعضاء المتحرکة پس ملاقی میشود و توصیل میکند و وتر اعضاء متحرکه را یعنی
طرف آخر وتر که مقابل بطن است [illegible] اعضاء متحرکه رسیده [illegible] تجذبها یعنی
جذب میکند و میکشد وتر اعضاء را بسبب [illegible] خود تارة [illegible]
دیگر [illegible] میکند و منبسط میسازد اعضاء را باسترخاء خود باید دانست که مبدأ [illegible]
اعضاء عضلات اند هرگاه عضله متشنج میشود [illegible] رجوع بمبدأ [illegible]
و [illegible] کشیده میشود و اعضاء [illegible] هرگاه عضله منبسط میگردد و بخلاف [illegible] ترجع
میشود [illegible] مسترخی میشوند و بالضرورة استرخاء یعنی انبساط و اعضاء [illegible]
و القابض و الباسط هو الله الذی لا اله الا هو [illegible] و اما الرباط فهی اجسام [illegible]
بالعصب اما الرباط پس وی جسمها مشابه به عصب اند در لون و قوام لیکن [illegible]
و صلابت او بیشتر از بیاض و صلابت عصب است زیرا که رباط [illegible]
و عصب [illegible] از نخاع [illegible] و مراد از شدت صلابت [illegible] انفعال است
عدم الانعطاف [illegible] من العظم الی اللحم [illegible] رباط از استخوان [illegible]
گوشت [illegible] اعضاء اخری [illegible]
طرف استخوان [illegible] بعضی از رباط [illegible]
و [illegible] رباط [illegible] استخوان منفصل با یکدیگر [illegible]
شده با جمله منفعت رباط معلوم شده دیگر آنست که [illegible] شاخ شاخ [illegible]

و عصب و رباط با یکدیگر آمیخته گردد و خلل آنها بگوشت ممتلی شود و عضله متکون گردد و بیشتر منابت
اوتار و شاخهای عصب از عضلها سر بر زنند و تر از آن تکون گیرد چنانچه گفته شد و بعضی گفته
نیز از آن تکون میشود و بدانکه رباط که در عضل آمده بنام مطلق مسمی است یعنی گویند رباط
چیزی دیگر که میگویند بخلاف آنکه برای اتصال عظام منفصل و اعضا و دیگر مخصوص است و
عضوی را العضوی بدین بندند و آنرا عقب نیز گویند جهت مشابهت وی با عقب و پی
و [illegible] عبارت است از چیزی که بر آن تکیه می کنند جهت استحکام و پایداری پس آن گوشه
در رباط گویند چون برای استحکام مقصود است آنرا بدین نام [illegible] شد و رباط حس ندارد و
نفع [illegible] آنست که از کثرت حرکت عضلات و وقوع انفکاکات در آن [illegible] نباشد
[illegible] العضلات ای اجسام هی الجسد [illegible] عضلات پس آن اجسام اند که گوشت
در آن بیشتر است [illegible] اللحمی [illegible] میگویند [illegible] از آن مرکب است چنانچه میگوید [illegible] اللحم
المحض و من العصب والاوتار والرباط [illegible] ترکیب عضله از گوشت خالص است و از عصب
و اوتار و رباطات چنانچه گفته شد که شاخهای رباط و عصب [illegible] منقسم میشوند و خلل
و کاواک آنها با گوشت آگنده پر میشود و عضله [illegible] است و بعضی خلقت وی [illegible]
عضله بر می آیند و [illegible] متکون میشود و پوشیده [illegible] عضله [illegible] عصبی
محور مانند است که آنرا محور عضله خوانند و محور [illegible] فی الحقیقت و هر عضله [illegible] لیکن
در عضلهای کلان نمایان است و در عضلهای خورد چون [illegible] مانند آن کم [illegible]
[illegible] عضله دخلی ندارد [illegible] لیکن [illegible] عضله [illegible] است [illegible]
[illegible] متعرض باشدن مولف [illegible]
[illegible] آنکه چون غشا بر وی مجلل [illegible]
[illegible] حرکت [illegible]
عضلها [illegible] الاوتار [illegible] و نفع عضلها آنست که حرکت [illegible] اعضا [illegible]
[illegible] العظام و نفع دیگر آنکه [illegible] عظام را و چون
[illegible] اعضا [illegible] موضوع اند [illegible]

هر عضوی که عضله چون متولف است از اعضای بارده و حاره است تبدل مزاج خود

و فایده اعضای که تحت او هست [illegible] از هر عضوی و تحقق بحرارت الغریزی [illegible]

حرارت غریزی بود بدن و شیخ تحلیل می کند از مسام بسبب کثافت جرم [illegible] عضله

شیخ از اعضای مرکبست با مولف و این تابع قول جالینوس شیخ و از اعضای

شمرده و بعضی دیگر از اعضای مفرده دانسته اند بعضی اعضای مفرد و مرکب گذشت

و جلد و عضلات [illegible] و [illegible] چون تفصیل آنها چنین ضروری بود اجمال

بسنده نموده شد اما العروق الضوارب التی یسمی الشرایین اما رگهای جهنده اند و مسمی بشرائین

اند یعنی اجسام عصبیه مجوفه پس آن رگهای عصبی مضاعف اند یعنی دو توی [illegible]

فی آنها یعنی رگهای جهنده شرائین اند از دل مجوفه میان کاواک اند چنانچه لازمه رگهاست لیس

بها حس و حرکة فی نفسها نیست مر شرائین را حس و حرکت فی ذات او یعنی بخود بعضها

سرخ گیرند دم قلیل و بعضها شرائین ها سرخ بیشتر و خون کمتر است [illegible] تفیض الی

الاعضاء القوة الحیوانیة التی تحملها من القلب فی [illegible] شرائین آنست که رساند اعضا را قوه

زندگانی که بر میدارند از دل یعنی قوة حیوانی که [illegible] دل است مسالک نفوذ آن [illegible]

الاعضا [illegible] شرائین اند بتوسط شرائین [illegible] و نفع دیگر آنست که تعلیف روح ترویح [illegible]

بانبساط و انقباض و اخراج بخار دخانی [illegible] نسیم زیرا که هیچجا که چند [illegible] از راه [illegible] میشود

بتوسط شرائین [illegible] کند که هر شریانی ازین [illegible] بدن [illegible]

بخار دخانی از روح که [illegible] آنست که کثافت بدن [illegible] هوا معتدل [illegible]

ترویح و تفریح تمام میشود اما چون قرب طرق و وصول هوا بسوی [illegible] فایده

استنشاق هوا از منخرین و دهن [illegible] است و منع وصول نسیم ازین مسالک [illegible]

هلاکت [illegible] همین سبب که هوا را حاجت شدید بوصول نسیم بقلب [illegible] بود

شرائین زیرا که در ریه آمده [illegible] ساخته تا هوا زود [illegible]

و [illegible] شرائین [illegible] بود که [illegible] صافی شده بدل رسد زیرا که اگر [illegible] ریه [illegible]

منفذی بودند و تفرع شرائین [illegible] بسبیل طریق [illegible] میشد چنانچه [illegible]

بواسطه یا بی‌واسطه حاصل است و جگر و دل بواسطه قلب اورده الکبیر و اما زنی رفته
نمی‌تواند نفسه اصلاح کرفتن نفوذ میکند و دل را غذا میرسانند با علیه در رحم رستن
و بعضی پیشتر کفته‌اند هوا که در ریه آید از فرج ریه اصلاح یافته بتدریج در مسام شریان
کرایند و بدل رسد فسبحان الله العزیز الحکیم و این شریان را منسوب بورید ازان میکنند
که در قوام چون ورید یک طبقه است و اینکه نسبت داده‌اند با وجود بیشتری ریه میباید قسم
از تجویف ایسر قلب میشد از آنکه تجویف ایمن پیش اقرب میباشد و از برای جذب
غذا مشغول است و نفع مجوف بودنش آنست که اورده روح بیشتر گنجد
اعضا رسند و الصافیتون آنقدر که میخواهد روح را در آن مستقر شود و نفع در دو طبقه بودن
بودنش آنست که روح حیوانی که اصل و خیوة است محفوظ باشد بواسطه استحکام
در عاید شدنش نیست که آنچه در طبقه است و اگر بیک طبقه آفت رسد طبقه دیگر
ما فی التجویف کفایت میکند و نفع محیط بودن آنست که احتراق خون و روح و حفظ
اختلاط و روحی متاذی نشود زیرا که با لذت حس قوی بود آنچه ادای روح شود و کرچه
حرکت شریان بدیهی است لیکن اطبا را درین اختلاف است که حرکت وی بالذات
است یا بقسر است یا بتبع قلب چنانچه در مبحث نبض آنشاء الله تعالی و مذهب
مؤلف آنست که بالذات حرکت میدارد و بهذا اکفته لیس لها حرکة فی نفسها …
خود ظاهر است اما العروق الغیر الضوارب التی تسمی الاورده … که می
… اجسام … مضاعفه پس آن اجسام عصبی‌اند که یک طبقه دارند …
… کاواک اند و مجوف در بحث شریان … احتمال خبر
بودن دارد و هم احتمال حال شدن پس اخر اولی … بهر دو مجوف است
لیس لها حرکة و حس نیست مر او را پس وجه آنکه اصلا و فیها و هم کثیر …
… خون بسیار … شود که اورده … خون
بعضی ازان مخصوص بغذا اند و خون … چون ماساریقا و بعضی
مخصوص … چنانچه … نفوذ …

منفعتها ان سقی الاعضاء الدم الذی تحلل من الکبد و منفعتش آنست که می نوشاند اعضا
را خونی که بر میدارد آنرا از جگر یعنی خون که در جگر مستولد میشود بواسطه اوردة مجوف اعضا
میرسد و اوردة مجوف ریاست و آنرا عروق سواکن تیز گویند و شرایین و اوردة را که
عصبانی گفته مرد انست که بمقدار نصب نرم و رئیس و سخت و کستان اند و آنکه
شد از عصب و پیها مرکب شده زیرا که شرایین و اورید مضروانند حقیقه علی الاصح
بنا بر آن گفته شد که بعضی بر انند که در سطح داخلی طبقه شریان غشای رقیق همچون نسیج
عنکبوت موضوع است و بعضی بر سطح خارجی طبقه خارجی شریان تر گفته اند که بمثابه
بجلل است و باید دانست که حجم اورید نسبت بحجم شریان بسیار تنک واقع است چنانچه گفته
اند بری جرم شریان نسبت بحجم اورید یازده چند است طبقه خارجی شریان غشای
و طبقه باطنی تنیج چند و اوردة همه یک طبقه اند مگر اورید شریانی که از جگر بدل آید و
دل رئیس است و نفع او طبقه داربودن این اورید آنست که دل را غذای
ترشده برساند زیرا که اورید کورد رجرم دل منتشر است و غذا از وی بدل میرسد بر
سبیل ترشح و کذلک بر که پوشیده نماند که از جگر نخستین دورگ بر آمده است
و آن اصل همه اوردة اند یکی از جانب مقعر کبد و دیم از طرف محدب کبد آنچه از
مقعر آمده آنرا باب گویند و شعبهای آنرا که بمعدة و امعا رسیده ماساریقا خوانند
مخصوص بجذب غذا است و جگر کیلوس را از بهین مجذب میکشد و همچنانکه شریان
معدی از وقت مضغ نست و شروع مضغ کبدی از وقت هضم غذا و ماساریقا
یعنی در ماساریقا نیز قوة هضم علی الاصح و این رگها بغایت باریک اند بمثابه
تا غذا صافی و لطیف بجگر رود و اگر نه چنان بودی پیچیده در کبد گردیدی و دیگر
آفات قویه واقع میشدی و همچنانکه کیلوس از معده و غذا لطیف از معا از بین
رگها بجگر منجذب میشود و ماده جگر نیز از بنها منفعل میگردد و پیشتر گفته شد و فضله وی بری
و باشد که از جگر بمعده آید و از بجا برده گردد الجمله اوردة معده و معا جگر ماساریقا
دیگر نسبت و شعبهای باریک باب که در جگر منتشر است بسمت مقعر از بعد از

می‌باشند بلکه باشد که رگی از این ماساریقا خصوص آنچه بر روده پیوسته است منشعب و متفرق
شود حتی که قطعه‌ای که پیچیده شده را از جگر دور [illegible] چنانچه در اسهال کبدی مشاهده
است [illegible] که قطعه‌ای برآمده است [illegible] هلاکت افتاده و قطعه‌های خرد خرد از
[illegible] شده که قطعه مذکور [illegible] است و [illegible] معاینه است پس لازم
آید که از جگر باشد و هلاکت [illegible] جگر و هلاکت [illegible] از آن [illegible] است [illegible]
[illegible] از جگر [illegible] از ماساریقا [illegible] جگر و معاینه است بالضرور [illegible]
[illegible] مجری که ماساریقا است [illegible] انسان [illegible]
[illegible] المتقولة کثرة التشعب [illegible] از عروق [illegible]
و آنچه بعضی علما در تشریح [illegible] نوشته‌اند که قطعه جگر [illegible] شده [illegible]
باقی [illegible] پس [illegible] از اینجاست [illegible] احداث میکند
آن قطعه در روی [illegible] باطن [illegible] در علم تحقیق [illegible]
و آنچه از حدبه جگر برآمده اجوف گویند و بعضی از شعب وی [illegible] متفرق است
و باقی بیرون برآمده و دو شاخ شده یکی [illegible] گشته و با علی [illegible] شده و دیگر [illegible]
متفرق گشته [illegible] غذا با علی و اسفل [illegible] تا رسیدن بنهایت [illegible]
مبدا ابتدا [illegible] گویند و بعد آنرا [illegible] و بعد آنرا [illegible]
و بعد آنرا عروق الشعری [illegible] است [illegible]
انتهای اول اجوف و دو شاخ برآمده [illegible] جهة [illegible] والاتصال
غذا [illegible] شاخ [illegible] شده اند چنانچه [illegible]
[illegible] مختصر [illegible] و بهمین قدر اختصار نموده شد و آنچه [illegible]
[illegible] میشود در باب [illegible] بقصد [illegible] گفت [illegible] تعالی [illegible]
[illegible] الدم با گوشت [illegible] میشود [illegible] آنچه [illegible] میشود
میکند در سایر اعضا زیرا که ماده وی خون است [illegible]
همچنان فاعل [illegible]

و بحث عضو گذشت و بعقده الحرارة والیبس در عقد میکنند یعنی می بندد گوشت رخو

و سست است اما حرارت تحلیل میکند رطوبتهای مائیه را که محدث رخاوت و ترهل است

حتما که آن [illegible] در تخفیف یابس میشود در عقد و منفعته ان یسخن الاعضاء [illegible]

الافات عنها از نفع گوشت است که گرم دارد اعضا را و دفع نماید از ان آفتها را و خلاصه

ست که اگر گوشت نباشد اعصاب و عضلات و معصبات باد نمی کردند و انقباض برده

اند است و ضعف در قوت [illegible] و ملیح نماید که الا یعنی پوشیده نماند که

هم از ان جایست که مبدا اتصال دارد و [illegible] چون بدن و ما بقی بحس است و نفع

حس دوی است که تا خفیفه [illegible] شد و [illegible] و قوت آنست تحلید و سبب حس

[illegible] و دمی اما الشحم فتوید من مائیة الدم و [illegible] متولد میشود و اجزاء

چرب که در گوشت است [illegible] سرد و گرم [illegible] و بعقده البرد و منعقد [illegible]

بحد و [illegible] و [illegible] پراکنده و اعضا [illegible] است و حرارت [illegible]

منفعته ان یندی العضو الذی یجاوره و تحفظه و نفع وی است که تر دارد عضوی که [illegible]

ست و محفوظ دارد و اما الغشاء فانه جسم عصبانی رقیق [illegible]

[illegible] هر که [illegible] آنست که [illegible] باید دانست که غشاء

گوشت [illegible] که [illegible] از لیف عصب فقط چون آن که محل [illegible] است [illegible]

ست از لیف رباط فقط چون غشاء که محلل [illegible] است [illegible] باطن که

از اطراف [illegible] حاصل شده [illegible] که [illegible] است از لیف عصب

و رباط چون غشاء سایر بدن [illegible] حس قلیل [illegible] است حس [illegible]

که در تمام بدن است و از غشاء [illegible] است اصلا حس [illegible] هم آنکه از لیف باطن [illegible]

متکون شده است و رباط حس [illegible] که محلل [illegible] است [illegible]

از لیف عصب فقط [illegible] شده است [illegible] که از لیف عصب و رباط متکون شده اند

که برای [illegible] حس [illegible] حس قلیل [illegible] و فایده دوم

حس [illegible] غشاء آنست که تا اعضاء عدیم الحس را [illegible]

انتقال

اشتمال غشاء بر اجزاء بحیث از حس نماند و منفعت آن بیشتر الاعضاء و بعضی نافع غشاء است
که به پیوندد اعضاء را و بضاد دارد آنرا و اجاق فواید چنین است که سابق گفته شد الا فوایدی
دیگر نیز دارد و کمال آن وقتی پدید شده نماند که غشاء بدن از فایده بیرون نیست یکی آنکه غشاء
عضو از آنکه غذا بروی پوشیده است محفوظ و مجتمع دارد و بر ساعات و دیگر آنکه بر اجزاء مشتمل
است که اگر غشاء بران مشتمل نباشد امتساک میات صورت نپذیرد و دیگر آنکه عضو بر اعضاء
مرتفع نماند و چنانچه مری است که کلید را صاحب مرتفع ساخته است و بر سبیل تعلق کالمتصل
و بر ماست لیکن تعلق تمامی از غشاء است سوم آنکه واسطه بود میان عضو و سلب و لین
الیبس از صلب متضرر نشود چنانکه در عضله ام الدماغ پیداست چهارم آنکه مانع نضر عضو
چنانچه در مری دیده و امعاء معهود است پنجم آنکه در کبار و مری منتشج شده و بعد
چنانچه در مثانه شحمی ظاهر است ششم آنکه بحیلت خود بجزء کمده را از بعض اعضاء
چنانچه در جانب جانبرا بر است نیز آنکه فیما بین اعضاء مختلف کریه و قلب است و اعضاء آنکه
دیگر است و جانب جانبر که بعضی و یافر عمایتر کبند حاجز و حایل شده از انجذاب اعضا
غذا ایزا نامدل و ریه پیوسته می رسد و آفت عظیم احداث نماید هفتم آنکه حفظ حرارت
کند در موضع تحلیل نماید چنانچه در غشاء که بر جوف مقعدست و از اصناف کوبند محسوس است
و هشتم آنکه عضو را در حصه میکند بحیلت خود در نصف تا اگر قسمی بدان عضو رسد
تمام نباشد بلکه ناقص یک شق نسبه کند چنانچه در غشائی که منصف کرده باغ است
یعنی دماغ را در طول در حصه کرده است معلوم است بعد از آنکه ماده سخت قوی شود بلکه
و لقوه مرکب از فالج مرکب نمی افتد زیرا که اگر ماده از یک شق دماغ دفع او بجانب نمکن
نیست الخ، الضه در طبیعت ماده را بیک شق دفع میکند تا آفت تمام نباشد نهم آنکه
عضو را عدیم الحس افاضه حس کند چنانچه در جلد و شش و پیرزمین است و اما الجلد
خانه جسم اعصابی است بل پوست جسم عصبی است که بافته شده از شطایای اطراف عصب
و عروق و بافت وی نسبت بافته و صفاق غلیظ تر است و جلد انسان قیاس فیما چنانچه
رقیق تر است و هم سوی و ضعیف القوة و له حس کثیر و هر جلد را حس بسیار است بلکه

استشفا و گردن از عصب و گوشت و چربی در برای آنست که تا در گرسنگی فربه و در ترکیب گردد و بدان
سبب حیوان خورد از آفت باز دارد و بالکت گردد و در پوشیده ماند که معتدل ترین
اعضا جلد است نیز با آنکه کیفیات اربعه در وی متساوی است بهر آنکه چون وی را با اعضا
با رطوبت قیاس کنیم سرد است چون با اعضا سرد قیاس کنیم گرم و چون با اعضا لطف قیاس کنیم خشک
است و چون با اعضا یابسه قیاس کنیم تر است پس معتدل باشد و بعد گرم ترین اعضا
قلب است و سرد ترین اعضا عصب و تر ترین آن دماغ است و خشک ترین آن استخوان
و منفعته ستر الاعضاء و فایده جلد ستر اعضا و پوشیدن است تا آنها را محافظت نماید از آفات
و پناه دارد و باید دانست که جلد چون از عروق دقیق و شظایای عصب منسوج است
و منافذ باریک دارد نسج واقع گشته منافذ باریک آنست و منفعت مسام
آنست که تا بدان سبب تنفس کند و نسیم داخل شود و فضلات خارج گردد و جلد
که با بعض موضع غلیظ است و جلد بعض دیگر دقیق و بعض را موی و بعض بی موی است
و بعض حس بعضی ... ملتصق شده و بعض ملتصق نیست ... معروف
و لکم ... و بعض ... گذشت و اما الشعر فمنه ما یزین الجسد ... موی
بعضی از آن چیزیست که زینت باشد ... مثل شعر الراس ... موی ...
و موی حاجبین ... زین ... و منه ما یزین بعض الناس دون البعض و بعضی از آن
چیزیست که زینت باشد بعضی مردم را نه بعضی را مثل اللحیة و ... ریش است
وی در حق مردان زینت است نه در حق زنان و منه ما فیه المنفعة و الزینة و بعضی از آن
چیزیست که در وی منفعت است و زینت است مثل ... العین ... است
که با وجود زینت تقویت ... و منع ... اجرام صغار ... چشم میگردد
هنگام مفتوح بودن چشم و منه ما فیه المنفعة دون الزینة و بعضی از آن چیزیست که در آن
منفعت است فقط مثل سایر شعر البدن چون تمامی موی بدن فانه ینقی البدن
عن الفضول ... که موی مذکور پاک شود ... بدن از فضلهای ...
که در هضم آخر حاصل شود ... واسطه وی مندفع گردد ... خلقت موی که در هضم آخر ...

بشود

تحلیل

میشود و یا اکه بخار و دخانی که اجزای مایه ازان متغیر متحلیل شده و باره که تماسک اجزاء رابطه بدان
توانند شد و ران بماند چون در مسام در می آید در زمانی شایسته انجا محتبس شده بتحلیل
شدن کمتفق غیر ملایم بخار مذکور منعقد میگردد و باده شعری چون از مقاتب بعید و منبسط
از قوه دافع خصوص که رطوبته بدن نزع وجوب باشد ماده منعقد از مسام بیرون می آید و تحلیل
شده این ست طریق تکون هوی پس بخاکه بخار در مسام نافذ نشود یا نافذ نشود لیکن
در زمانی صالح که دران منعقد تواند شد محتبس نماند اما کیفیت وی از دو حال متغیر شود یا نه
کیفیت غیر ملایم و درین صورتها هوی متولد نمیگردد و دو حدم نفوذ بخار در مسام چند
وجه ست یکی انکه ماده اندک بود یعنی بخار و دخانی کمتر متولد شود و سبب انتصان حرارت
و نارسیدن بحیه در نسوان و خصیان ازین قبیل ست دوم انکه خون که ماده بخار هوی ست
کمتر متولد شود و بیان نارسیدن موصیان را از بخت و سقوط هوی و زنا قبین بواسطه
نارسیدن مدد ازین قبیل ست سیوم انکه رطوبته درین بخار بسیار بود و دخانیته کمتر و نارسیدن
کرتا زیته غالب نباشد بخار امیل بخروج نبود بر دن نیامدن بحیه و صیان ازین جهت ست
چهارم انکه منافذ یعنی مسام شدید الضیق باشد بسبب برودت پس کثیف پس ماده شعر
آن قدر که می باید نتواند گنجید پنجم انکه سیلان فضول چون عرق و مانند آن مانع
اماله بخار کرود و اما عدم بعث بخار در مسام زمانی که ماده متولد شد در سنه و حرست یکی
انکه ماده رقیق بود و بدین سبب زود تحلیل پذیرد و ظاهر ست که آنچه کثیف تر
دخانیته ست بسیار بخار بنود و قبول انعقاد میکند زیرا که بعث می نماید دوم انکه مسام
وسیع باشد بغایت و بدان سبب ماده مستعده زود مستجمع گردد و تحلیل پذیرد
سیوم انکه اگرچه ماده و مسام باعتدال باشد اما اسباب مجلله مفرطه از امور بدنی یا خارجی
اتفاق افتد و ماده منعقد شده را تحلیل پذیرد یا کیفیت ماده کیفیت ملایم بدنی ست از مسام
کمتر میکند و نفوذ ماده در مسام و بعث وی در بخار و تولد هوی کفایت نمیکند
تا که محفوظ از تغیر و کیفیت کیفیت غیر صالح نباشد چنانچه در واو لحیه و در الثعلب مشهود
ست که بواسطه احتباس غلظ ردی و منافذ ماده شعری تغیر میکند و دخانیتی حکما شعر

بقیه

وظفر را از فضلات میشمرند نه از اعضاء و شیخ ابو علی منهم الا ظفر جوهر عصبی انا نمی جوهریست
شبیه بعصب از لون نه آنکه وی عصب ست چنانچه بعضی زعم کرده اند زیرا که تشریح کرده
ست شیخ را که ظفر مخالف ست از انحوان نرم و منفعتهٔ این بدیع الانامل مرایضها علی تمایل
الاجسام آنست که بواسطهٔ وی انامل آنست که بسوادر و قوایم و اردعهای انگشتان را و باری دفع
آنها را بر تناول اجسام و گرفتن آن و دیگر منافع نیز دارد و چون حک و لقط و بامثال آن
جاها را بسلاح کند و بهم رسانی ذی انتصاف واقع شده تا عند الاحتکاک بصدمات
اشیای صلب منخطف نشود شکافته نگردد و چون عرض انحکاک و انجراد بود و الم
مجعول گشته و در تعداد اعضا مفرد و اقوال اطبا مختلف واقع شده نزد مصنف بهمه گرد
منظم و منضروف و رباط و عضل و تسریان و رید لحمی و غشا جلدی ظفر و ترعصب و شحم در
قانون نه گفته غضروف و منضب و ترو رباط و تسریان و رید و غشا و لحم و اینهمه
مسیحی سیزده نوشته شریان و ورید یکی دانسته پس آنچه شیخ گفته نزد او هشت باشد و شیخ چهار گفته
شحم و شحم و مخ و ظفر و حدید باشند بران افزوده ست و صاحب کامل نیز سیزده نوشته
لیکن بدل مخ شعر مقعر مینماید و بعض اطبا شانزده میکویند میکویند نه انچه شیخ گفته و بعضا
دیگر هیجده شیخ سیمین عدد و رشید نسعر نظفر جلد و الله تعالی اعلم بالصواب چون زبان
مفرد فارغ شد شروع کرد در اعضاء مرکبه الفصل الثالث فی تشریح الاعضاء المرکبة کالدماغ
و العین و الاذنین و اللسان فصل سیوم تا هشت و در تشریح اعضاء مرکب چون دماغ و
دو چشم و دو گوش و زبان اما دیگر اعضاء مرکب بفصول مختلفه مذکور خواهد شد فصل ما الدماغ
جوهر رخو متخلخل ابیض اللون اما دماغ پس جوهر نرم متخلخل سپید رنگ ست فائدهٔ دماغ
آنست که تشکل و بنی مستحسن یابد و آنچه از آن منحلات یک بود زیرا که شی لین انشکال بسهولت
قبول میکند و فایدهٔ دیگر آنکه تا اعصاب را غذا وافر رسد بهر آنکه اعصاب از دماغ و نخاع امتداد
میکنند لیکن نزدی مقدم دماغ میفرست برای آنکه وی منبت اعصاب حس ست و حس افضل
ست از محرکیت و حس و حرکت ایمن بیکدیگر لیونت لازم اما موخر دماغ نزدی گرد و اردهر آنکه منبت
حرکت ست و حرکت را صلابت مبدء لازم و صلابت مؤخر دماغ نظر بمقدم اوست و فائده

بحکم نرم است کما لا یخفی مرکب من المخ والشریانات والاوردة والغشاء المسمی بام الدماغ والغشاء
الصلب الذی یلاقی القحف و دماغ مرکبست از مخ و رگهای جهنده و نجهنده و غشا که مسمی ست بام الدماغ
و غشاء دیگر که ملاقی قحف است و عصبها که از وی رسته اند [illegible] آنچه در دماغ نیست [illegible]
و در ترکیب او گفته باید دانست که اورده و شرایین که به دماغ بر آمده اند [illegible] دل و از سفل و [illegible]
با جسم مشیمی گشته اند و توات مرکب [illegible] و دیگر منسوج گشته و از آن فضا [illegible] که [illegible]
است حاصل آمده و فضا مذکور را بطن مقدم گویند [illegible] و [illegible] دارد یکی آنکه چون
[illegible] دماغ می آید تحت [illegible] و [illegible] میکند و توابع و چلیپای آن [illegible] دماغ
قریب شده [illegible] و گرد [illegible] که فضا است دماغی در روی [illegible] شوند و [illegible]
شبکه [illegible] گرد [illegible] شعبهای [illegible] و [illegible] شرایین از [illegible] متفرق شده اند
دماغ و نزدیک [illegible] اوسط رسیده شعبهای مذکور [illegible] که [illegible] پس
[illegible] و نواحی [illegible] بعض مقدم دماغ [illegible] مقدم آمده با شرایین [illegible]
ملاقی شده [illegible] مشیمیه [illegible] از آنها [illegible] میشود [illegible] در میان قحف [illegible]
دو غشا [illegible] دماغ باشد غشا که ملاقی [illegible] دماغ است نرم است و رقیق [illegible]
ام الدماغ گویند [illegible] که [illegible] حافظ [illegible] و [illegible] دماغ است پس و
اصل [illegible] و [illegible] بقای حیات [illegible] و معنی ام اصل است و این غشا بر دماغ محیط است
تا [illegible] منقطع شده [illegible] بر دماغ اشتمال [illegible] زیرا که جوهر دماغ [illegible] محتاج
[illegible] نیست و غشایی که ملاقی قحف است صلب است و غلیظ [illegible] ام غلیظه و ام جافیه
وجه اطلاق ام معلوم شد اما جافیه از آن گویند که غشا [illegible] واسطه [illegible] شد
[illegible] قحف و [illegible] غشا لین افتاده [illegible] و [illegible] الغشاء [illegible] آنکه [illegible]
شده و [illegible] داشته بود [illegible] غشا آنست که تا دماغ از [illegible] و متاذی [illegible] شود [illegible]
که این غشا را با قحف مرتبط ساخته [illegible] رباط [illegible] از [illegible] بر آمده اند
[illegible] و غشا [illegible] ام [illegible] میان دماغ و قحف [illegible]
[illegible] نرم است [illegible] الحس و [illegible] جوهر [illegible] انبساط [illegible]

دو ... ست و نگاه ... شده ... و دیگر عوارض ... بود ... مرتفع ... از دماغ اکثر ... است
با ... میانجی و ... بیان ... و عضو ... از ... آفات ... و ... بافته قوت ... صلح ... دماغ
آن ... اعضا ... شده ... انجه ... عظم ... است بلا واسطه ... ملاقی دماغ ...
نیا شده ... عضو ... دماغ ... که ... مناسب ... ضعیف ... مخلوق شده زیرا که ... غضروف
عضو ... شده ... اعصاب ... کفایت نکنند ... مناسب ... این
میانجی باید که ... مناسب ... باشد ... میانجی ... میگیرد ...
یک ... مناسب بود ... صورت ... نیست ... و دیگر ...
غشا حفظ شکل دماغ ... الا انه ... الدماغ ... فی حفظ الشکل فی ... و حفظ ...
... دماغ ... اگر ... اعصاب ... باشد ...
... کلام ... ضعیف ... شود که این ... ترکیب دماغ ... اصل ...
اندرون ... التحقیق ... نیست زیرا که ... کلام ... معلوم شده است که ... از دماغ
خارج ... و ... شکل دماغ ... مولف ... را ... تشریح دماغ
... آن از ... بر سبیل مجاز ... شکل ... موقوف بر غشا است ... الا ان ...
می آید ... آن معقول نیست ... دماغ ... شکل ...
مشابه ... شکل مثلث ... سه گوشه دارد که ... با هم ... بوند ...
... مخروطی ... دراز است و چون که ... این ... اطبا بر ...
تعریف بیان کرده ... و ... شکل ... مثلث بر سطح ... خطوط است
و اطلاق ... حجم ... صادق ... لهذا گفته شیخ ... مثلث ...
میان ... قریب است ... مجعول ... است به قاعده و گوشه سوم ...
طول واقع شده ... است ... قاعده طرف ...
پس ... قاعده ... من جانب ... اگر ... قاعده دماغ موضوع است ...
... التی تحیط بها ... من جانب ... دماغ که ...
دو ساق ... است ... که شکل مثلث ... تمام ... خط ... و دو خط طولی

باب دوم

قاعده خط قصبه طرف قاعده است و خطین طرفین که از دو طرف خط قصبه ممتد شده منتهی است
بسافلین و ملتقی این دو خط بزاویه و به کیون الحس و الحرکة و از دماغ حاصل میشود
حس و حرکت ارادی در بعض اعضا یعنی دماغ مبدء قوه حس و حرکت است و
بوسیله ندمات و اعصاب فایض میدارد و خواهد بعض از آن کردیم که حس و حرکت اکثر اعضا
بخلاف راست است چنانچه در تشریح اعصاب مذکور شد تمام جوانب حس و حرکت جمیع اعضا
بدماغ لاحقه میدارد و اما قسمی که بعضو العصب الذی لا یرجع یعنی عصب است
که از مقدم دماغ برآمده است و اما آخر منه بعضو العصب الصلب اما عصب است
است که موخر شده و جهات اعصاب این از مقدم و صلب است موخر و عصب
گذشت دماغ منقسم میشود بسه تجویف که بطون مسمی است بطن اول در مقدم
دماغ است و بزرگتر است از بطنین آخرین و منتهی اعصاب حسی در محل حس مشترک و دماغ
است و بطن وسط موخر دماغ است و این بطن نسبت ببطن مقدم بسیار خورد است
لیکن نسبت بطن اوسط بزرگ است و نسبت اعصاب بحرکه در محل حافظه است اما بطن
که وسط هر دو بطن واقع است و سعتی ندارد بلکه مثابه موری است بین البطنین عارض شده
طویل کروی الشکل و محل متصرفه و وهم است و این بطن را از آنکه دلیز مانند باشد بدان جهت
بطنین شده مجمع بطنین گویند و انچه خوانند و از آنکه اجزاء دماغ که بر بطن عارض
دو قوی الشکل مینماید و ایضا بطن مذکور مانند دو دیعنی کرم حرکت میکنند انبساط و انقباض
دو دیه مانند و سبب جمع گفته مذکور دی است که در دون این بطن هر دو بابت دو لوله
از جوهر دماغ رسته اند واقع شده اند و با بطه مربوط گشته و از شان این زائده دقیق
است که یکبار حرکت میکنند تماس و متقاربت و باز دیگر بعدی و مباعدت نمایند اطباء تجویف
تشبیه کرده اند هر گاه اینها متقارب میکردند و متقاربت میکرانیدند مجری یعنی بطن بسته میشود
و حرکت انقباضی است چون مباعدت میکرانیدند منفتح میکردند گشادگی و مجری دو
نماید و حرکت انبساطی است و تنفیذ درین قبض و بسط تصفیه روح نفسانی است ایرا
که بحرکه نفسانی از حرکت دو دیه دماغ تمامه متحرک میگردد و ازین زائده تین را لوله تین

و التیام و عشق پیدا شده و نشد که بطون ثلثه آن با سرها ذی غضون اند بخلاف [illegible] که
[illegible] دلی شکل اند و غضون نجاف و شده [illegible] غضون ست [illegible] که [illegible]
می افتد [illegible] و اند غضون بطون [illegible] تشبیها ست که [illegible] ۳
افتاده [illegible] تشبیه بطون [illegible]
[illegible] ست [illegible] مضایق [illegible] بطن [illegible] دماغ [illegible]
و [illegible] نفع می باید [illegible] ست [illegible] دماغ از اول [illegible]
و [illegible] دو حصه [illegible] این انقسام [illegible] بطون [illegible] شده [illegible]
حصه جدا است [illegible] شده [illegible] تمایز [illegible] نیست [illegible] بطن مقدم
و [illegible] حصه [illegible] نیست که اگر [illegible] باد [illegible] دماغ [illegible]
[illegible] طبیعت ست حفظ اجزا [illegible] که برای دفع فضول
دماغی [illegible] در بطن مقدم [illegible] انجا که [illegible] الشد
[illegible] نفس [illegible] مستخرج میشود [illegible] الف [illegible] در بطن اوسط قریب [illegible] دماغ
و ماده [illegible] اوسط [illegible] مستخرج میشود [illegible] استدلال [illegible]
[illegible] مخصوص ست [illegible] عند حدوث آفت در این بطن
[illegible] طبقات [illegible] رطوبات اما هر دو
چشم پس هر یک از ان [illegible] مرکب ست از هفت طبقه و سه رطوبات اگرچه [illegible]
شرائین و اعصاب و عضلات نیز در ترکیب چشم داخل آید لیکن [illegible]
طبقها و رطوبتها [illegible] بسته [illegible] وجود [illegible] معلوم
میشود [illegible] و اطالت در [illegible] اعصاب [illegible] که مقصود [illegible] ست
زیراکه [illegible] طبقات [illegible] بعضی از ان [illegible]
میشود و در رطوبات [illegible] ست [illegible] که در طبقات [illegible] گشته و این [illegible]
میکرد [illegible] ملتحمه نخستین طبقه ست بنظر خارج شروع از ان [illegible] کشف الطبقه
الاولی الملتحمه وهی التی تلی الهوا طبقه نخستین ملتحمه ست و [illegible] ست که متصل [illegible]

[illegible]

و پوست بدانکه طبقه مذکوره عضوی ... ست و غلیظ ... و مختلط بعضها ببعض ... گره ...

متمکن گوشت سفید ... عروق ... شاخهای عصب که در پوست سر و ...

ست با شش ... و ... اجزاء ... شده است ...

... از آن ... بسبب ... مکشوف باشد و در حوالی آن طبقه ... التحام و اتصال

گرفته اند گویند آنجا که سیاهی چشم است ... قرنیه است و ... از آن ... حاصل آید

قرنیه ... سواست ... سقفی ... طبقه ... فرق ...

ست و ... [illegible] ... جوانب ...

که ... رسد و ... مشارکت ... شده ...

... اصلب ... [illegible] ... باشد ... که ...

و ... [illegible] ... آن ... جوانب ...

سبب ... [illegible] ... مشهور ... [illegible] ...

... والقشر ... القرنیه ... [illegible] ...

الملتحمه آن پس از ملتحمه است ... [illegible] ... این طبقه ... نقصان ...

... [illegible] ... طبقه ... است ... که ...

... [illegible] ... این القرنیه ...

ست و ... از اطراف طبقه ... است ... محیط ... همه طبقات ...

... است ... [illegible] ... مطلق ... [illegible] ... آن طبقات

... [illegible] ... طبقات ... [illegible] ... اجزا ...

... بواسطه ... [illegible] ... داده ... سخت ...

... همان ... است ... سواست ... [illegible] ...

... [illegible] ... این طبقه ... [illegible] ... آب ... است

... [illegible] ... نور ... [illegible] ...

... [illegible] ... طبقه ... [illegible] ... سوم ...

[illegible] گاهی یعنی بعضی مردم سیاه چشم باشند و گاهی [illegible]

و بعضی آسمان گون و بعضی اشهل و بعضی با رنگ سبزی همچون [illegible]

[illegible] بعد العنبیه و پیش [illegible] به العنبیه [illegible] غلیظ الجرم و در وسط او

جلیدیه ثقبه واقع شده [illegible] عنبیه [illegible] که [illegible] شود و [illegible]

نام خوانند [illegible] این طبقه [illegible] رنگ [illegible] عنبیه [illegible] آسمان گون

[illegible] سیاه [illegible] رنگ [illegible] العنبیه [illegible]

[illegible] است [illegible] انها [illegible] باطن او نرم و ملایم [illegible]

ذی خشونت [illegible] است [illegible] و از [illegible] با عنبیه اتصال دارد و منفعت [illegible]

[illegible] است یکی آنکه چون آب [illegible] و بر عنبیه [illegible]

خلل از حمول آن آب [illegible] شود و [illegible]

و [illegible]

[illegible] نسیم [illegible] و [illegible] مراضی که [illegible] طبقه

[illegible] بعد الطبقة العنبية الرطوبة البيضية [illegible] رطوبت [illegible] است [illegible]

رطوبة صافية [illegible] بياض البيض و آن رطوبتی است صاف [illegible] سپیدی

مرغ یعنی از روی لون و صفا و قوام و بعد البیضیه [illegible] این رطوبت

پیش روی جلیدیه است تا [illegible] بر جلیدیه [illegible]

از [illegible] مرض [illegible] است و الطبقة

العنكبوتية پرده چهارم عنکبوتیه است و این طبقه شبیهه نسج العنکبوت و آن [illegible]

مشابه [illegible] عنکبوت و [illegible] الرطوبة البیضیه و [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] از طبقه [illegible] این [illegible]

جلیدیه [illegible] چون [illegible] عنکبوت [illegible] نام [illegible]

[illegible] مرض [illegible] مخصوص است و بعد [illegible] الطبقة

[illegible] الطبقة الرطوبة الجليدية رطوبة جليدية است [illegible] رطوبة صافية [illegible] الجليد [illegible]

جلیدیه است صاف مشابه به برف و این رطوبه اشرف اجزای چشم است زیرا که حاسه
حقیقی بصارت به وی است و باقی اجزا همه خادم وی‌اند و ... واقع شده تا محفوظ
تر باشد و از آنکه ... است و ... مانند برف جلیدیه باشد زیرا که ...
و چون گرد شکل است ... و ... شکل ... است
و ... بیاض ... فایده ... مقدمش ... وقوع ... صحیح
بزرگ باشد ... فایده ... اثری ... اصلاح
... مشابه ... بسیار ... و بعد از
از زجاجیه و پس از جلیدیه رطوبه زجاجیه است و وی ... الخیل ...
... که ... است زیرا که ... سپید رنگ است ... باطل
زجاجی ... است ... زجاجیه ... مشابه ... غذا
جلیدیه ... اخلاط ... است ... باطن ...
برای ... از ... خارج ... رطوبت
الطبقة ... مشیمیه ... زجاجیه ...
... است و ... زجاجیه و جلیدیه ... غلاف ... مشکل
کشته ... است و ... اشتمال ... رطوبه ... است
... است زیرا ...
... الطبقة ... مشیمیه
ششم مشیمیه است و ... مشابه ... مشیمیه ... ششم ... و وی
... شبکیه ... رقیق ... دماغی ... و از او ...
... واقع است و مشیمیه از آن گویند که اشتمال او بر شبکیه چون اشتمال مشیمه است
بر جنین و ... طبقه ... العروق است و ... مشیمیه ... ست
... الطبقة ... صلبیه است ... مشیمیه و وی
... عظم العین ... استخوان چشم یعنی استخوان خانه چشم ...

و دیگر از اطراف غشاء صلب دماغی که بعصبهٔ مجوفه متصل است ناشی شده چنانچه از تشریح طبقات
چشم گفته ذکر شد بنا بر قول مشهور است و الا در آن اختلاف بسیار است یعنی صلبیه را از غشا
شمارند نه از طبقه [illegible] که گفته شد بعضی طبقه هر جسم ثخین اجرام باشد تفرق میکند و غشاء
واقع [illegible] بعضی شبکیه را در طبقات نمی شمرند و بعضی عنکبوتیه را [illegible] از اجزاء شبکیه
میدانند و بعضی [illegible] و ملتحمه [illegible] و بعضی [illegible] را اسم از اجزاء [illegible] میکنند و بعضی
با آنچه [illegible] ملتحمه [illegible] طبقات [illegible] اند و [illegible]
پنج [illegible] و بعضی چهار [illegible] و بعضی سه [illegible] و [illegible] در رطوبت [illegible] کانه همه
اتفاق دارند [illegible] طبقه مشیمیه [illegible] عصب [illegible] چشم و گونه سست [illegible] فاعله حس لمس
و حرکت میکند و [illegible] مخصوص [illegible] است [illegible] مسمی است بعصبه مجوفه و در
تشریح اعصاب گفته آمده [illegible] اما الاذن فهی مرکبة من اللحم المحض و الغضروف و العصب
الحساس اما گوش پس وی ترکیب یافته از گوشت خالص و [illegible] استخوان نرم [illegible]
و منفعتها قبول الصوت و جمعه لیدخل الصماخ فایده [illegible] گوش قبول کردن و جمع نمودن
آواز است تا داخل شود [illegible] سوراخ گوش [illegible] صماخ [illegible] عظم حجری واقع است
[illegible] تعاریج است [illegible] و در نهایت [illegible]
[illegible] هوای ایستاده است [illegible] گوش است [illegible]
غشاء [illegible] هرگاه که هوا [illegible] الصوت در صماخ [illegible] رسد هوای ایستاده
بحرکت آرد و بحسب تموج خود پس عصب [illegible] منفعل میگردد [illegible] مے
[illegible] و صماخ بکسر صاد مهمله و سین مهمله [illegible] بضم جیم و سکون واو و فتح [illegible]
و [illegible] صماخ بطرف داخل و اما اللسان فهو مرکب من اللحم و العروق [illegible] و الشریان
و العصب الحساس و الغشاء المتصل بغشاء المری و اما زبان پس او مرکب است از گوشت
و [illegible] و عصب ذی حس و غشاء که پیوسته است با غشاء مری و گوشت او
سفید است و سرخ نمودن او [illegible] از خون عروق است و عصب [illegible] منشعب
است از اعصاب دماغی و زبان [illegible] طول [illegible] اشارت است [illegible]

غشاء [illegible]

غشا متمایز می نماید و در بیخ وی غدد لحمی است که ازا سول العاب گویند و زیر
این دو بسوراخ است که بیل در آن گنجد جهة خروج لعاب و این سوراخ جهاز
اللعاب گویند یعنی ریزندگان لعاب و نفع بزرگ لعاب نداوت زبان و حوالی او
تا زبان سهل الاطاعت باشد بواسطه نداوة و زیر زبان در نفس او دو رگ بزرگ
سبز واقع اند و ازین رگها شعبهای کثیر متفرق شده و در جرم زبان منتشر گشته اند
و این دو رگ بزرگ را صاحبین نامند و ایضا برای حرکت لسان سه جفت عضلها متعلق
در زبان واقع است و منفعت عضل الطعام و المعونة علی الاکل و نفع زبان کردن
غذا است تا تمامه مضغ شود و باری دادن در فرو بردن و القای معانی
بتکلم و نفع آلت حس ذوق است و از آنکه عرد او نازک ست از کیفیات بدن زود متاثر
میگردد و بهذا تلون او بحسب لون ماده از اول الباب مقرر نموده اند بحیوان چشم الفصل
الرابع فی الریته و الکلب فصل چهارم اثبات ست و تشریح دل و ششش اما الریته فهی
مرکبة من اللحم علی لون الورد و من نهایات قصبة الریته و الشرایین الغامضة من القلب
تماستش پس آن مرکبست از گوشت در رونی رنگ از عنصر و فهای قصبه شش و از
شریانها که روییده اند از دل و بدانند که جسم ریه رخو و متخلل ست و آنچه در بعضی نسخ
و لفظ رقیق در متن و اقع شده نیز صحیح ست و بس لهذا فی نفسها حس و نفس مریه را
و رئوس حسی و اعضا حس فلیل لها غشا ء ریه یعنی و گویند ایران مجازا
پس از احس اندکی ست پوشیده و نماند که ریه تمامها بشکل تنبوره و منتهای حرکت
آن مشابه کدو و تنبوره ست و مراد از لفظ ریه نیز همین ست و آنچه گویند
ازمی برآمده ست بمنزله تنه است و سمی ست بقصبه و مراد از احجوفه میگوید و در
شش سه جزو ذکر میکنم جزو اول در جثه و آن عضویست عضوانی مرکب از
یکی از بیش و از او را کی گویند و تر بسی خوانند و رق بفتح دال مهمله و را مهمله و قاف
سپر را گویند و ترس بضم تا و فوقانی و سکون را مهمله و سین مهمله کدلک و از آنکه این
عضو من حیث الصورة یا من حیث المحافظة بعوض عاذیان می ماند بدن نام نهاده

دشوار در بینی تلخ محسوس میشود و بعد بلوغ منقطع شود و لمس [illegible] درد عضو [illegible]

از پس [illegible] مری و این [illegible] که یکی [illegible] باسم [illegible] خوانند و دیگر را

کلمه میتا مینامند [illegible] در وقت بلع طعام و آب بر قصبه [illegible] تا چیزی در قصبه

[illegible] و انفتاح و انغلاق حنجره [illegible] است [illegible] که [illegible] تنفس محتاج انفتاح

[illegible] است و کذلک [illegible] افتقار بانغلاق لازم [illegible] نشود [illegible] حنجره

[illegible] افتد [illegible] تا آن [illegible] باشد که [illegible] منخفض شود

و [illegible] گردد [illegible] وقت شرب و [illegible] چنین کنند که احتمال [illegible]

آن در قصبه [illegible] شود [illegible] اسباب [illegible] قوی یا ضحک باشد [illegible]

[illegible] کاف [illegible] است [illegible] افتاده و حنجره آلت

[illegible] است [illegible] مانند لسان [illegible] منضم [illegible]

میشود [illegible] که [illegible] حدوث [illegible] حرف [illegible]

[illegible] آن [illegible] غضاریف [illegible]

[illegible] اتصال [illegible] متصل [illegible]

[illegible] واقع است [illegible] متصل گشته [illegible]

دایره کرده [illegible] غضاریف [illegible] شده [illegible]

[illegible] و صلابت [illegible]

[illegible] واقع [illegible]

میمانند [illegible] انسان [illegible] است [illegible]

مسلک [illegible] مخلوق شده [illegible] باشد و چون [illegible]

[illegible] غضاریف [illegible] مقام [illegible]

[illegible] جمع [illegible]

آلت صوت است [illegible] صوت [illegible]

حادث [illegible] قلب [illegible] مصادمات الصوت [illegible]

بالکردیده

یابد که ورید بسبب قبول انقباض و منع انفعال نباشد و برای آنکه متعدد و مجتمع از آنها
تنفس نشود و ایشان را مقدمات از غایتی ورای آن می نماید همه ضعیف او و ربطه غشائیه
دیگر مربوط شده و علاوه جهت آن غشای بالای و نیز پوشیده تا محافظت
تمام نماید بطرز شسته و نفس ... وارد متولف است از شعب ... و بعضی از ...
وریدی ... و ... با هم ... که ... همه ... که رسیده و ...
... غشا محیط است و این غشا ... ... رسیده و ... شده تا ... باشد
سینه و ورید واصل شوند شد ... که ... خود ... ...
و ... آنچه ... است ... می آید ... ... می آید ... شده ...
حصه شده یکی بطرف راست و دیگر بطرف چپ آنچه بطرف راست است ... شعبه شد
و آنچه بطرف چپ است و شعبه گشته ... انقسام او ... قسم و ... و ... شعبه ... و
... و ... و ... ورید ... و طریق وصول ... ...
... ... شده ... که حاجت ... ... است ...
آنست ... است ... حکیم مطلق آن را دو قسم ... و ... هر قسم علیحده علیحده ... کرد
... ... اگر یک قسم ... ... رسد قسم دوم ... ...
ساخته ... باشد ... ...
انقباض ... ...
... ... است ... آید و این ... ... باید
و ... ... موجب ... ... میشود و مجموع ورید از اول تا آخر ... ... شده
... ... طرف ایسر ... قلب واقع شده و ... ... از ورید پایین رفته و دو حصه
... ... نباشد و ... و ... طرف سینه ... ... باشد و
... که از ... ... ورید ... ... ورید ... گویند ... ... باشد ...
... ... و ... ... از ... ورید ... ... از ورید ... ...
... ... می آید ... ورید ... از ... آمده ... و از آنجا ... ...

غذا به ریه از ... شریان بجهت آنکه مانند شرایین و بطون است ایصال غذا از جنس
غذا از شریان وریدی خصوص به جهت ... غذا که از شریان می آید بغایت ... است
... اشتعال ... شود و مانع نفوذ هوا و خروج آن نگردد و هم آنکه غذایی که به ریه میرسد چون ...
... در تحلیل بعضی میکند و ... از بهر است که ریه بنا بر اشتغال او بامر نفس دوام
حرکت از مستقلات ... قاصر است ... در حرکت ... که ... منضغط ... شود تا
... گوشت ریه ... از ...
... بنا بر غایت ... متخلخل ... از آن است ... آید

دوم منفعت ریه ... استنشاق هوا است و ترکیب آن ... اخراج فضلات چنانکه گفته
اما نفع استنشاق بجهت ... تنفس گرفتن تا ... هوا بسیار گرم میشود و ... میشود
... تخفیف ... ساقط ... میشود چنانکه ...
... زدن و ... بسیار ... دم گرفتن ... کردن ... روح ...
... میشود ... واقع نگردد ... موجود ... ریه ... روح قلب ... کند
و ... ریه ... احتیاج دارد ... مفرط البرد ...
... شود ... معلوم شد که هوا اگرچه ...
... الحرارت ... هوا ... از ...
... حیوانات بری ... اند ... تقلیب ...
از آن ... که ... روح ... گرم ... لطیف ... از ... مفرط ...
... شریان وریدی ... ریه ... شده است ... از آن
... هوا و ... مسام ... شود زیرا که ... ریه ...
... که ... مسام ... رگ ... وریدی ... قلب ... رسد ...
... هوا ... مختلط ... عرق ...
... چنانکه ... رسد ...
... احتیاج ... بدان ...

دوم
منفعت
سیم

عرق متقطر شد و ثابتست که جو منعقد و متکثف شود تا از کثافت پاک شود و مناسبت

بمزاج دل پیدا کند و عمده ترین آلات تنفس ریه است و هوا از ریه بدل میرسد و گو

زیرا که حصول استنشاق از ریه بدل میشود و چه از [illegible] و مسام جلد هوا رسیده

بجز این رسیدن را [illegible] روح مشابه [illegible] عالم و [illegible] استنشاق ریه است

و تقاسیم [illegible] بدان معروف غایت آنکه از حیث تنفس [illegible] از [illegible] آن

آمیخته تر باشند و بدین جهة هوا [illegible] ریه مخصوصست [illegible] از [illegible]

زیرا که از جهة نفس [illegible] شده [illegible] بدل [illegible] از جهة آنکه حرکت

دل و [illegible] این [illegible] نقیض و بسط است [illegible] خواه نفس کرده شود یا نکرده

نهایت آنکه در تنفس گرفتن هوا [illegible] [illegible] روح [illegible]

تقدیر [illegible] هوا مخصوص [illegible] از کثرت اختلاط اجزاء [illegible] گرم نشده است

از [illegible] قلب است و ترویح آن کفایت میکند و چون گرم شد مضطر [illegible]

[illegible] و اگر چه [illegible] هوا [illegible] این از مسام جلد [illegible] ببسط

[illegible] فعل [illegible] بتنفس [illegible] از کثرت [illegible] تنفس

[illegible] این عادت شود [illegible] [illegible] مشهور و مشهور کرده

مصعد [illegible] النفس [illegible] پوشیده نماند که هوا مبدل روح است مانند آب غذا

و چنانکه آب [illegible] نشود و هوا [illegible] روح نمیشود و قومی [illegible] این گمان کرده اند

[illegible] زیرا که ثابت شده است که بسیط غذا مرکب نمیشود لعدم المناسبة [illegible]

و [illegible] مناسبت شرطست اما آب چون برطوبت مرکب شود غذا میکرد و هوا

هوا با اجزاء اخلاط آمیخته روح میشود اما تقسیم [illegible] کهیأة الصنوبر [illegible]

[illegible] مخروطی الشکل مانند صنوبر [illegible] یعنی طرف [illegible] و طرف دیگر

[illegible] قاعده فی وسط الصدر قاعده او در میان سینه است و [illegible]

[illegible] پوشیده نماند که در دل [illegible] است و [illegible]

[illegible] قاعده او بالا [illegible] بدین شکل [illegible] و [illegible]

چپ تا بعد اوست از جگر بهر تعادل هر دو طرف بدن و حرارت لان کلیهما حاران
و چون دل شریفترین اعضا بود در سینه که صندوق بدن است مودع گشته تا محفوظ تر بود
و هو احمر رمانی و وی سرخ رنگ مایل بسیاهی است و مرکب من اللحم و اللیف و الغضروف
و الغشاء الصلب و مرکب است از گوشت و لیف و غضروف و غشاء صلب و بدانکه گوشت
او سخت مخلوق شده تا قبول آفت را قابل نباشد بسرعت و ایضا بواسطه اجتماع حرارت
تلطیف خون بوجه اکمل نماید تا روح از آن متولد شود و لیف او سه گونه است طویل بر جدا
و عریض بهر دفع و مورب بهر امساک تا هر قسم از حرکت بوقوع آید و غضروف چون صلب
ترین اعضاست بعد عظم بودن وی در عضو باعث استحکام عضو است و فواید دیگر سرد
و غشاء وی بهر آن صلب مجعول گشته تا وقایه باشد آنرا از اصابت آفات و لهذا غشاء مذکور
بر جرم دل افتاده و هم پیوسته نیست بلکه برداشته و جداست مگر نزدیک اصل او
که قاعده است پیوستگی دارد و نفع دیگر درین غشاء سهولت انبساط دیست و هند که ارتباط
اربطه و ثبات شرایین همه از جانب قاعده واقع است و ایضا درینجا عضویست عظمی
بنیاد مانند که اندکی بغضروف مینماید و فی الحقیقت غضروف نیست و نفع او نیز استقامت
استخراج شرایین است و ایضا بهمین طرف آنجا که مدخل ماده نسیم است دو پاره گوشت
عصبی برآمده است بر شکل دو گوش که آنرا اذنی القلب گویند و دخول نسیم و خروج بخار
را معد اند هرگاه دل منقبض شود این هر دو فراهم آیند تا نسیم هوا که بر باشند بدل اندر
شود و چون منبسط گردد هر دو بهمین باز شوند تا کسب هوا دیگر نمایند و هو منبع الحرارة
الغریزیة و دل جایگاه پیدا شدن حرارت غریزی است و معدن روح است و بیان
وجود حرارت غریزی مفصل گفته آید و له بطنان و هر دل را دو خانه است بر طبق قول جمهور احدهما
الایمن یکی از آن دو بطن بطرف راست و هو مملو بالدم الکثیر و الروح القلیل و این بطن راست
است از خون بسیار و روح اندک زیرا که بجگر متصل است و عمده فعل وی اشتعال
بجذب غذا و استعمال آنست و له مجاری یجری فیها من القلب الی الرئة و الغذاء و
این بطن راست گذرها و راهها که جاری میشود و روی از دل بسوی شش خون

استحکام

یعنی خونی

یعنی خونی که آن غذاست و از عروق ورید یه الی القلب الیمنی و جاری میشود از ریه بسوی
القلب الیسری که بجوی یسری بسمت یسری است و ورید یی از آن داخل شده و جهت اتصال
خون از جگر تا قلب و بجوی دیگر بسمت یمنی است که ورید شریانی از آن برآمده بسمت یسری
ست جهت ایصال غذا بریه چنانچه در تشریح ریه گذشت و از مکه زیاده بر دو اصل جمع
دارد باطلاق مجاری جهت بین بودن نیست و ثانی الیاسر و بطن دویم بطرف یسار
و این نسبت باین جزو است و شوارتر و هو مملوء بالروح الکثیر و الدم القلیل و بطن
الیسر هست بمزج جیوانی بیشتر و خون از کبد مالک امر از اول تر لیکن مزج هست بمقدار
خون از وجود خون و روی تکون روح هست از آن و مصاحب لونش با روح و شریان
قاوی باعضا برد از طریق شریان زیرا که خون قلب بمنابه مرکب است مر روح حیوانی را و
بمنزله ذخیره ست مانده و قصان روح روح و یکرین حیث امدد و تتکون و شریان
و شریان شریان روح متکون اما بنحو یکه در دل میشود و چون ببدن اسر این قابلیت تکون
دی و شریان هم از فیض مبدء انهاست و ازین جهت ست خصص بطانیه از شریان
دست الشریانین و بطن الیسر محل رستن تمر هاست تمر دوم بن را و یکی دهنه عنقه
ست که بهمه تمیر انهای بدن از ان برآمده اند و دیگر دهنه شریانیست که بریه رفته و انفوا
از ریه بدل ازین داصل میشود و شریان ورید یی مسمی ست و ما بین بطنین مدکورین
مجری واقع ست خونی که از ایمن الیسر می آید و اینجا نضج یافته و بعد ان روح
بطن یسر ست مناسبت بید کرده می آید و مجری مذکور هنگام تعرض قلب تسیع
و وقت تقلص او منضم میگردد یعنی انضمام و انبساط او بسبب انضمام و انبساط قلب ست

و تمایس این مجری بحون قیاس بطن و سط و ناقص ست و جنبی این را هم از بطنین
میگیرند و قلب زاسته بن ثابت مینمایند اما جالینوس و دیگر محققان و هیر و منفذ بشان
نه بعض و کمال این مصلح و قاعده بطن یمین یسار حاضر نیست انقطاع بطن یسار جهت
و ین است که هر یه صافی ست بالجمله گرید و بخار کثیف باشد همانجا بماند لتقعره و یسار
و بالجمله تا قعر الا یسر ابتدا هر حیوان کبد و دل او بزرگ شده و قلیل الدم از نبود و دارد

و اگر در دل وی غضروف بود یا کثیر الحرارت باشد آن غضروف لین باشد و آنچه در دل قلیل الحرارة است
اگرچه بزرگ بود نامر پیدا و همچون [illegible] گوشت و پوشیده نماند که قلت تحقیق [illegible] العظم و غضروف
از آنست که تشریح حیوانات اتفاق در دل وی یافته میشود بخلاف دیگر اعضا که اکثر آنها
مشهود میگردد و گاهی یافته میشود در دل بعضی حیوانات کبیر الجثه استخوانی مشابه غضروف
و گاهی در دل بعضی حیوان [illegible] یافته شده و تقویت جیوب از قلت ست که چون
دل از جیوب [illegible] حرکت [illegible] تا زمانی محسوس میگردد و آنچه بعضی بیان کرده اند
که قلب [illegible] مضاد ست شیخ را [illegible] تحقیق [illegible] نهایت آنکه [illegible] بعضه
ست [illegible] حرکت او غیر ارادی ست بلا شبهه و شک نیست که هر که عضله ارادی ست النفس
انما هی فی تشریح حجاب الصدر و المعدة و الامعاء فصل پنجم ثابت ست از تشریح
پرده [illegible] و تشریح [illegible] اما حجاب الصدر فهو مرکب من اللحم و العصب [illegible]
[illegible] پرده [illegible] پس آن مرکب ست از گوشت و پی [illegible] حرکت [illegible]
منفعته [illegible] الصدر و الانقباض و نفع این حجاب [illegible] ست [illegible]
[illegible] حجاب [illegible] اصل [illegible]
اعضا [illegible] باشد و [illegible]
[illegible] و [illegible] یافته و اخیره فقار صدری
[illegible] شده [illegible]
[illegible] چیزی که [illegible] شده
این حجاب [illegible] حجاب [illegible]
[illegible] و المعدة [illegible] حجاب [illegible]
[illegible] این حجاب ست غشای [illegible] شده و [illegible] برآمده [illegible] حجاب
سینه [illegible] طرف [illegible] و آنجا که ملتقی الترقوتین ست [illegible]
ذات الصدر [illegible] ست [illegible] ذات [illegible]
اگر [illegible] ذات العرض [illegible] حجاب [illegible] نیست [illegible]

بقیه

قوله و بعضها المعدة مرکب من اللحم والعصب ذی العروق والشرایین اما معده کیسی است
عصبی است که در وی ترکیب از گوشت باشد و رگها یعنی اورده و شرایین و وی دو طبقه
دارد اما طبقه داخلی عصبانیست و خارجی لحمانی [illegible] معده [illegible]
و شکل [illegible] از سر تا بزیر تحت مریست [illegible] جزو معده [illegible]
[illegible] منقسم الی اجزاء ثلثه و منقسم میشود معده بسوی سه جزو یکی
فم المعدة و قعرها یکی مری و دوم فم معده و سوم قعر معده چنانچه [illegible] واحد [illegible]
المری فانه یبتدی من الحلق ثم الی عند منقطع عظام القص اما مری پس ابتدا
میکند [illegible] از نهایت حلق و میرسد تا قریب بجائی که نهایت استخوان سینه است
پس ما تحت آن که غضروف خنجری باشد پوشیده نماند که مری خلف قصبه ریه واقع
است ابتدا او [illegible] وضع [illegible] اما میان کتفین [illegible] و مسلک [illegible]
از حلق بسوی معده همان نسبت است و وی مؤلف است از گوشت و جز آن که ذکر شد بجهت
منقطع او که [illegible] از فم معده که آنجا گوشت عاریست و طبقه [illegible] که طرف
باطن مری باشد [illegible] طولیست و طبقه [illegible] که بالای آن محیط است لیفهای آن
مستعرض [illegible] طالت او [illegible] اما [illegible] شدیدست [illegible]
کمالا [illegible] منقطع عظام القص اما دهن معده [illegible] نهایت استخوان
سینه است محاذی للعظم الخنجری و هو عار من اللحم و وی از گوشت عاریست و
عصب [illegible] حکمت درین است که شدید الحس باشد جهت دریافت جوع
که سرمایه بقاء حیوانست و درینجا شعبه از عصبه دماغ متفرق شود جهت افاده حس
ازین جهت است که تمام [illegible] میان [illegible] و میان حاجبین
مخصوص [illegible] زیرا که عصب [illegible] از دماغ می برآید [illegible] حاجبین [illegible]
بسوی فم معده می آید [illegible] فؤاد نیز گویند زیرا که [illegible]
از [illegible] و بعضی فواد نامند جهت نزدیکی او [illegible] و بعضی قعر را فقعرها فیه اللحم
الکثیر اما قعر او پس در وی گوشت کثیر است [illegible] در [illegible] آن بود که جمیع

[illegible]

حرارت بود و معاون او در هضم باشد از آنست که ضماد در تقویت معده [illegible] موضع [illegible]

و محل قعر معده و بالای ناف است و دیگر آنکه مجاورت [illegible] باب [illegible] استفراغ و [illegible]

از کیلوس [illegible] هضم باشد و برای آنکه با انحدار غذا بعد هضم بسوی جگر سهولت بود و منفعت

هضم [illegible] معده در هضم غذا است تا از [illegible] ساز و بفعل کبد غذا [illegible]

مهیا [illegible] از [illegible] فعل معده [illegible] و بعضی گفته اند که [illegible] الامری است [illegible]

[illegible] غذا است [illegible] آن چنانچه [illegible] معده از [illegible]

[illegible] اطبا [illegible] بسط است [illegible] و [illegible]

[illegible] تحلیل [illegible] مخصوص [illegible] [illegible] از [illegible]

که تشریح میشود [illegible] از عروق [illegible] عصب [illegible] و بعضی گویند که از [illegible]

در [illegible] هضم میکند [illegible] معقول [illegible] زیرا که در هضم کیلوسی [illegible] استحاله کیفیت

میشود [illegible] از [illegible] و حصول خلط لازم اما الامعاء

اجسام عصبانیه [illegible] ذات حس مرکبة من العصب والشحم والعروق [illegible]

پس [illegible] های عصبی [illegible] مرکب از عصب و شحم و عروق [illegible]

مستقیم [illegible] الاثنا عشری [illegible] والاعور

والقولون والمستقیم [illegible] واحد جدا جدا گفته آید پوشیده نماند که [illegible] بالا [illegible]

و [illegible] جرم ایشان باریک است [illegible] میشود [illegible] شحم نیست [illegible]

لیکن در سطح باطنی [illegible]

از جرم امعا [illegible] رطوبت [illegible] اعراض [illegible]

[illegible] گویند از آنکه جرم ایشان غلیظ [illegible]

[illegible] مسطح [illegible]

ذکر کنیم بدانکه روده نخستین اثنا عشری است و [illegible] است [illegible] معده [illegible]

همچنانکه در وسط اعلی معده [illegible] است [illegible] در وسط اسفلش [illegible]

مسمی است [illegible] علی الاصح [illegible] است [illegible]

ازن جدا

درین بواب که اصل معده هضم نا تمام بجا ماند و بعد از آن متشابه تا فضله منحدر گردد و اثنا عشری از آنکه
طولش دوازده انگشت مضموم [illegible] می‌باشد بانگشتان صاحبش هم چنین بواب امعا و این
امعا است ولیکن بر کل آن اسم اطلاق نمی‌کنند تسمیة الشیء باسم اشرف اجزائه و دوم
[illegible] مستقیم الطول است و معاء دوم صائم است [illegible] لطیف و [illegible]
[illegible] نشست که چون غذا بدین آید [illegible] غذا [illegible] شده [illegible]
[illegible] صائم ازان گویند که [illegible] امعا [illegible] شد [illegible] غذا آنرا [illegible]
یکی [illegible] است [illegible] ساعت [illegible] چیزی [illegible] ممضوغ غذا [illegible]
[illegible] اکثر [illegible] آنکه [illegible] و امعای [illegible]
نقل از آن [illegible] صائم [illegible] شود و چون [illegible] شده الحمد [illegible]
[illegible] استقصای [illegible] و [illegible] اندک [illegible]
[illegible] غذا انتفاخ [illegible] صائم [illegible]
غذا است [illegible] بسیار اقل قلیل می‌باشد [illegible] الکل [illegible]
[illegible] میکند و معای سوم دقیق است و دقاق نیز گویند [illegible] الجزء [illegible]
[illegible] دقاق [illegible] و [illegible] باسم خاص [illegible]
شده‌اند این [illegible] اسم [illegible] مسمی [illegible] بالجمله [illegible] امعا [illegible] است و [illegible]
[illegible] الاستدارة الکثیرة و [illegible] لطافت [illegible] استدارة [illegible]
غذا است [illegible] الاستقصا [illegible] دیگر [illegible]
[illegible] است که [illegible] انسان [illegible] جاول غذا [illegible]
این [illegible] بعنی اثنا عشری [illegible] حاصل است [illegible]
[illegible] اسم [illegible] اگرچه [illegible] امعا است ولیکن [illegible]
[illegible] امعا سفلی است اعور است و اعور از آن
[illegible] واقع است آنچه [illegible]
[illegible] می‌آید و منفعت اعور [illegible] است که [illegible] شده [illegible] بدان

معا از معده در قولنج معوی باشد و انصباب ماست بهر وقت [illegible]

درد و [illegible] بسبب تکثیر امعا [illegible] چون نسبت معده [illegible] [illegible] چنانکه [illegible]

و در معده نظر [illegible] بیشتر است [illegible] و نظر [illegible] [illegible]

[illegible] بیشتر [illegible] وجهت [illegible] باشد [illegible] و بطرف [illegible]

[illegible] معده [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] می باشد [illegible] بیشتر [illegible] و [illegible] می آید [illegible]

[illegible] [illegible] تولد کنند [illegible] و انها را [illegible]

[illegible] اعراض [illegible] شوند [illegible] بدن [illegible]

[illegible] ایلاوس [illegible] باشد و اگر [illegible] تولد [illegible] نیست [illegible]

[illegible] [illegible] با وجود [illegible] که [illegible]

[illegible] معا [illegible] قولون است [illegible] متصل است [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] گذشت [illegible] [illegible]

[illegible] و [illegible] است [illegible] و [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] مایل باسفل [illegible]

[illegible] جانب [illegible] بسوی راست [illegible] بر [illegible]

[illegible] [illegible] بسوی [illegible] [illegible]

[illegible] است [illegible] آمده [illegible] است که [illegible] [illegible]

[illegible] شود بآسانی [illegible] می افتد [illegible] [illegible] [illegible]

پوشیده نماند که نام این از قولنج مشتق است [illegible] [illegible] می افتد [illegible]

[illegible] تسمیة الشی باسم الحال [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] اگر چه [illegible] است [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] بسیار [illegible] تواند [illegible] [illegible]

[illegible] است بالطبع میل [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

تجاوز حاصل است و در بدن و قاصر و دفعه است و باشد که از واقعه منفعل گردد و انقباض پیدا

و انفعال الطبیعه من دفعه ... و انست که بعضی ایشان این معانی ... است

... خصوصا از قولون حدث میکند تعلق ... در ... زیاد از ... وقت ...

و ششم ... زبان گویند که وی از قولون تا ... راست واقع شده و ... حاجت ...

القلیل ... طرف ... و نزد ... عضو است که ... شرح گویند ... بعضی ... استعمال ... کار این

شرح ... است که ... بیشتر ... شود ... منقبض ... شاید ... بر این وجه و احاجت

منقبض گردد و ... الغذا ... در ... باید ... و ... است ... وقت ... زاید ... طبیعی و

این معانی ... از ... واقع است ... جهت حمایت معده ... از ...

و این ... انقباض ... که اعراض مختص ... معانی ... است حال ... باید

و انست ... که ... معده ... قولون ... و ... معده ... الطعام ... فضول

عاجز ... فضله است ...

ششم ثابت ... و ... شرح جگر ... چنانچه ... گفته آید ... که

و هو جسم مرکب من اللحم والعروق والشرائین والعصب ... بیشتر ... جگر ... است

از گوشت و رگهای ... و ... که جگر ... گوشت ... است

مانند خون ... و ... طبیعی ... و ... نیست ... و ... حس ...

... است ... متاذی ... از ... که ... و ...

و ... امور ... طبیعی ... باشد ... حس ... متاذی ... ماند

هفتم ... حس ... که ... حافظ ... است

بسیار ... و ... سبب ... بعضی ... گوشت ... بهره ...

هشتم ... جگر ... امور ... آن حاصل

... جگر ... معده و ... جگر ...

... بواسطه ... رباط ... رقیق ... و ...

اینجا ... جگر ... خون ... زیرا که وی ... الحقیقت ...

که از حرارت منعقد شده و هی العروق غیر الضوارب التی تسمی الاوردة و وریدی که [illegible]
بکبد پیوسته است و کبد از همه کوتاه اورده گویند و منفرش در بدن است و تشریح او پرده
گفته‌ایم در اینجا همین قدر بیکه لازم محل باشد باید گفت و آنکه دو ورید از جگر بر آمده
اصل یکی از جانب مقعر جگر و ورید از طرف مقعر جدا بی را باب گویند و مقعری را باب
تجویف برای ایصال غذا باعضا شروع ... بجانب کل پیوسته شده شعبه باب است و آنچه
برای جذب صفوت کیلوس از معده و امعا مخصوص گشته و بما ساریقا مسمی شده شعبهای
باب است چنانچه در ذکر او رده و مشهور است بالجمله شرب جگر از صفوت کیلوس
است ... از باب ... که تخویف ... غذا و چون معده که غذا آنجا جمع شود
... باید دانست که بر جگر ... است ... آن مانند که ... گرد معده ...
گشته باشد اگر ... چیزی را ... که ... باشد و این ... زواید
و نفع زواید حصول ... و آنچه ... اشتمال او بر معده و زواید ... بعضی
باشد و بعضی ... و بعضی ... و ... الی ناحیة المعدة
و طرف مقعر که ... باب ... متفرق است بسوی زهره ... جهت دفع صفرا ...
و طرف ... دیگر ... بسوی سپرز ... دفع سودا ... ایضا فیما بین جگر و دل
رگی ... است ... و ... تر ... و الجبار ... اختلاف است بعضی
گویند از جگر ... و بعضی گویند از دل ... هر کدام باشد ... جگر و دل
شده است ... و نفس معده عصبی نیست لیکن عصبی ... از معده ... جگر پیوسته
و ... آن ... معده را ... حرکت جگر مضر ... غشی ...
آفت ... جگر اگر الم قوی در جگر باشد که در ... معده ... میکند ...
و موضعه فی الجانب الایمن و محل جگر در طرف راست ... الضلع ...
... جگر یعنی حدب او ... پیوسته است و این پیوستگی ... بعضی
... است ... است و ... بعضی ...
و ... مشارکت کبد با ضلع و حجاب ... و بطنه ملاصق المعدة

وشکل جگر یعنی مقعر او بمعده متصل است علی سبیل الاشتمال و اما [illegible] فیندی فیما من حجاب
المعده و به جگر منتهی میشود در میان حجاب [illegible] یعنی از برای این حجاب [illegible]
الغمامیة و باین جگر بمعده بسوی عظم حاصر [illegible] از قعر معده آمدنی منفعة تولید
فج [illegible]
الدم منفعتیه بالاعضاء و نفع جگر پیدا کردن خون است [illegible]
تخصیص [illegible] دیگر تولید دم با وجود آنکه تولید اخلاط و کم مشابه [illegible]
و اما المرارة [illegible] که جسمی است صغیر [illegible] فی [illegible] ملاصقة بالکبد
یعنی آویخته است بر جگر [illegible] چنانچه گذشت و دو شعبه از عصب [illegible]
آمده اند [illegible] رسیده اند جهة افاده حس [illegible] و اما المرة الصفراء [illegible]
محل بودن صفرا است و منفعتها جذب المرة الصفراء من [illegible] و نفع وی جذب
صفرا است از جگر زیرا که اگر صفرا از خون منجذب نشود و در جگر بماند یرقانی آورد
و دیگر امراض که [illegible] و نفع دیگر زهره آنست که [illegible] از وی صفرا بر معا
همی ریزد و غسل [illegible] چنانچه [illegible] اما [illegible] شعبها که [illegible] مراره [illegible]
معا واقع است [illegible] از [illegible] شعبه [illegible] جهة تنظیف معده
[illegible] رطوبات زیرا که [illegible] رطوبات [illegible] فساد هضم و دیگر آفات است
مغلوق
و گاه باشد که این شعبه [illegible] شود [illegible] بسوی معده [illegible] شود [illegible]
آدمی [illegible] ایذا باشد و این [illegible] از سوء خلقت است [illegible] و گاه باشد که [illegible]
شود زیرا که حدوث مجاری [illegible] ممکن است چنانچه مقرر شد و اما الطحال فهو
جسم مرکبة من اللحم و الشرایین [illegible] اللون [illegible] الکبد لیس له فی نفسه حس
یعنی سپرز جسمی است مرکب از گوشت و شرایینها و وی [illegible] است برای [illegible]
[illegible] او رنگ او کمودت سبز [illegible] و مشابه است بجگر
[illegible] حس [illegible] و از [illegible] مقعر [illegible] میشود
[illegible] غشاء [illegible] که [illegible] محلل شده [illegible] است و [illegible]
برآمده [illegible] احسن [illegible] آفات کنند و نفع [illegible]

ویرا که اعضای مذکور را رابط باشی گشته از معده و اضلاع و جز آن مرتبط به حجاب
و بسیار تنومندی تحدب شد و معدبی اضلاع و ارتباط معده آن بدان و با آن بطرفی
از طرف دیگر بهتر است بند اوری معده و التصاق دارد حتی که در صلابت … و صلب
نیست معده رسد … مسکن بودن که و موضعه فی جانب الایسر من ضلوع الخلف
و المعدة و مکان سپرز در طرف چپ است میان قرحه … و معده و مجری المره
و سبب زمانی بودن مره سودا است و منفعته جذب المره السوداء من الکبد و نفع سپرز که بدن
سوداست از جگر و دیگر جذب و فایده ست یکی آنکه جاذبه … از سودا …
پاک شود امراض سودا و به تواند کشد دوم آنکه قدری از سودا را هنگام خود معده
به فم معده ریزد و جهت تنبیه او بر شهوت طعام چنانچه در ابتدا گفته شد و باید دانست که
سپرز دو منفذ دارد یکی بسوی معده که جهت جذب سودا و این منفذ گشته است دوم
بسوی فم جهت انصباب سودا بر وی و این خوردست و نفع اکبر منه اول و اصغر منه
ثانی ظاهر ست تا سودا را از جگر بقدر … و تنقیه در روز ها … سعد …
اکثر … روشنمایند و خاصه سپرز آنست که بدن … شود و بدین لاغر گردد
چون وی لاغر گردد بدن فربه شود … از خون پخته … شود و مشابه بجوهر سپرز
میگردد و سبب آنچه … منفذ میشود هرگاه ضعف در وی واقع افتد گرد صلابت
در وی واقع میگردد و هرگاه ضعف در جانب افتد فساد در جگر واقع میشود و در علل سپرز
بیان می آید الفصل السابع فی بقیة الاعضاء المرکبة فصل … ثابت است …
اعضائی که … الکلیتان فکلو اند … من لحم صلب … و …
و … ها است … هر واحد ازین دو …
و ازین بسیار … یعنی … صلابت …
که تا قوی الجوهر باشد … اخلاط …
سریع الانفعال بود … از جگر جذب نتواند کرد …
میکند از مایه خون سرخی … چون …

[illegible]

باشد تا تعدیل او کند به ترطیب و فواید [illegible] و تعدیه و دفع [illegible] این تا [illegible] است

کما یعنی و [illegible] لها فی [illegible] بها حس و نیست مر انها را و ذوات [illegible] حس [illegible] رفع

[illegible] شده تا [illegible] آنست از حدت و ملوحت [illegible] و اما [illegible] حس [illegible]

کرده [illegible] محیط شده که الحس است و نفعش [illegible] است الم [illegible] بول [illegible]

اسفل الظهر و جایگاه اینها فروتر [illegible] است الحالب که گویند [illegible] است

[illegible] زیری بلند واقع شده و منفعتها جذب البول من الکبد الکلیه [illegible] الی

المثانه و دفع کردن جذب بول است از [illegible] جاری کنند از سوی مثانه و

[illegible] است که در باطن هر کلیه تجویفی هست که می آید [illegible] از جگر [illegible]

رگی که مسمی بالطالع و این [illegible] در آمده [illegible] طالع [illegible]

هر گرده یک رگ [illegible] می آید و این دو را طالعان خوانند [illegible] می آید [illegible]

و دل [illegible] از است که در علل کلیه [illegible] و طریق [illegible]

[illegible] و دل [illegible] این [illegible] است و [illegible] غرض است که [illegible] دل [illegible]

و لطیف باشد [illegible] باشد [illegible] نفوذ او در مجاری [illegible]

گرده باشد که مجری [illegible] میان گرده و مثانه واقع است [illegible] گویند یعنی [illegible]

[illegible] و ایضا [illegible] با آنچه که از جگر بر گرده می آید آب [illegible]

یک [illegible] خون [illegible] می بود و پس گرده خون را از آب پالا [illegible]

خون صافی را [illegible] و باقی را صرف غذا خود [illegible]

مثانه دفع میکند از آنست که [illegible] ضعیف میشود [illegible]

[illegible] در ضعف جگر می [illegible] و اما المثانة فهی مرکبة من جسم عصبانی [illegible]

[illegible] و اما مثانه پس آن مرکب است از جسم عصبی [illegible]

یعنی [illegible] طبقه دارد و از رگها و [illegible] شکل است و طبقه باطنه او

[illegible] طبقه ظاهره [illegible] واقع شده [illegible] بول [illegible]

مجعول شده تا [illegible] سبب دافعه بحرکت آید [illegible]

غاریه صفاقی ست و وی قوت امساک است تا طبقه داخلیه را از پاریدن محفوظ دارد
زیرا که وی از امتلا بدایم ... میشود و موضع او میان العانة والذی ... جای ...
میان عانه و ... بر پشت ... موضوع شده و بر معا مستقیم و در مردان ... عظم
و در زنان بر ... رحم و منفعتها جمع البول و اخراجه و منفعت وی جمع کردن بول است
و بیرون ... دفعه کیفیت جمع بول و مخرج آن ... که آن ...
... از اینجا ... گویند از گرده بمثانه ... اندر ... سبیل ... ایشان ...
که این ... بپوستن بمثانه راست اندر وی ... اند ... طبقه ...
... ساخته و فضای که میان الطبقتین ... آمده است و ... مثانه ...
... مخرج بول است پس ... اندر طبقه باطنه ... اند ...
گشته اند و بقدرت ایزد سبحانه و تعالی غشای اندرون ... این ... است
آب ... نواحی آن ... می ... و ... ست ... چون ...
آید و طبقه ... باطنه ... ملاصق ... شده و این ... که منصب آب است بسته شود
و آب را از پس ... عند الدفع ... بود ... واقع ... باذن الله تعالی آب را
راه عنق او که ... واقع است ... عنق مثانه ... و آن ...
وارد ... و در زنان ... و مبدا این عنق از عضله ... است ... آب ...
... و ... واحده منهما مرکبة من لحم ... و من عروق ...
اما خصیتین ... و اجزا از آن مرکب است از گوشت سپید ... و از رگها ... و ... ها
بدانکه گوشت خصیه غددی ست و ... مانند گوشت پستان و رگهای ...
کنند ... و اکثر ... است و غشا از صفاق برآمده ... و خصیه ... گشته ...
و ... ضبط کرده ایم در ... الاکبر و ذکر وی ... همان محل ... است و ...
... و فایده ... ساختن ... منی است اکنون بدانکه منی ... مضم ...
... میشود و هنگام تقسیم غذا ... اعضا ... از ... و ... از جمله ...
... العبد ... و اعضا اصلی جدا ... میکند و از ...

ان معنی ست که وی صلاحیت غذا نیافته ندارد و هم چون دیگر فضلات واجب الدفع است
کسی هم این نیفتد بلکه مدار این معنی ست که آنچه از اعضای رابع که در اعضاست جهت تغذیه
قابل تغذیه باشد و فاضل نباشد و آنچه از اعضا طبیعت از جهت دفع نوع مصلحت
میداند و طریق حصولش بطور یقرط چنان ست که چون دم و اصل او از اعضای رابع
بیکدیگر و در آن عروق که خلف الاذنین واقع اند و به منخر میرسند و از نخاع گذشته
و از گلتین انتین میروند و از هر عضو رئیس و مرئوس شعبه بدان دو رگ میرود
ست که بعضی از اعضا از آن شعبها بجانب آن دو رگ میرود و با چیزی منعقد میگردد
و مجموع با تین و اصل میشود و بدین وجه که بخشد رگهای کبد پیدا میشود
پس استعداد تبیض پیدا کرده و نفس مضغه خون میشود و رضیع با
و با آن محل متاثر شده چون تبیض شیر در پستان و باید دانست که بعضی از آن دو
اعضاست بزنگ خونست اما خونی که سپیدی مایل باشد و چون در رگهای
کرده و اینچنین ست می اید پیشتر میل بسپیدی میکند لیکن حمرت غالب ست و آنکه در
انتین زیاده سپید محض میشود و از انست که عند ضعف انتین منی سرخ می برآید و استدلال
میکنند بر بودن خمیره منی از دماغ باینکه قطع رگهای پس کوشش قطع تناسل میکند
البته در تشنج شدیدش از هر عضو با ثابت شده که بستگی اندکی از آن چندان
ضعف می آرد که بستگی آن از خون ضعف می آرد و ایضا هر عضوی خاصه
تبیض که از بدو ضعیف از فرزندش نیز ضعیف بود و هو ارغلط و بقول بعضی حکما
چنانست که بعضی از تمام اعضا بجانب حکر می آید بی متین بودن اصل و خمیره
اینش و رعضوی پس از حکر بوسط شعبها اجوف نازل بگلتین می رود و
خلط مایه صاف میشود و قوام تمامی گیرد پس دران مجری که میان کلیه و غیبه
واقع ست و عطفها و پیچهای کثیر دارد می دوید و پخته میشود و بختی اتم بعده
بگلتین میرود و نضج تمام می پذیرد و پوشیده نماند که اطبا کلهم اتفاق دارند بر آنکه
منی هر ست بدم و ماده و دلیل بر بودن منی در رحم انتین وجود خصیه ست

انثی

در منی ما خلقت آن باعث نباشد زیرا که فعل الحکیم لا یخلو عن الحکمة و حکمت و حاجت
در منی جز تولید منی ظاهر نیست غایت آنکه منی ماده و فرق است میان علت و شباهت بهتر است بهذا
[illegible] ماده اطلاق منی میکنند بالنطفه تعبیر میکنند و ایضا بودن
منی در زن ماده آن اظهر است کما قال الله تعالی فلینظر الانسان مم خلق خلق من
ماء دافق یخرج من بین الصلب والترائب و ترائب سینه است [illegible]
مرد و مرا است و [illegible] قول حکما [illegible] شافات [illegible]
[illegible] من الصلب و [illegible] از [illegible] حکما و حکما متفق اند [illegible]
[illegible] قوه عاقده در منی [illegible] و قوت منعقده در منی ماده [illegible] اختلاف [illegible]
[illegible] منی [illegible] قوت منعقده هم هست [illegible] مرد [illegible] گشته [illegible]
چنین [illegible] و [illegible] نباشد [illegible] است که [illegible] قدیه [illegible] منعقدیه
[illegible] و ترکیب [illegible] بود [illegible] از منی ماده و خون حیض [illegible]
منی [illegible] و [illegible] بودن [illegible] لان [illegible] لا یکون منعقدا [illegible]
[illegible] منعقده [illegible] حکما [illegible] و اطبا [illegible] نهایت [illegible] قوی [illegible]
[illegible] انثی [illegible] منعقده آن قوی تر از عاقده است و گفته اند که [illegible]
[illegible] منعقدیه [illegible] ارکان [illegible]
[illegible] فاعلان [illegible]
[illegible] و هر واحد از حکما و اطبا بر اثبات مدعا [illegible]
[illegible] حکما میگویند اگر دو قوت در منی باشد لازم آید که یک چیز قابل و
فاعل [illegible] جاری [illegible] در جسم بسیط [illegible]
[illegible] قابل بود و منی خود مرکب است از اجسام مختلفه و [illegible] بسیط گویند [illegible]
اجزا و [illegible] پس آن قاعده در [illegible] است [illegible] از حکما [illegible]
[illegible] دو قوت در یک منی موجود باشد باید که یک [illegible] در تولید بود
و حاجت [illegible] منی [illegible] نباشد زیرا که [illegible] قوت فاعله [illegible]

منی

[illegible] حکما و اطبا [illegible] این قاعده [illegible] یعنی امتناع بودن [illegible] جسم قابل و فاعل

یعنی بود

تأثیر بود من آخر فی آخر من حیث هو آخر پس هرگاه ملاقی شود قوت فاعله قوت
منفعله را و حاجز نشود و از وی فعل نباشد آن قوت مبدأ اثر پس قوه
قوت نبود و ضعف و جواب داده‌اند که فاعله اگرچه مبدأ تأثیر ست لکن لا
بشرط که علت تامه بود و بر او [illegible] مذکور روا [illegible] نشود و دیگر منعقد [illegible] نشد علت
تامه در آن متحقق نشد می توان گفت [illegible] شرط انعقاد جنین بود و با آنکه بعضی گفته
اند حصول ولد از منی واحد جایز است و اوضح ست [illegible] و کیفیت تولد جنین
در تشریح رحم بیاید [illegible] از هر جهت یکی [illegible] ماند [illegible] وجهان
می‌نماید که از [illegible] جدا ست و از وی تکون نیافته هرچند مماس و ملاقی [illegible] ست و
رگهای مذکور [illegible] اند و [illegible] شده اند و در آن [illegible] معکوس [illegible]
میل کرده [illegible] شده مخصوص و [illegible] عنق المثانه [illegible] رگهای مذکور
را اوعیه منی خوانند و [illegible] شده اند [illegible] مثانه میل کرده [illegible] از مجرای
بول و تشریح اوعیه منی زنان در رحم بیاید [illegible] انثیین هم [illegible] زنان [illegible]
زنان باشد غایت [illegible] زنان خورد [illegible] و در ظرف فرج [illegible] اند در
اصل عنق رحم و در تشریح رحم بیاید [illegible] القضیب هو جسم مرکب من لحم و فتیل
و عصب و عروق و شریانات کثیره [illegible] القضیب یعنی آلت پس وی جسمی ست [illegible]
از گوشت اندک و عصب [illegible] بسیار [illegible] و عضله‌ها [illegible]
و اصل وی از رباط ست که از عظم عانه رسته و جزء اعظم [illegible]
مشعر [illegible] موافق [illegible] ایشان [illegible] و [illegible] گوشت وی عددی ست [illegible]
و رباط او [illegible] التجاویف و رگهای [illegible] فراخ ترست [illegible] بقدر [illegible]
[illegible] حاصل شود [illegible] ریح [illegible] ریح و دم و حقیقت [illegible] طبیعی [illegible]
که با تجاویف رباط وی [illegible] ریح [illegible] شود و شریانین [illegible] داد [illegible] مکون
پوشیده و نماید که قوت [illegible] مماس وی از دل ست و حس او از عصب
[illegible] فقار [illegible] اصل آن و دماغ ست و غذا از جگر آید و شهوت [illegible]

بمشارکت بکار و کرده بهره زاید و صحت این امر موقوف بر صحت اعضا و هیئت

قصبه

و اصل معدول و در حس کثیر و مرئی را حس بسیار است خصوص در مشفه و کثرت

حس باین جا بر کثرت اجتماع اعصاب است و دیگر ظاهر است که اگر حس او

عضا

و افزون بود از قوام از اجتماع کلام و دری نمیبود و انسان خود را و لیاقت این

کار که سر اسر حکمت است نمی نمود و بیت که بسیار از آن گذرد و به بحر انجامد محتاج

احتیاج

است باحتیاج و مشفه ظاهره و نفع غشیب ظاهر است و باید دانست که در قصب

سه مجری است کی مجری بول دوم مجری منی سوم مجری دوی و این هر سه در

اصل قضیب تمایز ندارد و در اجابل کشوده اند و اعلیل و رانج واحد است از

که صحیح ما

اصل قضیب آنها بیافته و حکمت در خلقت سه مجری آن بود که مجری

بول کمتر و دست که نرم باشد تا بند خروج منی بسهولت گشاده و منی بسرعت

بامضاء

بمحاذات مقام نکرده

از حدث بول

و مجری منی

لازم که

از رحم بیرون آید و چون وجود این دو مجری واجب بود مباشرت

میانها که مجری دوی ست لازم شد تا مجری منی را ترد ارد و در وقع منی باری و

و مدانکه دوی بدال مهمله مطبق ست بمعانی که بعد از بول می برآید در بعضی از

زنان اکثر شهر اندوی بذال معجمه مطبق ست که وقت خوظه بسر ذکر بدید

می آید و محل وی عدوی ست و ابتدای مجری بول که تنها مجری مذکور

مخصوص ست و بعد اکبر در اکثر طول قضیب از نشستن گاه تا سر و صاحبش

که دراز دوا انگشت افزون نمی باشد و طول فرج رحم بدستور الرحم قضیب

جسم رخوی ست از بدن جسمی عصبی ست یعنی مشابه عصب است در نرمی و سفید

چنانچه گفته اید و موضعه بین المثانة و الم المستقیم و الست و محاذی باین

مشانه در او در زیر و نافست و له عنق تنتهی الی الفرج و رحم را گردنی ست که

میرسد تا فرج داخلی قریب بدانجا که منفذ بول ست و فی اصله الانثیان

و در بیخ عنق رحم دو حفیره هست و مفصل گفته اید و منفعة قبول الجماع

و فایده رحم قبول کردن حمل ست و بالله العصمة و التوفیق و مثل رحم

بمحاذ

همچنان بشکل خصیه و قضیب مردست که منقلب شده نفس هم بجای کیسه خصیه
و عنق وی بجای قضیب و قضیب چون کالبدست مر کردن رحم را در کرفتن
رحم همچون غلافی مر انرا و طول رحم از عمر بیشتر نیست نزدیک باخر منقذ فرج از
تشریح رحم بر اکثر اطبا بر همین نسبت تا بهوام چه رسد بسطی و بیشتر باب اول
الضیق واجب دانست پوشیده نماند که فرج موضعی است مخوف و غایت
وی تا بجائیست که بنفس رحم ملاقات میشود و اما عنق رحم بمثابه آستین که در آستین
کنند و منفذ فرج واقع است و عنق بلغت ایلغ و باعتبار عنق رحیم میشود و یعنی
و خوانند قضیب و نفس عنق میشود زیرا که مراو از منفذ همین چون کردن
رحم است بهر آنکه منفذ محسوس بحواس دیگرنیست لابد جانب بیرونی او طبا القبض
عایلوح فیه و طول این منفذ که عبارت از عنق رحم است در اکثر مستقیم است
یکوجب یا زیاده و کاهی نباشد و آلت مردان بدستور خانچه کذشت
و توافق مردان در این مراعات صداقت و تقبل ست و عدم آن طابق موجب
مخاصمت و عقر و عنق مذکور اکرچه عضو بی الذت است و لیکن فیه و فیت می نماید
لیکن باطن آن نرم و کوشت دار است تا قضیب را امساک نماید و بانع
لذت دخول کردد و این عنق وی شکنج واقع شده تا در از تر نباشد
چنانچه کفته آید و اصل عنق که بمقطع وصول سر آلت باشد بعد دخول
فروتی محسوس میکردد و دران قسم رحم ست و قسم رحم و ایم نسبته میباشد خصوص
وقت جماع چنان میباشد که میل در دشوار در او در حالت جماع می کشاید
منی را بلع نماید و کذلک وقت وضع حمل و رحم با الطبع برجذب منی شایق ست
ایضا وقت جماع نفس رحم بجانب عنق میکرداند از نجاست که کفته اند ان رحم
کانه حیوان فی بطن الحیوان یتحرک بحرکة الطائر و هو الانثی و الطیب و پوشیده
ماند که نفس قضیب نیز رحم باعث التذاذ و موجب استنزال شوانست و در
همین محل خارج از عنق و رجوف فرج خصیتین موضوع اند خانچه ذکر ایشان یابد

اما عنق رحم رگهای چند منتسج است که متشابه بکارت عبارت از ایشان
آنهاست و نفس عنق که عبارت که عبارت از مادون رحم عنق وی است باز آنها
ست و وسیع القعر و طول وی تیر اندازه طول عنق وی است و گوهر او عصبی
و زبر وی سست و نفع نرمی آنست که در زائیدن تا فراخی بکند و فایده سختی جنین
آنست که ثقل جنین بزاند اما دو رحم را که عصبانی گفته اند نه بآن معنی است که
از عصب دماغی رسته مخلوق است بلکه بآن معنی است که جوهر سپید نرم عصب
مانند مخلوق شده لیکن عصبی از نخاع بسوی رحم آمده است تا فایده حس نماید و تا
درک منافی تواند نمود و ایشان بلذت مباضعت متلذذ توانند شد تا مشتاق گشته
و شرکت رحم با دماغ از همین عصب است و رحم با بالغی از [illegible] مباشرت و خفیف
حیض و جنین فربه می شود و در وقت حمل کلانتر از آن می شود و رحم را دو طبقه است ظا
هر و باطنی یعنی خارجی و داخلی اما طبقه باطنی رگهای بسیار دارد و افواه رگهای [illegible]
و هر طبقه مسطور منافذ آنها باشد و قسمت و این منافذ را اقعر الرحم گویند فضا حیوان
بهمین مرتبط می باشد و طرف از همین جای بر آید و غذا بچه از این موضع میرسد و طبقه
نه [illegible] دو خانه [illegible] استعداد حیا [illegible] رحم است اما کردن هم [illegible] واحد
و [illegible] اما [illegible] رحم [illegible] باشد و همان قدر بچه می [illegible]
در انسان دو خانه دارد و بچه یک [illegible] اکثر می شوند و بعضی [illegible] و بعضی [illegible]
مشهور است که یک حمل سه بچه یا چهار بچه تولد شده می تواند که رحم آنان بسیار
خانها داشته باشد یا در یک خانه دو بچه تکون مینگرفته باشند و الله اعلم و بعد از آنکه
در باطن این طبقه عروقی است منشعب و در وسط این عروق عروقی است آنکه
مانند [illegible] واقع است مانند [illegible] و حس رحم از همان عصب است
اما طبقه ظاهری چون غلافی است که از یک تجویف پیش ندارد و طبقه باطنی را
محیط و مشتمل گشته اما خصیه نسا همچون خصیه مرد است مگر آنکه از آن مرد [illegible] گرد باشد
و مایل بطول [illegible] و از یک غشا است و از آن [illegible] گرد باشد [illegible]

باشد و بهر واحد غشاء جدا گانه و ممکن کیسه که بطن برغشاء است هر دو را احاطه
داشته و بعد از آنچنانکه در مردان از تنیقین تصیب آمده است و در زنان نیز از آنچنان با
قاذف در ان رحم می ریزد و باید دانست که در رگ موج مستقیم بجوف
از بیضتین بجانب خارج رفته و بسوی حالبین رسیده و انشعابی بدو طرف
ایشان بار بطین مرتبط گشته باز فرود آمده رحم رسیده اند آنطرف که بر رحم پیوسته
مسمی است بقاذف الرحم یعنی اندازنده منی در رحم که قاذف منی است و دیگر شعبی
و منفذ دعیه ایشان تنگ است و بهمه ایشان از زوال بیکدیگر نه میشود از ان است
که از تکرار جماع ضعیف میگردند بخلاف مردان و بر کنار دو قم رحم دو فرزند است
بدست و بهن از راست و چپ نهاده و آنرا فرزدان الرحم نامند و قوت باشرت
مرخینه و میشوند و هم رحم بدانست باستقال بیشتر می گراید و من باز گردد و
نیز در مقدار طول عنق گفته شد آنچه بیست و اگر از آنهم کم و زیاد و آرضا گردد
جماع مطول از ان میگردد و در رحم مراط قویه مربوط است بصلب و مثانه
و مشابه و بعظم عرض و عنق رحم در بعضی زنان بایں سبب عیب شده و در بعضی ایں
همین و چون غرض از تولد چنین است کیفیت تولد بیان کردن لازم آمد و
کیفیت تولد چنین است بدان و آگاه باش که هر گاه در رحم صحیح و تقی مرد
و زن که صلاحیت تکون داشته باشد باهم آمیخته قرار یابند و از ذوات عناصر
و موجبات بدنی و نفسانی که باعث بر ان لائق منی باشد بوقوع نیاید بارادة
الخلق از قوة عاقده که منی مرد است و از قوة منعقده که در منی زن است و
در شیخ انتین در بحث منی گفته شد اختلاف که بایں اطباء و حکماست
در ان منی مزج پدید می آید و چهار نقطه نمود میکنند یکی در محل قلب دوم در محل
دماغ سیوم در محل کبد چهارم بر مجموع مستولی میگردد و در ان غلیان در یک
هفته تمام میشود و مدت اجاله اولی و بعده نقطهای مزج ظاهر شود و مشابه
عروق پدید آید و خون بلخشن بطریق اخراج جریان یابد و ایں در چهار

گفتار در اثبات معشوقه

خلقت او

تفصیل

روز تمام کرده و مسیر ماله تا شنبه و بعد علقه شود و تمامیت آن تا شش روز بود و
مسی ست با حاله تا گفته و منضمه شود و بعضی اعضا از یک بگیرد و
قدری از خون حیوانی و طبخی بران ترشح کند و منعقد قبول صورت حیوانی
کرده و از و صورت بصورت تمامی بدو از ده روز تمام شود و مسی ست با حاله رابع و بعد
فی و کوری و انوثی فایض شود و اعضا اصلی تمام گردان سه روز تمام شود و مسی
با حاله خامسه و بعد و صد اعضا خلقت یابند و تمامی خلقت در دق و بجاری و
بطور آید این را اعاله سادسه نامند و بیست روز تمام شود و آنچه در تعیین ایام
اعالت گفته شد بر اکثر بوده ست ثابت شده که اعالات مذکوره در ذکر آن
بدت قلیل یا بیشتر در اثبات عبارت طویل چنانچه گفته اند که خلقت پسر
بسی روز یا چهل روز تمام شود و خلقت دختر بچهل روز یا نه شباه روز و بعد
ازان تا مدت شش ماه که اقل مدت حمل ست در شود نامیا شد و یا بد
دانست که منی گوید رحم می افتد آنرا نطفه خوانند و چون روزی چند
بگذرد و غشائی بر وی پدید آید چون پوستی که بر خمیر پدید شود آنرا
زهوا یا علقی علقه نامند و چون گوشت گردد مضغه خوانند و چون شکل اعضا
و خطوط ظاهر گردد جنین خوانند و چون حس و حرکت دران ایض گردد جوانی
نامند و اخلاق جنین در سوقت مختار اثر آید و گفته اند که جنین در دو چند ایام
تمامی خلقت بحرکتی آید و در سه چند ایام حرکت بروز می نماید مثلا اگر خلقت
وی سی روز تمام شده باشد بهفتاد روز حرکت میکند و بدویست و ده
روز که هفت ماه باشد بوجود می آید و الا که ماه هفتم تولد کند اغلب است که نماند
اگر خلقت او چهل روز تمام شده باشد هشتاد روز حرکت کند و بدو یا
چهل روز که هشت ماه باشد بوجود آید و عادت الله بران رفته که اینش
دو دو بعدم رود و نادر بود که یک هفته بزید و دلیل علمی که برین گفته آمد و آنچه
فرض توانگرد ایام تمامی خلقت اگر شش ماه زاید یا هفت ماه یا نه ماه و یا

که تا دو سال باز زیاده بچه در شکم باشد پس نزاید و این سبب امری دیگر میشود
و حساب مذکور در قیاس خلل ندارد و بر عدم بقا هشتم ماه اطبا و نجمین
هر دو اجماع دلیل دارند اما آنچه معقول تر می نماید آنست که گفته اند مولود در ماه
هفتم بسبب آنکه خلقت او تمام شده جهت طلب هوا حرکت مضطرب
می آید پس اگر صحیح المزاج و قوی الحالت ست با ذات تعالی حرق نخشه میکند
و بیرون می آید و اگر بدان قوت نیست حرق نمیتواند کرد لیکن از این حرکت مضطرب
خشه میشود و متالم میگردد پس اگر بغایت ضعیف و رخوست در شکم می میرد
و اگر مهلت یافت تا ماه نهم رسید حرکتی او زایل میشود و قوت میگیرد و در ماه نهم
بوجود می آید و می ماند و اگر پیش از آنها بازده ماه هشتم حرکت کند در بر اینکه
این حرکت علاوه خشکی سابق میگردد و در هوا خارجی نسبت با و بسیار غریب
نباشد پس ما نند در هلاک میشود و سرعت و بطء هلاکت حسب قرب و بعد جزئی
و یست از زمان این حرکت که در هفتم ماه بوجود آمده پس اگر در اخر ماه هشتم پیدا
میتواند که بماند برای زوال مانع چنانکه گفتیم و الم بود و بر این تقدیر آنچه عوام
گویند اگر کبیسه در هشتم تا باقی باشد و بزاید نمی زید موضوع نباشد بلکه بطریق
اول بحکم که هر ماه ماه را در تصرف تسع سیاره می دانند و در ماه هشتم که زحل
که مخصوص بتجمید مربی خود ست و در ماه اول هم همون متصرف بود و تصرف
مید خشکه خون بلغمی و حامله بسه کار منقسم میگردد یک قسم عود بهر غذا
چنین متصرف میشود و یک قسم بجانب پستان می رود و جهت مدخر ماه لبنی و یک
قسم فضله ست که در رحم می ماند جهت سهولت خروج جنین و منعه قوی تعلق
منع میکرد و ایضا و ا ماند که بر جنین سه پوشش می باشد پوشش نخستین
نظر بنجاح مشیمه ست و این غشائی ست ذی صفاقین رقیقین که بنجار گرما سبج
شده و غشا ند کور محیط ست بر دیگر اغشیه و پوشش دوم که بعد مشیمه ست
مسمی ست بغشائی لانه اشبه الشفایف و غشا ند کور بعضب بول چنین است

و بول جنین که در مثانه بسوی این غشا میریزد از راه ناف چنین می آید که از راه بول
نیز آمده در رحم [illegible] مجری احلیل بغایت تنگ می باشد و عضله بر آن مجرا می بود
و خروج بول نمی گذارد و نمی تواند شد ازین راه بخلاف [illegible] که بالطبع بول از آن [illegible]
آید نمی گذارد و اگر [illegible] بول جمع می بود در رحم [illegible] از شدت [illegible]
الم [illegible] میداد و اگر [illegible] مشیمه [illegible] و میکرد و [illegible] که بعد از آن
و طاقی [illegible] غشائی [illegible] رقیق تر از سایر اغشیه مذکوره و [illegible]
و [illegible] بسیار [illegible] و [illegible] [illegible] چنین در غایت [illegible]
لطافت می باشد [illegible] بر [illegible] کم جمع میکرد [illegible] بعد [illegible]
حاجت نشد و [illegible] قلیل که بمرور زمان در آن جمع میکرد و چون [illegible]
قلت [illegible] بر [illegible] محتاج میکرد و در [illegible] و بر [illegible] می باشد
که [illegible] باشد [illegible] آن [illegible] و آن زمان [illegible]
در [illegible] بود چنین و در رحم [illegible] باشد که چنین [illegible] از آنکه [illegible]
بخروج بدین شکل می باشد که هر دو [illegible] داشته می بود [illegible] پیوسته و هر دو
کف دست بر زانو نهاده و بینی بر میان [illegible] و سر بر دو زانو [illegible]
چنانچه بینی میان هر دو زانو بود و چشمانش بر زانو باشند [illegible] اسفل [illegible] باشد
و روی جنین بطرف پشت مادر می بود و نقیض هر وضع که وضع حقیقی [illegible]
اگر چه [illegible] تواند [illegible] تا قدری از آن [illegible] جلو [illegible]
سر جنین [illegible] میشد [illegible] وضع بواسطه قطع علایق که [illegible] شکل [illegible]
بنا بر [illegible] سر بالطبع و [illegible] میشود و [illegible] است که [illegible]
آنچه [illegible] خطر [illegible] بود و قومی بر آنند که روی [illegible] بطرف پشت مادر [illegible]
[illegible] روی [illegible] مادر می بود والغیب عند الله [illegible]
فی احوال بدن الانسان و اسبابها و اعراضها [illegible] الله علیها و هی
تشتمل علی فصول مقاله سیوم است در رگهای بدن انسان و [illegible]

حالها و نشانها که دلالت دارند بر حالها و مقاله مذکور متضمن بیست فصلها و یعنی
هر واحد از ایشان منفصل بیان کنیم بدانکه احوال جمع حال است و در اصطلاح عام حال
می باید هم عارضی که باشد اما در اصطلاح خاص اهل اطباق میکنند مگر بر حالتی
که صحت و مرض باشد و حالت ثالثه که میانه این دو است نزد بعضی اما نه آنکه میان
الصحت و المرض واسطه نیست از قسم تخلیه میان دو متماس اند و نظر در
اصطلاح خاص در اسباب و علامات و احوال تواند گفت اما سبب جمع
سبب است و سبب در لغت بریسمانی گویند و در عرف نام هر چیزی است که بدان
توصل کرده شود و در اصطلاح خاص حکما چیزی را گویند که ضروری باشد در وجود شی
پس اگر آن چیز داخل در حقیقت شی بود مادی و صوری گویند و اگر
خارج بود فاعلی و غائی مانند و در اصطلاح اطبا چیزی را گویند که فعل کند در بدن انسان
یک از احوال یا حفظش خواه از چیزهای بدنی بود یا غیر بدنی و خواه جوهری بود چون
غذا و دوا خواه عرض بود چون حرارت و برودت و بیشتر آنکه شی را سبب
مرض و عرض و سبب باشد اما بلدیات مختلفه مثلا شعال گاه باشد که در
عرض بود چنانچه در زلات بحنس باشد که مستلزم شود دفی نفسه مرض گردد
و باشد که سبب انصداع عرق شود پس یک چیز هم عرض بود و هم مرض و هم سبب
اما جهات مختلف است قدح لازم نیاید و هر سببی که بعد و دانش اثر
او نماند سبب را مخلف گویند و الا مخلف خوانند و اسباب احوال بدن
انسان سه گونه است بادی و سابق و اصل چنانچه بیشتر گفته شود و در علل
و اعراض اتفاق کرده اند که سبب چیزی است یا ضروری ضروری آنکه
شی بدون وی ممکن نیست و او را استه ضروریه گویند یا ضروری نیست و
یا ضروری از دو چیز بیرون نیست یا آنکه مضاد طبع شود چون اندفان و نزع در
اهل و تدفین بادان مانند که هر چه غریزه ضروریست و مضاد طبع هم نیست و
یعنی علامات و در مرض شش عشر ترتیب بیاید الفصل اول فی الصحت و المرض فصل

... از مقاله دوم است در بیان تحدید صحت و بیماری الصحة حالة للبدن
معها تجری افعاله علی المجری الطبیعی صحت حالی است مر ذات بدن انسان را که
آن حالی سبب آن جاری میشود همه افعال بدنی بر مجری طبیعی و افعال
بدنی است ... نفسانی ... تقیید بدن انسان بهر آن
... صحت ... زیرا که اگر ... اعم از صحت ...
را اعتبار گوینده طبیب ... از بدن انسان ... اگر بجای ...
گفت اولی می بود زیرا که صحت علت سلامتی افعال است و لفظ ...
علیة دلالت ... برای آنکه جائز است که چیزی همراه چیزی باشد و حال آنکه
معلول علت آخر باشد تقیید بذات بدن از آن کرده شد تا صحت که
... داخل نشود ...
منعقد ... بعضی شارحان گفته اند که ... ان یقول الصحة حالة للبدن
بلا واسطة ... الصحة ... افعال از آن ... ظاهر شود ...
... میان صحت و مرض واسطه نیست چه اگر سلامتی ...
موجود است صحت است والا مرض اگرچه ...
مذهب شیخ بوعلی سینا همین است بخلاف جالینوس که میان صحت و مرض ...
... حالت ثالثه ... اند و میگویند اگر سلامتی در ... افعال است
صحت است و اگر آفت در جمیع افعال است ... و اگر بعضی افعال ...
بعض ... آفت ... صحت بود نه مرض و حالت ثالثه ... باشد ... مذهب شیخ میان تقابل
صحت و مرض تقابل عدم و ملکه است و میان تقابل ... واسطه نباشد زیرا که
خروج از ... و اثبات ... ممکن است ... جالینوس ... صحت و مرض
تقابل تضاد است و میان این تقابل واسطه لازم ... متقابلات اربعه گفته
... شیخ ... زیرا که جذام و برص ...
... اکثر بعض افعال ... صاحبان ... سلامت ...

میان اتفاق در کیت قدما با هم مرض مستی آمده و بسبب آنکه چنین حالات را [illegible] حالت ثالثه

گرفتند مرض لازم آید که وجود مرض یافته شود مگر نیست و در ظاهر الفساد ولیکن [illegible]

مراد آنکه درجات صحت بسبب اطاعت آلات و قوی متفاوت شد چنانکه [illegible]

صبیان و شیخان و ناقهان هست هر چند نسبت بصحت شبان [illegible]

با نظر با احوال [illegible] چنانچه باید نیست چنانچه و شیخان [illegible]

[illegible] شده قوه [illegible]

توان گرد [illegible]

[illegible] می توان گفت که یک عضو مریض هست و دیگر اعضا صحیح اما

[illegible] بالنسبه مریض [illegible] بحصول المرض فی جزء [illegible]

نیست هر چند در هر وقت نوبت همه افعال وی سالم باشند لیکن [illegible]

[illegible] زیرا که در صحت [illegible] افعال بسلامت قطع نظر از [illegible]

در وقت معین [illegible] بحصول [illegible]

معلوم باشد [illegible] الافعال می [illegible]

از آنکه مذکور شد تقابل ضد و عدم و ملکه ضمنا دریافت لازم آمد که تقابل [illegible] بیان

کنیم که [illegible] متقابلین آن دو چیز اند که [illegible]

از حیثیت واحد و آن چهار قسم اند [illegible] متضایفین متقابلین [illegible]

عدم و ملکه و حصر در این چهار [illegible] آنست که اگر هر دو متقابل وجودی [illegible]

[illegible] تعقل یکی به دیگری موقوف نیست [illegible] اگر نیست ضدین گویند [illegible]

[illegible] موقوف بر تعقل [illegible] متضایفین باشند [illegible]

[illegible] اگر یکی وجودی است و دیگری عدمی [illegible]

[illegible] اگر عدمی عدم امر وجودی است از موضع قابل تقابل عدم و ملکه گویند [illegible]

[illegible] اگر [illegible] عدم بصر است از آنچه از شان وی است [illegible]

[illegible] عدم علم [illegible] از آنچه از شان وی نیست که عالم بود [illegible]

دیگری را اعمی و بینا نتوان گفت و اگر عدم امری وجودیست مطلقا بدون اعتبار

از موضوع قابل تقابل ایجاب و سلب گویند چنانکه فرس سیاه است و اللافرس سیاه است تقابل میان ...

نمی باشد پس غیر این صور اربعه تقابل نماند و پوشیده نماند که مخالفت اعم از

تضاد است زیرا که تضاد است که میان ایشان غایت خلاف باشد چون حار و بارد و سیاه و

بیاض و در این تقابل واسطه لازم است چون فاتر و ... و بارد و دیگر الوان میان سواد

و بیاض ... اینجا مذهب شیخ و جالینوس ... شیخ در صحت و مرض تقابل عدم

و ملکه میگوید و جالینوس تقابل تضاد و بنا بر مذهب شیخ حالت ثالثه موجود نیست و نزد جالینوس

ثابت ... ان الصحة والمرض حالتان خارجتان عن المجری الطبیعی و معنا ... الافعال

الضرر ... واسطه ... حالت خارج از مجری طبیعی ... آن ...

افعال ... واسطه ... است که ... ضرر ... سایر افعال ...

تعمیم ... است ... که حکم حالت ثالثه چنانچه در صحت گذشت ...

... سبب ... شده ... که ... گروه ...

و در ... مرض ... افعال را ...

فایده استغراق ... معنی آن باشد که مرض ... در جمیع افعال ...

مذهب جالینوس ... آنکه مذهب ... مخالف این ... جواب ...

الف و لام ... مضاف الیه ... افعال ...

افعال البدن ... بصورت حصر ... استغراق ... احتمال ...

هر دو ... الفعل ... چون حد صحت و مرض ...

اضرار ... در فعل ... تغیر ...

و تغیر در فعل آنست که تصرف کند ... در ... تصرف ...

نیز ... مقتضای طبیعی ... تا ... اشکال ... خارج

موجود نیست ... بوده ...

چه از سبب ... مستحیل شوند ...

ادنی

و فعل باقیه تشوند و هم انتقاص است و نقصان در فعل است که بعضی از افعال

است درست نباشد مثلا باصره نبیند چیزها را بنا بحدی است شود باعتبار خواه باجرنا

ضعف شود و هم بطلان است و بطلان در فعل است که فنا در قوه افتد مثلا بعضی شود

تغیر که یکسر تغیر نباشد سببی هست بتشویش بس تشویش عام بود و تشویش خاص و چون

دی اسمی [illegible] بود علیحده بسیط است و بالمرض منقسم الی المفرد و المرکب و هرگاه

بحث [illegible] منقسم بود و [illegible] که در تحقیقش شریف دی و از آنکه مرض

نسبت توزیع نمود [illegible] که بجاری منقسم شد و سوی مفرد و مرکب پوشیده

نماند تقسیم حال مرض از دو بیرون نیست یکی آنکه با اجتماع دو مرض زیاده بر دو

شی پدید آید که سببی بود باسمی معین و مخصوص باشد بعلاجی خاص و آن هم

بر اجزا اسمش نتوان اطلاق کرد و این را مرض مرکب گویند و مثالش چون ورم

... مرض ... و مرکب از سه مرض مفرد که ... المادی و مرض الترکیب

و تفرق الاتصال ... و احد این مرضی است و ورم مرکب است ...

و ورم ریح یکی از این علی سبیل الانفراد اطلاق نتوان کرد اما بودن سوی ریح ماده

جز و ورم بنا بر آنست که تا ماده نبود افزونی در عضو پدید نیاید و ورم است که

ماده ذی قوام بود چون اخلاط اربعه یا غیر ذی قوام باشد چون ریح و از آنکه

... نیست و اجب میکند سوء مزاج را و عضو ... از آن مرض الترکیب

... بنا بر آنکه آفت در شکل ... ورم را ضرورت است و بدون این

ورم صورت نپذیرفت اما بودن تفرق الاتصال جزوش بنا بر آنست که تفرق

و اتصال اجزا عضو ... ماده ... من حیث الالتیام امکان ندارد و بعضی نام

کرده اند ... ورم ... که هر ... از اجتماع که مرکب

و این امرض منقسم ... گویند و لطایف ... گذشت ... مفرده ... الجمع

... مرکب است ... مفرد ... ام مرض مفرد ... گونه

... و مرض الترکیب و تفرق الاتصال یکی سوء مزاج و دویم مرض ... سیم

تفرق اتصال در مرکب منفصل گشته آید و در عضو مفرد در یک شی بنابراست [illegible]
تفرق اتصال مفرد بود یا مرکب پس مرض مفرد و اگر مخصوص بمفرد نیست پس بعضو مستوی [illegible]
بود و اگر مخصوص بعضو مرکب است مسمی بمرض آلة الترکیب باشد و اگر مخصوص است بمفرد
مسمی بود بتفرق اتصال و معنی اختصاص سوء مزاج بعضو مفرد آنست که مرض مذکور
نخست بعضو مذکور رسد او را اذیت رساند و در مرکب متعدی گردد و خواه متعدی نگردد و
در همان مفرد مخصوص باشد لیکن حکمش آنست که سوء مزاج اولا و بالذات بمرکب افتد زیرا که
ست که مزاج جمله خارج بود از اعتدال آن و مزاج هر واحد از اجزائش معتدل باشد
اما اگر مزاج جزوی از اجزا خارج از اعتدال بود و مزاج [illegible] با اعتدال باشد
مثلا در عصب [illegible] افتد بعد از آن که مزاج باقی اجزا بسالم بود و
همچنین در باب اختصاص مرض الترکیب بعضو مرکب و این چنین بود که [illegible]
نخست مرضی در عضو مرکب افتد [illegible] در عضو مفرد [illegible]
[illegible] و مثالش تفرق اتصال منفصل است بسبب [illegible]
در اتصال رباط یا عصب و غیر آن از اعضاء مفرده که بمفصل محیط است [illegible]
در مرکب اولا [illegible] اگر نخست مرضی در عضو مرکب افتد و باشد که مرض مذکور در عضو
مفرد نیفتد و مثالش حصول فساد شکل است در [illegible] ساختن شکل اجزا [illegible]
[illegible] شکل بد فاسد بود [illegible] شکل اجزا [illegible]
در شکل کل بد فاسد اما تفرق اتصال عام است از آن مفرد [illegible]
در اولا در هر دو [illegible] و مثالش [illegible] واضح است مثلا در عصب [illegible]
و غیر آنها از مفردات اگر تفرق افتد [illegible] و مثالش [illegible] در مرکب
اولا انخلاع عضوست از مفصل [illegible] تفرق [illegible] اعضاء مفرده [illegible]
مسترخی شود و رباطی مثلا بسبب [illegible] تفرق الاتصال [illegible]
پس چون مفاصل [illegible] گشته وقوع تفرق در عضو مرکب اولا [illegible]
وقوع آن در عضو مفرد [illegible] اگر گویند که [illegible] تفرق الاتصال [illegible]

از مرض الترکیب پس تقسیم مرض مفرد را بسه قسم چگونه صحیح باشد و جوابش آنست
که فرق است میان مرض مذکور باعتبار ذات خویش [illegible] دو گونه است زیرا که اینجا منسوب
بترکیب است [illegible] تحقیق نسبت بغیر [illegible] مزاج [illegible] ترکیب پس مرض هم
ترکیبی باشد لیکن باعتبار تخصیص عروض مرض [illegible] بعضو مفرد و یا مرکب [illegible]
[illegible] شود و الا همچو ان سوء مزاج و سوء الترکیب و تفرق الاتصال [illegible]
[illegible] است [illegible] گفته شد [illegible] بنظر [illegible] عبارت عروض [illegible]
تفرق الاتصال [illegible] ساخته اند [illegible] مرض الترکیب که اسم عام است [illegible]
گردانیده اند و اگر [illegible] فی الحقیقة مرض بالترکیب عام است و تفرق الاتصال
خاص زیرا که هیچ تفرق الاتصال بی مرض الترکیب صورت نمی بندد و تا مرض
ترکیب [illegible] تفرق الاتصال لازم نیست [illegible] مثلا تفرق اتصال
[illegible] است [illegible] تفرق [illegible] که باشد سوء ترکیب [illegible]
[illegible] که تفرق اتصال فی الحقیقة عین مرض ترکیب است [illegible] آورده اند که [illegible]
[illegible] تفرق حاصل نیست [illegible] شکل [illegible] جوابش آنست که [illegible]
[illegible] شکل [illegible] تفرق [illegible]
[illegible] شکل [illegible] است [illegible]
[illegible] ازین فصل بیان میکنند و مراد از سوء مزاج حصول
کیفیتی خارج از اعتدال است در مزاج عضو و این مرض را مرض متشابه الاجزا نیز
گویند [illegible] متشابه الاجزا [illegible] اسم [illegible] سوء مزاج دو گونه
[illegible] متفق و مختلف [illegible] اختلاف [illegible]
[illegible] عام بود [illegible] مخصوص بود بعضوی [illegible]
عضوی [illegible] است و صاحب کامل [illegible] ابو سهل مسیحی [illegible]
[illegible] بمختلف [illegible] محمد بن زکریا [illegible]
شیخ ابو علی سینا و تابعانش بر آنند که [illegible]

صفت [illegible] تفاوت نکند به علم مزاج اصلی پیدا کند مستوی است و آنچه چنین نبود مختلف
پس همی گفته بطریق شیخ و [illegible] مزاج مختلف بود و بقول جالینوس [illegible]
و بعض [illegible] شیخ مستوی بود و [illegible] مختلف او قوی فی عضو دون عضو [illegible]
[illegible] واحد ازین [illegible] در اطلاق [illegible] همی فرا داده اند لکن این اصطلاح
بالجمله شیخ مستقر مستوی ازان که بگوید که وی مشابه مزاج اصلی شده و در عدم الالام
و جالینوس [illegible] وی عامه [illegible] آن مستوی گویند که وی در شمول جمله بدن
بچون مزاج اصلی [illegible] و شیخ غیر مستقر را مختلف گوید [illegible] که وی مخالف مزاج اصلی است
در ایجاب الم و جالینوس مخصوص بعضو دون عضو را مختلف گوید [illegible] اگر وی
[illegible] مقتضای مزاج اصلی است از عدم شمول و عموم پوشیده نماند که سوء مزاج
گاهی خلقی بود و گاهی عارضی خلقی است که مزاج در اصل خلقت غیر معتدل باشد و این را
[illegible] فاضل [illegible] گویند و عارضی آنکه در اصل خلقت مزاج سالم بوده باشد پس اعتدال
و بعد و متغیر شود از سوء مزاج [illegible] سوء مزاج متفق را مستوی گویند [illegible]
[illegible] الساذج [illegible] متفق [illegible] سوء مزاج [illegible] مادی [illegible] الساذجی
فهو ان یکون [illegible] خلط [illegible] کیفیت [illegible] ان یکون مادی [illegible]
شود بواسطه خلطی از اخلاط اربعه [illegible] کیفیتی باشد [illegible] کند [illegible]
خلط بدان کیفیت غالبه [illegible] این کیفیت یا بعفونت بود یا نه مثل [illegible] غالبه
[illegible] و الصفرا مانند گرمی [illegible] که موجب [illegible] و صفرا باشد [illegible] الساذج فهو الذی [illegible]
[illegible] ماده نیست که [illegible] مثل [illegible] التثلیج [illegible] سردی [illegible]
[illegible] مثل گرمی [illegible] مانند [illegible]
[illegible] خارجی یا داخلی اگر تعلق بخلط [illegible] خلطی [illegible] شود [illegible]
آنرا مادی گویند و اگر [illegible] با اعضا متعلق بود ساذج خوانند [illegible] روح
[illegible] حرارت [illegible] کیفی [illegible] مثال [illegible] روح [illegible] مثال [illegible]
[illegible] مثال تعلق حرارت بخلط حمی عفونی [illegible]

کنند تعلق بحرارت و رطوبت و یبوست را پس هر واحد از ساذج و مادی باشد پس هشت قسم شود
چهار مفرد و چهار مرکب بدین وجه حار تر باشد و حار یابس و بارد رطب و بارد رطب
و بارد یابس چهار پس چون اینها با ساذج ضم کنند و با مادی [illegible] اگر کسی گوید سوء مزاج
مفرد نمی‌تواند شد زیرا که هر خلطی [illegible] کیفیت است هرگاه خلطی زاید شود و [illegible]
اعتدال بیرون رود کیفیت وی الاتحاد خواهد افزود پس مفرد [illegible] هرچه گرم زاید شود و چون
خشک [illegible] و سوء مزاج وی افزودن با آنکه مخالف نیست تمام کیفیت پس [illegible]
گوییم سبب [illegible] بر طبیعت رطوبت و در خون افزودن شود لیکن اکثر در
مقدار خون واجب کند پس حرارت بر علل بود و رطوبت زاید و همچنان دیگر
کیفیات را قیاس کنند پس وجود مفرد با مادی متحقق باشد و جواب [illegible] است که
ماده را افزودن کیفیتش لازم نیست چه ممکن است که چون خون [illegible] حرارت
وی اشتداد [illegible] و رطوبتش بقرار بود و سبب دوا یا غذا یا خلطی دیگر که معتدل
رطوبت بود پس سوء مزاج را بحرارت منسوب کنند نه برطوبت و [illegible]
بیشتر معین باشد انواع سوء مزاج که جمله شانزده شود بیان [illegible] مثال سوء مزاج
ساذج تب دق است و مثال حار مادی تبهای عفونی [illegible] و مثال [illegible]
[illegible] که از رسیدن برودت خارجی می‌افتد و مثال [illegible] مادی فالج و مثال [illegible]
ساذج [illegible] است و مثال [illegible] مادی استسقا [illegible] و مثال یابس ساذج تشنج [illegible]
که از پس استفراغ و رنج و ریاضت افتد و مثال یابس مادی سرطان و جذام چون اینها
مفرد ساذج و مادی یاد کرده شد مثالهای مرکب را [illegible] ان [illegible]
[illegible] سوء مزاج [illegible] باشد [illegible] مرکب [illegible] که [illegible]
با عفونت [illegible] نیست [illegible] و خون [illegible] عفونت [illegible] و [illegible]
[illegible] بسیار [illegible] آنچه [illegible] سوء مزاج [illegible]
و [illegible] باشد [illegible] طبیعت [illegible] از اعتدال مخصوصه [illegible]
[illegible] باشد و سوء مزاج [illegible] از اعتدال [illegible] دور [illegible]

پیچیده شود و مزاج تر ... گفت و اما مرض الترکیب فینقسم الی مرض الخلقة و مرض
المقدار و مرض العدد و مرض الوضع و اما المشترک فی ... اقسام مرض مفرد و مرض ترکیب
... مشترک میشود و سوی چهار مرض چنانچه ذکر کرد و اصناف آن خلقت و مقدار و عدد
و وضع ... بیان ... گفته شود و اما مرض الخلقة فمنها مرض الشکل اما مرض خلقت
چهار قسم است چنانچه میگوید ... یا مرض شکل است مثل اعوجاج المستقیم و استقامة
المعوج یعنی کج شدن عضوی که راست می باید و راست شدن آنکه کج می باید
... تشدید و استدارة ... تبدیل است ... و اصطلاح حکما ... است که ...
... و قسم ... احاطه ... چنانچه ... احاطه حد و چنانچه
... تربیع و تسدیس او مرض المجاری یا مرض مجاری یا نوع دوم از
اقسام مرض خلقت مرض مجری است و مجری فضائی است در باطن عضو که حاوی بود
... عضوی ... لطیف بود چون ... غلیظ ... لطیف
بود چون روح ... مرض ... و ... نیست یا من حیث الاتساع
بود و مثالش ... یا من حیث التضییق مثالش ... یا من حیث
الانسداد و مثالش حصول سده ... که از ... یا من حیث
... مثالش ... داشت ... مجاری ... یرقان ...
مجری ... قولنج ... مرض ... نوع سوم ... مرض
الخلقة مرض ... تجاویف ... و تجویف فضائیست در باطن عضو
که حاوی بود مر چیزی ساکن را ... حاوی بود مر
ساکن را احتراز کرد از آنچه حاوی باشد مر ... متحرک را زیرا که آن را مجری گویند نه
تجویف یا من حیث ... و تضییق ... یا من حیث ...
تمام ... که تعلق ... مجری است ... مجری ... گفته شد ... تجاویف
تجاویف بیان ... است ... شکل ...
از ... چنانچه ... و مثال ...

آن و این گاهی خلقی باشد و گاهی بسبب [illegible] عضوی [illegible] بواسطه [illegible]

[illegible] او [illegible] بیرون [illegible] دماغ و وقت صرع [illegible] و مثال [illegible] و مثال [illegible]

[illegible] دماغ است و سکته و مرض [illegible] هم از امراض [illegible]

آن [illegible] و مرض [illegible] است و مثال [illegible] است [illegible] صرع [illegible]

شده [illegible] مرض [illegible] یا مرض [illegible]

[illegible] مرض [illegible] است یعنی آنکه [illegible] متعلق بود [illegible]

[illegible] کرده یعنی عضوی که [illegible]

[illegible] و اگر [illegible]

مطلوب است چون [illegible] گردد و ظاهر است که چون [illegible]

[illegible] از آن عضو [illegible] شود یا باطل و اما مرض [illegible]

از مرض [illegible] است و آن دو گونه بود [illegible]

[illegible] است که [illegible] عضو [illegible]

[illegible] خلقی [illegible]

[illegible] بعضوی [illegible] عام [illegible] است و مثال

خاص [illegible] و مثال [illegible] نقصان عام [illegible] است و مثال [illegible]

[illegible]

[illegible] و این [illegible] است [illegible]

[illegible] زیاده شود یعنی عضو زیاده شدن [illegible] زیاده شدن [illegible]

[illegible] الزائد [illegible] انگشت که افزون از پنج عدد باشد و این زیادتی [illegible]

[illegible] باشد و اگر نه هر چه مرض است [illegible]

[illegible] [illegible] حرکات و منع دخول

[illegible] از حاجت [illegible] الطبیعة [illegible] زیاده [illegible]

[illegible] صحیح [illegible] کالثؤلول [illegible]

مشهور اند و این قطعه [illegible] است که بدن [illegible] و اما مثال [illegible]
مذکور کرده اند [illegible] و حدات [illegible] است و جای [illegible] شود و [illegible]
[illegible] نقصان [illegible] عضو ناقص شده [illegible] الطبع [illegible]
[illegible] یعنی [illegible] که بوجود [illegible] باشد و [illegible] محصول [illegible] شود و [illegible]
[illegible] ازان [illegible] شود [illegible] است [illegible]
[illegible] نقصان [illegible] شود و [illegible]
[illegible] مرض [illegible] ترکیب [illegible]
[illegible] است که [illegible] مرض [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] مثال [illegible]
[illegible] عضو [illegible] مرض [illegible] وضع [illegible]
[illegible] وضع است [illegible] عضو [illegible]
یعنی عضو [illegible] عضو [illegible] شده [illegible]
[illegible] عضو [illegible] موضع و مشارکت
زیرا که عضو [illegible] است [illegible]
[illegible] القرب و البعد [illegible] موضع [illegible] مشارکت [illegible]
[illegible] وضع [illegible] موضع [illegible] عضو [illegible]
اند [illegible] ازان [illegible] عضو [illegible]
[illegible] است [illegible] است که حرکت [illegible]
در موضع [illegible] و سکون [illegible] چون رعشه و چهارم است [illegible]
شود و عضو در موضع [illegible] واجب بود حرکت او [illegible]
آن [illegible] موافق [illegible]
یا بسوی [illegible] یا بسوی [illegible]
[illegible] مثال [illegible] جمیل

[illegible]

تخلخل است ثانی آنکه چون یک استخوان ... شود اصلا بر داشته میگردد و یک دیگر

می افتد و مفاصل چون ... شود ... انخلاع ... میگردد و ... که با ...

انجبار ... نیست ... نمی شود و اما تفرق الاتصال با قسم ثالث از اقسام ...

عضو و تفرق الاتصال است ... تفرق است غیر طبیعی که باعث ... شود و

تفرقی که ... است چون تفرق الاتصال ... شود و ... در روی آنچه

خارج ... از ... مرض ... المرض ... الاعضاء المفرده ...

باشد تفرق الاتصال در اعضای مفرد ... آنچه ... گوشت ...

... مفرد ... اعضا گذشت و قد یکون فی الاعضاء الآلیه ... باشد و اعضای

مرکب مثل قطع الاصبع ... شدن انگشت ... شد و ...

نماند که اقسام تفرق الاتصال بسیار است و هر یک را اسمی مخصوص چنانچه ... بیان ...

آنچه در جلد افتد اگر ... است ... گویند بفتح سین مهمله و سکون شین ...

... و اگر ... است و در شق ... بفتح ... و دال ... و سکون

شین ... و آنچه در ... افتد ... از جانب الحدث است ... جراحت گویند

جیم و اگر ... قرحه ... بفتح قاف و آنچه در ... افتد ... بسبب ...

در روی اگر ... است و ریم ... گویند ... قرحه ...

... و الف ... و میم و اگر ... گویند ...

... شده ... بر ... گوشت ...

گویند و بعضی گفته اند که چون ... روز ... بآن نام مسمی گردد و آنچه در عظم

افتد اگر تفرق در اجزاء ... گویند بفتح ... فوقانی ...

و سکون ... فوقانی ... و اگر ... شده ... عظم ... اجزاء ...

اجزاء ... کسر گویند ... که معنی ... شکستن است ... متفرق ... شود

و اجزاء ... از وی جدا نگردد ... شکستن اطلاق ... و اگر ... صدع گویند

و آنچه در ... جدا ... و آنچه در عصب افتد اگر ... است ... گویند بفتح ... و

سکون فوقانی و راء مهمله و اگر در طول است و قلیل العدد شق گویند بفتح شین معجمه و سکون
را مهمله و اگر در طول است و کثیر العدد شقوق نامند بفتح شین معجمه و سکون را مهمله و
مهمله و آنچه [illegible] افتد اگر در عرض است [illegible] گویند [illegible] و سکون فوقانی و کاف
و اگر در عرض [illegible] است [illegible] بفتح میم و شدید را مهمله و اگر در طول [illegible] است
[illegible] صدع خوانند بفتح صاد مهمله و سکون دال مهمله [illegible]
عین مهمله و اگر در طول است و کثیر العدد [illegible] گویند بفتح فا و سکون [illegible] مهمله
و [illegible] معجمه و آنچه در [illegible] افتد [illegible] اگر [illegible] قطع گویند و [illegible]
و اگر [illegible] صدع خوانند و اگر [illegible] که [illegible]
[illegible] بفتح [illegible] و سکون [illegible] و قاف تفرق [illegible] اطبا انجبار گویند
[illegible] جمهور [illegible] گویند [illegible] خون زیر پوست جمع
شود [illegible] بفتح فا و سکون
فوقانی [illegible] و آنچه در غضروف افتد [illegible] گویند [illegible] بفتح [illegible]
[illegible] گاه باشد بعضی [illegible] شکستن غضروف [illegible] اطلاق کنند [illegible]
[illegible] اگر تفرق [illegible] قسمت شده است [illegible] دو جزء یا [illegible]
و اگر [illegible] شده [illegible] خوانند و بعضی [illegible] مخصوص [illegible] اجزا
[illegible] غضروف [illegible] و این [illegible] اگر [illegible]
[illegible] خوانند [illegible] کنند [illegible] است چون [illegible]
و [illegible] آن [illegible] تفرق الاتصال که [illegible] یعنی [illegible]
[illegible] بفتح [illegible] و تشدید [illegible] موقوف [illegible] شکستن [illegible] است
[illegible] آن [illegible] گویند [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] شود [illegible] آنکه [illegible] استخوان [illegible] شود و آنرا [illegible] خوانند چهارم
[illegible] استخوان [illegible] و آنرا [illegible] خوانند پنجم آنکه [illegible]
[illegible] پوستی [illegible] باشد و آنرا [illegible]

[illegible]

ششم آنکه با تحریف دماغ برسند و تنها جا پیدا نشود ... که بعضی این الفاظ است تحقیقا ...
میشود حاجت بضبط حروف نبود ... این همه که گفته شد سوای تفرق الاتصال ...
باشد ... ... بانچه ترکیب ... بطریق جمع ... باشد آنچه ... باشد ...
شود و میان ... ... عضو ... یکی ... دیگری ... ... اگر ... تفرق الاتصال
... الاجزا یعنی ... ... انفصال ... ...
و ... ... تفرق الاتصال ...
الاجزا ... ... انحلال الفرق خوانند و گاه باشد که ... تفرق ... ...
باشد که ... ... تفرق ... ...
تفرق ... ... اگر ... ... الرح
افتد ... ... چون ... ... باشد که تفرق
الاتصال ... ...
... ... وقوع التفرق ... ...
سطوحی ... ... تفرق ... ...
... ... شیخ ... ... در شرح قانون ...
... ... شیخ ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

[illegible] اگر تغیر در آن راه یابد [illegible] جامع نیست [illegible]
[illegible] بعبارت دیگر آنکه [illegible] بحسب حقیقت مرض [illegible]
[illegible] معتاد گردد [illegible] بحالت [illegible]
[illegible] که در مدت یکماه [illegible] بحالت اصلی باز گشت [illegible]
[illegible] ذات [illegible] تصفحات حکیم مطلق [illegible]
[illegible] اگر گذشته شد [illegible] قطع [illegible] مرض [illegible]
[illegible] تفرق الاتصال عضو مرکب [illegible] وحال آنکه مرض [illegible]
نوعی است از مرض ترکیب و این با تفرق الاتصال قسیم واقع شده و مخالفة بین القسمین
لازم [illegible] است [illegible]
[illegible] مرض الترکیب و تفرق الاتصال [illegible]
[illegible] لازم بود [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
پس [illegible] که حاصل [illegible]
[illegible] مرض
مرکب [illegible] عضو مرکب [illegible]
[illegible] از اجتماع [illegible] مفرد [illegible] ترکیب می باشد چنانچه [illegible]
تفرق الاتصال [illegible] زیاده [illegible]
[illegible] تفرق الاتصال [illegible] قسمی از مرض الترکیب است [illegible]
تقسیم مرض مفرد و مرکب گذشته آمدیم و چون از بیان امراض مفرده و مرکبه فارغ شدیم [illegible]
ذکر اوقات مرض [illegible] منتهی الی الصحة و هر مرضی که منتهی میشود [illegible]
بصحت [illegible] است که ترتیب اوقات [illegible] این صورت [illegible]

ثانی

یعنی ابتدای بیماری است چنانکه گفته اند الابتداء وهو الزمان الذی یظهر فیه المرض و [illegible]
تمام [illegible] یعنی ابتدای [illegible] زمانی است که ظاهر میشود [illegible] مرض [illegible]
و ان زمان [illegible] شود یعنی بعد حدوث مرض اگر مرض [illegible] و [illegible] احوال [illegible]
[illegible] و [illegible] حالات مرض آن زمان را ابتدا گویند و [illegible] بیمار [illegible] ایام [illegible]
کرد [illegible] احوال امراض متفاوت است [illegible] بعضی [illegible] و [illegible] بعضی [illegible]
و گاهی [illegible] میکند از ابتدا [illegible] مرض [illegible] نظر از [illegible] حالت مرض
باشد [illegible] و التزاید و هو الوقت الذی یتبین فیه اشتداد و [illegible] وقت بعد وقت و زمانه
دویم تزاید است و آن وقتی است که ظاهر میشود در روی علامت مرض هر وقتی [illegible]
یعنی [illegible] زمان [illegible] که مرض [illegible] زیاده است آن وقت تزاید است و وقت الانتهاء
نهایه و هو الوقت الذی یقف فیه المرض علی حالة واحدة و زمانه سیوم انتها است و آن
زمانه ایست که [illegible] روی [illegible] بر حالت واحده یعنی بعد از [illegible]
[illegible] زیاده [illegible] شود [illegible] این [illegible]
گویند و وقت الانحطاط و زمانه چهارم زمانه انحطاط است یعنی کم شدن [illegible] و هو الو
قت الذی یظهر فیه انتقاصه و آن زمانیست که ظاهر میشود [illegible]
تحقیق این [illegible] که [illegible] من اوله الی آخره [illegible] مرض [illegible]
[illegible] انها را اوقات کلیه گویند [illegible] اوقات جزئیه [illegible]
[illegible] این اوقات چهارگانه [illegible] اوقات [illegible]
[illegible] کالاریب فیه و باید دانست که حصول اوقات اربعه [illegible]
[illegible] وجود [illegible] نوع [illegible] تدریج [illegible]
[illegible] که [illegible] شروع کند و قبل از تزاید [illegible] از ابتدا
[illegible] انحطاط [illegible] سبب [illegible]
[illegible] تزاید [illegible] انحطاط [illegible] مرض [illegible]
که شروع کرده [illegible] این اوقات [illegible]

اشباه

و دو سبب است از وقت [illegible] مرد [illegible] علاج است [illegible] و تعمیم مرض [illegible]

[illegible] اختلاف است بعضی مقتضای حدیث لا عدوی منع اعتقاد بران نمایند و بعضی

قرار [illegible] از آن [illegible] و بعضی بر این [illegible] موده در اثبات [illegible] باشند

العلم عند الله [illegible] اما حکما بالاتفاق میگویند که بعضی بیماریها متعدیست یعنی منتقل

و بعضی متوارثست که از پدر و مادر بفرزندان میرسد و ایشان گفته اند که بیماریست که

اکثر متعدیست لیکن از قبیل [illegible] بالعکس است که در تجربه چنین یافته اند که گاهی میشود و گاه نه [illegible]

تعدیه است بنداهم [illegible] عرق مدنی [illegible] و [illegible] عطسه سل [illegible] مخصوصا

اگر کسی [illegible] بوی [illegible] یا عرق آن صحیح [illegible] و ابو [illegible] میکنند

اگر کسی [illegible] جوری [illegible] چندی در آن شکایت [illegible] از بیماری قبیل است و الا [illegible]

[illegible] گفته اند که تعدی من بلاد الی بلاد انتقال الامراض الوافده

[illegible] متوارثه است مثل [illegible] سل [illegible] مالیخولیا و [illegible]

[illegible] عطسه [illegible] کلیه و مثانه و [illegible]

[illegible] ضعیف باشد [illegible] اکثر همان ضعیف آید اما ضعف اعضا [illegible]

[illegible] است که [illegible] شود [illegible] امراض مذکوره که توارث اعضا در تولد

از والدین [illegible] الفصل الثانی فی الاسباب الضروریة الستة و لا

[illegible] بدن الانسان [illegible] عنها [illegible] ثابت است در آن

ضروری که [illegible] بدن انسان و حافظ و نگاهدارنده آن حالات

[illegible] چیزیست که بالذات مقدم بر او سبب کند وجود حالتی از احوال

بدن انسان را [illegible] وجود [illegible] و [illegible]

احوال [illegible] و عامست که [illegible] یا غیر بدنی [illegible] باشد [illegible] مثال بدنی

جوهر باشد [illegible] مثال بدنی که عرض باشد عفونت است لان العفونة کیفیة

[illegible] عرض [illegible] و مثال غیر بدنی که جوهر باشد غذاست و مثال غیر بدنی که عرض باشد

حرارت [illegible] است [illegible] هوا [illegible] سبب که موجب [illegible] حالت باشد [illegible]

و هم زائل [illegible]

و تفصیل ذکر آن ... خواهند و مدد حفظ بوسیلت حیات و اکثر ... باشند

و معنی ضروری آنست که گفته شد ان شاء الله تعالی ... بود ... در اسباب

انسان را بدون وی حیات ممکن نبود و این سته اقسام و آن اسباب ضروریه

شش است و عمده و اخص آن ... مستغرق است هو الهواء المحیط بالابدان

اول هواست که محیط ابدانست و انسان را حاجت بهوا شدیدتر بود

مقدم ... و در ... الیق ... مشاکلت ... که ... ابدان و سیوم ...

دیگر اسباب که احتیاج بآنها بوقت ... و بهمه وقت اما آنچه بعضی از اهل ... دانسته

اطبا و بعضی ... زمانی طویل از صحت خارج است زیرا که ...

وارد و مع ذلک و تشریح ... گفته آمده که ... مستغنی از استنشاق هوا ...

هوائی که در ... ریه ... و ترویح بقلب میرساند ... زبان ...

دخول هوای خارجی اما اگر ... ...

والحاجة الیه انما هی لترویح القلب و تعدیل الروح التی فیه و احتیاج بسوی هوا نیست

مگر برای ترویح دل و باعتدال داشتن روحی که در دل است و طریق وصول

بدل ... استنشاق ... از مسام ... جلد و ... تشریح ... بقلب ...

... که هوا ... ممتاز است ... معتدل ... و ... بجوهر

... که منافی مزاج روح بود ... مکشوف شود ...

مکشوف ... و همچنین هوا فاعل صحت و حافظ آنست اما هرگاه متغیر شود

اوصاف مذکوره باعث مرض و هلاکت میگردد و ... نفع ... عفونت ...

... بدن ... اثر میکند ... که آنچه از اوصاف حمیده هوا ...

... که مکشوف بود ... مکشوف ... است که ... عام ... و ...

... بهوا ... مکشوف است و باید دانست که تغیری که در هوای

... تغیر طبیعی ... دوری است که ... اقتضای ... فصول بود

دویم تغیر غیر طبیعی است که ... مجری طبیعی ... بدن ...

یا از اسباب سماوی است یا از اسباب ارضی اما تغیر هوا از اسباب سماوی مثل آنکه در وقت
حرارت است چنانچه در وقت اشراق یعنی نزدیکی سمت الرأس و مقارنه بزرگ در برج است یعنی
و سیف مثل کسوف و خسوف اینها ازین جهت است و بعضی اوقال باکسران
نشده بسیار بهم رسد و سکون بسیاری کواکب در بیک کثیر الضوء را گویند و ستاره‌ها
مانند که چون با شمس جمع شوند حرارت هوا زیاده شود تا کمال و مثال تغیر هوا از اسباب
ارضی تحرکت و برودت هوا است از اختلاف مساکن و مجاورت جبال و دریا و امثال
آن کما موضعه در ششم تغیر غیر طبیعی است که مضاد مست تغیر مجری طبیعی و این تغیر یا است که بر او
هوا است آنچه مقتضی طبع است و آن است که شود و فساد و در جوهر هوا بود و چون هوا باد
هوا بر چیزی شد و بر دیگر وصف افتد و شده حرارت که برشتنا انتشار یعنی که ابطال
تربیع و فساد ابدان نماید تغیر غیر طبیعی را که غیر مضاد مجری طبیعی بود از آن غیر طبیعی که شید
که برودت مقتضای طبیعت فصل نیست و اما تغیر اگر از مجری طبیعی خارج نیست میتوان
اینرا طبیعی نقیض فی الحقیقة غیر طبیعی میتواند بود و کمال آنچه مضاد بود و مجری طبیعی را
چنانچه در قسم سوم مذکور شد و مولف تغیرات اولین را بیان میکند اما تغیر مضاد مجری
بنا بر وضوح آن متعرض بیان نشده و تختلف حال الهوا بسبب اختلاف الفصول
والمساکن والریاح ومجاورة الجبال والبحار وغیرها وتختلف تغیر میشود حال هوا بسبب
اختلاف فصلها و اقلیمها و بادها و نسبت کوهها و دریاها و بسبب اختلاف زمین اما
التغیر بالفصول اما تغیر هوا بفصلها پوشیده نماند که اطبا تمام سال را بچهار حصه کرده اند
باعتبار اختلاف هوا و هر حصه را نامی نهاده اند فصلها که نزد اطبا مست غیر آنست که
نزد منجمین است زیرا که فصول منجمین از زمنه انتقالات شمس است یعنی از فلک البروج
مانند و ست که آخر گفته آمد و نزد اطبا زمانی است که در وی هوا معتدل باشد و دفع
احتیاج میشود بسوی پوشیدن حجاب تا ترویح حاصل نمیشود و آن را فصل بهار گویند
که عبارت از بهار است معتدل میشود و تعدیل او دو فصل اول و آخر و دوم که معتدلان
بود چون بلاد که بنا یعنی است و واقع اند بر جنوب از اعتدال اقالیم اسند ساکن فصل ربیع

در بلاد مذکوره حاجت به تشویش نمی‌شود و کذلک [illegible] و با این حرارت هوای آن بلاد که
در خط استوا [illegible] ربیع است بمنزلهٔ بدن اقالیم است [illegible] لیکن [illegible]
ربیع و [illegible] این مذکوره حاجت به [illegible] نمی‌شود پس حیث تحقق آثار فصول [illegible]
در [illegible] و [illegible] می‌باشد [illegible] و تقدیم [illegible] حدوث [illegible] هرست [illegible]
که [illegible] ربیع است و حرارت [illegible] غالب [illegible] می‌باشد [illegible] که [illegible]
[illegible] خریف [illegible] مقابل ربیع واقع است [illegible] که [illegible]
ربیع بود [illegible] ریختن اوراق و سقوط آن که عبارت از خزان باشد خاصه
این [illegible] زمانی را که بعد خریف [illegible] و در آن [illegible] می‌باشد [illegible]
[illegible] مخالف بر [illegible] حصول [illegible] ربیع [illegible] ربیع [illegible]
[illegible] حرارت [illegible] رطوبت یبوست والصیف حار یابس و [illegible]
و [illegible] حرارت شدت [illegible] سمت [illegible] از سمت [illegible]
[illegible] و [illegible] یبوست [illegible] رطوبات [illegible] از شدت حرارت و قلت [illegible]
[illegible] و [illegible] والخریف [illegible] یابس [illegible] خریف سرد و خشک است
چون طبیعت خریف سرد و خشک است [illegible] مقابل ربیع واقع شده [illegible]
[illegible] که طبع ربیع گرم و تر است و [illegible] گرمی و [illegible] نباتات [illegible]
حیوانات [illegible] معتدل [illegible] و لیکن [illegible] تحقیق [illegible] اعتدال [illegible]
علی الاطلاق [illegible] و کیفیات [illegible] سردی و خشکی [illegible] حیوانات
و طبایع [illegible] معتدل [illegible] آنچه در بعضی جای [illegible]
معتدل [illegible] خریف [illegible] این [illegible] حرارت و رطوبت [illegible]
[illegible] اعتدال [illegible] مذکوره [illegible] خارج و لفظ معتدل [illegible]
[illegible] و [illegible] طب [illegible] و [illegible] مقابل صیف [illegible]
[illegible] رطوبت [illegible] بعد [illegible] از سمت الراس و وقوع [illegible]
[illegible] نمانده که زمان [illegible] صیف [illegible]

[illegible] بر عادت و میکنند و [illegible] تغیر در فصول می‌باشد بدین وجه که از اول حمل تا نصف ثور
صیف است و از نصف ثور تا اول سرطان خریف و از اول سرطان تا نصف اسد شتا
و از نصف اسد تا اول میزان ربیع و از اول میزان تا نصف عقرب تا صیف شروع
میکند و از نصف عقرب تا اول جدی خریف و از اول جدی تا نصف دلو شتا
و از نصف دلو تا اول حمل ربیع دیگر و شمول این بهر نیست که در خط استوا آفتاب
دو بار بسمت الرأس می‌رسد [illegible] اعتدالین کند و صیف واقع میشود و [illegible] دو بار
از سمت الرأس دور [illegible] در انقلابین [illegible] سبب و شتا عارض
میگردد و چون هر دو [illegible] با هم متقابل اند و هم صیف و [illegible] خریف و [illegible] و
صیف ربیع لازم است [illegible] ربیع و [illegible] خریف [illegible] واقع میشوند و مجموعه هشت
فصل باشد و معنی اعتدالین و انقلابین و دیگر اقالیم [illegible] باید ان شاء الله تعالی و
[illegible] استوا [illegible] از جمله [illegible] نواحی [illegible]
[illegible]
[illegible] گرم کنند [illegible]
[illegible] و خشک کنند [illegible]

[illegible] اعتدال [illegible]
[illegible] اعتدال [illegible] نواحی [illegible] مذکور [illegible]
[illegible] اقالیم باید [illegible] تحقیق نواحی موقوف است بر معرفت [illegible]
[illegible] از خط استوا و اثبات [illegible] معدل النهار است که
[illegible] از دایره که واقع [illegible] فلک [illegible] از بیان افلاک [illegible]
لازم آمد تا حقیقت [illegible] اقالیم [illegible] تقویم معلوم کرده [illegible] بحث [illegible]
در افلاک [illegible] است [illegible] افلاک [illegible]
که افلاک [illegible] طبقه است [illegible] طبقه [illegible] باید [illegible]
اطلاق [illegible] مخصوص است [illegible] افلاک [illegible] یعنی تا [illegible] اعظم کرسی [illegible]

[illegible] افلاک [illegible] فلک حاوی [illegible]

فلک ما تحت [illegible] فصل باشند که عناصر [illegible] هوا [illegible]

یعنی زیر و زبر [illegible] هر جهت سوا است [illegible] افلاک [illegible]

[illegible] فلک [illegible] که افلاک کروی شکل [illegible]

[illegible] افلاک [illegible] مغرب بمشرق [illegible]

فلک الافلاک [illegible] افلاک از مشرق بمغرب [illegible]

[illegible] افلاک [illegible] فصل [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] جهت [illegible]

[illegible] اقوال حکما [illegible]

[illegible] افلاک [illegible] قطب [illegible]

زیرا که جسم کروی [illegible] حرکت [illegible] مکان [illegible]

[illegible] قطب آن نقطه [illegible] گویند که چون جسم کروی [illegible]

[illegible] نقطه [illegible] مکان خویش قایم [illegible] فلک [illegible] نقطه [illegible]

و [illegible] حرکت افلاک از مغرب بمشرق است [illegible]

[illegible] بطرف جنوب لازم آمد [illegible] افلاک [illegible]

[illegible] افلاک [illegible] بیان [illegible] گفته خواهد شد جدا جدا

تفصیل [illegible] افلاک سبعه متضمن است [illegible]

طبقات [illegible] فلک حاوی [illegible] مرکز عالم است و بعضی محیط [illegible]

[illegible] مرکز عالم نیست [illegible] فلک خارج المرکز [illegible] بعضی [illegible]

[illegible] فلک [illegible] مخصوص [illegible] فلک [illegible] بالجمله هر طبقه [illegible]

[illegible] حاوی است مسمی [illegible] فلک کلی [illegible]

[illegible] فلک [illegible] که در ضمن فلک کلی [illegible]

جدا [illegible] افلاک [illegible]

در جنوب مر ساکنان تحت الاقطاب بوده و دولابی نظر ساکنان خط استوا و حمایلی نظر
ساکنان آفاق متوسطه این دو سمت و حرکت فلک الثوابت و هر فلک که [illegible] گاهی
بر طبق فلک کلی متحرک میشود و گاهی بضد آن و بعضی از این حرکت [illegible]
با ضد فلک تدویر [illegible] فلک [illegible]
و افلاک تدویری و چهار [illegible] و [illegible] ستاره [illegible]
ثوابت [illegible] ثوابت و افلاک [illegible] فلک [illegible] حرکت [illegible]
ثوابت [illegible] ستاره هفت [illegible] افلاک [illegible] فلکی [illegible]
و بهاست شمس بالذات حرکت میکند و مرکز نیست و افلاک تدویر [illegible]
فلک [illegible] مرکز [illegible] فلک [illegible] افلاک [illegible]
ستاره [illegible] فلک [illegible] ستاره [illegible]
شمس ستاره حقیقی [illegible] بودن فلک [illegible] شمس [illegible]
که اکثر [illegible] افلاک [illegible] تابستان و زمستان
پس [illegible] مضاعف [illegible] شش [illegible] ماه میشود و چون
[illegible] اسامی [illegible] عطارد و زهره
و شمس و مریخ و مشتری و زحل و هر فلک بنام ستاره که در وی است [illegible]
چنانکه [illegible] ستاره اول [illegible] فلک قمر گویند و او در یکماه دوره
تمام میکند و دوم فلک عطارد [illegible] یکسال دوره [illegible] سوم فلک
[illegible] یکسال دوره تمام کند و چهارم فلک الشمس است و او نیز یکسال دوره
تمام کند و پنجم فلک المریخ است و او در دو سال [illegible] دوره تمام میکند و ششم فلک
المشتری است و وی [illegible] سال دوره تمام میکند و هفتم فلک زحل است و او
[illegible] سال دوره تمام میکند این [illegible] بیان افلاک سبعه [illegible]
[illegible] باید که بالا گفته شد که هر فلکی [illegible]
[illegible] حرکت طبیعی ایشان است [illegible]

بحرکت فلک الافلاک در یکشبانه روز بجهت مخالف حرکت طبیعی آنها دوره تمام میکنند و در
فلک الافلاک [illegible] مقعر [illegible] ظاهر میشود و حرکات طبیعی سیارات و ستاره های ثابته که
در [illegible] بنظر دقیق [illegible] میتوان یافت [illegible] نامند و بدانکه در
اصطلاح این قوم حرکتی که از مغرب بمشرق باشد مسمی است بتوالی البروج و این
لفظ [illegible] هر چند [illegible] این مقدمه
کشف [illegible] موقوف علیه معرفت
بیان [illegible] کشف [illegible] در فلک تاسع بدانکه سماء [illegible]
مسمی است بفلک الافلاک و فلک اطلس و فلک اعظم و حرکت او خلاف توالی البروج
یعنی از مشرق بمغرب میرود و دوره [illegible] در یکشبانه روز تمام میشود
و همه افلاک را با خود حرکت میدهد بخلاف [illegible] حرکت خویش پس دوره قسری همه
افلاک قطع [illegible] در یکشبانه روز میشود [illegible] طبیعی آنها بر ضد این حرکت است چنانچه در مقدمه
گذشت و دلیل بر آنکه افلاک دیگر هم در یکشبانه روز دوره میکنند مشاهده شمس و قمر و سایر کواکب ثابت
چه ثوابت و چه سیاره که هر صبح از مشرق طالع میشوند و بمغرب غروب مینمایند و گذشت
که این فلک [illegible] ستاره ندارد [illegible] اطلس خوانند اکنون [illegible] بدانکه محیط حقیقی
همین فلک است و زمین بمنزله مرکز است در وسط حقیقی آن و چون این فلک [illegible] قطب
[illegible] یکی بسمت شمال و دیگر بسمت جنوب [illegible] نقطتین
قطبین خطی تصور کنند که [illegible] فلک گذشته باشد از مشرق تا مغرب بنوعی که بعد آن
خط [illegible] فلک نسبت بقطبین مساوی باشد و این خط موهوم را دایره معدل النهار
گویند و منطقه خوانند و تسمیه او بدایره معدل النهار باین نسبت که چون آفتاب در حرکت
خویش [illegible] این دایره [illegible] در جمیع معموره [illegible] روز [illegible]
یعنی شب و روز مساوی میگردد و اما منطقه از آن گویند که در وسط است [illegible] منطقه کمربند را
گویند و خط مذکور [illegible] از آن گفتم [illegible] که در وسط فلک [illegible]
نقش خطی واقع است بدانکه [illegible] مقدمات [illegible] چون از [illegible]

یعنی

نیم جهان شمالی را تمام میشود و کره مذکور را دو کاسه فرض کنند شمالی و جنوبی و دو [illegible]
[illegible] این دو کاسه [illegible] [illegible] [illegible]
و [illegible] زمین [illegible] منطقة البروج [illegible] و حکما [illegible]
این را فلک [illegible] خوانند [illegible] فلک ثوابت [illegible]
[illegible] حکما گفته‌اند [illegible] فلک [illegible] [illegible]
[illegible] فلک [illegible] فلک الثوابت [illegible]
حرکت طبیعی وی [illegible] بر سبیل توالی البروج است و گفته
اند که دوری [illegible] شش هزار سال [illegible] تمام میکند و همه ستاره‌ها [illegible]
[illegible] اند [illegible] فلک الاعظم [illegible] از مشرق بمغرب [illegible]
[illegible] حصه [illegible] میکنند [illegible] برج [illegible] سمت جنوب و شمال باشد و عرض [illegible]
مشرق و مغرب یعنی از قطب شمالی تا قطب جنوبی [illegible] ستاره [illegible]
[illegible] و هر حصه را برج [illegible] باشد [illegible] منقسم میشود و هر [illegible]
درجه خوانند پس فلک البروج سیصد و شصت درجه باشد و از آنکه [illegible]
السموات [illegible] در هر برجی از [illegible] چند ستاره [illegible] از اشکال [illegible]
برج بنام همان شکل مسمی شده چون حمل و ثور و جوزا و اسد و سنبله و میزان و عقرب
قوس [illegible] جدی و دلو و حوت [illegible] که میگویند که فلان ستاره در فلان برج است معنی
آن باشد که گر خطی مستقیم فرض کنیم از مرکز زمین بگذرد و کواکب را قطع کند و از کواکب
بگذرد و بفلک الثوابت رسد [illegible] آن برج [illegible] و گرنه ظاهر است که ستاره‌ها در افلاک
[illegible] واقع [illegible] و [illegible] فلک [illegible]
[illegible] ستاره [illegible] شمال و جنوب چنانچه شمالی [illegible]
ستاره [illegible] جنوبی [illegible] شمالی [illegible] و گفته‌اند که ربع مسکون [illegible]
ناحیه شمال است [illegible] ناحیه جنوب [illegible] همین [illegible]
[illegible] منطقة البروج [illegible]

تقاطع منطقة البروج و منطقة فلک الافلاک که همدیگر را قطع کرده‌اند و انحراف منطقه البروج از آن به مقدار میل کلی است
یعنی مایل است به سمت شمال و جنوب و قطب منطقة فلک الافلاک که از قطبین اعراف و اقع
شده در منطقه قطبی منطقة البروج است به منطقه آن که معدل النهار است بطرف مشرق و مغرب
نیز منحرف است و این را دو نقطه تقاطع نامیده‌اند و موضع تقاطع محل اتحاد دو حرکت در جهت
شمالی و جنوبی است که مدار معدل النهار بطرف مشرق و مغرب است و منطقة البروج
که آن را قطع نموده و مدار آن به سمت شمال و جنوب است پس دو نیم دایره منطقه بطرف
مشرق و مغرب است و قطب‌های آن بطرف شمال و جنوب به حد کلی میل پس آن دو نقطه
دو فضای اوسع به جهة شمال و جنوب و دو فضای اضیق بجانب مشرق و مغرب است و همین
جهات اربعه را مصنف رحمه الله تصریح میکرد که چون این مقام غموضی تام دارد و بسط کلام در آن
افتاد تا تمام آشکار شود و پس معدل النهار را چون خط بدو نیم عظیم فرض کرده و دو نیم دیگر خط دیگر
از منطقة البروج همان را بتصور نمودیم یعنی که خط این خط دو نیم را قطع نموده باشد چهار
جزء در منطقة البروج حاصل شود و دو نقطه متقابله که موضع توافق خطین است یعنی آنجا که این
خطین متقاطع شده‌اند و دو قوس که فیما بین نقطتین واقع است و ظاهر است که خط منطقة البروج
از آنجا که معدل النهار را قطع کرده تا آنجا که باز بطرف شمال قطع نماید یک نیم قوس است و از آنجا
تا جهت دیگر بطرف شمال قوس دوم یک نیم قوس جنوبی و دوم قوس شمالی است و ....
معدل النهار است جنوبی گویند و آنکه بسیار نزدیک معدل النهار خوانند و در حرکت ارض عرض آن که ثابت
جهات نظر به آنست که شخصی رو به مشرق کند پس یمین وی جنوب باشد و یسار وی شمال
و مواجهه وی امام و عقب وی خلف او است و چون محقق شد که دایره منطقة البروج مرکب از دو قوس است
و معدل النهار را قطع حمائلی کرده چنانچه گذشت اکنون خط دیگر فرض کنید که از قطب فلک البروج
بر آید و در وسط فلک دور نماید بدین وجه که بطرف شمال از نقطه قطب معدل النهار را قطع
کرده جنوب رفته است و این خط از منطقة البروج مرا و معدل النهار را تقریبا
خواهد که از وسط این و نقطه متقابله پس آنجا که این خط قطع منطقة البروج نموده از دو موضع منتظم
وسط حقیقی هر دو اصل و نیز دو قوس خواهد بود و کمال الحکمی [illegible] و چون این مقام رسید چهار نقطه متقابله

البروج و منطقة البروج لازم آید و آنجا که با معدل النهار تقاطع کرده دو نقطه [illegible]
از قوسین او که محل تقاطع دایره مستوی است و این محل ابتدا [illegible] جزو منطقة البروج
نسبت بمعدل النهار من حیث الانحراف اوست و نقطه [illegible] که [illegible]
البروج با معدل النهار است نقطه اعتدال ربیعی می‌گویند و نقطه اعتدال [illegible]
نقطه اعتدال خریفی و وجه اضافه گفته شود و آن [illegible] که در وسط قوس‌ها
منطقة البروج واقع است [illegible] دایره مستوی از دو نقطه میل کلی خوانند [illegible]
انقلاب خوانند یکی از آن ناحیه شمال است و دیگری بطرف جنوب [illegible] شمالی را نقطه
انقلاب صیفی خوانند و جنوبی را انقلاب شتوی [illegible] میل کلی از آن [illegible] منطقة
البروج از معدل النهار [illegible] و نقطه انقلاب [illegible] نقطه مذکور
چون از نقطه اعتدال [illegible] شود تا میرود از خط معدل النهار [illegible]
[illegible] قوس تمام شود [illegible] ربع [illegible] معدل النهار
نقطه اعتدال [illegible] و نقطه [illegible] در وسط قوسین [illegible]
از نقطتی الاعتدالین [illegible] انقلاب [illegible]
[illegible] چهار نقطه متقاطع [illegible] منطقة البروج [illegible]
[illegible] اعتدال ربیعی و انقلاب صیفی است و ما دام [illegible]
[illegible] در این نصف قوس باشد [illegible]
از اعتدال ربیعی [illegible] یعنی چون آفتاب از این نقطه [illegible]
[illegible] نقطه انقلاب [illegible] نقطه انقلاب صیفی و نقطه انقلاب خریفی
است و ما دام آفتاب در این نصف قوس باشد زمان خریف بود و ربع [illegible]
که میان نقطه انقلاب شتوی و نقطه اعتدال ربیعی است و ما دام آفتاب در
[illegible] قوس باشد زمان شتا بود و [illegible] اختلاف نقاط ظاهر شود
[illegible] آفتاب [illegible] چهارم [illegible] منطقة البروج
[illegible] است و [illegible] همه [illegible]

فلک الله و حرکت میکند بخلاف شمس که حرکت وی بالذات است تمام
تعالی و بهر برج یکماه سیر میکند بنوعی که گذشت و از انکه منطقه فلک البروج
البروج است بهیچ نقطه از منطقه وی می باشد غیر شمس بهین و بسیار
انتهار واقع است مگر روز موضع معتدله که در مسامت نقطه اعتدال
سالی دو بار افتاب در تحت معدل النهار می باشد و باقی شش ماه کسری
وی می ماند و شش ماه کسری بجانب جنوبی و در بحث ارض بیاید که
و شش شمالی خط است پس مادام در مسامت شرق شمالی معدل النهار
باشد بحث دوم در بیان بعد ارض و بیان وی اجمالا و بحث ارکان گذشت و در
بحث قدری اشاره باید دانست که اطبا را در وضع وی اختلاف است بعضی گویند
بر شکل تم کروی است و بر اب بسیط و بعضی گویند بیضوی است و بشکل سرو
اما اکثر قدما بر انند که کروی است و بمنزله نقطه ایست در وسط فلک واقع و بعضی
گویند زمین متحرک است بحرکت دولابی او فلک قایم است بقطبین که در اجزای فلک
نیست تو می بینی شمارا اشکال ارض است اما محققان این قول را بدیهی البطلان
و ظاهر است که گرد زمین همگردیده آسمان یقین که گردش وی اجمله متحرکات حصر
اسر می بود و یکبار روز دوره تمام میکرد و چون بنین میبود صورات رابطه که
مغرب پیدا شد ممتنع الاقدام می بود و کما لا یخفی و پوشیده نماند که ارض سه حرکت
نزدیک است و وی مرکب است بخار و هوا و دوم انکه زیر این است و بخار مرکب است
و سیوم انکه قریب مرکز است و او بر صافت و بساطت است و آب در انجا گیرد
نشانه نقطه ست در دایره فلک و چون وی در وسط واقع شده و در نجاوی معدل
النهار نهان بیان حسی بر وسط ارض فرض می کنند باین خط راست استوا نامی یابند
بنابر استوا بر ابر بودن لیل و نهار در نجا و با دیدن خط ارض دو حصه میشود عقلا شمالی و
و این دو حصه مشابه دو کاسه باشد که لبهای بزرگ بهم پیوسته بود و ملتقی اینان خط
و در وسط حقیقی هر کاسه نقطه تصور نموده اند پس در کره ارض دو نقطه

جنوبی را و این هر دو را قطب میخوانند بجای آنکه از زمین قطب را آفتاب دور
حقیقی دیگر شد و این سطح مستوی که از سمت مشرق و مغرب گذرد و ارض را دو حصه
کند فوقانی و تحتانی و این خط مجموع بین الحصتین ... حصه شود مساوی و
مشهور شده که در ربع جنوبی و یک ربع شمالی بواسطه عرض بسیط و یک
ربع شمالی شوند سمت و این ربع مسکون باشد اقالیم سبعه و جزایر
و جبال و بحرین ... محصور است و نهایت ربع ... تحت قطب شمالی
تا سمت واقع شده کما لا یخفی اما دلیل بر آنکه احد الربعین الشمالیین که مسکون است
کدام است حکما سعد را قایل اند و ... خط ثالث از قطب شمالی ارضی توهم
کرده اند در سطحی که ارض را دو حصه کند شرقی و غربی از خط استوا را ... دو جا
قطع کرده بجای خود ... ربع مسکون که نصف فوقانی بعد مرور از ...
ربع مسکون خط استوا حاصل میشود مسمی است بقبة الارض و ...
اجزای ارض است کما هو سمت زیرا که نقطه قبة الارض است ...
ارضی در نظر شخصی شرقی و غربی ... تقاطع خط ... فوقانی ... واقع است
و در وسط آفتاب و ... و ... ارضی شش نقطه متقابله فرض کنیم دو نقطه جنوبی و شمالی
و دو نقطه شرقی و غربی و نقطه فوقانی و تحتانی نقطه فوقانی قبة الارض است و ...
ربع الاجزاء ... و نصف قوس ... خط ثالث که ... بین نقطه قطب شمالی ارضی و
نقطه قبة الارض مسمی است بنصف ... و ... که تسمیه جهات اربعه بنظر شخصی
است که رو بجانب مشرق کند طرف ... که بر دست راست او شند و طرف پشت
... که عرض است دو ... باشد و طرف ... جنوب ... از شمال الشمس ...
ربع مسکون را از خط استوا تا قطب شمالی ارض نود درجه تخمین کرده اند و از آنجمله
شصت و ... درجه از سمت قطب خالی ... و ... عرض اقالیم را ... شصت ... درجه
[illegible]
[illegible]

است و از انجا طرف چین و هند و تا اقلیم هفتم بر پنجاه و چند معمور است و علت آنکه جنوب درجه دیگر

گفته اند بعضی خط استوا از جهت غلبه حرارت ساکن نیست مشتمل بر [illegible] حد آبادانی در

اقلیم اول [illegible] و از [illegible] است مشهور [illegible] درجه بخلاف [illegible] که نزد واضعان [illegible]

[illegible] و گفته اند که هفت اقلیم اند بسیط مطوله از مشرق تا مغرب

راست [illegible] ربع مسکون [illegible] که عرض اقلیم اول از طرف جنوب است

و طول آن [illegible] فرسخ است و عرض آن [illegible] فرسخ [illegible] اقلیم اول [illegible] عرض ربع مسکون [illegible] فرسخ

شمالی از [illegible] و طول آن [illegible] هزار و [illegible] فرسخ است و عرض آن [illegible] فرسخ و

اقصر اقالیم هفتم است [illegible] معموره [illegible] اقالیم [illegible] هر دو [illegible]

در طول و عرض و اقلیم دوم کمتر از اول است و سوم از ثانی و چهارم از ثالث و پنجم از

رابع و ششم از خامس و هفتم از سادس [illegible] هر اقلیم [illegible] ساعات

[illegible] ساعات ایام هر واحد مختلف اما اقلیم اول انجاست که غایت طول نهار او

دوازده ساعت باشد و ربع و میانه او سیزده و نصف و اقلیم دوم انجاست که

سیزده ساعت باشد و نصف و ربع و میانه چهارده و اقلیم سوم انجاست که

چهارده ساعت باشد و ربع و میانه چهارده و نصف و اقلیم چهارم انجاست

که چهارده ساعت باشد و نصف و ربع و میانه پانزده و اقلیم پنجم انجاست که پانزده ساعت

باشد و ربع و میانه پانزده و نصف و اقلیم ششم انجاست که پانزده ساعت باشد و

نصف و ربع و میانه شانزده ساعت و اقلیم هفتم انجاست که غایت طول نهار

او شانزده ساعت باشد و نصف و میانه شانزده ساعت و نصف و ربع

بعد از این خرابه بود [illegible] سردی [illegible] مفرط باشد و گفته اند که خط استوا از جنوب

مشرق [illegible] عرض چین [illegible] شده است پس بجزیره که [illegible] هند [illegible] گذشته

[illegible] که از زمین چین است [illegible] الشامیین [illegible]

[illegible] بجزایر [illegible] که [illegible] جنوب جزیره [illegible]

شمال [illegible] ربع [illegible] شمال [illegible]

کجی

کوید در صورت بیشتر منسوب بود بان مغرب که بخط مغربی که قسمی است

قاموس رسیده و منجمان هر اقلیم را بستاره از سیاره سبعه منسوب کنند بترتیب

فلکی مستعمل [illegible] اول بزحل و ان ثانی بمشتری و ثالث

و ان [illegible] چنین [illegible] بمریخ و ان [illegible] ذکر کرده است رابع بشمس و ان [illegible]

خامس [illegible] بزهره [illegible] و ان [illegible] سادس بعطارد و ان [illegible]

سابع [illegible] سابع بقمر و ان [illegible] بعضی [illegible]

و بعضی [illegible] یعنی [illegible] اقلیم است و بعضی [illegible]

اقلیم [illegible] ولایت [illegible] اقلیم راست [illegible]

اقلیم [illegible] که [illegible] علوم

و ان [illegible] اقلیم است علی القول الاصح [illegible] اختلاف [illegible]

[illegible] نیست [illegible] و صلاح [illegible]

نظر [illegible] شیخ ابو علی [illegible] که [illegible]

[illegible] و بعضی [illegible]

[illegible] بعضی [illegible]

[illegible] لاول [illegible] شیخ [illegible]

[illegible] سمت الراس [illegible]

و [illegible] نقطه [illegible] سمت [illegible]

و [illegible] و کذلک [illegible] اقلیم [illegible]

[illegible] نقطه [illegible]

[illegible] اعتدال [illegible]

سمت الراس [illegible] اقوی [illegible] است

عدم [illegible] ان موضع [illegible] که ثابت شده [illegible]

[illegible] لازم است [illegible] اگرچه قوی باشد

ولیکن فنا شدن بعد از زمان اعتدال است اگر ضعیف شود و موثر نیستگردد و [illegible]

تا معین بماند [illegible] ضعیف شد و تا او برهم آید زندگانی عمر می نماید و از [illegible]

که در آن شخص [illegible] حرارت بعد زوال [illegible] از

قبل زوال باشد و برودت و هر چه زیاد و ضعیف تر شود و اگر [illegible]

و نباشند نیست مطلوب است و در ضعف [illegible] شخص [illegible]

شخص [illegible] اگر [illegible]

حرارت [illegible] اما تاثیر قوی نباشد [illegible] اگر می بینیم سایر سکان خط

استوا [illegible]

لیکن [illegible] بخلاف [illegible] چون [illegible]

[illegible] تعالی [illegible]

حال سکان [illegible] مشهور [illegible]

اربعه [illegible] فصول [illegible] گذشت و بدین سبب [illegible] فصلی از فصول

[illegible]

[illegible] می شود و سکان [illegible] انتقال میکنند [illegible]

حالتی که [illegible] بخلاف اقالیم دیگر که سکان آن [illegible]

[illegible] انتقال میکنند [illegible]

[illegible] اختلاف [illegible]

[illegible] سبب قوی تر [illegible]

الاستواء الاقلیم الاول اعدل البقاع [illegible] لیل ایام [illegible]

[illegible] اعتدال [illegible]

[illegible] سمت الراس می آید و در

[illegible] حرارت [illegible] اعتدال [illegible] خط استوا

[illegible] طرف شمال [illegible] بخلاف اقلیم رابع که وسط اقالیم [illegible]

هوا او سطح است برودت و حرارت هر دو در آنجا مساوی است تا آنکه
از آفتاب به تیر نزدیکتر است و جهت دوری دیگر آنکه آنجا است که توالد
و تناسل و تولید حیوانات آنقدر که ذریه بسیار است در آنجا و در آن
آن هوا دلیل است بر اعتدال هوای دو ... قول امام [illegible] شیخ امام معلوم
کثرت توالد و تناسل شوند تا باعث از حیث آنکه دلائل ما دانسته باعتدال
است که ... سماوی و زمانه و جهت ... اینها فی ... آنست
و اما ... عمل آنچه ... صاحب ... شیخ ... معلوم شکوه
اگرچه او از اعتدال مشابه اعتدال است پس نیک است که آن در حد استوا
است و اگرچه او از اعتدال مشابه ... است پس نیک است که آن در اقلیم
رابع است بخلاف خط استوا و دلیل بر ... است استوا و سکان خط استوا
است از ربع ... شده ... ایشان آنکه این همه از حرارت ... است
و جواب این با معان شیخ امام ... بیند که عوارض از ... است
خارج از محل ... از اعتدال خط استوا ... است بعد اقلیم رابع ... اقالیم
و ... خارج ... از اعتدال ... بعضها ... در آخر ثانی و اول
علت حرارت ... و دوام ... سکان ... عدوی
... از حرارت ... و ... سکان ... بعضها ...
... سکان آنجا و لیکن ... اقلیم ثالث و ... حرارت
... بعضها و اگر کسی ... اقلیم رابع اگر اعتدال از دیگر اقالیم که خط استوا
... چون ... در آنجا ... احوال ... گوید
و ... بیشتر ... گفتی از کیفیات
آن عادت باشد ... خارج از اعتدال باشد ... او
... اعتدال ... صد ... غالب ...
بدن انسان ... اعتدال ... نسبت با ...

و الثانی عشر السابع و الاول بقیه اکنون تعداد نمائیم اسامی هر موضع مشهور که در
هر اقلیم که واقع است اجمالا تا طالب را معرفت حاصل آید در حقیقت هر بلدی این بحث
بمعرفت طول و عرض منتهی میسازیم انشاء الله تعالی بنحو متفق علیه متاخرین و محققین اختیار نمائیم و الله
عند الله ملهم و الکلام فیه صحیح در اقلیم اول ابتداء وی از شمال جزیره یاقوت باشد پس
بجنوب بلاد چین و شمال سراندیب و هند و سند گذشته و بحر فارس را قطع کرده
و از جنوب بلاد عمان و بلاد یمن گذشته به بحر محیط منتهی شود و موضع که در وسط
این اقلیم واقع است مشهور و این است و بعضی بلاد دیگر این اقلیم خارج است اما آنچه مشهور
بلاد یمن و ... در اقلیم اول است زبید است و فیما بعد ... و ... و صنعا و حضرموت
و عدن و ... که رسید و جنوب است بلاد زنج و ولایتی وسیع است اول از زنجی
گویند بلاد انوشه تبار ... و زنج نسبت ... بسودان حام بن نوح علیه السلام
که این ولایت بسیار مشهور است ... بلاد زنج و ولایتی وسیع است ... اقلیم اول
و ولایت بربر است بعضی گویند که با اقلیم چهارم هم شریک است و از بلدان و جزایر وی که
در اقلیم اول است یکی سقوطره است و ولایت ... و جزیره ... و جزیره ... و جزیره
از ... است و ولایتی معروف است و مشترک است در اقلیم اول و دوم از بلاد سودان
مقدشو شهریست بین زنج و حبشه و شهریست از بلاد سودان ... جزیره
است قریب زنج بشمال شهریست در نهایت زنج سراندیب جزیره است در بحر هند
شهریست قریب بلاد سودان جانب ... شهریست در نهایت مشرق ... در اقلیم دوم
ابتدای آن از مشرق بود پس بر وسط بلاد چین و شمال سراندیب ... هند و
و وسط بلاد کابل و جنوب بلاد کرمان گذشته پس ... فارس را قطع کرده
بر وسط بلاد ... افریقیه و شمال ... و جنوب ... و وسط بلاد
... گذشته بحر ... منتهی شود اما آنچه نزدیک ... مکه معظمه ...
که بلدیست مشهور و دیگر ... مدینه ... مدینه مطهره و ...
سابق ... یثرب مسمی بود ... و ولایتی است ... و حدی بحر ...

خلیج فارس است هندوستان ولایتی است وسیع مشتمل بر ولایتهای بسیار
بیشتر آن که واقع در اقلیم اول و دوم و سوم و چهارم و اکثر بلاد از اقلیم
ثانی است هند و کروهی دارد ... الحق ... و دیگر ... وسیع آن
واقع است مسطور شوند تا آنچه درین اقلیم است از بلدان دکن بهتر است در
دولت آباد ... زمان سابق بیدر بهتر است و ... قلعه‌ای از
است احمدنگر معروف ... است از احمدنگر ...
عمان واقع است ... دکن مشهور است ... ولایتی است معروف
گلکنده ... و دارالملک تلنگانه است بیدر شهری است مشهور دکن
مسمی است به احمدآباد ... در دکن معروف است مسمی ... است
شهری است عظیم ... سرحد خاندیس که ... شهر است ... احمدآباد
... گجرات است ... ولایتی است در اقلیم دوم و سوم ...
... مشهور ... سومنات شهری است بر ساحل دریای عمان ... معروف
معروف ... ولایتی است ... دکن ... است
میان دکن و گجرات و خاندیس بنگاله ... است در نهایت وسعت
... مشهور ... است ... بنگاله ...
کابل ... است ... و ...
و دارالملک آن ... است ... که مسمی است ... محل ... این او ...
... است مشهور ... میان گلکنده و بنگاله واقع شده اجمیر
واقع است مرقد خواجه معین الدین چشتی رضی الله تعالی عنه ...
... از بلاد ... است ... معروف ... شهری است و ... بنگاله
... معروف است کوچ ولایتی است میان بنگاله و خطا ... از ...
... که درین اقلیم واقع است بحرین ولایتی است میان بصره و عمان ...
است ... یمن و شام مشتمل بر مکه معظمه و مدینه منوره و طایف و تهامه و نجران

و جزان ... ولایتی ست مشترک توم و روم ... شهری معروفست
شهریست در توران ... ولایتی ست میان چین و هند ... در یجه
معروفست ... شهریست در بلاد بربر ... ولایتی ست ...
... و ربوده از اولاد جام بن نوح علیه السلام که چین منسوب بوست
... ابتدای وی از مشرق باشد ... چین ...
... یاجوج و ماجوج و شمال بلاد ترکستان و وسط بلاد کابل بگذرد و پس ...
و وسط بلاد کرمان و سیستان و بلاد فارس و عراق و جنوب ...
شمال بلاد مغرب و وسط شام بگذرد و پس بلاد مصر و اسکندریه و وسط ...
... و بلاد ... بگذرد به بحر اعظم منتهی شود و اماکن که در وی این اند ...
... ست در نهایت وسعت ... ولایتی ست در ایران ...
... شهریست مشهور و مرقد شریف اولیا که ... شهریست معروف
... شهریست در قرب کوفه ... شهریست و در اصل نام
وی سر من رای ست و مرقد فیض آثار حضرت امام علی النقی و امام حسن عسکری
رضی الله عنهما در آنجاست و بعضی از اولاد ... میشمرند ... شهریست
از شهرهای معروف عراق عربست و وی ... مدینه ...
نام خوانند ... یکی فارس ...
بوده و در این زمان ... شهر مذکور ... شهری ...
بضم همزه و موحده و لام مشدده شهریست از شهرهای ...
... شهریست معروف ... شهریست ...
متعلق بعراق ... ولایتی ست ... دار الملک ولایت فارس
ست ... شهریست مختصر در ایران ... شهری عظیم بوده ...
شهری معروف ترکستان ...
شهریست با طراوت ... ولایتی ست فاسد الهوا ...

و بعضی خوزستان را شام ودی میخواندندی شهریست در خوزستانها
شهریست در خوزستان و این هر سه شهر در [illegible] ودرین
[illegible] شهریست از خوزستان و از ملکات خوزستان است
ولایتی است که [illegible] کرانست و [illegible] فارس و عمانیش
خراسان شهریست از کرمان ولایتی است که حد و [illegible]
از خراسان [illegible] کرمان [illegible] افغانستان [illegible]
[illegible] شهریست مشهور از مضافات [illegible] شهر [illegible]
[illegible] شهریست [illegible] از مضافات قندهار شهریست
معروف و در قدیم غزنین [illegible] از ملتان میگفتند شهریست
معروف در هند شهریست در هند مشهور در هند معروف
[illegible] شهریست در هند که [illegible] حصار و واقع شده
سابق بجای [illegible] مشهور است در هند [illegible] شهریست در هند
دار الملک [illegible] هند است و سابق [illegible] نام داشت [illegible]
نیز معروف شهریست مشهور در هند مسمی باکبرآباد شهریست در هند معروف
میان اگره و دهلی از بلاد هند است از بلاد هند است
واقع است مشهور شهر ولایتی است مشهور در عرب
دار الملک شام است شهریست در شام شهریست قریب
[illegible] شهریست در شام شهریست در شام [illegible] میان
[illegible] واقع است شهریست بر ساحل شام شهریست
کنار بحر شام شهریست بر شمال نیل شهریست میان [illegible]
و عین الشمس شهر [illegible] بر کنار نیل شهریست
از مصر شهریست از مصر شهریست از مصر شهریست
از [illegible] مصر [illegible] شهریست در [illegible] نیل از بلاد فارس است

و ... شهریست از مصر ...
میان غور و خراسان از بلاد غزنه ... از بلاد شام ... از نواحی ...
شهریست از شام ... شهریست کنار بحر مغرب که مدفن ...
بخاراست ... قریست دو فرسنگی از بیت المقدس ...
کرمانست ... از بلاد فارس ... شهریست از نواحی ...
شهریست قریب دمشق ... ولایتیست مشترک در اقلیم دویم و سیوم
ولایتیست ... مشهور ... شهریست میان کابل و لاهور ... بر ...
شهریست در شیروان ... شهریست میان بصره و کوفه
دو ... وسط اقالیم واقع است ... اماکن که ... واقع ... ولایتی
... وسیع ... انتهای عالم ... از بلاد خراسانست
ولایتی مختصر ... دشت خاوران از مضافات ... شهریست معروف
... و ناحیه معروف اند ... ولایتیست و بعضی شهری را داخل او خوانده اند
شهریست داخل ماوراءالنهر و درین زمان آبادی قلیل دارد
ولایتیست مشهور ... شهریست معروف ... شهریست معروف ...
ولایتیست مشهور ... ولایتیست مابین غزنین و خراسان و بعضی از اقلیم سیوم
شمرده اند ... ولایتیست وسیع ... درین زمان بشهر مشهور است
... شهریست معروف ... شهریست معروف
... شام معروفست ... شهریست ... شهریست معروف
شهریست معروف ... از شهرهای مشهور خراسانست
شهریست معروف ... ولایتیست از خراسان که نصف ولایت
خراسان را استیعاب کرده ... ولایتیست و سابق داخل ...
قصبه ایست در خراسان ... شهریست در خراسان
شهریست در خراسان ... ولایتیست ...

و برجند و امثال آن از مضافات است [illegible] شهریست مختصر [illegible]

بسطام است [illegible] از معظم بلاد ایرانست [illegible] شهریست [illegible]

ولایتی است بر پنجاه دیه [illegible] شهریست [illegible] شهریست [illegible] قصبه ایست

[illegible] سوقیست [illegible] ولایتی است [illegible] ولایتی است از

شهرهای معظم عراق است الحال چندان معموری ندارد [illegible] شهریست

[illegible] شهریست [illegible] ولایتی است [illegible] شهریست [illegible] شهریست

که بنای او اقدم است [illegible] شهرهای عالم [illegible] شهریست [illegible]

معروف [illegible] ولایتی است مازندران [illegible] رستمدار قزوین گیلان

شهرهاست زنجان سجاس و سهرورد خوشهر اند ابهر طارم آذربایجان تبریز

اردبیل خلخال اردوباد مراغه شهرها و ولایتهاست

ابتدا یافته بر وسط بلاد ترکستان و ماوراء النهر گذرانیدن بر جنوب

[illegible] و میان بلدان اندلس گشته بحر اوقیانوس منتهی شود شیروان

در سابق نام شهری بود و امروز چند شهر بدان ملحق است و بعضی اصل شهر

شیروان را که قریب باب الابواب است در اقلیم ششم شمرده اند و باقی توابع

آنرا در پنجم باکر غلیان ارس هر سه از شهرهای شیروان است شمامی شهریست

قبله شهریست اران ولایتی است در برابر موغان تفلیس شهریست از اران

گنجه شهریست بیلقان شهریست خوارزم ولایتی است ماوراء النهر ولایتی است

شرقیش فرغانه و غربیش خوارزم و شمالیش تاشکند و جنوبیش بلخ سمرقند از معظم

بلاد توران است کش شهریست در جنوب سمرقند نسف شهریست بخارا

از بلاد مشهور توران است فرغانه ولایتی است که کناره معموره عالم واقع است

ارش شهریست مرغینان شهریست هفت فرسنگ از اندجان اسفره

کوهستانست نزدیک مرغینان و قریه ها دارد خجند شهریست قریب باندجان

[illegible] شهریست قدیم [illegible] ابتدای آن از مشرق بود و شمال

دیار یاجوج و ماجوج و بلاد ترکان و کیماک و اسفیغان گذرد و پس بعضی از نواحی
خوارزم و حوالی خلخان و شمال قسطنطنیه و میل الزهره و اندلس گذشته بحر اعظم
منتهی میشود ترکستان همه بلاد ترک را گویند و صدان در عرض از جانب غربی از اقلیم
اول است تا اقلیم سابع و اکثر بلاد صحرانشین اند قراب ولایتی است جنید شهریست
معروف الحال خراب است و کاشغر ولایتی است خاتن شهریست معروف طراز
ساتق شهری بزرگ است بکل شهریست مشهور ترکان قومی اند از ترکان در شرقی
این اقلیم میباشند رس گروهی اند در این اقلیم معبر قومی اند بزرگ که اصل ایشان ترک
ست و ایشان را بزرگ خوانند قوم می اند از ترک خوارزم ترک ست الفجاق شهریست
در شرقی ترکستان قسطنطنیه شهریست معروف و بغایت بزرگ و مسکن ست پادشاهان و
دار الملک ایشان است عمانیه ست رومیه شهریست در غایت عظمت بسیطون هم
بزرگست و بعضی تلسوف و برخی تلسون نیز خوانند قرشتند از بلاد فرنج ست
و ابتدای وی از جانب مشرق ست بر بلاد یاجوج گذشته بر بلاد ثالث
و الان و شمال بلاد فرنج گذرد و بر جنوب بلاد ترخان و در این اقلیم عمارت بسیار
ست بلغار شهریست معروف و در اوایل فصل صیف شفق در ایشان غایب نمیشود
و کوتاهی زمستان در بلغار بجهار ساعت میرسد و شب بیست ساعت و باز برعکس
میگردد و ولایتی ست که در جزایر این اقلیم سابع افتاده و وی اگرچه
داخل اقلیم سابع ست اما پاره از اقلیم ششم نیز دارد و بعضی از سکان این ولایت
از اقالیم خارج اند و یاجوج و ماجوج قومی اند کثیر که بافصای اراضی مشرق میباشند
و آن طرف سد سکندر رسد موضعی ست شهریست
و نهایت مغرب پوشیده نماند که در هر اقلیم اماکن متعدده ست در این مجموعه
اماکنه مشهوره مرصد اند تا مقدمه دیگر از ازین دکلیات که سابق و تحقیق
معرفت اقالیم سبعه بقدر ساعات نهاری گذشت لوازم هوم و چون اصحاب
فلک و ارض فارغ شدیم بحد عاشر رسیدیم و بیان تغرات هوا که

[illegible] بجهت آنکه [illegible] اعتدال [illegible]
بخلاف [illegible]
[illegible] شنی که بهم [illegible]
شهر کان [illegible] باشد هوا شهر [illegible]
شمالی [illegible] جنوب [illegible]
کان فی [illegible] الشمال [illegible] و طرف شمال شهر کان [illegible]
هوای آن شهر گرم [illegible] جنوب [illegible]
کوهست [illegible] کوهی که در شمال بلد باشد [illegible] تقابل [illegible] چشمه
آفتاب [illegible] گرم میکرد و شعاع انعکاس [illegible] حرارت آن بلد میشود
بخلاف کوهی که در جنوب بود که با آفتاب تقابل ندارد و بهمین شعاع را
منعکس میکرد و [illegible] کوه شمالی شمس [illegible] باشد [illegible] مدار آفتاب
جنوب [illegible] از جبل شمالی باشد و این علت [illegible]
از آنجا که شعاع شمس [illegible] منعکس از جبل در بلد [illegible]
کیرد و طرف [illegible] باشد بهترست از آنکه [illegible] بود و وجه بهتری
است [illegible] جنوب باد دبور میکنند و صبا را از [illegible]
و در آن بلد محصور میگردد و [illegible] صبا بهترست از دبور
اگرچه هر دو قریب باعتدال اند و در اعتدال ایشان گفته اند که چون
میان جنوب و شمال است طبع ایشان [illegible] باشد [illegible]
و طبع جنوبی [illegible] هوا الاعتدال [illegible] است که
باد صبا و باد دبور لفظ اعتدال واقع شده مراد آن شد که این هر دو [illegible]
بجهت بلدی که [illegible] بر آن [illegible] میگردد از جهت آنکه فعل شمس در [illegible]
[illegible] که این [illegible] ازانجا می [illegible] شهرهای که [illegible]
[illegible] شهر [illegible] که [illegible] است [illegible]

منفی اند و از جهت بی اعتدالی اند اگر این با دیگر بقعه اعتدال دارند
بعد علیهم اجمع این بنا و نفس الامر است که بمکث بعید از مشارق و مغارب
مشهور خلاف عروض بیان کرده تفریع میکردند و هر بلد که طبیعت عرض
مشرق این بلد باشد و هر بلد با اعتبار بعد وی از خط استوا است و حال
بست که در صورت اهل [illegible] بنابر مساعدت و مشارکت ایشان از خط
استوا که غیر الاعتدال است چنانچه در بیان اقالیم روشن شده با جهت
آنکه هر اقلیم از مغرب و مشرق دارد واقع است پس با وی که مثلا
از مشرقی اقلیم اول و شهرها هر جا که معمور است غربی هر یک و شرقی میباشد
و آنکه اگر از جانب غربی و از زیراکه هر اقلیمی از آن اول تا آخر یک حال
ست بخلاف بلادی که از مشرقی تا غربی اقلیم دیگر دیگر که وی را محاله ق
باید مخالف و از [illegible] و مغربی یا مشرقی علی الاطلاق
معتدل گفتن نسبت بنابر آنکه مشرقی هر اقلیم [illegible] که اثر شمس
اما وجه حجت با مشرقی نسبت مغربی است که مشرقی که در اول روز
می رود و مصاحبت حرکت شمس دارد و چون شمس در طلوع است و زمین
باد [illegible] قوی میکند ملطف و تعدیل و تحلیل فضول و امثال آن بخشد مشرقی را ترجیح
مدلول است بخلاف با مغربی که چون آفتاب بسمت مغرب مخروط وی
و اکثر حرکت می [illegible] از حرارت شمس و از آنکه آفتاب در غروب است
اثر وی ضعیف و زود زایل میکند و بدان سبب غلظت در وی باقی [illegible]
این است که با مغربی [illegible] و رطوبت میباشد و سبب
اگر در اول نهار رطوبت مغربی در آخر نهار زیادت است که [illegible]
و [illegible] ست که متصاعد میشود و هر تصعید بخار و دخان [illegible]
و [illegible] هر جهت که آفتاب میباشد کون ابخره و در آنجا بیشتر میشود
بادها کثیر و شدید الاستعداد باشند هم تصعید که در صورت اولی [illegible]

تلطیف

بادها

کافست دور بحالت بودن آفتاب در ان بست غرارم محکم بست که آفتاب
مشرق
نباشد بلد مغربی بحرکت بلد و بالعکس چنانچه مشهود و معلوم است لیکن این قدر
ست که لا یخفی دو جزیره یکدیگر بهتری میل مغربی نسبت بمشرقی نسبت بجنوبی
جبل در طرف مشرقی بلد میباشد مانع وصول شعاع شمس میگردد از بلاد غربی تا
که این بقعه بالمرس بدین سبب گرمای حرارت قوی در انجا واقع میشود و
وان نزدیکتر است باعتدال که مقدار بر قوی بحرارت قوی و این باعث
اوست بخلاف جبل مغربی که در انجا اعتدال از حرارت قوی بیرون
قوی نمیشود و بنابر انکه برد در اول غیبت شمس قوی نمیباشد پس جبل مغربی
بهتر باشد و عدم تعرض مولف بذکر جبل مشرقی و مغربی بنابر ایضاح حکم بود
از قیاس کردن بر شمالی و جنوبی
قسم
باد شمالی سرد و خشک است و وجه
سردی است که ناحیه شمالی سرد است و کمتر فلوح چنانچه در محل خود
پس باد از انجا می وزد بهمان طبع متکیف می باشد و وجه خشکی اوست
که بخار و مایه بادی کمتر می یابد از بهر آنکه حرارت در این قلت دارد و تصعد
بخار را حرارت قوی در کار دیگر آنکه در این جهت میاه سیاله کمتر است بواسطه
غلبه برودت تمام برف بسته و برای تصعد بخار میان و رطوبه لازم آنها جهت
گرم و تر است و جهت گرمیش آنست که منسوب وی یا خوانی خط استوا است و انجا
گرم است بالذات بحرارت الجمله و اگر بر دو قطب جنوبی ارضی است شمالیت
که بالذات بارد است زیرا که بعد قطبین از خط استوا مساوی است و تابیر فلک در انجا
برابر باشد لیکن نه بر انکه باد مذکور از خط استوا و در راه بحار بسبب حرارت عارضی
گرم نیاید پس هر حال حار باشد و اگر گویند که اینمنی و باد شمالی نیز میتواند شد
که جون بخط استوا رسند حار نشود گوئیم تسخن او در این صورت مسلم است لیکن
باید و طرف شمال خط استوا و اقعیم و حق تا وی دایم بارد است و تسخن او در خط
استوا اتفاقی مقصود نه زیرا که حکم کلیات مخصور نشود و ماست و اما وجه رطوبت

او بهتر است که در آنها و چون جهت بیان است حرارت قوی بما قلنا و بدین صفت بخار
قوی بیشتر می آمیزد با بجهة اشتمال متصف بدان و بعضی گفته اند معروق و نافع برن
بودن است و بدین جهت [illegible] نستوده آمده باد جنوب مرضی و ضعف بدانست و گفته اند
و صحت کسل و ثقل و باد شمال راست اینست و باد جنوب چون آب گرم است
و در اسباب حدوث باد بالا گفته شد که باد هوا متحرک است و وجه حرکتش نزد
حکما چگونه است که گفته اند آفتاب بخار و دخان از ما و ارض برآید و چون بطبقه
زمهریر رسد حرارت آن [illegible] و ثقیل شده باز گردد و از نزول آن بسبب ثقل موج در
هوا پدید آید و حرکت کند و هم آنکه دخان متصاعد قوی باشد و حرارت وی از
گرد زمهریر شکسته نشده و وی از زمهریر در گذرد و بکره نار ملاصق گردد و از آنجا که نار دائم
در حرکت است بحرکت فلک حرکت کند و دخان متصاعد را صدمه زند و باسفل
رد کند و چون وی بقوت متنزل شود هوا را بجنبد و متموج گرداند چنانکه چیزی بقوت
در آب نهند آب را بجنباند سوم آنکه ابر سنگین شود و در بسط گردد و هوا را متموج کرده باشد
در حرکت کند از جهتی بجهتی است عوارض نیز هوا را بحرکت آرد چهارم آنکه بعضی اجزاء
هوا تکاثف یابد بسبب سرما و از آنکه تکاثف عبارت است از اجتماع اجزاء اندر صغر و در رقت
تکاثف از جهات دیگر هوا کشیده می شود و در حرکت می آید [illegible]
و در حرکت کند مشابه بحر [illegible] گفته اند که هوا و آب دو بحر اند و میان ایشان فرق نیست مگر آنکه آب
غلیظ است و حرکت او ثقیل و هوا لطیف و حرکت او خفیف و اهل شرع بر آنند که باد و غیره
همه مامور به امر حق اند و باد از جمله جنود الهی است و در زیر زمین محبوس است [illegible]
حاجت در عالم میگشاید و صبح [illegible] حرکت هوا [illegible] سبب تقدیر و که ذکر
اگر محصور بهمین بود [illegible] منافات بهم [illegible] اگر چه ذکر زلزله متصل بجهة
وی که قبل از بیان افلاک گذشت مناسب بود ولیکن نظر بآنکه بعضی چیزها که در اینجا
مذکور یافته موقوف بر معرفت افلاک و خط استوا و جز آن بود و بعد از ذکر
وی در ذیل بیان سیل انسب دانست و متی کان البحر فی ناحیة الجنوب و مرکز [illegible]
[illegible]

دارد

شوند یا بطرف شمال پس اگر پیوسته باشد هوا بلند که کوه و هم دور و پوشیده نباشد حر شرقی و اما
بخار و بخار و قرب بیت المقدس مرطوب به سبب آنکه باشد بنابر آنکه بخار
در هوا بخار و رطوبتی آمیخته و با آنکه بواسطه آمیختن بخار در هوا غلیظ و سیه باشد
هوا بلند که از تاثیر موثرات زود متغیر میگردد و از آنست که بعضی هوای مجاور
بحر با اعتدال نزدیک تر است و هوای بعضی که جنوبی و شمالی بود و آنکه در شمال
باشد فرق میکنند و بعضی اعتدال و جنوبی بحر لازم دانسته بنابر آنکه اکثر سواحل
هوا جنوبی از اختلاط ابخره بارده مائی تعدیل برودت و غلبه برودت و [illegible]
بحر و اغلب آنجا بنابر آنکه باعث برودت بخار و هوای شمالی باشد و بعد
شمالی و بنجان بحر و اما آنکه تصریح کرده است و جنوبی البحر کان هوا سیبه بحر
بحر میکنند و حق آنست که بر او آن نرسیده اند و بخصوص کلام آن عدم تعطل
نیافته اند و آن این است که به ثبوت رسیده که بعضی و اثر حرارت است بساید
قوی تر است پس با وجود که حار است اگرچه بحر که گذشته اعتدال را گرفته بلد
میرسد اما آنکه بحر که گفته از بحر دیدن هوا و نمی آمیزد و مع ذلک بنابر حرارت
زاید و در هوا آن بلد که به سبب اختلاط ابخره و غلظت و دوری از قوت
و عصیان از تاثر و او و تاثیر شده تغیر میکند و اثر او که حرارت است و [illegible] و انقدر
بنابر غلظت و هم با ایدا رسانده انکه بحر و بودن بحر و رسم جنوب بنابر حرارت
مشهور است و مع هذا بحر البطائح با بحر که در ناحیه شرقی بلد باشد ترطیب میکند فقط و غربی
[illegible] اگر گویند که آب بحر یعنی دریای شور تحقیق متعفن و بیس است
پس هوا مجاور او نیز عفونت یابد [illegible] آب بحر اگرچه بیس [illegible] بنابر آنکه
از حرارت و رقت [illegible] بخار [illegible] مرطوب [illegible]
[illegible] است که [illegible] شده [illegible] است از آنست که [illegible]
[illegible] است [illegible] بخار [illegible] و هوا [illegible]
[illegible] اختلاف که حاصل [illegible] و هوا [illegible] است [illegible]

جانب سفید [illegible] اختلاف علامات و رطوبت ارض مختلف است فالصفرة [illegible] پس
پس بدرستی که زمین [illegible] [illegible] است از بهر آنکه زمین [illegible] کمتر [illegible]
با عدم مداخل آفتاب و [illegible] العفونة [illegible] زمین خاکی رطوبتناک است
[illegible] [illegible] است که [illegible] و [illegible] و سیاه و [illegible]
[illegible] و کمیت حیوان [illegible] مشابه [illegible] و [illegible] کرده [illegible]
آنکه دیگر از [illegible] بدین قیاس کنند چنانچه معلوم است که [illegible] مختلف است [illegible]
[illegible] یکی [illegible] [illegible] و [illegible] مرطوب و [illegible]
منسوب [illegible] [illegible] و [illegible] ثابت [illegible] گویند که [illegible]
[illegible] باشد [illegible] الفصل الثانی فی
[illegible] کول و المشروب قسم دوم [illegible] در بیان [illegible]
و [illegible] ضرورت [illegible] است که [illegible]
از تحلیل [illegible] بدل ما یتحلل [illegible] غذا [illegible]
[illegible] پس [illegible] تا [illegible]
[illegible] غذا است [illegible] طبخ و ترقیق [illegible] پس آن [illegible] است
[illegible] بدان [illegible] ضروری [illegible] غذا میشود اما چون [illegible]
مخلوط [illegible] غذا [illegible] چنانچه [illegible] گفته اند [illegible] سوی الماء من الاشیاء
التی [illegible] علی البدن [illegible] فعل و انفعال [illegible] آنکه بدرستی [illegible]
ست از چیزها که [illegible] یعنی [illegible] و [illegible]
بدن و [illegible] فعل و انفعال [illegible] میشود [illegible] و عدم
آن [illegible] غذا مطلق [illegible] غذا [illegible] یعنی صرف و دوا معتدل و [illegible]
معتدل و غذا دوائی و [illegible] غذائی [illegible] مطلق [illegible] صرف
و دوائی سمی [illegible] سمی و سم مطلق [illegible] سم صرف [illegible]
و بیان [illegible] گفته اند [illegible] دیگر اما الغذاء المطلق اما غذا صرف فهو الذی

پس وی نیست که بتغیر عن البدن از شان وی نیست که متغیر میشود از بدن یعنی
از تاثیر حرارت غریزی بدن خلط صورة غذائی نمود و تبدیل میکند صورت
خلطی را بصورة عضو براو بهذا مسکوید و لا یتغیره و متغیر میکند بدن را تغیری
خارج از مجری طبیعی و شبیه بمرض میشود بدن یعنی مبدل بمتحلل میشود و خبرو
میدهد و مثال وی نان نیست و گوشت و مانند آن و مانند غذا مطلق تا آنکه
بود تا مشروط بعادة بیست فقط و مثل که عادة فی الحقیقت فاعل نیست
زیرا که وی قابل نیست لیکن بنا بر آنکه وی یعنی عادة تبدیل میکند صورة عضو را
دیگر میکرد و عضو متحلل را بمزیج غذا میشود در سن بهم استناد فعل عادة کرده
اند و آنرا فاعل نامیده بر سبیل مجاز و اگرنه در حقیقت امور مذکوره افعال
نه فعل کما لا یخفی و اگر گویند هر آینه تاثیر میکند عادة بکیفیت تاثیر میکند لا محاله
زیرا که چون از غذا خون صالح متولد شد مثلا با قصر و تسخین بدن خواهد کرد
پس حضر تاثیر غذا بعادة ثابت نباشد و جوابش آنست که علم تاثیر کیفیت مختص
بدانست که چیزی بر صورة نوعیه خود باقی بود و کون و فساد از آن طاری
نشود و مع ذلک تاثیر کند در بدن و این در غذا مطلق نباشد زیرا که صورت کلو
سی تا مستحیل نشود صورة خلطی که علت تسخین بدن است متکون نمی
گردد و بذا التاثیر خارج عن المبحث و خون گرم که از غذا گرم پیدا میشود و خون
سرد که از غذا سرد تولید میکند و احداث کیفیت حار یا بارد نمی نماید آنرا تاثیر
همین قیاس نماند که حدوث کیفیت بدین حیثیت متغیر نیست و اما البدو و المعود
اما دو و اعتدال فهو الذی پس وی آنست که بعد ورود در بدن یعنی
بدن متغیر میشود از حرارت بدن و لا یتغیره و متغیر نمیکند بدن را اصلا
ما علیه الا کثر بتاثیری و تغیر نمیکند کما علیه البعض و آنچه به تو شاید بدن
میشود یعنی خود بدن میگردد و بدانند که بر دو اعتدال لفظ دو اند قطعی
تقیید لفظ معتدل اطلاق میکنند و اگر کنند از قبیل مجاز است از آنجاست که

سنگی را بشکل سفنه ساخته باشند سفنه سنگ گویند اضافتها الی الحجر ... [illegible]
سفنه ... اطلاق لفظ دوا بحجر و ... نقیض دوا معتدل [illegible]
کرده‌اند آنرا گویند که بعد ... در بدن ... معتدله ... آنکه زیاده ... [illegible]
بود و بمعنی ... معتدل ... معقول است چنانچه معلوم شد پس دوا مستعمل
بمعنی ... موضوع برای چیزی که تصنیف ... گذشت و آن چیز غذا مطلق
است و نه دوا مطلق و نه غذا دوائی و نه دوا غذائی و نه دوا سمی
مطلق و امثال دوا معتدل را لازم ... علی الاصح و لازمه دوا مستعمل
غذا مطلق آنست که از تناول آنها تغیر معتد به یعنی ظاهری بشود در جسم تعریف ...
[illegible]
[illegible]
او ... و اما الغذا ... و اما غذا دوائی ... الذی ... عن البدن ...
... که ... حرارت بدن ... [illegible]
... تغیر عن البدن ... باشد ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
غالبست ... غذا دوائی گویند ... کیفیت غالبست ... دوا غذائی ...
و انقلاب جوهر غذا ... دوائی ... انخلاع صورت ... [illegible]
غذائیت ... سهولت انقلاب جوهر و انخلاع صورت ...
بخلاف دوا ... که ... انقلاب انخلاع ... نیست ...

الجبس

التحقیق این هر دو وجه را نیز اندک تفاوت و لهذا موقوف فقها گروه بعد از
اگر گویند شک نیست که جنس ... هر گاه خون میشود و صورت جنس [illegible]
خون ... درو باند کیفیت که از انتفاء صورت حاصل شده بود و حلول میشود اند باید
گرد وجود معلول با وجود علت محال است و بر این تقدیر لازم آید که خون منفصله
از بجان و حواس نیست که ... [illegible] ... صورت خود باقی
[illegible] و ... باخلاط و بدن کیفیت آن باقی است پس خون
که ... میشود [illegible] ... دو نوع ... [illegible]
خون ... که ... [illegible] ... وجود ... میشود اجزا ... که [illegible]
عدم ... صورت ... [illegible] ... عضو ملتصق شده و این الصاق ... [illegible]
غذا ... است ... [illegible] ... و عضویت و ...
... که اجزا ... و علت ... [illegible] ... میکردند و ...
... میشود که با وجود بطلان صورت غذا و ... کیفیت باقی ماند و خون
... ثابت شده که ... عضو ... صورة تابع است و کیفیت
... از بطلان صورت بطلان ... او نشود بخلاف ... [illegible]
... آن گذشت آنکه گفته اند که وجود معلول بی وجود علت محال نیست ...
... معلول با وجود علت بوجود می آید ... علت ... بقا هر
معلول ... [illegible] ... موقوف ... علت
پس ... که صورة باطل شود و کیفیت آن ... منفصله باقی ...
... است ... [illegible] ... لطیفه ... اغذیه ... [illegible]
باشند و ... غذیه غلیظ ... [illegible] ... غلیظ باشد و این
است ... بقا ... غذیه مذکوره و خون ... [illegible]
... المطلق ... صرف ... الذی ... من ... [illegible]
که ... میشود از ... است بدان ... [illegible] ... میکنند

انگشت مو و فقط بس گرم هست احداث کرمی میکنند اگر سرد هست تا زیست ها
شقاقت است اندک شهر دمی با تری دا خشکی میکنند حب مع شد شده گفت
دیگر چون اجزا شانه تیره ممکن است بدن دمی باشد اگر کاردی انگشت شود ازین قبل
کرده و تغیر سمی بس خران مشته تری با ایشان هم شود بیچ ازدو مطلق ممکن
حاصل میکرد با بدل آن قابل شد مشال دو فعل دارچینی هست و خران
تمیز قانون هر است که زرده اطلاق و مطلق اند دو افرق هست چه اگر لفظ دو
و فقط اطلاق کنند مطلق اند دو ازان مفهوم میکرد دو دو فعل میشود و درو می و بعد
دو دو اسمی آنها در اطلاق شود بر تقیید لفظ دو با لفظ مطلق مخصوص هست بمعنی معقده
دو خارج شود و مقصود ش دو غذای و دو اسمی و دارست که دواسی معتدل
نیز و مطلق اند در انفعل مود و با شد دو اطلاق اسم بس دوی لفظ دو با لفظ
تحقیق اگر کنند محمود ان مجلد تو رسانید و معاش کشت نمود اسمی با دو دو نمی مو اندی
تغیر ممکن است بس دوی است تغیر میشود اثر حرارت بدن با بعد مجموعه و دو دوی
ممکن نشد هر انسان بکون اجزا شانه افعال والبدن و می باشد اطلاق کار دوی مو اسم حیض
تر اگر خورده شود مقید از هیئت و مع ذلک مقرون با صلاح شود و دفعا مضر او باشد
و مثال دوی با فیدن و فرفیون و سقمونیا هست و خران و این ها دو اسمی ار اکثر سه
کردی کشنده هست همچون سم لیکن فعل دوی کیفیت هست و فعل سم بصورت نوعیه
معنی ایراد میکنند که اطبا برای ادویه سمیه نیز او ذوان مقرر ساختند و لا محاله آنها
معتدل او مهلک هست زیرا که در درجه چهارم هست و حال آنکه این معنی که فعل باشد خارج
و خشخاش عشلست بس لست باید و جود بش است که اهلاک دو امد
بشود بدن کسی هست که مزاج او مشاکل مزاج آن دوا بود چون فرفیون محرور
دیگا مو بسرد و یا اگر گویند نیز خواهد که تعین اینها را تغیر معتدل
مزاج هست این توجیه ضد و قابل نیابد گویم که تعیین اینها مذکوره فقط
المزاج امر با کثری هست و اگر نه بعض قدر تست نسبت عاجز مود وی نسبت مو آن

دمیدن

ومیان ما کون تیز ملحوظ داشته اند و تحلل که تعین ثبت در حق انچه بدرجه چهارم ست
ازین قبیل باشد وجواب دیگر انکه میتواند که قتل ایشان آن دوا سمی شد که در اخر
درجه رابع باشد واستعمال در ترکیب دون است و بدن ضعیف اما جواب اول
گفته شود و انسلم که تعین بمقدار شربت مخصص برای استعمال بود زیرا که میتواند که بعد اخذ
بود و ضادت طبیعت عطا از ضرر ست باستعمال چنین دوی بود و ما تاثر از ان چنین
که تقدیر شربت در مادهٔ ادویه مینه برای احتراز ازینست نه استعمال و اگر گویند که در ترکیب
مقدار معین ق یابیم که ادویه مذکور در تمام شربت جهت استعمال مرقوم شده پس این توجیه
درست نیاید گوییم که ادویه مذکور را غالب اوقات مصلح مستعمل در ترکیب شده و چون ادویه
سمیه گاهست محض باین قرین شود و خاصیتش نمی ماند لهذا اکثر این قاعده منصوص نباشد
و بدانند که بیشتر این مقدار جهت اطلاع بر نهایت شیاست هر چیزها را نگاشته اند و منفعت
سموم بعد استعمال تریاق مجرب دفع ساخته اند و باستعمال اتفاقی بسیاری عمر یافته اند و درین
زمان که تخالف در بعض اشیا بین ست الا بعد دوسه شنود از اثر زمانی ست و ایضاً گویند
که خاصیتی و اثری که در باب دوا ای ضبط یافته باشد علی الاطلاق و مال اکثر ازمان مخصوص
بدان بود و اثر دوا مخصوص بدان اقلیم باشد یا متوقف بر استعمال از موضع نباشد بود
چنانچه از کتب منقوم هویداست اما از دران که در کتب سلف مضبوط ست شک نیست
که مقتضا و اثر ان مخصوص بدان اوران ست و درین زمان نشاید بمقتضا عمل نمود زیرا که
سموم اولیه قوی و عضم الغیه می بودند بخلاف اوزان شدت که در حق دم اثر دوا
یافته میشود و ازین دریابند که احوال معتدله اقالیم مختلف ست معتدله اقالیمی که صبر
دارد و قیاس اقالیم معتدله غیر الیه توانند نمود فافهم اما السم المطلق اما هر صرف هو الذی
یتابع عن البدن و فسده پس وی انست که سمیم نمی شود و از حرارت بدن البته دفع نمیسازد قید بدن
انسان از انجهت نمود که بعضی حیوانات را بعضی سموم اثر نمی کند و عدم اعتماد و اکثر مشهور ست
که کفار شکر میخورند چون زهر عادت میشود و شال سم مطلق بیش ست و مانند ان قید
بدن انسان ازان جهت نمود که اضرار دوا که بعض سموم ببعض حیوان غذا ست چون

با یشتن مورث باشد اسقاطا عن الاعتبار لان کل ما فی الانسان تاثیر و کلان نشود که

مراد بعدم تغییر [illegible] از بدن عدم تسخین او ست و بدین تعقل حار عزیزی در وی چه

که سموم از اینقبیل است که تا در بدن تعقل حار عزیزی گرم نشود تاثیر نمیکنند پس مراد

از عدم تغییر آن باشد که صورت نوعی ما [illegible] تغیر شود ولیکن بعضی سموم از انجمله اند که بعد

تسخین تعمل [illegible] و در بدن [illegible] و روی چون تامل بعضی مجرب بر روشن است

و بعضی حیات [illegible] است و از بلاکت افیون [illegible] و همچنان قرشی نقل

کرده که سم سام گرم و [illegible] در آن [illegible] گزید اگر گویند و رچه سم فساد بدن

[illegible] شد و حال آنکه در بعضی حال اصلاح از آن ظهور میآید چنانکه محکی است که شخصی

افیون داده بودند وقت آن [illegible] افاقت پدید آمد و [illegible] مرض

پیش [illegible] مرض زایل شد پس چه نقض [illegible] آنست که فساد سم

مشهور است بشرایط چو عدم غذا و عدم اصلاح و [illegible] پس خلو از فقد استعمال

وجود مضاد است [illegible] اقساد [illegible] مهلک که مضاد هم [illegible]

یافته باشد و وقت آن اصابت سم شد میتواند که [illegible] متضاد [illegible] رفع [illegible]

کنند [illegible] اصلاح بدان از سمو العرض [illegible] آید [illegible]

بالذات مضر است [illegible] مصلح [illegible] متوترات الولد [illegible]

پوشیده نماند که هرچه [illegible] مرکبست از ماده

و صورت و کیفیات و آن لازم زیرا که ماده و صورت هر دو جوهر اند و کیفیات عرض

و بعضی از کیفیات تابع صورت تعلق دارد چون حرارت [illegible] و بعضی با ماده تعلق دارد

[illegible] در بحث ارکان مفصل گذشته [illegible] بدن انسان

یا بصورت یا بماده یا بکیفیت یا بصورت و ماده یا بصورت و کیفیت و یا بماده و کیفیت

یا به سه یعنی صورت و ماده و کیفیت [illegible] قرشی در شرح نوشته که [illegible] نسبت کردن فعل

ادویه علی الاطلاق بصورت [illegible] مگر آنکه هرچه فعل او [illegible] بصورت نسبت [illegible]

بجمله جوهر گویند و هرچه فعل وی بواسطه کیفیت [illegible] کیفیت مند و ممنوع نیست

کیفیات

که فاعل بصورت فاعل بکیفیت هم باشد لیکن فعل وی بغیر نفس آنست لا محاله چنانچه مشهور
استعمال میکنند بصورت و تشخیص نمایند بکیفیت حاره و آن افعال را مخصوص نمیدانند
مطلق بود یا غذا دوائی و اشکال ... اگر کیفیت فقط است
دوا مطلق گویند نظیر وی ... باشد ... و منقطع است غذا مطلق
خوانند و مثال وی ... است ... باشد آن و اگر از صورت نوعیه است فقط
دوا خاصیه خوانند وی دو گونه است یکی آنکه موافق تن انسانی و معاون حیوة او باشد
آنچه مشهور است ... گویند ... باشد آن و اگر چه مرکب است
خوانند و مثال وی ... باشد دیگر آنکه مضاد مزاج بود ... بدن
... مطلق باشد و مثال وی اقسام سموم است و باید دانست که ... با جدا
است که ... قتال ... بخاصیت نوعیه ... کیفیت
... گیفیت ... قسم است ... کیفیات ...
... نقل بصورت ... کیفیت ... از ...
... از مرکبات حاره ... بسیط است و قوت بسیط ...
باشد ... مشهور است که ... سموم ... از
... چنانچه گفته شد که بعضی ... سموم قتل ... بعضی ... و ...
چه عالم بود ... بمرسد و ایضا ... بموضعی ... حقیقه ...
... بخلاف ... خارجی چون ... عقرب که ... در ... بدن
منتشر میشود و ایضا ... است که ... گرم ... و حرارت ...
... آید ... که ... است ... است ... ثابت شد
که فعل ... بخاصیت ... کیفیت ... سموم ... الافاعی و ...
کنند و بدانند که ... و ... عقرب ... حارست ...
... بود ... میکنند که چون ثابت شده که ... از اجسام ...
فاعل نیست ... کیفیت فاعله لامحاله فاعل ... انسان ... بعض اشیا چنانچه گذشت

نسخه بدل

کیفیت

که هم صورت [illegible] میکند و باشد و خواص آن است که از هر چه فعلی صادر شود مقصود است
و بسیار افعال اشیا نظیر همان [illegible] باشند مثل حرارت و برودت که از بعض ادویه و
بخاصیت است [illegible] مراد از فعل همان است که منوط بخاصیت یعنی
صورت نوعیه شده مثل [illegible] است [illegible] مقصود از وجود و جهان است
و [illegible] کیفیات و [illegible] الاعتبار [illegible] از بعضی اشیا آثار مخصوصه کیفیت ملحوظ
بود و در این حالت مثل [illegible] چنانچه [illegible] و اگر تأثیر ماده و کیفیت است
غذا و دوای [illegible] غذائی خوانند [illegible] گوشت [illegible] و اگر کیفیت و
صورت است دوا بخاصیت گویند مثال [illegible] است [illegible] البرودت
[illegible] تفتیح شده [illegible] تفتیح [illegible] بخاصیت [illegible] مقتضی
کیفیت و [illegible] است [illegible] اعتدال [illegible] و اگر ماده و صورت است غذا و دوا
بخاصیت [illegible] مثال [illegible] است [illegible] مقاومت میکند با سموم بخاصیه
[illegible] روغن [illegible] و اگر ماده و کیفیت و صورت است غذا و دوائی [illegible] بخاصیت گویند
[illegible] تریاق است یعنی [illegible] غذا [illegible] بخشد [illegible] نفع
[illegible] بخاصیت در شرح کلیات نوشته که [illegible]
و [illegible] مطلق [illegible] گرم [illegible] در [illegible] غذا
غذا گویند [illegible] در حد [illegible] بدن مخصوص است [illegible] غذا و دوائی گویند [illegible]
وی [illegible] از بدن شرط شده [illegible] که آن غذا [illegible] غذا مطلق [illegible]
[illegible] اشکال [illegible] بدن [illegible] است [illegible] از بدن [illegible]
[illegible] و [illegible] جواب [illegible] است [illegible]
از [illegible] موثرات [illegible] است که بالقوة اثر کند بعد [illegible] غذا که
بالفعل [illegible] موثرات [illegible] نوع [illegible] الا [illegible]
[illegible] درجه [illegible] آن چهار است چون از بدن [illegible] شد [illegible]
که متعلق است [illegible] از اعتدال [illegible] الدرجة الاولی ان [illegible]
[illegible]

مثال اول گفته شد مثال دوم محسوس ... نیست که باشد اثر او ... ظاهر شود
و باشد ... کیفیت یعنی با محسوس یعنی اثر که از گفته وی پدید آید در بدن ... کرده شد
مثال این ... دیگر ... الحس به باشد اگر گرم کنند یا سرد کنند گرم کردنی و سرد
کردنی گرایافته شود ... ممتنع نخواهد گشت ... که دوم آن گویم الدرجة الثانیة
الی ... الفعل قوی ... چنان ... ست که باشد فعل ... ان یعنی اثر وی محسوس
شود ... لکن لا یبلغ الی ان یضر الافعال ضرر ... بیشتر ... اثر او ... آن ... که ضرر کند ... فعل
ضرری ظاهر الدرجة الثالثة ... ست ... الذات ... و ... سوم
است که باشد اثر وی ... بوجهی ... کند ... بمقتضای ذاتی خویش ضرری ... با ...
... لکن لا یبلغ ان ... یرسد بدان ... که هلاک سازد ... ما ...
الدرجة الرابعة ان ... هلاک ... الدرجة ... چهارم
که باشد فعل و اثر وی بوجهی که برسد بدان حد که هلاک سازد خورنده را ... مر
... هلاک ... و ... الادویة السمیة ... جا ...
که مقتضای ... دو ... ثابت ... را ... اند که ...
نوعیست ... کیفیت ... گفته آید ... بعضی الفاظ که در ...
واقع شده اند ... شود که ... ست ... مقدمه ... فصل ... گفت
تا طلب ... را اطلاع ... حاصل آید ... گفته ... هر دوایی که میخورد و از انسان ...
... بیرون ... حادث ... بدن ... از ... آنچه بدن ... بود ...
اگر ... از اعتدال گویند و اگر ... از ... اعتدال ... هر واحد از ...
گفته آید و بالفعل ... یا ... که دوا ... اصطلاح اطبا ... که
چون ... و منفصل شود از حرارت بدن ... پدید آید ... اثری ... خواه ...
... موافق بدن بود یا مضاد آن ... چون که ... بدن ... باشد ...
دوا ... پس آنچه گفته شود از اعتدال و خروج از آن مخصوص ... دوا باشد ...
... و ... گفته شود ... خواهد بود ... بدن ... از آن ... شده ... حقیقی

در نبات استعمال دوا و مرهم خارج بدن نتوان کرد و قیاس ... انسان از جهات ... که
... یا ... و نیست الا ... امتحان ... بود ... که
که ... بدن ... متضاد ... موصوف ... نشد ... چیز باشند که ...
بدن انسان و چون از بدن حیوانی کرم ... سرد باشند چون ... که
... و نیست ... و گرم و ... انسانی معتدل از آن ... که ... معتدل
... امتحان ... و دوا معتدل قیاس ... مجرد ... نماید و قیاس ...
کرد و ... اعلی حرارت ... و ... تر ... برودت ... سرد ... تر نماید پس
تا که مزاج معتدل ... ثابت ... نماید و ... کیفیت از آن که ... تجاوز
یا ... از ... خارج باشد ... حکم
و باید گفتن قسمی معتدل خارج از اعتدال ... که ... معتدل و ... معلوم
شده و ... و معتدل ... معتدل حقیقی وجود ندارد و کالا ... و ...
... که از کلام ... مستفاد می شود که دوا ... که اثر کند ... بدن ... دوا
معتدل ... پس لازم آمد که این ... و گوییم ... را ناقص ... و ...
... اختلاف ... معتدل ... نیست و دلیل بر وجود ... و ...
... صحیح ... و در صحیح ... گذشت
و شک نیست که ... و ... جان ... و ...
... که کیفیت است کفایت کند ... دوا اما عدم ... و ...
معتدل ... مراد از وی نیست که تاثیر معتدل که ... بدان ... نتواند شد ...
و پوشیده نماند که مراد ... تقدیر ... که دوا ... عام دارند و دوا معتدل ...
خاص ... العقل ... اگر ... و ... الا ... باید و ...
و ... معتدل ... گذشت ... لفظ دوا ... دوا معتدل اطلاق کنند ... اندر
دوا خارج از اعتدال عام است که ... یک کیفیت بود ... حرارت باشد ... رطوبت
یا برودت یا یبوست یا دو کیفیت بود چون حرارت و رطوبت یا حرارت و یبوست

[illegible] رطوبت یا برودت و یبوست و اگر اجتماع کیفیات متضاده در دوا مفرد جهت
واحد ممتنع است [illegible] نزد [illegible] اگر [illegible] جزو و [illegible] دوا مفرد
[illegible] جمع [illegible] کیفیات [illegible] و [illegible] القوی
[illegible] القوی متعاکس [illegible] بیان این [illegible] بدان لفظ متساوی القوة
[illegible] مذکور درجات ادویه [illegible] که هر چه گرم و [illegible] آن دوا
[illegible] از آنست که [illegible]
[illegible] بیوست [illegible] در آن درجه بود [illegible]
[illegible] آنچه گرم در درجه چهارم [illegible] بیوست وی [illegible] درجه چهارم است [illegible]
[illegible] یبوست [illegible] لا اشتباه [illegible] باشد که
دوا [illegible] اعتدال [illegible] اعتبار [illegible] آنکه
[illegible] یک درجه بود یعنی فرض کنیم که دوا یک [illegible] مثلا دو جزو [illegible]
[illegible] یک درجه خارج باشد [illegible] اعتدال [illegible] دوم آنکه [illegible] خارج بود یعنی
[illegible] مثلا [illegible] جزو [illegible] درجه خارج بود یعنی [illegible] باید
[illegible] جزو [illegible] اگر چهار درجه خارج بود یعنی [illegible] جزو [illegible]
اعتدال [illegible] باشد [illegible] یک جزو [illegible] انفعال [illegible]
[illegible] بود [illegible] مذکور [illegible] درجه [illegible]
بودن دوا در درجه اول آنست که چون استعمال کنند از وی [illegible] قدری که
[illegible] عادت [illegible] حصول اغراض احداث کند وی [illegible] محسوس
[illegible] که چون زیاده از شربت خورده شود یا بتکرار
تناول [illegible] اگر [illegible] محدث الکیفیة می بود [illegible]
[illegible] معتدل [illegible] درجه اول [illegible] هر چه معتدل است هر چند
[illegible] زیاده از شربت [illegible] کیفیتی از کیفیات [illegible] بخلاف هر چه
بدرجه اول است و اگر گویند بعضی [illegible] مثلا گرم است بدرجه اول چون [illegible]

چنین دوائی هست چنانکه هرگاه باشد که بافراط استعمال کنند کیفیتی محسوس و تغیّری
در افعال روی ننماید درجهٔ اول نقض مذکور نیز جواب این درجه دویم [illegible] و نشان
بودن دوا بدرجهٔ دویم آنست که از تناول آن دوا بمرتبهٔ کیفیتی ظاهر محسوس شود و تا بالفعل
بدنی که سیاقی نفسانی و طبیعی هست مضرتی نرساند مضرتی معین یعنی اگرچه فی الحقیقت
خالی از ضرری نباشد اما ضرر را ظاهر نبود مگر آنکه بسیار خورده شود و از مقدارش [illegible]
استعمال میکنند بعد هم خود دیر از ضرر [illegible] و بیماری [illegible] میکنند یعنی [illegible] کرد است مثل
درجهٔ دوم چون [illegible] محموده و شحم حنظل و مانند آن و بسیار باشد که از استعمال مقدار
معتاد و استعمال نشود بافراط و تغیر در مجری حسی و تضرر در افعال پدید آید لا محاله پس حد
تمام نبود جوابش آنست اضرار که از ادویه مسهل بوقوع میرسد بنابر حرارت دوا نیست
بلکه از استعمال اوست و این ماهیت عرضی زاید بر صفات ذاتی دوا و از عدد [illegible] و ظهر آن
نظر بذات است قطع نظر از عوارض پس نقض وارد نباید و جواب دیگر آنکه بسیار باشد
که در بدن مواد ردی کامن بوده باشد چون ادویه مذکور خورده شود و سیال باید
مواد مذکور بحرارت و بسبب سیلان مواد مستکن ضرر در فعل پدید آید و این نیز
مبحث خارج است لان سیلان امر عارضی [illegible] ضرر منه خارج [illegible]
امر ذاتی و نشان بودن دوا بدرجهٔ سوم آنست که از استعمال مقدار معتاد آن
در افعال پدید آید مقتضای ذاتی دوا یعنی [illegible] و [illegible] این قضیه گذشت
و هر چه بدرجهٔ سوم هست هلاک نمیکند مگر آنکه بسیار خورده شود و مکرر [illegible] و نشان بودن دوا
بدرجهٔ چهارم آنست که چون مقدار مخصوص از او خورده شود هلاک نماید بمقتضای ذات
باشد چنانکه مقرون باصلاح نبود و تدارک نیابد و اگرچه ظاهر هست که [illegible] مطلق
باصلاح حکم دوا ذاتی متعب میکرد و ایضا بعد اتفاق شرب اگر تدارک کنند مقصود است [illegible]
و هر واحد ازین درجات اربعه عرضی دارد که طرفین وی افراط و تفریط است
چنانچه وسط پس در هر درجه سه مرتبه لازم آید بعد از آنکه [illegible] باشد که دوا [illegible]
باشند و سه مرتبه مساوی باشد [illegible] و لکن تفاوت بکثیر در فعل نها پیدا بود و این نسبت

بالفعل [illegible]

خوانند یکی را درجه اولی نسبت و دیگری را درجه ثالثه تحقیق آنست چنان بود که چون

در بدن اول است و دیگری در مرتبه اوست مثلا چون دو درهم از یک خورده

شود و اثر او محسوس نگردد تا آنکه در محسوس شود و مرتبه وسط بود و چون بیش از آن

چهار درهم یا زیاده اثر محسوس گردد مرتبه اول بود و دو درهم دیگر درجات همان سان تعیین

نمود و در تعیین درجات باعتبار اختلاف نسبت بعضی بر آنند که ادویه اعتباری نسبت آنکه

در درجه اول نسبت مثلا مرتبه تعیین دارد چون زیاده از مقدار خورند بوجهی که ضرر

از مسلول بدرجه دوم خواهد بود [illegible] الثانی پس هر دوا که از زیاده خوردن و کاستن مقدار

انتقال از درجه بدرجه دیگر نمیشود و لهذا قرشی در شرح قانون نوشته کل ما هو فی درجة

ما فانه لو کثر او قلل لم ینتقل الی درجة اخری انما التقدیر [illegible] محض [illegible]

در رابعه نیست بلکه بنا بر اغراض [illegible] بجهت حصول غرض منوط بدان قدر شده علی التحقیق

مثل مسهلات که تنقیه معتدبه از آن مطلوب بود و مثل مقدار سفوف [illegible]

و مطبوخ نیست درهم [illegible] کفایت مدعا میکند و کذلک دیگر اغراض که از دوا [illegible]

نسبت پس تخصیص مراتب از جهات مقرر شد و تعیین مرتبه بیان تفحص تا کیفیات

هر کدام را که بدرجه یافتند همان درجه مضاف ساختند و از این مستفاد میشود که تعیین

نسبت مراتب مستند باعتبار دوا است و تخصیص مرتبه بتفاوت [illegible]

درجات بنظر کیفیات ادویه نسبت لاغیر کما و بعضی بر آنند که تعیین درجات بنظر [illegible]

نسبت قطع نظر از مراتب استکثار مقدار و تناول او تکرر [illegible]

بدن میشود و حقیقت [illegible] در شرح کلیات تخصیص بیان کرده گفته [illegible]

این گمان کردن که دوا تکرار تناول و تکثیر مقدار انتقال میکند از درجه مخصوصه [illegible] زیرا که

هر دوا [illegible] الذات بدرجه از درجات موصوف است و [illegible] آن درجه [illegible]

و تقلیل مقدار [illegible] اگرچه اثر او زیاده میشود [illegible] میکند و از تقلیل [illegible]

واقع نشود [illegible] که میان اجزاء [illegible] دوا [illegible] درجه [illegible]

بلکه [illegible] مقدار [illegible] دوائی که مثلا گرم است در درجه اولی

کنند

اینجهات

فرض کنیم که دوائی دو جزو حار است و یک جزو بارد پس نسبت میان هر دو اجزا مثل نسبت
نسبت ضعف است یعنی جزو حار دو چند جزو بارد است و این نسبت مذکور تا آنکه
بنا بر آنست در جمیع اجزای آن ... ... حرارت آن که حد ... کیفیت ... مطبوعه
نسبت مقداری معین شده و که در حصول ... حصول ... دیگر تغییر شود پس هرگاه
زیاده خورده شود از مقدار ... نسبت که تأثیر او بیشتر خواهد کرد از جهت که بود و دیگر
از نسبت ... که در اجزا بارد و حار است مختلف میشود لامحاله ... تضعیف مقدار
مشابه آن ... باشد گویا ... متحد الدرجه و اگر کیفیت خورده بهر کیفیت کامل و حالت
نیست که چون ... احداث کیفیت میکند ... دیگر احداث کیفیت اجزا ... اجتماع کیفیتین
متباینتین یعنی ... مفرد را بوده ... پیش ... مقدار ... نسبت معینه با وجود از دیاد
... از درجه میشود ... فافهم لانه غامض طریق دیگر در تعیین درجات
نمانده که بدن مشتمل است ... مثل معده ... مجاری مانند عروق ... بر اخلاط محصوره
در عروق و بر رطوبات محصوره در عروق ... رطوبات سواقی و بر اعضا و شک
نیست که روح ... جمیع اجزا مذکوره سایر است ... که دوا ... بقدر معین خورده شود
بی افراط و تفریط ... از آن نیست که متغیر شدن کیفیت بدن تأثیر نمائی در روح شاغل
... کرده منفعل ... شود ... معتدل خوانند یا ... اثر ... منحصر
... پس ... تأثیر او منحصر در روح ... و مجاری است و تجاوز از آن ... منحصر
بدون استکمال درجه اول است و اگر در روح و اخلاط تأثیر کند درجه دوم و اگر در روح
و اخلاط و رطوبات ثانیه تأثیر نماید درجه سوم و اگر تأثیر ... روح و اخلاط و رطوبات ثانیه
اعضا را شامل گردد درجه چهارم و این نهایت درجه تأثیر است و در اکثر آنچه تأثیر او
مرتبه چهارم بود خصوص که در ... این درجه باشد ... است مگر ...
... مرکب القوی ... القوی ... متضاد ...
پوشیده نماند که هر دوا دو مزاج دارد یکی آنکه از تفاعل عناصر ...
که ... بود و عناصر اربعه و آن را مزاج اول گویند دوم آنکه از ... مزاج ... دیگر ...

[illegible] بوده باشد مزاج ثانی باشد مثال مزاج اولی بودن دوا است معتدل یا حار یا بارد
یا یابس بحسب مفردات یا مرکبات به ترکیب مثل حجمی بودن و مثال مزاج ثانی چون [illegible] تحلیل
و قبض و جز آن از تاثیرات که از و ظهور می‌آید بعد از [illegible] چون بدن و غیر کیفیات
است و چون و دیر بودن مزاج ثانی تا اثر ضبط شده و در ادویه یافت [illegible] بدن
یا فتح و منع و خواص الوان و دیر [illegible] را در ضعف مزاج ثانی کفایت می‌کند الا که این مبحث
مفصل گفته می‌باید شد که نزد جمهور [illegible] صاحب [illegible] دارد و دوم
عبارت است از نسبت و جهت افعال و آن فی الحقیقت فعل مخصوص است در موضع
واقع [illegible] اول فعل مخصوص است بسبب کیفیت متشابه که [illegible] از عناصر حاصل
شده و مزاج اول همین است [illegible] فعل مخصوص بتراکیب ثانوی مزاج ثانوی است [illegible]
آن و آن از لوازم مرتبه اول است [illegible] مزاج ثانوی عام است که مرکب شده از
اجزای که [illegible] کیفیت مزاجی اول مختلفة الاثر است مثل [illegible] بعضی [illegible] بعضی از
اجتماع و تفاعل کیفیات اولی کیفیات ثانوی حاصل شده [illegible] مزاج [illegible]
چون [illegible] مثلا [illegible] مزاج ثانی طبیعی شد مرکب القوی باشد و تحقیق
صناعی بود و اگر مزاج ثانی را اثر موافق آن مفرد و اجزای او است [illegible] متفق القوی
خوانند و اگر مخالف باشد [illegible] صناعی مفرد بود چون [illegible]
امتزاج طبیعی [illegible] ساخته شود آن را متضاد القوی گویند و از این کلام مستفاد شد که لفظ
مرکب القوی مخصوص است با دویه مفرده زیرا که مزاج طبیعی و صناعی صورت نه بندد
لان ما یحصل من الصناعة لا یکون طبیعیا [illegible] صناعی جز این نیست که [illegible]
[illegible] مرکب القوی [illegible] بمعنول باید کرد و در یابند که فی الحقیقت
[illegible] مرکب القوی نیست زیرا که مزاج ثانی لازمه مزاج اولی است [illegible]
[illegible] با اسهال [illegible] تحلیل و [illegible] و مثال آن [illegible] ثانویت در [illegible] موجودات
[illegible] عام این لفظ را اطلاق می‌کنند مگر دوائی که بقوتین متضادتین چون جز
[illegible] مشکف بود و همچنان [illegible] عند الاولین [illegible] متوافق القوی [illegible] انجا

کمیت یکی از اجزا [illegible] مخصوص [illegible] باشند چه مرکب از اجزای بارده و حاره [illegible]
مرکب از اجزای حاره و [illegible] متضاد القوی صورة نوعیه بسبب فرد [illegible]
مختلف الکیفیات باشند چه مرکب اگر گرم [illegible] لا اگر گرم و سرد [illegible] غلبه اجزا
بارده و حاره پس [illegible] متضاد القوی تساوی [illegible] چون [illegible]
را بسفر [illegible] ترکیب [illegible] باشند [illegible] مخصوصه
کرانچه مرکب معتدل باشد [illegible] که از ترکیب ادویه متضاده حدوث آثار [illegible]
بهر واحد از آنها مستغنی میشود زیرا که هر دو اثر مرکب به صورت نوعیه خود است و اثر مرکب
همچنان ثابت جزو واحد است حرارت میکند البته و جزو بارد واحد است برودت [illegible] اگر کیفیت
یکی با کیفیت دیگر [illegible] پس اگر حدوث کیفیات اجزای متضاده بنابر تعلق بوده آنها
میباشد اصلا کیفیت زاید [illegible] مدرک میشود و اگر [illegible] مدرک میشود [illegible] مثلا شی [illegible]
عند [illegible] از اینجا است که [illegible] مرکب [illegible] جهت [illegible]
گرم را ماده سرد [illegible] ماده گرم و این [illegible] اگر طبیع مفوض [illegible] بود
و دوا مرکب [illegible] حرارت را [illegible] برودت را ماده [illegible]
افزود و پوشیده نماند که مرکب [illegible] از قبیل معاجین [illegible]
[illegible] میشود بنابر شده امتزاج اجزا حکمی [illegible] از قبیل سفوف [illegible]
و [illegible] که [illegible] میشود [illegible] حکم اجزا مفرد دوست باندک تفاوت [illegible]
[illegible] استعمال فرموده اند تا زمانی مخصوص که حصول مزاج در آن متوقف است بخلاف
سفوف و اقراص که [illegible] استعمال میکنند و مرتبه [illegible] لوازم مرتبه اولی و ثانی است
بواسطه افعال صور نوعیه و بالخاصیت عبارة از استعداد [illegible]
چنانچه مفصل گذشت و این مبحث تمام نیست زاید بر مزاج اولی و ثانی فافهم والله اعلم [illegible]
الی لطیف [illegible] پس [illegible] میشود [illegible] لطیف و عام است که غذا [illegible] بود یا غذا [illegible]
و هو الذی یتولد منه دم رقیق و غذاء لطیف آنست که [illegible] میشود و از وی خون [illegible]
و [illegible] که منفعل میشود از قوة مغیره [illegible] و ایضا [illegible]

[illegible]

یعنی غلیظ بود و ظاهر است که تحلیل و تفارق وی از بدن نیز بعسرت خواهد بود و الی کثیف
منقسم میشود و غذا کثیف را کثیف گویند و هو الذی یتولد منه دم غلیظ و وی انست که تولد میابد
ازان خون غلیظ و خاصه وی انست که منفعل میشود از قوه مغیره بسهولت و از قضا انسب
دیگر بر اعضا بود و انفعال وی از اعضا بسهولت نمی باشد چون حد لطیف و کثیف
معلوم شد تعریف غذا معتدل که میانه لطیف و کثیف است نیز معلوم گردید باید دانست
که اغذیه مرکب از عناصر اند و در بعضی یک عنصر لطیف یا دو عنصر لطیف غالب است و
در بعضی یک عنصر کثیف یا دو عنصر کثیف پس انچه از قبیل اول است لطیف است و انچه از
قبیل ثانی است کثیف و انچه متوسط میان است معتدل است و هر یکی ازین لطیف و کثیف و معتدل
ان شده اعتبارا علی سبیل التعلیل بالمقایسة و کل واحد منها منقسم الی کثیر الغذا و هر واحد از لطیف
و کثیف منقسم میشود بسوی کثیر الغذا و هو الذی یستحیل اکثره الی الدم و کثیر الغذا انست
که بیشتر مستحیل میگردد و اکثر ان بسوی خون یعنی از وی بیشتر تولد میکند و الی قلیل الغذا و هو
الذی یخالفه و قلیل الغذا انست که مخالف بود اول را یعنی خون از وی کمتر تولد شود و نیز
مقید بضدیت انچه ذکر کردیم که میان واسطه ثابت میشود زیرا که در کثیر الغذا و قلیل الغذا
واسطه هست معتدل الغذا و کل واحد منها و هر واحد ازین دو یعنی کثیر الغذا و قلیل الغذا منقسم
الی جید الکیموس منقسم میشود بسوی جید الکیموس و هو الذی یتولد منه دم جید و وی
انست که متولد میشود از وی خون نیک صحیح و الی ردی الکیموس و بسوی ردی الکیموس
و هو الذی یخالفه و وی انست که خلاف جید الکیموس بود یعنی خون فاسد از وی متولد
شود و چون در میان واسطه نبود بخلاف نیز بضدیت مقید نشد تا کلام غذا حاصل از وی جید
یا جید الکیموس یا ردی الکیموس و پس بدانند که اقسام غذا بوجه مذکور شش قسم میشود
بدینوجه کثیر الغذا جید الکیموس است کثیر الغذا ردی الکیموس است
متوسط الغذا جید الکیموس است متوسط الغذا ردی الکیموس است
قلیل الغذا جید الکیموس است قلیل الغذا ردی الکیموس است کثیر الغذا
جید الکیموس معتدل کثیر الغذا ردی الکیموس متوسط الغذا جید الکیموس

متوسط الغذا ردی الکیموس [illegible] قلیل الغذا حسن الکیموس [illegible] قلیل
الغذا ردی الکیموس [illegible] کثیر الغذا حسن الکیموس [illegible] کثیر الغذا ردی الکیموس
[illegible] متوسط الغذا حسن الکیموس [illegible] متوسط الغذا ردی الکیموس [illegible] قلیل
الغذا حسن الکیموس [illegible] قلیل الغذا ردی الکیموس [illegible] وجه حصر اقسام مذکوره [illegible]
بنا بر آنست که هر غذا که باشد یا لطیف است یا کثیف یا معتدل میان هر دو و هر واحد ازین سه یا کثیر الغذا
یا قلیل الغذا یا متوسط الغذا [illegible] ضرب [illegible] حاصل می‌شود و هر واحد ازین یا حسن
الکیموس است یا ردی الکیموس [illegible] حاصل آید

نظر غذا لطیف که خوردن محمود بیشتر تولد کند [illegible]

و بعضی مرغ است که نیم برشت باشد و اگر نیم برشت نبود و اندک جوشش داده باشند نیم
حکم نیم برشت دارد در تاثیر و تغذیه و ازین قبیل است [illegible] که از گوشت گوسفند [illegible]
داده باشند [illegible] مردم قوی المعده [illegible] اللحم [illegible] مشابه آنست [illegible] ازین جمله
خصوص [illegible] ریحانی که قسم عالی و خوشبوی اقسام [illegible] بخلاف خمر غلیظ [illegible]
خون غلیظ متولد می‌شود و مؤلف [illegible] الطف [illegible]
[illegible] مثال لطیف کثیر الغذا ردی الکیموس [illegible]
[illegible] گوشت [illegible] مثال لطیف
متوسط الغذا حسن الکیموس [illegible] بعضی [illegible] کثیر الغذا [illegible]
[illegible] مثال لطیف متوسط الغذا ردی الکیموس [illegible]
و مثال لطیف قلیل الغذا حسن الکیموس [illegible] و مثال لطیف قلیل
الغذا ردی الکیموس [illegible] و مثال الکثیف [illegible]
الکیموس و نظیر کثیف قلیل الغذا که غلیظ [illegible]
گوشت خشک [illegible] مثال واحد [illegible]
اقسام [illegible] ذکر کنیم [illegible] حسن الکیموس [illegible]
[illegible] باشد و ازین جمله [illegible]

[illegible]

گوشت میش [illegible] که آن کباب سازند یا بریان سازند و مع ذلک گشاده تر
بغایت گرم است و اگر گوشت میش جوان [illegible] آمیخته شود غذا ازو [illegible]
و مثال کثیف کثیر الغذا ردی الکیموس گوشت بقر است و گوشت بط و فرس و مثال کثیف [illegible]
الغذا حسن الکیموس کارع حیوانات [illegible] و مثال کثیف متوسط الغذا ردی
الکیموس گوشت صید [illegible] و مثال کثیف قلیل
الغذا حسن الکیموس [illegible] و مثال کثیف قلیل الغذا
ردی الکیموس [illegible] اما مثال معتدل کثیر الغذا حسن الکیموس گوشت [illegible]
[illegible] و مثال معتدل کثیر الغذا ردی الکیموس [illegible] گوشت [illegible]
[illegible] و مثال معتدل [illegible] الغذا حسن الکیموس [illegible]
[illegible] و مثال معتدل متوسط الغذا ردی الکیموس [illegible]
[illegible] اگر گوشت [illegible] مخصوص [illegible]
[illegible] گوشت [illegible]
و مثال معتدل قلیل الغذا حسن الکیموس [illegible] و مثال معتدل قلیل الغذا
ردی الکیموس [illegible]
[illegible] ذکر کرده [illegible] انصاف [illegible] چون [illegible]
[illegible] فرق [illegible] غذا غلیظ و دوا غلیظ و دوا [illegible]
لطیف و دوا لطیف و دوا [illegible] غلیظ [illegible] که خون کثیف ازوی تولد
کند و دوا غلیظ آنکه حرارت [illegible]
[illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] خون [illegible] ازوی تولد کند و دوا لطیف آنکه [illegible]
[illegible] و دوا لطیف آنکه [illegible]
[illegible]
[illegible]

از ارکان بسیط شایسته غذا نباشد زیرا که در غاذی و مغتذی مناسبت شرط است که
مگر آمیخته شده زیرا و دیگر آنست که تصرف در مزاج مغتذا تا یکی جزو اعضا شدن مراد
یکم چون غذا ... با سوی ... از مجموع حاصل میشود جسمی شایسته غذا
و چون ... آب ... غاذی ... که هوا ... روح میشود لیکن ... با ...
در ... هم ممتزج گردند ... روح تولد میکند با جوانب ... از ارکان این ...
لیکن به هوا و آب باشد ... و انفطار ... ثابت ... و قول این دو عنصر ...
او متعدد کما لا یخفی و فایده اصلی آب در بدن بسیار است یکی آنکه غذا را رقیق سازد و در مجاری
بهت نفوذ و مجاری ... و وصول ... اقصی بدن دوم آنکه غذا را مستعد قبول ...
نیست که ... غذا ... اجزا ... غالب ... الانفعال است مر قبول ...
پس ... جسم ... باشد و ... چون فوائد ...
تناول ... است و اگر گویند ... بعض حیوانات را که غذا میخورند و آب نمی
نوشند گوییم حرارت در مزاج ایشان غالب نیست حتی که اجزا ... غذا ... بسیار
و جزء بدن میکنند و به آب احتیاج نمی افتد و لیکن مزاج انسانی که از سایر حیوانات قریب
باعتدال واقع شده ... او ... شایسته ... سوم آنکه ...
... ظاهر است که وقت تناول غذا حرارت غریزی متوجه باطن میشود
پس در این حالت ... غذا ... آتش ...
روان کند غذا را در مجاری ضیقه ... و باید دانست که آب چون
با غذا ... و چون ... بعضی از ان آب زاید تحلیل
میشود بعرق و بخار و قدری دیگر باز پس میگردد و بسوی جگر و بول ...
است ... بول ... بدن ... شود ...
وی ... خروج فضول بول و عرق ... باشد ششم آنکه ...
احتداد حرارت ... هفتم آنکه اعضا را تر ... و چون ... آب ...
... بهمین قدر اقتصار کرده میگوییم ... لطافت ... آب ...

نفس

فضل المیاه میاه العیون و بهترین آبها آبهای چشمهاست یعنی آبی که از زمین بیرون
شود و یکی از کمال فضیلت آب این است بر تقدیریت که بدین چند چیز موصوف بود یکی آنکه
منبع او خالص بود یعنی از انجا می آید زمین نمک یا تند و نظر و فیتیه و گوگرد و امثال آنها
نداشته باشد دوم آنکه بسیار و فراوان باشد یکی از آنکه بشکوش بسیاری اشتباه تر از عفونت
زیرا که خراب چون مختلط شود آب مستعد بسیار و متعفن و مه زنگ آب جاری تر از ساکن خالص
است از آنکه جاری بر سنگ و زیر آنکه طین چربی خالص چون آب میرود پس تبه نشان بسیار و
اوصاف نیاید از شوایب و دوم این صفت نباشد جز حرکت قوی عفونت نپذیرد بسبب آنکه
جاری بود از نشیب بسوی بالا از مغرب بسوی مشرق و فرمودند است که باد شمال از
مشرق و صفا نیچون بهار آب تابستان می افتد خالص تر باشد بسبب آنکه چون آب
صاف میشود چهارم آنکه آب آشامیدنی بسفل می افتاده باشد چه یعنی باعث سرعت
حرکت است و سرعت سرعت برد لطافت جوهر آب پنجم آنکه بعید المنبع بود یعنی از
جایگاه دور بود که دور تر از مخرج بود زیرا که کثرت حرکت باعث لطافت است و این در
صورتی است که در راه آبهای دیگر نامزد و بهر زمین دون عبور نکند و اگر نه قریب المنبع بهتر
ششم آنکه خفیف الوزن بود چه خفت دلیل قلت ارضی است و وی مشکوه لطافت و طریق آن
آنست که بجانه از آنی بر کشند و باز وزن کنند پس آنی دیگر همان بر کرده تا بهنگام
هر کدام که وزن کمتر آید سبک تر و طریق دیگر آنست که قطعه پنبه مساوی الوزن کیرند و بدو
آب تر نمایند جدا جدا پس خشک سازند آنچ تری نگاه داشته باشد وزن کنند هر کدام که سبک تر
آید که بدان آغشته بود همان سبک تر باشد هفتم آنکه نوشنده خیال کند که آب شیرین است و بعد
از آب نشان لطافت آنست که آب چون رقیق لطیف بود رطوبت دهن زیاده
و لطیف میسازد و هم چون زبان ترا نافذ می نماید و از آنکه رطوبت مذکور بال بسیار است
سبب دقیقه از آن منفعل میشود و در کار اعضا و نیماید و بدان سبب تحلل میشود که آب
نمکین است و آنرا پوشیده نیست که آب صرف هیچ طعم ندارد و زیرا که بسیط است و قوت
طعم و رایحه و امثال آن کسانرا خواص جسم مرکب است ندارد و معنی فرمودند بسیط آب

که ... [illegible] ... از هوا منحط شده و چون ... قابل ... [illegible]

نشاید و علامت آن که از آب ... و بحس ... [illegible]

گفته اند ... [illegible] ... این لطافت بود ... [illegible]

... [illegible] ... لطافت ... اکثر ... [illegible]

... از اختلاط ... [illegible] ... دوم آنکه ... [illegible]

... لطافت آب میشود ... دوم آنکه ... [illegible]

و دیگر ... [illegible] ...

سیم ... [illegible] ... لطیف ... [illegible]

مذکور بدین چند صفت کامله ... مذکور ... میگویند و افضل میاه ... [illegible]

نهر ... [illegible] ...

جریان وی بجهت مشرق ... باشد ... [illegible]

و باشد روانی او از بلندی به پستی ... [illegible]

آفتاب ... که در اکثر کتب واقع شده که آب ... عین ... [illegible]

مطلق آب عین ... توهم نشود که ... معنی اطبا اختلاف کرده اند

... زیرا که عین ... خاص چشمه مکشوف بود ... [illegible]

ایشان ... مکشوف افضل ... [illegible]

عین و طریق ... این بحث گفته آید و افضل المیاه المطر ما جمع فی الفقرة

... بهترین آبها باران است که جمع آید ... زیرا که موضع سخت ... آن

که اجزا ارضیه از وی جدا شده و آب ... بدین تقدیر ... ظرف چینی ... [illegible]

... بهتر باشد و ضربه الشمال والصبا ... علیه الشمس ... شد ... [illegible]

... باشد ... میکرد ... [illegible]

که بهترین آبها آب باران است ... موصوف بصفات مذکوره و دلیل ... [illegible]

... باران ... [illegible]

[illegible]

و [illegible] باشد مگر آنکه مطر از بخار متصاعده است که متقاطر شود یا از استحاله هوا به آب و هوا

و بخار هر دو لطیف اند پس آنچه از ایشان پدید آید ایضاً لطیف خواهد بود و شرط دیگر آنکه فرو ریزد

[illegible] است که [illegible] بود و از سحاب رعد آید اما [illegible] از ان [illegible] است که [illegible]

[illegible] و چون وقت هبوط او [illegible] که بخار است و شیخ و اکثر

[illegible] چنین اند و لیکن [illegible] می‌گوید که [illegible] بهتر است به آنکه هوا در زمان

[illegible] از غبار و دخان [illegible] باشد پس [illegible] که [illegible] از [illegible] شود [illegible]

باشد [illegible] و [illegible] حرارت [illegible] در جوف زمان [illegible] می‌بود [illegible]

[illegible] و [illegible] لطیف است و در شیخ [illegible] نوشته [illegible] قوی [illegible]

[illegible] لا یخلو من غبار و دخان و آنچه از سحاب رعد آید بالاتفاق بهتر است از آنکه بی رعد

[illegible] که [illegible] و [illegible] که رعد یعنی [illegible] حادث شود

[illegible] و دخان که [illegible] است زیرا که [illegible] و تکاثف [illegible]

و [illegible] که در وی [illegible] لطیف است [illegible] تفریق [illegible]

تفرق [illegible] آن [illegible] که [illegible]

که [illegible] و از [illegible] ظاهر شود [illegible]

[illegible] شد [illegible] شدید [illegible]

[illegible] و [illegible] باران [illegible] و [illegible] شود [illegible]

از آب [illegible] موصوف [illegible] آن [illegible] که عفونت در وی [illegible] و [illegible] و [illegible]

[illegible] اخلاط است و [illegible] اصوات [illegible] و [illegible] باران [illegible] جهت [illegible]

[illegible] و لیکن سبب نقصان [illegible] که [illegible] شود [illegible] اگر [illegible] آب

[illegible] است که [illegible] از ان [illegible] محسوس [illegible]

[illegible] و [illegible] شیخ و [illegible]

[illegible] که [illegible] است [illegible] اللطافت از [illegible] و هوا [illegible]

[illegible] که [illegible] لطیف [illegible] است و بعضی [illegible] که [illegible]

که متصاعد میشود و اگر جوهر متخلخله است نسبت طول طبیعت قاصر از حفظ او بود
تصرف کردن در آن ماده و آن معنی موجب عفونت میشود پس مثال آب باران
جمیع آبها بهتر باشد که هیچ عیبی نیست بر آن جهت که طبیعت از تصرف در وی ممکن [illegible]
لطیف است زیرا که زود متغیر میشود که آب باران فی ذاته رقیق [illegible] است [illegible]
بهتر اگر [illegible] بود بالذات متعفن میشود [illegible] چنانچه [illegible] گفته [illegible]
[illegible] که [illegible] عفونت [illegible] بدان
تا [illegible] متعفن است [illegible] [illegible] [illegible] بدین معنی دلیل [illegible]
اوست [illegible] که [illegible] عفونت بود و شرب آب باران [illegible] باشد باید که متناول
[illegible] که [illegible] عفونت [illegible] زیرا که [illegible] مانع عفونت است خاصه آنچه [illegible] آب
باشد [illegible] آب باران که [illegible] [illegible] [illegible] شد خالی از [illegible]
[illegible] قوی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] [illegible]
[illegible] از [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] علقیات
[illegible] گفته [illegible] [illegible] احکام [illegible] باید دانست که [illegible]
[illegible] [illegible] از [illegible] است [illegible] کواکب بخاری [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بخار است [illegible]
حرکت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بواسطه [illegible] و [illegible]
او [illegible] [illegible] مکانی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
بخار [illegible] [illegible] [illegible] و وصول [illegible] [illegible] آب
[illegible] [illegible] موضعی [illegible] که قابل انخراق [illegible] خرق میکند و جاری میگردد
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] جریان میکند [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] جاری [illegible] [illegible] جریان [illegible] [illegible] شود [illegible]
و [illegible] همان [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] و فرق [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که عین جاری [illegible]

بنظر اقتران او بصفات مذکوره چه اگر اصل عین معین شوره باشد [illegible]
[illegible] بصورت عین و آنچه که بمعنی محل ست افضل [illegible]
قریب بمنبع فاضل تر از بعید از منبع خواهد بود و اگر نه عین موصوف اعمق ست که هر چند از
منبع بعید تر باشد فاضل تر است ناقص بکسر قاف و سکون نون [illegible] حقیقتا حفر [illegible]
که [illegible] آب از زمین [illegible] بصنعت [illegible] جاری سازند [illegible]
[illegible] آنچه از عین جاری [illegible]
[illegible] گویند مجاز و اگر نه [illegible] عین [illegible] بصنعت جاری [illegible]
[illegible] گویند مجاز اما حکم اصل خود دارد [illegible] چاه گویند [illegible]
ست که [illegible] آب [illegible] اگر بصنعت جاری سازند [illegible]
[illegible] جاریست [illegible] قنات [illegible]
[illegible]
[illegible]
آب [illegible] لطافت [illegible]
بجمله هر آبی که صفات محموده [illegible] موجود باشد [illegible] شده [illegible]
تمام [illegible] شرب آب چاه [illegible] شده اند و اصلا ضرر نمی بیند [illegible]
خارج از بحث ست [illegible] بفتح نون و تشدید [illegible] مصنوعه را گویند که [illegible]
[illegible] شده و آب [illegible] زمین [illegible] مترشح شده [illegible]
[illegible] آب چاه باشد و فرق [illegible] آنست که در عین آب [illegible]
[illegible] بخلاف [illegible] از زمین [illegible] مترشح میشود [illegible]
[illegible] احکام میاه [illegible]
ایستاده [illegible]
[illegible]
آنچه [illegible] آجام [illegible] آب ایستاده [illegible]

که عفونت گرفته باشد [illegible] اطبا [illegible] الطبایع توانستند [illegible] بود ما را که [illegible] اجامی [illegible]

یا از آن معده موافقت ندارد و اوقات که ترشید میکند آواز از آن [illegible]

سیاه [illegible] [illegible] اخلاط [illegible] [illegible] آب و تکیف آب [illegible]

آب که در [illegible] [illegible] آب اجامی است اما معدنیات [illegible] و [illegible] و حدیدی

تا [illegible] معادن مختلف [illegible] [illegible] هر معدن است آب مسخ از [illegible]

جهان حکم دارد [illegible] [illegible] سفید و معقوی اند زیرا که [illegible] قلت [illegible]

[illegible] حدیدی معقوی احشا و [illegible] اعضاء و [illegible] اطفال [illegible] [illegible] جماع [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] کنند حکم این مجاهان [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

فصل [illegible] [illegible] [illegible] مقصود [illegible] [illegible] والتطیب [illegible] التوفیق [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] آبهای [illegible] بگوییم آبهای معدنیه [illegible]

و [illegible] [illegible] گذشت [illegible] باشد و مداومت [illegible] آن [illegible]

مجموع آبهای [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] آن هوا است که [illegible] شده

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] دانست که [illegible] [illegible]

[illegible] شد [illegible] [illegible] [illegible] مقرون باشد مگر آنکه [illegible]

از [illegible] سیاه [illegible] باشد [illegible] [illegible] آنست که صاحب [illegible] [illegible]

[illegible] شده و لیکن اگر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] سیاه [illegible] باشد [illegible] است [illegible] باشد [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] موضع [illegible] [illegible] [illegible] طاهر است [illegible]

قطعا [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

احکام میاه مختلفه [illegible] اختلاف [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] مقدار [illegible] ترین آبها است [illegible] [illegible] قوت [illegible] اشتهای [illegible]

[illegible]

گشاید و جمع اجزایش منع میکند صعود بخار را برودتش ظاهر است که مقدار معتدل از وی
مستغنی می سازد از کثافت بسبب تعدیل باد و اعضاء و اخلاط را بحال اعتدال میدارد
مروح راوی در منع فضلات خلط و عفونت قویست لهذا گفته اند که در حمی عفنی
اگر آشامیدنی اعتبار باب سرد و قطع علیل کند لیکن آب شدید البرد مضر است زیرا که
باعث تشنج و بحران صعب میگردد و آب سرد که در خانه شده محسوس مدانست که
باشد بسبب آب سنگینه و مایلان نه آنکه در اصل سرد باشد بر طرف باشد که این آن
ندارد و استعمال آب سرد و فصل بارد وقت حار مجروری مزاج را معاون قوت و حافظ
حرارت عزیزی و مقوی جلد و لهذا اکثر امراض حمیه را نافع میدهد بشرط تقدیم تنقیه و تفتیح
و منع تداخل هوا مستفاد میگردد از آنست که در زمستان غسل آب سنوده اند اما نه بنحوی که از کثرت
غسل بکار آید بدی آبدیدگی را که از شدت برد سام می شود و لا اعتبار به اما آب
گرم که با تشنج گرم شده باشد یا آفتاب گرمش معتبار شده تسخن و تقتیر و اعتبار سرسان و تهیه
یا بر طعام مختلف مهیا شده چنانچه همه گفته آید پوشیده نماند که نوشیدن آب گرم بالای طعام
مضر میکند و غثیان می آرد و قی خاصه که فاتر یعنی بگرمی بود زیرا که فاتر در افساد قویتر است
بخلاف بسیار گرم گاه باشد که طعام را منجمد ساخته و افساد زعافت است که در معده
افتد از حرارت او منجمد و ملتهب شده مانند حریره و ایضاً طعام را فوراً مطفی میکرداند و بر سر
معده می آرد و شد که کثرت شرب آن استسقاء آرد یا دیگر وجع پدید آرد و بسیار حرارت
قلب بدن کند از افساد مقصود حید و عدم حصول لیکن نیز از عطش صادق میدهد
ست لیکن عطش کاذب را تسکین تمام میدهد بنابر آنکه سبب عطش صادق است که از حرا
معده باشد عطش کاذب آنکه از بلغم غلیظ یا لزج باشود پدید آید و خاصه ایست که از
آب سرد دیده میشود و از خروج آب بسیار گرم از معاصرت برشح آب تسکین می پذیرد
و اما شرب آب گرم بزهار اکثر ست که در تشنج معده را باو انچه رویست از بلغم و
غسل انچه رویست از رطوبات نرم میکند شکم را نرم کردن فضل و ست سکان
جرم معا و لیکن استکثار آب گرم علی الاطلاق قوی ست و موهن قوی معده بعد

اطبائی که عادت بدین کرده باشند بعد از مدتی قلیلی مطلقا ترک کرده اند و آب یخ بسیار گرم

بسیار باشد که قولنج ریحی و اتفاقی را بگشاید و ریح طحال را سود دهد و باید دانست که آب گرم مسکن

وجع است و ... زوال ... تشنج ... و نطول او بدین جهت بیشتر ... رو کلی اصحاب تشنج را نافع ...

النفس و تحلیل ماده ... بسیار نافع بود لطیف و تلیین بلطف و ترقیق ماده و غلیظ شود ...

... و ... ماده و ... ماده را بتلیین ... و انضاج ماده و لیکن ... در آخر ... است

بعد تحلیل ... و تسکین ... کسانی را که ... علق ... یا ورم ... باشد

... انضاج ... و بدان ... این موضع بواسطه عصبیت ... و ضرری ...

بجهت کسانی ... در ... و ... تصال ... باشد و استعمال آب

... آب گرم شود ... می ... که ... گرم شود و ...

گرما ... و ... استحکام ... سیاه ... که آب ... شود ... و ... است و تحلیل

استعمال آن ... تحلیل ... تخفیف رطوبات و ابتدا احداث ... و احکام

... سوط ... است و ... مصلح آب ... شود ... حرارت ... است تا غسل

... [illegible] ... و ... است و ... و قابل ... و ...

... و امثال آن ... العصب ... الجهت ...

... هوا ... ازین ... از ... سم ... و در استعمال ...

... بواسطه ... عجیب الاثر است خصوص ... مستقی ... ساعل ...

... ورم ... کردن ... خاصیت نفع وارد ... و در اصطلاح اطبا ... شود ... گویند و

آب ... که از ... و از ... شود ... در ... باشند و

شور ... تجربی ... است ... و ... که گفته شد ... و غلیظ ...

... است ... شرب او ... لازم دانسته ...

اجزا ... شده ... و ... که ... بعضی اسهال ... باشد

ضعف معده و ... نفع می ... آب ... و آب ...

مطلقا ... خواه ... شند خواه ... تنها ... نباید آب

بنی

شفتی سیلان فضول بطن و نفث الدم و سیلان بواسیر را نفع دارد لیکن استعمال دایم

باشد مختصر یوم التحصیل می آرد و شرب وی حمی غبیه را ایجاب او شده را کم

قولنج است و معده [illegible] از آب [illegible] بود [illegible] که [illegible] بهم رسیده

بعدان مذکوران کسانی که مسام ایشان تنگ بود دوا را [illegible] گرم [illegible] شده

معده [illegible] و ماء الکبریتی یعنی آبی که از معدن گوگرد بر آید مسخن و مجفف

است و مسهل [illegible] و بهق و جرب و تقشر جلد و وجع المفاصل

و ریاح بارده و صلابت [illegible] و رحم [illegible] و تعقد عصب

و جراحات [illegible] است [illegible] و [illegible] معده [illegible] و مسخن [illegible]

ماء الزاجی یعنی آبی که از معدن زاج [illegible] و شرب [illegible] مسخن [illegible] است و [illegible]

و مدمل قروح لیکن مورث قرحه معاست و محدث امراض حار و مصلح وی اغذیه [illegible]

و مسمن [illegible] است [illegible] آب [illegible] شده [illegible] اخلاط غلیظ و مفسد

خون است و مصلحش شکر و عسل و طبیخ و ماء نحاسی یعنی آبی که از معدن مس بر آید [illegible]

[illegible] و مکر [illegible] گردد [illegible] و تقویت اعضا [illegible]

نافع است استعمال وی در شرب [illegible] استسقاء و فساد مزاج را سود دارد اما نوشیدن وی

خطرناک است و مصلحش [illegible] و سکر و عسل و طبیخ و ماء الرصاصی یعنی آبی که سرب [illegible] در آن

[illegible] مولد قولنج است و مورث حبس بول و آبی که قلعی در آن گرم کرده [illegible]

قریب به ماء الرصاص بود [illegible] است که آبهای جمیع معادن همه حبس بول می آرند خاصه که

آن مدتی واقع شود و اگرچه بعضی [illegible] صدید [illegible] آبهای [illegible]

اصلاح [illegible] آبهای [illegible] صالح را اگر خواهند که لطیف

[illegible] بطرف [illegible] آب [illegible] تقاطر کنند [illegible]

این آب بغایت الطف باشد و مسمی [illegible] و هرچند [illegible] تقاطر کنند [illegible]

است و [illegible] و دفع خفقان حار نفع بسیار دارد اما اصلاح میوه [illegible]

[illegible] کنند [illegible] تصعید نمایند یعنی عرق [illegible] بهترین طریق تقطیر است [illegible]

و دیگ شست و اما دیگ چوبها که از درخت سیب تقاطیع و در آن چوبها صوف نو ندف کرده

که از دیگها نیز سر دیگ تمام پوشیده پس به زیر دیگ آتش افروزند تا بخار بصوف بر آید و فرو دمی

در دیگ شست و آب صوف را امتحان میکنند به گاه که شیرین شد آن صوف را برده فشرده در ظرفی نهند

و همیشان به قدری از آن نگاه کنند و چون دیده از عرق گرفته باشند آب دیگ میدهند

و دیگر آب بریزند از محل آب شور تا تلخ شیرین میشود و دیگر اگر بر کنار که آب شور در روی

حفره کنند و سطح بر آب از آن بدین حفره مترشح گردد به سبب قلیلی این حفره حفره دیگر کنند و باشد

سطح بر آب از آنجا بدین حفره مترشح گردد و همیشان میکنند و آب را بر سبیل ترشح از حفره

بحفره منتقل میسازند تا حلاوت پیدا کنند و اگر زمین نواحی دریا شور باشد بر زمین که منفذ

از دور قیت باشد حفره کنند و آب از دریا بکنار برده بریزند پس از حفره بحفره همی گردانند

تا که شیرین گردد و سوم اگر آب را بجوشانند تا چهارم حصه برود و اگر در حصه رطل آب

یک رطل بر آن انگور یا مویز اندازند و بجوشانند تا چهارم حصه برود داروی به باشد و بعد از آنکه

آب مطبوخ اختلاف است بعضی از آنند که آب را چون بجوشانند لطافت میگیرد و در زده او

دلیل میاورند که بتجربه رسیده که بخار مطبوخ زودتر میشود و دلیل دیگر آورده اند

اول آنکه بتجربه رسیده که طبخ در آب مطبوخ کمتر میشود و آنکه از معده سریع تر گذرد و بعضی

لطافت است و بعضی بر آنند که آب از طبخ غلیظ تر و کثیف تر میگردد و دلیل آورده اند

که چون آب را بجوشانند شک نیست که اجزای لطیف است متصاعد میگردد و لان اللطیف

اشد قبولا للتصعد و هر گاه اجزای لطیف مفارق شود آنچه باقیست لامحاله کثیف خواهد بود

الا بشیئ علیه و خطا است که از جزء آبها هیچ یک از نهانهای ان اجزای غفی نیست پس طبخ

علی الاطلاق مزید کثافت باشد و آنچه از خفت و قلت طبخ گفته اند از آن است که و تجربه

ابتدا یافته شود چنانچه تجربه ما نه شهود و در روایت شیخ میگوید که متصعد هر چند الطف از باقیست

لکن کثیف السخانت نیست بهر آنکه آب متشابه الاجزاست زیرا که بسیط است و بسیط در عدم

و جود آب بسیط که گفته اند تغیرات است و آنکه بعد از طبخ باقی بماند هر چند غلیظ تر از متصعد است

لیکن نسبت بدان که قبل از طبخ بود لطافت گرفته لامحاله علت ضروری حرکت طبخ لطافت

باشد

از طبخ

از طبخ است که غلظت آب از دو امر بیرون نیست یکی آنکه بسبب برودت کثافت عارض
شود و زوال این بسبب ظاهر است دوم آنکه از اختلاط اجزاء غلیظه پدید آید و این
نیز از طبخ زایل میگردد و بهر آنکه اجزاء غلیظه با طبخ از آب جدا میشوند قعر سبب غلیظ
ولیست ولیکن چون اجزاء غلیظه صغیر است و آب میل بغلظت دارد اجزاء غلیظه از آب جدا
نمیتوانند شد و از طبخ رقت و تحلل در آب پدید می آید و بدین سبب اجزاء صغار ارضی قبیله
می یابند بزمین و تر شدن آب لطیف میگردد و پس طبخ مزید لطافت باشد و بجاء و شواهد
بعد از قرون مختلفین بجهة تطبیق کلامین میگوید که اختلاط ارضی با آب دو گونه است یکی آنکه
بشدت نبود چون ماء عکر یعنی آبی که بالذات پاک بود و از راه خارجی غلظی پیدا کند و این
آب نمکنیست که از طبخ لطیف شود دوم آنکه اختلاط اجزاء ارضی با شدید بود حتی که جدا شدن
آن بسیار شد چون اجزای معادن و آنچه که بالذات غلیظ اند و این آب لامحالة کثیف گردد و
وجه لطافت در اول کثافت در ثانی بطبخ از اول بابل سابقه پوشیده نیست چه گفته شد که اجزاء
ارضی چون بسهولت از آب جدا میشود زود ترقی و تکمل پذیرد و تحلل ارضی مزید لطافت
باشد بخلاف آنکه جدا شدن ارض از آب عسیر بود که در صورت تحلیل ما جزاء ارضی متمری قبیله
و از اجزای پیشتر و بیشتر مزید کثافت باشد و طریق دیگر در رفع رداءت آب آنست که آب
پاکی خانه که از تهر آن نوشیده باشد در آب آمیزند و بدارند صاف شود و بهر چون مکرر کنند
تهر باشد اما طریق تصفیه آب کدر و نیلیه آنست که خشت زرد او آمیزند بکل ارمنی مایست
کنند بهر باقدری شب یمانی باقدری زاج سبز و شب و زاج بهمان وزن شبه آمیخته که
غالب ارضه زیستند و اگر اخگر چوب بیک در آب سرد کنند تصفیه یابد و بهر چه در اصطلاح به
روی گذشت بمصفی کدورت و خوردن پیاز تیاق اهای رویست و دیگر مسهلات
و وقایات مبنیه تشریب منافع و مضاران و بهر ماکول و مشروب پیاید ان شاء الله تعالی
القسم الثالث فی النوم و الیقظة قسم سیوم از اسباب ضروریه ثابت است در بیان
خواب و بیداری انا سوم فیه و الظاهر و تسخن الباطن اما خواب پس وی سرد میکند ظاهر
بدن را و گرم میسازد باطن بدین سبب آن قصور و ترمی در باطن را اگر کوتاه باشد زمانه

خواب دیده در یکقدر ان حال وسه میکند و خشک میسازد و بالمن را کمزور از ما شد زمانه
خواب زیرا که خواب طویل گرچه بر استلام مشتمل بوده باشد آخر حکم خواب خلو میکند و بهر آنکه
چون از مضغ غذا فارغ می شود حرارت روح را تحلیل میکند و خشکی می آورد پس این هم
دو امر موهم بود و محمود خواب شد لست و چون در ضمن بیان طرفین نهایت و حد وسط
مذکور شد سزاوار بود که ازان چیزی انداخته و لیکن ما مفصل میکنیم و الیقظة بضد ذلک و پیدا
احداث میکند ضد آنچه در خواب گذشت قلت کثرة پوشیده نماند که نوم دو گونه است طبیعی و غیر
و بنجا مد طبیعی مذکور شود و طبیعی که اعتدال بود محمود است و الا نه مذموم اما طبیعی علی الاطلاق
مذموم بود زیرا که مرض نباشد و مثال بهات است و کذلک الیقظة طبیعی و غیر طبیعی و مثال غیر
طبیعی سهر است و وی مرض باشد و در بنجا طبیعی گرفته شود و ما نوم را چنین تعریف کرده اند که هو
ترک التفس استعمال الحواس ترکا طبیعیا یعنی خواب آنست که کار دن نفس ما طقه استعمال حواس را
ترکی که طبیعی بود و تعریف حصول خواب آنست که رطوبة متصلة دماغ کردی آید و حصول
رطوبات بخاریه از عروق مسامیه بسوی دماغ پس رطوبات مذکور بدست متصلة اعصاب او تاف
میسازد و مسالک اعصاب را مغلظ میکرداند و روح روح نفسانی را و بدان سبب روح نفسانی
در مسالک اعصاب نفوذ نمیکند و سکون در حواس ظاهری پدید می آید و قطع ان در حرکت
می افتد مگر انقدر حرکت که ضروری است سلامت متنفس بدون تنفس نبود و مضغ لما بلعظة
نیچه میکنند نوم ست و تعریفش چنین کرده اند حالة طبیعیة یتعطل فیها الحیوان الات حسه و ادراکه عند
انصباب الروح النفسانی فیها موتراً یعنی بیداری طبیعی آنست که کار میفرماید در
حیوان آلات حس و حرکت خود را تنفوذ روح نفسانی در ان آلات بشرط فاتر و قید نفوذ
روح ست و نا فاتر او تبقطه مصلح داخل در حد یقظه نماند زیرا که عدم تحریک وی بنا بر عدم نفوذ
روح ست بنا بر عدم نا فاتر روح بواسطه عدم تفاعل آلت حس و حرکت ازان چنانچه در مخلص
مذکور ست و وجه تسمیه نوم موهم و یقظه ظاهر ست که تمام حس و حرکت و نظام اسباب
اخروی و معیشت موقوف بر بیداری ست پس بیداری ضروری باشد و از انکه دوام او باعث
تشویش فعل نفس و تحلیل روح و تعب و ملال ست احتیاج بخواب نیز لازم آمد فافقد

از احوال روح که بحرارت و حرکت بقطه تروح میشود و بیان آن در نوم از سه مقاله میگوید و اطبا
بقطه را بحرکت شبیه داده اند و نوم را بسکون نا شبیه بقطه حرکت از آنست که حرکت
تسخین میکند و تخفیف و تحلیل مینماید و روح را بظاهر متوجه میکرداند و بقطه مدد تسخین
میکند بانبساط روح و حرارت غریزی و تخفیف و تحلیل منهایا بنابر تحلیل افتادن
و روی روح را بظاهر متوجه میکردانند بنابر تحریک روح و حرارت تجاویف مانند نوم
بسکون از آنست که همچنانکه سکون ساکن میدارد روح را و بدن را و ترطیب می بخشد
فضله تحلیل و زایل میسازد اعضا را و عافیت میدهد بر هضم غذا و نضج مواد و تحریک
مواد میکند کذلک نوم روح و بدن را ساکن میدارد و ترطیب بدن میکند بیشتر
غذا هضم افراط تر کمتر افتادن در وی زایل میسازد تعب و خستگی را و عافیت میدهد بر
هضم و نضج مواد میدهد بدو تحریک میکند بهضم و نضج مواد و بحرکت
تدابیر متوهم مقرر کرده اند و تحریر خواهد بقطه دانکه نوم محمود کدام است و مذموم کدام است
و معتدل چه فایده دارد و اگر گویند مفصل بیاید در بحث نوم و بقطه القسم الرابع
فی الحرکت و السکون قسم چهارم از سبعه غیر ضروریه در حرکت و سکون بدن است
و عامست که حرکت کل بدن و کل متکون باشد یا حرکت اجزا بدن از اینجا مکان و تعریف
حرکت و سکون چنین کرده اند الحرکة هی خروج المادة من القوة الی الفعل دفعة
و السکون هو بقاء المادة علی القوة او علی الفعل و حرکت بسه قسم است وضعی کمی کیفی
و تعریف هر واحد ازین حرکات اربعه در بحث نبض باز نماییم اگر زنده شدیم انشاء الله تعالی
اکنون وجه اضطراب انسان بدینها بیان نموده می آید اما احتیاج حرکت ازان
جهت است که حرارت غریزی را بر فعل میکند و همه آنچه وارد بدن میشود و بیابد و دوام
فعل عارض میکرداند از اکثار او عجز از تحلیل فضلات پس لازم است که اندک اندک فضله
زاید بماند و ظاهر است که فضله ندکور اگر بیارام مجتمع شود حرارت را در پوشد و بمرد کند
بدین سبب عادت بسوی حرکت غریزی شده تا بواسطه فضله زاید تحلیل یابد و حرارت
غریزی افروخته ماند و تنظیف کرده دلان الحرکت من شانها التسخین و این فی صادق میکند

که چون با طبع صحیح مخلوق شده و آنچه که بر مرتبه مخلوق گشته تعطل از آن [illegible] اشتغال بحرکات
محتاج بحرکت گشته [illegible] مضطر از امر خود بنا اضطرار و بسکون شاید از عهده آن نیست [illegible]
چه اگر حرکت نکند باشد هر آینه رطوبات تمامها تحلیل روند تا که سکون نمود و عده نسبت [illegible]
منزول پذیر دو از عجایب حکمت الهی است جل شانه که برای آن و جدا از اسباب
حرکت باعث طبیعی مقید فرموده تا انسان بدان مضطر شود چنانچه جوع برای اکل و عطش برای
شرب شده و کلال عاص برای نوم و بودن انسان محتاج الماکل و الملبس و المسکن به حرکت و علی
هذا القیاس اگر چه انسان می بود گاه میشد که در هر وقتی شوری می افتاد و موجودی بهلاک میکشید
و تا بحر نشستن اما حرکت بالذات گرم میکند و بسکون سرد و سکون سرد میکند و حرکت اتحاد
تخفیف و نقص الحرارة الغریزیة میشود و حرکت جماع خشک میکند و کم میکند و انتشار رطوبه
پس سرد میکند تا حرکتش کم نباشد شدید و ضعیف و کثیر و قلیل و سریع و بطی و حکم
حرکت شدید است تا حرکت شدید قوی گویند و فرق در دو [illegible] سریع است یا قوی
دفع میکند تا عائق را دفع میکند [illegible] و سریع آنکه قطع مسافت کند در اندک زمان
خواه قوی خواه ضعیف و ضعیف ضد قویست و بطی ضد سریع و بعضی کثیر و قلیل معلوم است آنچه
فعل قوی چون فعل ضعیف نبود و فعل کثیر چون فعل قلیل نباشد و فعل سریع چون فعل
بطی نبود و مابین این همه ضد در حد وسط که معتدل باشد لازم است پس جمله اصناف [illegible]
المعتدلات نه میشوند چون انها را با یکدیگر ترکیب باشد یک حالت نیست و هشت قسم [illegible]
از ضرب شود [illegible] چه شدید کثیر سریع شدید کثیر بطی شدید قلیل بطی شدید قلیل
سریع شدید کثیر معتدل در سرعت و بطوء شدید قلیل معتدل در سرعت و بطوء شدید
معتدل در قلت و کثرت شدید سریع معتدل در کثرت و قلت شدید معتدل در کثرت و قلت
و بطوء و سرعت ضعیف قلیل بطی ضعیف قلیل سریع ضعیف کثیر سریع ضعیف کثیر بطی ضعیف سریع
معتدل در قلت و کثرت ضعیف کثیر معتدل در سرعت و بطوء ضعیف قلیل معتدل در سرعت
و بطوء ضعیف بطی معتدل در کثرت و قلت ضعیف معتدل در قلت و کثرت در بطوء و سرعت
کثیر سریع معتدل در شدت و ضعف کثیر بطی معتدل در شدت و ضعف و کثیر و بطوء

قلیل بطی معتدل و رشده و ضعف کثیر بطی معتدل و رشده و ضعف است و بطوسرعه معتدل
و رشده و ضعف و کثرت و قلت سرعه قلیل معتدل و رشده و ضعف و بطی معتدل و رشت قلیله
و ضعف شدت بطی کثیر معتدل و رشده ت و ضعف معتدل و رشه ضد یعنی و رشت ضعوف
و کثرت و قلته و سرعته بطوریدانند که حرکت بالذات تسخین را تحلیل میکند و تسخین را ضعف
افراط بالعرض است چنانکه میباید لیکن تسخین بعضی قوی تر از تحلیل است و تحلیل بعضی قوی تر از
تسخین با حرکت سریع قوی قلیل سخونت از تحلیل میشود است و حرکت بطی ضعیف کثیر
تحلیل او فزون تر از تسخین است و احد کثرت تسخین در صورت اول آنست که
سخونت تابع قوت اشکال است و محتاج بزمان طویل نیست بخلاف حرکت سریعه قوی
باشد و زمان قلیل زمان حرارت کثیر حادث میکند و مع ذلک تحلیل کثیر نمیکند زیرا قلت زمان
زیرا که جهت تحلیل تفریق و تبخیر مادهٔ سخونت است و بهر تفریق و تبخیر طول زمان لازم است و جهت کثرت
تحلیل و صورت ثانی آنست که بسبب طول زمان حرکت تبخیر مادهٔ بیشتر را میابد و از آنکه سبب مطلق
ضعف و در سخونت کثیر احداث میکند زیرا که در بخارات اشکال ضعیف میباشد و بخارات قوی
شده اشکال لازم است بواسطهٔ افراط حرکت و سکون حادث بر و دت میکند در بدن و از
برودت از افراط حرکت نباشد است که از بسیاری حرکت رطوبت غریزی تحلیل میابد
و از تحلیل رطوبت حرارهٔ تحلیل میرود و چون برودت از افراط سکون نباشد است که
حرکتی واجب میکند اجتماعی رطوبت را پس تعفن میشود و برودت سکون اعوان بر هضم عدا
چنانکه قوهٔ ظاهر کرد و معده هست مشابهت نیست که در هم هضم است پس غذا که وارد میشود
بخشت از هضم با جزای غذای که ملاصق معده هست میرسد پس تخلخل میکند با جزای معدهٔ
معنی که در جمله غذا را عالم کرد و پس در وقت هضم اگر سکون واقع شد تاثیر هضم بسیار
شد و اگر حرکت افتاد غذا از معده می جنبد و هضم تمام نمیکند و بنا
آنکه در بعضی اوقات تبدل در اجزای غذا می شود و تمامی اجزای معین او با معده باید
ماند و بدین سبب فتور در هضم واقع میگردد لیکن حرکت خفیف که باعث تخلخل غذا
نشود و بمثابه سکون باشد در عدم ابطال هضم اما حرکت معتدل بیش از تناول غذا

هضم را تند میکند اعضا را ضعیف میکند و حرارت غریزی را تحلیل نماید فصول
او و حرکت او در هضم تعدادی عون بر تحلل است زیرا که می جنباند تعدادی را و فضول را بیرون میبرد
می آرد و از اعلی باسفل و از جمله حرکات ریاضت است و وی علیحده گفته شود انما حصول
منافع از جماع بنا بر آنست که در وی ارخاء قوی تقریبا لبعد بانعقاد پشت مستفرغ میشود و
فضول تنفس حرارت غریزی میکسرد و بهر نکه همراه منی جوهر روح هم بیرون می آید بنا بر انعقاد و بند
کسی که لذت از پیشتر بدارد کثرت جماع ضعف و روی قوتش می افتد و هر کاه نقصان در روح
افتد بروده بالضرورة ضعف کرد و اجمالا فرط جماع مضرترین اشیاست خاصه که متقرن با
باشد اما اگر حسب تقاضا طبیعت در وقت معتدل ما عوذ الطبع مرتفع شود و ملائم باشد
باعث تقویت روح و انتعاش حرارت غریزی است و تسخین میکند بدن تسخین معتدل
خصوص کسان را که در وی امزاج باشند من بعد از امراض کثیر پس ایجین جماع از جمله ضروریات
است نه مضرات و مضر بحالت که بی حاجت و با تعب کثیر و از الکی واقع شود و در تدبیر
جماع باید دانست که صاحب کرم و تر اندرین کار قوی باشد و ضرر کمتر باید از جماع و صاحب
مزاج کرم خشک نیز قوی بود و لیکن اثر خشکی در وی ظاهر شود و بهر ال مین و عور عنین باید
آید و صاحب مزاج سرد و تر و سرد و خشک هر دو در دین امر ضعیف باشند و بمضرت جماع
زود تر متاثر کردند و بهترین وقت جماع بسطور قدما نست که غذا از معده کذشته باشد و
هضم اول و ثانی تمام شده و بوعلی و دیکر محققان برانند که بر بن قول الکتفا نباید کرد زیرا که در وقت
وقت جوع باشد و معده خالی باشد و خلط معده جماع نهایت بد باشد پس وقت ایشان
بود که طعام در معده هضم شده باشد اما تمامه از معده کذشته باشد و حال هضم چون کسان بیست
هر یکی را درین امر حکم بوقت کلیه ثابت نشود و بجمله باعتبار کنند از انجه اصلح نهایت است که بعد
تناول طعام اقل مرتبه تا سه ساعت کذشته شود و بعد ازین کاهلی کند و بسا طعام تهضم تا کاهلی کرد اند
که شهوت صادق بود و معده منی متملی و قوتهای سه تن سالم و قوی و الت استمناء تعلم پذیرفته
یا باعث خارجی چون خیال جماع و لمس و ملاعبت و امثال آن و وقتی شروع کند که هوا معتدل
و پیش از دخول مس و ملاعبت بسیار کند و تدبیر مدخوله را قدری بمالد و سر قضیب را بیفشرد

فرج سست باشد و شهوة تن ضعیف باشد و پشت و چشم او تیره و تغیر پذیرد بیش از اول باید کرد جماع
بیشتر شده کنند و اخراج او بلا سبب است و تدبیر وی هر گاه منی جنبد بر آمدن و به قطعا باز ندارند
که با علاج و حرکت بسیار شود رخصت دهد و آخر ضعف و ماده کی ... و همچنان ما ... آن و با
بعید العهد از جماع باشد مضر است و کثرت استعمال بوا آن ببیند شود اما اگر و شهوت که گاه گاه دست
دهد حکم آن چیزی دیگر است کما لا یخفی علی اهل التجربه و جماع عقب تخمه و بعد استفراغ قوی و بعد خوابی و ...
و اعیاء و ریاضت و مالت ... و حمام مضر باشد که از کثرت تحلیل منی باشد و ابن ضعف
اعضا و سستی و حرارت آید و وقتی که تن گرم شده باشد یا سرد یا گرسنه باشد ... حرارت
و کسی که یابس المزاج بود و غالب معده با احشا یا چشم یا اعصاب و ضعیف باشد تقلیل آن
لازم است و پس از جماع آب سرد و شربت سرد نشاید نوشید که سستی آرد و رعشه و سستی
می آرد و ایضا آب سرد و غسل نباید کرد و خوشبو ... و مخصوصا ... داشت و اگر
سرما و پشت ... آید باز ... را گرم کند ... وقتی ... سرما ...
بوی بد ... جماع استلقا فاسد است و ... از ... کنند تشنه
... و هر گاه ... جماع ... شیرین ... همی کنند ... جماع ...
و دوام شرب ... و ... خوشبو ... که
حفظ قوی ... آب ... و صبح ...
کرد و ... داشت ... دو سه توله خوردن و آب ... قدری ... عسل ...
آمیخته ... نوشیدن ... فواید ...
... و تجربت ... اشکال است ...
... باشد ... و دیگر طریق ... لواطت ...
... هر گاه ...
... جماع ... که فرزند ... مبتلا گردد
... بشود ... از ...
... باشد و ... مباشرت عدیل ندارد و با وجود کثرة ...

مثل ضعف کنتری آمده و هیچ دیگر حالت صحت بر حسن که خود را مصروف استفراغ نداده
قبل از ضعف حاصل شده بود بدان منسوب نشده زیرا که با چنین استفراغ مهلت شده روز لازم
دانسته اند به گاه از افراط شدن استفراغ بدن بعیدی آید ترک آن واجب دانسته و بعضی
ذنوب را عقوبت میرسد نیافته شده بعینه انجامد انقطاع انفاس یعنی لا استفراغ و الا
منافس [illegible] شده است [illegible] یعنی البدن به
بعضی چیزها است که بیرون از بدن بیرون رفته است و همچنان که داشتن بعضی لازم اما
وجه آن خطرا و بتعلیق با استفراغ از آن جهت است که بقای بدن بدون غذا محال است
و وجود غذا [illegible] که [illegible] تحلیل [illegible] فضله باقی بماند پس
اگر فضله نیکو رود بدن بماند و برنیاید البته فاسد شود و غذای جدید را که بدان لاحق گردد
فاسد کند و [illegible] به هلاک [illegible] انجامد پس افتقار با استفراغ ثابت باشد اما احتیاج با جمله
از آن جهت است که بدن دایم در تحلیل است و اما [illegible] احتیاج بدل ما یتحلل همیشه دایم
دارد و از آنکه استعمال غذا [illegible] دوام [illegible] غیر ممکن است [illegible] است تا که
غذا اثر و اعضا [illegible] غذای جدید وارد شود پس احتیاج بدین هر دو ثابت شد از آن
که حکیم مطلق [illegible] و خلقت انسانی [illegible] فرموده و جهت تحصیل آن قوتی
مقرر فرموده هر یکی در کار خود مشغول است و اگر قصوری در کار طبیعت شد از خارج
اعانت وی میتوان کرد استفراغ و احتباس او اسباب [illegible] علی الاطلاق [illegible]
ذکر میکنند اما احتباس [illegible] ماسکه [illegible] احتباس [illegible] که [illegible] از
قوت ماسکه و ظاهر است که ماسکه چون قوی شود فضلات [illegible] او ضعیف
الهاضمه [illegible] الدافعه یا از ضعف [illegible] هاضمه یا از ضعف قوة دافعه [illegible] شده [illegible] که
هاضمه چون ضعیف باشد غذا [illegible] منهضم [illegible] فضول [illegible] محتبس [illegible]
زیرا که استفراغ قوی موقوف بر هضم است [illegible]
دافعه [illegible] است که علت حبس میشود [illegible] مجاری [illegible]
اگرچه [illegible] میشود [illegible] فضله غلیظ محتبس میماند [illegible]

از غلظت المادة یا از شدت حرکه در مجاری افتد یا غلیظ که در مادة بدمد آمده و درین هر دو صورت
فضول بسهولت مندفع نمیشود و محتبس میمانند لاکثر تنها از بسیاری مادة و معلوم است
که مادة چون بسیار بود دافع بران اقتدار نمی آید و لزوجتها از لزوجت مادة و مابه است
که مادة بدو متشبث و ملتصق میباشد باعضا و نیز دفع نمیکرد و او فقدان الا
حساس یا ازکم شدن حس بمجاعت وقعی چنانکه در مجری که مابین مراره و امعاء دا قع
شده افتد و بدان سبب صفرا بسیار زیاده آمده دفع میشود و دفع بران
دشوار آرد و العصر لتصرف الطبیعة الی جهة اخری یا از ارتکاس طبیعت
بجهتی دیگر که غیر جهة [illegible] چنانکه در [illegible] و بحران اجران و فقدان
که مادة بقی یا بعد قضاء [illegible] چون استفراغ است چون احتباس دران بدید آید اعراض
کثیره ازان بروی نماید چه امراض تحریکیه چون حمی و تشنج رعب و مانند ان و چه امراض مزاجی
چون عفونت و احتقان و انطفاء حرارت غریزی و امثال ان و چه امراض مختلفه
چون انصداع و انفجار اورعیه و امثال ان و اما الاستفراغ فانما یکون نافعا اذا استفراغ
جزاین میست که میباشد از اضداد و انچه گفتیم و استفراغ منفرط مجحف بدنست زیرا که اخلاط
اجسام رطب اند و اخراج رطوبات بافراط باعث تجفیف جوهر اعضاست و نیز اخراج
مادة حرارت که رطوبت است بدرجه تسوی میشود و اما الاستفراغ بافراط نبود و مادة مستفرغ
منعدم باشد موجب تشنج میگردد و نه بزودی کلیت اگر مادة مستفرغ سودا بود و استفراغ
بافراط نباشد باعث ترطیب میشود و بالعرض زیرا که از انعدام مضه تولید میکند صفرا یکه مثلا
سودا چون گرم شود خون صفرا گردد و او گرم و ترست پس قلت سودا بغیر مفرط
مرطب باشد نه مجفف و همچنان احتباس مفرط نیز محدث آفات میکرد و چنانکه گذشت
اما احتباس و استفراغ معتدل که بوقت حاجت واقع شوند طبعا و اختیارا نافع و صالح
بدن اند و استفراغ انواع ست چنانکه اخرا بحث قصد و حجامت گفته آید و یک قسم او
که جماع باشد گفته شد در دلل بحث حرکت و سکون القسم السادس فی الاعداد
النفسانیة قسم ششم از شش ضروریه ثابت ست و عوارض نفسانی را بیان کنیم

کما فرض میشود مخصوص اینست از انفعالات که عادت میکردند بنا بر آنکه تبسم شود و بعضی چون
در آن که فلان شیء ملایم است و یا هر نفس را یا منافر و مضر است پس طلب کند آنرا
که ملایم است و بگریزد از آنچه منافر است و این عوارض را حرکات نفسانی میگویند و اطلاق
لفظ حرکت بر نفس مجاز است زیرا که مراد حرکت حرکت روحی است و قوی تصرفها
حرکت میکنند بلکه باستعداد روح که حامل قوی است متحرک میگردند و توجه میکنند نفس هم
در روح بیرون چنانکه در آنگاه که باشد روی با چیزی که بکشند و روان سازد و تیز او آنچه ... از
آید چون رفیق ... است از آنجاست که بهر سو روح حرکت میکند و چون متحرک میشود
هر توجه و غضب و فرح و صفت آن وقت فرح و حرکت ... است و اقسام
اعراض نفسانی شش است غضب و فرح و فزع و غم و هم و خجل و معنی هر یک گفته اند و
جمیع عوارض نفسانی را حرکت روح لازم است خواه باستحضار باشد خواه باستیلاء
و سبب حرکت نفسی آنست که نفس را لامحاله انفعال لاحق میشود از ملایم یا منافر یا از چیزی
که در وی ملایمت و منافرت هر دو جمع باشند و لحوق انفعال بنا بر آنست که نفس را
میشود و ادراک محسوس یا آن خاص بقوه مدرکه و مدرک ... میکند منافی را من حیث
هو منافر و ادراک انفعال است پس اگر آن چیز که نفس از وی منفعل میشود ملایم بود
همچون چیزی مفرح طلب میکند نفس متحرک میشود بسوی آن تا مستفید شود و تا آن چیز از
تا بنا بر غایت جذب و وصول محبوبست و اگر آن چیز منافر بود و منع و لکن نفس ...
بدان متمکن باشد چون مغضب ایضا حرکت میکند بسوی آن تا انتقام است بدان باید که
نهایت مقاومت با قتال احتمال است و اگر مقاومت متعذر نمود چون شیء مفزع می
گریزد نفس از آن چیز بخلاف همه آن استخلاص بد از وی و شادی گردد و اگر آن
چیز از آنجمله باشد که هر دو امر یعنی ملایمت و منافرت در وی جمع باشند چون شیئی
مخجل متحرک میگردد نفس یکبار قلیلا بسوی داخل لهرب عنه و بار دیگر بسرعت بنا بر تحکیم
عقل آن امر مخجل را و تشجیع او مر نفس را حرکت میکند بسوی خارج پس گویا خجل مرکب است
از فزع و فرح و بالجمله حرکت نفسی را حرکت روح لازم است و کذالک سکون او از سکون

روح م

روح تبیر لازم و مراد بروح و بخار روح قلبی ست زیرا که عند عوارض نفسانی روح حیوانی
متحرک میشود از نجاست که حرکت نفسانی بقوه حیوانی اشتباه میکند هرچند
میدانند که از قوت نفسانی ست و وجهش آنست که نفس را از رود عوارض
بدوی عارض میشود و بقلب از این بانبساط بدن و هرچه کاشف انبساط تعبیر و اطمینان میابد
دل را پس هرگاه عارض میگردد و نفس را انقباض میشود و دل نا دریابد از آن
منصرف و بگاه عارض شود نفس را میل بسوی چیزی منبسط میکرد و دل متصل گردد
بدان یابد و دل مبعدین قوه حیوانی و حرارت غریزی ست چون دل منبسط شود
قوت و حرارت غریزی نیز منبسط میشوند چون دل منبسط میشود قوه و حرارت غریزی منبسط
میگردند و گفته شد که مبدأ آن روح تبیر متحرک میگردد و لاندفاع ابخره و انصباب روح
خون نیز متحرک میشود و بسبب این کلل منبه ما حرکته و وجه اضطرار بسوی حرکت
در امر بیست ضروریه و ضروریات بدنی امور نفسانیست که تحصیل ضروریات
بدن وابسته بدانست و هر که باعث بر تحصیل ضروریات بدنی امور نفسانی ست
و ایضاً هر که ثابت شده که حرکات بدنی از جمله ضروریات ست چنانچه گذشت و
جواب حرکات موقوف ست بر عوارض نفسانی که مستلزم حرکت اند بهبوت و نصب
پس آنها ضروری باشند لکن بما موقوف علیها وجوداً ضروری و وجه اضطرار
بسوی سکون نفسانی نیز آنست که روح لطیف حاصل تحلیل ست اگر دایم متحرک
باشد تمامه تحلیل می یابد پس حاجت بسکون ضروری باشد تا روح انقدر که
از حرکت خارج شده دیگر پیدا آید و بیهوده نماند که حرکته روح بسوی خارج میشود
یا بسوی باطن و در هر دو صورت یا دفعة میشود و حرکت یا بکل اندک چنانچه مولف گفته
یا بعضی اخیر آلات آلی خارج البدن پس بعضی از امور نفسانی ست که حرکت میدهد
اخیر آلات غریزی روح را بخارج بدن اما دفعة کالغضب و الفرح یا بکنار کی چنانکه
غضب و خوشحالی اما قلیلا قلیلا کاللذت یا اندک اندک چنانکه لذت از هر حس که
حاصل شود و منها ما یحرک الحرارة الی باطن البدن و بعضی از آن امور نفسانی ست

گاه حرکت میکند بحرارت غریزی بسوی داخل بدن اما بدفعه چنانکه در خوف یا بیکبارگی همچون ترس یا

قلیلا قلیلا چنانکه در حزن و یا اندک اندک همچون اندوه و همچنان حرکت او از مرکز الی داخل

و از داخل الی خارج چنانکه در غضب و از جمله خوف و بعضی از آن امور است که حرکت میکند

[illegible] بیکبار بداخل و بیکبار بخارج همچون غضب که با خوف یار بود و [illegible]

[illegible] متعلق بامور نفسانی ملایم و قوی است چون فرح مفرط یا منافر [illegible]

قوت غایت قوی است چون در غضب مفرط و درین دو صورت روح دفعة حرکت

میکند بخارج و اگر آن امر ملایم غیر قوی است چون فرح غیر مفرط و لذت غیر مفرط درین

صورت حرکت میکند روح بخارج و مراد از غیر مفرط [illegible] است [illegible]

غایت قلت که وی اعتدال [illegible] و اگر آن امر منافر قوی است همچون فزع مفرط

شد درینصورت حرکت میکند روح بداخل دفعة [illegible] من القلب [illegible]

مفرط اگر مرکب با فرح شود چه اگر فزع با فرح یار بود حرکت بداخل [illegible]

بتحلل میشود و اگر آن منافر غیر قوی است چون غم درینصورت حرکت میکند بداخل

اندک اندک چه که درین حالت [illegible] موذی [illegible] حصول [illegible] دیگر نمانده

و توقع مقاومت [illegible] و اگر آن امر مرکب از ملایم و منافر باشد همچون غم که

[illegible] و خوف همچون خجل که مشتمل بر فزع و فرح است درینصورت حرکت میکند

روح در یک وقت بداخل و در یک وقت بخارج و اگر قائلی گوید که حرکت جسم در یک

وقت بدو جهت مختلف محال است پس این گفتن درست نباشد گوییم وقت زمانی

گویند که قابل تجزی باشد [illegible] پس حرکت جسم در یک [illegible]

نباشد لیکن حرکت بدو جهت در یک آن [illegible] محال عقلی است و [illegible]

که بعضی شراح بر شیخ کرده اند در قانون مرتفع میشود بتامل و تدبر [illegible]

الفاظ [illegible] امور نفسانی اند گفته آید [illegible] که از [illegible] عارض میشود اما

غضب کیفیتی است نفسانی که بمصاحبت او حرکت میکند روح بخارج جهت طلب انتقام

از موذی و فرح کیفیتی است نفسانی که بمتابعت او حرکت میکند روح بخارج جهت [illegible]

بسوی

بسوی بلند و نوع کیفی ست نفسانی که بمصاحبت او حرکت کند روح باطل بدان
خوف سودی خواهد ان سودی و تعصی بود خواه بکلی انچه واقع ست تعدیه او بای میشود
و انچه متخیل ست تعدیه او بی بعین میشود و سعی نوع ترس و ترسیدنست و هم کیفی ست
نفسانی که بتبع او حرکت میکند روح بباطل بدان از خوف سودی یا تعصی و هم
حزن میگویند و ترجمه وی اندوه ست و هم کیفی ست نفسانی که بتبع او حرکت میکند
روح و حرارت غریزی باطل بدن و بخارج بدن بهر نباتی که بر سد ثانی که
از و متوقع بود و نوع انتظار تیز پس هم مرکب باشد از رجا و خوف و هر کدام که غالب شد
بر فکر حرکت بنماید بعضی بنسبت آن پس اگر جهت وقوع خیر غالب باشد حرکت میکند
بخارج و اگر جهت شر غالب باشد حرکت مینماید بداخل لهذا گفته اند که هم بعضی از هیئات
بخیری جاذ فکریست و گفته اند گاه باشد که از هم عارض شود غضب و حزن مانند
غضب سبب بعد و نفرت مطلوبست که در صورتی که دشوار و روح بظاهر جهت
طلب تدارک و بعده چون خود را میکرد از نفرت ترک یا میکرد و باطن
شانست و مجرد ان شد پس حرکت مختلف پدید می اید و از اینجا نه نفرت فرق تو هم
و هم مستقبح شده زیاده بران نیز گفته شود تا هیچ چیز غایب از ما گاه چیزی
نه ضروری از دست برود یا بدان رسیده شود یا بکاری کرده واقع شد و اینجا
که منع بدان و ملامت بران و مکافات ان ممکن نباشد بدین سبب دریغ
پدید می اید این را هم گویند و هر گاه با تمام کاری اهتمام کنند نه حصولش متیقن
و نه غیر حصولش بچیزی حایل و موصوف شده که وقوع او یقینی نباشد و بدین سبب
پدید می اید این را هم گویند بالجمله مطلوب بخاطب نرسیده و امر روان نیست یا فوت
شدن باشد و ممکن حصول بود و بدو حصول ندان متعلق و زیاده باشد خلاف مطلوب که هم
که ممکن الحصول باشد اگرچه بدشواری بود و میل کیفی ست نفسانی که بتبع او حرکت
میکند روح و حرارت غریزی باطل بدن تدریج پس حرکت مینماید بسوی خارج
و این از قبیل شجاعت ست و در مشرب نوشته که خصلت از خطاء عامه ست و صواب آنکه

خلقه کرده یا خجل از همچنین که حرکت روح یا بطرف خارج میشود یا بطرف داخل و بالذات
که حرکت خون لازمه است پس هر سوی که روح متحرک میشود حرارت بدان سو دوید و میکرد
بطرف مخالف برودت بقصان الدم و الروح و الحاصل الغرض عمده بالجمله افراط حرکت
روح هر داخل باشد یا خارج قاتل و مهلک است امده جهة هلاکت از حرکت روح بخارج است
که هرگاه اکثر روح بیرون میل نماید و قدری اندک در درون بماند ان اندک بهر ای ضرب
غلبه که در باطن بواسطه شدن متخلخل میکرد و منبسط میشود تا ملاکند و بدین سبب قوت روح
بضعف میگراید و تبدیر بالبرن کفایت می نماید بالضرورة باطن سرد میشود و از بخارج بیرون
کرده بود بیا بر احتد او فرج تبخیل میاید و چون از باطن بدو منقطع شده لامحاله
بظاهر بسبب برودت طاری میشود و حادث میگردد و تشنجی و موت چنانچه در زکام
مفرط و ضعف مفرط مشهود است لیکن موت در فرح بیشتر واقع میشود و سبب منضبط
مفرط و لیس است که در غضب حرکت روح نمیشود بلکه مانعان خون دل و باحصول
قوت تطلب بمقام زیرا که طلب بمقام بالضعف قوت صورت نبندد و چنین
باشد مستحیل است که غضب بتشنجی انجامد فضلا عن الموت و انما یقع نادرا و وجه بلاش
از حرکت روح بباطن این است که چون خون و روح بباطن میگرایند بافراط اختناق
در مجاری می افتند بنابر شدة احتیاج و انحصار روح و خون بالضرورة حرارت
غریزی منطفی میگردد و باطن سرد میشود و ظاهر تیز سرد میگردد و لانصراف الروح
و الدم عنه پوشیده نماند همچنانکه افراط حرکت ضرر میرساند افراط سکون نفسی
ضرر میرساند بنابر حدوث برودت در بدن و بلاوت در دهن زیرا که موجب
سخونة دونکا حرکت و حرارت و لطافت روح است لهذا اصحاب خون
غلیظ عدیم البلاوت میباشند بالجمله هر امری که حکیم مطلق موضوع خود و آلات حکمت
گردانیده از این قبیل است که مذکور میشود و میاند که در محققان بانبات
رسیده که کاهی منفعل میگردد بدن از هیات نفسانی که غیر غضب و فرح و حزن و
فزع و هم و خجل است و نظیر این هیات صورة تصورات نفسانیست که آثار امور طبیعیه

نمایند و اشتغال نیست که [illegible] اسلاف [illegible] ساخته اند میگویند
تصور [illegible] که باشد از سبب صدق و او شبهه و فهمیدنست و صدق
نه گویند [illegible] و اما الذین [illegible] فی المعرفة فلا یعلمون ما انکار ایشان را
معبود و نفی دین [illegible] آید و چهره دقایات [illegible] از ذات
دیگران و [illegible] محبت باشد پوشیده [illegible] که
که وقت [illegible] قبیح [illegible] باشد
قرینه که از این مشکوک [illegible] مشابه همان شخص [illegible] شد و در [illegible]
زیرا که تصور نفسی در تیر [illegible] تصرف میتواند کرد [illegible] است که
چون [illegible] منقبض [illegible] میشود [illegible] کشته میگردند و همچنان کسی
که [illegible] باشد و دیگری [illegible] پیشه [illegible] آید [illegible] کسی
که [illegible] باشد [illegible] چیزهای [illegible]
[illegible] گرده [illegible] احمر و اسود [illegible]
همین قبیل است [illegible] تصور [illegible]
باشد و تغیر عظیم [illegible] عشاق است که [illegible] عاشق [illegible]
باشد و مشرف بهلاک گردانیده و چون بهمان روی دوست [illegible] دید و شیفته شود و بصلاح
آید و استقامت در مزاج پدید آید و اینجمله است که تصور صحت کند یا تصور مرض [illegible]
که این تصور متصل شود پس البته بر طبق آن صحت یا مرض حقیقة عارض گردد و در قصه اطفاء
نار در مثنوی مولوی علیه الرحمة و الغفران خوانده باشی و از اینجمله است که شخصی بر موضع ضیق
[illegible] صعودی بسقوط میشود و کسی را که سقوط متصور باشد و اگر [illegible] بر ریسمان
که در هوا بسته اند مشی میکنند چنانچه در بازیگران [illegible] است [illegible]
[illegible] و اندیشه [illegible] غایت [illegible]
[illegible] متفاوت الدرجات می باشد کما هو ظاهر عند [illegible]

الاسباب الممرضة فصل سیوم از مقاله سیوم [illegible] احداث [illegible]

یعنی سبب مطلق را بجهت این معنا گفته شده و اینجا ... تعلق ... گفته‌ایم
وینقسم الی ثلثة اقسام و منقسم میشود اسباب ... به سه قسم بادیه و سابقه و
واصله یکی ازین اسباب بادی است دوم سابقه و سیوم واصله و وجه حصر درین
سه است که سبب از دو حال بیرون نیست یکی آنکه بدنی نباشد و آنرا بادی
دویم آنکه بدنی باشد بدنی بالاستقلال منحصر است در خلطی و مزاجی و ترکیبی و سبب بدنی
نیز دو گونه است یکی آنکه ایجاب کند حالت را بواسطه و آنرا سابقه گویند و دوم ایجاب حالت
کند بلا واسطه و آنرا واصله گویند و وجه ... نیز گفته آید فالبادیة هی التی لا تکون خلطیا
ولا مزاجیا ولا ترکیبیا پس سبب بادی آن است که نباشد خلطی و مزاجی و نه ترکیبی بل یکون
اما من الامور الخارجیة مثل الحار والبارد ... یا باشد امری از امور خارجی
چون هوای حار که احداث صداع کند و هوای بارد که ایجاب استرخا ... نماید
او من الامور النفسانیة کالغضب ... یا باشد امری از امور نفسانی همچون غضب که موجب
سخونت ارواح شود و ایجاب تپ نماید و ازین قبیل است دیگر امور نفسانی
که موجب حمی و بحران شود و شک نیست که نفس غیر بدن است پس آنچه از جهت نفس واقع
گردد ... باشد و همچون امور خارجیه بود در غیر بدنی بودن بجمله امور خارجی و امور
نفسانی را بادی گویند و اینها را بادی گفتن محتمل سه وجه است یکی آنکه امور مذکوره در ابتدا
حادث شده ... الظهور ... طبیب و چه ... بادی گویند و برین تقدیر
که بادی مشتق از بدو باشد بضم موحده و سکون دال مهمله و واو موقوف بمعنی
ظهور دویم آنکه امور مذکوره لامحاله خارج از بدن اند همچون بادیه خارج از مدینه از جهت
به بادی مسمی شده و برین تقدیر باید که مشتق از بدو بود بفتح موحده و سکون ... بمعنی
و فتح دال مهمله و الف بمعنی صحرا سیوم آنکه امور مذکوره بیک ... که مبدا امراض اند ... که
اسباب بدنیه همچون امتلا ... اسباب خارجیه دارند همچون
اغذیه کثیره و فساد اهویه و مانند آن پس اینها را بادی گفتن ... که برین جهت باشد
و برین تقدیر باید که مشتق از بدء باشد بفتح موحده و سکون دال مهمله و همزه موقوف

بمعنی

ف ا

معنی ابتدا [illegible] سبب بادی عام است که ایجاب حالت بواسطه کند همچون طعام
کثیر که واجب کند امتلاء را و امتلاء واجب نماید مرض را یا بی واسطه کند همچون
حرارت هوا که موجب صداع شود و در صورت اول میان سبب بادی
که تکثیر طعام است و میان مرض امتلاء واسطه شده و صورت ثانی در سبب
و مرض هیچ واسطه نیست حاصل آنکه درین سبب غیر بدنی و مرض واسطه باشد
یا نه آن سبب را بادی گویند بخلاف سبب بدنی که اگر در وی و مرض واسطه باشد
آنرا سابقه گویند و اگر نه واصله خوانند چنانچه میگوید والسابقة وهی الاسباب البدنیة
التی تکون بینها وبین المرض واسطة و آن اسباب بدنی است که میباشد میان وی
و میان مرض واسطه والواصلة وهی الاسباب التی لا تکون بینها وبین المرض واسطة
و واصله آنست که نباشد میان او و میان مرض واسطه مثال السابقة الامتلاء للحمی
مثال سابقه امتلاست مر حمی عفنیه را زیرا که امتلا واجب میکند تب عفنی را بواسطه
عفونت و تب را بعفنی از آن مقید ساختیم که حمی یوم که از امتلا میشود [illegible]
امتلا سبب واصله است زیرا که در وی و در تب مذکور واسطه نیست کما لا
یخفی و مثال الواصلة العفونة التی تلزمها الحمی و مثال واصله عفونت است که لازم
است آنرا تب عفنی زیرا که در عفونت و تب واسطه نیست و همچنان امتلا که احداث
حمی یومیه کند واصله باشد مر مرض را چنانچه گذشت [illegible] سبب فاعلی را بر
سبب تقدم زمانی است و برین تقدیر هر سبب مذکور را سابقه میتوان گفت
لیکن از آنکه سبب غیر بدنی بادی مسمی شده و قسمی از بدنی بواصله لاتصاله
بالسبب قسم دیگر از بدنی را باسم عام که سابقه باشد مسمی ساخته و باید دانست
همچنانکه مرض را سه سبب میباشد صحت را نیز سه سبب است مثال سبب بادی
صحت غذا موافق است و مثال سابقه او بفتح نام و مثال واصله اعتدال مزاج
و ترکیب و بداه الاسباب اما ان تحدث سوء المزاج او مرض الترکیب او تفرق
الاتصال و این اسباب ثلثه یا آنست که پیدا میکند سوء مزاج را یا مرض ترکیب را

ف ه

بتفرق اتصال را دیا[illegible] انشا که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
فارغ هر گاه فارغ شد مولف از بیان اسباب [illegible] [illegible] [illegible]
وخراش شروع نمود در ذکر اسباب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
بین فقول ان [illegible] الغرض [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
بیج [illegible] جالینوس [illegible] [illegible] الاعتدال [illegible] حرکت [illegible] [illegible]
[illegible] قلیلة [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] برودت [illegible]
تحلیل [illegible] عام است که حرکت نفسانی بود یا بدنی چنانچه میگوید [illegible] [illegible] این
که ان حرکت نفسانی است که الغضب همچون غضب و باید دانست که [illegible]
[illegible] است اما دیگر امور نفسانی احوال انها [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مختلف
میباشد [illegible] [illegible] المبالغة فی الریاضة [illegible] [illegible] همچون مبالغه در ریاضت و در
[illegible] مبالغه [illegible] مفرط مقصود است زیرا که [illegible] [illegible] باعث [illegible] میشود
از کثرت تحلیل و ملاقات حرارت بالفعل دوم ملاقات حرارت بالفعل [illegible] [illegible]
حرارت [illegible] مفرط مراد است زیرا که مفرط برودت [illegible] و ملاقات [illegible] [illegible]
سوم ملاقات حرارت [illegible] بالقوة و مثال و تناول غذا یا دوا بود که بالطبع گرم باشد
و ادویه [illegible] استعمال کردن بر خارج بدن [illegible] [illegible] [illegible] دانست که
دوا گرم داخلا یا خارجا سخونت می بخشد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ظاهر عضو اگر مفرط بود موجب برودت باطن میگردد بنا بر جذب خون [illegible]
لان السخونة تجذب الدم علی محلها و تکاثف المسام و [illegible] [illegible] [illegible]
کثیف شدن مسام است زیرا که [illegible] مسام باعث احتقان حرارت [illegible]
میشود و همین [illegible] حرارت میگردد و [illegible] تکاثف خواه ملاقات [illegible]
بالفعل بود چون [illegible] برف و هوای سرد و غسل آب سرد خواه ملاقات
[illegible] [illegible] چون غسل [illegible] [illegible] [illegible] ملاقات چیزی [illegible] چون
طین و خواه چیزی دیگر که حقن حرارت مینماید اما استعمال سردات بر ظاهر اگر [illegible] بود

باشد
اعتبار

باطن را

بعضی از آنها هم دمیسازد و کمال التحقیق در بعضی نسخها دانسته و علم مرقوم شد و بعضی سبب
چیزهای می تکاثف است [illegible] و [illegible] دیده [illegible] است که در مصورت [illegible]
با عام باید داشت و [illegible] تکاثف لازم است و تکاثف
[illegible] لازم و معنی شده و [illegible] جسمی است و در عروق [illegible] که مانع [illegible]
فضول طبیعی کرده و از نشر و دمی بود [illegible] شده [illegible] هم [illegible] تکاثف [illegible]
باشد و همچنین [illegible] عطف تفسیری باشد نه عطف حقیقی چه عطف حقیقی
آنست که در معطوف و معطوف علیه مغایرت باشد معنی و العفونة و سببیت
[illegible] سخونت عفونت است زیرا که عفونت همچنانکه حادث میشود از حرارت غریبه
تولید حرارت غریبه نیز مینماید و علت حدوث عفونت حرارت ناریست که
بر رطوبت که در [illegible] مستولی کند و حرکت و [illegible] حرکتی غریبه پس رطوبت
[illegible] فاسد شود و بهیئتی که قابل صلاح نماید [illegible] پس [illegible]
عفونت شود در [illegible] یعنی [illegible] نوع [illegible] در مثال خون
کنده شود و اخلاط دیگر بعد کنند [illegible] هم همانست که بود مگر آنکه شده و حرارت
عفونت باحتراق نجامد که در نصوص است که خلط که شد سوداء میگردد و از
نوعیت خود برمی آید و این خبری دیگر است از بحث عفونت خارج [illegible]
حمیات گفته آمد آنکه از این بعضی گفته اند که [illegible] و موی [illegible] بود [illegible]
خون چون عفن شود و لطیف آن جمع اگردد و کثیف ردی شود و [illegible] منقول
که [illegible] بطلان [illegible] باجمله هرگاه رطوبت گرم میشود و عفن میگردد و بخار [illegible]
از وی جدا میشود و اعضا را که مجاور وی است گرم میسازد و اشتعال [illegible]
[illegible] پس عفونت لامحاله سبب سخونت میگردد و اسباب المرض [illegible]
نافعه و تشبیهای [illegible] برای [illegible] سرد هشت است ملاقات برودت بالفعل [illegible]
[illegible] است که بالفعل سرد بود همچون هوا سرد و آب سرد و این [illegible]
[illegible] اسباب برودت اند لیکن بالعرض احداث سخونت نیز مینمایند لحقن حرارت

وگذشت مسام چنانچه در اسباب مسخنه شمرده شد ملاقات مبرده بالقوه و دیگر تنقیه

رسانده نیست که بالقوه سرد بود همچون افیون و اطلیه که بالفعل سرد باشد اگرچه بالفعل

حار بود و مشابه از نقطه ملاقات مفسدات و نیست بمهوات سبب تطفی حرارت ظاهر بدن شود و دیگر

آن اشنه ظاهر بدن گرد شد و بر تقدیر عدم میل سبب موقف بمهوات باطنی را در اسباب مجمده

بنا بر وضوح خواهد بود و دیگر هرگاه ملاقات مبرده و مرخاه ظاهر بدن مجمدند بدین است که در

آن در باطن لامحاله سردی خواهد کرد و متوان گفت که ملاقات عام باشد خارجی و داخلی

و در صورت تحلیل دیگر حاجت نیست قلة الاکل فی الغایة سوم کم خوردنست نهایت

یعنی بسیار کم خوردن و ظاهر است که غذا چون کم خورند بعوض مطلوبات

کفایت نخواهد کرد و تحلیل رطوبات باعث نقصان حرارت غریزیست و موجب

ازدیاد برودت نیز که حرارت بمنزله سراج است و رطوبت بمنزله زیت و چون زیت

بجهت آنکه حافظ سراج میشود من حیث الذات قطع نظر از عوایقات که لک حصول رطوبات

حامل ماده حرارت نباشد و وجه دیگر در صورت قلة اکل حرارت بتحلیل رطوبت

بدنی میگراید و افنا آن مینماید و گذشت که افناء رطوبت را افناء حرارت لازم است

و افنا هم سرد لامحاله ذلک افشاء اغذیه که از وی خون کثیر متولد نشود و رهکاه قلة اکل است

والافراط فیه چهارم افراط و خوردنست چه در صورت سبب تخمه و امتلاء حرارت

عاجز میشود از هضم و مختنق گشته منطفی میگردد و بالضرور زیاده میشود برودت و نظیر

اضرار افراط زیت است مر سراج را و التکاثف المفرط پنجم کثیف شدن مسام است بافراط

رسیده آنکه در این صورت بنا بر اجتماع ابخره و ادخنه کثیره مختنق میگردد حرارت تا منطفی

میشود و سرد میشود بدن بجهت اعضائی اقتضا بدانند که تکاثف بالذات سبب حرارت

بالعرض سبب برودت و الحرکة المفرطة ششم حرکت با افراط است و قید مفرطه

که حرکت چون بکثرت باشد هرچند فی الحال مسخن باشد لیکن در مآل مبرد است

بنا بر تحلیل حرارت و عام است که حرکت بیام مخاص عضو بدنی بود و چون

و نفسانیا نفسی بود چون غضب و مانند آن طبیعی بود چون غیظه و بدانند کرده

معادن

متعادین فرقی که دو بدیهی متعادین ست افراط نیست پس هم تبه افراط اجوبه
که حسبت قوه و ضعف مزاج و اعتیاد و غیر اعتیاد مختلف میباشد و چون معلوم شد
که افراط حرکت نباید شد تا سخونت اعدات برودت میکند و ناچار باید دانست
که غذا مسخن باید چنان بکند و بدستوری و از مسخن که از خارج استعمال کنند چنان
منضبط باشد تا بر تحلل مساوی و حدت حرارت طبیعی و شهوات کل اعدات برودت
بنماید بنحوی که ذکر یابد آن کمتر باشد و ازین قبیل ست ملاقات مسخنات دیگر
چون حرارت آب و هوا و ماکه افراط همین عمل دارد بی که بالطبع حار بود و همان
خمات ولیکن دیده شده که مستعمل شود و بداخل و عضوی که در بدن افتد افراط
این هر دو را صاحب نفسی گفته و هی و تبرمذ را و ما از کلام صاحب موجز خان
معلوم میشود که اینهم باعث برودت باشد زیرا که وی گفته هر چند تسخین کند افراط
بهر دست سخونت او بالفعل باشد یا بالقوه و حق همین ست و آنچه در نفسی نوشته
که تبرید او دیر مشعر و بدعارضه و تبرید عفونتی و هی ندارد و چون نیکت تامل کرده میشود
هیچ وهی در عدم منضبط بودن چه پدید می آید زیرا که افراط حرارت غریزیه بواسطه
تحلل رطوبت غریزی ضعاف حرارت غریزی میکند ضعفش بهر دست و
باعث احداث حرارت غریبی تمام ست که هر چه باشد مستعملا کان فی المزاج او الغذا
او مسخن چون وهی قابل ست که افراط سخونتش برودتی می آورد عیب نمیباید کرد و
تبرید دوا مکوله حار یا حرارتی مخفی نماند و اگر غذا طاهر ست که تسخین غذا بهم دانسته
ست بهر که از غذا مسخن غذا دوا نمی مراد ست لامحاله زیرا که در غذا مطلق
افراط تسخین صورت نمی بندد چنانچه در محتشش و حضوض گذشت و اگر گویند از غذا
مسخن هم او سخونت بالفعل ست گوییم تناول غذا که بالفعل مفرط الحرارة باشد
من المتعذر است و خارج از موضوع حال انسانی و بر تقدیر تسلیم یعنی در دوا
مشروبه که بالفعل حار باشد تیز حاصل میتواند شد از جمله امتیازی منهما اصلا نیاید
غذا باشد یا دوا چون حرارتش مفرط بود در آخر دی هم برودت میکرد و کذلک

عفونت میشود بخار صعب است ماده گرمی شود و این قبیل است و السکون المفرط فیهم
سکون مفرط بجهت قوی بنا بر کثرت رطوبات فضلیه محرق شده باشد و حرارت غریزی
و امداد شده و حرارت منتشر شده و انفتاح مسام یعنی گشاده شدن مسام با فراط است
از هر سبب که باشد و مکشوف شد که چون مسام مفتوح شود حرارت غریزیه تحلیل می یابد
و محدث برودت میشود و اسباب المرض الیابس اربعة و سببهای بیماری
خشک چهار است ملاقات یابس بالفعل یعنی مصادفت چیزی که بالفعل خشک است
همچون ... و هوای حار و از جمله است ... در رمل و استعمال میاه قابضه و یابس بالقوه
و دیگر استعمال چیزیست که بالقوه خشک باشد و عامست که ذاتا مستعمل شود یا خارجا
و قلة الاکل یعنی سوم تقلیل طعام است اگرچه بسبب ضعفی یا ضرورتی بود زیرا که بی غذا
جهت نقصان بدل ما یتحلل رطوبات بدن تجفیف میکند و از این جمله است غذا
غذائی که غذائیت وی کم بود و اگرچه کثیر الغذا خورده شود یا غذائی خورده شود که
غذائیت وی کثیر باشد لیکن بنا بر ضعف معده و جگر در هضم کمتر آید یا استفراغ شود
و الحرکة المفرطة چهارم حرکت با فراط است هر گونه که باشد بدنی یا نفسانی طبیعی
تحلیل رطوبات میکند و نظر بحرکت طبیعی سهر است و سهر هر چند غیر طبیعی است لیکن
چون نوم یقظه است که بالطبع واقع میشود از اطبا طبیعی گویند گفته شد که سهر
منافیست نوم را و سکون و اسباب المرض الرطب اربعة و سببهای بیماری
تر چهار است ملاقات مرطب بالفعل یعنی ملاقات چیزیست که مرطب باشد
فی الحال چون هوای معتدل و استحمام بآب شیرین که شدید السخونة نباشد و بعد هضم
طعام و بالای طعام واقع نشود و ملاقات مرطب بالقوة و دوم ملاقات مرطب است که
بالقوة ترطیب کند همچون ادویه که بالطبع مرطب باشند و غذاهای بدن مستعمل
گردند و مرطبات میشوند و غذا باشد یا دوا ... همچنان از تحت اسباب
برودت معلوم شده و کثرة الاکل یعنی سوم فزونی خوردن است و ظاهر است که از
بکثیر غذا الجزء رطب بیشتر متولد میگردد و چهارم است که ... و دیگر ... آن ...

کالعلم از دو چیز مرکب نیست اما از ابدان هست یا بود البدن در صورت اول تولد

نون افتدن چه در شود [illegible] تولد بلغم و خون [illegible] مانند مطبخ [illegible] و وجه دیگر

در ترطیب آلات که گفته [illegible] بسیار مهم است [illegible] که حرارت غریزی [illegible] باقی باشد و مقرر

است که ابدان مستعدی بدان را [illegible] مستعدی میگردانند والسکون المفرط چهارم سکون

مفرط است اما ظاهر است که بسبب سکون رطوبت بسیار جمع آید و بدن را مستعد

تحلیل کم حرکت و اسباب میگرداند مهم است [illegible] از فضلات و کذلک استعمال

منفعات [illegible] تحلیل [illegible] مانع الترطیب رطوبت [illegible]

چون اسباب [illegible] مفرده ذکر شد از ترکیب مکانی آن اسباب امراض آلیه و مرکبه

[illegible] گفت [illegible] حرارت که رطوبت جمع آید یا [illegible]

مرکب شود یکی [illegible] اسباب [illegible] یکی [illegible]

فاعل [illegible] طول [illegible] قابل [illegible] اینجا اسباب

سوء ترکیب تمام شد اکنون اسباب سوء الترکیب بیان میشود چنانچه گفت و نتکلم

اسباب امراض الترکیب [illegible] آنکه تکلم میکنیم در سببهای مرض ترکیب [illegible] از انکه مرض ترکیب

چهار گونه بود مرض خلقت [illegible] و مقدار [illegible] و وضع [illegible] ابتدا کرد به بیان اسباب

خلقت و چون [illegible] فساد شکل مرض مجاری [illegible] مرض [illegible]

[illegible] اسباب فساد شکل [illegible] گفت اما فساد الشکل اما سببهای فساد شکل [illegible]

از مجاری طبیعی دو گونه است یکی آنکه در اصل خلقت واقع شود و اصل خلقت زمان

بودن جنین است در رحم [illegible] در هنگام آنکه [illegible] کرد و از اسباب

باطنه و بعد تولد همراه باشد و از مرض خلقی گویند و دوم آنکه غیر خلقی باشد و اسباب هم

گفته آید اما آنچه خلقی است [illegible] دو گونه است یکی آنکه از جهت قوت بود چنانچه میگوید فهو اما

قصور القوة المصورة [illegible] فساد شکل یا قصور قوة مصوره است

با آنکه ضعیف شود و بدان سبب نتواند که [illegible] منی را صورت عضو [illegible]

[illegible] منی باشد او المادة [illegible] یا قصور [illegible] ضعف مصوره است یا آنکه [illegible]

[illegible] و منی پیش [illegible] که جهت نطفه را [illegible] شده [illegible]
[illegible] عضو [illegible] تمام شده [illegible] که [illegible]
[illegible] و این [illegible] و گونه [illegible] اول [illegible]
[illegible] شده [illegible] آنچه باید [illegible]
[illegible] و [illegible] آید [illegible]
[illegible] از [illegible] اگر [illegible] شده باشد [illegible]
[illegible] آنچه [illegible] الا [illegible] و [illegible]
[illegible] از [illegible] باشد [illegible] و [illegible]
[illegible] که حقیقت باشد یا مجاز [illegible]
[illegible] بر [illegible] حمل [illegible] آید [illegible]
[illegible] اول [illegible] میشود [illegible] اگر [illegible]
[illegible] اعضا [illegible] و [illegible]
[illegible] و [illegible] اطفال [illegible]
[illegible] اگر [illegible] و این [illegible]
[illegible] ولادت [illegible] چنانچه [illegible] عند الخروج [illegible]
[illegible] است که واقع میشود و وقت بر آمدن طفل [illegible] نباشد خروج بر سبیل
طبیعت خروج طبیعی و در بیان [illegible] گذشت [illegible] که چون طفل [illegible]
وضع [illegible] بر آید مثلا [illegible] آید یا [illegible] و مانند آن اغلب است که [illegible]
و [illegible] از [illegible] و باشد [illegible] خروج [illegible]
اعضا [illegible] در رحم [illegible] هلاک شود [illegible] آنکه [illegible] ولادت [illegible]
[illegible] واقع [illegible] الطفل [illegible] است که [illegible] میشود [illegible] طفل [illegible]
و معلوم است که چون طفل را از اعضا [illegible] و [illegible]
[illegible] البته [illegible] در اعضا [illegible] و [illegible] الا [illegible]

[illegible]

تشنج بر عارض گشته از ضرر بیماری است که واقع میشود و بر مزاج بحران سقطه یا ضربه
و افسرده اعصاب همین است یا دلماره الی حرکته قبل [illegible] الاعضا یا [illegible]
سستی و گرمی تسکین از سخت شدن اعضا چه در بعضو رست ممکن است که تشنج
بعض اعضا نشود و [illegible] برخی [illegible] چون از نفخ و شکل فالج شده
تشنج میکرده و اسباب آن از تنگی مجاری و از آنکه مرض مجاری [illegible] است
[illegible] انسداد و اسباب این هر سه علیحده بیان میکنند چنانچه گفت و
از اسباب تشنج امتلای مجاری اما سببهای فراغی [illegible] اما ضعف [illegible] سکته یا ضعف
و سکته [illegible] ظاهر است که چون [illegible] بقوه خود نماند در تشنج [illegible] استمساک [illegible]
[illegible] اعضو [illegible] دافعه [illegible] شدن [illegible] میکرد [illegible]
[illegible] مجری [illegible] میشود حتی که تشنج [illegible] که [illegible] میرسد که [illegible]
[illegible] میکرده [illegible] و تشنج میکرد و [illegible] چنانچه در مرض مجاری [illegible]
[illegible] امکان [illegible] مجاری [illegible] و اسباب [illegible] سکته [illegible] است
[illegible] الدافعه [illegible] حرکت قوی است از دافعه [illegible] است که چون
[illegible] حرکت کند [illegible] عضو واقع می شود [illegible] که [illegible] اجزا عضو [illegible]
[illegible] سمت [illegible] مجری [illegible] هر دو [illegible]
[illegible] سکته یا مرض تشنج [illegible] قوت دافعه [illegible] ادات ادویه مفتحه
یا ادویه [illegible] که استعمال نموده شود چون [illegible] و [illegible] بدان
[illegible] مجاری [illegible] مرتبه [illegible] است [illegible]
و [illegible] است [illegible] هر دو [illegible]
[illegible] مرض [illegible] اسباب
[illegible]
[illegible]
[illegible] مجاری [illegible] و وقوع [illegible] مجری [illegible]

پهنی پیوسته و مجری را عارض شده که بسبب آن [illegible] است و همچون جراحتی که
در مجری بود التحام [illegible] است که سنگ ریزه [illegible] بالذات غریب
[illegible] یا ورم است [illegible] همچون [illegible] که زائد [illegible]
[illegible] شده باشد [illegible]

است [illegible] غریب [illegible] مجری [illegible]
[illegible] که باشد التحام [illegible] با هم آمدن [illegible]
[illegible] باشد انطباق مجری با هم پیوستن مجری است و
انطباق از سه وجه است چنانچه میگویند مجاورت ورم یا ضغطه [illegible]
که ضغط کند عضو مجاور را و تنگ سازد فضای او را یا تقبض بود [illegible]
[illegible] مفرط [illegible] جمع میکند اجزای مجری را با هم [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] قوه ماسکه [illegible]
ماسکه زیرا که ماسکه چون قوی گردد جمع می سازد اجزای عضو را زیاده [illegible]
بالجمله مجاورت ورم و تقبض [illegible] از اسباب انطباق اند و التحام
مجری را التحام [illegible] از اسباب انسداد اند [illegible]
اسباب [illegible] مجری را [illegible] اسباب [illegible] مجری [illegible]
و معنی هر واحد گذشت اکنون اسباب مرض [illegible] که چهارمی قسم مرض [illegible]
ذکر میشود و اسباب خشونت اند سببهای ناهمواری و درشتی سطح عضو
[illegible] مانند [illegible] کاهی [illegible] باشد از اندرون بدن [illegible]
[illegible] قطع کند [illegible]
واقع اند بر سطح عضو [illegible] از خارج [illegible] کاهی [illegible]
بدن [illegible]
[illegible] کنند بر [illegible] اسبابی [illegible]
عضو [illegible] کاهی [illegible] باشد [illegible]

زیادت [illegible]
و [illegible]
و مجری [illegible]

[illegible]

بدن و خطا هست که [illegible] بعضی عضو به بعضی عضو ملتصق شود و در [illegible] شوند [illegible]

[illegible] یکی باشد بالطبع و [illegible] سطح پدید آید و قد یکون من خارج [illegible]

[illegible] الشیء [illegible] بیرون موم که [illegible]

[illegible] ضعیف [illegible]

[illegible] اسباب [illegible]

و گفت و اما اسباب زیادة المقدار و العدد فالمادة [illegible] یعنی فزونی مقدار

و عدد و سبب زیادتی ماده است [illegible] یعنی غیر محتاج و عام است که ماده زیاده

بود یا بر چنانکه گفت اما الطبیعة [illegible] است یعنی ماده [illegible] شد فزونی کرد و دیگر مثل

او [illegible] و نظیرش [illegible] یعنی ماده

فزونی کرد و دیگر [illegible] بود و باشد [illegible] و چهار از زوائد او شده

[illegible] است اول مقدار و عدد او شده [illegible] جاذبه است و عام

که قوت جاذبه [illegible] کرد و [illegible] کند ماده را بیشتر از آنچه باید پس علت

[illegible] سخنان [illegible]

[illegible] شود و خطا هست [illegible] سخنان [illegible]

[illegible] حرارت غریزی [illegible]

[illegible] ماده [illegible] و اما اسباب نقصان العدد و المقدار

تا سبب نقصان عدد و مقدار من حیث الخلقة فنقصان المادة پس [illegible]

[illegible] خطاء القوة المصورة [illegible] خطاء قوة مصوره [illegible]

[illegible] که ماده [illegible]

[illegible] مقدار [illegible] شکل [illegible]

[illegible]

[illegible] نقصان [illegible] شکل [illegible]

[illegible] ماده [illegible] نقصان [illegible]

[illegible] تصویر [illegible]

با علاج زده راه بیرون نیست مگر آنکه او را معروف کند یک [illegible]
خاص نیست که [illegible] بعدم کردن علاج دیگر نقصان در عدد خواهد شد و دیگر آنکه اگر [illegible]
یکی از اصابع صرف کند با وجود تصغیر سایر حجم و [illegible]
از جنس نقصان در مقدار با ملاحظه [illegible] گشت پس معلوم شد نقصان خطا معلوم
شد [illegible] با شد و نقصان [illegible]
نقصان میکرده [illegible] عدم التئام [illegible] مقدار [illegible]
[illegible] نقصان [illegible] خطا معلوم [illegible] از اسباب نقصان
باعتبار ذات خطا است یعنی هر که [illegible] اگر [illegible] سبیل خطا
نقصان [illegible] نظر [illegible] جمهور [illegible]
نقصان میکنند چنانچه گفته شد که بعضی [illegible] از [illegible]
که عضوی که ماده [illegible] از خطا [illegible]
[illegible] نقصان پس [illegible] آنان [illegible] خطا [illegible]
سبب نقصان شده [illegible] نقص [illegible] شده و این سخن از مبحث
خارج است پس [illegible] باشند [illegible] اسباب نقصان خلقی [illegible]
سببهای نقصان که بعد خلقت از خارج واقع شود چون قطع و خرق یا [illegible]
[illegible] نقص اجزا [illegible] چون [illegible] بیان کرده [illegible]
[illegible] اسباب [illegible] الوضع [illegible] قسم چهارم [illegible]
و اما اسباب [illegible] الوضع [illegible] سببهای [illegible] عضو [illegible] عضوی
[illegible] عضو [illegible] عضو [illegible]
از شش قسم بیرون نیست چنانچه [illegible] اسباب [illegible]
کننده است که [illegible] و مانع [illegible] انبساط [illegible]
[illegible] عضو [illegible] شده [illegible] از آن [illegible]
کننده است که منع کند عضلات را از مطاوعت و حرکات ارادیه [illegible]

نان

[illegible] اعضای [illegible] که از [illegible] است تفرق

اتصال [illegible] از جهت اخلاط [illegible]

[illegible] که [illegible] تفرق اتصال کرده [illegible] اسباب [illegible]

[illegible] که از [illegible] مشتمل [illegible] عضو او متفرق [illegible] اجزا

از [illegible] خلط مرطب [illegible] پس حصول تفرق [illegible]

خلط [illegible] علامات [illegible] از خلط [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] حرکتی که خارج از مجری طبیعی باشد

[illegible] حمل آن [illegible] از امتلا [illegible] تفرق [illegible] حرکت

[illegible] امتلا است [illegible] حرکت غیر طبیعی زیرا که حرکت [illegible]

[illegible] عضو [illegible] تفرق [illegible]

[illegible] تفرق [illegible]

[illegible] اسباب [illegible] و اما من خارج یا اسباب تفرق [illegible]

از خارج [illegible] کالقطع [illegible] و کشیدن [illegible]

[illegible] این همه موجب تفرق گردد

چون [illegible] حمل اثقال [illegible] چون از اسباب [illegible]

میکند و علامات الفصل الرابع فی العلامات الدالة علی احوال البدن الانسانی من

جهة المزاج فصل چهارم از مقاله [illegible] است در بیان [illegible] که دلالت کند

بر احوال [illegible] از [illegible] مزاج [illegible] علامات

گفته آید [illegible] علامت [illegible] است که استدلال کرده شود از وی بر [illegible]

از علامات [illegible] صحت یا مرض یا حالت متوسط [illegible] علامت

دلیل [illegible] متقاربند [illegible] نزد محققان علامت

اعم از دلیل [illegible] عارض [illegible]

[illegible] مرض است [illegible]

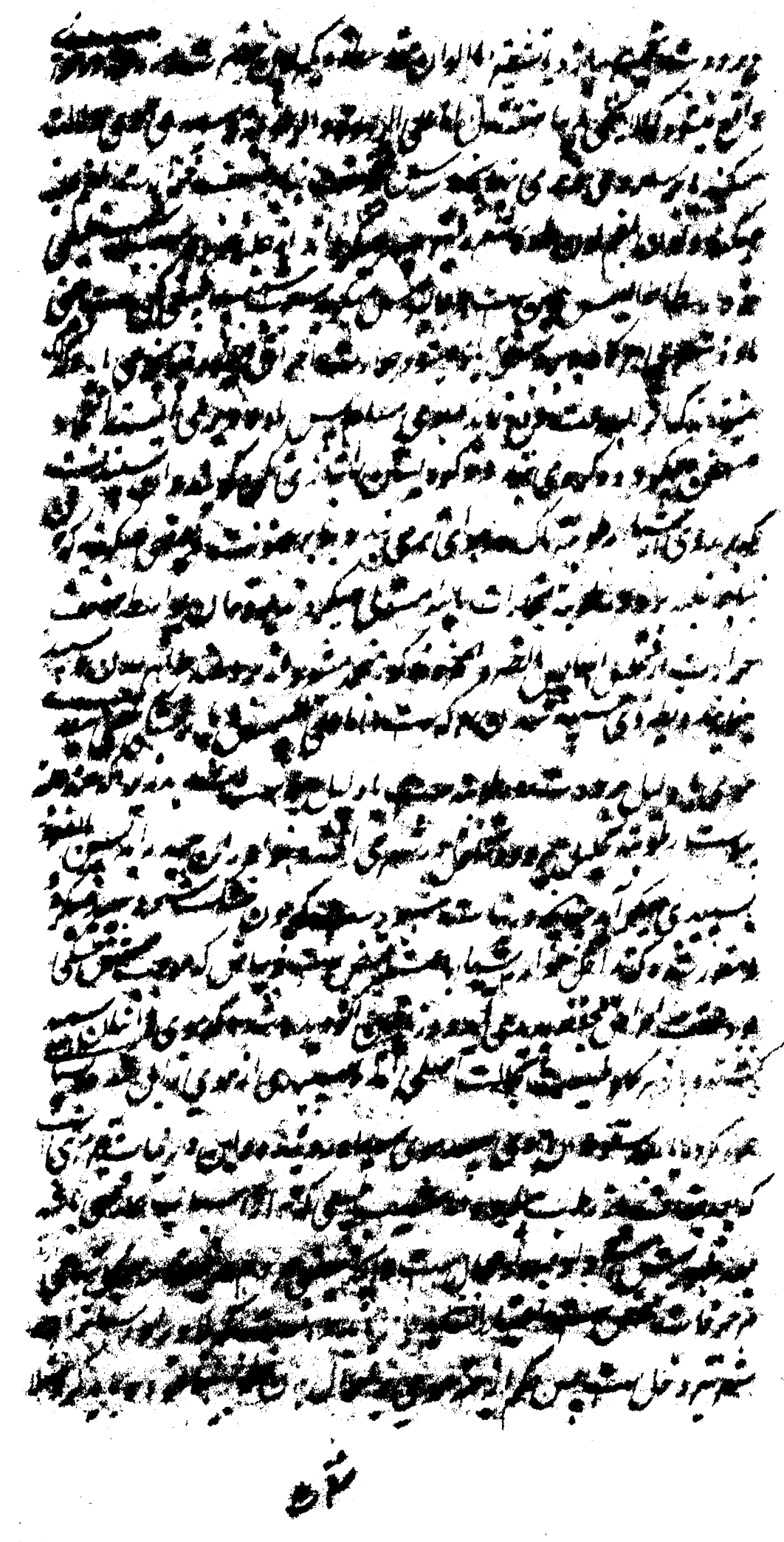

سبب رطوبت [illegible] که فساد [illegible] و چون [illegible] ان به بدن [illegible] لذا قلنا [illegible]
و دیگر حال این سخن در علامات [illegible] و [illegible] مخالف [illegible]
[illegible] این [illegible] تشخیص کرده [illegible] علامات خاصه [illegible]
[illegible] علامات [illegible] اشتراک [illegible] خاصه [illegible]
[illegible] خاصه [illegible]
[illegible] از [illegible] از آن [illegible]
[illegible] عطش
[illegible] الالا [illegible] الصفرا [illegible]
[illegible] دلالت [illegible]
[illegible] آن [illegible]
[illegible] صفرا [illegible] از [illegible]
[illegible] رطوبت [illegible] بسیار [illegible]
[illegible] رطوبات [illegible] بسوی دهن [illegible]
[illegible] از [illegible] که [illegible]
[illegible] رطوبات [illegible] و اگر [illegible]
[illegible] عطش [illegible] بواسطه [illegible]
[illegible] علی الاطلاق [illegible]
[illegible] چنانچه [illegible] گفته [illegible]
[illegible] عطش [illegible] عطش [illegible]
[illegible] خاصه [illegible] کنند [illegible]
آب گرم [illegible] باشد [illegible]
[illegible] بخلاف عطش [illegible]

و تشنه و عطش تمرشانی بود و تمادوم حیست دی البلغم مرالهود صفم اعراض
شدید و تشنه مرشن ضعف هضم اکر سبب بافراط شده باشد ضعف و تصرف الحرارة
و مقرر شده اکه قوتی بدن اسباب چون ضعف و نقصان با تیز کرمی بسیار زردی
کرشتا و هم بهم بسیار است که هضم سبب آن رطوبت بسیار است مسالک و نقصان را
و تشنه بسیار از [illegible] رطوبت بسیار [illegible] بعضی از [illegible] بطلنم
بود [illegible] بسیار است که بهمان [illegible] از [illegible] البرد
سبب و علامت آنکه [illegible] کرانی [illegible] از [illegible] باشد و دل بسیار [illegible]
غلط [illegible] و [illegible] اعضا سبب [illegible] ثقل [illegible] البرد
[illegible] سبب [illegible] و اعضا سبب [illegible] اعصاب
و [illegible] اعصاب [illegible] سبب [illegible] احوال [illegible]
[illegible] ثقل [illegible] و بیکن ثقل [illegible]
و هم سوداوی [illegible] باشد [illegible] سبب [illegible] الرطوبة [illegible]
[illegible] و علامت [illegible] و [illegible]
[illegible] چون [illegible] و برف و مانند آن [illegible] علیه [illegible]
[illegible] الذوق و العین [illegible] خشونة اللسان [illegible]
و [illegible] و شدة العطش و ضعف شهوة الطعام الغثیان [illegible]
[illegible] بسیار [illegible] زردی رنگ بدن و چشم و [illegible]
و [illegible] زبان و خشکی [illegible] و [illegible] و نقصان
[illegible] طعام و [illegible] و [illegible] الاصفر [illegible]
[illegible] اصفر [illegible] العطش [illegible]
[illegible] خشکی [illegible] حرارت و یبوست [illegible]
شده [illegible] حرارت و یبوست [illegible] نقصان
[illegible] طبیعت [illegible] حرارت [illegible] استعمال الحرکة [illegible]

ا ب ۱

نبض شخص که گرمی باشد و حرکت [illegible] و فصل حال [illegible] اللطافة [illegible]

به آنکه [illegible] که چون آن نبض که ساعد انگشت ظاهر شود و که طبیب [illegible] نبض [illegible]

[illegible] باشد و [illegible] علامت [illegible] و مرض [illegible] زیرا که اگر [illegible] باشد [illegible]

کرد [illegible] حال [illegible] ساعد [illegible] بر آن [illegible] که نبض [illegible]

انگشت که [illegible] بدین وجه که [illegible]

دست [illegible] و نبض [illegible] ساعد [illegible] حاصل [illegible]

و چون نبض [illegible] ساعد [illegible] دست [illegible]

[illegible] که [illegible] دیگر [illegible]

[illegible] و نبض دست [illegible] نبض دست

[illegible] از دست [illegible] ساعد [illegible] نبض [illegible] ساعد

[illegible] باشد [illegible] طبیعی [illegible]

می [illegible] دست [illegible] داشت و بر [illegible]

در دست [illegible] گرفت باید که دست [illegible] دیگر [illegible] باید

که [illegible] دست [illegible]

[illegible] باشد [illegible] دست کرده [illegible]

[illegible] نبض [illegible] که [illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

نبض [illegible] دست [illegible] که [illegible]

[illegible] نبض [illegible] است که [illegible]

نبض [illegible] و [illegible] که [illegible] حکایت کرده [illegible]

[illegible] النبض [illegible] و اگر [illegible]

[illegible] نبض [illegible] که [illegible]

[illegible] و حرکت [illegible] تفاوت [illegible] کرده [illegible]

بتقدیم و تأخیر و عظم حیثیت که در دانستن این طبیب را نفع کلی حاصل میشود و [illegible]
و خلاف آن مفرط داشته حکم کند بر حال هر مریض و اینها آنست که طبیب بعد ملاقات مریض
نباض توقف کند و در نبض دیدن و اتمام استکمال احوال آن سعی کند چه شناخت
و معرفت وی [illegible] شناختن نبض [illegible] نکند زیرا که بسیار باشد که نبض
از ملاقات طبیب گاهی قوی متغیر [illegible] و گاهی [illegible] میشود پس اگر [illegible]
در نبض مشغول شود و چند بار تغیر حال او را [illegible] مقصود و [illegible] دلالت [illegible]
نبض باید [illegible] و باید [illegible] دو ساعت [illegible]
[illegible] که باید شناخت [illegible] باشد زیرا که [illegible]
[illegible] حال است که [illegible] مقصود [illegible]
که ملاحظه نبض [illegible] اعتبار [illegible]
[illegible] و [illegible] شرایین [illegible]
[illegible] که [illegible] و [illegible]
[illegible] شرایین [illegible] است [illegible]
[illegible] سوم آنکه شرایین [illegible]
[illegible] چهارم آنکه شرایین [illegible] است [illegible]
[illegible] اول [illegible] و [illegible] معلوم [illegible]
[illegible] شرایین [illegible] حرکت [illegible] است [illegible]
[illegible] و [illegible] جمیع [illegible]
[illegible] شرایین [illegible] اعتبار ساقط باشد [illegible]
[illegible] اکنون [illegible] که [illegible]
و [illegible] فصل چنانکه مؤلف میگوید [illegible]
فصل [illegible]
[illegible] مؤلف

حرکتی بسیار و انقباض حرکتی است از گشودن و فراهم آمدن تا انقباض بقبض حاصل شد الحال

[illegible] غایت قبض [illegible] بکند چنانچه گفت التوسید الروح بالنسیم و اخراج الفضلات الدخانیه [illegible]

[illegible] دادن روح [illegible] هوای تازه و اخراج هوای بخاری [illegible]

[illegible] کرده [illegible] الشیخ [illegible] الروح [illegible]

[illegible] است [illegible]

[illegible] باشد و در دفع این [illegible] گفته اند که روح [illegible]

[illegible] الحرارت [illegible] از آنکه باحتیاط الحرکة

[illegible]

[illegible] هوای تازه و خروج البخره [illegible]

[illegible] فی النفس [illegible] حرکتین و سکونین

[illegible] از دو حرکت [illegible] دو سکون [illegible]

[illegible] انقباض [illegible] حرکت [illegible] حرکت انقباض

[illegible] سکون [illegible]

[illegible] حرکت کند [illegible]

[illegible] سکون [illegible]

و قبل از انقباض [illegible] سکون [illegible] سکون [illegible]

انقباض و قبل از انقباض [illegible] سکون [illegible] سکون [illegible]

[illegible] انقباض [illegible]

[illegible] حرکت

[illegible] سکون [illegible]

از [illegible] حرکت [illegible] سکون [illegible] حرکت

[illegible] سکون [illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

کرده

نسبت که با نقص باشد نقصان دارد و چون شیء بالقوه را از قوه بفعل آمدن کمال باشد

نیز آن کمال امر لایق را گویند که حاصل شود و چیزی که نه امر بود و از آن امر متوقع باشد

حرکت کمال نفس نشده هنوز چه غیر منتهی و هم اثر کمال است که [illegible]

لایق بود بفعل گفته شد نسبت که بر آن کمال است چه کمال ابتدا [illegible] کمال حصول

حرکت کمال اول [illegible] آن کمال است که حرکت بعد حصول او بالفعل

کمال ثانوی است این شیء را و [illegible] کمال اول در این جهت

که گفته شد که شیء را جسم حرکت [illegible] است که با [illegible] کمال ثانی [illegible]

الفعل کمالات است [illegible] کمال [illegible] جسم صورت [illegible] حرکت کمال [illegible]

[illegible] و خاص است [illegible] و [illegible] بعد [illegible] شد [illegible]

ایشان [illegible] امر [illegible] بحیث که آن [illegible] آن بعض [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] جسم است [illegible] از امور [illegible] باشد حال او [illegible]

[illegible] حالی [illegible] آن [illegible] است [illegible]

با [illegible] مخالف باشد آن [illegible] در باشد که حرکت [illegible]

قطع مسافت [illegible] می‌شود و علی الاطلاق [illegible] از آن مقولات است [illegible]

با [illegible] حرکت [illegible] از و [illegible] این [illegible] کرده [illegible]

مذکور [illegible] این [illegible] حرکت [illegible] همان [illegible]

این دو معنی [illegible] می‌خواند [illegible] که معنی [illegible]

و [illegible] است باعتبار ذات حرکت است قطع نظر از [illegible] و مقولات [illegible]

[illegible] که [illegible] بجمله [illegible] نظر از معنی قطع مسافت

[illegible] آن گفته شد که حرکت بمعنی قطع مسافت [illegible] و انقسام [illegible]

شود و لیکن از آنکه [illegible] و [illegible] است [illegible] که [illegible]

[illegible] تمام [illegible] است [illegible] که حرکت بمعنی قطع مسافت

امر [illegible] که [illegible] است [illegible] از [illegible]

بود و نیست مگر آنکه متحرک دائم [illegible] است [illegible] پس حرکت [illegible] بود
گشته و بعد از آنکه رسید پس [illegible] چون حرکت منقطع شد [illegible]
الا [illegible] حرکت [illegible] معلوم شد [illegible] تفصیل [illegible]
[illegible] اول [illegible] حرکت [illegible] است که متحرک [illegible] منتقل شود از مکانی
بمکانی دیگر و عام است که انتقال از مکان حقیقی باشد یا از مکانی [illegible]
[illegible] آنچه ظاهر میشود [illegible] انتقال از مکان حقیقی باشد [illegible]
سطح [illegible] که [illegible] باشد [illegible] بخلاف آنکه
[illegible] سطح باطن [illegible] پس [illegible] انتقال [illegible]
[illegible] مکان [illegible] شده [illegible] است [illegible] مکان
انتقال [illegible] اول [illegible] که متحرک [illegible]
[illegible] بعض المکان [illegible] حرکت مکانی [illegible]
الاین [illegible] فی المکان ای بالنسبة الی مکان الحقیقی
[illegible] انتقل من محل الی محل [illegible]
[illegible] مکان [illegible] سطح باطن [illegible]
[illegible] است که مماس [illegible] سطح ظاهر [illegible] سطح [illegible] است
[illegible] گویند که [illegible] است که [illegible]
[illegible] مکان [illegible] الا ان [illegible]
[illegible] الی [illegible] تحقیق قول ارسطو [illegible] مکان [illegible]
[illegible] سطح [illegible] سطح [illegible] سطح [illegible]
[illegible] مکان [illegible] است که [illegible] ابعاد جسم [illegible]
[illegible] شده [illegible] سطح [illegible] شد [illegible] مکان [illegible]
[illegible] سطوح [illegible] مختلفه [illegible] باشد [illegible]
[illegible] است که [illegible] سطح [illegible] که [illegible]

[illegible] نسبت [illegible] است که معنی سطح که مکان [illegible]

[illegible] متحرک باشد و بعضی ساکن چنانچه [illegible] چیزی که موضوع بود [illegible]

نسبت [illegible] آن [illegible] بعضی ساکن [illegible]

متحرک [illegible] بعضی [illegible] بود [illegible] حرکت [illegible] اند که مکان

متحرک باشد [illegible] ساکن [illegible] متحرک بود [illegible] ساکن [illegible]

متحرک [illegible] چیزی که [illegible] بود [illegible]

متحرک [illegible] ساکن [illegible] حرکت [illegible]

[illegible]

[illegible] که [illegible] ساکن [illegible] اند شد [illegible]

[illegible] نسبت [illegible] تبدل این

که در [illegible] حرکت مکانی [illegible] بنظر [illegible]

[illegible] بمکان [illegible] شده [illegible]

[illegible] نسبت [illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

حرکت [illegible] و حرکت [illegible] وضعی [illegible]

[illegible] است [illegible] بنفس [illegible] بود و مثال [illegible]

[illegible] حرکات [illegible] تبدل [illegible]

بذات او [illegible] قطع نظر از آنکه تبدل [illegible]

باشد و معلوم [illegible] اجزا نسبت [illegible]

بعضی اجزا [illegible] قیاس [illegible] تبدل اجزا نسبت [illegible]

[illegible] بعضی [illegible]

[illegible] حاوی بود [illegible] حرکت [illegible]

شیئی بود [illegible] سطح حاوی که مکان مخصوص [illegible] است [illegible]

میکرد

دیگر چنانچه سبب است که او به حرارت قائم می‌شود از سطح هوائی که [illegible]

فوقانی بود و [illegible] را احاله [illegible] و تحریک [illegible]

[illegible] و منتشر شود [illegible] انتقال [illegible]

آنکه [illegible] حرارت [illegible]

قائم [illegible] از حرکت [illegible] اجتماع [illegible]

[illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] از آنکه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

تخلخل باشد و [illegible]

تخلخل حقیقی گویند [illegible]

و تکاثف حقیقی آن را گویند که [illegible]

[illegible] آب که از آنکه [illegible] می‌شود [illegible]

[illegible] و ظاهر است [illegible]

[illegible] اجزا [illegible] آنچه [illegible]

[illegible] اجزای [illegible] چون [illegible]

[illegible] این [illegible] است [illegible]

اجزای [illegible] چون آب که در ظرف [illegible] بسته شود یا هوا [illegible]

شده منقسم اصلی راجع گردد چنانچه در شیخوخت مشهور است که چون [illegible] عین
[illegible] و موی [illegible] ابیض [illegible] اختصاص [illegible] از انگشت [illegible]
در آن [illegible] انقطاع گشته [illegible] آب [illegible] داخل شود و این
[illegible] اصلی [illegible]
[illegible]
و [illegible] آن [illegible] حصول [illegible]
[illegible]
[illegible] شکایات [illegible]
[illegible]
[illegible] حقیقی [illegible]
حرکت کیفی [illegible] واقع شود و کیفیتی [illegible]
[illegible] چیزی گرم [illegible]
در [illegible] کیفیتی [illegible] باید دانست که حرکت [illegible] جمیع کیفیات [illegible]
نمی‌شود [illegible] مخصوص است [illegible] قابل [illegible]
[illegible] شود [illegible]
دارد چون سواد و بیاض [illegible] که قابل [illegible] قبول شده و ضعف [illegible]
[illegible] قبول [illegible] و ضعف [illegible]
واقع نمی‌شود [illegible] حرکت [illegible] جسم [illegible]
حرکت [illegible] است حرکت [illegible] حرکت [illegible]
[illegible] حرکت قسری [illegible] است که تابع جسم [illegible]
[illegible] حرکت آمده [illegible] متحرک [illegible]
[illegible] تابع جسمی [illegible]
[illegible] است [illegible]

[illegible]

و دیگری آنست که حرکت تابع جسمی دیگر بود و موضوع ذاتی متحرک او و نفس [illegible]
موجود باشد چون از [illegible] بود و ظاهر آن شعور [illegible] وقت تا او بطبع [illegible] حرکت
[illegible] بالطبع [illegible] بحسب [illegible] حرکت طبیعی و دیگری آنست که حرکت
تابع جسمی دیگر بود و متحرک او و نفس [illegible] باشد [illegible] و [illegible] شعور [illegible] بود
[illegible] و نظر او حرکت [illegible] است که [illegible] باستقلال طبع [illegible] است که
حرکت [illegible] تابع دیگری است و [illegible] موجود نیست و [illegible]
[illegible] او [illegible] از ایشان [illegible] از آن شعور [illegible] شد [illegible]
و این هم [illegible] گویند یعنی [illegible] حرکت [illegible] چنانکه [illegible]
و اول این است که حرکت باعتبار تنوع [illegible] در مقوله [illegible] مقولات [illegible]
چهار قسم میشود [illegible] باعتبار تقسیم [illegible] و [illegible] چهار قسمی [illegible] و تحقیق
چهار [illegible] یکی [illegible] و [illegible] است [illegible] چنانچه معلوم
شود [illegible] و بیان آنکه حرکت [illegible] جنس [illegible] یعنی [illegible]
مقوله [illegible] است و [illegible] اختلاف است و [illegible] مقوله [illegible]
اول آنکه حرکت [illegible] حرکت [illegible] است [illegible]
[illegible] و [illegible] حرکت [illegible] آنست که گفته شد [illegible]
[illegible] علی الاصح [illegible] است انقباض و انبساط انقباض [illegible] است [illegible] متحرک
اجزاء [illegible] از طرف [illegible] وسط و انبساط [illegible] انقباض [illegible] و این [illegible] جمله [illegible]
[illegible] اگر [illegible] متوسط [illegible] میشود [illegible]
[illegible] انقباض و [illegible] گذشت [illegible] معنی [illegible] حرکت [illegible]
[illegible] سخن [illegible]
[illegible] و اگر [illegible] حصول [illegible] حرکت [illegible] گفته اند [illegible]
سطح [illegible] مماس سطح [illegible] نیست که [illegible]
در مکان [illegible] سطح [illegible] سطح [illegible] انقباض

عرق که منقبض میشود و منبسط میگردد و گوشت و پوستی که بالای اوست همچنان

متصلا با عرق منخفض و مرتفع میشود چه اگر چنان نباشد لازم آید که در عرق و

ما ورای آن فضائی پدید آید حالت انقباض و این محال است زیرا که حصول فضا

در میان مستلزم خلا است و خلا محال [illegible] اگر گویند [illegible] که ملا انفضا [illegible]

از فضا [illegible] نیست که اگر چنین باشد لا محاله آن فضا [illegible] و عرق [illegible]

نبض پس [illegible] لازم آید که حرکت نبض حرکت وضعی است و فرض [illegible]

[illegible] ظاهر است که نبض [illegible] کیفیت [illegible] و مکانی [illegible]

بود زیرا که در مکانی خروج از مکان لازم است و [illegible] که منبسط

شود [illegible] است که از مکان بیرون آید پس [illegible] حرکت

وضعی است [illegible] الحرکة [illegible] الا [illegible] و ایضا معلوم است که تیران

چون منبسط میشود بعد انقباض یا منقبض میگردد و بعد انبساط [illegible]

نسبت بعض اجزایش بعض دیگر از اجزایش اقرب یا ابعد [illegible]

[illegible] پس حرکت وضعی متحقق باشد [illegible] منقول [illegible]

[illegible] جواب داده که حرکت [illegible] خروج از مکان لازم [illegible]

[illegible] لا نسلم [illegible] نسبت اجزا [illegible] ثبات حرکت

وضعی [illegible] تبدل [illegible] است و [illegible] است که حرکت

نبض [illegible] صورت [illegible] لازم آید [illegible] وضعی [illegible]

که حرکت نبض حرکت [illegible] زیرا که [illegible] لا محاله متخلخل میشود [illegible]

میگردد و وقت انقباض چه اگر چنان باشد [illegible] جسم لازم آید [illegible]

[illegible] که این حرکت [illegible] نسبت اجزا لازم است [illegible]

[illegible] بالذات است [illegible] حرکته

فی الاقطار [illegible] که عرق متخلخل و متکاثف میگردد [illegible]

و نبض [illegible] حرکته فی الکم [illegible] است که [illegible]

چنانچه معلوم است که از کلام شیخ [illegible] بالاتفاق [illegible] مستفاد میشود [illegible] النبض [illegible]
[illegible] شده که مراد [illegible] از نبض [illegible] و نبض [illegible] است [illegible] تعریف [illegible] حاصل [illegible]
نبض پس [illegible] است [illegible] در نبض [illegible] باشد [illegible] زیرا که [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] پس [illegible] نبض [illegible]
[illegible] نبض [illegible] حرکت [illegible] است [illegible]
حرکت [illegible] است [illegible] حرکت نبض [illegible] بعضی [illegible]
است [illegible] صورت حرکت [illegible] وضعی [illegible] میشود پس [illegible]
[illegible] است که حرکت نبض [illegible]
[illegible] باشد [illegible] است [illegible] میشود [illegible]
[illegible] باشد [illegible] ممکن [illegible]
حرکت نبض [illegible] نبض و بسط باشد [illegible] بالاجماع [illegible] واقع میشود [illegible]
[illegible] است [illegible] حرکات [illegible] واحد [illegible]
حرکت [illegible] پس [illegible] نبض [illegible] ممکن باشد و [illegible]
نبض را [illegible] است [illegible] حرکت وضعی [illegible]
[illegible] وضعی [illegible] باشد [illegible] و در بیان [illegible]
حرکت نبض و بیان [illegible] و [illegible] مشتمل [illegible] تقسیم [illegible]
حرکت نبض [illegible] است [illegible] شده و [illegible] حرکت [illegible] بعضی
[illegible] یعنی [illegible] صعود و نزول است [illegible] قبض و بسط پس [illegible]
[illegible] است [illegible] میشوند [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] نبض [illegible] بسط [illegible] پس [illegible]
[illegible] میشود [illegible] نبض [illegible]
زیرا که [illegible] بالاجماع اجزای [illegible] است [illegible]
و [illegible] است [illegible] بعضی [illegible] اطلاق [illegible]

و بعضی گفته‌اند که حس [illegible] حرکت [illegible] نهایت [illegible] و همچنین به انقباض بعضی
اجزا [illegible] که اول [illegible] شود [illegible] بعضی دیگر چون [illegible] باشد العروق
[illegible] عرض [illegible] [illegible] کم [illegible] انقباض محسوس
[illegible] که احساس [illegible] است پس حرکت انقباض [illegible]
نباشد و چون حرکت [illegible] شده حرکت [illegible] آید [illegible] اگر حرکت [illegible]
[illegible] بودن [illegible] عدم احساس [illegible]
[illegible] انقباض [illegible]
[illegible] عدم احساس [illegible] تفاوت
بودن [illegible] انقباض [illegible] معلوم [illegible]
محسوس [illegible] و انقباض [illegible] حرکت [illegible] حالت انقباض
[illegible] حالت [illegible] آید
[illegible] حالت انقباض [illegible] حرکت [illegible]
انقباض [illegible] است چنانکه گذشت و دلیل [illegible] باشد [illegible]
احوال [illegible] است اگر گوشت و پوست [illegible] حقیقت
رگ [illegible] بودن حرکت انقباض [illegible]
[illegible] عرض [illegible] تفاوت [illegible] است قسم دوم [illegible] رگ [illegible] است [illegible]
[illegible] یکی آنکه [illegible] قوت [illegible] است [illegible] است که قوت مذکور [illegible] باشد
[illegible] قسم [illegible] مخالف شده [illegible]
[illegible] است دوم آنکه [illegible] قوت طبیعی است [illegible] سوم آنکه [illegible]
[illegible] است [illegible] چهارم آنکه [illegible] باشد و [illegible]
از [illegible] جنبش [illegible] است از جنبش اصل [illegible]
علت حرکت [illegible] چون [illegible] این است [illegible] قوت
[illegible] دست [illegible] حرکت [illegible]

[illegible]

واجبا نمی باشد پس بنا در هیولی نتواند بود چون نفس [illegible] حرکات [illegible]

ارادی می‌بینند در حالی که حیوان را انسان را به حرکت ارادی می‌بینیم پس در آن [illegible]

حرکت ارادی [illegible] نیست [illegible] که نفس ارادی [illegible]

شود یا شبیه به قسم سوم بود اگر گفته شود [illegible] والقسر یا بالطبع و یا قسر

باقی بالقسر که بالطبع و [illegible] نیست [illegible] بیشتر [illegible]

را تحریک [illegible] که حیوان [illegible] شود [illegible] از تنها

نیست ضرورت [illegible] باشد [illegible]

نفس تحقیق میشود [illegible]

تیر [illegible] میکنند [illegible] حرکت

انقطاع واقع است [illegible] استقامت بود [illegible] گویند [illegible] واحد [illegible]

متضاده ممتنع الصدور است جواب آنست که امتناع صدور حرکتین متضادتین

از واحد بر تقدیر است که [illegible] باشد و حرکت

است [illegible] که [illegible]

[illegible] میکنند [illegible]

[illegible] امکان صدور دو حرکت متضاده

[illegible] بالطبع است [illegible] آب و [illegible]

است که آب [illegible] ارض [illegible]

[illegible] بنابر اختلاط اجزاء صاعده [illegible]

باشد بالطبع و اگر گویند مکان طبیعی آب بالای ارض [illegible] صعود

ارض [illegible] که بالطبع بود [illegible] هبوط آب [illegible] القسر است و اجتماع ضدین

در طبیعت واحد لازم نیاید و هو المقصود [illegible] گردد [illegible]

گذشت که [illegible] آب در ارض [illegible] است که [illegible] اجزاء ارضی

[illegible] بلکه [illegible] باشد که آنچه گفته‌اند [illegible] بودن ما فوق الارض مراد [illegible]

معمور شد ربع مسکون ارضی است که گفت [illegible] این ربع مسکون که جهت

نیست تشوف است [illegible] مشهور است که به جانب دریا [illegible] شده تا هوا از جهت

ضرورت [illegible] آب [illegible] لاجرم [illegible]

سطح این ارض طبیعی می بود [illegible] آب در ارض [illegible] و [illegible]

گفته شود که [illegible] مقتضای طبع وی گردد [illegible] باید

بهر حال دخول آب [illegible] است [illegible] سطح کره [illegible]

دارد [illegible] آب [illegible] صعوبت [illegible] چون [illegible] دلالت

میکند بر اختلاف [illegible] مصعده در روی [illegible] و [illegible] و [illegible]

انبساط طبیعی [illegible] انقباض قسری و [illegible] باشد که فرض کنند مقداری که [illegible]

در [illegible] انبساط حاصل است [illegible] پس عند انبساط قلب [illegible] ضرورت

[illegible] از [illegible] بدل [illegible] میکرد [illegible] بالتنفس [illegible]

عند انقباض [illegible] روح [illegible] [illegible] میکرد و [illegible]

الطبع [illegible] اگر انبساط قسری بود و انقباض طبیعی [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] انبساط [illegible] دافع روح که انقباض [illegible]

موجب انبساط قسری باشد و انقباض [illegible] عند انبساط قلب واقع [illegible] طبیعی

[illegible] الشیء [illegible] الی [illegible] الطبیعة [illegible] گفته شد از [illegible] قسری [illegible]

حرکتین [illegible] حرکت [illegible] که [illegible] روح بود اما اگر [illegible]

هوا بود کما علیه البعض الآخر [illegible] دیگر [illegible] گفت [illegible] صورت [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] توان گفت که [illegible] ووست [illegible]

یکی [illegible] میکند هوا [illegible] و دیگر دافع که دفع میکند هوا [illegible]

و فضول [illegible] روح را پس هر گاه [illegible] میکنند هوا را جهت

[illegible] بالطبع [illegible] حاصل شود باز چون دفع مینماید [illegible] روح

[illegible] را بالطبع [illegible] می آید [illegible] ضرورت [illegible] ط

تا هوا مناسب شده باشد نفس خروج هوا و در صورتی که انبساط را طبیعی گویند و
انقباض را قسری باید گفت طبیعی بود و غایت انبساط متصل است طبیعی نیست و روح
هوا از شرایین خارج است از آن بیشتر و در انقباض جهت حصول تخلل از غلظت زوال آن
با اخراج رطوبات که می افتد شرایین را انبساط و در صورتی که انقباض را طبیعی گویند و انبساط
قسری باید گفت طبیعی که در نهایت انقباض حاصل است طبیعی است و بواسطه جذب
هوا که راغب است شده است و از شرایین انبساط واقع می شود و باز به زوال آن
باعث انقباض طبیعی که انقباض است رجوع میکند و در اینجا که تا هوا محصور و هیچ
تتمه
شرایین از آن تغذیه است و قبض و بسط بعینه تغذیه و استشمام
مشام می شود دو حرکت انقباض و انبساط که مانند روح فرض کنند و عکس او نمایند
یعنی انبساط شرایین به انقباض طبیعی شود و انقباض به انعقاد در حس طبیعی و قسری باشد روح
تو و بعد بسط کا چه بسبب تغذیه اوست و قبض مقتضای صلابت قوت است که انبساط
طبیعی است و انقباض قسری و فاعل است اما طبیعت است ... اینست که اینها
قبض بود روح تعلق که چه اگر ... و قسری باشد حالی است ... اگر قاسر این هر دو
روح باشد با هوا و هیچ یکی از این انقباضها و انبساطها یکی را انکار ندارد چنانکه گفته شد و بعد و که
تتمه
ولیکن تحقیق آن است که ... کرده و تحلیل کرده و ... و ... قاسر بودن روح چنانکه
که التحقیق ... از شرایین روح منحصر می شود و شرایین را جذب هوا از
مسام و علت ... از قبض و بسط همین است پس اینها را امری باشد غیر
روح که علت جذب هوا بود و دلیل احتیاج انسان به جذب هوا از مسام
شرایین تجربه است ... گاه آدمی در آبی که معتدل بود و رحم و درد ...
بنوعی که ... بود و لامحاله بعد مضی ساعتی کرب و ضیق النفس
پیدا می آید ... که سبب این کرب ... بود و لیکن نه
حرارت او زیرا که آب مذکور معتدل است اگر سردی بود و امکان داشت که
بواسطه تکاثف ... اجزاء ... گردد و کرب می آورد

کما لک اگر گویند که اشتعال شب زیاده تر [illegible] شده و چون آب [illegible] شده نیست
نیست و نه این مثل [illegible] بالضرورة [illegible] که موجب کرب [illegible] است
[illegible] نفوذ هوا در شرائین که حرارت آب باعث [illegible] شده جزئی [illegible]
واگر گویند ممکن است که در صورت مذکوره موجب کرب عدم خروج و تحلیل ابخره
باشد بواسطه اشتمال آب بر بدن لان الماء [illegible] عن الخروج حینئذ انحصار بخارات
هوا لازم نیاید چون شرائین [illegible] لانا [illegible] که آب [illegible] شود [illegible]
[illegible] است و [illegible] مسام [illegible] کما لا یخفی [illegible] خروج بخار [illegible]
است و بالجمله [illegible] استدلال دارد [illegible]
باید که [illegible] احساس [illegible] آن محسوس است [illegible]
[illegible] لازم [illegible] محسوس [illegible]
[illegible] محسوس [illegible]
[illegible] محسوس میگردد پس محقق شد که علت کرب امتناع تنفس شرائین
است [illegible] هوا بشرائین [illegible]
که اگر انقطاع باعث تحریک شرائین شود لازم آید که بعد دخول انسان در آب
[illegible] نفس [illegible] لازم آید که
[illegible] اگر گویند [illegible] که [illegible] عدم
انقطاع [illegible] هوا [illegible] شرائین باشد [illegible]
[illegible] که در ریه [illegible] محصل [illegible] شرائین
بود [illegible] حصول هوا بشرائین بیشتر از راه ریه است و [illegible]
بدن منجذب نمیشود مگر قدری [illegible] قلیل [illegible] لا [illegible]
هوا بشرائین بیشتر از راه ریه باشد [illegible] لازم می آید که
هوا [illegible] بدن [illegible] قدری [illegible] و [illegible]
بهمه شرائین برسد و ظاهر است که [illegible]

[illegible]

برودتی که در قلبست و چون هوا از باید مرتفع شد از برای آنکه مزاج لامحاله نفس را جهت
روح و حفظ حرارت غریزی محتاج بدو بود پس ثابت شد که نفس بهوا احتیاج دارد
پس نفس از جهت اصلاح مزاج قلب باشد و از اینجا بیرون آمد که اگر نفس بیاسانی برآید
حصول هوا با آنچه از آن مزاج قلب باشد و چون مقرر شد که ترویح قلب بهوا میشود
بود چون از اوقات سبب ترویح باشد هوا است که آن را نفس گویند و ضبط و حبس میتواند
شد لهذا علت نفس از آنجا است که حرکت آن نفس بود و دیگر ارادی طبیعی و از آنکه
طبیعت بنفس و انقباض و انبساط قلب در آن دو حرکت میکند و بعضی گفته‌اند که حرکت
طبیعی بود پس انقباض قسری و این چنین که باشد که نبض را نیز طبیعی دانسته‌اند و
نبض ابن سینا تحلیل است طبیعی پس چنانچه انبساط قلب بواسطه دخول روح در
قلب است قهری و همچنین انقباض آن بواسطه خروج از آن است و چون قلب
منقبض گردد روح منتشر شود پس حیات و تشنج این از آن نفس را باطل کند
و اگر بیرون تحریک روح قلب بعضی از آن و هر آینه حیات رفته حیوانی ابطال کند باید
منتشر این امر را سازد و فاعل قوه طبیعی است و منتشر این طبیعی
میکند در طبیعت آنکه بعضی خاصیت از جهت ساکن است بجهت آن تخلخل است حال
و چون نفس بیرون رود از بهر تنفس آید بود و بعضی نفس هوا بیرون آید بود و روح
منتشر شود و احتیاج اکثر و فاعل حرکت باین انبساط است بجهت آن
بود و آمد و منتشر و فاعل سببی که باعث انقباض بود بیرون گشته باشد و آن نمل
حاصل آنکه فاعل نفس طبیعی است پس دو طبیعی باشد و فاعل نبض هم روح
است پس دو قسری از آن چنین باشد عدم امکان طبیعی بودن
حرکت انقباض و قسری بودن حرکت انبساطی و از آنجا که حرکت قلب
در بیان آنکه حرکت انقباضی محسوس میشود یا نه و اطبا در این اختلاف کرده‌اند
بعضی گفته‌اند که احساس آن ممکن نیست و آنکه در حس لمس با قوت حاس محسوس
است و ممکن نیست که در آن حالت حرکت انقباض ادراک شود از آن دلیل هرگاه

نبض نیز در جمیع محسوس نباشد حرکت شریان چنانکه ذکر کرده شد ولیکن بعضی محققان در جمل
چنین گفته اند زیرا که انقباض محسوس است که از جهت محسوس شدن وقت انقباض لازم
نمی آید چنانکه انقباض هم بتبع او حرکت کند نیز با وجود آنکه ملاقات میان انامل
باشد و متاخر نیست که ملاقات بلا واسطه بوده و جانب محسوس با واسطه
ضعیف بود و انامل در فرق است بعضی برآنند که آخر حرکت انقباض محسوس نشود
زیرا که عند وصول شریان بکره پوست تحقیق منافات واقع میگردد و نیز از انامل
اما اول انقباض … است که محسوس میگردد در چهار جنس از نبض یکی از آن
قوی دوم عظیم سوم صلب چهارم بطی است و استدلال … در آنها
بر قول … انامل در اول انقباض ملاقی میشود شریان را بر اینکه شریان …
قوی … میکند حالت … بالضرور … مدافعت نماید انخفاض در رجوع انامل بسبب
… نیز گاه شریان … حرکت انقباضی میکند اجزاء … اصابع نیز بالطبع
… بوضع طبیعی … زوال … چنانکه شریان …
… انامل … ملاقات … رجوع میکند و … مسافت …
… حرکت انقباضی … مسافت … میکند و در … نبض
اگر باشد نبض قوی … است که … بیشتر … پس …
ملاقات شریان … انامل … عند انقباض … مسافت …
… اگر باشد نبض صلب … ملاقات …
… باشد و اما بطی بنا بر آنکه زمان انقباض او طویل میباشد ملاقات
انامل با شریان نیز … و ذلک فی مسافة قصیرة و اما نبض عظیم بنا بر
آنکه از شریان … است … و را انامل بیشتر … میکنند و
که ملاقات … انامل با شریان … حرکت انقباضی آن وقت که …
… ملاقی است چه هرگاه حرکت بنهایت میرسد لا محاله …
… از انامل چنانچه مکرر ذکر یافت … منقول … حرکت … است

[illegible]

نیز تضعیف کرده‌اند و بیان نموده که تضعیف آنکه گفته شد و هر [illegible]
ناخن پس لازم می‌آید [illegible] لیکن تحقق آن [illegible] نشود [illegible] اگر حرکت [illegible]
لا محاله سریع [illegible] از حرکت انقطاع [illegible] اول [illegible] پس [illegible] انقباض [illegible]
حرکت کرده [illegible] میکنند [illegible] حرکت [illegible] الفصل [illegible]
[illegible] افتد و چون فصل [illegible] میان [illegible] میشود [illegible]
این [illegible] هست [illegible] که [illegible] اول [illegible]
[illegible] که [illegible] اول [illegible] اصلی [illegible] می‌آید [illegible]
[illegible] که عبارت از دو حرکت و دو سکون [illegible]
[illegible] بود و چون [illegible] باشد [illegible] حرکت [illegible] اول حرکت انقباضی [illegible]
صورت می‌بندد [illegible] انقباض [illegible] است [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] حرکت [illegible]
[illegible]
[illegible] اگر [illegible] باشد [illegible]
[illegible] اگرچه [illegible]
[illegible] می‌یابد
[illegible] قیاس نتوان
کرد [illegible] است اگر اصابع [illegible]
[illegible] باشد حرکت انقباضی مدرک نمیگردد
[illegible] گفته [illegible]
[illegible] گفته‌اند [illegible] این باب
[illegible] حرکت انقباضی اگرچه [illegible]
[illegible] حرکت انقباضی [illegible] حرکت [illegible]
اول [illegible] بالاتفاق لعدم التلاقی و کذا السکون

انتهی معنی سابق گر اراده سکون خارجی بالعتاد [illegible] است که گونه عند الحیطان [illegible] بعد بیان کرد از

هوا از ربعه بعض کند هم جزو عظیم است و کدام جزو [illegible] نسبت حرکت

و سکون بسکون و حرکت بسکون چگونه باید و ان [illegible] مدت [illegible] بود و حرکت با هم [illegible]

دارد ضرورة بهر آنکه هیچ کیفیت را [illegible]

[illegible] یکی مقدار هر واحد [illegible] بود و [illegible] از این مقادیر گفته [illegible] کمال اعتدال

و صحت است کما لا یخفی اما و مقادیر سکون گفته اند ظاهر است که سکون [illegible] الطول

سکون خارجی است [illegible] مقرر [illegible] بطور [illegible]

میباشند که زمان سکون [illegible] مطلق [illegible] سکون خارجی [illegible]

است که سکون خارجی [illegible] اطول از سکون داخلی است [illegible] اطالت زمان

سکون [illegible] که بعد حرکت [illegible] حاصل است نظر بسکون که بعد حرکت

انقباضی و برا حاصل میکرد [illegible]

[illegible] حصول [illegible] حرکت [illegible] انفصال [illegible]

[illegible] بود و اعتبار بسکون [illegible] لازم آید [illegible] بسکون [illegible] باشد از آنکه

[illegible] سکون [illegible] باشد بود [illegible] زمانی [illegible] در اینجا

مطلوب است [illegible] مستعمل [illegible] چه این [illegible]

[illegible] لازم [illegible] غالب آن که سکون خارجی [illegible] از سکون [illegible] باشد

[illegible] است که سکون [illegible] اطول از سکون [illegible] باشد این

[illegible] حرکت [illegible] و سکون بسکون اما [illegible] حرکت بسکون

[illegible] نسبت که اگر [illegible] اعتدال [illegible] اطول [illegible]

زمان حرکت بسکون [illegible] نسبت که اگر [illegible]

از زمان سکون میباشد که [illegible] حرکت [illegible]

باشد و [illegible] و [illegible] ممکن است که زمان سکون [illegible] حرکت

باشد حتی که [illegible] داشته اند که زمان حرکت کوتاه تر از سکون [illegible] باشد و گذشت

که سکون

که سکون خارجی [illegible] و سکون ذهنی قلیل باشد [illegible] و حرکت وقت و سکون
ذهنی [illegible] اقصر از سکون خارجی طبیعی است بخلاف سکون [illegible] که خارجی [illegible]
باشد و اخفی [illegible] چون ذکر ترتیب احساسات فارغ شد [illegible]
حس [illegible] احساس [illegible] ذکر [illegible] چون [illegible] مؤلف گفته
و احساس التی [illegible] بحال البعض [illegible] که [illegible] مشود [illegible]
[illegible] و مرا [illegible] حال [illegible] اضافت حال [illegible]
[illegible] که [illegible] احساس [illegible] نتیجه [illegible]
[illegible] ادراک [illegible] حاصل [illegible]
[illegible] احساس [illegible]
[illegible] بعض [illegible] و جب است که [illegible]
زیرا که [illegible] حسن [illegible] عالی است [illegible] احساس [illegible]
شود [illegible] که [illegible] مختلف که [illegible] [illegible]
[illegible] حال [illegible]
[illegible] احساس [illegible]
[illegible] است که [illegible]
[illegible] احساس [illegible] استقلالا [illegible] گذشت
[illegible] احساس [illegible]
[illegible] الاول [illegible]
[illegible] گرفته شده [illegible] من حیث الطول والعرض
والعمق [illegible] بعضی افراد و اجزا که [illegible]
جسم [illegible] است که طول و عرض و عمق باشد [illegible]
[illegible] که در طول [illegible] شود و در عرض [illegible] که در عرض [illegible] شود
و عمق [illegible] شود و [illegible] عبارت است [illegible]

عرق را حاصل است از ارتفاع وی بسوی انامل و انخفاضش از انها و اینکه هر قطر از
اقطار ثلثه را وسطی است و دو طرف که افراط و تفریط است واجب آمده که انواع
بسیط مذکوره نباشد طویل قصیر معتدل فیهما عریض ضیق معتدل فیهما مشرف منخفض
معتدل فیهما لهذا مؤلف میگوید الاول الطویل نوع اول از بسایط تسعه طویل است
وهو الذی اجزاؤه فی الطول اکثر من المعتدل و وی آنست که یافته شود جزوهای
در طول بیشتر از معتدل [illegible] الحرارة [illegible]
مع اجتماعها آلت [illegible] العرض [illegible]
[illegible] و وی آنست که ضد طویل باشد [illegible]
الحرارة [illegible] وی کمی گرمی است [illegible]
آلت و ضعف قوت و سبب العرض [illegible] است مفرط از [illegible]
فیهما و نوع سوم آنکه [illegible] طول [illegible]
[illegible] وسط فیهما [illegible] اعتدال [illegible]
بر اعتدال [illegible] گرمی و سردی [illegible] اعتدال [illegible]
[illegible] طول [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] بود که [illegible] موجود [illegible]
بود و بعده نبض هر شخصی را بدان نبض مفروضه ذهنی قیاس کنند تا مقدار [illegible]
و قرب او از آن اعتدال معلوم گردد و دویم آنکه مقیس علیه نبض معتدل نوعی [illegible]
سیوم آنکه مقیس علیه نبض معتدل صنفی [illegible] این هر دو نیز باید که نخست نبض [illegible]
فی النوع او فی الصنف مقرر نمایند پس نبض [illegible] بر آن قیاس [illegible] و این هر
سه وجه جهت تحقق حال شخص [illegible] توان کرد که از معتدلات مذکوره چقدر

نخستین

القصت

فاین

تامل

بجه

[illegible] از بهر آنست که حقیقت [illegible] نمی‌شود [illegible]
[illegible] ترتیب کرده [illegible] چهارم آنست که تعقیب علامت [illegible] باشد در این
موقوف است بر [illegible] بعض آن [illegible] توقف [illegible]
باشد [illegible] بود پس [illegible] که [illegible] بعضی که از در
[illegible] [illegible] کرده [illegible]
[illegible]
[illegible] از این [illegible]
باشد [illegible] کمال [illegible]
[illegible] اعتبار کرده [illegible] آنست که تعقیب علم اصابع [illegible] باشد پس [illegible]
آن باشد که چهار انگشت [illegible] انگشت
محسوس کرده و [illegible] انگشت [illegible]
[illegible] اگر [illegible] معتدل [illegible] بود
[illegible] انگشت [illegible] اگر [illegible]
[illegible]
کرده [illegible] اصابع [illegible] باشد و [illegible] همچنان [illegible] محسوس
[illegible] اصابع [illegible] آنست که اصابع [illegible] بود
و اصابع دیگر [illegible] آن شخص نسبت [illegible]
[illegible] محسوس [illegible]
چون [illegible] طول باشد [illegible]
[illegible] اصابع [illegible] این [illegible]
[illegible] اصابع صاحب [illegible] باشد [illegible] اصابع او
[illegible] قیاس [illegible]
گفته‌اند اگر [illegible] اصابع [illegible] اقسام

در این حرکت غیر ممکن است پس مقید تام نباشد با تحلل چه موجود نیست که در آن طرف
مستقیم گذشت والرابع العریض و نوع چهارم عریض است یعنی پهن و هو الذی یاخذ من
جوهر الاصابع اکثر مما یاخذه المعتدل و وی آنست که میگیرد از پهنای انگشتان زیاده
از آنچه میگیرد معتدل و یدل علی زیادة الرطوبة و دلالت میکند بر زیادتی تری والخامس
الضیق و نوع پنجم ضیق است و هو یقابله و وی آنست که ضد عریض است و یدل
علی قلة الرطوبة و دلالت میکند بر کمی رطوبت والسادس المعتدل بینهما و نوع ششم معتدل
است در این هر دو و یدل علی اعتدال حال البدن فی الرطوبة والیبوسة و دلالت
میکند بر اعتدال حال تن در تری و خشکی والسابع الشاهق و نوع هفتم شاهق است و هو الذی
یجاوز فی الارتفاع اکثر من المعتدل و وی آنست که محسوس شود در ارتفاع
و بلندی زیاده از معتدل و یدل علی زیادة الحرارة و دلالت میکند بر زیادتی گرمی والثامن
المنخفض و نوع هشتم منخفض است و هو یقابله و وی
آنست که ضد شاهق بود یعنی در بلندی بغایت کم محسوس شود و یدل علی قلة
الحرارة و دلالت میکند بر کمی گرمی یعنی سردی والتاسع المعتدل و نوع نهم
بینهما است و یدل علی الاعتدال و دلالت میکند بر اعتدال حال الجنس الثانی المأخوذ من
کیفیة قرع الاصابع جنس دوم [illegible]
رگ انگشت را یعنی باعتبار رسیدن ضربه نبض انگشت را ... باعتبار است و ینقسم الی القوی
والضعیف والمعتدل بینهما و منقسم میشود این جنس بسه نوع قوی و ضعیف و معتدل بینهما
و بودن این جنس دوم [illegible]
نجاست در [illegible]
بتموج الانامل [illegible] آنست که میگوید گوشت سر انگشت
کو [illegible] بعض گوشت ... انگشت
حرکت [illegible] و یدل علی ...
میکند ... علی الاطلاق والضعیف ... ضعیف

هشتم

دلو ...

[illegible] قوی [illegible] است که مقابل و اگر منحصر ساخته شد دفع [illegible]

از اول و مقابل اگر عظیم باشد و چنانکه در منحصر ضد از آن کرده شد چنانچه بعضی گفته اند که عظم

و قوت و ضعف مقابل عدم و ملکه است منحصر نیست منحصر بود زیرا که در مقابل عدم و ملکه

واسطه می باشد و قوی و ضعیف نزد ایشان مقابل تضاد است واسطه متحقق است پس [illegible]

[illegible] الثالث [illegible] ضعیف

قوت حیوانی [illegible] ضعیف متحقق باشد چه اگر [illegible] صلابت

[illegible] باشد از

ضعیف [illegible] المعتدل هو المتوسط [illegible] معتدل [illegible] آنست که

[illegible] قسم متوسط محمود طبیعی است [illegible] جنس [illegible]

[illegible] محمود طبیعی [illegible] افزون [illegible] باشد [illegible]

[illegible] متوسط این جنس [illegible] است بین القوت و الضعف

نظر از آنکه محمود باشد یا غیر محمود [illegible] نبض قوی [illegible] لازم نیست [illegible]

که قوی یا غیر عظیم جمع شود و ضعف با [illegible] جمع شود [illegible] که اگر رگ عظیم [illegible]

[illegible] صلابت [illegible] قوی باشد [illegible] عظیم و

کذلک اگر رگ [illegible] گوشت و پوست [illegible]

کند [illegible] باشد رگ [illegible]

[illegible] جمع میشود [illegible] قوی با عظیم و [illegible] با ضعیف است با متوسط و [illegible]

[illegible] نبض عظیم [illegible] است [illegible] متوسط [illegible]

ضعف [illegible] این جنس [illegible] قسم میشود [illegible]

[illegible] انبساط و انقباض رگ [illegible] حیوانی [illegible]

[illegible] قوه طبیعی حیوانی [illegible]

[illegible] شیخ [illegible] نبض [illegible] گفته [illegible]

[illegible] بالعکس [illegible]

اقسام نه‌گانه از این جنس چنان باشد که نبض [illegible] انبساط قوی [illegible] ضعیف
و [illegible] بالقوه و بالفعل [illegible] ضعیف و [illegible] قوی و [illegible] ضعیف
[illegible] معتدل [illegible] انبساط [illegible] قوی با انقباض قوی و انبساط قوی
با انقباض ضعیف و انبساط قوی با انقباض معتدل و [illegible] ضعیف [illegible]
با انقباض ضعیف انبساط ضعیف با انقباض قوی [illegible] انقباض [illegible] انبساط معتدل با انقباض
قوی [illegible] انبساط [illegible] ضعیف انبساط معتدل با انقباض معتدل و معلوم شود که
[illegible] حرکت انقباض [illegible] بخلاف [illegible] [illegible] چون [illegible] ضعیف [illegible]
ضعیف [illegible] [illegible] کند و [illegible] قوت [illegible] انقباض [illegible]
قوت [illegible] شود [illegible] ضعیف باشد [illegible] که در حال
انبساط قوت [illegible] شود و [illegible] قوت [illegible] ضعیف و [illegible]
[illegible] حرکت انقباض [illegible] که [illegible] وقت [illegible] باعث [illegible]
[illegible] انقباض [illegible] انقباض [illegible] بعضی گفته‌اند اما قوت آن حرکت
[illegible] شود [illegible] قوت و ضعف [illegible] عرق [illegible]
[illegible] انبساط [illegible] و [illegible] انقباض [illegible] العروق [illegible] من الاول
فی انقباض [illegible] التی [illegible] بین الحاس و المحسوس و ذکان [illegible]
بالقوة والضعف [illegible] و [illegible] [illegible] و [illegible] اقسام [illegible]
جنس [illegible] قسم [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] قوت [illegible] قوی [illegible] [illegible] ضعیف باشد و العکس [illegible]
و [illegible] گفته که القوی [illegible] علی القوة [illegible] الضعف [illegible] علی الاطلاق
صادق [illegible] فی الضعف [illegible] [illegible] قسم [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] قول [illegible] [illegible] یعنی قوة [illegible]
[illegible] قوت دل [illegible] ضعف و نشان ضعف آن [illegible] ضعیف [illegible] قوی
محسوس نشده و [illegible] قوی القلب [illegible] ضعیف [illegible] [illegible]

محمل که بهم بودی مشتبه باشد اجناس ثلثة المذکوره من زمان الحرکة جنس سیم
زمان سکون است [illegible] حرکت [illegible] بهم [illegible] حرکت در این محل [illegible] زمان
حرکت باشد [illegible] جنس [illegible] منقسم الی السریع والبطیء والمعتدل
بینهما تقسیم میکرد جنس نبض که بسوی سرعت و بطء [illegible] سریع و بطیء و متوسط بینهما باشد
فالسریع هو الذی یتم الحرکة فی مدة قصیرة پس سریع نبضی است که تمام کند حرکت
[illegible] یعنی [illegible] کوتاه [illegible] حرکت [illegible] مثل [illegible] شده
باشد [illegible] الی الهوا البارد و دلالت میکند سریع بر بسیاری احتیاج دل بسوی
هوا [illegible] یعنی نشان [illegible] کثرت احتیاج [illegible]
قوت [illegible] لازم است والبطیء هو المخالف له پس بطیء نبضی است که [illegible]
یعنی تمام کند حرکت را در مدت طولانی [illegible]
واضح [illegible] علی قلة الحاجة الی الهوا البارد و دلالت میکند بطیء [illegible] احتیاج
بسوی هوا [illegible] یعنی نشان [illegible] و عدم احتیاج [illegible]
لازم نیست والمعتدل هو المتوسط بینهما متوسط [illegible]
بطء یعنی [illegible]
و یدل علی توسط الحاجة الی الهواء البارد و دلالت میکند معتدل [illegible] توسط احتیاج
[illegible] بسوی هوا [illegible] معتدل [illegible]
فائدة [illegible] حرکت [illegible] انبساط و دوم انقباض [illegible]
[illegible] حرکت [illegible]
[illegible] انبساط سریع انقباض معتدل [illegible]
انبساط بطیء انقباض سریع [illegible] بطیء انقباض معتدل انبساط معتدل انقباض [illegible]
سریع انبساط معتدل انقباض بطیء [illegible] و سریع [illegible] و بطیء [illegible] و معتدل [illegible]
حرکت انقباض [illegible] اعتبار [illegible] زمان [illegible]
[illegible] جنس [illegible] حرکت و سکون [illegible]

است
جنس قابض باید فرق در جنس ... نوع ... بالفعل ... حرکت تا زمان
انا قصر زمان حرکت را سرعت ... لازم نیست اگرچه مسافت قصیر بود یا نبود زمان
حرکت زمان حرکت ... خواهد بود اگرچه حرکت سریعه است باشد [illegible] قصر زمان حرکت
نبض کبیر ... بود اگر سرعت قصر زمان سرعت باشد نیست لهذا
در اول نا مرتبست که نبض شاهق بود بخلاف ثانی که در وی قید فیت شاهق بود یا
شاهق و فرق در اول ... که نبض شاهق باشد نیست ... که زمان حرکت کوتاه
باشد از تقاطع مسافت ... مسافت باشد ... مقدار مسافت ...
نیست ... حرکت بدان قیاس ... بمقدار در شش ... و که قصر زمان حرکت از ...
مسافت ... حرکت ... الجنس الرابع المأخوذ من ...
جنس ... است ... لمس ...
و بدان ... در اکثر استعمال ...
بند او شرح ... گفته القوام ... الذی ...
... ملک ...
... الصلب واللین ... المتوسط
... الا ...
نشود ... [illegible]
... [illegible]
آنست که نبض قوی اگرچه عند ... [illegible]
بخلاف صلب که ... [illegible]
جمع ... [illegible]
از غایت ... [illegible]
تن ... رطوبت ... [illegible]
... صلابت ... [illegible]

فایده

بازدا

چنانکه [illegible] ایجاب [illegible] چون [illegible]
[illegible]
[illegible] حال [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] معتدل [illegible] است [illegible]
بود و در حال [illegible] حال البدن [illegible] پیوسته [illegible] و الرطوبة [illegible]
[illegible] معتدل [illegible] حال تن در خشکی و تری [illegible] سکون
جنبش [illegible] از زمان [illegible] سکون [illegible] حقیقی [illegible] حقیقی سکون
حقیقی است [illegible] حرکت [illegible] معدوم شده [illegible]
[illegible] سکون غیر حقیقی عبارت از زمانی [illegible] حرکت [illegible]
[illegible] متحرک باشد [illegible]
[illegible] حرکت انقباضی [illegible] سکون [illegible] غیر [illegible] سکون
[illegible] حرکت [illegible] سکون [illegible] ابتدای حرکت [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] متحرک شده [illegible] سکون [illegible]
[illegible] حرکت [illegible]
[illegible] سکون [illegible] حقیقی [illegible] و سکون مجازی [illegible]
[illegible] سکون [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] مجازی [illegible]
[illegible] حرکت انقباضی و [illegible] حرکت [illegible] سکون [illegible] حقیقی [illegible]
[illegible] سکون [illegible] اول [illegible]
مشتمل بر [illegible] چنانچه گذشت [illegible] زمانه سکون [illegible] مجازی [illegible] که

[illegible] که [illegible] متفاوت [illegible]

[illegible] شود [illegible]

[illegible]

[illegible] که [illegible]

[illegible] میکند [illegible]

[illegible] است [illegible] شود [illegible]

و [illegible] میکند [illegible] واقع بین القرعتین [illegible] و فرق [illegible]

کما هی زمانه بین القرعتین [illegible] است و در سریع [illegible] مقصود و زمانه [illegible]

است حرکت [illegible] حرکت [illegible] تمام شود [illegible]

[illegible] که فرق [illegible] مسافت [illegible] سکون [illegible]

[illegible] حرکت انقباضی [illegible]

در آن نباشد ان القرع انما یحصل من الانبساط کما لا یخفی [illegible]

دلالت میکند نبض متواتر بر ضعف قوة حیوانی خواه [illegible] باشد خواه [illegible]

[illegible] شود و [illegible] شده [illegible]

و دلالت نبض متواتر بر ضعف [illegible] است که [illegible] عظیم [illegible]

[illegible] قوت [illegible] نبض [illegible] است که با ضعف

قوة بود یا قوت قوة لیکن [illegible] حاجت [illegible] ضرورت [illegible] عظیم

والمتفاوت هو الذی یختلف [illegible] و نبض متفاوت [illegible] است که [illegible]

علی شدة القوة الحیوانیة و دلالت میکند متفاوت [illegible]

از آن [illegible] از سقوط قوة [illegible] باشد [illegible] متفاوت [illegible]

از سقوط قوت باشد اگر عظیم [illegible] از قوة باشد و المعتدل [illegible]

معتدل [illegible] است [illegible] تفاوت [illegible] القوة [illegible]

دلالت میکند بر [illegible] قوت حیوانی [illegible] معتدل [illegible] که در معتدل

[illegible]

خفظا بر شود [illegible] مفهوم [illegible] که اصل است به [illegible] مفهوم [illegible]
[illegible] گشته [illegible] و بعضی باعتبار [illegible] [illegible] باعتبار [illegible]
اگر صفات [illegible] مختلف باشد لیکن بنظر با جزا [illegible] احوال مستوی بود یا بالعکس
[illegible] حقیقی آن [illegible] که [illegible] باعتبار اجزا [illegible] و جه باعتبار اجزا [illegible] باعتبار [illegible]
مخالف [illegible] [illegible] و گرد [illegible] حقیقی [illegible] [illegible] باعتبار اجزا [illegible]
باعتبار [illegible] اکنون در باب [illegible] که [illegible] واقع میشود [illegible] [illegible] اختلاف [illegible]
[illegible] که [illegible] [illegible] جنس [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و جمیع [illegible] [illegible] باطلاق مستوی [illegible]
و جمیع [illegible] [illegible] اختلاف [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مختلف باشد [illegible]
[illegible] بود [illegible] اختلاف [illegible] [illegible] مختلف [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] بنظر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اختلاف [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] و کثرت [illegible] مختلف [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] اختلاف [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مستوی [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اختلاف [illegible] [illegible]
و [illegible] [illegible] [illegible] دلالت [illegible] مستوی [illegible] [illegible]
مختلف [illegible] مختلف [illegible] مستوی [illegible] [illegible] باشد [illegible]
[illegible] [illegible] مستوی [illegible] مختلف [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] دلالت [illegible] [illegible] مطلق [illegible] [illegible] [illegible]

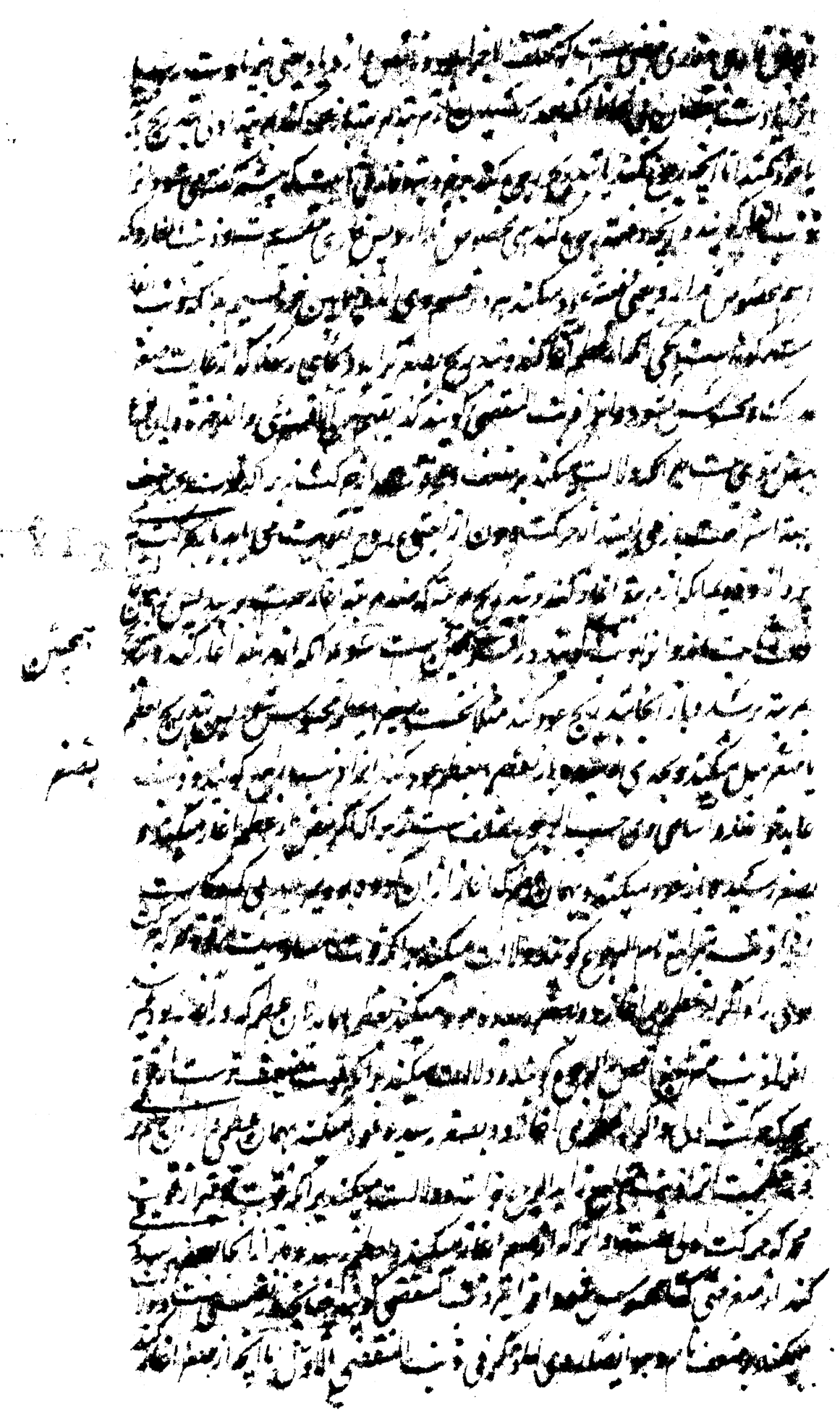

متصور نیست و همچنانکه تمام حرکت حصول می‌شود و پیش از حصول تمامی آن سکون نبوده و لکن
نیست شود قطع حرکت و نقش حصول آن در سکون نیست [illegible] وقت آن تا [illegible] که
آنکه [illegible] نیست شود که پس از [illegible] نیست شد [illegible] آنها که [illegible]
نیست شود و [illegible] [illegible] حرکت [illegible] [illegible] شده [illegible] و اگر گویند که
[illegible] نیست که [illegible] حرکت و سکون [illegible] [illegible] سکون
سکون [illegible] [illegible] [illegible] باشد [illegible] [illegible] که [illegible] از سکون [illegible]
[illegible] نیست که [illegible] [illegible] [illegible] شود و [illegible] نیست که [illegible] سکون [illegible]
[illegible] نیست [illegible] [illegible] باشد و [illegible] شود [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] نیست [illegible] نیست که [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] و سکون [illegible] [illegible] [illegible] سکون [illegible] [illegible] [illegible]
شد و از این [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
نیست [illegible] شود [illegible] که متوقع بود سکون [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] حرکت [illegible] حصول [illegible] حرکت [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] شود [illegible] باشد که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] سکون [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] باشد [illegible] شود [illegible] [illegible] شود
[illegible] شده [illegible] [illegible] [illegible] که سکون متوقع شود و حرکت [illegible] [illegible] [illegible]
شود [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و حرکت [illegible] [illegible] [illegible] شود [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حرکت [illegible] [illegible] [illegible] از دو سکون [illegible]
از [illegible] حرکت [illegible] و اگر [illegible] [illegible] [illegible] حرکات [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] شود و [illegible] سکون [illegible] که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] نیست [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] شده باشند [illegible]

و ... چون رشته گسیخته باشد زیرا که عضو ترو تشنج و هر [illegible] و منتوی [illegible]
[illegible] شده بودن و [illegible] مختلف الاجزا و [illegible] تقدم [illegible] و [illegible]
[illegible] الحیوه [illegible] است کنند [illegible] کرده پوشیده [illegible] شده [illegible]
[illegible] شده و [illegible] تشنج [illegible] است از [illegible]
کوشند و [illegible] است [illegible] شده [illegible]
چون و [illegible] است [illegible] که از [illegible] شده [illegible]
چنان باشد که [illegible] کنند [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] شده [illegible]
[illegible] است [illegible] که [illegible] است [illegible]
گفته که [illegible] شده [illegible]
[illegible] شده [illegible] شده [illegible]
[illegible] گفته شده [illegible]
است [illegible] است [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible]
است چون [illegible] الاجزا [illegible] باشد [illegible]
[illegible] شده [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] تشنج [illegible] گردد
[illegible] در [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] تشنج [illegible]
[illegible] تشنج [illegible] شود [illegible]
و [illegible] است [illegible] تشنج [illegible] شود [illegible]
[illegible] و وصول [illegible]
[illegible] است بعقل و تجربه [illegible] تشنج [illegible]

نبض [illegible] را [illegible] قسمین [illegible] است [illegible] علی الاطلاق [illegible]

[illegible] اکنون ذکر [illegible] صفات نبض بالجمله [illegible] بدانکه [illegible]

نبض [illegible] قیاس [illegible] عظیم باشد [illegible] بود و [illegible]

آن [illegible] نبض [illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

[illegible] المنصر [illegible] عظیم [illegible] نبض [illegible]

[illegible] عظیم [illegible] نبض [illegible]

[illegible] بود [illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

[illegible] نبض [illegible] باشد [illegible]

[illegible] بود [illegible] نبض [illegible]

[illegible] نبض [illegible] باشد [illegible]

[illegible] است [illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

نبض [illegible] اگر [illegible] باشد [illegible]

[illegible] باشد [illegible] نبض [illegible]

[illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

[illegible] نبض [illegible] باشد [illegible]

[illegible] نبض [illegible] باشد [illegible]

[illegible] بود [illegible] نبض [illegible]

[illegible] بود [illegible] باشد [illegible]

[illegible] نبض [illegible]

[illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] مختلف باشد [illegible]

[illegible] باشد [illegible] نبض [illegible] بود [illegible]

فایده

سرد بدستور [illegible] و نبض نوم و یقظه و اول خواب نبض صغیر و ضعیف باشد و مع ذلک
متفاوت بود و بطی و بعد هضم طعام [illegible] و زمانی در خواب عظیم و قوی میگردد و در آخر خواب
معتدل [illegible] عظیم و قوی و بطی میشود و چون در خواب افتد [illegible] و صغیری و ضعفی [illegible]
[illegible] گردد و هرگاه کسی در خواب شود [illegible] و [illegible] از غذا باشد [illegible]
و بطو نبض [illegible] احکام نبض در خواب [illegible] و بیداری بدستور [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

فایده

گردد پس اگر [illegible] نبض [illegible]
در نبض [illegible] ریاضت [illegible] نبض [illegible] عظیم تر میشود و در آخر ریاضت
سریع و متواتر بود و چون ریاضت [illegible] صغیر و ضعیف گردد و اگر قوت
سخت قوی باشد سریع گردد و هرگاه ریاضت [illegible] تمام رسد [illegible]

فایده

و نبض طعام و شراب [illegible] از شراب [illegible] حمر [illegible]
خورده شود نبض [illegible] عظیم و قوی و سریع و متواتر شود و اگر بسیار خورده شود
نبض مختلف و بی نظام سازد و اگر بسیار [illegible] شود [illegible] عظیم [illegible]
و قوتش [illegible] و اگر ماکول گرم باشد و مزاج [illegible] گرم بود [illegible] گرم [illegible]
سوء المزاج قوت ضعیف شود و نبض نیز ضعیف [illegible] سریع [illegible] متواتر گردد و اگر [illegible]
[illegible] شود و طعام گرم باشد با مزاج [illegible] و نبض [illegible] عظیم شود و همچنین
صاحب مزاج [illegible] سرد بخورد سوء المزاج [illegible] و قوت ضعیف [illegible]
[illegible] نبض [illegible] ضعیف و بطی و متفاوت گردد و اما شراب اگرچه بسیار [illegible]
شود و نبض [illegible] مختلف و بی نظام گردد و لیکن باختلاف [illegible] طعام [illegible]
زیرا که [illegible] لطیف و خفیف باشد اما شراب [illegible] بالفعل خواه بعمل سرد شده باشد
خواه [illegible] زمستان [illegible] و [illegible] نبض [illegible] مزاج
[illegible] باشد چنانچه گذشت [illegible] که هرگاه در تن گرم شود [illegible] بالفعل

و او از سخونت هوا از تابستان گرم شده باشد و او را باشد [illegible]

پس [illegible] نشده و [illegible] چون [illegible] اگر بود و تغیر [illegible] باشد چنانکه [illegible]

فائده

[illegible] همه [illegible] و [illegible] نبض [illegible] اما [illegible]

[illegible] نبض [illegible] از [illegible] شده [illegible]

[illegible] اگر [illegible]

[illegible] میکرد [illegible] و [illegible]

فائده

[illegible] نبض [illegible] اگر [illegible]

[illegible] نبض [illegible] گرم [illegible]

[illegible] نبض [illegible] میکرد و اگر [illegible]

[illegible] میکرد [illegible] عظیم [illegible] و [illegible]

[illegible] نبض [illegible] و [illegible]

فائده

[illegible] نبض [illegible] عظیم [illegible]

[illegible] نبض [illegible] اگر [illegible]

[illegible] و [illegible] شود [illegible]

[illegible] و [illegible] نبض [illegible]

[illegible] نبض [illegible] و [illegible]

فائده

[illegible] نبض [illegible] عظیم [illegible]

[illegible] نبض [illegible] اگر [illegible] عظیم [illegible]

[illegible] عظیم بود و [illegible]

[illegible] عظیم [illegible]

[illegible] نبض [illegible] عظیم [illegible]

[illegible] عظیم باشد و [illegible]

[illegible] شود [illegible] و [illegible] نبض [illegible] گردد [illegible]
[illegible] آنست که [illegible] این [illegible] است کند چه اگر [illegible] نظر [illegible]
[illegible] که [illegible] ان [illegible] حال [illegible] باشد [illegible] ان [illegible]
[illegible] اگر [illegible] شد که نبض [illegible] شد [illegible] بعد [illegible]
[illegible] اگر [illegible] شد [illegible] اگر [illegible]
[illegible] باشد [illegible] مختلف شد [illegible] اگر [illegible]
[illegible] شود [illegible] شود و [illegible] گفته شود [illegible]
[illegible] باشد که [illegible] نبض [illegible] سریع و متواتر شد [illegible]
[illegible] گردد و [illegible] شود و اگر [illegible] نبض [illegible] شود و اگر
[illegible] نبض [illegible] باشد [illegible] نبض [illegible] گردد
[illegible] شود و اختلاف [illegible] ظاهر [illegible] گردد [illegible] باشد که [illegible]
گردد و [illegible] سکون [illegible] است [illegible] باشد [illegible]
نبض [illegible] سریع و متواتر باشد [illegible] گردد [illegible] باشد [illegible]
[illegible] ظاهر [illegible] و [illegible] عظیم [illegible]
و [illegible] [illegible] صلابت [illegible]
گردد و [illegible] شود [illegible] شود [illegible]
[illegible] نبض [illegible] متواتر شود [illegible]
[illegible] گردد و [illegible] شود [illegible] گردد [illegible]
[illegible] نبض [illegible] شود [illegible] است [illegible]
[illegible] اگر [illegible] باشد [illegible]
باشد [illegible] باشد [illegible] شد که اگر [illegible]
[illegible] نبض
[illegible] باشد و اگر [illegible] نبض [illegible]

[illegible]

و این سبب است که نبض عظیم و مختلف باشد و اگر با ضعفی ... باشد و چون

... نبض عظیم و مختلف بر باشد و اگر ... بسیار شود و ... ضعفی

و اختلاف ... باشد ... حسب طبیعت و ... چنان باشد که ...

در حجاب ... نبض باشد صاحب ... صاحب ... باشد ... طبیعت

حجاب ... طبیعت ... و ... حصانیت ... حجاب ... و ...

تواند ... که ... بیاید ... شد نبض ... از ... حجاب

خفاق باشد ... حجاب ... نبض ... شود و ... سرعت

... نبض ... باشد ... چون ...

... ... الشفا ... و وصول العلة

علامت الی الاعضا ... نبض ... عظیم و ... ضعیف

باشد ... نبض ... و ... و ... ضعیف ... و شفا

... بیرون ... و ... مختلف ... و ...

سریع و ... مختلف ... و ... ضعیف

عظیم و ... سریع و ... حجاب ... و ... متشنج

حجاب ... باشد ... که ... مختلف ...

نمره و در لغت نبض عظیم باشد ... عظیم ... و ...

... و ... سود ... و ... باشد ... که ... از

... حجاب ... عظیم ... روح ...

نفس ... عظیم باشد ... عظیم ... و ...

و چنان بود که ... شود ... روح ...

... عروق ... که ... عظیم ... باشد ...

عروق ... باعتبار ... و ... عظیم ... و ...

زیاده ... باشد ... که معنی ... است ...

[illegible] نبض [illegible] می شد [illegible] حقیقی [illegible]
[illegible] مخصوص [illegible] متوسط [illegible]
[illegible] طبیعی [illegible] باشد [illegible]
قوت [illegible] مطلوب [illegible] شود [illegible]
[illegible] ضعیف [illegible] باشد [illegible]
[illegible] سریع [illegible] باشد
[illegible] سریع و متواتر [illegible]
[illegible] متفاوت [illegible] سریع [illegible]
[illegible] باشد [illegible]
[illegible] باشد [illegible]
متفاوت شود [illegible] ضعیف متفاوت [illegible] قوت ضعیف باشد
[illegible] ضعیف [illegible] باشد [illegible]
[illegible] صلب [illegible] باشد [illegible] عظیم
[illegible] مختلف [illegible] منتظم [illegible] باشد
[illegible] مختلف [illegible] صغیر [illegible] مختلف باشد [illegible]
[illegible] ضعیف [illegible] متفاوت باشد [illegible]
[illegible] صغیر مختلف باشد [illegible]
[illegible] مختلف [illegible] صغیر [illegible] باشد [illegible]
[illegible] صغیر [illegible] متفاوت باشد [illegible] متواتر گردد [illegible]
[illegible] قوی باشد [illegible] سریع [illegible]
[illegible] سریع و مختلف [illegible] باشد [illegible]
[illegible] سریع و متواتر باشد [illegible] باشد [illegible]
[illegible] گفته شد [illegible] من حیث الله [illegible] الرحمن [illegible]

[illegible]

بود اگر [illegible] از بعضی همی آید شکفته شده [illegible] و [illegible] آنکه در صفا

بود و [illegible] باشد [illegible] بسیار [illegible] سخت [illegible] مختلف [illegible]

[illegible] بود [illegible] است [illegible] [illegible] بود [illegible] تیره باشد و [illegible]

در [illegible] از [illegible] آنکه [illegible] گفته اند [illegible]

بول [illegible] اگر [illegible] شود [illegible] نباشد [illegible]

بول [illegible] باشد [illegible] بول [illegible] شکل [illegible] گرفته

[illegible] بودن [illegible] شکل [illegible] و [illegible]

[illegible] گردد [illegible] بول [illegible] شکل [illegible] و [illegible]

باشد بول [illegible] رنگ [illegible] بود و [illegible] [illegible] [illegible]

و [illegible] بود [illegible] و [illegible] بول [illegible] [illegible] اند [illegible]

[illegible] باشد [illegible] بود [illegible] چون بول [illegible]

[illegible] گرم و سرد و [illegible] و [illegible] [illegible]

[illegible] شود [illegible] بول [illegible] [illegible] آنکه بول [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] بود و [illegible] شده باشد [illegible]

[illegible] و [illegible] وقت [illegible] و [illegible]

[illegible] آن [illegible] گرفت و [illegible] گفته شد و [illegible]

[illegible] بول [illegible]

[illegible] بول [illegible] چه [illegible] [illegible]

[illegible] بول [illegible] شود و از [illegible] شود [illegible]

[illegible] چنانکه [illegible] گفته شد و [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] آنکه [illegible]

[illegible] باشد [illegible] که غلیظ بود [illegible] بول [illegible] [illegible]

منتخبه

غلط

تحتانی صبح می آید و بالجمله دلیل زوال جگر و سوء [illegible] اختلاط و اقوی و اظهر سبب از زوال اصغر
سبب شود [illegible] سفا سل [illegible] اضعف [illegible] زوال [illegible] وکذا [illegible]
[illegible] بیان نکنم آن را بیان [illegible] العادت از بول چند چیز باید جست بدانند
که [illegible] آن [illegible] نیست که [illegible] [illegible] عدم [illegible] سبب از [illegible]
[illegible] [illegible] علیه [illegible] [illegible] صحیح [illegible] بول انسان [illegible]
[illegible] [illegible] بول [illegible] باشد [illegible] بعد [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] حاصل شود و توان [illegible] استدلال
کرد [illegible] از بول [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] کثرت [illegible] [illegible] و موافق [illegible]
[illegible] بیان [illegible] کرده [illegible] باید [illegible] و غلظت [illegible]
اند [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و کرده [illegible]
کرده و بعضی [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] مضبوط ساخته اند
شیخ و سایر مشایخ [illegible] [illegible] ساخته اند والاحسن [illegible]
به گاه حاجت بول شود [illegible] فارغ باشد که [illegible] [illegible]
و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بعضی از [illegible] [illegible] [illegible] بول
کرده [illegible] [illegible] بول [illegible] [illegible] [illegible] و شخصی [illegible]
همچنان [illegible] [illegible] بول [illegible] از چند [illegible] [illegible]
نگاه داشت [illegible] [illegible] [illegible] می آید پس از [illegible] [illegible] [illegible] حکایت
غرابت داشت مسطور شده اکنون بحال [illegible] [illegible] الفصل الثانی فی البول
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] رنگهای بول [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که بول [illegible]
آب [illegible] باشد بلکه مختلط می بود از [illegible] [illegible] [illegible] نافی و فضول

معلوم میشود که چون خون با دیگر اخلاط بیامیزد و صفرا از روی اختلاط می‌آمیخت به ...
زمینه و بایستی حمره ترقیق صفرا بسبب خون می‌بود چنین که خون غلبه کرده
باشد تا رسد می‌آید و صفرا باقیه شود در ابتدا نضج می‌یابد و حالا هست که ...
موجب شده است اگر گفته شود که صفرا نیز سبک‌تر و با اینست بسود اول ...
که صفا نسبت خون ... سبک‌تر تحصیص بول الصفره باشد جواب ... آنکه
صفرا ... گذشت که اخلاط اگرچه ... شود و آنچه نادر شده است ...
... و حالا هست که صفرا سبکتر است و آنچه بسبب اختلاط او بیشتر ...
اول تبلور می‌باشد سیوم آنکه ... که لون مجموع اخلاط ... هست ... چیز
که ... صفره از آن بر می‌آید چنانچه در شراب ممزوج با ...
دیگر ... کمتر می‌باشد بس اختلاط فضول لازم باشد و بول الصفره اکثر
به ذکر لون مجموع اخلاط است ... و صفره مجموع اخلاط که ... منتشر ... بول
گفته شود و الصفره ... است از ... و ... تحقیق ... است ...
از آن ... است ... و ... آنست که ... باشد ثانی شاید
که اثر لون ... و ... باشد و ... باشد ... مذکور است ...
نیز لون است ... که ... سبب ... شقاف ... و ...
... سبب ... الصفره ... اکثر ... است چون ...
... و ... نصا کرده و ... الا است ...
گیتم آنکه ... یا دو سبب ... است یکی قلت صفرا دوم کثرت مائیه اما قلت صفرا
از دو حال بیرون نیست یکی آنکه صفرا فی الحقیقه کم باشد بنابر برودت مزاج که تولد
تولد صفرا است یا بنابر تناول اغذیه غلیظه بارده که صفرا از آن کمتر متولد میگردد
ثانی آنکه اگرچه صفرا ... بیشتر بود ولیکن بموضعی مایل شود و ... نسبت به بول کمتر
آید و میلان صفرا بموضعی عام است که باستفراغ مقرون باشد چنانچه در اسهال ... که
صفرا دفع میشود و میشود یا بی استفراغ باشد چنانچه در ... و ... که

حصر ادرار آن بلغم باشد یا عضوی و دو تر از مجاری بول میگردد و مجری میشود و اکثر است
نتوان [illegible] جمیع طبیعت بلکه از [illegible] فی الحقیقه نظر بر غلظ بول است عند
بلغم رقیق و سوء حرارت بول [illegible] تمام است که بلغم که در فی نفسه رقیق بوده باشد
رقیق شده باشد و هم گاه [illegible] از ضعف بوده و مثال آن رقیق بول است و سبب آن
شدت سوء مزاج [illegible] که آن را [illegible] معلوم شود که علت
چیست بوده و [illegible] اگر از کثرت [illegible] بود بول [illegible] رقیق
بغیر [illegible] بود و [illegible] بر کثرت [illegible] و [illegible] از
بلغم بود کثرت بول [illegible] [illegible] و [illegible]
بلغم باشد غلظت و آن لازم است که بلغم رقیق بود و اگر [illegible]
صفرا بود و قلت بول [illegible] بود [illegible] صفرا بود و عضوی [illegible]
شیا و ران و جود [illegible] که ماده و [illegible] و [illegible]
مقدار باشد و جود [illegible] صفرا [illegible] دلالت [illegible] مقدم [illegible]
[illegible] و [illegible] از قلت صفرا بود [illegible] بول [illegible] صفرا [illegible]
باشد و [illegible] [illegible] صفرا و حرارت باشد و [illegible]
[illegible] است [illegible] و [illegible] [illegible]
صفرت [illegible] است یعنی [illegible] بود صفرا و [illegible] [illegible]
[illegible] است [illegible] اختلاط الصفرا [illegible]
[illegible] است و [illegible] البلغم [illegible] حال [illegible]
[illegible] نزد شیخ و مؤلف و دیگر [illegible] و [illegible]
و [illegible] است که [illegible] صفرا [illegible] مختلط شده و [illegible]
[illegible] اعتدال واقع است و نزد جماعتی [illegible] جالینوس [illegible]
[illegible] است [illegible] و احمر [illegible] صحیح بود [illegible] است که نزد [illegible]
در [illegible] مقدار صفرا مختلط [illegible] کمتر از مقدار طبیعی باشد و از [illegible] است که [illegible]

تنبیه

[illegible] دلالت دارد بر بردی کمتر از بردی که [illegible] شیخ [illegible] است که [illegible] صفرا بودن [illegible] به
[illegible] اگر مستعمل المقدار است بول [illegible] گند و اگر [illegible] است [illegible] نضج [illegible] آن که
بعد [illegible] بعد [illegible] دلالت [illegible] تنها [illegible] [illegible] رقیق
[illegible] القولین [illegible] بول [illegible] است [illegible] ایشان [illegible] مختلف می باشد [illegible]
[illegible] و ایشان [illegible] باشد [illegible] صفرا [illegible] ایشان [illegible]
[illegible] نضج [illegible] ناری است مستعمل بود [illegible] [illegible] اما [illegible]
از اصفر مشبع [illegible] جالینوس [illegible] [illegible] [illegible] کرده [illegible]
ناصع ناری [illegible] قانون [illegible] [illegible] اصفر مشبع ناری [illegible] گویند [illegible]
ناصع زعفرانی [illegible] [illegible] بودن بول [illegible] اصفر مشبع و احمر ناصع [illegible]
قول [illegible] شده است که [illegible] ناری [illegible] زعفرانی است مختص [illegible]
[illegible] زیرا که [illegible] زعفرانی است [illegible] واسطه است چه اگر
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مخصوص [illegible]
پس [illegible] گفت که [illegible] است که [illegible] ایشان [illegible]
که [illegible] زعفرانی باشد [illegible] که در [illegible] بول [illegible] [illegible] بودن [illegible]
[illegible] [illegible] فافهم [illegible] [illegible] فصل
دلیل نضج [illegible] [illegible] دلیل [illegible] [illegible] بول [illegible] باشد
[illegible] [illegible] اکثر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] بول [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] مستفاد [illegible] بول [illegible]
[illegible] مخصوص [illegible] باشد [illegible] مرض [illegible]
[illegible] مرض [illegible] است [illegible] ناری زعفرانی باشد [illegible]
[illegible] که بول [illegible] شود [illegible] صفرا [illegible]
[illegible] [illegible] از صفرت [illegible] [illegible] لون [illegible]

سست و بسیار

سخت و صفرا زیاده از حرارت و سبب آن از شدت و کثرت [illegible] از دست [illegible]

شده که صفرا چون پخته شود و [illegible] تمام است [illegible] بود [illegible]

اندفاع صفرا بود [illegible] باشد [illegible] صفرا باشد [illegible]

[illegible] شود و لیکن حمره [illegible] باشد [illegible]

[illegible] ل و [illegible] است [illegible] بود [illegible] است [illegible]

صفرا زیاده از [illegible] است [illegible]

این قسم [illegible] است [illegible] گذشت [illegible] اگر [illegible]

بود [illegible] در بول [illegible] قسم دوم [illegible] است [illegible] بود [illegible]

[illegible] در بول [illegible] باشد [illegible]

و این [illegible] است [illegible] که صفرا [illegible] کرده [illegible]

[illegible] باشد و [illegible] که صفرت [illegible] کرده [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] اختلاط [illegible] قلیل [illegible] شود

[illegible] و این قسم

[illegible] صفرا [illegible] از حرارت [illegible]

[illegible] و [illegible] صفرا [illegible] حمره [illegible]

[illegible] ان کرده که گاهی [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] شود و [illegible]

این دو قسم است که آنچه از کثرت اندفاع صفرا در بول بود اشتعال [illegible]

[illegible] باشد [illegible] دلیل بر حال [illegible] قسم اول [illegible]

[illegible] است چنانچه [illegible] دوم قسم [illegible]

گذشت اشتعال او است نوع اول قسم دوم [illegible] بود [illegible]

[illegible] که [illegible] است که [illegible] شود [illegible]

علت و نقصان حمره باشد [illegible] است [illegible] که حمره بول را اکثر

از خون [illegible] بود و هرگاه [illegible] آن آمیزد و نقصان در حمرت آن کند [illegible]

[illegible] لون اشقر است نخواهد ماند و ایضاً خون که در بول آید ملازم است که [illegible] و

[illegible] نخواهد بود و لکن البته [illegible] خواهد بود و چون چنین باشد و نه [illegible] [illegible]

و زیاده بر آن خواهد بود که آنرا اشقر گفته اند زیرا که بهر تقدیر حمرة قلیل [illegible]

شده [illegible] آن لون [illegible] آن اشقر [illegible] الصفرة و ناریجی [illegible]

[illegible] ودیعه [illegible] اشقر [illegible] بود و [illegible] علی [illegible]

بالنسبة [illegible] اشقر [illegible] دلالت میکند بر زیادتی حرارت

[illegible] ناری یا اشقر از ناریجی است در حرارت [illegible]

زیاده بر ناری اما ناریجی الوان [illegible] اشقر مایل بحمرت

[illegible] دلالت و بر حرارت افزونتر از دلالت اشقر است اما ناری [illegible]

با ناریجی [illegible] است بحمرت [illegible] دلالت او بر حرارت بیشتر از دلالت ناریجی

است [illegible] اصفر مشبع یعنی [illegible] شده [illegible] مشابه [illegible]

زعفرانی [illegible] باشند [illegible] شده و بهمین سبب ناری را اصفر زعفرانی گویند

و چون شعاع وی باشد شعاع آتش [illegible] ناری مسمی شده اما زعفرانی است

ناری [illegible] بود و لهذا دلالت او قویتر است بر [illegible] زیادتی

[illegible] لون مشابه بلون شعر زعفران [illegible] احمر ناصع [illegible] گویند زیرا که [illegible]

[illegible] شده [illegible] کامل و قریب است [illegible]

[illegible] زعفرانی یعنی ناری بیشتر است از [illegible]

احمر ناصع که مسمی است بزعفرانی و دلیل آنها است که حمرت بول دلالت [illegible] مخالطت

خیری از خون بصفرة وی دلالت [illegible] بمخالطت خیری از صفرا [illegible]

[illegible] از خون است [illegible] ناری [illegible] بیشتر است [illegible]

[illegible] زعفرانی بود و هرگاه از ناریت بسبزی گراید [illegible] که بسرخی میل نماید [illegible]

[illegible] و جواب این با بعات شیخ چنان میدهد که مراد [illegible] خون لاحمار [illegible]

[illegible]

القصد

سرخ شده و لون قیصرا فقط قطع نظر از آنکه بعد اصفر افزون بود و دانند و تمام آن
که مفت باشد و لون اصفر احتراق بود و نقاشف حرارت در اشقر قوی آنچه ذکر
یافته شد که اصناف نیران قیاس نماید و اما الحمرة فو اقسامها اربع اما الوان سرخ
[illegible] چهارست الاصهب و آن سرخی است زرد که غالب علی حمرته القدیم
قلیلا و وی دلالت کند بر غلبه خون [illegible] و زردی دو نوع بود و بیشتر [illegible]
القانی [illegible] احمر قانی است و الاحمر الاقتم [illegible] احمر قتم است و [illegible] واحد
تواند شد [illegible] بالشبه التی [illegible] واحد
[illegible] دلالت کند بر غلبه خون [illegible] باشد [illegible] بر غلبه خون بیشتر
[illegible] دلالت قانی [illegible] و دلالت [illegible] بیشتر از قانی [illegible]
لون [illegible] حرارت [illegible] الاصهب بود با
[illegible] قانی لون [illegible]
[illegible] دلالت [illegible]
آن باشد و قانی لونی است که سرخی از آن غالب [illegible] و قتم لونی است [illegible]
[illegible] بسیاهی [illegible] حرارت [illegible] بر غلبه حرارت
و واحد [illegible] باشد [illegible] آنچه گفته شد از دلالت
الوان [illegible] بر غلبه خون [illegible] بعد از [illegible] بنابر اکثر است
زیرا که گاهی حرارت در بول از ضعف [illegible] کلیه میشود و گاهی در امراض [illegible]
[illegible] بول [illegible] غلبه خون [illegible] الاخلاط
نباشد و [illegible] دلالت [illegible] و خون [illegible] دلا
آنچه ما بعد [illegible] باشد پس [illegible] دلالت بر مطلق [illegible]
قیاس [illegible] احمر [illegible] و اصفر علی الوان [illegible] احمر ذکر [illegible] معلوم نماید که [illegible]
در جمیع طبقات [illegible] در جمیع طبقات
حمرت [illegible] از اعتدال چنانچه گذشت که [illegible] اعتدال [illegible]

[illegible]

نیست مانند بلغمی و سوداوی و زعفرانی است بهر آنکه [illegible]
قابل ... [illegible] لا محاله [illegible] اگر این هم [illegible] صفرا ... شود و صفرا [illegible]
از خون [illegible] مخالف [illegible] صفرا [illegible] الاحوال است چه [illegible]
صفرا باشد پس حرارت [illegible] زیادتر [illegible] بود و اگر از خون [illegible]
حرارت وی [illegible] بود [illegible] [illegible] حرارت [illegible]
[illegible] از خون [illegible] ثابت شده [illegible] صفرا [illegible]
از سبب که از خون [illegible] چگونه [illegible] [illegible] که خون [illegible]
[illegible] صفرا [illegible] [illegible] لیکن [illegible] است که [illegible]
[illegible]
خون [illegible] صفرا [illegible] [illegible] و [illegible] قابل [illegible]
باشد [illegible] زیرا که خون [illegible] [illegible]
[illegible] خون [illegible] [illegible]
حرارت [illegible] لا محاله [illegible]
[illegible] است که [illegible]
خون [illegible] [illegible] [illegible]
این [illegible] چون [illegible] [illegible]
غایت لطیف که مختلط بود با صفرا [illegible] و اما [illegible] [illegible]
حرارت وی [illegible] [illegible] که خون در روی [illegible]
[illegible] اگر سودا [illegible] [illegible]
و اگر صفرا باشد علامه [illegible] [illegible]
صفرا و [illegible] و تکون [illegible] سودا [illegible] [illegible]
[illegible] در شرح قانون نوشته که [illegible]
عفن [illegible] این [illegible] که از خون با صفرا [illegible] نمیگردد و وجود وی

[illegible]

فایده

سرخ نیست که طبقات حمره دخولی که موجب سرخی است مختلف باشد و انحاء است
کیان و گشیر الا اشتعال آتشی بود و دلالت آن کمتر از زرد ناری نیست و این نوع بول
تاری که اشقر رقیق است دلالت بر غلبه خون مختلف [illegible]
غلظت حرارت را علت خون در کار نیست پس دلالت او بر قلت [illegible]
مع دلالت وی بر کثرت حرارت صفرای صرف نباشد و همین جواب است و هم
که گفته اند دلالت وی بر حرارت ضعیف است یعنی اگر چه بر غلبه خون دلالت
میکند قسمی از آن بیشتر است از دیگر طبقات احمر لیکن خون ... [illegible]
خون غلیظ است حرارت [illegible] و اگر مراد از قسم آن قسم بود که از بلغم یا
سودا حادث شود دلالت او بر قلت حرارت ظاهر است [illegible]
که اسباب حمره آن بول دو گونه است بدنی [illegible] [illegible]
محمره [illegible] در بول [illegible] در فصل [illegible] از اختصاص [illegible]
تنا [illegible] بول [illegible] اسباب [illegible] موجب سرخی بول [illegible]
و این [illegible] در فصل گذشته [illegible] قسم [illegible]
وی با طبع سرخی بود و آن [illegible] ان [illegible] عارض شود خواه
حدوث حمره [illegible] باشد خواه بواسطه [illegible] و احتراق [illegible]
در آن موقوف بر عفونت باشد بلغم است زیرا که بلغم چون [illegible] شود گاهی [illegible]
میل به حمره در بول و قلت حدوث حمره از بلغم عفن نادر است که بلغم بالطبع
ابیض اللون است و از [illegible] طبیعی که حمرت کمتر باشد و هر گاه از بلغم عفن
حرارت لون احمر [illegible] باشد از بلغم عفن اصل حمرت [illegible]
شد اما آنچه سرخی در آن بر عفونت موقوف نبود [illegible] موقوف بود [illegible]
که بحد بود چون [illegible] اجتماع و مانند آن صفرا است زیرا که صفرا چون [illegible]
شود و متکاثف گردد بول را سرخ [illegible] بلکه سیاه چنانچه [illegible]
و ثابت شده که ماده رطب صفرا چون متکاثف گردد تا از قلت [illegible]

سرخ شود مانند ... [illegible] ... مجوس میکرده و ... اگر

او ... و اگر چه خون باشد اما اگر خون حاصل شده باشد و اثر ... [illegible] ... است

اصل و چون خون ... آید در ... بیست بول ... سرخ میکرد ... و فرق ...

... شود و چون که اختلاط او در بول ... میشود و ... گوشت ... اگر ...

خون ... تمام ... شده باشد پس ... بول ... [illegible] ... آید دوم که ...

شود ... خاص ... بول ... شود ... سرخ ... [illegible]

آن باشد ضعف ... [illegible] ... نیست ... [illegible]

... [illegible] ... است که ... بود ... [illegible]

... بول ... [illegible] ... شده ... [illegible]

... [illegible] ... شود ... شده ... [illegible]

و ... اگر ... صفرا باشد پس اگر بول ... [illegible]

آن بود ... محترق ... [illegible]

میکنند گفته اند که بول ... [illegible]

و ... بود و اگر بول ... [illegible]

صفرا بود و ضعف معده لازم ... گفته اند که بول ... [illegible]

... بود در ... باشد ... [illegible]

و ... [illegible] ... و اگر ... بول ... [illegible]

... که از خون باشد ... بول ... [illegible]

... [illegible] ... باشد ... [illegible]

بدن ... همه علامات ... [illegible]

... [illegible] ... اگر ... بول ... [illegible]

... باشد پس اگر ضعف ... [illegible]

و بول ... آید ... بول ... [illegible]

بیشتر ضعف بود از ضعف معده و امعا [illegible] کند در این [illegible] بول الشبیه قوام بود زیرا که
قوام بول موقوف بر قوت کبد است کما لا یخفی [illegible] آنچه ذکر شد [illegible] بود [illegible]
اسباب بدنیه بول سرخ یا احمر ناری [illegible] صورت پذیرفته [illegible] بول [illegible]
مادة احمر [illegible] است [illegible] بود [illegible] که بالطبع بود [illegible] شد [illegible]
[illegible] بول احمر [illegible] است چنانچه گذشت علامت [illegible] مخصوص [illegible]
[illegible] از [illegible] حرارت [illegible] است اما [illegible]
[illegible] باشد [illegible] ضعیف شود و [illegible] خون [illegible]
[illegible] سرخ آید چنانچه [illegible] سوء القنیه [illegible] اگر [illegible] و [illegible]
[illegible] ضعیف شوند و خون [illegible] چنانکه [illegible]
میکرد [illegible] شود [illegible] خون [illegible] شود و با بول [illegible] سوم [illegible]
[illegible] از قولنج بلغمی [illegible] بول سرخ آید [illegible] این بول
[illegible] حکم [illegible] نرم شود [illegible]
بیشتر [illegible] میکنند و بول [illegible] و در قولنج [illegible]
[illegible] بول [illegible] طبیعی [illegible] خون [illegible]
میکرد [illegible] حادث میکرد و بواسطه حرارت [illegible]
می [illegible] لطیف بود و [illegible] خون [illegible]
[illegible] میشوند و [illegible] میکرد [illegible] بول سرخ میکردند [illegible]
در [illegible] قولنج [illegible] از حرارت [illegible]
بواسطه [illegible] حادث میکرد و صفرا [illegible] صفرت [illegible]
[illegible] سیاه [illegible] چون [illegible] سرخی میکرد [illegible] باشند [illegible]
[illegible] که [illegible] صفرا [illegible] بلغمی [illegible]
[illegible] صفرا [illegible] بول مختلط آید و بول سرخ [illegible] این
[illegible] قولنج [illegible] میکنند [illegible] که از مرار [illegible] معده [illegible] اگر

رشد

شاید صحیح

باشد و در حمی و [illegible] بسیار [illegible] باشد و صفرا از مرارت [illegible]

[illegible] و سده [illegible] و انصباغ در بول [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] آن [illegible]

[illegible] باشد [illegible] که [illegible]

[illegible] که [illegible] بول [illegible] آن [illegible] بود [illegible] اگر [illegible]

[illegible] بهترین [illegible] باشد [illegible]

[illegible] از [illegible]

[illegible] که [illegible] بول [illegible] باشد [illegible]

[illegible] و اگر بول [illegible] باشد [illegible]

و صاف [illegible] اگر [illegible] باشد [illegible]

[illegible]

بود [illegible] که [illegible] بود [illegible] بسیار [illegible]

غلظ [illegible] باشد و اگر [illegible] بول [illegible] شود [illegible]

[illegible] دلیل ضعف جگر باشد و ورم [illegible] باشد و خطر [illegible] و اگر [illegible]

[illegible] بول [illegible] باشد و اگر [illegible] بول

[illegible] غلیظ [illegible] بود و [illegible] باشد و اگر بول [illegible] بود [illegible]

[illegible] باشد و اگر [illegible]

[illegible] غلیظ [illegible] بود و [illegible] اگر [illegible] باشد [illegible]

[illegible] فضول [illegible] عفونت [illegible] بود و اگر [illegible]

[illegible]

منفعت و نضیج و غلظ بود و رسوب ستبر کند دلیل سلامت و زوال مرض باشد و اگر

[illegible] اگر رسوب [illegible] باشد یا اندک [illegible] دلیل درازی مرض باشد و نشان نضیج بود و بول

[illegible] نضیج [illegible] و دلیل [illegible] و خاصه که زرد کند و بول [illegible] و غلیظ [illegible]

درازی [illegible] بود [illegible] باشد [illegible] بول [illegible] شود و بول [illegible] تا [illegible]

گرمی جگر [illegible] و ورم [illegible] باشد و اگر [illegible] باشد [illegible] و [illegible]

[illegible] بود [illegible] دلیل [illegible] باشد و اگر بول [illegible] نضیج بود و [illegible]

[illegible] دلیل [illegible] باشد خاصه بول [illegible]

[illegible] و [illegible] بول [illegible] گرم [illegible] و [illegible] شود و [illegible]

[illegible] نضیج و [illegible] بود دلیل [illegible] قوی بود و [illegible]

بول [illegible] نضیج [illegible] نشان [illegible] باشد و [illegible] بول [illegible] خون [illegible]

[illegible] دلیل [illegible] باشد [illegible] خون غلیظ

باشد [illegible] بود و اگر [illegible] البول

[illegible] خون [illegible]

[illegible] باشد [illegible] بول

خون [illegible] بول [illegible] اخلاط غلیظ [illegible] اخلاط [illegible]

[illegible] دلیل [illegible] باشد و بول

[illegible] باشد [illegible] بود و بول [illegible]

شود [illegible] اگر [illegible] صفرا بود [illegible] باشد و اگر [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] باشد [illegible]

[illegible] بود و بول [illegible] و آنچه از [illegible] صفرا بود و بول [illegible]

[illegible] بول [illegible] کنند [illegible] بحران [illegible]

[illegible] مرض [illegible] شود و بحران [illegible] باشد و اگر [illegible]

[illegible] بحران [illegible] اگر [illegible] شود و بحران

[illegible]

سیاهی بان حاصل میکند تشنج از شهوت پس از بول اضطراری و مانند آن سبب

از تشنج اضطراری بود والتشنج میکند یا کشنج بیس یا امتلائی از تحلیل یا شدید از جهت

طول ریح بود دالت کند بر آنکه تشنج امتلائی بود تا نقصه و با [illegible] بول بسیار متصل بود سیاهی

باشد [illegible] و گفته اند که بول [illegible] [illegible] بود و [illegible] [illegible]

[illegible] گویند و دی بود [illegible] نه نشسته که [illegible] فی الحقیقت [illegible]

و چون از تشنج توقف [illegible] بسبب [illegible] [illegible] از [illegible] [illegible]

کنیم [illegible] سبب [illegible] [illegible] بول [illegible] الا [illegible] که کان [illegible]

[illegible] المکان فی اثنا السود [illegible] بول سیاه [illegible]

السود والسالک [illegible] [illegible] [illegible] سیاهی [illegible]

از طرق [illegible] انی [illegible] بول [illegible] بوده باشد و پس [illegible]

سیاه شود و بول [illegible] سود [illegible] العم [illegible] و دالت میکند [illegible]

بر سود [illegible] اصفرا و [illegible] سود الاخذ من [illegible] و [illegible] سیاهی [illegible]

اشود از احمر القیم یعنی اول احمر القیم بوده باشد پس از ان انتقال بود و [illegible] گرد

[illegible] بول علی سود [illegible] من [illegible] و دالت میکند بر سود که [illegible] شده [illegible]

و عاقبت که حصول سود از [illegible] [illegible] و یا از جمود [illegible] و [illegible]

که سود از جمود [illegible] و الاسود [illegible] من الخضرة [illegible] که از [illegible]

[illegible] یعنی [illegible] سیاهی [illegible] و دل علی السود [illegible] بول [illegible]

والامیکند [illegible] سود [illegible] و اقتصار مؤلف [illegible] که سود [illegible] تعرض [illegible]

[illegible] دالت نظر [illegible] که [illegible] گذشت [illegible] [illegible]

[illegible] که [illegible] جمود [illegible] اخلاط [illegible] در [illegible] اکثر [illegible] خروج سود

باحترلقی پس اگر موجب [illegible] جمود بود [illegible] بول سیاه شود [illegible] اکثرت جمود باشد

[illegible] این [illegible] در [illegible] اگر موجب [illegible] سوداء بود [illegible]

بول سیاه گردد [illegible] و کثرت [illegible] اخلاط بود باشد اگر [illegible] [illegible] بود

از [illegible] کرد [illegible] شدت [illegible] احتراق [illegible]

[illegible] بسیار [illegible] سودا [illegible]

[illegible] باشد [illegible] مشهور [illegible]

[illegible] الاسود [illegible]

[illegible] شد [illegible] سیاه کرده

این عبارت [illegible] و حرف [illegible] سیاه است [illegible]

[illegible] الاسود [illegible] سیاه [illegible]

را [illegible] آن باشد که قسم چهارم سیاه است [illegible]

[illegible] السوداء باشد لیکن [illegible] از اقسام [illegible] ظاهر است

مگر [illegible] سودا [illegible] بول [illegible] است [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] سودا از بلغم باشد [illegible] احتراق بود [illegible]

چون [illegible] سودا و بول [illegible]

[illegible] سیاه کننده [illegible]

[illegible] شراب [illegible]

[illegible] است [illegible]

و بول [illegible] از [illegible]

و از [illegible] بود [illegible] البته [illegible] شراب

و بول [illegible] از [illegible] قوت [illegible] باشد

[illegible] از خطر است که [illegible] بول اسود [illegible] سیاه [illegible] و درین [illegible]

[illegible] مطلق [illegible]

[illegible] شده [illegible] قوت [illegible] سیاه شده

[illegible] استعمال [illegible]

الفصل

انتشار شیخ بر عدم تصرف طبیعت در صورت و سکوت ماند و گر شقوق طبیعت [illegible]

به این جهت دانسته علامت دوم آنکه پوشیده شوند در اثر سودا و علامات این [illegible]

نوع از تقدم [illegible] سیاهی پوشیده است سوم آنکه احتراق شده و [illegible] بوسطه

آن بول سیاه شود و نشان [illegible] است که [illegible] سبب احتراق بود و لون [illegible]

السوداء [illegible] بلکه مایل بود [illegible] اگر [illegible] دلالت کند

که آن [illegible] بول [illegible] اگر [illegible] سیاه بود و [illegible] بول

[illegible] و بول [illegible] شده [illegible] از ایشان [illegible]

[illegible] بول [illegible] سیاه [illegible]

[illegible] آنکه بود [illegible] علامات [illegible] شود [illegible] عدم [illegible]

[illegible] سیاه [illegible] و بول [illegible] سیاه [illegible] بعد [illegible] است [illegible]

[illegible] بود و لون بول [illegible] باشد [illegible] باشد [illegible]

[illegible] و چون [illegible] علامات [illegible] بود [illegible]

و بعد [illegible] سیاه [illegible] و مقصود [illegible] بود [illegible] این نوع [illegible] شود [illegible] است که

[illegible] بود باشد [illegible] احتراق [illegible] بود و نیز [illegible] نشان این [illegible]

[illegible] باشد [illegible] احتراق [illegible] است

که [illegible] اجزاء [illegible] باقیه شود [illegible] اجتماع [illegible] اجتماع [illegible]

[illegible] که [illegible] العبارة و مقصود [illegible] است که اگر [illegible] کند که

[illegible] احتراق [illegible] از ایشان [illegible] است [illegible] بول [illegible] است که [illegible]

[illegible] منفصل میگردد [illegible] پس [illegible] و [illegible]

اجتماع [illegible] باشد [illegible] است و [illegible] بواسطه [illegible] است [illegible]

[illegible] بول [illegible] است [illegible] و از [illegible] بود و [illegible] پس [illegible]

و [illegible] است [illegible] بود [illegible] اجتماع [illegible] و [illegible] از [illegible]

اجتماع حصول آنها است [illegible] بعضی [illegible]

در بحران بوده باشد و پوشیده نماند که در امراض حاده ...
بول سیاه میشود و ... و قبل از آنکه ... سبب ... شبیه القرن ...
... بسیار ... سوداوی ... بول سیاه آید ... ست که ...
بحرانی ... بوده ... بحرانی باشد ... صالح بود
... و ... بود ... احتراق ... باشد ...
... سیاه ... قلیل باشد ... وقت ...
... از احتراق ... باشند و ...
... قلیل المقدار باشد ... دلالت میکند بر ... استحاله ...
و بسیاری ... دلالت میکند بر آنکه احتراق ... رطوبات
... شده ... باشد که بول
... سوداوی ... بحران ... تقدیر ... که علت سودا
احتراق باشد مثل صفرا ... بحرانی
بول ... سیاه سازد ... سودا و بول ...
... احتراق ... علامت سودا
... پس آنچه گفته اند بول ...
از علامت بحرانی باشد و ...
در ... بحران ... بیشتر از احتراق واقع میگردد و ...
الاطلاق گفته اند بول ... مهلک فی الامراض الحادة و ...
علت سودا و صفرا ... ماده صفرا ... لطیف ...
در ان ... بول ... بخلاف احتراق که در صفرا ...
... بول سیاه ... گرده ...
... داشته اند ...
بول ... بحران میباشد زیرا که حرارت ... گرده ...

[illegible] صاحب سوداء و بول اسود شود احتراق جمود و کثرت احتراق شده [illegible]
شیخ گفته [illegible] بول الاسود [illegible] علل الکلی و اشتد اذا کان احتراق [illegible]
[illegible] بول و امراض [illegible] اخلاط غلیظه اگر [illegible] است محمود
است و اگر [illegible] محمود [illegible] باشد و [illegible] و اخلاط [illegible]
[illegible] اخلاط [illegible] و [illegible] و دوم اگر [illegible]
[illegible] آنکه اخلاط [illegible] اخلاط [illegible] آید [illegible]
[illegible] سودا و [illegible] و [illegible] و علل [illegible]
بواسطه [illegible] و اکثر [illegible] واقع میشود و چون این دو قسم [illegible]
محمود است و [illegible] بول این دو نوع را اطبا ذکر کرده اند و [illegible]
[illegible] و لهذا لفظ اکثر و اینجا اشارت کرده ایم [illegible] شیخ و [illegible] گفته که بول
سیاه در مشایخ و [illegible] علامت [illegible] آنچه معلوم است [illegible] سود و بول [illegible]
[illegible] از فساد [illegible] و شارح در [illegible] میگوید که [illegible] صالح بودن بول اسود مخصوص مشایخ
[illegible] بلکه [illegible] سیاه [illegible] بلکه [illegible] باشد و
[illegible] در مشایخ [illegible] میشود [illegible] از فساد عظیم [illegible] اگرچه سواد در
بول [illegible] باشد [illegible] تا فساد عظیم [illegible]
[illegible] سواد [illegible] اسود و بول
[illegible] بول اسود [illegible] متوقف میتواند بود بر فساد [illegible] از آنچه [illegible]
[illegible] و [illegible] شارح و [illegible] انصاف پوشیده [illegible] شیخ
[illegible] مطابق [illegible] احتراقی [illegible]
[illegible] و [illegible] مشایخ [illegible] آنکه [illegible]
احتراق [illegible] حرارت مفرط لازم [illegible] حرارت [illegible] احتراق
[illegible] حصول [illegible]
[illegible] عظیم [illegible] مشایخ

عموم

سیاه گشته لیکن بعد حصول نضج بر افراط برودت که علت جمود است و حرارت ضعیف
حرارت غریزی یا قوی است خصوص در بدن ضعیف باشد و نشانه نضج و نشانه شکست
کم افتاده کثیر لازم سیاه و پس حکم صلاحیت بول سیاه در بیان ناقلا و قد مر
دیگر این باشد قسمه و بول اسود که بعد تب افتد دلالت کند بر تشنج و در وقت بحران
کبد و نیز بول سیاه تیره باشد که بر سیاهی نماید چنین کرد و بول سیاه و تیره
سیاه و رنگ سخت بد باشد و دیگر سوب و سیاه نشان ظهور آن باشد و سوب
سیاه علامت اسهال و اکثر از آن و در بیشتر باشد و دیگر بر آن [illegible]
تیره آن باشد هم اگر سوب سیاه شود سوب شکسته او افزون [illegible]
دیگر رنگ آن شد سیاه برودت که انضمام نضج دیده بر سوب [illegible]
چون بدی بی نضج و دلیل آن باشد و دماغ نامی گرم است [illegible]
بر که در بول سیاه و رقیق باشد پس اشتقر شود و غلیظ و از آن حتی [illegible]
انتقال باشد که در جگر شد و اخراج است و بول سیاه [illegible] الحبسی
النفس و دلیل مرگ باشد و بهره اندر یرقان بول رنگ سیاه [illegible] و غلظ و [illegible]
بیماری و درست شود و دلیل انضاج است و [illegible] گاه که بول
گشته سیاه باشد و دلیل آن بود که گرد [illegible] خواهد کرد و [illegible]
و بول آن صحیح [illegible] سیاه گردد و بول [illegible] شود در اکثر سیاه باشد
[illegible] سیاه [illegible] و این نباشد و اما البیاض فیدل علی البرد و عدم النضج
[illegible] باد و [illegible] سپید بول [illegible] است [illegible] بر سردی [illegible]
[illegible] و بادر [illegible] نتایج [illegible] آن [illegible]
[illegible] گونه است حقیقی و مجازی یا حقیقی است [illegible]
[illegible] بود و [illegible] و این [illegible] شفاف باشد [illegible]
[illegible] و عدم شفافیت [illegible] باشد
[illegible] و [illegible] النفس [illegible] رنگ آن [illegible] و بیاض [illegible]

متعلق

و علت بودن بول اختلاط جسم کثیف متلون است بوده بعضی از نجاست که بول [illegible]

بآن مختلط گردد مثل آنکه جسم مختلط بلغم سپید باشد یا شحم یا پیه یا اعضا اصلیه یا خلط و بعضی

گویند سپیدی بول از اختلاط بلغم بود و غلبه برودت لازم باشد و اکثر گویند نتواند که بلغم

از حرارت هم گدازد و به بول آمیزد و پس اختلاط بلغم به بول الا از حرارت حاصل آید و اینکه

گفته‌اند حرارت باید بود که بلغم را از اندام سازد بالضروره لون را [illegible] متغیر

سبب زرد و از اختلاط بلغم [illegible] رسانش بول [illegible] پس [illegible] یا حرارت مستعلی [illegible]

بلغم [illegible] دست و جنابت شود و رقیق [illegible] بول از اختلاط شحم یا پیه بود که از

حرارت قویه که حمیات باشد [illegible] و بول [illegible] بود از حرارت [illegible]

فرق میان شحمی و پیه این است که [illegible] شحم [illegible] الشحمی [illegible] الشحم [illegible]

[illegible] در [illegible] از اعضاء اعضاء اصلی بود و از [illegible] در این

و [illegible] و باز گشت که اعضا اصلی [illegible] شده البیاض اند [illegible] ضعف

بیاض حقیقی است بر هفت نوع [illegible] دارد چنانچه مفصل گفته [illegible]

نموده شود که در هر واحد مختلفه جهت [illegible] اول از نوع [illegible] بول [illegible] حقیقی [illegible]

دلالت کند بر کثرت بلغم خام و مخاطی از آن گویند که سپیدی بول [illegible] مشابه سپید

مخاطی [illegible] باشد و اگر چه از بلغم [illegible] بول [illegible]

نادر است [illegible] الغلظ [illegible] باشد و [illegible]

[illegible] بود [illegible] اختلاط [illegible] نوع دوم [illegible]

بول مشابه سپیدی [illegible] پوست [illegible] و دلالت کند بر دو بان شحم یا پیه [illegible]

و معلوم شده که [illegible] سپیدی [illegible] شحم [illegible]

سپیدی بول مشابه سپیدی [illegible] پوست [illegible] غلظت [illegible]

دلالت کند [illegible] شحم [illegible] اگر شحم صرف [illegible] الغلظ

[illegible] باشد [illegible] اعضا اصلی [illegible]

[illegible] باشد [illegible] از [illegible]

بود و اگر ضعیف بود بحران آید الا آن اولی آنکه حق الاضعاف [illegible] تا بعضی [illegible]
بر آن [illegible] صحت و قطع [illegible] بصر و [illegible] که [illegible] [illegible]
بعد از [illegible] بغیر نضج قطعی و [illegible] که بول [illegible] بود و بول [illegible]
که [illegible] که [illegible] [illegible] دی و [illegible] نشانه [illegible]
آنا [illegible] علامات اول [illegible] که [illegible] کرده [illegible] و [illegible] که [illegible]
قطعی بود [illegible] که بدی [illegible] بود و قطعی بی [illegible] و [illegible] که [illegible] باشد [illegible]
نشانه که [illegible] و [illegible] بول [illegible] [illegible] از [illegible] علامات [illegible]
کلیه [illegible] سبیل بحرت [illegible] و اگر [illegible] شود [illegible] [illegible] کرده [illegible]
چون [illegible] اعراض اول [illegible] [illegible] کرده [illegible] [illegible] که
از حرارت [illegible] الغواشی [illegible] و [illegible] حرارت [illegible] باشد [illegible] بول [illegible]
[illegible] بود [illegible] [illegible] بخلاف [illegible] [illegible] [illegible]
غیر [illegible] پس [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] باشد
و فرق در [illegible] [illegible] بحران [illegible] که [illegible] [illegible] باشد
بنا بر اجتماع بول [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] و این [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] از [illegible]
بود و [illegible] [illegible] و فرق [illegible] آنست که [illegible] [illegible] [illegible] بود و بول
و نقل [illegible] نضج بود بخلاف [illegible] که [illegible] نضج [illegible] [illegible] [illegible]
ضعف [illegible] [illegible] [illegible] از [illegible] [illegible] [illegible] که بول [illegible]
[illegible] الرابعه [illegible] من النضج [illegible] بول [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] که حرارت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و این [illegible]
[illegible] قسم اول آنکه [illegible] [illegible] [illegible] بول [illegible] [illegible] بول
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بحران [illegible] [illegible] شود
و در بول [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بحران [illegible] [illegible] [illegible] آنکه بحران [illegible]

گر تشنج ... [illegible] ... ممتلی ... [illegible] ... امتلائی ... و دوم آنکه سبب تشنج ... [illegible]

... [illegible] ... شد فصل ... [illegible] ... این ... [illegible] ... شود ... [illegible]

بلغم ... [illegible] ... شود ... [illegible]

آنست ... [illegible] ... تشنج ... [illegible]

آن ... [illegible] ... شود ... [illegible] ... سبب تشنج ... [illegible]

نه ... [illegible] ... نیست ... و اگر کثرت ... باشد ... [illegible] ... بیرون ... [illegible]

و این ... [illegible] ... بلغم ... کثرت گردد و ... [illegible] ... احداث ... [illegible]

... بلغم ... [illegible] ... شود ... [illegible] ... اختصاص ... [illegible]

... [illegible] ... این ... آنست که بلغم ... [illegible] ... که چون ... [illegible] ... گرداند

و نوع ... [illegible] ... قسم دوم ... [illegible] ... بلغم ... [illegible]

... [illegible] ... تشنج ... [illegible] ... که ... عمل ... [illegible]

... [illegible] ... بدن ... [illegible]

... [illegible] ... و اگر ... قصد ... [illegible] ... و اگر ... [illegible]

... [illegible] ... اعصاب ... [illegible]

... [illegible] ... احداث ... تشنج و اگر ... [illegible]

... [illegible] ... که ... [illegible] ... تشنج ... غلظت ... [illegible]

... [illegible] ... تشنج ... [illegible]

که ... [illegible] ... باشد ... معلوم است که ... [illegible] ... طبیعی که ... [illegible]

نیست پس ... [illegible] ... عارض شود ... [illegible]

... [illegible] ... و فرق میان آنست که آنچه از ... [illegible] ... بلغم بود ... [illegible] ... تشنج

... [illegible] ... و آنچه از مخالطت ... [illegible] ... بلغم ... [illegible] ... تشنج

و اگر چه این ... [illegible] ... آنچه عدیم الرسوب بود ... [illegible] ... نوع هفتم ... [illegible]

و این ... [illegible] ... است که با غلظت بود و این ... بلغم غلیظ بود ... [illegible] ... فرق میان

آنست

آتش که لطیفی بی حرارت باشد و نورانی با حرارت [illegible] و اما [illegible]

و [illegible] لا یمکن عن العدوان [illegible] باطن حقیقی [illegible]

[illegible] باشد [illegible] شفاف بود و لون [illegible]

[illegible] اگر [illegible] دو لون [illegible]

[illegible] متفاوت [illegible]

[illegible] باشد [illegible] شفاف [illegible] اجزا [illegible]

[illegible]

[illegible] کنند [illegible] شفاف [illegible]

و [illegible] شفافیت که [illegible] و مثال [illegible] لون [illegible]

[illegible] اجزا [illegible] هوا [illegible]

[illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

محسوس [illegible] و مثال [illegible] هوا [illegible] است که [illegible]

فاید [illegible] هوا [illegible]

[illegible] و [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

[illegible] هوا است [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

[illegible] شفاف [illegible]

التمهین [illegible] شفاف [illegible]

... اگر [illegible] ... آنکه ... دهان [illegible] ... بود

مجازی [illegible] ... [illegible] ... ناخن ... [illegible]

در [illegible] ... [illegible] ... بول ... [illegible]

... بود و [illegible] ... [illegible] ... باشد ... [illegible]

بر قوام [illegible] بود و [illegible] ... گفته شود ... اول ... بول [illegible] ... این

چنان باشد که [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... آن ... [illegible] ... و در لون و قوام [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... بول [illegible] ... و لون

و قوام [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... از [illegible]

[illegible] باشد که اگر ... [illegible] ... [illegible]

زردی [illegible] ... [illegible] ... باشد ... [illegible]

[illegible] بود [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

بول ... [illegible] ... است که [illegible] ... و [illegible] ... بول [illegible]

[illegible] ... قوام ... [illegible] بود و این [illegible] ... قوام [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

که [illegible] ... [illegible] ... زردی [illegible] ... حاصل کرده ... از جمله [illegible]

[illegible] ... که [illegible] رقیق ... اگر علیه باشد [illegible]

[illegible] ... اگر ... [illegible] باشد ... اخلاط ... رقیق ... [illegible]

اگر ... [illegible] ... باشد ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... آن ... قوام بود ... [illegible] ... که مقصود [illegible]

[illegible] ... اگر [illegible] ... [illegible] ... بول [illegible] ... بول [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

بود

[illegible]

بحرانی

چیزی دیگر از جهت شمول شف شیوه آنکه جسم متخلخل بود [illegible] از وجه بیرون نیست یا
بلغم انجماد یافته باشد در اول [illegible] این آنچه گفتیم نباشد بول [illegible] رقیق [illegible]
[illegible] بول [illegible] لطیف است [illegible] بیرون [illegible] آنکه عضو
[illegible] که عضو [illegible] بول [illegible] بود [illegible] لون [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] بود [illegible] بول [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] بول [illegible] لون [illegible]
[illegible] بود [illegible]
[illegible] ابطال [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] است که [illegible] بول [illegible]
[illegible] از خارج [illegible] بول [illegible] شد [illegible]
[illegible] بیشتر [illegible] لطیفه [illegible] است [illegible] قابل [illegible] است و از [illegible]
[illegible] بول [illegible] چند فایده [illegible] بول [illegible] است گفته شود [illegible] اگر [illegible]
[illegible] بول [illegible] بود [illegible] اشتعال [illegible] کند
[illegible] آنکه [illegible] غلیظ [illegible] باشد [illegible]
[illegible] شود [illegible] اگر [illegible] بول [illegible]
[illegible] بود [illegible] آنکه [illegible] بول [illegible] میل کرده [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] باشد [illegible]
[illegible] شود [illegible] بیرون [illegible] آنکه [illegible] لطیف بود [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] بول غلیظ بود [illegible] باشد [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] بود [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] اگر [illegible]
[illegible] شود [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] بول [illegible] شود [illegible]

للصفرا

سرسام می آورد ان من سبب ان القصر الی فوق بول الی اسفل شبیه بربت و حیات
علامت سوء مزاج باشد زیرا که این چنین بول بی زوبان شبیه بنود پس اگر قوة
قوت دفع می افتد و الا موت اگر مدتی در از بول رقیق و سپید بود بیحون بحث
دور داع شیخ علامتی بنا شد در آخر مرض اید زیرا که حاد می بود اما اگر سپید تنک
بر انکه هر چند که نضج او در باشد بحیرانی می باشد اما اگر خارج بود و اگر بر سر بول
سپید رقیق بیحون بر تفلی بود و کمک بود و خط نا باشد خاصه که کوتاه
زند بهر که کف نشان صفرا بست و صفرا و کف بول نشان بلغم است بود
و اگر درین حال سفید دلیل قمر باشد بر انکه دلیل حدت دم و اخراق لبا
دلیل بحران بول سپید در مرطوبی خاصه در زنان کم خط باشد بر انکه از مزاج ایشان بعید
نیست
دور تدکیر اقسام بول سپید بر عدد انواع وی تمامه و کرشده اما مقصر
و تشنت و ناظر را فور اطلاع نمید بنا علیه اسباب آن اجمالا لازم قوم سپید
بدانکه اسباب بیاض بول دو است جمله یکی از تفوق حرارة صفرا بدن بنا بر
شدن بظاهر جلد و توجیش هر چیزی که غیر مجری بود است دوم بسیاری بلغم شود
شیم چیلدرم قرحه شانه و انتهابول بیحون زیادتی رطوبت خام ششم بحران امراض بلغمی مقیم
ضعف جگر و ناکوارید ن کیلوس بران صلاحیتم شده و هم سوء مزاج سردادی و هم حرارت
کلیه و عدم جذب و بر آمدن بسوی ان نا میطس گویند و علامت هر یک گذشت
انچه سبب ضعف جگر باشد و منقسم باشد بکیلوس ران تمام و سپیدی و چون کیلوس
تفق نشد و فرق در ضعف جگر که حرکت بول واجب میکند و زانکه باعث تحدث بلغم
است زانکه اضعف جگر ضعف است کیلوس بحیان هندفع میکرد و بی انکه متحیل بکیموس
شود و سبک نیست انکه کیلوس استحاله بکند بکیموس یعنی در جگر بلغم نا پدید میکرد
اما اگر ضعف قوی بود کیلوس را بخته کند اما از انکه قوت میزه جگر ضعیف باشد و خون
از بلغم تنک جدا نشاند و بول سرخ می آید چنانچه در بول احمر گفته شد و ایضا در بلغم
که در اسخا که سوء مزاج می سرد سبب باشد یا علت نا میطس بول در هر دو بیحون سبب تا

[illegible] و رقیق [illegible] سوختن [illegible] علامات حرارت [illegible]

[illegible] بول [illegible] رقیق شده [illegible]

[illegible] بول [illegible]

[illegible] و عدم انضمام [illegible] بول [illegible]

بیان [illegible] استسقا که بول [illegible] حار [illegible] چگونه می شود [illegible]

[illegible] چگونه شده [illegible] بول [illegible]

[illegible] صفرا [illegible] بول [illegible] شود [illegible]

حرارت صفرا و جگر [illegible] بول [illegible]

حرارت صفرا [illegible] که اگر جگر حرارت صفرا [illegible]

جگر [illegible] بول [illegible] اگر صفرا [illegible]

بول [illegible] حالت لازم [illegible] شده شود [illegible]

بول [illegible] یعنی [illegible] عطش مفرط و کثرت [illegible] هر چند [illegible]

[illegible] از فرط حرارت [illegible] لیکن [illegible] بول [illegible]

[illegible] بول [illegible] شود که [illegible] صورت [illegible]

بول [illegible]

بول و [illegible] مرض [illegible] شده [illegible]

[illegible] بول [illegible]

صبغ بول [illegible] بلغمی

[illegible] حرکت می [illegible]

صبغ [illegible]

آن [illegible]

[illegible] صبغ بول [illegible] شده [illegible] سبلکی

که صفرا [illegible]

نیز مهلکی است نهایت آنکه مسلک واقعه فی المرارة المعاد اکثر غلیظ و اوسع واقع شده
و ایضا انصباغ بول بسبب مزبور مشروط بدانست که صفرا منصرف از اثر [illegible]
رسیدن در کبد منتشر در بدن شود چه اگر منتشر شود [illegible]
که مجری بول سده بود سیوم آنکه در مجری واقعه در کبد [illegible]
و در نسب صفرا از مرارة [illegible] بول برآید چهارم آنکه ضعف در کبد افتد [illegible]
قوه ممیزه او مایست از خون جدا نتواند نمود چنانچه در استسقا [illegible] واقع میشود و از
همین قبیل است صبغی که در بول افتد از قصور قوت [illegible] یا قصور [illegible]
تن که در [illegible] خون از کبد منجذب نمیگردد چه جدا شدن مایست از خون [illegible]
[illegible] موقوفست [illegible] عروق [illegible] کبد پس
هرگاه در یکی از اینها قصور افتد بول با کیموس مختلط می آید و در اینجا [illegible]
که موجب قصور قوی بوده باشد زیرا که ما نحن فیه مقدمه صبغ بول در مرض بارد است
پنجم آنکه بلغم در عروق مسدود شود و متعفن گردد و صبغ در بول آرد [illegible]
در بول احمر نیز گفته شد انتباه چون بحقیقت نظر کنند صبغ در بول فی امتزاج ماده
حار شود غایت آنکه درین محل مقصود آنست که در مرض بارد نیز بول رنگین میگردد
بهر کیف که باشد اکنون در بول که ازین اسباب خمسه پدید آید و آنکه از غلبه خون
واقع شود فرق مبین نموده میگردد تا هیچ خفا نماند بدانند حمرت بول که در مرض
بارد بسبب درد بود با او نضج نمیباشد زیرا که وجع میکند انضاج را بر اضطراب
طبع و ایضا حمره وی متشابه نمیشود بلکه مختلف میباشد زیرا که وجه صبغ درین
انحلال صفرا است بحمام و صفرا است آنچه منحل میشود دیر نمی ایستد بحیثیتی که امتزاج
او تمام تر گردد یا فضولی که مندفع میشود در بول بنا بر غلبه آنچه مختلط بصفرا اکثر است
رنگین تر مینماید و هو المراد من عام تشابه الحمرة و ایضا بول مذکور رقیق میباشد و اکثر
فجاجت اختلاط صفرا ندوبه و این بول فی الحقیقت احمر نمیباشد بلکه اصفر می بود
مگر آنکه با درد حرارت مفرط محمره صفرا یار شود و حمرت بول که بسبب [illegible]

منتشر

استسقا

انتباه

صفرا بود

صفرا بود شدید میباشد و با یش زردی بود و چه شد ... که گذشت ضعف است و علت

ضعف خون زید تحلیل جوهر او بواسطه حرارت تب و زردی که مذکور گذشت که اخلاط موجب تعفن هم

سبب ضعف و ریاضت و جستن اجزاء باعث صفرا او و ایضا غلظ این بول نسبت

با آنچه گفته شد سبب این میباشد بواسطه غلبه خلط رقیق یعنی صفرا و حمرت او

سبب ضعف حرارت بود که ... گذشت تازه باشد و ایضا عدم نضج

و عدم نضج لازم بود و سبب نضج آنکه این نضج کامل ... میشود و نضج را وقت

کند لازم ... گفته شد که ضعف ... اعضا

گذشت ... اجزا ... میباشد بسیار است آنکه

نضج تام ... بواسطه ... ضعف و حمرت بود که سبب ضعف

بود نضج او ... باشد ... احتقان ... میکنند و ...

خون ... اصل ... بول ... باشد و تعفن

با ... غلبه ... بواسطه

احتقان او ... غلیظ ... تحلیل ... خلاف حمرت او

که از ... کثرت ... تو ... مشاوی حمرت ... باشد

و از ... گوید ... میباشد و ... علامات ...

و ... بول ... گوشت ... تقسیم ... شد

قسم اول آنکه ... گوشت تازه و در آن شسته شده

این ... که ... باشد و سبب اول مذکور ... خون ...

است ... آنکه ... تحلیل ...

... ضعیف ... گذشت که ضعف ...

... اول ... دوم آنکه ...

... سوم آنکه ... ضعف گردد و ضعف ... باشد

... میشود و یا بواسطه ... قوت از حدت ... افراط ... امتلا

نقاین

فرق میان آنکه [illegible] سقوط قوت و ضعف جگر [illegible] و میان آنکه از امتلا پدید آید [illegible]
[illegible] آنکه ضعف جگر [illegible] لازم است بخلاف امتلا [illegible]
[illegible] دوم آنکه ضعف معده و ضعف جگر بسیار باشد بخلاف امتلا [illegible]
[illegible] لازم نیست چه میتواند که [illegible] ضعیف بود و [illegible] قوی و گاه باشد [illegible]
[illegible] ضعف [illegible] از فرط امتلا [illegible] و [illegible] است و این [illegible]
[illegible] آنکه [illegible] نیست [illegible] است [illegible]
[illegible] را [illegible] و [illegible]
[illegible] نابت [illegible] هر که [illegible] و [illegible] علی [illegible] به آنکه [illegible]
ست که بالای آب ایستد [illegible] بدین [illegible]
[illegible] آن [illegible] نیست [illegible]
[illegible] اخلاط [illegible] غلیظ [illegible] نیست [illegible]
[illegible] و این [illegible] است [illegible]
و این [illegible] است [illegible] بر کثرت [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] باشد [illegible] از [illegible] و [illegible]
و دلیل [illegible] بود [illegible] و در کثرت اخلاط [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] است [illegible] از [illegible] منتن [illegible] بول [illegible]
بول [illegible] نشان [illegible] بول [illegible]
[illegible] است که [illegible] است [illegible]
غلیظ [illegible] سقوط قوت [illegible] گرد و [illegible]
[illegible] باشد [illegible] از [illegible] است [illegible] دلیل ضعف [illegible] است [illegible]
[illegible] خصوص که [illegible] باشد [illegible] بول [illegible]
[illegible] ذکر [illegible] بود و [illegible]
[illegible] باشد و [illegible] نشان [illegible] کرده [illegible] کرده

فساد او دو دلیل بود بعد از بول زیتی ذوبانی که پس از بول اسود نفت دلیل قرب
موت باشد و زیتی غیر ذوبانی بعد بول اسود کلا دلیل خیر بود و بول زیتی ذوبانی که
از ابتدای مرض تا چهارم روز بود دلیل موت باشد و بخلاف بحرانی است
بول سرخ ... ضعف ... عارض میشود اسود و ودی ... قوت
... کدورت دلیل احتراق باشد قسم چهارم بول احمر است
در ... اوقات عارض ... حمیات ... مختلف است ... در حمیات
... سرخ ... اخلاط ... عارض میگردد و ... محموم ...
... میباشد ... در آن ... میشود و ... نشان ...
عارض ... شبیه ... و ... و بسیار ... خفقان
... است که ... غلیظ ... منقسمه ... گردد
که ... و ... با ... احتراق ... بعضی ... احمر ... زعفرانی
فایده بول احمر مذکور ... اصفر باشد و ... سودای ... الحدت کنه
انتباه ... علیه الاستقراء ... الاکثر ... بول ... فی الحقیقه ...
... مولف ... بسایط ... مرکبات ... بسایط ذکر یافته اند و بعضی
... مرکبات ... مرکب ... است و از جمله
... ششم ... سبز ... چهارم ... هفتم ... رنگ
... زنگاری ... سرخ ... شراب باشد و
... و ... آب باشد و بعضی ... زنگاری ... و بعضی
... زنگاری ... که ... صاحب ... سفید ... سبز
... سبز ... زنگاری ... و بعضی ... احکام
... باشد ... بول ... که ... است ...
... باشد و ... رنگ ... است ... سبز
و بول ... باشد ... بود و بول زعفرانی باشد ... احمر قانی ...

وسوداء بود و بول برنگ شراب باشد و بول برنگ شور آب سما یا باشد که بول [illegible]

و ابیضاء آسن که دلالت کند [illegible] گرم بود و بول برنگ شراب باشد یا برنگ [illegible] و آب

نگاه کرد [illegible] و بول [illegible] و در اخلاط گوناگون شده [illegible]

بول [illegible] تمام شد [illegible] در قوام [illegible] الفصل الرابع فی قوام البول [illegible]

[illegible] بدانکه قوام بول [illegible] رقیق [illegible] غلیظ

[illegible] غلیظ متوسط [illegible]

و در [illegible] قوام [illegible] رقیق و غلیظ [illegible] معتدل [illegible] غلظ [illegible]

[illegible] قوام [illegible] و از وی در [illegible]

[illegible] که از [illegible] سیلان [illegible]

[illegible] قوام منفصل گفته [illegible] رقیق [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

و حرکت [illegible] غلیظ [illegible] باشد [illegible]

[illegible] باشد [illegible] غلظ [illegible]

[illegible] رقیق [illegible] بول [illegible]

[illegible] صحت [illegible]

[illegible] بواسطه [illegible]

اخلاط [illegible] بول رقیق باشد [illegible] نضج [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

و [illegible] اجزاء غلیظه [illegible]

[illegible] شده [illegible] شود [illegible]

[illegible] ضعیف شود [illegible]

[illegible] رقیق [illegible] ضعف [illegible] رقیق [illegible]

[illegible]

و در وقت تعب و ریو از ضعف دفع کرده واقع می‌شود با آن که قسمة الشیخ در این اسباب
[illegible] معده [illegible] برای بیماری نوشیدن آب [illegible] قول [illegible]
[illegible] بواسطه ضعف [illegible] فهم [illegible] کثرت
[illegible] بجهت [illegible] برای سردی یا خشکی است [illegible] نجاست [illegible] تشنگی
[illegible] دموی [illegible] بجهت [illegible] تفتیش [illegible] [illegible] مخالفت
[illegible] در [illegible] که دو [illegible] [illegible] تا [illegible] [illegible]
[illegible] طرف [illegible] واسطه [illegible] تفتیش می‌برد
[illegible] بفضول [illegible] از [illegible] علامات [illegible] جبهها
[illegible] داد [illegible] برای منسوق شدن رطوبات [illegible] تقدیم [illegible]
[illegible] آب [illegible] تقوام [illegible] [illegible] که
[illegible] [illegible] غلط بود [illegible] آب [illegible]
[illegible] و بیاید [illegible] فتیل [illegible] آن تفتیش القوام می‌آید حاصل
[illegible] خروج آب [illegible] خروج [illegible] خسدها
[illegible] قیدیه است [illegible] تفتیش [illegible] فایده
[illegible] تفتیش را [illegible] دلالت [illegible] ضعف [illegible] و عدم [illegible]
[illegible] ضعف [illegible] ضعف [illegible] آب [illegible] در بید
[illegible] تفتیش [illegible] صفت [illegible] [illegible] اگر بول [illegible]
[illegible] [illegible] زیاد [illegible] گاه بول [illegible]
[illegible] از حالت [illegible] از حال [illegible] [illegible]
[illegible] علامات [illegible]
[illegible] دلالت [illegible] خصوص [illegible]
[illegible] بول [illegible] [illegible] باشد [illegible]
[illegible] بول [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] و بعد از نضج [illegible] غلیظ [illegible] سوال

[illegible]

[illegible] نضج [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بعد از نضج [illegible]

[illegible] نضج [illegible]

[illegible]

[illegible] نضج [illegible] غلیظ [illegible]

[illegible] از نضج [illegible]

[illegible]

[illegible] غلیظ [illegible] از نضج [illegible] غلیظ [illegible]

[illegible]

[illegible] غلیظ [illegible]

[illegible] ان النضج لا یکون [illegible] الاعراض [illegible]

آید بحکم [illegible] المدة و المادة الکثیرة [illegible] غلیظ [illegible]

غلیظ [illegible] رسوب [illegible] غلیظ و کثیر [illegible]

خروج نضج و تقدم [illegible] نضج [illegible] دقیقه

[illegible] و بعده غلیظ [illegible]

[illegible] رسوب [illegible] که غلظ [illegible] نضج [illegible]

مذکور [illegible] نضج [illegible] اشتباه

[illegible] نضج [illegible]

[illegible] بعد از نضج [illegible] مادة [illegible]

اگرچه

[illegible]

کرفتن حجت علت غلظت بعد ازین سبب لازم آید که غلظت بول بعد مرض حادث شود و تغیر بنضج
بود اما سبب [illegible] فی الکثرة و عجز و فی قلیل المنضج بود ... و هم که در
حال منضج [illegible] اکثر آنکه در [illegible] وجع ... نمیشود بعد کفته اند البول الغلیظ
[illegible] فی الامراض [illegible] فی الاکثر [illegible] و فی الابتدا [illegible] شد و
[illegible] کثیف شود و [illegible] اما [illegible]
[illegible] غلیظ [illegible] کفته اند آنست که غلظت بول
[illegible] بود [illegible] و بود از رقت غلظت [illegible]

[illegible] بود الست بر [illegible] و هر که [illegible] صحیح [illegible] غلیظ
[illegible] و هم [illegible] در [illegible] و آنکه [illegible] بعد [illegible] بود [illegible] که
[illegible] اعضا شکسته [illegible] اعضا باطن [illegible] که [illegible]
غلیظ [illegible] اعضا [illegible] غلیظ [illegible] از آن [illegible]
[illegible] غلیظ [illegible] از [illegible] اعضا [illegible] غلیظ [illegible] که [illegible]
[illegible] عام [illegible] که در [illegible] بود [illegible] چون [illegible] باشد [illegible] لازم

[illegible]

[illegible] باید دانست که [illegible] بول [illegible] صد [illegible]
[illegible] و [illegible] حال [illegible] صادق [illegible] آنکه [illegible] رقیق بود [illegible] غلیظ شود در
[illegible] آنکه طبیعت [illegible] نضج [illegible] و ماده [illegible] کل [illegible]
شده و [illegible] دلالت کند [illegible] اعضا و لازم بول [illegible] باقی است [illegible]
[illegible] یکجا [illegible] غلیظ کرد [illegible] آنکه [illegible] غلیظ [illegible] رقیق و صافی
[illegible] غلیظ [illegible] شده [illegible] دلالت کند [illegible] طبیعت [illegible] شده [illegible]
[illegible] هر کاه که در [illegible] بود [illegible] نضج باشد [illegible] آخر [illegible]
[illegible] خواه رقیق خواه [illegible] غلظت [illegible] که [illegible] باشد [illegible] شود [illegible]
[illegible] حالت طبیعت قوی و قوه [illegible] متفرق شده [illegible]
[illegible] باشد خوف بود که [illegible] نضج و اکر [illegible] غلظت [illegible]

تنبیه

[illegible] مخصوص است چنانچه پیدا شناخت که شدت [illegible] بول [illegible]
[illegible] بول [illegible] است اگر از رقت [illegible] گراید تا از غلظت [illegible]
و دوام [illegible] ظاهر است [illegible] این [illegible] باشد که [illegible] که بول [illegible]
[illegible] مقرر شده [illegible] بنا بر آنکه [illegible]
[illegible] نشده [illegible]
[illegible] بول [illegible] اگر [illegible]
[illegible] گفته [illegible] بول [illegible] کنند [illegible]
[illegible] الرایحة [illegible] — در صواب رایحه (؟)
[illegible] بول [illegible] الرایحة [illegible]
[illegible] باشد [illegible]
[illegible] الرایحة [illegible]
[illegible] الرایحة [illegible]
[illegible] الرایحة [illegible]
[illegible] است [illegible]
که بیمار [illegible] من حیث الرایحة لازم باشد که [illegible]
[illegible] باشند خواه [illegible] مرض [illegible]
[illegible] در [illegible] رایحه بول البته تغیر [illegible] اگر [illegible]
رایحه لازم [illegible] باشد [illegible] آن امراض [illegible]
[illegible] شده و [illegible] در [illegible] رایحه [illegible]
[illegible] باشد [illegible]
بول [illegible] شده که رایحه او [illegible] رایحه بول [illegible] مریض [illegible]
[illegible] بول [illegible] مرض [illegible]
[illegible] احتیاج [illegible]

اکثر (؟)

اکنون باید بدانکه بول یا از دو حال بیرون نیست یا آنکه بوی دارد یا نه و هر دو را بقسمی کنیم
قسم اول صاحب بول یا بوی را یا دو حال نیست یا بولش طبیعی بود یا غیر طبیعی
غیر طبیعی یا شدید الفتن باشد یا شدید الفتن نباشد و غیر طبیعی
بسیطی
بر دو قسم است یکی آنکه جمیع اجزای بدن بود و علامت آنکه بول
دویم آنکه بعضی اجزای بدن بود و علامت آنکه بول بعضی
بول عدیم الرایحه و این بر دو حال بیرون نیست یا آنکه خشت شدید الفتن
بود و یا شدید الفتن نبود و یا هم از خشت معدوم الفتن باشد و آنکه بول شدید
الفتن بود و بعد عدیم الفتن شود بر دو وجه خارج نیست یا آنکه باطبع بدن
عود کرده باشد بحال اقسام هشت صنف میشود و چنانچه هر یک علی حده مذکور
میکردد و نوعی نوع اول آنکه معتدل الرایحه بود و این در حالتی صحت میباشد و در حالتی
مرض که تغیر نیابد بول او در حال مرضی که تغیر شده بود بول او تا تغیر شده باشد
و در حالتی که تغیر شده بود بول لیکن نا وقت نضج رسیده باشد و بول معتدل
گشته باشد بدل علی خیر و سلامة نوع دویم آنکه حالت صحت بول آید فوری که
شدید الفتن و این در دلالت میکند بر عفونت پس اگر این حالت دیر ماند نشان
تولد مادهٔ عفن شده و شدت بود بحسب آن عفونت و اگر دیر نیاید و دیر تر بحال
وجه آمده باعتبار اعتدال بدل شده و دلیل آن باشد که مادهٔ عفنه که در بدن بود
آمده بود و شدت دفع گشت نوع سیوم که در مرض بول آید نوعی را که شدید الفتن
پس اگر مرض مادی بود و مادهٔ نضج نیافته باشد پس بالاتحاد قروح آلات
بول باشد نه عفونت مادهٔ زیرا که چون مادهٔ نپخته شد و رایحه او قریب شود و باعتدال
آلات
دوند که قیح آلات بول همه غیر رایحه دهند خصوصاً قیح مثانه نسبت سایر آلات بول
و ایضاً اگر مرض غیر مادی بود و بول شدید الفتن آید دلیل قروح آلات بول باشد
و اگر مرض مادی بود و مادهٔ او نپخته باشد جایز است تا بول عفونت بود یا از
قروح مذکوره و فرق در آنکه علامت تعفن عفونت است یا قروحات که اگر در آلات
بول قیح پیدا شود قیح و قشور با بول آید و عفونت همیشه یکسان باشد بلکه
که قروحیست و اگر گاهی عفونت کم شود و گاهی زیاده و با بول قیح و قشور معهذا

توان یافت که عفونت نیست [illegible] که بول از رنگ سرخی بی آید پس اگر [illegible]

[illegible] این آنکه دلیل [illegible] سود دیده باشد

نکند و مرض [illegible] گرم اگر سرد است دلیل [illegible]

گرم است علامت استفراغ [illegible] غلیظ [illegible] آنچه حاصل [illegible]

باشد و [illegible] پس [illegible]

که [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] حاصل [illegible] بول [illegible] از قروح آلات بول

[illegible] نوع [illegible] آنکه بولی آید که بول [illegible]

[illegible] باشد و این باشد [illegible] از خون [illegible] آنکه بول عدیم [illegible] باشد [illegible]

[illegible] استفراغ است [illegible] آنکه بول عدیم [illegible]

[illegible] پس [illegible] باشد پس [illegible]

[illegible] گردد و این شود دیگر [illegible] زوال [illegible] حصول [illegible]

[illegible] اسهال [illegible] بول [illegible]

[illegible] مزاج سردی [illegible] رنگی [illegible] بول عدیم [illegible]

[illegible] بول [illegible] و این [illegible]

حرارت [illegible] النفس [illegible] فی [illegible]

[illegible] بول [illegible] کدورت آن [illegible]

آن [illegible] مقدار بول [illegible]

[illegible] حصول [illegible]

[illegible] بول [illegible]

قلت حصول [illegible] منها [illegible]

و شناخته میشود از معلوم کردن اسباب [illegible] اسباب [illegible]

باشد [illegible] کدورت [illegible] فرق [illegible] غلیظ

[illegible]

غیر آنکه بیان کنیم مع فواید دیگر چه آنکه شفاف آن است که با او نفوذ بصر و جسم [illegible]
شود و [illegible] آن است که با او نفوذ بصر و جسم [illegible] تا باز [illegible]
و باید دانست که تعریف عام شفاف شفاف بر سبیل [illegible] و انطلاق [illegible]
[illegible] خاص [illegible] فرق است چه شفاف [illegible] عدم اجتماع [illegible]
و در تعریف اخص [illegible] شفاف که عام است و [illegible] غیر [illegible]
[illegible] عدم اجتماع [illegible] و [illegible] شفاف شفاف است [illegible]
[illegible] مخصوص [illegible] نظر [illegible] فرق [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] که [illegible] الاجزا بود [illegible] و لکن [illegible] شفاف [illegible]
که [illegible] و عام است [illegible] غلیظ باشد یا رقیق باشد و الاول [illegible]
[illegible] است که غلیظ [illegible] باشد یا [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] حاصل [illegible] غلیظ شفاف [illegible] است [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] شفاف است [illegible] نفوذ [illegible]
که شفاف باشد [illegible] و [illegible] غلیظ [illegible] رقیق [illegible]
[illegible] رقیق [illegible] رقت و [illegible]
لازم است و چون [illegible] جمع آید شده رقت [illegible]
[illegible] علت [illegible] بیان [illegible] حقیقت [illegible]
که وقت اختلاط اجزا [illegible] اجزا [illegible]
[illegible] اجزا [illegible]
[illegible] اجزا [illegible]
[illegible] است [illegible]
[illegible] اختلاط [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] اختلاط [illegible] اجزا غلیظه [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible]

ارتن باشد اگر چه ظاهر نبود باشد که اجزاء ارضی نشسته بود و در ما محسوس باشد فی [illegible]

و بیشتر آن [illegible] بسته شود و اجزاء غلیظ صاف گردد نشیند که ریزه آنکه عدیم النضج [illegible]

[illegible] که رسوب [illegible] بول که [illegible] دلالت میکند بر سقوط قوت [illegible]

بهر گاه قوت ساقط شود و برودت مستولی میگردد [illegible] و اجتماع رطوبت و بول

[illegible] شیشه [illegible] شیشه آب زردی نخود [illegible]

[illegible] بول [illegible]

[illegible] دلالت میکند فساد اخلاط [illegible]

دلالت بر فساد [illegible] که [illegible] کرده باشد [illegible]

[illegible] بول [illegible] دلالت میکند بر

موجود [illegible] شده بود [illegible] العضو

[illegible] هر گاه بول [illegible] عضوی از اعضا [illegible] بول [illegible]

[illegible] عضو [illegible] که [illegible] عضو [illegible]

عضو [illegible] بول [illegible] اکثر [illegible] باشد [illegible]

و [illegible] و علت آن عضو [illegible] عضو [illegible]

[illegible] ماده [illegible] باشد [illegible]

العضو [illegible] بالفعل [illegible] جالینوس گفته بود

[illegible] عضوی از اعضا [illegible] باشد [illegible] عضو

[illegible] العضو و بعضی [illegible] گفته اند هر گاه [illegible]

[illegible] باشد [illegible] بود [illegible] خارج [illegible] مرض [illegible]

[illegible] بول مختلف الاجزاء که اجزاء [illegible] باشد [illegible]

[illegible] قوت [illegible] شده [illegible] دیده شود

[illegible] که بعضی آن [illegible] و بعضی [illegible] دلالت کند بر [illegible] بول [illegible]

[illegible] از بیان [illegible] شدیم [illegible] بول [illegible]

[illegible]

نظر ذوق به هیئت که باشد شاید و بیست چنانکه دست سعد بر عرق الالکند تقل
بلند یا حساس مخصوص بر ... و سیع و ثقل بر انصاف عده و بقاع و عروض ...
و فقه بر سرخ بود و ... بخی نقصان و به بسیخ یا آن پیدا شده لهذا الهم ...
د و پیدا بود و ... مقتد ساخته شده و علت ... بر سرخ و ...
به بودن بر سرخ ... شود که از گروه و ... بعضی از آن ...
بر سرخ ... یا علی حاله و شاید ... ـشود بخلاف ...
که و ... لطافت و حرکت ... متفرق میکرد و هایت ... و ...
باقی بماند و بر سرخ و بدی هست که ... متصل شده و ... آنچه از ...
که ... و ... بود و کروه ...
شده اند بر سرخ ... تر شریح ... گفته ایم ... شده
و ... اول افتد ... یقین ... شود ...
در ... ثقل ...
و ... شود و ... و ...
... شود ...
بود ... که از ... باشد ...
از ... باشد ... باشد ...
... شود و ... اند ... باشد ...
که ... باشد ...
... شود ... شود ...
... باشد ... شود ...
... کثرت ...
... اکثر المقدار ...
و ... بجهت ... گروه ...

تكثيف يابد و اجتماعش بكثرت زياده از سقف محفوظ شود و تنها ماده سحاب ممتنع بود و ما

نعلم بحقيقة اجزاء آن بيشتر از آنكه چون فوق آن محصور باشد و اشباه آن كه بدر بود و در تلفيق

اجزاء [illegible] بيان كنيم المقدار آب [illegible] تقدم سبب [illegible] و دمه كه

اتصال اجزاء با يكديگر التقاء [illegible] تكثيف شود [illegible]

حادث تحليل حرارت [illegible] و [illegible]

[illegible] در آن تكاثف [illegible] تفرق [illegible]

[illegible] تحليل [illegible]

آنكه [illegible] ما [illegible] حيثيات [illegible]

[illegible] فصول [illegible] سحاب [illegible] ريح [illegible]

[illegible] متشكل [illegible]

شود و اكنون [illegible] و قران [illegible]

ذو با [illegible] آسمان [illegible] حدث [illegible]

[illegible] الافات [illegible] الاسباب على الهوى [illegible]

[illegible] بهت [illegible] محرك [illegible]

[illegible] على اللزوجة [illegible] كثافت [illegible]

ميكند بر لزوجت [illegible] على [illegible] ريح [illegible] و اكنون

و چه تواند [illegible] متعلق [illegible] رطوبت [illegible] مطلقا ام

[illegible] و تصعد [illegible] حادث [illegible]

از آن [illegible] اختلاط [illegible] تصعد [illegible]

[illegible] جسم لطيف [illegible] جسم [illegible]

طبيعت [illegible] منفصل [illegible] جسم [illegible]

[illegible] معروف [illegible]

[illegible] مخصوص [illegible] و [illegible]

[illegible] بسبب [illegible] لطیف که چون رطوبت [illegible] آمیزد [illegible]
[illegible] متکون میشود و علامت آنست که آن جسم هوا باشد با ریح [illegible] و مثال [illegible]
[illegible] از اختلاط رطوبت با هوا پیدا آید [illegible] که در آب [illegible]
[illegible] و اگر از اختلاط رطوبت با ریح پیدا آید [illegible]
[illegible] و اگر از اختلاط رطوبت با ریح [illegible]
[illegible] و اگر از جسم [illegible] رطوبت [illegible] با ریح [illegible]
[illegible] آمیزد [illegible] رطوبت [illegible] باشد که جسم لطیف [illegible]
[illegible] باشد که آن جسم متکون شود و رطوبت [illegible]
[illegible] پس اگر علت [illegible] خارج [illegible] مثال [illegible]
[illegible] خارج [illegible] مثال [illegible] رطوبات [illegible]
[illegible]
[illegible] رطوبات [illegible] که [illegible] رطوبات [illegible]
[illegible] رطوبات [illegible]
[illegible]
[illegible] رطوبت با ریح [illegible] بول
[illegible] بول
[illegible]
[illegible] قاروره [illegible]
[illegible] حکم [illegible] حاصل شده باشد [illegible]
[illegible] قاروره [illegible] از انصباب بول [illegible] قاروره [illegible]
[illegible]
[illegible] رطوبت و قلت و کثرت ریح [illegible]
[illegible] اگر ماده غلیظ [illegible] ریح [illegible]

و کمیة

ونشد و بیشتر سبکرد و الا موافق آن [illegible] ناقص میباشد و بر حسب الطبیعی الا [illegible]
کثیر العدد و در امراض [illegible] بول [illegible] نباشد است که خروج [illegible] با بول
نشود بیست پس اگر در ابتدای بول الا [illegible] بول [illegible] [illegible] الا [illegible] و [illegible]
خروج [illegible] بول [illegible] که [illegible] بول [illegible] شده و با اتصال [illegible]
[illegible] منطبق میباشد [illegible] انقطاع [illegible] بول [illegible]
منطبق میباشد که منطبق [illegible] بول [illegible] کرده [illegible]
[illegible] بول [illegible] منفصل [illegible]
[illegible] بیان [illegible] [illegible]
[illegible] است [illegible] نیست [illegible] بول [illegible]
[illegible] بول اگر [illegible] الطلاق [illegible] [illegible]
[illegible] باشد [illegible] [illegible]
[illegible] است [illegible] [illegible]
[illegible] اصطلاح الاطبا فی استعمال لفظ [illegible]
قد زال عن المجری الطبیعی [illegible] [illegible]
کرده است [illegible] بیان [illegible] منافع [illegible]
[illegible] بول [illegible] و از آن [illegible] بول [illegible]
[illegible] اجسام دیگر که [illegible] گردند و [illegible] بول [illegible]
[illegible] است که منفصل میشود از بول و [illegible]
[illegible] و این [illegible] را [illegible] ثابت [illegible]
[illegible] است که [illegible] میشود و این [illegible] است که [illegible]
از جوهری که مختلط است با بول [illegible] بول [illegible] قوام و جوهر [illegible] بول است [illegible]
[illegible] مختلط شده و [illegible] نیست [illegible] غلیظ [illegible] است
[illegible] محسوس [illegible] باشد و منقسم الی طبیعی و غیر طبیعی و منقسم میشود [illegible]

بسوء طبیعی و نا طبیعی یا لطفی ... مثل مستعمل الخبز مستعمل لطیف اخر کی مستعظم

و نا یسیح لزوانا سوء طبیعی محمود پس وی نیست که سپید بود و زاکثر [illegible]

با هضم سست بود و مختلا و سبک [illegible] چون حرکت داده شود و منبسط و منقبض

کرده شود و سست [illegible] از آن شود و معروف [illegible] سوء طبیعی چنانچه بیان کرده شد

این صنف [illegible] ذکر کنیم اوصاف [illegible] که از سوء سوء طبیعی هست و معروف

[illegible] از آن کرده شد بیان نمایم با انضمام فواید کثیر پوشیده نماند که سوء از و غیر

نیست که از فضله هضم آن منتج شود و بیضه طبیعی لزوجا این سوء طبیعی

که [illegible] کامل النضج سست محمود باشد و لا غیر محمود باشد حاصل آنکه سوء طبیعی

محمود بود [illegible] فضله هضم [illegible] از انفصال جرم اعضا مباین

و این نا طبیعی خوانند و بیان سوء طبیعی محمود آنست که ما اول اوصاف [illegible]

اوصاف [illegible] سوء طبیعی محمود ذکر کنیم آنا و صنف اول آنست که سپید باشد

و سپید بودن سوء [illegible] که وی از فضول هضم [illegible] باشد [illegible]

از هضم کبد بود [illegible] سپید [illegible] استحاله هضم [illegible]

که در آن هضم شده باشد [illegible] لون شرط هست که لون [illegible]

که فضول هضم [illegible] باشد لیکن [illegible] کبدی [illegible] عضو کرده می [illegible]

[illegible] بودن [illegible] باشد [illegible] باشد لیکن [illegible] باشد [illegible]

[illegible] باشد [illegible] باشد [illegible] کشیده [illegible] الکامل النضج [illegible]

[illegible] فضول هضم [illegible] سوء [illegible] باشد [illegible] می بود و هم آنکه از هضم ثالث

و رابع [illegible] از فضول [illegible] معلوم شد که هضم ثالث و رابع شبیه

غذا است باعضا [illegible] لون [illegible] است که [illegible]

[illegible] باشد [illegible] از فضول [illegible] بود و وی [illegible] باشد [illegible]

[illegible] فعل این هم در [illegible] غذا [illegible] است

و [illegible] لون اکثر [illegible] است و صنف دوم [illegible] باشد یعنی [illegible]

بود و هم اگر

فضله هضمها

استحاله

تنبیه

بود و هرگاه واجب است که رسوب طبیعی محمود سفید بود و املس باشد و ظاهر است که از

مشتمل شأن [illegible] نضج است پس آنکه [illegible]

بود [illegible] محمود [illegible] طبیعی [illegible]

است کما علمت ان المحمود اخص من الطبیعی و صفت سیوم آنکه متصل الاجزا

باشد [illegible] و انفصال بعض از بعض [illegible]

[illegible] مجتمع [illegible]

[illegible]

[illegible]

کما قال [illegible] رسوب محمود یعنی [illegible] المتصل [illegible] است پس آنکه

متخلخل باشد [illegible]

[illegible] متخلخل و لطیف بود و هرگاه [illegible] رسوب محمود [illegible] حرارت [illegible] شده از

[illegible] حرارت [illegible] شده

[illegible] رسوب متخلخل

[illegible] لطافت

و صفت پنجم آنکه رسوب محمود [illegible] الاجزا

و مستوی و املس باشد [illegible]

باشد و چون چنین باشد [illegible]

بالعرض و انفعال [illegible] رسوب محمود و [illegible] المتشابه

الشکل [illegible] مستوی الشکل [illegible]

[illegible] رسوب [illegible] شکل [illegible]

رسوب [illegible]

مجتمعه [illegible]

[illegible] شکل [illegible] مشهور [illegible]

موضع ... و اشتباه نکرد که گفته شد که در صفات کرده که در باب رسوب طبیعی این رقیق
از رسوب طبیعی است که محمود و محمود نیست زیرا که علامت کمال نضج طبیعی است محمود لازم نیست که بعد
بعد از ان مخصوص شود و در طبیعی بودن رسوب بخلاف ان است باعتبار غیر طبیعی که نامند
میکنند اگرچه بعضی از ان صفات کرده ... ماده طبیعی مطلق گفته شد یافته شود و در ان دلیل
بخلاف انچه بعضی ... الاحمر ثم الاصفر و پیکاو بهترین رسوب طبیعی غیر ابیض باشد و ... ضعیف
بسته زرد یا سیاه ... که بعد رسوب ابیض بهترین رسوب باشد و ان ... نضج است بعد از
ان ... سیب ... رسوب ... و جهت ... گذشت ...
اگر ... که فصل ... باشد و بعده رسوب نضج ... زیرا که ... شود ... دلیل
... شود و ... و اشرف الالوان است ... نیست ... حرکت
... و اکثر از عدم نضج ... و ... ماده ... حاصل میشود و اکثر از ان ... که
رسوب ... نضج ... باشد ... رسوب ... کند ... اگر
نضج شد ... ماده گرم ... رسوب زرد ... است
بعد که رسوب زرد و اکثر از ... باشد و ... است ... و ...
گذشت ... و ... بعد ... نضج ... اجود است و ... رسوب
... است زیرا که ... از ... حاصل میشود و این ... از رسوب ... نشسته
... نسبت دلالت رسوب محمود بر نضج ماده ... همچون نسبت
دلالت ... ماده القوام است بر نضج ماده و ... علامت ... است
... است در رسوب لطیف است ... رسوب طبیعی دلیل ... است اگرچه
... بوده ... باشد ... که حصول رسوب مذکور ... ماده را
... شود ... نضج ... دلیل ... است اگرچه ... صحیح
... باشد بخلاف رسوب غیر طبیعی که حصول او ... دلیل ... محمود
... باشد چنانچه ... رسوب که ... باشد ... است که
... که دلالت میکند بر رسوب محمود بر قوة فعل طبیعت ... از خواص محمود

فایده

نمود

و بودن آن در رسوب مذکور دلالت میکند بر درستی طبیعی و قوت آنست که شیخ نوشته
اما رسوب سالم در بول مرد تندرست غیر [illegible] اکنون [illegible] اختلاف کرده‌اند
و بعضی گفته‌اند [illegible] رسوب دلیل بر نضج است [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] شیخ قول [illegible] و استدلال [illegible]
[illegible] رسوب گاهی [illegible] دلیل بر نضج [illegible] نضج [illegible]
[illegible] نضج [illegible] رسوب [illegible] نضج [illegible]
[illegible] نضج [illegible] رسوب [illegible]
بخلاف [illegible] الا [illegible] رسوب [illegible] تحقیق
[illegible] نضج [illegible] کلام در رسوب [illegible]
[illegible] رسوب [illegible] گرچه [illegible]
[illegible] در رسوب [illegible]
[illegible] رسوب [illegible]
[illegible] فضول [illegible] نضج [illegible] فضول [illegible]
رسوب اول [illegible] نضج است [illegible] رسوب [illegible]
نضج فضول [illegible] فضول [illegible] دلیل بر نضج است [illegible]
نضج [illegible] اللون [illegible]
فضول [illegible]
[illegible] رسوب [illegible]
[illegible] رسوب [illegible] رسوب
[illegible] غلیظ [illegible] رسوب [illegible] رسوب
[illegible] امتزاج [illegible]
[illegible] اختلاط اجزا [illegible]

تفرق و اتوا و منفعت و هم بلاغت که وارد شدی که نیست یعنی علتها تو ام و تفعل بعد اگر رسوب

نکرده باشد الطف باشد و نیز ایضا منفعت و آنا تفرق و رنده و دفع ماهیه و جه

کسی که مکیه بیشتر بعد خلاف علم که اگر عفن بود که در جمیع صورت خاص تفرق که

بیاید دفعه در معده فاتر و هم اتصال بحسب الاخرا بیاشد تفرق

تفرق سده و بیشتر که از حصول رسوب طبیعی که در حد ذکر و غیر که گذشت

که اندر زیست ان قضیه مضر حسب بحقیقت اخلاط شده نخست اینکه سر

نفس مضر باشد و هم بحسب و بعد حال لازم اکتمال که در طبیعت و تعرض

خوانا دی بود و حیات دیگر قضیه اخلاط باشد استدلال از ان مقبول نیست اکنون

باطل بود مانع که در طبیعت که در آن رسوب مبنی باشد جون و ق سطح

و الصداع و عادت و حرکت بیرون رسوب که اکثر در که در شده و خلط بیاید و

و انتقاض و نفخ افتد و است تخلف در بعض اشکال سو رسوب و حیات

آن و در رسوب بود که اگر وی نضیج باشد دلیل نیستا و باشد و خروج آن جهود

بعد اگر تستعل سحق و سوی باشد بر زوال اعراض و اهل نضیج امان که

منفعل است و اند رسوب که نه خصوص رسوب است خلاف بیان بازنه

نقصان که رسوب در بعضا باشد که گفتار اینها باشد که بیمار ناقه باشد و

بیمار دی مستعلی کرد و اصلا رسوب مقبول مختلط بر زوال آن بیاید و جهان لیسا باشد

که اگر چه رسوب قبل بیاید لیکن بیشتر مستقل شود بلکه جهانی با مطلق بود و در شیئی

و نشانه فضاحت یعنی لاعومی و کونه نیست که اکثر عفونت تو و طبیعت انزال کرده

دار و نفذ اضعف نشانه تعیین بر جون که در وقت بحران بود لیکن ادمی لاغر

و در نفخ لاغر رسوب سهند توانا بیاید در تبه فضول و هم اکثر خون

فلت کیرد و در نشستن لاغر شقشقه رسوب صدمش که ند که در خصوص

در لاغر یست که نه نفس بر فلت طبیعی شود و استاذ در رسوب نضیج

و فضول اخلاطی ظاهر است که رسوب طبیعی بسبیل لازم طبیعی شود و بر که بیدی بیاید

در اکثر

و اگر سوء مزاج [illegible] صحت بخلاف سوء مزاجی که سبب خامی و نضج ماده او مختلف باشد

دور است [illegible] باشد [illegible] و خواه طبیعی بود و خواه غیر طبیعی

چون از این قسم سوء مزاج طبیعی فارغ شد [illegible] غیر طبیعی آغاز کرد چنانچه مؤلف گفته

والمرض الطبیعی [illegible] و شیئی [illegible] و مخالطی [illegible]

و [illegible] سوء مزاج طبیعی [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] سوء [illegible] و [illegible] سوء [illegible]

[illegible] سوء [illegible] و شرح قانون [illegible]

[illegible] سوء [illegible]

باشد [illegible] بعضی [illegible]

[illegible] ولایت [illegible] این نوع [illegible]

[illegible] بسیط [illegible]

[illegible] این [illegible] و [illegible] مرکب و [illegible]

[illegible] که [illegible]

باشد [illegible] است [illegible]

[illegible] و دلالت [illegible] سوء مزاج [illegible] عضوی [illegible]

[illegible] و [illegible] است

و یدل علی [illegible] و الاعضاء الاصلیه و دلالت [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] اعضا اصلی [illegible] است که [illegible] سوء [illegible]

[illegible] سوء [illegible]

[illegible] اعضا [illegible] عضوی [illegible] اعضا

[illegible] مرکب [illegible] اجزای [illegible] بحصول

[illegible] سوء [illegible] اعضا اصلی [illegible]

[illegible] عضوی [illegible] هیچ عضوی [illegible] بحصول [illegible]

و اگر حرکت کرد از اعضا بعضی الی بعض [illegible] مسافت [illegible] امتلا

می شود [illegible] کیفیت حصول [illegible] از اعضا [illegible]

حرکت می افتد [illegible] در سطوح اعضا [illegible]

می شود [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] ساقط شود [illegible]

[illegible] سطوح [illegible]

و [illegible] اعضا [illegible]

و اجزا [illegible] قوت [illegible] اعضا [illegible]

از [illegible] عضو [illegible] حصول

[illegible] و اگر [illegible]

مواد [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] کرده [illegible] شد [illegible] از این [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

از امتلا [illegible] حرارت [illegible]

احتراق [illegible] اجزا [illegible] کرده [illegible] اعضا [illegible]

و عضو [illegible] تفرق اتصال [illegible]

[illegible]

رسوب از اعضا [illegible] اعضا غیر اصلی [illegible]

و رسوب [illegible]

[illegible] اجزا [illegible] کرده [illegible]

[illegible]

و اگر از احتراق خون و بلغم سوخته گرفته شود و فرق [illegible] گفته اند که خون [illegible] شود که در
خون سوخته گرسنگی [illegible] و هر سه خلط گرده [illegible] احتراق [illegible] محترق [illegible] [illegible]
احتراق [illegible] که [illegible] و [illegible] و [illegible] السود و بلغم [illegible] و مخالف
و [illegible] حالی [illegible] سوخته [illegible] احتراق خون [illegible]
گرسنگی [illegible] سوخته [illegible] احتراق [illegible] [illegible]
خون [illegible] در [illegible] سوخته [illegible] السود [illegible] سودا و خون [illegible]
در [illegible] محترق شده و [illegible] از آن [illegible] که [illegible] سوخته گرد [illegible]
[illegible] گرد [illegible] الماهیت می باشد و [illegible] [illegible] بود
[illegible] خون [illegible] احتراق [illegible] می باشد [illegible]
[illegible] سیاه [illegible] گرسنگی [illegible] که [illegible] الا اسهال
[illegible] و کثیر الاختلاف [illegible] از احتراق خون [illegible] الا اسهال
[illegible] باشد [illegible] [illegible] گاهی [illegible] سوی [illegible]
[illegible] اعضا [illegible] است [illegible]
[illegible] سیاهی می باشد [illegible] آن [illegible]
گاهی [illegible] می بود [illegible] گاهی [illegible]
[illegible] الاحتراق [illegible] [illegible]
[illegible] الا [illegible] که [illegible] حالی [illegible]
[illegible] حالی [illegible] [illegible] کرده
[illegible] اعضا [illegible] که [illegible] و عروق [illegible] آن [illegible] سوخته حالی می
[illegible] گفته شود و [illegible] اعضا
[illegible] شد که [illegible] از اعضا [illegible]
[illegible] می [illegible]
[illegible] سوخته [illegible] [illegible] [illegible]

رسوب اندوهم نیست بلکه از ثفل و رطوبات مثانه به آنکه رسوب متصعد از اعضا کمتر [illegible]

صدا [illegible] شبیه باشد یعنی شبیه [illegible] بود و فرق و نخالی مثانی از آن چند کونه است

یکی آنکه [illegible] قصب [illegible] نیست دویم آنکه مثانی [illegible] بود معلوم [illegible]

قطع [illegible] بود [illegible] دو [illegible] قرحه مثانه [illegible] مثانی [illegible]

قطع [illegible] باشد [illegible] بود [illegible] قرحه کرده عضو بعد از آن بول بود و اکر [illegible]

رسوب بعد [illegible] بول [illegible] مثانه [illegible] کرد اکر [illegible] بعد از آن [illegible]

قرحه مثانه [illegible] کرده [illegible] بود [illegible] باشد [illegible] اکر [illegible] باشد

از [illegible] بود [illegible] اکر [illegible] بول [illegible] نضج [illegible] بود

اکر از اعضا [illegible] بوده [illegible] اکر [illegible] دویم [illegible]

[illegible] اعضا کمتر [illegible] شود [illegible] مثانه [illegible] بول [illegible]

[illegible] باشد [illegible] اکر [illegible] مثانی آید یعنی از اعضا دیگر بعد از آن بول [illegible]

[illegible] رسوب [illegible] از [illegible] ثفل [illegible] نیست [illegible]

و دوبان بود [illegible] اکر نخالی مثانی [illegible] باشد خلاف آنکه از اعضا [illegible]

آید و بود [illegible] و [illegible] شود [illegible] میل میکند و اما الدم [illegible]

شبیه بالریح الاحمر و [illegible] رسوب [illegible] نیز [illegible] بریح [illegible] سوب [illegible]

[illegible] شود [illegible] ل علی احتراق الدم او ذوبان الاعضاء

[illegible] و دلالت میکند [illegible] احتراق [illegible] آنکه [illegible] اعضا [illegible]

[illegible] مولف علیه الرحمه در بیان [illegible] رسوب [illegible] اقتصار کرده [illegible]

و [illegible] سفید [illegible] کنیم [illegible] کویند [illegible] دقیق [illegible] کویند

که [illegible] بود [illegible] باشد و کفته اند که رسوب [illegible] آید [illegible]

کا [illegible] شده از [illegible] رسوب [illegible] بود [illegible]

باشد [illegible] غلیظ تر از آن [illegible] بود [illegible] اعضا [illegible]

چند قسم [illegible] باشد [illegible] و [illegible] دیکر از اعضا [illegible] بول [illegible]

که جمیع آن به جهة [illegible] سستی [illegible] که دارد [illegible] مشکل [illegible] است [illegible]
[illegible] سستی [illegible] بستن [illegible] خلاف [illegible] بعد [illegible]
این سوء [illegible] و [illegible] سستی [illegible] ضعف [illegible] است [illegible] اگر از
[illegible] عضو سستی [illegible] قابل [illegible] سوء [illegible] را زودی [illegible]
[illegible] دیگر سستی [illegible] ضعف [illegible] این سوء [illegible]
ترکیب [illegible] شده [illegible] و زبان [illegible] گردد [illegible]
مرکب [illegible] واقع شود [illegible] که [illegible] سوء [illegible] اجزا [illegible]
[illegible] مدتی [illegible] ترکیب معلوم [illegible] تولد [illegible]
[illegible] فی الوقت [illegible] رطوبات [illegible]
[illegible] شود [illegible] سوء [illegible]
[illegible] شود [illegible] سستی [illegible]
[illegible] سوء [illegible] ترکیب [illegible]
[illegible] موصوف [illegible] سستی [illegible] قبول [illegible]
[illegible] سستی [illegible] سوء [illegible] است [illegible]
غیر [illegible] بشدتی [illegible] این [illegible] عضو [illegible]
[illegible] سوء [illegible] را زودی [illegible] شود [illegible]
[illegible] می [illegible]
[illegible] حرارت [illegible] اگر [illegible] شود [illegible]
[illegible] سوء [illegible] شده [illegible]
[illegible] اند [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible] می [illegible] سستی [illegible]
[illegible] اند سوء [illegible] شده [illegible]

لان ذلك

الذی [illegible] بول یعنی آنها [illegible] آثار رسوب [illegible] یعنی [illegible] دلالت میکند بر کمال نضج [illegible]
از نضج و [illegible] از نضج حرارت [illegible] با نضج [illegible] باشد [illegible] و [illegible]
چون [illegible] اقرب [illegible] سهل [illegible] میل میکند و از انتها [illegible] میکند
و [illegible] بول [illegible] آلات بول [illegible] باشد یا از حرارت [illegible]
رسوب [illegible] بول [illegible] نضج [illegible] رسوب [illegible] و انتها [illegible]
[illegible] الا [illegible] بول [illegible] خصوص [illegible] که نضج [illegible] فوق آن [illegible]
و [illegible] که [illegible] بول [illegible] بول [illegible] باشد و فرق [illegible]
[illegible] باشد [illegible] از هم جدا شود [illegible] می آید [illegible] آثار [illegible]
[illegible] و [illegible] که هم [illegible] نضج بود [illegible]
و با بول [illegible] و [illegible] این صورت [illegible] غلیظ القوام باشد و [illegible]
[illegible] غلیظ و [illegible] رسوب [illegible] پس دلالت [illegible] غلیظ [illegible]
بلغمی [illegible] قوام [illegible] و رسوب [illegible] است و رسوب [illegible]
[illegible] بلغمی [illegible] و با بول [illegible] و هم [illegible] نضج
بول [illegible] بلغمی [illegible] نضج [illegible] از [illegible] دفع میکند [illegible]
[illegible] مفاصل [illegible] واقع میشود و [illegible] که [illegible] شده [illegible]
شود و [illegible] بلغم [illegible] نضج [illegible] غذای که [illegible]
[illegible] شده می آید و در [illegible] پس [illegible] نضج [illegible]
[illegible] بلغم [illegible] لیکن [illegible] از وی [illegible] و فرق [illegible]
از لزوم [illegible] و [illegible] بدن [illegible] آفات [illegible] آثار نضج و [illegible]
و وجع [illegible] و [illegible] چون [illegible] بود با [illegible] و رسوب
[illegible] مفاصل [illegible] الشعری [illegible]
انعقاد رطوبة [illegible] رسوب شعری یعنی [illegible] رقت [illegible] پس
سبب [illegible] رطوبة [illegible] یعنی رطوبة [illegible] انعقاد [illegible]

که رطوبة

که رطوبت کدورت [illegible] باشد حرارت با آن مقاومت کند و از آن منفعل سازد و رسوب شعری

از وی حاصل گردد و انعقاد وی نیست مانند انعقاد حصات نرم تر است از بهر آنکه ماده وی

[illegible] صافی لطیف تر باشد و حرارت عاقده [illegible] منتظم حرارت عاقده

حصات گشته و این شعری [illegible] بسیار شده شود که ماده او مخالط [illegible] بود رسوب

[illegible] باشد و اما بعضی این رسوب [illegible] ریگ شکل [illegible] باشد [illegible]

چون [illegible] و کثرت اجتماع وی که موجب [illegible] و حقیقت [illegible]

و حصات [illegible] کثافت ذات [illegible] و از آن [illegible] و نیست که از آن

کلیه [illegible] رطوبات [illegible] کمالا [illegible] اگر چه [illegible] باشند [illegible]

[illegible] رسوب [illegible]

رسوب شعری از آن [illegible] بواسطه [illegible] مسافت که [illegible] رطوبت

[illegible] که رسوب [illegible] شعری باشد و جالینوس گفته

دراز [illegible] دیدم و [illegible] رسوب [illegible] تولد [illegible]

[illegible] کلیه [illegible]

[illegible] عضو [illegible] حرارت عاقده [illegible]

[illegible] حرارت عاقده [illegible] تولد رسوب [illegible] کلیه [illegible] گفته

ساخته که [illegible] تولد رسوب شعری [illegible] استبعاد ندارد و الله اعلم و

الشعری فهو شبیه بقطع الخبز المنقوع اما رسوب نخالی [illegible]

[illegible] باشد که این رسوب [illegible] تنگ [illegible]

و تولد این رسوب از [illegible] و [illegible]

[illegible]

[illegible] ضعف المعدة و سوء الهضم دلالت کند [illegible] ضعف معده و سوء هضم

از آنکه چون معده ضعیف باشد [illegible] کیلوس [illegible] چون کیلوس [illegible] باشد

[illegible] آن [illegible] باشد پس [illegible] در بول [illegible]

که وان مده ضعیف می بود امعائیه و را که ضعف می باشد و اما اگر بلی بیند ل باقی جهاز منعقد را
اوفی انعقاد و آثار رسوب رملی دلالت میکند بر سنگ ریزه که رسته است و در بستن است و این
می بینند که جزو رست الی ادر و فی باعث میشود و حصات منعقده عام است
که بعد استکمال انعقاد و بعد انحلال مانده باشد باید بنده اشیخ در قانون قول بلی
بوشیده که نه رست و انعقاد نیست ادوم آنکه منعقد شده است گویم اگر بعد انعقاد حل شود
از فرق میان انعقاد و انحلال چنین گفته که اگر بول بعد رسوب رملی رقیق بود بدانند که سنگ
در بستن شده است لیکن بیشتر زمین انحلال گردد و دوم آنست که غلظت بول
حال انعقاد منصرف میگردد و سوی انحلال بعد انعقاد و قبل از انحلال تر اجزا غلیظه
است و مخصوص رسوب بول نمی تواند بود پس آنکه رقیق است نضج میکند
و اگر بول غلیظ بود بدانند که سوی انحلال گرده و وجه مشوش است بول رقیق بود زیرا که انقطاع
سنگ رقیق است و مستعد است نوعیت از رسوب که آثار است
بول گویند و وی آنست که اجزا آن سپید و بغایت رخاوت محسوس شود و در بول
و رسوب منعقده رسوب رملی بود و ماده سپید و رطوبت غلیظه لزج است که مستعد است
برای تحجر و متمکن شده و از حرارت عاقده منتهج دیکن با تحجر و صلابت تام منعقد و
شبیه بول می آید و رسته از صلابت رسوب رملی می بود انضمام آنکه
رسوب رملی دلیل بودن حصات است در کلیه و مثانه نیست که رسوب سرخ
باشد نشان حصات باشد در کلیه و الا در مثانه بخلاف رسوب شبیه بول
که دلالت او فقط بر حصات مثانی باشد و از کلیه نمی شود آنکه در ماده که از
این رسوب تولید میکند عمل حرارت بدرجه تحجر نرسیده بلکه انعقاد و تازه باقی
و همچنین ماده در رست رفت تحویل متغیر میشود و بسبب حدت بول منقطع میگردد
منقطع میگردد و باسانی می آمیزد و لطافت این در نمی یابد که در رفتار و ره برآید
شود و شبیه بول نماید بخلاف مثانه که چون قریب تحجر است ماده مذکور بلا تغیر
می آید و رسوب شبیه بول از آن ظهور نماید و اما اگر بادی قیدل علی المعده و مقعد

۴ ص [illegible]

نفس اوست بقول الشیخ اللون اما رسوب خاکستری دلالت میکند بر سقوط یا بر آنکه
عارض شده شده اثر قرحه باشد تغیر رنگ [illegible] بر اکثر است و اگاه [illegible]
وقوع احتراق و تصعد غیر رسوب [illegible] طلات کمت و [illegible] رسوب
سپیدی و رقیقت ما میباشد و اجزاء وی خود [illegible] و مانعی واند [illegible]
رسوب علقی ردی [illegible] و [illegible] لطیف [illegible] علقی [illegible] رحم [illegible]
بعد انفصال از موضع خویش [illegible] رقت حاصل [illegible] میکند [illegible]
شبیه جهتی [illegible] رسوب و اصل الاعضاء
پس رسوب علقی [illegible] رسوب [illegible] بول [illegible] می باشد
که [illegible] رست از فوق آن بر می آید و فرق میان [illegible] باشد
اما تقول علی ضعف الکبد پس [illegible] رسوب [illegible] و [illegible]
دلالت میکند بر ضعف [illegible] دال علی حرارة فی [illegible]
اگر [illegible] شده [illegible] دلالت میکند بر [illegible] بول [illegible]
تفرق اتصال در قضیب و مثانه بود و رسوب [illegible] بود [illegible]
از فوق مثانه بود [illegible] بول رسوب باشد [illegible]
مزاج [illegible] باشد و [illegible] رسوب [illegible]
قریب و بعید [illegible] اگرچه [illegible] کرده اند [illegible] صحیح است [illegible]
بودن بود و گفته [illegible] رسوب [illegible] بود و [illegible] اگر [illegible]
خون بر [illegible] باشد و دلیل [illegible] صحیح بود و اگر [illegible] بود [illegible]
[illegible] خون [illegible]
منفصل شده [illegible] و [illegible] واسطه [illegible]
و آن [illegible] خروج خون [illegible] بود [illegible]
و ضعف [illegible] مثانه [illegible] خون [illegible] کیفیت و [illegible]
رسوب من حیث الجوهر [illegible] شروع میکند و دلالت [illegible] باعتبار [illegible]

کیفیت او رسوب [illegible] است لکن فی الغمامی و معلق و راسب و رسوب [illegible] شود یا

مکان بسوی غمامیه و معلق و راسب و اما الغمامی فهو الطافی اما غمامیه پس ثابتی [illegible]

بالای [illegible] ایستد از سحابیت گویند یعنی ابر [illegible] و سبب قلت

نضج و تصعید الریح و سبب [illegible] رسوب غمامی قلت نضج است [illegible]

[illegible] این رسوب ریح [illegible] رسوب [illegible] تصعید ریح بالای ایستد [illegible]

[illegible] چنانچه [illegible] تا آسمان [illegible] که با الطبع [illegible] دارد و از [illegible]

[illegible] آنکه حرارت قوی [illegible] از آن [illegible] و اجزا [illegible] مستحیل [illegible]

[illegible] چنانچه [illegible] آب و [illegible] شده [illegible]

[illegible] اجرام [illegible] حرکت [illegible] و [illegible] شود [illegible]

ریح [illegible] ثقیل الطبع [illegible] بسوی بالا چنانچه [illegible]

[illegible] اجزا [illegible] و اشیا ثقیل [illegible] التصاعد از اختلاط ریح [illegible]

[illegible] اگر ثقل [illegible] بشد و [illegible] آب طافی [illegible]

در [illegible] که [illegible] اجزا ثقل [illegible] سیاحت [illegible] آب [illegible] طافی

و اما المتعلق فهو الواقف فی الوسط اما رسوب معلق [illegible] آنست که [illegible]

[illegible] و سبب قلت الامرین المذکورین و سبب [illegible] و [illegible] مذکور [illegible] کرد [illegible]

[illegible] یعنی اگرچه قلت تصاعد ریح [illegible] هم مشروط است لکن قلت نضج [illegible]

[illegible] علت [illegible] کمتر است حاصل [illegible] نضج و معلق [illegible] طافی

[illegible] تصعید ریح کمتر اما الراسب فهو فی الرسوب الطبیعی علی النضج

و [illegible] الطبیعی علی [illegible] اما رسوب [illegible] الات [illegible] رسوب [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] طافی و معلق [illegible]

رسوب مختلف [illegible] چنانچه گفته میشود با فواید کثیر که [illegible] ذکر [illegible]

[illegible] رسوب [illegible] اگر [illegible] نضج [illegible]

[illegible] طافی [illegible] آنست که اعضا چنانچه معلوم است [illegible]

[illegible]

واجب است که رعشت در اینها غالب بود و اقوی و سبب شدت حرکت و لیکن از افعال

بود و بود بلغمی اعضا کرده چون قلب و مانند آن تبع میکند لهذا رعشت [illegible]

زیرا که پاره از آنکه ریم [illegible] مقدم [illegible] را چون [illegible] باشد و است [illegible]

شده در [illegible] نضج بود رعشت [illegible] باشد زیرا [illegible] دو [illegible]

باشد از [illegible] رعشت و بعضا [illegible] است [illegible] بالضرورت

رعشت [illegible] بود و [illegible] بود و [illegible]

از انواع [illegible] که مذکور شد اما سبب [illegible] مذکور است [illegible]

چون [illegible] است که این نخواهد بود مگر [illegible] و دلیل [illegible]

دوم اگر [illegible] رعشت ذاتی بود و [illegible] فاعل [illegible]

شیء باشد [illegible] بود سبب [illegible] بود [illegible]

[illegible] است [illegible] باشد [illegible]

[illegible] اتفاق [illegible] بود [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] سبب [illegible]

اگر [illegible] است [illegible]

[illegible] متعلق [illegible] و [illegible]

رعشت در آن ذاتی بود [illegible] متعلق [illegible] اند [illegible]

[illegible] و [illegible] اگر [illegible] از آن [illegible]

[illegible] بود و [illegible] است [illegible] و علت [illegible] است [illegible]

[illegible] است [illegible] و [illegible]

[illegible] بخلاف [illegible] اگر گرم و [illegible]

[illegible] توان و [illegible] است [illegible] است و [illegible]

[illegible] باشد و کذا [illegible] که در [illegible] سبب [illegible]

ساقط الاعتبار باشد و مخلوط بعضه ذم خود و بسبب [illegible] و در طالی که از [illegible] و حرارت
مخصوص [illegible] باشد و فرق میان ایشان است اگر رسوب در طافی [illegible] باشد [illegible]
از [illegible] است زاید و [illegible] و دیگر آنکه غلیظ باشد و هر گاه در رسوب طافی [illegible]
این علامات نباشد و طافی بود [illegible] الاستحاله از استعدادی شکل شده و [illegible]
فایده
[illegible] باشد که بول غلیظ بود و در رسوب اگر [illegible] و [illegible]
[illegible] باشد خاصه گرانی بود و دیگر [illegible] باشد که بول رقیق بود و در رسوب
گرچه تمام باشد اما سبب رقیقی بول [illegible] بود حاصل کلام آنکه در ترتیب مقصود
ترتیب احکام رسوب گفته شد نظر با اعتدال قوام بول است و اگر [illegible] بود و اندر
اعتبار
اعتدال [illegible] باشد پس طبیب را مراعات این امور ملحوظ داشتن واجب بود و
باشد که رسوب [illegible] بود و طبیب از آن [illegible] شد و حال آنکه وی [illegible] باشد
نضج بود و [illegible] معلق شود پس [illegible] گرد و [illegible] نضج [illegible] و هر گاه [illegible]
تمام [illegible] در رسوب [illegible] آن بود که [illegible] و پوشیده [illegible] که بول
رسوب [illegible] شده الحال دیگر گوییم که بول [illegible] صحیح چگونه می باشد و فرق در بول [illegible] و
فایده
[illegible] و [illegible] و در حال [illegible] و [illegible] گفته میشود [illegible] بول
صحیح نضج [illegible] آنست که بول [illegible] واجب است که معتدل بود در [illegible] و لون
[illegible] زیرا که در [illegible] بود و دیگر [illegible] خروج از اعتدال بود و مقدار [illegible]
معتدل بود و دیگر آنکه [illegible] و [illegible] باشد که وی محمود [illegible] از آنست که نضج
[illegible] بود و بول [illegible] صحیح اعتدال [illegible] مقدار [illegible] دست و [illegible] باشد که خروج
از این اعتدال [illegible] بود [illegible] صحیح [illegible]
بودن بول [illegible] و ساقط الاعتبار است چنانچه در مقدمه این گفته شد که حکم بر
بول [illegible] مخصوص نیست [illegible] و [illegible] باید دانست که در
بهر نسبت
بول [illegible] صحیح بودن رسوب واجب نیست و اگر باشد محمود خواهد بود و [illegible]
غیر محمود [illegible] امکان [illegible] که در بول صحیح بود و عدم وجود [illegible] رسوب در بول [illegible]

که رسوب

که رسوب طبیعی بود و علم طبیعی فی الحقیقه بی خروج از امری طبیعی نمیشود و ناچیز طبیعی است خروج
از امری طبیعی ظاهر است و لیکن طبیعی بود آنرا دیده بودن هست یا از عضو نضج خواهد بود
یا از عضو آن خلط و تولید این فضول اگرچه قسم کهم از امری طبیعی است اما شک نیست که عضو
نکو و هرچند که عضو ... باشد و ظاهر است که آن عضو ... باشد رسوب
عضو ... پس ... از رسوب صحیح فضل ... رسوب بود و قلیل از رسوب
دیگر از رسوب ... تحقیق شد بودن رسوب ... که آن ... بودن خروج
از امری طبیعی ... بود ... و دیگر ... تولید عضو ... و ...
امری طبیعی باشد ... که از فعل طبیعت حاصل میشود و تولد آن ... طبیعت ...
... و آن معنی ... فعل طبیعت است ... که ...
... طبیعی ... که ... فی الحقیقه غیر طبیعی است ... مطلق
نابودن طبیعت ... بودن رسوب ... غیر طبیعی که معنی غیر ... رسوب
طبیعی است ... آید و از این معلوم شد که ... صحیح ... بودن
رسوب ... است ... رسوب ... خواهد بود و صفت رسوب
... نابودن رسوب ... ظاهر است که حصول این
رسوب ... از عضو یا طبیعی ... موصوف که در حق
صحیح ... اگر ... مرض ... یا ...
... مرض ... از ... طبیعت ...
اعتدال ... ظاهر است ... اعتدال ...
در بول ... است که ... اختلاف ...
... صحیح ...
... بول ...
... طبیعی ...
... صحیح ...

[illegible] که [illegible] دست [illegible] [illegible] که [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] [illegible]

[illegible] که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اگر [illegible] [illegible] که [illegible]

از اخلاط طبیعی [illegible] پس [illegible] اخلاط [illegible] که [illegible] از اخلاط

[illegible] [illegible] [illegible] آب [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] که بواسطه [illegible] المقدار از اصل [illegible] [illegible]

در مرتبه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] پس [illegible] [illegible]

که چنین [illegible] اخلاط [illegible] [illegible] گفته اند [illegible] که غالب

اخلاط خون [illegible] [illegible] پس [illegible] که مجموعه [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] بواسطه [illegible] [illegible] اگر [illegible]

[illegible] سودا [illegible] که [illegible] از مزاج سودا [illegible] [illegible] که [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] شده که طبیعی

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مجموعه [illegible] اخلاط [illegible]

اند که خون [illegible] که [illegible] خلط دیگر باشد [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] که اگر [illegible] [illegible] [illegible] از سودا [illegible]

در [illegible] کیفیت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible] [illegible] اخلاط طبیعی باشد [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] گفته شد [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] که حالت صحت [illegible] [illegible] بواسطه قوت طبیعت [illegible]

[illegible] [illegible] شده که [illegible] اعتدال [illegible] [illegible]

کنند انسان را [illegible] [illegible] بواسطه اعتدال [illegible] کیفیت حرارت [illegible]

[illegible]

شاید ... فضول دیگر ... بول ممزوج باشد ... صفرا نسبت به دیگران بیشتر می‌باشد
بول ایشان ... بر حالت ... بیشتر ... اختلاط فضول است ... بول ایشان ... رقیق‌تر ...
در بدن ... واجب است که بول ترجی باشد ... مائی ... و ... در ... عظیم ... بود و
و بدن ... کمی صفرا ... صورت ... مائی ... و ... صبی ... ترجی
و ... در بحث الوان ... بول ... متصل ... و ... التولید ...
و ... در بیان الوان ابدان ... فرق ... بول اطفال ... حواله ... ضعیف
قریب ... نسبت ... و ... بود و ... طاهر است
و بول ... یعنی ... رقیق ... غلیظ ... از بول ایشان
می‌باشد ... بود و ... کثرت فضول ... حاصل می‌شود و بول ایشان
میل ... دارد و ... القوام ... می‌باشد ... صفرا ...
و ... القوام ... بود ... و بول ... می‌باشد ...
ایشان ... فضول ... و بول ... غلیظ می‌باشد ... رقیق بول
رقیق ... می‌باشد ... غلیظ ... که بول ... شدید
... آمده ... که ... در بیان ... و بیان بول ... قائم
ان ... که بول ... الت ... و ... بول
از بول ... می‌باشد ... علت ... ضعف ...
... بول ... الات بول است ... بول ... حال
ان ... و ... می‌شود ... بود ... مکر ...
بول ... می‌شود ... ممکن ... قلیل بود و
علت ... بول ... علت ... سفید است
... است ...
مذکور ... شد ... بول ... وقت
بعوق ... آن ... است ... بول ...

سفید بود یعنی مجموعه رسوب سفید بود و بشکل صنوبری باشد که هموار و چنین می بود و میل زیادت
حرارت ضعیف سبب شده و اگر پاره بالای او متمایز گاه باشد که بول آن چنان چون
نخورد آب باشد و همی زند و بسیار دی تر رقت محسوس کرده و در رسوبش بر
سفید و بول چنان هم چو ابر بود در وسط او چون پنبه منفوش سفید باشد که افعال طبیعت و قوی
گشته چون بول می باشد مگر گاهی باشد بسیار و در بول حاملان بسیار باشد که بسبب تمام
محسوس شود و گاه می باید بالا می برآید و باشد که در اول حمل بول رقیق شد ظاهر
میشود و در بول او و در آخر حمل هم سست مایل میگردد و کدر میشود و بول تیره باشد و در بول صاحب
نفاس هم اثر امر حیضی سیاه و سبز باشد سیاهی در دو رو و کمتر پوشیده مانده که خون
ست ماه او بر آن که منکشف شد بار محض بطن نسوش و واسطه قلت دلالت و احوال
ابدان ... ... بیعتی حیض ... مگر احوال ... مرض بطن فقط ماشن گران
فهرد ... لیکن آنکه ... و گراو ... بول ... نصب شرح سست ... بر حیضی
امر معرفت آن ... و بیان آن بعد بول لازم آید و لفافه و علیحده ... در بیان
... و نسبت ... دلالت ... سلامتی مزاج اعضا که بنا ... و ...
... سست که ... صفت ... آنکه مجتمع و متشابه الاجزا بود
و ... او ... لا اختلاط ... باشد یعنی اصلا اختلاف نداشته باشد
چه اگر مجتمع نبود متفرق باشد و اتفاق دلیل نضج بود و اگر متشابه نبود و مختلف باشد
یعنی بعضی نرم و بعضی خشک بعضی منهضم و بعضی غیر منهضم و لامحاله ایشان
حال بود دویم آنکه در مقدار و در لون و رایحه توام و وقت معتدل بود و اعتدال
در مقدار آنست که نه بسیار ... بود و نه اقل قلیل باشد در قلت و کثرت
متوسط بود و گفته اند که اگر شخصی معتدل المزاج غذا مطلق در حالت اعتدال هضم
نخورد و در وقت معتاد ... شود و رطوبتی غذایی با و ممزوج گردد و فضله وی باید
که ... نسبت ... الا من حیث ... حکم ... مشیمه
می آید و اعتدال در لون آنست که ... البنا ... بود ... در ... حکم

فایق

صبایغ

مرطوب تحریر ده باشد چه بیماران که بلحاظ بول احکم کردن بر این شروط است و اگر نیست
نشانی مسکن بعد از استیلا شده باشد در نهایت بیماریست و اعتدال ... بود
کرده بود نه بی بوجه شد دانستن شان فرط رود و ... اعتدال ... قوام است که
بشود ... بود و بیشتر بعمل ... چه قوام ... عمل ... تحلیف می باشد اگر ...
... مطلق و لون ... اعتدال ... است که ...
بعد کمال ... و ... رسوب ... بعضی گفته
که وقت متوسط ... است که ... ساعت بگوید
بگذارند و ... بعد ... آنست ... تقدیر وقت ... عادت ... اند
چه احوال ... آن ... نیست کما لا یخفی سیوم ... خروج بود و ...
باشد ... جهت ... خروج ... رسوب ... روشن
... علامت ... که
اگر چه ... بعد ... چنین ... می ... و ...
... باشد ... چهارم ... قوام ...
از بهر آنکه این ... قوام ... کثرت ... ضعف
اسباب ... و ... قریب ... بود و این ... است که
از ... اشتباه ... و ... نقصان ... شود
لیکن ... که از ... شود ... سبب ...
... نقصان ... بعضی ... قریب ... است
بر آنکه نظر بدان حکم بر احوال ... و ... شود ... در
... از ... وجه خارج ... زیاده ... بود که مقتضای
... باشد ... که باشد ... زیاده ... سیوم
دوم آنکه کمتر از مقدار مقتضای بود و این اقلیل ... سیوم آنکه ...
بود و این ... فی المقدار ... گذشت ...

از کثیر و قلیل و گوییم که بر دو قسم است قسم اول رسوبی باشد که از کثیر از دو بیرون نیست یا
کامل النضج می‌باشد یا غیر کامل النضج اما آنچه غیر کامل النضج بود او نیز بر دو گونه است یکی آنکه
اجزای غذائیه از وی [illegible] ناقص شده باشد یعنی با هضم [illegible] تمام نشده باشد و اوام [illegible]
[illegible] رطوبات و اخلاط و اعضا از وی بیاید و علامت است که خروج رطوبات و [illegible]
[illegible] نفوذ غذا و بعضی از او زده [illegible] [illegible] شده باشد که [illegible] از
[illegible] منافذ [illegible] غذا است [illegible] وجه کان و دوم آنکه اجزای غذائیه
[illegible] شود و [illegible] انسد [illegible] ضعف قوه ماسکه [illegible] و [illegible]
[illegible] النضج [illegible] زیاده از مقدار [illegible] می‌آید [illegible] باشد که
[illegible] مقدار [illegible] اگرچه [illegible] رطل بود [illegible] زیاده [illegible] رطل [illegible]
[illegible] رقیق که رطوبات [illegible] و مقدار [illegible] اجزای غذائیه
از [illegible] شده [illegible] که کامل النضج بود و کثرت [illegible] عدم [illegible]
[illegible] کثرت [illegible] زیاد [illegible]
[illegible] کثرت اخلاط [illegible] اجزای غذائیه و این علامت است [illegible] ضعف [illegible] جگر
[illegible] رقیق [illegible] کثرت [illegible] گفته شود [illegible]
[illegible] و التهاب و اشتعال [illegible]
[illegible] باشد [illegible] حاجت [illegible]
اکثر می‌افتد [illegible] می‌شود [illegible] شود [illegible]
[illegible] کثرت [illegible]
[illegible] اگر [illegible] طبیعت
[illegible] اجزای غذائی [illegible]
[illegible] باشد [illegible] تعالی
[illegible] می‌شود [illegible] خلاف [illegible] آن [illegible]
[illegible] باشد [illegible] شود و این [illegible] شده [illegible]

[illegible]

بودن یعنی نیست که متصل بمعده است باشد و در حالت [illegible] صیغی [illegible]
نیست ضعیف [illegible] چه نیست تعلق [illegible] بخروج شدی و بعضی نیست که اگر [illegible]
بر معمولات نفع باید [illegible] بعض باید دانست که بعضی [illegible] اگر از اقتضای [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] ضعف [illegible] است زیرا که قوای [illegible] معده [illegible]
بیشتر قوی را پوشیده نیست که [illegible] در معده است عدم [illegible] که باشد
حسب حال مطعوم مختلف می بود چه اگر طعام [illegible] معده [illegible] باشد [illegible]
آمد الا [illegible] الهضم یا [illegible] الهضم یا باطل [illegible] قبل [illegible]
مقداری که بمقتضای [illegible] بود [illegible] است [illegible] که [illegible]
بسوی [illegible] و نقل اندک [illegible] احتیاج [illegible] باشد [illegible]
شکسته بر سبیل [illegible]
[illegible] است که در مطعوم اگرچه [illegible] باشد لیکن [illegible] تحلیل [illegible]
[illegible] اجزا [illegible] لطیف [illegible] میگردد [illegible] است که بعضی
[illegible] غذا میشود [illegible] اگر [illegible]
محسوس تر شده که [illegible] قیاس [illegible] و فضله [illegible]
ظاهر میشود [illegible] نقلی [illegible] از این قبیل است [illegible]
[illegible] است که از [illegible] ایشان تحلیل [illegible] میشود [illegible] تحلیل [illegible]
[illegible] الضرورة [illegible] میشود [illegible] اگرچه [illegible] اجزا غذائیه [illegible]
[illegible] مسالک [illegible]
[illegible] این [illegible] دفع [illegible]
[illegible] رقیق [illegible] غلیظ [illegible] رقیق [illegible]
کنیم [illegible] علیحده [illegible] این [illegible] گویند [illegible]
آنکه [illegible] بود [illegible] رطب [illegible]
آنکه [illegible] تناول الطعام [illegible] آب گرم [illegible]

که رطوبت بدن تواند شد یعنی یبوست و عارضی حقیقی است که جسمی فی نفسه یابس [illegible]

[illegible] باشد و سبب آن [illegible] است که رطوبات ذاتی [illegible] بود و باطل [illegible]

باشند و بود و عارضی آنست که جسمی [illegible] بلکه سببی از خارج [illegible]

[illegible] شود [illegible] سبب [illegible] و علامات [illegible] و اجدا [illegible]

[illegible] یابس گفته ایم اما بدانکه طبیب [illegible] ظاهر است که [illegible] مستعمل [illegible]

[illegible] خارج بدن باشد و یا از داخل بدن [illegible] خارجی هست [illegible]

[illegible] یکی [illegible] تغذیه [illegible] کرده [illegible] یکی که غذا [illegible]

[illegible] باشد [illegible] توانند نمود و دوم آنکه مزاج بدن [illegible] باید که [illegible] ظاهر

بود [illegible] حرارت [illegible] مستعد سازد [illegible]

[illegible] سبب [illegible] اعضا [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] اخلاط و مراد از [illegible] اعضا [illegible] و بان لحم و شحم و [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] توانند [illegible] رطوبت [illegible] توانند نمود [illegible]

[illegible] و سوم [illegible] رطوبات [illegible] یعنی اخلاط کثرت گرفته [illegible]

[illegible] شوند [illegible] سوم آنکه رطوبات ثانیه

[illegible] گردند [illegible] کنند و [illegible] فضولات

رطوبات ثانیه تحلیل [illegible] جمع شود [illegible] اعضا [illegible] استفراغ [illegible] پس سبب

[illegible] تقلیل قوت [illegible] دفع آن [illegible] و فرق [illegible]

[illegible] ظاهر است [illegible] و نقد [illegible] خصوصا [illegible]

[illegible] است که [illegible] دفع طبیعت [illegible] فضلات رطوبات ثانیه را [illegible]

[illegible] و اشتعال [illegible] مرض [illegible] است [illegible] کند [illegible]

اعضا اصلی [illegible] گذشت که [illegible] لحم و شحم و سمین [illegible]

[illegible] شده [illegible] دفع [illegible] شود [illegible] اعضا [illegible] طبیعی بود

و [illegible] یابس [illegible] و عام است که [illegible] تمام [illegible] رطوبات [illegible] که [illegible]

یابس بود

یا سبب آن پیدا شدی داخلی است یا خارجی اسباب خارجی استعمال اغذیه یا اشربه

گرم [illegible] مفرط [illegible] که [illegible] از [illegible] و [illegible] آنچه محلل بود و اجرای [illegible]

است از اغذیه [illegible] حار است و از تعب [illegible] مفرط [illegible] سبب [illegible]

[illegible] نوع میشود و مضطرب میکرد [illegible] سبب [illegible] رطوبات [illegible] حرارت [illegible] آن [illegible]

آید و خلا [illegible] از طول [illegible] تمام [illegible] است [illegible] حرکات [illegible]

[illegible] تحلیل است [illegible] رطوبات [illegible]

[illegible] از تحلیلات [illegible] حرارت [illegible] اسباب و [illegible] است [illegible]

و عرق [illegible] استعمال [illegible] را چون [illegible] شرب [illegible] و هم اگر [illegible]

[illegible] چون [illegible] قطع [illegible] و [illegible] حرارت باشد [illegible]

[illegible] رطوبت [illegible] حرارت [illegible] باشد [illegible] طول

[illegible] و [illegible] و [illegible] از حرارت [illegible] رطوبت [illegible]

[illegible] و [illegible] بواسطه [illegible] آنچه [illegible]

[illegible] باقی [illegible] بوده [illegible] و [illegible] بیرون [illegible]

و [illegible] و [illegible] زبان [illegible]

[illegible] و [illegible] و [illegible] و هم [illegible]

[illegible] باشد [illegible] و [illegible]

[illegible] نوع سوم [illegible] بیرون [illegible] است که [illegible]

[illegible] است اصفر و ابیض [illegible] و [illegible] و [illegible] نفسی که گفته شود [illegible]

نمی تواند بود [illegible] احمر [illegible] خلط است [illegible] اخلاط خون [illegible]

[illegible] حرارت گردد [illegible] است که [illegible] زبان [illegible] و [illegible]

در [illegible] غایت [illegible] و [illegible] است و خون [illegible] شود [illegible]

[illegible] از اخلاط [illegible] سیاه [illegible] قسم اند [illegible] اصفر و این [illegible]

[illegible] است و [illegible] و همین است چنانچه [illegible]

دوم آنکه شدید بنظرت بود احمر ماصح وما فوق آن و این از سبب خارجی بود یا داخلی
و سبب خارجی آنست که از تناول مضعفات مثل چون آبله در روی زعفران
بود و جز آن یا سبب داخلی یا کثرت صفرا است باد احمر اقتضی چه هرگاه صفرا
محترق میشود اگرچه فعل آتش دارد لیکن صبغ او شدید نمی باشد حصول صفرت
در براز از صفرا محترق بنهایت نادرست از برائکه در مراره صفرا محترقه کمتر آید
پس متحقق شد که صفرت در بشره از کثرت صفرا باشد و فرق در صفرت که از
کثرت صفرا است و صفرت که از احتراق قوت است که در صورت کثرت براز کثیر
الکمیه می آید و در بشره قلیل الکمیه بود لانها بطبعی بخلاف ذی حدت
احتراق که عکس این باشد سوم آنکه صفرت او از لون معتدل طبیعی هم یکه
بود نرمتر است و این نیز از سبب خارجی بود یا از سبب داخلی سبب خارجی
تناول مضعفات است چون لبن ماعز و سبب داخلی این هر دو گونه
است یکی سرعت خروج براز قبل انحدار صفرا بتمامه و این را قصور ضج در
لازم است دوم قلت انحدار صفرا بمعاء و صفرا در بدن کم باشد فرق
الحقیقه اگرچه کثیر است لیکن بجانب معا قلیل است هرگاه صفرا در بدن قلیل بود قلت
انحدار او ظاهر است تا مادامیکه صفرا در بدن بیشتر از دیرون میشود یکی آنکه صفرا بجانبی
توجه داشته و بطرف معا کمتر رود دوم آنکه در مسلکی که مابین جگر و مراره یا
مراره و امعاست سدی ناقصه افتد و بدانست آنچه بطنیت صفرا
شود و صفرا غلیظ می ماند رکتت و حصوا بشش نیز از دست نیز آنکه سدی
که در بین مسلک افتد غالبا آنست که تامی باشد از بهر آنکه از شان جگر آنست
سده سبب جلادت و شفیدن تا که سبب قوی شود و حدت بدین
بدین جاری نتواند شود و قوت سبب آنست که عبارتست از کثرت و سفه بطلت
باد و غلبه که شده تامه آرد و ناقصه فرق در میان اقسام طاهر است
قلت صفرا از غلبه آنست که بر رودت و میل صفرا بجانبی از بطون آفت و اصح

و بسیار تندی [illegible] صفرا [illegible] یرقان لازم [illegible] شیح [illegible] رقان [illegible] که [illegible]
که [illegible] بود [illegible] بود و حصول آن [illegible] باشد که [illegible]
و باشد که [illegible] حال شده [illegible] نوشته [illegible]
[illegible] صفرا است و [illegible] باشد [illegible]
و [illegible] بود [illegible] صفرا [illegible] بود
[illegible] بود و [illegible] که [illegible] نشود و [illegible]
[illegible] باشد [illegible] شیخ [illegible]
و [illegible] است و [illegible] است بخلاف [illegible]
است [illegible] که [illegible]
قبل [illegible] اعتدال [illegible] اند [illegible] بعض [illegible] شود و
[illegible] صفرا [illegible]
[illegible] صحت [illegible] باشد که
[illegible] باشد و [illegible] و باشد
و باعث [illegible] زیاده [illegible] بود و
[illegible] بود و [illegible] صفرا [illegible]
است و [illegible] که صفرا از [illegible] باشد [illegible]
[illegible] خود [illegible]
[illegible] است [illegible] شده و [illegible] است
[illegible] که [illegible] است و [illegible] شده و [illegible]
[illegible] کرد [illegible] و [illegible]
است و [illegible] که [illegible]
[illegible] از صفرا [illegible] و [illegible] از [illegible]
[illegible] صفرا [illegible] می آید و [illegible]

صفرائی است چه هرگاه صفرا در بدن محتبس شد بالضروره یرقان آید و گاه که [illegible]
شده است اول یرقان پیدا آمد و بعد ورم [illegible] بخلاف سده مسلک
که مانع [illegible] است از مجری که واقع بین المراره والامعاست زیرا که صفرا در [illegible] دفعتا
پیدا می شود زیرا که [illegible] یرقان در این لازم نیست زیرا که [illegible]
و امعا [illegible] است [illegible] بعده نیست [illegible] که چون راه طرف امعا بسته شود
صفرا [illegible] نسبت صفرا در بدن محتبس گاه تا حد [illegible] یرقان
[illegible] یرقان [illegible] که بعده [illegible] ست [illegible]
[illegible] بسته شود [illegible] زیرا که انقطاع صفرا که علت [illegible]
است [illegible] میشود و [illegible] صفرا [illegible] است [illegible] بعد انقطاع [illegible]
[illegible] صفرا [illegible] یرقان [illegible] از روی [illegible]
[illegible] چون [illegible] بیاض [illegible] قلت صفرا
[illegible] الا صفره و [illegible] نیست که [illegible] صفرا [illegible] حدث
[illegible] میشود [illegible] حدث بیاض لان اختلاف لون [illegible]
البیاض و [illegible] لا ابیض علی بیاضه [illegible] الی الصفره [illegible]
[illegible] و [illegible] بول [illegible] و [illegible] است احتراق
[illegible] و مواد [illegible] و مرض سودا [illegible] و دفع طبیعت [illegible]
[illegible] سودا [illegible] چون [illegible] شده [illegible]
سودا باشد و علامات [illegible] و [illegible] بول [illegible] است
احتراق [illegible] که روی [illegible] سودا [illegible]
[illegible] انگه اخلاط چون [illegible] و [illegible] بطریق
بول می باشد [illegible] مسلک [illegible] معا [illegible] زیرا که [illegible]
[illegible] غلیظ [illegible] است که ماده [illegible]
[illegible] اسباب [illegible] سودا [illegible]

[illegible]

نهاده کامل شده و همه این ضرر دی است [illegible] از غیر تحقیق رسیده که از بلغم [illegible]
اسود دیرا نکه غلظت [illegible] ترویج ماده سودا نیست و از آنجا که تمام سوختنی [illegible]
بود یا محترق از غلبه [illegible] استوار کرده [illegible] مشغول نیست بیان کردن [illegible]
پوشیده نماند که اگر سودا طبیعی بود [illegible] غیر محترق حصول [illegible] دریا [illegible]
نیست باشد پس [illegible] ان با [illegible] بیشتر [illegible] اگر [illegible]
کمانه [illegible] سودا [illegible] حرکت [illegible]
با [illegible] خروج [illegible] از [illegible] خفیف است [illegible] شیخ [illegible]
الکیموس الاسود [illegible] و شان [illegible]
سودا طبیعی نیست زیرا که خلط طبیعی [illegible] سودا [illegible] و شان [illegible]
بودن [illegible] بودن [illegible] احتراق [illegible] اگر سودا غیر طبیعی بود
[illegible] محترق [illegible] اگر احتراق [illegible] بود یا از احتراق صفرا یا از
احتراق بلغم [illegible] از احتراق سودا [illegible] و [illegible] سودا [illegible] طبیعی
از وی حاصل شده معلوم است [illegible] از احتراق سودا [illegible]
نیست و قائل [illegible] است که [illegible] بود و چون [illegible] چون
[illegible] سودا [illegible] باشد [illegible]
چه سودا که [illegible] است [illegible] غلط اگر رقیق بوده [illegible]
وی [illegible] باشد [illegible] و [illegible] قلیل [illegible]
[illegible] و غلیان [illegible] سودا [illegible] سودا رقیق حاصل شده [illegible]
خواه [illegible] محترق که از سودا غلیظ [illegible] سودا [illegible]
[illegible] سودا غیر طبیعی که از احتراق خلط سودا [illegible] سودا [illegible]
[illegible] بود یا [illegible] دلالت [illegible] احتراق [illegible] رطوبات [illegible] شیخ
[illegible] الخلط [illegible] فی [illegible] ای [illegible]
[illegible] خلط [illegible] که [illegible] است که [illegible]

ضعیف و قوی شده و نه که نفس حرکت او قائل است به حرارت غریزی بود و هر چه ضعیف
ساقط بعضی دلالت نیز با اکثر امراض [illegible] که [illegible]
[illegible] سست نیز ترکیب [illegible] قوی [illegible]
فتنه نکرد وقتی که اکثر امراض حاد باشد بدن حالی شود و اکثر قوی باشد و نیز بود و [illegible]
سبب باید بود که تا مریض ضعیف است یا قوی اگر ضعیف باشد این نیز علامت
و اگر قوی بود می تواند بود که طبیعت [illegible] اراده به دفع و رسانیدن [illegible]
بدن و سبب آنست که مرض چون [illegible] بود و بعید است که قوت بدن قوی
قوی باشد خصوص که زمان مرض از اطالت بمنتهی رسیده باشد و [illegible]
ممکن [illegible] سست دلالت [illegible] اکثر [illegible] کرده اند [illegible] اند بر اخضر [illegible]
که سبزی بول که از تناول مخضرات بود و این انطفاء حرارت غریزی است
سبب خضرت او یا افراط احتراق است یا افراط برودت و هر دو مستوجب انطفاء
حرارت غریزی لازم چه در تقدیر احتراق موجب تحلیل بود و [illegible]
منطفی میکرده [illegible] و در تقدیر برودت ظاهر است که افراط برد می تواند بود که
[illegible] قوت حرارت از مقاومت و مدافعت او باطل شده باشد و علامت [illegible]
[illegible] معلوم است در صفا خضرت و [illegible] اگر اخضر زنگاری یا کراثی بود
از احتراق باشد و اگر اخضر [illegible] چوبی و نیلی بود از افراط برد باشد [illegible]
که قسمی از مرکب است و آن نیز دلالت دارد بر انطفاء حرارت غریزی و [illegible]
او می باشد مگر از برد مفرط و کذا نیز از رصاص سوال اگر گویند که اطبا بول [illegible]
کبیر ذکر نموده اند و [illegible] تفصیل بیان نکرده اند [illegible]
چون نظر [illegible] تامل [illegible] بیشتر کرده بود و [illegible] احوال [illegible]
[illegible] و در امراض بطن اطبا با الاستسقاء ذکر [illegible] الوان [illegible]
وخبری که مرقوم شده برای تشخیص اقسام سهال و احوال [illegible]
که دلالت بر [illegible] و مرض [illegible] از دلالت بول است بر [illegible]

بعد از حضر اولی انطفا [illegible] کرده اند چون حضر [illegible] آتش
و آتش که صعود [illegible] حاصل شده و بخلاف [illegible]
بادی صاعد مشغول [illegible] بود [illegible]
[illegible] از حضر [illegible] اشتعال [illegible]
[illegible] است [illegible]
[illegible] انطفا [illegible]
دفع [illegible] نیست [illegible]
[illegible] نیست [illegible] ازین [illegible]
واجب است که [illegible] نباشد [illegible] الاجتماع
[illegible] اگر [illegible] الاجتماع باشد [illegible]
[illegible] صورت [illegible] نیست [illegible]
[illegible] محال است [illegible]
[illegible] باشد و همچنین جسم [illegible] نیست [illegible]
چون بخار و هوا [illegible]
[illegible] ریحی که بغایت سرد شده باشد و حرکتش [illegible]
چه اگر ریح [illegible] بود [illegible]
بودن [illegible] اشتعال [illegible]
نیست [illegible] امری مانع تصاعد [illegible]
[illegible] ممکن [illegible] شد و اگر [illegible] ریح [illegible] شود
[illegible] شود [illegible] ممکن نیست زیرا که چون بخار [illegible] سرد شود [illegible]
[illegible] بخلاف ریح که [illegible] سرد [illegible] زیرا که ریح
[illegible] بخاری [illegible] بخارات [illegible]
[illegible] نیست [illegible] تحقق شده که [illegible]

بحران بعد از معاودت نمیشود و هرگاه نضج غالب بود بحران آن مستکمل بود و گاه
میشود چنانچه بعد از نضج نیکو اکثر واقع میگردد و از این جهت گفته شده که بحران صحیح
دلیل نضج باشد چنانچه در مقدمه گذشت و علت اشتغال طبیعت بمقاومت
مرض بی قصور در نضج میشود [illegible] استدلال [illegible] بر آن
دانست غذا اگر خورده شود ضرر است که تا حصول کیموس [illegible]
چون از معده بجگر [illegible] تا آنکه بقا اجزا کیلوسی بجگر منجذب گردد
نشوند [illegible] عروق [illegible] بغایت [illegible] زمانی ممتد باید که خلاصه
از آن بجگر رسد پس وقت طبیعی جهت بحران آنست که بعد از هضم
[illegible] بود و در مقدمه گذشت از تقدم وقت و از آن فواید دیگر و آنچه
قبل از آن یا بعد دیرتر از آن بود وقت طبیعی نشده بحران را و چون وقت
ممتد [illegible] طبیعی است و در مقدمه گفته شد اقسام سریع الورود و بطی الورود [illegible]
[illegible] که قبل از وقت طبیعی بر آید [illegible]
بود یا از امور [illegible] داخلی [illegible] امور خارجی [illegible] استعمال محرکات است چون [illegible]
[illegible] اقبال و حرکات [illegible] و اما امور داخلی بر سه قسمست یکی آنکه [illegible] نفس
بحران بود دوم آنکه [illegible] قوی بود و سوم آنکه [illegible] یعنی [illegible]
معلومست که خروج [illegible] از حرکت [illegible] تمام [illegible] حرکت [illegible]
و محرک و محل حرکت باشد لازم [illegible] است [illegible] محرک
دافع و محل حرکت [illegible] علت [illegible] خروج [illegible]
تواند چنانچه گفته [illegible] اشتعال [illegible] علت [illegible]
[illegible] اشتعال علت
[illegible] صورت [illegible] میشود [illegible]
میکرد و [illegible] اشتعال علت قوت دافعه [illegible]
تعجیل [illegible] کثرت [illegible]

بسیار دافع است لیکن مستولی بر آنچه جاذبه است که چون دافعه بر ماسکه
غالب شود بسیار [illegible] دفعه قبل از تمام صفوت تمامی جذب شود و مستولی جاذبه گردد
تا آنکه دوم ضعف یا نقصان گیرد قوت ماسکه اقتضای عدم وقوع شود [illegible]
دفعه ماسکه فعل می کند [illegible] زیرا که قوت [illegible] بالطبع و ذاتا
[illegible] مشغول شد گرچه منافی و مبرکاو آن [illegible]
[illegible] گر گوییم که چون قوی در قوت مساوات بود
و بالطبع دائم الفعل پس فعل دافع پیش از بقای فعل ماسکه مستلزم ترجیح بلا مرجح باشد
و هو محال [illegible] گر چه دافعه مشغول نیز ماسکه نیست و هر دو هر دو را فعل بود
قائم لیکن [illegible] فعل بقای غذای طبیعت بحسب حاجت مرجح دفع میکرد و بعد تمام
فعل ماسکه و غذای طبیعت [illegible] صفوت ترک فعل میکند
[illegible] وکلام بر فرض فتور در ماسکه مقوی دفعه مقدر گردد و بدان [illegible]
مقوی افعال [illegible] پس ترجیح بلا مرجح باشد اصلا و هرگاه [illegible]
تحریک دافعه میشود و در بعض بطریق اولی بود و [illegible] سبب است که آنچه
[illegible] خارجی بود و چون آن دلالت میکند بر وی [illegible] [illegible] بوده [illegible]
[illegible] شاهد وی است و ابتدا مرار و جست و مانند آن [illegible] باشد و آنچه از قروح
معا یا مشوره ی بود قبل تمام [illegible] رجیع میکند و قیح و قشور تجمیع میکرد [illegible]
و باشد که در [illegible] طاهر شود و [illegible] از این آثار پیدا نباشد لابد از
[illegible] یا از ماسکه باشد [illegible] اگر [illegible] بود [illegible] خروج [illegible]
[illegible] طاهر میگردد و اگر [illegible] بود
[illegible] بود از ضعف ماسکه باشد قسم [illegible]
[illegible] و این هر دو گونه است [illegible] امور خارجی [illegible] چون
[illegible] اسهال [illegible] است [illegible] آنکه [illegible] بود
[illegible] این [illegible] بود [illegible] یا [illegible] یا [illegible]

اشتیاق اعضا چنانکه گاه گاه آنچه از معده بر نوشیدن معده قابض بر آن [illegible]
از امعا بود و بود که چنانکه در معده [illegible] هر گاه [illegible] اسافل امعا که چنانکه بادی [illegible]
است زحیر [illegible] از زبر دل و اما آنچه از قوی بود سبب [illegible]
[illegible] آنکه دوا ضعیف شده [illegible] مجاورت [illegible] بر [illegible]
اگرچه واقعه بود [illegible] تسکین [illegible] واقعه که [illegible] بادی [illegible]
[illegible] است [illegible] آنگاه [illegible] و امعا [illegible] بر آمدن نوع سیوم آنکه [illegible] ضعیف [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible] شود [illegible] ثقل [illegible] معده و امعا [illegible]
تقاضا طبع [illegible] امساک کرده [illegible] فضله [illegible] که
اگرچه قوی [illegible] بالطبع [illegible] لیکن [illegible] طبیعت [illegible]
ضعف هضم [illegible] آنچه از اشتیاق اعضا بود
[illegible] بر آمدن [illegible] تحلیل [illegible]
تناول [illegible] نوع ششم [illegible] هر گاه [illegible]
[illegible] مانند آن [illegible] ثقل [illegible]
[illegible] هر گاه [illegible] دلیل [illegible] مزاج
[illegible] دلیل [illegible]
[illegible] نوع هفتم [illegible] عظیم بود که [illegible]
[illegible] آتش [illegible] باد که اندر تن بود [illegible]
بیامیزد و چون [illegible] نوع هشتم اندر
بر آمدن [illegible] از وقت [illegible]
[illegible] و هو الاکثر [illegible]
اگرچه باد در امعا باشد [illegible] و هو الاقل [illegible]
[illegible] دلیل اعتدال [illegible] معده و امعا [illegible]
[illegible] قولنج [illegible]

معلوم میگردد پس حیث که گون با حرارت متقدم اگر مفرط باشد تا رطوبات را که [illegible]
و بخارها بر انگیزاند پس اینجا با حرارت یبوست و خامیت میل نماید و با همین [illegible]
که گفته اند والریح والدخان با [illegible] لطیف الاخلاط [illegible] و از بخار و دخان [illegible]
[illegible] سست [illegible] احتمال [illegible] [illegible] [illegible] و تقدم [illegible]
با علامت [illegible] و از رنگ [illegible] [illegible] و [illegible] رطوبت رقیق بود
و چون [illegible] [illegible] باشد [illegible] [illegible] بود [illegible] بود
[illegible] [illegible] [illegible] و بدون [illegible] باشد و [illegible]
صاف [illegible] بود [illegible] آن باشد که [illegible] از رطوبت خالی است و [illegible]
است و هرگاه [illegible] رنگ [illegible] دلیل آنست که [illegible] [illegible] با رنگ است
و [illegible] و هرگاه [illegible] غلیظ بود دلیل آنست که [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] باد که [illegible] اگر [illegible] [illegible] [illegible]
و اگر [illegible] عام که [illegible] است [illegible] [illegible] [illegible] محمد [illegible]
بود همچون [illegible] دلیل عفونت اخلاط بود و چون [illegible] العرق [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] است [illegible]
[illegible] میشود اگر [illegible] [illegible] آنست که [illegible]
رفت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] میشود [illegible]
[illegible] گرمی [illegible] و بعد [illegible] اعضا [illegible] بود
اگر [illegible] [illegible] میکرد و [illegible] [illegible] [illegible] بول [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible] و از غذا عضو [illegible] [illegible] میشود [illegible]
[illegible] تحلیل [illegible] و اگر [illegible] [illegible]
[illegible] و [illegible] عرق از آن [illegible] [illegible] اند که عرق [illegible]
[illegible] اگر [illegible] آب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] عال تن که از عرق میگوید [illegible]

نشود پس تشخیص اول اندر کثرت و قلت عرق این است و قسم دیگر بنگریم تا سبب آن چه

کثرت عرق باید دید تا کدام است اسباب کثرت علی الاطلاق چند چیز است بعضی طبیعی

بعضی غیر طبیعی چنانچه اشاره کرده خواهد شد یکی آنکه رطوبت در

بدن فزون بود و بنا بر زیادتی بیرون آید دوم آنکه رطوبت رقت پذیرد و از این

تا از شود سوم آنکه اعضا تنگ شده رقیق شده از راه مسام بیرون آید چهارم آنکه مسام

فراخ شود و وسیع تر شود و بدان سبب رطوبت بیشتر را بیرون آید آنکه قوت دافعه

قوی شود و رطوبت زیاده دفع کند و ششم آنکه ماسکه ضعیف شود و بدان سبب رطوبت

فزون بیرون آید چنانچه از دفع دافعه بود یا از ریاضت معتدل از حرارت هوا گرم که خط

حرارت نباشد از حمام معتدل این عرق طبیعی باشد یعنی در بدن بود و اسباب دیگر

اسباب عرق طبیعی گویند و از آنکه چنین باشد اسباب عرق غیر طبیعی باشند و بدانکه

کسی را آمدن عرق از ضعف قوت است مگر آنکه از قوت دافعه بود که مواد زواید را دفع کند

و بیرون کند و سود مند باشد و بدترین عرق آن است که از ذوبان اعضا یا ضعف ماسکه

و از بیان آنچه از قوت دافعه و ضعف ماسکه باشد تمیز چه میکنیم یکی که آنچه

از دافعه بود از پس امتلا باشد و از پی بحران در اثنای بیماری آید و در صحت

بدن و بعد از عرق خفت و سبکی یابد و آنچه از ضعف ماسکه بود

بیمار در عرق ضعیف گردد و بحران نمی افتد بخلاف آنکه از ماسکه بود

ضعف ظاهر باشد و نبض ضعیف بود از استعمال مقویات ماسکه انتفاع می یابد و کذلک

از ذوبان بود و ضعف بدن و لاغری از ضعف ماسکه است و عدم انتفاع از مقویات ماسکه

آن چنانکه عرق در تب حاده می باشد از ذوبان اعضا که بعد از بحران بود

و علامت بدترین عرق آن است که بعرق منتفع نگردد زیرا که ماده سخت رقیق باشد

منتفع نگردد و نیز گر بیمار هرگاه در صحت عرق بسیار آید و سبب ظاهر نبود باید دانست

که غذا زیاده از آنچه بدن تحمل تواند خورده شود و اگر با وجود قلت غذا بیرون آید

سبب موجب عرق نمی آید باشد که در تن از فضله بسیار است سقمونیا

عرق اندر همه ایام مرض دلیل کثرت خلط باشد و کثرت عرق مع سهال با تنفس ...

عرق ... بشه

سخت بود باشد و هرگاه از بعضی اندامها عرق بیشتر آید و از بعضی کمتر نشان آن بود که ماده و ...
اندران عضو بیشتر است که عرق بیشتر کند و یا دلیل آن که آن عضو ضعیفتر است و بعضی کمتر و هرگاه ماده در تن بسیار
گشته و مانعی باشد ... عضوی باشد عرق از همه تن بر نیاید گاه باشد که عرق فقط سر و ابرو
و گردن و سینه برآید ضعف نشان قوت حیوانی باشد یا نشان آن که ضعف [illegible] باشد
و [illegible] اگر [illegible] ماده بسیار خام است [illegible] سرد و الی آن
و علت [illegible] قلت [illegible] اسباب [illegible] بسیار است [illegible] قلت [illegible]
غلیظی یا خامی [illegible] بعضی [illegible] صحیح [illegible] عرق [illegible]
[illegible] آنچه [illegible] ضعیفی [illegible] غلیظی آن [illegible] ماده باشد [illegible]
[illegible] عرق [illegible] نشان [illegible] دلیل [illegible]
[illegible] عرق [illegible] ضعف باشد عرق [illegible] یا [illegible] فساد [illegible] هرگاه خون
[illegible] ماده [illegible] عرق [illegible] شده [illegible] عرق [illegible]
[illegible] و [illegible] اشتها [illegible] غلیظ و فساد خون [illegible] اشتها [illegible] زیرا که [illegible]
بود [illegible] سوم [illegible] عرق [illegible] نشان [illegible] است و [illegible]
نشان [illegible] عرق [illegible] و [illegible]
و [illegible] آنچه [illegible] گذشت معلوم است [illegible]
عرق [illegible] نشان [illegible] خام بود و پس اگر مرض [illegible] است [illegible]
[illegible] باشد [illegible] زیرا که در مرض [illegible] دلیل [illegible]
[illegible] باشد [illegible] مرض [illegible] و [illegible] طالت [illegible] النضج است و
[illegible] گرم [illegible] بسیار [illegible] و سلامت [illegible] از عرق [illegible]
[illegible] اندر [illegible] عرق [illegible] نشان [illegible] ماده [illegible] غلیظ و [illegible]
[illegible] ماده و دلیل [illegible] طالت مرض [illegible] زیرا که مدت بسیار [illegible] که [illegible]
[illegible] شود [illegible] چون [illegible] لازم [illegible] دل [illegible] است [illegible]
[illegible] امراض سینه و آنچه [illegible] ذکر [illegible] لازم آمده باید دانست که

نفث نضج در لغت تفل الریق گویند اما در اصطلاح اطبا عبارتست [illegible] از

بر آمدن [illegible] و [illegible] لازم آید که این لفظ مخصوص باشد بر [illegible] که از مجری

قصبه ریه [illegible] بر وجهی که [illegible] دهن [illegible] و تنحنح [illegible] و سعال [illegible]

نضج [illegible] قطع [illegible] ازان [illegible] از قصبه ریه [illegible] معلوم [illegible]

[illegible] و انچه نضج بر آید [illegible] و انچه سعال [illegible] بر آید

از [illegible] از قصبه ریه [illegible] نفس قصبه [illegible]

[illegible] که [illegible] که طوبات فی الصدر و المجری

[illegible] نفث [illegible] استدلال از نفث بنفث [illegible] این [illegible] نفث

[illegible] اول [illegible] نفث [illegible] دلیل نضج و نهایت [illegible]

مرض [illegible] و [illegible] باشد [illegible] نفث [illegible]

بود [illegible] نفث [illegible] دلیل شروع نضج باشد و اشعار کند [illegible]

مرض [illegible] کرده [illegible] و اعتدال وی و کثرت و قلت نفث

نضیج [illegible] و [illegible] دلیل بر نضج تمام [illegible]

[illegible] نفث [illegible] باشد [illegible] و [illegible]

خامی ماده و [illegible] طبیعت [illegible] که خامی در ماده باعتبار افراط [illegible]

[illegible] غلظت [illegible] نفث [illegible] خامی ماده بود [illegible]

ماده [illegible] و [illegible] اگر در ابتدای مرض [illegible] دشواری بر آید [illegible]

[illegible] مرض [illegible]

[illegible] شود [illegible] و حمرت نفث نشان غلبه خون باشد [illegible]

شکافته شدن رگی که [illegible] حوالی حنجره و ریه [illegible] آلات تنفس آلوده آمدن نفث

[illegible] دلیل [illegible] باشد اگر علامات [illegible] دهد و صفرت نفث

[illegible] صفرا [illegible] و خضرت [illegible] احتراق باشد و دلیل افراط [illegible]

[illegible] و سواد [illegible] خضرت نشان [illegible]

و بیان که خصم شد و سودا از احتراق است و یا از برودت مفرط ازتا بسبب عدم ... و ...

که مخصوص بود ... است و توان کرد تنقیه شود اندر کو نفث قوی ... ان نشان عفونت

بود و ... دلیل ... عفونت باشد و عفونت ... دلیل برودت بود

... اندر ... نفث ... و ... نشان غلبه خون بود و نشان ... معتدل

... و ... که ... سرخ ... و ... بود و ... اصحاب ... سپید

و ... و نشان بلغم معتدل باشد ... دلیل آن باشد که حرارت ... و ...

اثر کرده است و ... غلبه ... است و ... که ...

... کرده باشد ... حرارت باشد ... برودت باشد و ...

... عفونت ... نضج ... نفث ... نشان ... بود و ... دلیل

... و ... آن توان کرد و عفونت ... نشان ... بود

... نضج و اعتدال ... عفونت و ... نضج ... و تنقیه ...

اندر ... نفث ... آن ... غلبه ... سپید ...

عظیم است و بقراط گوید که نفث ... که ... آن باشد و ...

... که از نفث ... سخت ... و ... گوید که ... نفث ...

باشد ... از علامت اختلاط عقل ... و اختلاط عقل ... و نفث ...

... از آنکه خام بود ... تنقیه ... اندر رقت ... نفث ...

... آن ... اندر ... و ... نفث ... و ...

... نشان سلامت ... و ... باشد و ... و دشواری آن

نفث ... ضعیفی قوت ... باشد ... نفث محمود است که سپید و ... — فایده

و ... معتدل و ... باشد و ... ندارد و ... سعال شدید ...

... و نفث ... آنکه خام و رقیق ... باشد

... رنگ ... سیاه ... باشد و ... خوش دارد و ...

... فارغ ... المقاله ... فی تدبیر الا ...

و علاج الامراض علمی و عملی [illegible] است و [illegible] بیماران [illegible]
که [illegible] علمی [illegible] و قسم توزیع کرده اند بر آنکه علم [illegible] تصحیح [illegible] علم
حفظ صحت [illegible] اند و [illegible] این دو قسم را علمی و عملی نامند و [illegible] که تقسیم صحت
و قسم [illegible] میان صحت و مرض واسطه اثبات میکنند [illegible] اول [illegible]
[illegible] حالتی متوسط [illegible] که حالت متوسط [illegible] یا مرکب [illegible]
مرض [illegible] مرض و اول [illegible] است صحت [illegible]
و مرض [illegible] علم [illegible] ضعیف [illegible]
این بحث [illegible] قسم [illegible] تقدیر [illegible] کرده که چون [illegible]
[illegible] این [illegible] است که [illegible]
حاصل شود [illegible] که پنج [illegible] عارف بقوانین طب بود
یا سالم و مطیع طبیب [illegible] باشد دوم آنکه دانشمند بود و صاحب حکم [illegible]
[illegible] که حافظ قوی [illegible] چون [illegible] و با قوت و [illegible]
هر چه در کار شود [illegible] باشد و [illegible]
به وقت [illegible] توان [illegible] باشد و [illegible] صحت
[illegible] ندارد [illegible]
[illegible] واجب است قطعاً [illegible]
[illegible] اجتماع این خصال [illegible]
[illegible] حفظ صحت [illegible] صورت نمی بندد [illegible]
در باشد که علم حفظ صحت منقسم میشود [illegible] نه آنکه صحت [illegible]
[illegible] کمال [illegible] نموده باشیم
که ناقص بود و از غایت کمال بعید باشد و علم [illegible] قسم اول را تقدم حفظ [illegible]
قسم ثانی علم حفظ صحت [illegible] مشتمل [illegible]
[illegible] مثال [illegible]

فی الحقیقت مخصوص بقسم ثانی است چنانکه گفته شد لیکن چون حصول مجاز تر شده قسم الحاق [illegible]

از آنچه که مقصود از حفظ صحت نسبت بوجهی باشد لهذا و اصطلاح اطبا الحاق را [illegible]

بنابر شیوع حفظ صحت [illegible] کرده و می‌نوشتند [illegible] الفصل الاول

فی تدبیر [illegible] المشهور فصل [illegible] از [illegible] است [illegible]

و در تحت بعضی [illegible] باشد که [illegible] الاتفاق [illegible]

[illegible] حفظ صحت [illegible] است [illegible] بعضی [illegible] بدان [illegible]

[illegible] جواب آن [illegible] اعتراض [illegible] است که حفظ صحت [illegible]

[illegible] افراد [illegible] در حالت [illegible] باشد [illegible]

اعتدال حقیقی [illegible] که [illegible] صحیح [illegible] است [illegible] شود

[illegible] حفظ صحت [illegible] جواب [illegible] شود

[illegible] حفظ صحت [illegible] باشد [illegible]

[illegible] بالاتفاق و حفظ صحت [illegible] کما لا یخفی [illegible] حفظ صحت [illegible]

[illegible] جواب این اعتراض [illegible] صحیح [illegible] است [illegible]

[illegible] وسط اعتدال که [illegible] نوع [illegible] باشد [illegible] در حالت صحت [illegible]

[illegible] حفظ [illegible] است [illegible] نتوان [illegible] اعتدال [illegible]

[illegible] باشند لیکن این انحراف از حد صحت زیاده باشند و حال [illegible] حالت صحت

[illegible] باشد [illegible] چون این تحقیق شد بدانکه [illegible]

[illegible] گفته شد الصحت [illegible] حفظ صحت [illegible]

[illegible] حالت [illegible] استعمال [illegible] صحت [illegible]

[illegible] بخلاف [illegible]

[illegible] حالت [illegible] باشد [illegible]

[illegible] حفظ صحت [illegible]

[illegible] صحت [illegible]

و مهره دیگر که او را نقش آید در وی موصل بعد با باشد زیرا که ایشان بعلت [illegible] اند و چه

چه [illegible] مستحکم مطلوبه خارج اند خارج قالب مورد النقش [illegible] لا [illegible] نوشته [illegible] فاضل شده

و [illegible] شده و [illegible] اگر [illegible] دانسته [illegible] و قول [illegible] که صحت [illegible] تا کمال [illegible] شود لازم آید

[illegible] قسم [illegible] که [illegible] صحت ساقط الاعتبار [illegible] و باطل الحکم بود [illegible] آنکه [illegible]

معتدل [illegible] مهره [illegible] گویند [illegible] مهره دیگر [illegible] معتدل این [illegible] و [illegible] ان [illegible] نموده

و گفته [illegible] مشاکلت است [illegible] صحیح [illegible] شود و [illegible] است [illegible]

کرده [illegible] آید [illegible] استحاله [illegible] خون [illegible] که [illegible] بدل [illegible] تحلیل [illegible] مشاکل [illegible] باشد [illegible]

و چون آن غذا [illegible] دست که [illegible] [illegible] شود [illegible] دست [illegible] و [illegible] بدن [illegible]

و [illegible] شود و چون [illegible] است که مشاکلت [illegible] مهره [illegible] بدل [illegible] تحلیل

حافظ صحت [illegible] نیست [illegible] چنین شخص اگر غذا معتدل [illegible] غایب است که [illegible]

بدن [illegible] شود و [illegible] کرده و [illegible] کنند [illegible] حال [illegible] آن [illegible] نوان [illegible] یافت

[illegible] مشابهت [illegible] مشاکلت [illegible] غذا [illegible] اعتبار الوقت بود که غذا [illegible] عضو [illegible]

شود و [illegible] آن [illegible] و این [illegible] [illegible] است [illegible] آنکه [illegible]

کلام این [illegible] که اگر [illegible] استدلال کرده [illegible] معتدل [illegible]

و [illegible] مسلم [illegible] آنکه [illegible] معتدل مزاجان آنست که اصلا [illegible] کیفیتی [illegible]

کیفیات [illegible] باشد [illegible] همچنین [illegible] موجود باشد [illegible]

بلکه [illegible] معتدل مزاجان آنست که [illegible] کیفیت [illegible] آنها [illegible] شود و [illegible] ایشان [illegible]

[illegible] شده و مباشرت [illegible] باشد [illegible] همچنین [illegible]

[illegible] مخالف [illegible] ایشان [illegible] مرضی باشد [illegible]

مخالف [illegible] تعدیل [illegible] کفایت کند [illegible] مریضان [illegible] تعدیل [illegible] حاجت [illegible]

بعد از علاج مرض [illegible] گفته اند زیرا که مریضان [illegible] اعتدال [illegible] معتدل [illegible]

تا مزاج ایشان [illegible] اعتدال [illegible] تعدیل [illegible] است [illegible]

که معتدل مزاجان [illegible] هستند [illegible] بلکه متحقق الوجود [illegible]

[illegible] بکمال

در حفظ

و چون صحت نیفاید مخصوص باشد کما زعم و جمیع ذلک آنچه ملا [illegible] گفته که [illegible]

[illegible] [illegible] شامل صحت چنین [illegible] [illegible] اگر [illegible] است [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که علاج مرض [illegible] [illegible] [illegible] گفته اگر [illegible]

بدن [illegible] مرض [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] صحت [illegible]

[illegible] صحت [illegible] [illegible] صحت [illegible] [illegible] [illegible] که علاج [illegible]

[illegible] واقع [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که از صحت [illegible] ذلک

القول صحت معتدل [illegible] [illegible] اگر گویند [illegible] صحت [illegible] [illegible] شده [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] معتدل [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] معتدل [illegible] [illegible] [illegible] منحرفان [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] این [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] منحرف [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] کفته کل [illegible] [illegible] علی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] المخالف [illegible] [illegible] اگرچه [illegible] [illegible]

[illegible] باعتبار استعمال [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ولیکن [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] عام است [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] المعتدل [illegible] [illegible] [illegible] معتدل [illegible]

[illegible] فی غایة [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] المتوسط [illegible]

فافهم واعلم ان [illegible] [illegible] المتوسط [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] زیاده [illegible] [illegible] [illegible] قاعده [illegible]

کرده [illegible] [illegible] معالجه بعضی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] چون علاج [illegible] [illegible]

و علاج [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] دیگر [illegible] [illegible] [illegible] صفرا [illegible] [illegible] [illegible]

که [illegible] [illegible] اگرچه [illegible] [illegible] علاج [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] صفرا [illegible] [illegible] [illegible] گشته [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] علاج مرض واقع شده [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] علاج [illegible] [illegible] مرض [illegible] عام است که [illegible] [illegible] [illegible]

و باید دانست که هر چند بعد از اطالت مدت هضم [illegible] یافته [illegible] باشد السکون بعد
از حرکت به است سکون بعد از غذا زیرا که هضم تمام نمیشود مگر به واسطه اجتماع حرارت [illegible] بدن و لهذا
گفته اند که بعد از تناول غذا چون ماشی کند [illegible] باید که [illegible] بنشیند بعد از آنکه استراحت و راه سکون
تام و سعیت [illegible] اول بر شق ایمن باید خفت زیرا که معده مایل به
است چون بر پهلوی چپ خفته [illegible] معده قرار گیرد [illegible]
جانب [illegible] کرده [illegible] بر آن [illegible] باشد که [illegible] مشتمل [illegible]
[illegible] هضم [illegible] پهلوی [illegible] صوت
[illegible] که [illegible] شد و تشویش [illegible]
است [illegible] حرکت [illegible] بر [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] کردن [illegible] است که [illegible] اول [illegible]
[illegible] گفته اند [illegible] که [illegible] طعام [illegible]
خوب [illegible] طعام [illegible] که [illegible]
[illegible] شده [illegible] است که [illegible]
اطبا [illegible] هیچ [illegible] باشد [illegible] عادت [illegible]
که [illegible] نباشد [illegible] قوت [illegible] عادت
ایشان [illegible] باشد [illegible] اغذیه [illegible]
[illegible] که عادت [illegible] باشد و [illegible] از آن [illegible]
[illegible] انتقال [illegible] کل [illegible] عادت
[illegible] طعامهای مختلف [illegible] الوان [illegible]
[illegible] علی العکس [illegible] که [illegible]
اختلاف [illegible] است [illegible] کیفیات [illegible] هضم [illegible]
[illegible] معلوم [illegible] هضم [illegible] شود
[illegible]

هضم جای یکی [illegible] هضم [illegible] و دیگر [illegible] که [illegible] شدن و دیگر [illegible]
نباشد و دیگر آنکه اندر آن [illegible] شده [illegible] که [illegible] لطیف خورده شود [illegible] [illegible]
و بایست [illegible] باید اگر [illegible] غلیظ را اول [illegible] لطیف [illegible]
شده [illegible] اگر چون هضم [illegible] هضم [illegible] غذای غلیظ که هضم شده
هضم [illegible] لطیف [illegible] غلیظ [illegible] هضم [illegible] شده [illegible]
شده [illegible] است [illegible] آن [illegible] غذای لطیف که [illegible]
دیگر [illegible] باشد پس [illegible] لطیف [illegible] غلیظ [illegible]
[illegible] شده [illegible] آن [illegible] کرده [illegible]
و [illegible] غذای لطیف [illegible] غلیظ [illegible]
با هم [illegible] بعضی اجزا تا آن [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible] است که تا هضم [illegible] سایر اجزا تا آن [illegible]
[illegible] و [illegible] بعضی [illegible] شده [illegible]
تا اگر غذای غلیظ [illegible] بعد [illegible] هضم شده باشد غذای لطیف [illegible]
و تمام هضم [illegible] باشد [illegible] و کذا قال شیخ الاسلام [illegible] اگر [illegible]
[illegible] و [illegible] الله اعلم [illegible] هضم [illegible]
که هضم تا [illegible] بعضی هضم کند [illegible] بعضی دیگر [illegible] شود [illegible] اول غذا [illegible]
که [illegible] هضم شده باشد که [illegible] غلیظ [illegible] آن که هضم [illegible]
[illegible] هضم [illegible] طبیعت [illegible]
[illegible] هضم [illegible] لطیف [illegible] غلیظ [illegible] شود و این [illegible]
[illegible] کند [illegible] طبیعی [illegible] اگر غذا [illegible] شکم [illegible] باشد [illegible]
با غذای لطیف [illegible] خورد که این [illegible]
[illegible] است که اهل تجربه [illegible] بعضی [illegible] اکثر اطبا [illegible]
[illegible] اند اگر چه بعضی [illegible] عقلی [illegible]

چرا که

[illegible] بعد از [illegible] سفید [illegible]
[illegible] با خصوصیات [illegible] چون [illegible] مستحق [illegible] اختلاط [illegible]
[illegible] شنیده [illegible] خصوصیات [illegible]
[illegible] جمع کرده اند با اختلاط [illegible]
[illegible] گفتار [illegible] باشد [illegible]
[illegible] گوشت [illegible] را گوشت
[illegible] اندفعت [illegible] شده [illegible] مخصوص [illegible]
[illegible] آنست که [illegible] و این [illegible]
[illegible] مخالط [illegible] بشوند [illegible]
[illegible] از جهت [illegible] بالای از [illegible]
[illegible] گوشت [illegible]
[illegible] خارج است [illegible]
[illegible] بالطبع [illegible] خورند و ضرر [illegible]
[illegible] یعنی [illegible] آنکه [illegible]
[illegible] یعنی [illegible] اگر [illegible] شود و [illegible]
[illegible] خورند [illegible] کما نص علیه
[illegible] الموجز [illegible] گوشت [illegible]
[illegible] سرد [illegible] گوشت [illegible]
[illegible] میوه [illegible] خورد [illegible]
[illegible] بسیار خوردن [illegible] ترکیب [illegible] از دو [illegible]
آنکه [illegible] غلیظة [illegible] لطیفة [illegible] وجه [illegible]
[illegible] اختلاف من حیث التضاد [illegible] غلیظة [illegible]
[illegible] غلیظة [illegible] متضادة [illegible]

بامر یک طعام مختلف بخورده باشند یعنی چه اکلات اگر مختلف الطعوم نشوند هضم دیگر گردد

تشویق و تقسیم و مانند یک [illegible] نمی توان [illegible] و پوشیده نماند که مواد اغذیه مادتی که

مستند نیست که مختلف الطعوم واحد باشد چه گوییم که مختلف الطعوم ساخته شود و اول فرض

شود و حکم ملازمت شیئی به یکی کنند تا ضرر و از استعمال طعام متعفنه [illegible] دور کرده است

یکی [illegible] و در عده نقل است که [illegible] رغبت نفس [illegible] و سایر

[illegible] است چنین [illegible] ان [illegible] نفس [illegible] کنند نفس [illegible] نفرت شود و

که این طبیعت قبول [illegible] طعام کنند نقصان [illegible] هضم [illegible]

تغیر بدن [illegible] گرده و کمال [illegible] که [illegible] است و نقل [illegible] قوی و [illegible]

آنست که گفتند ملازمت [illegible] شهوت [illegible] است [illegible]

رطوبت [illegible] کند و [illegible] معده [illegible] و [illegible]

که [illegible] بوست [illegible] فقدان [illegible] و [illegible] ایشان خواسته

و کسل [illegible] ملازمت [illegible] بری [illegible] و [illegible]

و [illegible] بری از دی [illegible] که [illegible] طبیعت و فاعل [illegible]

باعتبار [illegible] بعلت [illegible] اعضا [illegible] و [illegible]

حرارت [illegible] است و [illegible] بری [illegible] ضعف [illegible]

[illegible] خشکی [illegible] است که [illegible] بالکل [illegible] بعضی و [illegible]

یبوست است اگر [illegible] چیزی دیگر [illegible] و [illegible] ضرر [illegible]

[illegible] اعضا [illegible] ملازمت [illegible] غلظت [illegible] خون [illegible] و [illegible]

حکم ملازمت [illegible] دارد و ملازمت [illegible] و کسل [illegible] بواسطه [illegible] حرارت که

علت [illegible] و تقویت است و ملازمت [illegible] معده و [illegible] شهوت و [illegible]

[illegible] ملازمت [illegible] است که از حرارت [illegible]

[illegible] و تحلیل میکند [illegible] و [illegible] لا محاله [illegible] و

[illegible] چون [illegible] میکنند [illegible] گرم می سازند و [illegible]

باید که [illegible] باشد و گفته‌اند در روز [illegible] وقت شب خوردن طعام منع کرده‌اند بعضی [illegible]
کنند و طعام روز را غدا و طعام شب را عشا اما تقدیر این اوقات و صورت
[illegible] باید خورد و [illegible] خوردن [illegible] منفعت [illegible] دو گرسنگی
[illegible] ساعت [illegible] معتاد بود و [illegible] این کلی
اعدل اوقات النهار [illegible] است که [illegible] و بهترین اوقات
و [illegible] مشغول [illegible] وقت [illegible] العشا [illegible] است [illegible]
کرده‌اند [illegible] اگر [illegible] غروب [illegible] پس
و [illegible] باید که طعام [illegible] شود [illegible] تا [illegible] شود
آن اولی است [illegible] بهترین اوقات [illegible] فصول [illegible] شده [illegible]
[illegible] نصف النهار پس اگر [illegible] آید [illegible]
روز [illegible] و [illegible] النهار [illegible] باید که غذا اول [illegible] روز
[illegible] شده و [illegible] فصل
و [illegible] گفته‌اند [illegible]
غذا [illegible] بدانکه غذا [illegible] اگر [illegible]
بهترین [illegible] باید [illegible] که [illegible] شود [illegible]
[illegible] آفت [illegible] طعام است که [illegible] و اگر [illegible]
[illegible] است [illegible] شیخ میگوید [illegible] غذا [illegible]
ما هو اوفق من الفاضل الغیر المألوف [illegible] چون [illegible] لذت و [illegible]
[illegible] شود و [illegible] گردد و [illegible] مضرت [illegible]
[illegible] اصلاح میشود و [illegible] اعضا [illegible] و از [illegible] غذا [illegible]
[illegible] که [illegible] مضرات [illegible] غذا [illegible]
مقصود [illegible] مضرت [illegible]
[illegible] بخلاف قلیل الضرر که [illegible] لذت [illegible] صالح میگردد و مقصود [illegible]

صاحب کوی لذت باشد خورند اگرچه جید الکیموس باشد که از هضم غذا المعده را بهم کند

بسیار که بهم صحت و مزاج را غذائی موافق و مشاکل مقرر نشده و مراعات و آن لازم

کسی را که از بعضی اطعمه جیده نشود و نفرت بهم رسیده آن واجبست با اطعمه جیده

پرداختن زیرا که احوال اشخاص مختلفست و مناسب او در امور طبیعی

عادت را دخلی بسیار است و مراعات او اهم ترین شد است شخصی که در

خوردن عادت داشته باشد ... باعث ضعف قوت چنین کسی اگر

ضعیف شود ... لیکن ...

و ... ضعف ...

می آورد ... از ...

غذا مطلق ... در بیان غذاء فاضله ...

بجز غذاء مطلق ... باشد ... بسبیل علاج

و تقدم حفظ ...

از ... بالذات ...

... حسب ... متفاوت الدرجات ...

... مطلقه ...

نان باشد ... استعمال ...

... باشد ...

... باشد ...

انکه ... ایشان ...

والبقر کالاجمال ... اللطف ...

و ضعف یعنی ... امثال ... اللحم ...

... اصحاب ... گوشت ...

والطف قلیل الرطوبات ... باشد بهترین ...

یعنی

بعد از آن و پس [illegible] ضماد [illegible] چون نهایت لطیف [illegible]

المومنت [illegible] بجهت [illegible] سکون [illegible] [illegible]

[illegible] ماسب [illegible] مطلق [illegible] مشوی [illegible]

[illegible] کرده [illegible] صورت [illegible] و [illegible]

[illegible] اگر [illegible] نشود [illegible] و الا [illegible] جراحت [illegible]

[illegible] گوشت [illegible] گوشت [illegible]

[illegible] چون [illegible] اند [illegible]

[illegible] بسیار [illegible] میباشد [illegible]

[illegible] مخصوص [illegible] بسیار [illegible]

مختلفه و از [illegible] مختلفه [illegible] جراحات [illegible]

[illegible] اگر چه [illegible] دیگری [illegible] جراحت [illegible]

[illegible] استعمال [illegible] اند [illegible]

[illegible] ازین [illegible] [illegible]

و از [illegible] مشهور [illegible] الاخذ [illegible]

[illegible] جراحات [illegible] باعتبار دیگر [illegible]

[illegible] اقسام [illegible] لایق [illegible]

الا [illegible] علیحده می نویسیم ان شاء الله تعالی و [illegible]

[illegible] بیشتر [illegible]

[illegible] آنکه [illegible] یونان [illegible]

[illegible] دیگران [illegible] کرده اند [illegible]

[illegible] استعمال [illegible]

[illegible] اند [illegible]

[illegible] اصلاح داده و اصلاحش [illegible] نقل کرده [illegible]

دی گوشت و تلوتر چنین و چنین است بر او را آب چشانیدن است و چون هم حکمت

آب باران در رکود است پس تحقیق خلیه در بلاد سهو حست و نیز طبّای هشتم

غذای اکثر مریضان را بهتر از برنج نیست الحق با طلبه و ده اند که مضرت نان که هضم

نشود فرود و مهر است و مضرت گوشت که منهضم نشود از دیگر و مضر است از رگ مضیّق

این چنین است معلوم است که بعضی جا اقوال اطبا مخالف یکدیگر هم واقع شده

است بعضی گرم و بعضی سرد و این اختلاف از دو وجه بیرون نیست یا

مستحق گرمی مزاج بوده است و بعضی طرف اعتدال یا سرد و معتدل بوده اند یا نجر

آنکه مخالف یا سرد و معروف طرف و وجه مخالفت در صورت مخالفت طبایع

آنها و چه بود اول مختلفین فی المزاج منشا مخالفت خواهد بود و دیگر اثر ارضی یا فصلی یا زمانی

بسته شده که بعضی چیز ها در زمانی اثری داشته و بعد منقضی شدن آن اثر از دی

گشته و بعضی آن گرم که در دو و مخالف نگارند ممکن است که منها مخالف در بعضی امور

شوند اثر ارضی مختلف کند که بعضی چیز ها هست که در آن مملکت او بدون

نیز اثری دارد آن عالم میشود و به مستوی درد و ایام چنین است که علل تحقیق و علم

بهر یک تجربه نیست میتواند که بسبب ارضی که قبل از آن بعد از آن واقع شده از آن

از هر یک ثابت است اثرها داشته یا بطریقه معقول همین است که در مختلفه

مانند اختلاف تحقیق تجربه است و مقوی اکثر از آن ثابت قول یا به ساخت از آنکه

از حیث طبیعت اثر رسیده نفس حری که اکثر معتدل به امان این ما حکم و همیشه

فیشا لا محاله ابکار است و سیلانیم و قول مخالف را اعتبار نمی کنیم بلکه تحکم

بدون بینه او ایشان قاعده نیز اغذیه و ادویه و احتیاجات از آن هر یکی برای

اراده ای که مقصد است بر غذا مطلق کرده اند و بیان آن از تداخل ضرورت نوشته و

نماند که بعد از خمس معقول است قسم اول غذای دوائی است استعمال آن

معتدل آن و تغذیه مستحسن است مگر به سبیل تقدم حفظ الصحه تا مزاج از اعتدال نیفتد

غذا و دوائی که مخالف مزاج ایشان باشد مناسب است از اینجاست که تناول نحیف شایسته

نکته

مخالفت

مستحسن

گروج

اند باشد این فضیلت هر سه وفضیلتی که از غذا مطلوبست آنست که اگر اندرو
صرف شود به ... تحمیل ... شود و بعضی لامحاله در غذا حقیقی باشد و پوشیده نیست
که ذی لذت بودن شی مخرج آن شی از جمیع مضاری که در ... ظاهر میشود اید ...
اگر ... هستند ... وضع ... قابل و ... این مضرت در این مضار واقع میشود و ...
مضار ... و ... معلوم شد که قلیل الغذیه ... ذلک ... کیفیتی ...
در ... این ... احتیاط ... صحت واجب ... مر ...
... اگر ... مباشرت آن خطا فتاده شود ... تدارک باید کرد ... مخرج او ... و ...
... اصلی ... استعمال عادات اگرچه ... امن باشد ... هرچند ... اهل ...
... و ... مباشرت آن من ... کنند ... زیاده از ... مدت ...
... بود ... لازم ... اند ... ترتیب ... جا ... صحت و ...
... در ... دارد و ... ترتیب ... که ... اول ... غذیه
مختلفه اتفاق افتد ... نیست ... باشد باید که اول ... خورد
چنانکه وجه ... کثیر ... جمع بین
الاغذیه المختلفه ... که از ... اطبا ... ذکر ... اوایل
دیگر ... باشد که بعضی تقدیم لطیف
بر غلیظ واجب داشته اند و بعضی ... که ... اگر غلیظ
اول ... خورند لطیف ... فاسد شود ... فساد کند ... دیگر یافته
که ... معده ... غلیظ اول ... خورد و ... لطیف
... در ... خواهد بود و ... بعد ... مشابه خواهد
... هو المقصود ... رفع خلاف ... بین القولین میگوید که اگر تفاوت
در غلیظ ولطیف همین در ... است که وقوع غلیظ ... معده ... غلیظ
... او ... لطیف ... میشود ... تقدیم این ... غلیظ ... است
... تفاوت ... تقدیم لطیف لازم یا تاخیر لطیف ... که غلیظ ...

شود و کماه گزنا هضم مسهلا و اما اگر زیاده نفس در معده و کمتر و توفیق میان این دو قول آنست که حکم به تقدیم
غذا موقوف بر حال گرسنگی است چه اگر گرسنگی به درجه اعتدال است تقدیم غذای لطیف
لطیف را تقدیم ... کرد مگر آنکه تفاوت میان ایشان در لطافت و غلظت بقدر تفاوت میان
در جوع مشتعل معده باشد که ... اگر گرسنگی مفرط است
و معده خالی از غذا ... انصباب ... در معده شده و واجب است که
غذای غلیظ را مقدم دارند و قبل ... انصباب مرار ... زیان ... که اگر معده خالی از غذا
بود و یا از شدت جوع ... معده ... باشد لازم است که در این وقت غذا هیچ نخورند
تا ... معده ... و استیلای ... انصباب ... گرسنگی ...
... شود و آثار انصباب مرار ... معده توان یافت فایده
تقدیم لطیف و ... اعتدال جوع آنست که چون حرارت در قعر معده بیشتر است
لطیف را زود هضم کند ... غلیظ ... منع ...
... شده ... غلیظ بر لطیف ... لطیف ... جوع ... حکم
بخلاف آنکه ... لطیف و غلیظ تفاوت کم باشد ... لطافت و غلظ که در این تقدیر تقدیم
غلیظ مستحسن است ... تقدیم لطیف ... صورتی که ... مفرط باشد
... آنست که چون ... شده ... صفرا ... در آن مشتعل خواهد
... حرارت جوع ... لطیف ... که اگر
... نافع ... که غذا اول از حرارت ... شده چون
... شروع میکنند و بعد آن غذا ... میکند ...
... مانعی ... باشد ... بخلاف ...
صورت لطیف را مقدم کنند که ... است ...
جوع مشتعل ... خواهد ... بالطافة لا یغنی بشرط المعدة المشتعلة بالجوع ...
... شده ... و اگر غیر ... استعمال ...
... جهت ... حصول ...

سبب غلیظ که بمعده ی خورده شود چون که هضم او دیر شود واجب در موجب تخمه ... معده
استفراغ هضم ضعیف شده و معده ی فساد خواهد افتاد و واجب است غلیظ هم خواهد
انکه گرسنه شود آن زمان نقصان معده را جواب میکند و آنچه منقول شده که غذا با گوشت نا
نخورند مراد آنست که معده گوشت ... نمی خورند انکه نان همراه
نخورد ... تصریح فی شرح القانون ایضا معلوم باشد که ... غذا رقیق
... همراه غذا است غیر الهضم ... و انست در تقدیم و تاخیر ... و ...
... و چون زود از معده ... و غذا ... زود ... و قبل ... معده
تقدیم ... است که چون ... که ... بعض ... غلیظ تر ... معده
... و ... که ... که ... رقت و ... در طعام تقدیم
... کنند و ... غذا ... همراه خود آن غذا غلیظ ... مانند ... شود که
با ... غذا ... بر آن ... ترق ... لکن ... کند تعلیق ... در تقدیم غلیظ که
... غلیظ ... آنکه ... هضم ... شود ... است که ... بر ...
... که ... گشته ... و تمام ... باشد که ... و غذا ... و بعضی که
... از آن شیرین ... خود در اتفاق ... حلوا ... باید داشت ... انکه
انکه خود شیرین ... غذا شیرین ... نیز ... تقدیم ... آن شود ... و
غذا ... خورده شود ... حلوا ... خواهند ... و
جهت ... عظیم است و اگر گویند ... که ... حلوا ... هضم ... شود
می شود کما قال الشیخ الغذاء الحلو ... الطبیعة ... النضج ... الدم ... در تقدیم
حلوا ... نفع ... و نفوذ ... هضم ... و ... غیر
غذا ... و ... ... انکه ... حلویات ... که
می آرد و چون ... و ... انکه ... حلویات ... و
با ... چون ... و لیکن ... شیرین ... و ... هضم ...
... باشد بخلاف ... که اگر چه ... شود ... چون ...

و [illegible] مرغوب بعضی [illegible] گشته [illegible] و ضروری باشد [illegible] تقدیم [illegible] نشود [illegible]

میشود [illegible] بعضی [illegible] فایده [illegible] نباشد [illegible] چون گفته اند [illegible]

[illegible] شده [illegible] در [illegible] ذکر شده و [illegible] آنجا

[illegible] اگرچه [illegible] معلومات [illegible]

[illegible] از این شده که تناول [illegible] از [illegible]

او [illegible] تناول [illegible]

[illegible] و همچنان [illegible] است [illegible]

بالطبع [illegible] از [illegible] اتصال میکرد [illegible] دیگر [illegible]

[illegible] شده [illegible] صدا [illegible]

[illegible]

[illegible] نشود [illegible]

[illegible] معلومات [illegible]

[illegible]

و این [illegible] الدم [illegible]

و [illegible] بعضی [illegible] است که تناول [illegible] این [illegible] بعضی [illegible]

[illegible]

[illegible] چون [illegible] آن [illegible]

[illegible] گفته اند [illegible] تناول [illegible]

[illegible] کرد [illegible] چون [illegible]

[illegible] بالطبع [illegible]

که [illegible]

[illegible] گفته اند [illegible]

[illegible] عادت [illegible] بعضی [illegible]

قیاسس

خواص متقرر شده و کیفیت مس جلی بادران فضل منت کما لایخفی علی اللبیب [illegible] در بیان
اختلافات امزجه و حال حسب آن تد بر نمودن مد انکه بعضی کسان باشند که ایشان را اشتهای
قائمات قبل از طعام ضرر می باشد و این بدو می شناسند که معده ایشان سرد خشک بود و غذا
در وی لبث نکند تا وقت هضم فرو و برآمده و آن لک بعضی کسان باشند که ایشان را اشتهای
قائمات معده طعام را زود باشد و این هر دو مضره کونه اما یکی انکه بعد تناول الطعام در آن
قی میکنند که بسبب زود خوردن قابض بادی غذا منع می کنند دوم انکه غذا در معده ایشان
دیر بماند که ایشان را خوردن قابض بر معده تحریک باکذا میکند بعد هضم سیوم انکه
طعام در معده ایشان متحجر شود و کیتاوی قابض غذا منع تصاعد بخارات نمی نماید
که در وی زود هضم شود بنوشانیدن شیر خشک و امثال آن عقب غذا لازم داشته آید
باشد اگر شیئی علیه این جمله نوشته که هر که را هضم معده ضعیف باشد و خواهند بر تقویت و هضم آن
معده ی باید که اول از انخست غذا دهند بعد آن اشربه مقویه نوشانیده تا طعام اشربه
با هضم معده در زمانی طویل باشد تا انکه تقویت تمام معده منظور شده اشربه مقویه قبل طعام
غذا خورده شود بعد غذا و کذا هر کاه بعد هضم معده حاجت باشد اگرچه در زمان حاجت کرانست
معده قبل از طعام که هضم نموده باشند زود میکنند زود و زنک نمیکند بخلاف بعضی کسان
باشند که بعضی مرده باشند که غذا با لطف تمام هضم در معده ایشان نمی شود و بغیر زود
و زین سبب باشد که معده ایشان دیر نمیتواند بود و شیاد لطایف را فاسد کنند و بعضی کسان
باشند [illegible] در ذکر الطعم بناسبه هر مزاج را دلیست که سودا وی مزاج را از غذا به هر چه کمتر
و قلیل الحرارت بود مناسب بیت بشه طی که طبعی بود اما اگر حاجتی باشد مطبوخ تمر هندی کشنیز و
غذا به دانه کفایت نکند چنانچه کفته شود و صفرا وی را بهر چه مبرد و مرطب بود از غذا به مناسب است
و کسی را که در وی خون کرم متولد شود از غذا به هر چه باشد و قلیل الغذا است باید و کسی
و کسی را که در وی خون بلغمی متولد شود از غذا به هر چه قلیل الغذا و دیر هضم و لطیف
بود باید داد و باید دانست که هیچ کفته شد از تدابیر حسب المزاج ما غذا به دوا به تا مخصوص
بدان مزاج است که بیشتر غلبه خلط بود اما خلط مذکور فاسد نباشد پس انکاه که سوء مزاج سادج بود

[illegible] تا اگر نشاید غذا رسیدن عموم باید و نیست هرگاه که ماکول فربا شود و خوف
امتلا افتد با غذا ماکول از حرکت عنیفه که بعد تناول می واقع گردد منضغط و منقبض شود
[illegible] آب [illegible] تشویش گردد [illegible] و لیکن اگر [illegible] فربا [illegible]
[illegible] خروج غذا [illegible] هرگاه [illegible] نیست [illegible] باشد یعنی غذا [illegible]
[illegible] باشد [illegible] از ربع قوی باید که خروج با استعمال [illegible]
آب کرده اندک [illegible] کیفیت [illegible] استعمال [illegible] که [illegible] امتلا [illegible]
[illegible] باشد [illegible] اگر [illegible] مستقیم [illegible] اگر [illegible] خفیف [illegible]
[illegible] نیست [illegible] و [illegible] شود [illegible] اگر [illegible] کنند [illegible]
[illegible] کنند [illegible] اگر [illegible] معده [illegible] کار [illegible]
و اگر [illegible] بحری [illegible] مریض [illegible] مثلا [illegible]
و جلنجبین [illegible] مانند آن کافیست اگر [illegible] فلفل [illegible]
[illegible] و شبیه آن [illegible] مناسب [illegible] [illegible] چیزها [illegible]
[illegible] بعد [illegible] و اگر [illegible] نصف درم [illegible] و [illegible]
[illegible] خفیف‌ترین چیزها است که [illegible]
[illegible] باشد [illegible] [illegible] یا کمتر [illegible]
[illegible] چیزها [illegible] است که [illegible] [illegible]
از [illegible] است که [illegible] و [illegible] غذا [illegible]
[illegible] [illegible] غذا [illegible] [illegible] و معده [illegible]
باقی [illegible] که عروق از فضول غذا ممتلی شده [illegible] غذا [illegible] بالفرض [illegible]
[illegible] هضم [illegible] کسل و [illegible]
[illegible] که عروق [illegible] از غایت [illegible] معلوم است [illegible] عروق نیست [illegible]
[illegible] و معده [illegible] غذا [illegible] و عروق [illegible]
هرگاه آثار امتلاء عروق از فضول غذا ماکول [illegible] که تنقیه [illegible]

نبذ — و گفته شد البته شربی بحدث الحیات الصغیرة گاهی شنیده شد که احداث آنکه بسیار بلغم نیز و انه من الاعداء لکل انسان بحسب خلط اخلاطه و بحسب قوته و بحسب ما یلزمه من المعدة و من

دار باشند بجهة اجتناب از طبیع تکرده و سفال و اجتناب لازم [illegible] و تا [illegible]

و بعضی فرموده اند که از آب نوشیدن مکرر پوشش مشابه بغیر حال تشنگی روا باشد زمانی چه

ستر و بتجربه شکور از علم و وجوب صحت شریف است چنانچه اگر ما بی آب و دیابت بوده است

و بعضی آب نیز پوشیدن بیرون از بیمه ندید شکست بود تا کاره معمولی آید اما آب را بی که در ان طعام

تنبیه — با خود و حسنی آن گفته اند بجهة بهتر است از برای انکه و شرح تبر رحضی بست خلاف تصنیف

گرفته اکل و در آن منع آب مست بود از ذکر طعام فارغ شده و قدم بدگوار سیمی بعد از کم و ما الماء

سابق — تو قوت التعطش سوا انکار با غلبه طعام او بعد از آن آب پس وقت شرب او دچو و عطش است

خواه بر طعام یا بی او و متصلا و با استلقات این مجیب خفته مشرب اگر کم شرب بسیار به قوت

شرب آب باید و انست که وقت نوشیدن آب معتدل المزاج را آنست که در بعد از هضم

تتمه — شروع شده باشد که بعضی یعنی یک ساعت گذشته باشد و انتظار بسیار آب بعد غذا حیثیت

نیست و لکن [illegible] را ضرورت عاجت و بواسطه هضم اعتدال نوع آب لازم شده تیز بسبب

ضرورت شده باشد که و در آن سینه نه از فعل هضم چرا که در میچ حالت بخار طعام باشد تا

و بعضی آنان که غذا محرق شود و خاک چنانچه جسام از تقید باشد بدون آب و در درگیر کشت

تبصره — و بسوزد و اما اگر غذا ذی حرارت بود و معتدل المزاج را اینجا تا بیشتر باشد و بوشیده نیاید که کم

شرب آب در اثنای طعام و بعد طعام در فور البتیغ بهترست و چنانچه در منشریت بعینه

لیکن این منع در معده محرور و دیسته چه اگر سبب معده گرم بود و بی آب نزول و حسبت که در اینجا

تناول نیده بود و متصلا آب بخورند بجهة آنکه اکر مضایرت کنند بر تضیع غذا محرق گردد و اگرچه غذا

ذی رطوبت بود و زیرا که باشد [illegible] حرارت معده را شرب آب زیاده زده و گرد آب

غیر معتدل البرودة که قلیل الرطوبت است حسب بغداد از دو درجه [illegible] الا نه در تسکین تمه را بر دو کمالا

و اشتباه باشد که بعضی [illegible] البلده و شرب تسلط و ضعف پیدا شود و آب حوض و جو

آب سردی بنوشند بجهة قوی میشود و باعث [illegible] عفونت و جمال بر اعصاب

پیدا آید چون عطش صادق و دلیل احتیاج طبیعت است منع از آن باعث مرض است سیما که
بر سبیل اطلاق گفته‌اند وقت العطش [illegible] اگر کان علی الطعام و بعده تا هشت [illegible]
[illegible] است [illegible] نه عطش ضروری باشد [illegible] و اگر چون عطش کاذب
باشد و [illegible] [illegible] عطش صادق [illegible] منع [illegible] شرب آب و
[illegible] ضرری [illegible] باید [illegible] بر سبیل [illegible] شرب آب [illegible] و اگر [illegible]
[illegible] شرب طعام [illegible] و [illegible] عطش صادق و کاذب [illegible]
[illegible] گفته [illegible] شرب [illegible] وقت [illegible] شرب آب [illegible] است [illegible]
[illegible] است که [illegible] طعام بعد او فوراً شرب [illegible] شود و [illegible]
تخصیص البعض [illegible] و [illegible] المعده و [illegible] [illegible] بود
منع [illegible] وقت [illegible] است که چون [illegible] [illegible] باشد [illegible]
[illegible] خوف [illegible] و [illegible] ضرری [illegible]
[illegible] آب [illegible] شرب آب [illegible]
و لا [illegible] ضرر دارد و [illegible] چون [illegible] [illegible] باشد [illegible]
[illegible] مر صاحبان [illegible] الحرارة [illegible] است [illegible] ضرر [illegible]
[illegible] حرارت [illegible] است که شرب [illegible] است
[illegible] ضروری و [illegible] ضروری [illegible] شود [illegible] است [illegible] در
[illegible] بود [illegible] شرب آب و [illegible] وقت [illegible] است [illegible] چون [illegible] شود [illegible]
از معده [illegible] و گذشت که [illegible] آب [illegible] اعضا [illegible]
[illegible] شود و [illegible] حرارت [illegible] و اگر [illegible]
با وجود چنین [illegible] شرب آب [illegible] معده و [illegible]
[illegible] چون [illegible] شود [illegible] عطش [illegible]
[illegible] حرارت باشد و [illegible] طبیعت [illegible] [illegible]
[illegible] و بعضا [illegible] آب و [illegible] باشد [illegible] شود و [illegible]

و اما سبب از جمله حرکات جماعی و غیر آن باشد تشنگی حادث شود
آنچه عقیب تمام بود و منع شرب بعد از حمام و حرکت که در حرکت گفته شد پس آنکه در
ریاضت و بعد از حمام آب سرد بیاشامد [illegible] نوشیدن [illegible] بتخصیص که حمام
نوشیدن اگر وقت [illegible] منع شرب آب سرد [illegible] همان [illegible]
[illegible] وقوع خفقان که [illegible] بر عقب [illegible] شدید [illegible]
[illegible] از آب سرد [illegible] شرب آب سرد [illegible]
و اشتال [illegible] پس احتیاط [illegible]
احتیاط اگر تشنگی [illegible] شود و اوقات [illegible] مضمضه کند [illegible]
[illegible] اگر کفایت نکند [illegible] قدری [illegible]
آن [illegible] غذا [illegible] اخلاط [illegible] غذای
[illegible] آب [illegible] معلوم [illegible] غذا [illegible]
[illegible] استعمال [illegible]
[illegible] قبل [illegible] اگر [illegible] رطب بود و منع شرب
آب سرد بود [illegible] کرده [illegible] احتیاج [illegible] خلاف
[illegible] است [illegible] مثال [illegible]
[illegible] جمع آب [illegible] باشد [illegible]
بود [illegible]
قبل [illegible] بعد از آن اگر [illegible] آب [illegible]
آب [illegible] وقت [illegible]
از خواب بود [illegible] که [illegible] شرب کند [illegible]
[illegible] شرب آب سرد [illegible] منع آب [illegible] اوقات [illegible] مرض
[illegible] اما این منع کلی نیست [illegible] بود [illegible] باشد [illegible]
آخر [illegible] شب [illegible] قبل خواب [illegible] ذلک

احوط آنکه چون شست آب بوشد چنان [illegible] ملکی [illegible] نشسته و تحقیق [illegible] بحقیق
سه وجه بعضی [illegible] چون آب [illegible] شده [illegible]
[illegible] از خواب [illegible] مستحق شود [illegible] کمال [illegible] ندارد [illegible]
و [illegible] نفس [illegible] بعد و [illegible] حقیقت [illegible] حیات
عصر [illegible] المدد و [illegible] کمال [illegible] بیان کرده اند [illegible] آن [illegible]
لازم نیست که آن [illegible] باشد [illegible]
[illegible] گفته [illegible] کمال [illegible] الاثم و الاعصار فی السنین [illegible] بعضی [illegible]
از عقل و حکمت نقص [illegible] شده [illegible]
نظر آن عامل [illegible] از حکمت اصل [illegible] کرده [illegible] است که
در [illegible] است [illegible] نیست [illegible]
[illegible] اجتناب [illegible] تحقیقات [illegible] شده [illegible]
[illegible] نیست و ترک آن [illegible] ندارد [illegible]
[illegible] نیست [illegible] جمیع [illegible] تحقیق [illegible] شده [illegible]
[illegible] کرده اند تخصیص نموده اند که [illegible] است و [illegible] کرد و اما
یکی از [illegible] کند [illegible] دیگر [illegible] نوشته که [illegible]
جمع [illegible] نیست [illegible] است [illegible] گفته [illegible]
و جواب علت فساد [illegible] شده حکم اجتماع و عدم اجتماع [illegible]
[illegible] توان بود و حاصل آنکه [illegible] منع اجتماع [illegible] است [illegible]
[illegible] اجتماع ممنوع است غایت آنکه چون [illegible]
منظور فرق [illegible] است [illegible] اجتماع [illegible] تحقیق [illegible] آب [illegible]
باشد که مختلف باشند اجتماع [illegible] و حکم
[illegible] اصلاح [illegible] تحقیق است [illegible] مفصل گفته شد
[illegible] کرده [illegible] نموده [illegible] اند در بیان احکام

[illegible] و فاتر و غیره و دیگر آنکه بهترین که آب [illegible] صحیح است باید دانست که مصلحت ترین آب

هم مزاج [illegible] آنست که معتدل بود در شدت برودت خود از طبیعی بود یا سرد [illegible] کرده

[illegible] که از خارج بود [illegible] طرف [illegible] اکثر [illegible]

خوبست اما آنکه [illegible] بود [illegible] بسیار [illegible] شده [illegible]

که [illegible] باشد [illegible] و لیکن [illegible] بود [illegible] خوبست

و که [illegible] آب [illegible] کرده از جهت آنکه [illegible] عصبانی [illegible]

و [illegible] است [illegible] [illegible] است پس [illegible]

[illegible] آب [illegible] شده و جواب آنست که [illegible] و ضعفست

[illegible] است [illegible] باشد و معلوم شد

[illegible] مشغل [illegible] اگر [illegible] ضعیف بود [illegible]

[illegible] است [illegible] قوی میباشد [illegible]

[illegible] خواهد بود [illegible] است

معتدل [illegible] بود [illegible] از خارج [illegible]

[illegible] و [illegible] ذلک [illegible]

و تحمل [illegible] است که [illegible] قوی بود و اگر [illegible] تحمل قوی [illegible]

و [illegible] ظاهر است که [illegible] است و [illegible]

آنکه صفراوی تحمل [illegible] بود [illegible] آنکه حرارت صفراوی [illegible]

[illegible] آنکه صفراوی اگرچه حرارت [illegible] و اما [illegible] قلیل [illegible]

میباشد تحمل [illegible] نتوانند شد بخلاف [illegible] که اعضا [illegible]

[illegible] میباشند [illegible] و چون معلوم شده که

[illegible] است [illegible] ممنوع پس [illegible]

قلیل [illegible] موافق باشند [illegible] اگرچه [illegible]

است و مراد از قلیل [illegible] آنست که برودت او متوسط بود طبیعی باشد [illegible]

کرده باشد

گرده شده مزاج او را متوسط فرو نماید معتدل است چه برودت و حرارت دارد و وسط حقیقی
مفرط نبود معتدل باشد و کمتر از آن متوسطی آورده و قلیل البرودة تو ... ذکر معالجه
شده که احتیاج بآب سرد نیز فرو ... منتقل است که جمیع وی باشد علامت آنکه فلت
و اشربت برودت ... مفرط ... و لیکن ... است ... که حصول ... صادق
می شود ... باید ... جمیع ... از ... به ... مدد داده
... ... و ... شده ... و ... شربت ... با ... سرد ...
... شده که ... است ... است ... که ... است ... وی ... سرد ...
... ... شود ... که ... مطلق است ... و ... مخصوص ... مدت
و ... که ... و چون ... است ... شده ... که ... بعضی ...
که ... اطراف ... شده ... مفرط البرودة ... و ...
... که ... مفرط ... مطلق ... باشد ... و ...
که شربت ... ... است ... که ... است ... ...
در وقت ... شده ... آن ... گرفته ... جمعیت ...
و ... و ... شده ... که ... است ... آب ... استعمال ... شربت
... علاج ... که ... و ... شده ... است ... مطلق ...
... که ... است ... و ... غسل ... و ... مقصود ...
... است ... که بعد ... و ... شربت ... آن ...
... و ... یعنی الاعضا عن مادة اللزجة ... وی ...
... شربت ... که ... است ... که بعد ... کرده ...
... است و ... غیر ... و ... او ... اول ... مشروب ... شد
... صادق ... شربت ... یا ... است ... صادق ...
که صادق ... علیه ... است که ... احتیاج ... اعضا ... و ...
... بخلاف ... ... از ... یا ... است ...

دیار تا بوقتی که اول در تحت ... و جمهور اطبا او را کاذب گویند و قید جمهور بدان نمود و شیخ
که بعضی از این قسم در بعضی اطبا و اقل و بسیاری جهان بیان کنیم ... اند که عطش کاذب که
شفق ... طلب ست کاذب و مطابقت آن نیز نیست که متعلق با خلط غلیظ و ... صاحب
نمی شود البتہ بسبب آنکه ... حلطها غلیظ شده بسبب آن بود و احتراق و حدت
جمع آن ... طبیعت ... حمل آن بود و طلب ... شاید و ... که شرب آب ... و میل
و بود ... نماشد و عطش ... تسکین و ... تحلیل ... و معطشه و ... قبل
عطشی که بعد طعام ... و بود شرب آب ... في شدت اشتغال طبیعت بهضم ... بود و شرب
آب در عطش کاذب ... و دفع آن ... بود از ... و مضمضه ... الا آب ...
ولی و اگر ... قدری از کوزه ضیق النفس ... و ... و حدوث شرب آب را
از آن بود و شده عطشی که بعد طعام قبل از شرب آب کافی ... فرو نشیند ... این شد
بهر آنکه ... مطابقت ... نیست یعنی نزد بعضی ... است
بعضی ... و عطش سکاری و مخمورین است که ... نشد ... عطش
جمع حرارت ... شیخ را ... گفته ... العطش الکاذب في ...
یعرض للسکاری والمخمورین ... و ... نوشته که
ان یکون السکران والمخمورین ... تسخین الشرب للمعدة و ...
ینبغی ان یسقی ... علته ... و ... السکران المخمور
حرارت المعدة ... تسخین الشراب ... الشرب ...
بتسکین الحرارت و ... عطش که ... تعلق ست
و اطلاق کاذب و صادق بر این ... تعطیش و این گفته که وی اگرچه ... علی
... ست ... که ... بهر آنکه ... و وصول ...
وی از حرارت ... سوخت و ... عطش صادق ...
تعطیش و این گفته ... و ... عطش
کاذب ... عطشی که ... غلیظ ...

دیامدن

فایده

شود و در هر خانه از خانها حمام آبی را مناسب هوای آن خانه باشد فلا یستعمل فی الیت الحار الا الماء الذی یستعمل کرده شود و غسل و در خانه گرم آب سرد را و لا فی الیت البارد الا الماء الذی یستعمل کرده شود و در خانه سرد آب گرم را که بسیار گرم بود و فایده شدید در آن جهت آن نموده شد که قلیل الحرارت خارج از منع باشد بهر آنکه خانه مذکور را قلیل الحرارت میباشد چنانچه گذشت فان فی ذلک یحدث الاقشعرار یعنی بدرستی که استعمال آبی که مضاد مزاج خانه بود محدث اقشعرار است بنابر آن که منافی از نجاست که داشته تا کنند مسامهای اطراف که خون و حمام باید که بتدریج بشد از مسلخ بیرون بخانه و رود باید که زمانی نشاسته در انجا لبث کند تا بدن او سخونت تا مکث کند بیشتر در خانه دوم در آید و در انجا نیز بدستور بیشتر زمانی معتد بدبیشتر در خانه سوم در آید بهر گاه چنین دخول مراعات تدریج لازم داشته اند بوقت خروج زیاده بر آن تاکید نموده اند بهر آنکه وقت خروج مسامها مفتوح میباشند و بدن نرم و قوی منفعل پس در انجا است اگر رعایت تدریج خروج نکنند و فتنه بر آید آفت عظیم حدوث میکند و در انجا احوال و لاکان حمام بر خود قیاس توان کرد بهر آنکه انها را دخول و خروج در حمام بلا توقف عادت شده و ستاد این بسائط الاعتبار است و معلوم باشد که انچه از مزاج بیوت ثلثه گفته شد نظر بهوا انجاست بی آنکه استعمال اب انجا شد چه بهر گاه استعمال میان آید حدوث ترطیب زیادی ضرور است قلیل باشد خود کثیر و در هر خانه که بود و گذشت که سخونت خانه سوم از سکر زاید است زیرا که بسیار آب انجا تاثیر قوی نتواند کرد کما ینبغی خاصه اگر یبست کثر شده و توقف قریب بوده و یبست سوم تر حسب قرب شده و بعد آن مزاج اماکن مختلف میباشد تحقیق و الاستحمام علی الریق تجفیف البدن و استعمال حمام بر بهار یعنی حالة غلبة تنقیه میکند و علی الشبع یسمن البدن و استحمام بر سری فربه میکند تن را بهر آنکه اعضا را بر میکشد و اعدا را بیشتر جذب میکند لهذا مولف میگوید و بخدمت العداء الی ظاهر البدن الا ان الاستحمام بر شبع جذب میکند اعدا را بسوی ظاهر تن بگمان آنکه عادت میدهد

یعنی از اینجا طریق استعمال آب سرد و عقب اغتسال آب گرم بعد ریاضت معتدله
ذکر میکنم زیرا که در اغتسال آب سرد و عقب استعمال آب گرم باید دانست که این عمل
تقویت شدید بشره را مضمون نشده از و تحلیل منع میکند حرارت را که از آب گرم
روی بجلد آورده بود و تحلیل است و چون این عمل لامحاله تقوی بشره میکند
حرب را سرد میکند و ایضاً نیز تقویت شدید جلد را مخ بار رطوبتی میدارد و تا
آفات را از ابدان بر حذر میدارد و لهذا احوط آنست که بعد آب سرد ریاضت
باشد چه بسا باشد که مواد زائده در باطن جمع آید و جمع آن از سوی جلد فرو شد
بجنس غشاست و بمعنی موجب سلاست غشا باطن گردد پس بر گاه جلد را قوت
دهند مواد منصبه را قوت آن کند لامحاله در باطن جمع نشود و چون منفذه خروج دارد
نیز نیست که باعضا ضرر رساند لیکن باید که آب گرم باید که شدید الرطوبت باشد بلکه
معتدل بود تا مخالف تمام مخالف انتقال کرده باشد و غفلت بلاذیت حاصل شود
و در اغتسال بار عقب ریاضت این عمل نیز با تقویت بشره و منع تحلیل
حرارت اکتفا شرایط بود فوق میدهد بحرارت غریزی را بدین راه تر و شرایط دیگر
عمل نیز و بسیار چند گونه نیست یکی آنکه مبادا شراب غایت قوی باشد و مخمر و رقیق
چه اگر چنان بود ضرر زیاده دوم آنکه ریاضت معتدل فی الکیف کرده باشد چه اگر عظیم
بود بالمحاله بحرارت بدن خواهد شد تا بحدی که تحلیل و استعمال آب سرد بعد وی
شدت نفوذ در الیه ضرر خواهد کرد و اگر کمتر از اعتدال بود و بدن را کرمی نکند نفعی که مشهور
از بن عمل بحصول انجامد پیوست لهذا گفته اند که ریاضت که عقب اغتسال عادت
نمایند تا که اسرع از معتاد بود تسخین او قوی تر تحلیلش شدید لان المقصود بهذا من التسخین
بعد التسخین فقط سوم آنکه چون غسل خواهند کرد نخست بدن را مالند دلکها شدید باید زد
کرده کند و بسیار نماید و در اثنا فضلات باطن بتوانند جهارم آنکه بعد غسل باید که الکت بسیار
تسخین تدارک کند بر دو آب را تحلیل نماید مادهٔ را که از غلظت بظاهر حرکت کرده از
بر دو آب مجتمع گشته مانده باشد تحت جلد تا بهتر بن اغتسال آب گرم و آب سرد

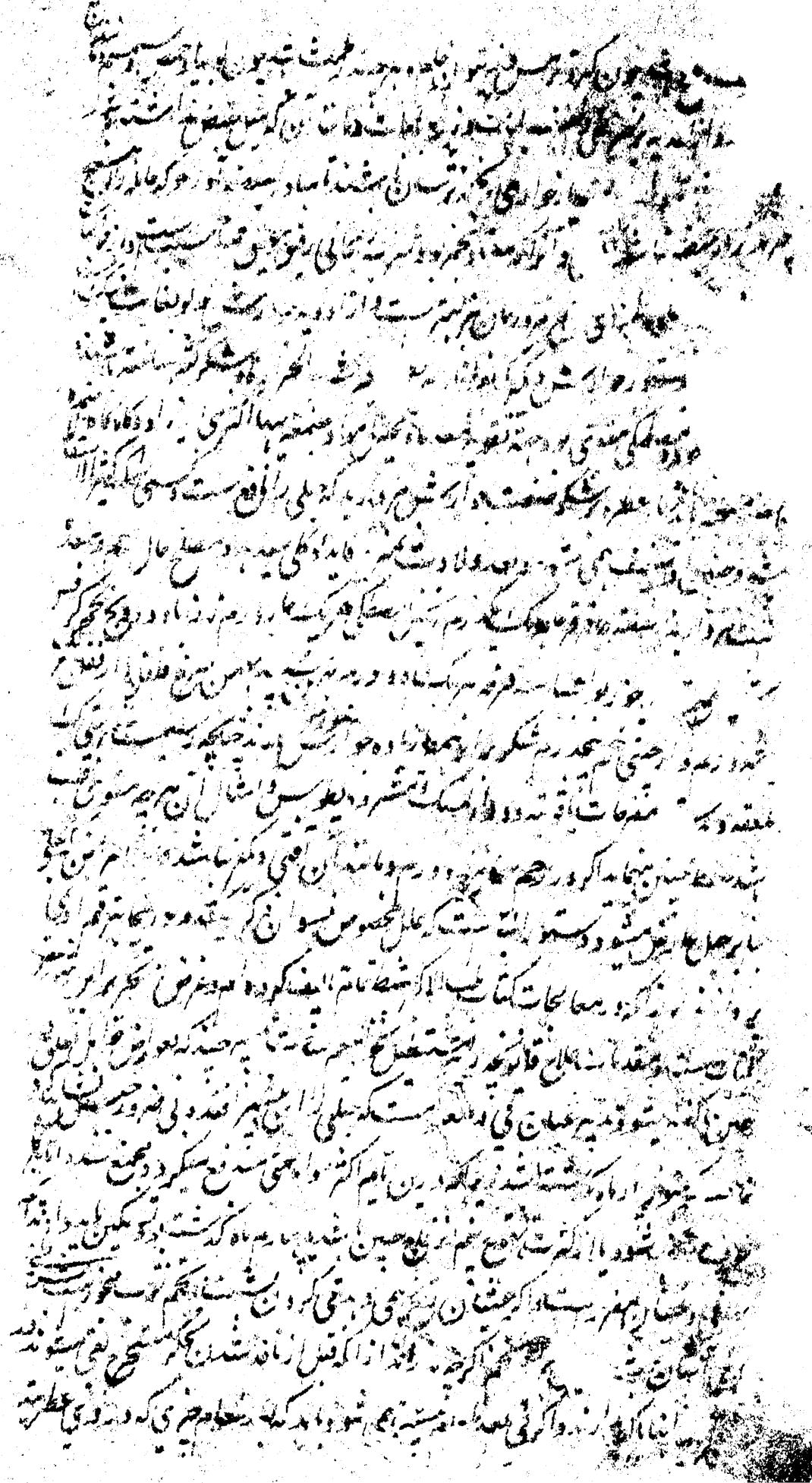

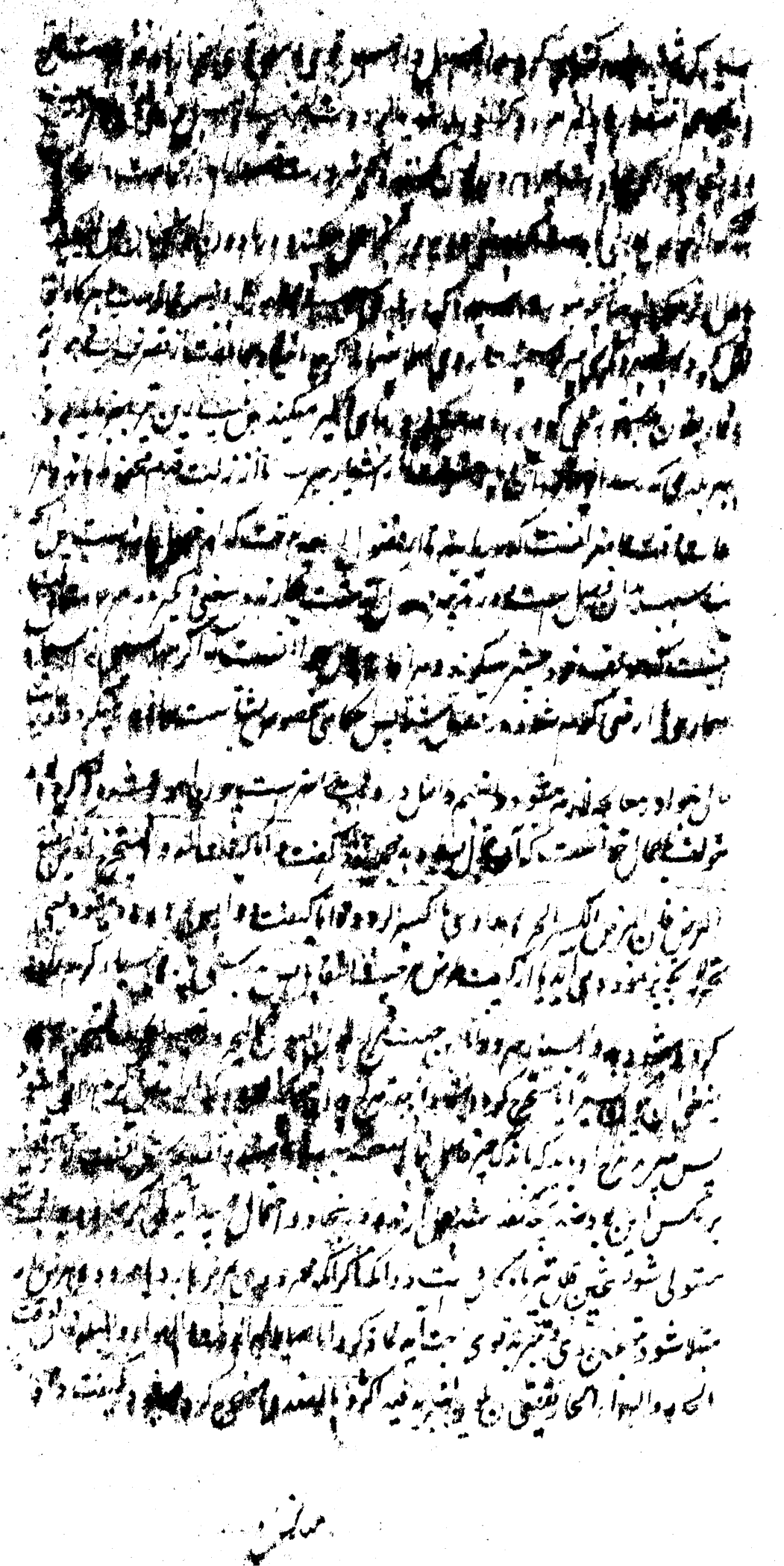

چنانچه ماده دست راست مثلاً بجانب دست چپ کشیده و ماده سر بجانب دست راست
جذب کرده و تصور راست در صحیح وقت و این چنان باشد که ماده دست راست
مثلاً بجانب خود کشیده و هم زان مراعات لازم است آنچنان است که وضع
مجامع بر بدن چنین حکمت میکند تو امتناع کنند بینهما الثدیین و الرحم و یوم ازان شرایط
تمام مراعات محاذات است و چنان باشد که جهت علل کبد یا سایر امراض فصد کنند و مرا
امراض طحال یا پلیق السپر و هرگاه با وجود مراعات محاذات تعدیه ماده تمام مطلوب نشود
سلیم امن جهت کبد و سپلیق السپر هر طرف اکشاد و ایضا هرگاه جذب بغیر استفراغ کنند لازم
که میان مجذوب و بدن مجذوب الیه بعد معتدبه باشد چه در غیر صورت بر قدر مقاومت جذب
استفراغ ماده محذور است بسوی مجذوب عنه و اما اذا حصلت فی الحضوفان کان بعد
یجذب من موضع الی موضع قریب کما یجذب ماده الرحم بالحجمة علی الساقین و اما هرگاه حاصل
شود ماده در عضو یعنی انصباب نموده باشد و تمام و کمال در ان موضع مجتمع آنگاه باشد بعد
انقطاع انصباب قریب بیکدیگر شود باید را از موضع بسوی موضع نزدیک
در صورت نبرد کشاد سوراخ ماده و نوک استریل او بجانب مجذوب عنه نماند
و جذب ماده بقریب للحال اصل باشد چنانچه جذب کردن ماده رحم بگلب که بر ساق
نهند و ان کان البعد بعید اینقل من نفس العضو و اگر باشد بعد جمع ماده بعید پس سال
کرده شود و بعد بر آورده ماده را از نفس عضو که بلاک آن شقیقه عضو مقصود است و اسلم تر
و اکمل ترین طریق در اخراج همین است که از ذات العضو بود و مدت قریب بعد ماده
بود بهایت نهایت نضج و ما بعد او بعد بعید شده نماند اندر طریق اما لماده از عضو
بعضوی دوی اضافت یکی انکه عضوی که برابر او است مجذوب برسند چنانچه مستلم کردن
الم ماده بدانسو باز کردد دوم انکه بر عضوی که برابر او است مجذوب کنند از بدا دو به کرهم
ضماد نمایند سیوم انکه اگر ماده در دست راست بود مثلاً بدست چپ ریاضت
کردن فرمایند و باز کران بر داشتن چنانچه شخص دجالینوس خبری کران راه زد از
یکدست که فته آورده بود و بدست چپ ان دست برداشت کرده جالینوس او را گفت

که هم

تجاوز از خفتش امثال آن که با وجود تحذیر مألوف و ماکول باشد نکنند ششم آنکه هرگاه خواهد فصد
جهت وجع عضوی از اعضا باطنه و درد در آن عضو بشدت باشد واجب است که تحسین
درد کند با ضمادهای مرخیه و اطلیه مسکنه یا مشروبات مسکنه بعده فصد کند زیرا که اگر چنین نکند
کنند احتمال است که برای اختلاف جذبین که وجع ماده را بخود کشد لان الالم جذاب و
بجانب خود خلل در طبع پدید آید و ماده مقصود نیز آید و ضعف غشی رو نماید هفتم آنکه تقویت
نفسانی و حیوانیه در سایر معالجات اقوی ترین تدابیر داند و فرح و سرور و اشتغال بطرایف
محبوبان و استماع غنا لطیف بدستور و کذا ملازمت متشمین و کسانی که مریض از وی
استحیا کند در اکثر امراض نفع میکند و بدستور انتقال از هوائی بهوائی و از مکانی بمکانی
بدلیل الاثر است الفصل الاول التاسع فی الفصد و الحجامت فصل نهم از مقاله پنجم باب
است در فصد و حجامت اما الفصد و الحجامت فهو علاج قوی للابدان الدموية و لذوی
الاکل و الشرب اما فصد که عبارتست از شکافتن عرق به نشتر و معروفست پس
علاجست قوی مر کسانی را که دموی باشند و صاحب اکل و شرب بود و العروق المعتاد فصدها
هی عروق المرفق و رگهائی که در عادت نشتر میکشایند آن رگهای آرنج اند چنانچه
بعد ترجمه عبارت متن مشروحا گفته شود الا ان العلة ان کانت فی الراس فصد القیفال
اسرع فی النفع مگر آنکه علت اگر باشد در سر پس فصد باسلیق اسرع فی النفع و هرگاه باشد علت
در اسفل تن پس فصد باسلیق سریعتر در نفع بود و اما الاکحل فیجمع منافع العرقین جمیعا و اما
رگ اکحل پس مجمع فواید هر دو رگ است اما الحجامة ففعلها ضعیف و هو یجذب الدم
مما یجاور العضو الذی یحجم علیه و اقواها حجامة الساقین و اما حجامت پس فعل او
ضعیف است نسبت بفصد و او جذب میکند خون را از جائی که مجاور عضویست که
حجامت کرده میشود بر آن و قوی ترین حجامت حجامت ساقین است پوشیده نماند که
چون منصب شرح ابسط کلام است افضل را بسه قسم ذکر کنیم با فواید کثیر قسم اول در فصد
قسم دوم در حجامت قسم سیوم در ارسال علق قسم اول در احکام فصد و این مضمون
بر چند فایده فایده اند بعد فصد و فضیلت او بر دیگر استفراغات و مناسبی که بدن انسان

متشمین

فصد سر روی ناقعه و ظنی کانت فی اسفل البدن

و منع فصد با نافض آنست که کثرت تحلیل لازم نافض است و با بسیاری
تحلل فصد جایز نباشد و باید که توجه طبیب مصروف بر آن باشد که ایقاع فصد
باعث ثوران صفرا و تفتیح بلغم نشود و این چنان بود که هرگاه تب حاد
بود و بول سپید و رقیق باشد و صفرا در غایت اشتداد بود فصد نکنند
که موجب استیلاء صفرا خواهد شد و بدستور هرگاه تب بلغمی باشد و بلغم خام
بود فصد نکنند که باعث ازدیاد خام ماده خواهد شد هرگاه در تب
فصد واجب باشد و طبیب بر سر بیمار رسد و مانعی نبود بلا تمهل فصد باید
کرد و اگرچه چهل روز گذشته باشد و آنچه بعضی اطبا گفته اند که سبیل الیه
بعد الرابع ساقط الاعتبار و دانند نعم تقدیم و تعجیل اولیتر است اگر اتفاق
نیفتاد هر وقت که باشد وقت است بشرط مراعات قوت و مراعات
اشیائی که وجود یا عدم آن در اخراج دم لابد است و در ابتدا
گذشته و این رای مختار جالینوس است و شیخ الرئیس و اکثر متاخرین
بر همین اند و هذا هو الحق عندی و بدانند که بسیار باشد که در تب حاجت
فصد نباشد و مانعی نیز نبود از غلبه مرار و فجاجت ماده و جز آن و فصد
کنند و خون بقدر گیرند و بدان سبب طبیعت قوت یابد بر ماده بنا بر تقلیل
او که لازم فصد است و تب دور شود اما این جسارت تا سحنه و سن
و قوت و جز آن مساعدت نکنند نتوان کرد و هرگاه تب دموی بود و
در افراط خون مانعی نباشد و روز دوم گذشته باشد خون وافر کثیر نفس
بسیار باشد که در عین فصد اقلاع تب کند اما در روز اول و دوم اگر
فصد کرده شود افراط نشاید بعدم توقع النضج فیه و آنچه گفته اند
و ما نیز در اوایل نوشته ایم که ماده خون در اخراج محتاج بنضج نیست
نقض باین قول ندارد زیرا که اخراج دیگر است و تکثیر در اخراج دیگر برآوردن
خون هم روز اول روز مجوز است و لیکن بسیار برآوردن تا ماده دم

آب سرد کثیر الماء مع الکیموس نوشانیده پس چند لقمه نخود را نده و اندکی است جست
و او را مقعد نمایند باز است که صاحب عذر را بعد فصد جهت استفراغ دم جهد کیات نخورد
اگر مقعد نشود مع هذا مکروه است و الا بر سبیل امتصاص معلوم است که عذا بعد فصد بسیار نباید
تا اگر مقعد نشود مشوش نشود از فصد شرب سکنجبین با آب سرد جهت دفع صفراء است که صاحب عذر
عادت دارد که صفراء بسیار می نماید که می باید سرد و لیتر طوبت را دفع کند و اگر مکتفی بفصد باشد
القی صاحب عذر که مراد بدان جنس خون باشد و در بیان آنچه عارض میشود از فصد
غیر واجب آنند مثل آنکه آسیبی یا بیهوشی و غیرها لقی منع میکنند که مبادا خروج خون را باعث خون شیر
منقطع میسازد و جواب نرفت که از رجاف بدرجه بفصد یا مقعد یا مدر یا بعض مراجعت باشد علاج شیر بس
فصد است جذب خون بسوی خود لیکن باید که این فصد بسیار نکند تا جذب دوی نشود از استفراغ
او بود زیرا که مقصود اینجا اماله است و مناسب فصد مذکور است که مراجعت کمتر باشد یکدفعه باز
تا قوت محفوظ بود و باز خود تکرار فصد اگر ضرر از ظاهر است که بر تقدیر بقای ترف است چه اگر انقطاع
ترف یک فصد شده باشد تکرار آن جهت حفظ از اعاده جایز میشود و در صورت تکرار هم باید
که خون بکمتر بدهند که نسبت بما سبق قلیل باشد لهذا شیخ گفته اعداد الفصد اوفق من تکثیر مقداره و
در باید که شیخ از اخراج دم کثیر و قیت کرده ترف قوی نبود چه اگاه ترف مجاب قوی بود و خطر شدید
باشد و راست که یک دفعه آنقدر خون بکمتر دهد که غشی آرد چه غشی نباید بر تبرید مزاج خون و تغلیظ میشود
و با تفرد از ترف باز میماند غشی که در محمودان مصاف مشهور است و اینجا از خاصه غشی است
که خون را باطن متوجه میسازد و منصبت طبیعت که بسوی قلب حرکت میکند بهر مکافات و بدین سبب
ترف باز میماند بلکه اجابت بخروج دم کثیر در صورت ضرورت است که باعث جنس متعدد باشد
و اگر نه صفرا و سودا را خواهد اخراج دم بد هی است اما فصد که در بسیل حاجت اتفاق افتد سه
اصبع است و صواز یاده میکنند تا بدان که رطوبت از بدن کم میشود و احتیاط بکمتر فصد کردن
میکنند و بسخونت مع قلت رطوبت اکثر اوقات موجب هیجان مرار است و ایضاً فصد مذکور زبان را
خشک میسازد و بهاکه از بدن خشک و اعضا خشک میکند و خون رطوبات لسان و رغابت لطافت دارند
زود خواهد رطوبات بدن متحلل میشوند بحاجت که کسانیکه جفاف در زبان بدو می آید باکثار

استشد و است بجاذا اعلم و جوان خنه او از ثقال یا با سبق حاصل میشود و علی اختلاف القولین و جود
و عدم و ی مساویست و از انکه در فایده او اطبا را اختلاف است ظاهر است که با وجود یکه کر نفع
او با غراض مخصوصه متعلق میباشد از کتاب بعضد او کردن چه ضرورت است شعبه از باسلیق
است و آنرا باسلیق اعلی گویند و او موضوعست برجانب وحشی از مرفق مجاذی با بالا و آنرا اسلم نامند
زیرا که شریان زیر وی نمی باشد و طریق بعضد اوست که آنرا اسبار مینامند و آنچه هم بر آن بسیار میرسد
بعضد و طویل آنرا ابعد و است منصور راست بدارند همانکه ذراع را بر نبل قایم باشد و رک را
با بهام نیک فرو باید رفت پس باید کشود مالیدن و آب گرم ریختن برای ارخاء و بر و زرک نکو
و ترفیق خون است زیرا که رک زبر عمیق است و خوشش غلیظ و بستن بر رباط طویل و محکم گرفتن برای اینست
است و تا رخت بسیع بگسلد از برا که رشته بدا نروال است و قیام ذراع بر نبل برای انزلاق دم است
علی ما نص و رکبت معروف و موضع فصدش ما بین منفر و خنصر است و او در رخت خود و بهلوی
خود شریان ندارد و مجوز است که آنرا مورب کشایند یا مطول الطول افضل و اسلم نصبر اسلم است
و گذشت که اسلم باسلیق اعلی است و بدنبال او اسلم واقع شده گویا از همان مشعوب است و مدر فصد
او ما بین ابهام و سبابه است و دست اندر آب گرم باید نهاد اگر خون منبعث لا تخدار بود تا خون صد انگه مطلوب
برآید و اگر دست در آب گرم نهند چندان بگیرند که خون جوشد و در صورت نبا برآنکه این رگ
باریک است و جریان او غلیظ احتیاج بحبس نشود بلکه قدری بسته بر آمده بفشند بسکرد و اسلم راست او جاییکه
او جب او جاع طحال با بلدات بفصد است و با تتبع هر واحد از بن بشش و با نچه مجاور است مرکبد و طحال را نافع است
و اسلم چپ با علل جگر نیز بسیار بود و اگر شریانی که سبب او شرکه جگر نباشد چه اگر سبب او مرض در دل جگر باشد اسلم
راست نافع باشد و اگر چه باسلیق این علل جگر او باسلیق السیر مر اعتلال سپرز نیا بر و سعت طریق
و قرب خروج نفع تمام دارد لیکن فصد اسلم نیز نیا بر اعانه مادره بجانب بعید با وجود قلت خروج فایده
کثیر میدهد کما لا یخفی علی المتبحرین و شیخ در وجه اما فاصل فرموده ان الاسلم انفع من عرق الباسلیق فی علل
الکبد و الطحال و علل شیخ قانون در کیفیت فصد اسلم مرقوم نموده
و الاسلم نفع من الابهر و اوجاع الظهر المزمنة در فائده ضروریه بعد فصد باید
کرد تا فصد مخصوصه مقصود باشد و زیاده از آن اگر حاجت ضروری داعی نشود و باید که تکرار

جمع کنند و ربط و شد مبالغه نمایند و بکمال رود و شد در سایر فصول داده بفت شیدا کر
حاجت ضروری باشد و غرارفصد رک مفتوحه شود و حمه مطلوب بود باید که بالاتر از بفع
سابق بگشایند و اسفل از رو منع از نکرار بفع در یوم واحد نباید خوف تورم است
خاصه که مقرون بشد قوی و ربط شدید باشد و بهتر از شفل بفع جهت آنست که در
صورت مرور دم بفرورت از بفع نخستین میشود و ایضی بنا بر منفعت محل جروح موفر
شود و م اسهل است و بهتر آنست که رفاده را بکلاب یا آب سرد تر کرده بندند تا بدین رود
مواد امن و هنده از ورم باشد و در فوائد مسابقه همین گفته شد که رفاده
بروغن نبات بدآلود نکند در جائی که تشنج فصد ملحوظ بود و در آلوف هم نکند در جائی که
در روغن نباشد استعمال نه نمایند لامر و تازه است رباط ایضی فرمایند که شق
جلبه از محاذات شق حرق منحرف نشود بجز در خاره رباط چه محاذات شقین مرتب
از رائق و م است کما ینبغی این چنان باشند که در بستن احتیاط کنند که موجب مخوص
جلد که قبل از ربط ملامست رک بود بر همان وضع باقی باشد بعد بست کردن رباط و
پوشیده است که نخستین رباط بفوت می شد جهت بروز عروق و تعدد بضع
آنرا تا عرق ها از بیت برآید و شد که در اثنا عرق شد رباط سبب خلاص عروق و احتباس
الدم میشود و لبس در این مردم واجب است که رباط بعجلت نه بندند لیس خلاص ظهور عروق
نشود و بعد فصد البته سست تر بسته نشود در روز دوم مزاحمت نه بهند کما فی بعضها
که بشد رباط مظهر عروق آنها میشود و بعض فصاد آن برای اخفاء وجع نخواهد بکنند
بلکه رباط بفوت می بندند و ساعی همان فصد نموده و این امر اگر معقق باشد
کثیر نباشد باک ندارد و بعضی جهت تقلیل وجع مبضع را بروغن چرب بسازند و گفته
شد که این عمل مخفف الوجع و مبطل الالتهاب است و هر گاه رگها مفصوده ظاهر نشود
و شعبها آنها پیدا کردند باید که دست برآلت بمالند بر سبیل مسح لیس اکردم عند مفارقت
مسح رود و در آن شعبه نصب شود و اثر امتلاء آن فرو آمده باشد و در آن حال باید بعد
عزم اراده غسل نمایند باید که جلد را بکشند تا بضع شود و بعد غسل بکنند تا کمال صحت

مراجش شده و تغیر آن خلط با سهال بسیار دلیل کهابت بدن ۱۲ (۱۲) از آن حالات و اجب الم
عاشرون دوم است چه اگر خون سیاه شود و خلط بود و بقوت آید و خوش نباشد
برآمدن دهند تا که بقدر سه ال کرفته شود و اگر نیز در لون و قوت خروج او بدید آید
از کرفتن قدر مطلوب اعتماد چه بعض باشد و بسیار باشد که در مضمد اندرید و خروج خون
رقیق و سبید آید و طبیب را در مغالطه افکند پس در شروع اکر طبیب بر حدس خود اعتماد
دارد و نباید بوجود علامات مثلا دوم و وجوب اخراج امر بآن کرده است باید که تعجیل
و برآمدن دید که باندک زمان خون سیاه خلط مندفع خواهد شد و آن نیز مشروط بقوت مندفع
است چه در ضیق خروج دوم خلط محال است اما اکر دوم باشد و مضمد کند و خون سیاه
ظاهر شود باک نباید داشت و بقدر مطلوب باید کرد و چه در دوم توجه دفع اجانب غلیظ
مستدرم می باشد و سیوم از اخلاط بغض است باید که طبیب بست بر بغض و سایر غیر
مقصود نهاده و آرزو نا هر کاه احساس نیز کند خاصه بسوی ضعف رود حبس نباید و کذلک
اکر اعراض منجر بضعف بدید آیند چون تقاب و تلی و فواق و غشیان و هر کاه تغیر در
لون دوم بلکه در قوت برآمدن او زود و تر بدید آید و حال آنکه خروج کثیر نباشد
پس در نوبت اعتماد بر بغض است اکر بغض پس بضعف نکرده باک نباید داشت و بقدر
قدر که مطلوب است باید کرفت و الا هم نوبت باید بست و بدانند که مردم کوم مزاج متحلل
الابدان مستعد ترین مردمند بوقوع غشی و حال ابدان معتدله بکذشته بر خلاف این است

در بیان اشیائی که لازم است بودن آنها با مضاد و آن چند چیز اند اکر
سبا فیع بسیار باشند و بعضی از آنها دری سفرة باشد و بعضی غیر دری سفره هر کدام که
در محل مناسب باشد نکاه رفتن آن بست بسوی مقصد عود و قی و ادرار چون دو اجین مسفع دری
سفره اصل تر است و وی آنست که سه پشته یا سه عدد جانب تیزی داشته باشد آن
که بجهت که موضع برای قی آوردن باشد و سر مهیا دارد تا اکر غشی افتد بجهت آن
جوب بالش را در حلق و آرد تا قی آید که اسرع ترین چیزها بحصول افاقت قوت
آنکه دو اوالمسک و اقراص مسک نیز دارد

او را جهت او حاجت فرمد که وجاب مسکنند بند و نفع عجیب میدهد جالینوس در وصیت
اندر خراب ما مرد بدین علاج شده و بعد از آن منتفع گشته ازان بعد فایده مذکور نیافته
شده و تجارب مقرون آمده و معلومست که التیام بعضی شرایین که دور از قلب اند دیر تغیر
مدارد و فصد آن و محوف نیست و ایضاً شریانی و بکر است ما بیشتر از شریان مذکور رسوبی باطن
کف و منفعت فصد او قریب بمنفعت آنست اندر بیان عروق مفصوده و محل و آن چهار
و بدانکه یکی از ان است و وی بر جانب الیسر کبد آمده اک نزدیک ناحیه است یعنی
صافن سلیمست و حون این رگ از جهت وی از شریانی و عصبی ندارد بسهمی بدین اسم
شده و نفع فصد او آنست که استفراغ دم کند از اعضائیکه سخت کبد و آرند و اما او نماید
از نواحی اعضا عالیه بسوی سافلا از بنجاست که دارد اعراض دمویه و ماعنیه تقدم فصد او سخن
داشته اند چنانکه قرشی در کتب سبات که شیخ اشارت کرده بفصد قیفال و صافن میگوید که
فصد صافن و حجامت ساق را تفوقت بکند و آن چنست که ماده در اول مقعد باشد و آخر قصد
قیفال باید کشود اما هرگاه ماده در سر مستقر شود و منقطع الصعود گردد او یا آنکه عروق ناصیه
کثیف شوند و بر نفره حجامت نکنند و ایضاً در شرح اسباب و علامات در کتب طبیا
که سبیش امتلا و طعام بدان باشد حجامت نویسند بعد از فصد اول مقعد و فصد الصافن
اولی من القیفال لیکون الانجذاب لاسفل امکان ابعد و خاصه بالنساء و بدانند که فصد
صافن او را طمث میکند بقوت و تفتیح افواه عروق و تمام مقام عرق النسا
است و مدرو جمع عرق النسا و جهت خارش ران و حفیده و حقنه و قروح انتهاء آن
تمام دارد و طریق فصد او آنست که پای را از بالای شتالنگ ببندند و کاهی
جنبانند کرده باشند و کروصه در زیر پای نهند و بفرمایند تا پای ران افشارد
و مقصود ازین حیل ظهور عرق است تا آنجا که ظاهر باشد مجرد و نیشتر کاریست
و در یابند که این رگ در بعضی و دم راست آمده است بلا تغیب
و در بعضی بعد رسیدن او قریب بکعب و دشخ از دو جانب او مشعب
میکرد و پس عند فصد دو عرق اصلی یا کرد و فضل فصد او آنست که مضروب مایل

بوفق

بعرض باشد وحین فصد او اگر ایستاده ماندن مقصود باید تا عرق بسیار آید بهتر است بسوی
خروج الدم والا فلا دوم [illegible] نام کحل عرقوب واقع است و گویا شعبه از صافن
است و حکمش حکم صافن است و عرقوب لغم عین مهمله عصب غلیظ را گویند که بر عقب پای
از آن کشیده شده است سیوم [illegible] است و این رگیست که از جانب وحشی
پای تا کعب آمده است لیکن بر نسبت باطن بلند رسیده و از آن این رگ آنست که بر روی
جمجمه گره می بندند در اکثر و قت فصد او و در وجع عرق النسا قوی تر و بهتر از صافن است برای
درد پیکر امور قریب بصافن است و طریق فصد او آنست که دستار دراز یا نوار گرفته
یک سر او بمچ مقعد و که راسل سر دیگر او بشتاب مشغول نشسته گیرند و باقی بر تمام ساق و ران
بپیچند یا بستگام و بفرمایند مریض را تا چند بار بنشیند و برخیزد و اگر قبل از فصد بگام برود
باحتیاط تمام بر ظهر رعوف کند چه این رگ در اکثر مردم مخفی میباشد و چون ظاهر
شود باید که فصاد یا او را مقصود برخیزی نهند و از جانب وحشی از کعب آغاز نکند بداما
فرقه و اما گفته و باید که بطول نکبت بندد تبصره که وجع عرق النسا و عصب است و اگر تریث نشانگ
یافته نشود شعبه او که بباطن ظهر و منحدر است باید زد و صاحب ذخیره گفته که اگر این شعبه
یافته نشود همین ظهر و منحدر بهتر فصد اوست زیرا که مصون از خطاست و اگر در این موضع
یافته نشود قریب شانگ باید زد و شیخ در قانون در وجع مفاصل گفته العرق الذی بین
الظهر و البطن من الرجل یفصد بعد عرق النسا و قبل انه انفع من عرق النسا و این مشعر
است بر آنکه رگ که در ظهر و منحدر است غیر عرق النسا است چهارم [illegible] است و آن در باطن
ران است و چون در نخل در عصب گفته شد مسمی به مابعد ان رگ مذکور که متصل بدین عضو است
است نیز بهمین اسم موسوم کنند و بعضی گفته اند که باطن رکبه را مابعد میگویند و چون که در اینجا
دو رگ است آنرا باضافت عرق مابعد مینامند و گاهی حذف مضاف میکنند و
بر لفظ مابعد که مضاف الیه است اقتصار مینمایند و فی الحقیقت رگ مذکور نامی ندارد و رگ
مکحل صافن است و رگیست در داخل باطن و از جانب مقعد و بهتر نافع تر از صافن است و
چندین در احشاء و در لبث و در راسیم [illegible] و طریق فصد او آنست که ساق را بهبندند

و منع میکند سر را از قبول کسر دن بخار مسده و اکثر اطبا بر آنند که نصد این رگها ابطال
بسل میکند ولیکن جالینوس منکر این است نشتم از آنها است و آن دو رگ بزرگند
که در جانب عنق واقعند و نصد ایشان ابتدا بخدام و خناق شدید و ضیق نفس و بوحار
و بحة الصوت و ذات الریه و بهر کدام از کثرت دم حار و علی الخصوص اگر خون را سودا دارد
و طریق نصد او آنست که بقوت بیند عیل را که سر را مایل سازد بسوی مخالف جانب مقصود تا
عروق متوتر دیده شود پس تامل کنند که بکدام جهت اسلم الزوال است و از نصد آن جهت
رگ را بگیرند و بیشتر وی شق کنند چنانچه بالا گفته شد که رگ شدید الزوال را بمنصف
که هر دو جانبش جاده پود باید کشود و نصد او اصعب واجب است که ابطال باشد
گویند موضع نصد او وسط سر نیست که ملتقی عظم وفت و تفرق روان بس اصح
محسوس میگردد و در باطنین عرض میل علی البلوغ و بمقصد که بدینجا رسید اول از همه آید
طریق نصد او آنست که بمقطع راد موضع معلوم مذکور فرو کنند بدرستی و سد عنق و خون
قلیل ازوی بر می آید و نفع او جهت کلف و کدورت لون و لوهسیر الفف و بثور حکه
الفف مخصوص است لیکن گاه باشد که در لون و جرب مزمنه شبابه سفع احداث کند
و مضرت عظم تر از منفعت پدید آید کنیا و احوط در این است که کمتر نصد دست
کنند بعد و این نصد نامیده شد آن عرق که تحت الحنک واقعند و نصد ایشا جهت
کاین ازدوم نظیف و جهت تنقیه مقعد و رحم سفید است و حق نفع عالی عجمه
رسیده نام آشنوا است که خلف الاذن است و اصل چشنیاست که با زنجفر
سنج و تشنیا و حنا ران است و این رگها را در محلی که مقابل نغره است میکشایند
کهم آن عروق اربعه اند که بر دو لب واقعند بر هر لب دو عرق و اینها مسمی هستند به
و نصد ایشان جهت قروح فم و قلاع و داء الثعلب و ورام و استرخاء و قروح
آن و لوهسیر و شقاق که بر لب افتد نفع دارد و اولیتر آنست که این عروق را بمنصف بدر
الراس که معروف بهت بوده کشایند و هم آن رگیست که السنان بر باطن
ذقن و نصد او خوانیق و ورام لوزتین را سودا دارد باز هم آن رگیست تحت الذقن

بدانکه تبر در لغت قطع عرضی است که در عصب بادرعوق افتد
و در اصطلاح آنست که پوست بالای شریان منقطع سازند و شریان را بانگاره
از امکان آن جدا کنند از دو جانب او برشته ابریشم بندند بنوعی که فصل بین
الربطین مقدار سه اصبع مضموم باشد پس از وسط آنرا قطع کنند و او در یه فاطعة الدم جدا
اندازند و این تبر باکی هم انند و آنچه در بعضی کتب مضبوط شده که تبر کنند پس بکاهند
مقصود از آن تبر نقوبت یعنی قطع نباشد و بالفعل آنست که شریان را بعد انکشاف
بقطع کنند که دقیق است باحتیاط اگر دقیق باشد بصعوبت بردارند و از دو جانب سر بریده
از آن بطول سه اصبع مضموم منقطع سازند پس او در یه فاطعة الدم چون ابریشم خرکوش و دو انگشت
دور رها بندند بعد ده روز هم همچنان گذارند و اگر شریان باریک باشد نخست او را قطع کنند
و خون از وی بقدر رحمت بگیرند بعد ده روز از دو جانب خیط ابریشم بمقدار سه اصبع از وسط
منقطع گردانند و همدا بعد دو روز دیگر او در یه فاطعة الدم هر حال ناریست و بعضی قبل را
مخفق دانسته اند باکه شریان را بالکلیه منقطع سازند و سبب آن آنست که فتحت سبل موضع
کرده اند و آن آنجاست عاقب عضله ذراعی که در وسط شبه مدور است شریان از بعد
و تفریق بصبایر مدور از دو را بر انداخته آله مذکور را بنوعی بسیار زند و قطع سبل
تا از هر سه منقطع گردد و باکه عمل سبل خالی از آفت نیست زیرا که خوف آن دارد
که بعد التیام از هم جدا منشق شود و نزف الدم آرد یا بورم مبدل آید و ایضا
بسنت جلوه ها و سفید کند عضو و تشنج را و طریق گفته اند راست حلق سلیت
شرایینهم و شفتیه ابصارهم و ایضا گفته و قد رایت رجلا بالبصرة سلت شرایینهم
فجعلت به حول البیض من یومه و ایضا گفته قد رایت من سبل شریانه فحدث به سیلان
اللعاب و شنج و هیئت گفته اند آنست که جمع کرده شود میان قطع و سبل بعد تنفیه تا بمعرفه
باشد و گذشت که واقع باشد بصعوبت و سبل جمع نشود و اندر عوق عضوده که بر شکم افتند
و این دو رکن یکی آنکه موضوع است بر کبد و دیگر آنکه جدا کردن جگر را مفید است دوم آنکه
موضوعیت بر طحال و لفظ او علل سبز را بسوداء و در بیان او قات لفصد مذکور

آخر عمر بدان رخصت است بشرط توبت زیرا که تقیه او عامست مرخون رقیق و فاسد
را لیکن پس از چهارده سالگی و عند البعض پس از چهارده سالگی فصد جایز نیست بهر انکه
مقصود از فصد اخراج دم کثیر است و درین سن خروج دم کثیر مانع نمو خواهد شد و ایضا
تقیه فصد شامل است اعضا رئیسه را نیز و مکابت لازم تقیه و محافظت این اعضا درین
سن واجب تر لهذا بعد دو سال تا منتهی چهارده سال اقتصار بر حجامت و علق مستحسن باشد
بل واجب بر حسب حال بدعا آفت باشد و بدانند که منع حجامت بعد شش سال و منع فصد
قبل از چهارده سال بعد بعدم ضرورت و الا عند حاجت قوی که مباشرت آن لازم باشد
لازم آن نگذارند و بیاشند که اول ماده و آخر ماده و حجامت منع است بهر انکه در سن اول
اخلاط سوداوی بسیار شده باطن را صلح چه ثابت شده که دوره بارد و کثرت حرکت رطوبات
عالم تاثیر زیادتی بوزن قوت نفس جهت حجامت وسط ماه محمود باشد خاصه در اول بلوغ
تا انکه خمس شانزدهم و هفدهم باشد چه متحقق گشته که رطوبات و اخلاط بدن نیز مانند دریا
بوزن قمر افزون میگردند و بالعکس در نقصان من میگرایند و در وسط عقیق که چهاردهم و پانزدهم
است بکمال علیه میرسند لهذا منع حجامت باطن میفرمایند زیرا که اخلاط صالحه سایر طبقات
سهل الحرکتند زود تر سهل بباطن می نمایند و اخلاط فاسده بنابر غلظت بدان
سرعت حرکت نمیکنند پس ظاهر است که در وضع محاجم درشت تر دهم و هفدهم اتفاق
افتد خون فاسد فقط بیرون آید و هو المطلوب منعی که در باب حجامت
واقع شده که اول شهر و آخر آن نشاید گر و منحق بحجامت است و فصد را بران
قیاس نتوان نمود چه در اول شهر و آخر او اخلاط در باطن مجتمع می باشند
فصد دوم از باطن بیرون میکنند بخلاف حجامت پس وی منع باشد نه فصد
غایت انکه در سوم اول که اخلاط شدید الکثافه اند را ابتدا او اگر بوقت
در فصد اختیار کنند بهتر است و کذا در آخر ماه لاذکر بل اخراج ماده غلیظه
میکافه اسهل میباشد بر طبیعه البته و بهترین اوقات بهر حجامت روز است
در ساعت ثانی اگر گرما باشد و در ساعت ثالث بل رابع اگر سرما بود چه

در بن و قوت جون رقت و لطافت می پذیرد و در خروج زود اطاعت میکند و اگر
جه اندوخت در نصف نیز بسیار است لیکن مراعات او در مجامت بهتر از آن است
علت و اگر گویند که چون در نصف بهار رفت دوم بدرجه اتم میباشد اولویت بحجامت این
ما باشد گوئیم که اولویت دفع ماده که در نظر بعوض مزبور مسلم است لیکن با نفی ترک باقی مانع
آنست که اگر حجامت نیز در سفر رسانند غذا قبل از وی میدهند بعد از آن اگر قبل و بعد
ظاهر است که هم کبدی و عروقی در این مدت اشغال نمیتوانند یافت بسوی اوج حجامت
و در این حالت موجب جذب غذا و غیر تمام النضج خواهد شد بسوی منفوجوم و در این خوف
افتیاست و یکی از آن آفات برص الحجامت است و اگر غذا ندهند هم بیاست که بر فرط
خلو باعث ضعف و انصباب مرار بسوی معده خواهد شد و دانند که حجامت بعد حمام منع
است بلکه کسی را که غلبه الدم بود چه او را واجب است که تخت استحمام کند و ساعتی بیاساید پس بحجامت بپردازد اندر احکام خربته که تعلق باعضا دارد و بدانند که حجامت
در معده مدبن بحبس و ذهن حرز و آروچه سپار آن معده و چه نیست لهذا اکثر مردم حجامت
در سجل کرده داشته اند حجامت بر نقره خلیفه اکمل است و نافع فتق حاجبین و مضعف جفن
و معید حرب العین و بجز قم اکحل بسیار می آرد البته لهذا در حدیث شریف نیز منع از آن
ورود یافته و وجهش ظاهر است که موجب زیاده عمل حفظ است ضعف موضع محجوم لازم
حجامت مع الشرط است لهذا واجب است که در حجامت نقره اند یکی میل بتبغل کنند تا بغت
بلا مضرت حاصل آید و نقره مناک پس سر را کوبند و حجامت بر کاهل خلیفه باسلیق است
و نافع وجع سکنب و خلق لیکن قم معده را مضعف میکند پس در بیجا بهتر آنست که ندهی
میل بتقعد کنند تا بی مضرت باشد اما اگر مقصود از حجامت این محل معالجه نفث الدم
و سعال بود بنزل واجب باشد و تقعد غیر مفید و تقویت قم معده باشیاء مقوی در
صورت خوف ضعف او لازم کاهلین اکتفیین را کوبند و حجامت بر اخذ عین خلیفه فیقا
است و نافع ارتعاش اکرس و مزیل اعلال وجه و اسنان و خرس و اذنین و عشیین
و علوه و الف و کاه باز که سد اسکندر شد و در صرع ضعیف اندلخان و اخذعان و دوکنو

لوزتین

دوا و شربت و عمل بسبب خلوص اخلاط بصفرا شد باز خوردنی
غذا توان داد و بعد شش ساعت مسهل قبل از اتمام عمل نماید
جایز نیست مگر کسی را که ناتوان بود و کمر سستی گشوده باشد نامستاصل
باخلاط صفراوی غلیظ و بعد از اندرمیان آنکه چون مسهل عمل تمام کند جهت
تأیید کسر و بعد از آن احتیاط باید نمود در ما یتعلق به حمیه که مسهل عمل تمام
کند جهت تنقیه اعضا بعد از مسهل مزاج بزور مناسب مع اشیاء موافق باید داد
مثلی محرور را از قطونا مروعن بنفشه حرک کرده و رطب سرد که شکر با عسل
در آن حل کرده باشند آبخته بنوشانند و سپرز و را که بلغم و مرار آشوب
بود و حرف مسهول باب کرم و زیت آبخته دهند و معتدل المزاج را بنفشه
مروعن با دام خیسانده و با شربت تفاح آبخته باید داد و در این جمله
قبل از استکمال عمل دواند هند که حبس اسهال میکنند و آنچه آن خلط
سیخ بود و کل ارمنی با آب انار سیکوشتی است و چون لعاب شده بآب
ساعتی بگذرد غذا ملایم باید داد و بهتر پخته در حق کسی که دوا او
قوی خورده باشد ماء الشعیر است لانه یدفع غائلة المسهل و یقیل الزلق
بالملمار و پس از شرب مسهل تا سه روز از غذا و نقیل و حرکت عنیف
و از جماع و تعب احتناب لازم است و آن را که بعد مسهل تب آید او قدری
قعر جوشانده ماء الشعیر بود غذا ده و دوا عود البنفسج تا که دو روز بگذرد
روز نگذرد زنهار که دوا نخورند که سیخ میآرد و که اشربه نخورند
عقیب مسهل نشاید که موجب حرارت و اضطراب است فائده اند هیاتی
وقت قطع عمل و نشان کمال اسهال هر گاه اسهال مواد کم شده شود
و مطلق پدید آید و لیکن کمال عمل باشد و گذشته عمر اسهال که مخصوص باخراج
خلط واحد است سه روز در اخراج خلط دیگر نماید و لیکن کمال عمل بود
که گفته اند الشیخ فان المسهل للصفراء اذا زاد الاسهال قد اتبع الی البلغم

وبهمین سبب دوا و مسهل انگشتری در انگشت فراخ میگردد و لهذا مدقوق را شرب
مسهل ممنوع آمده لانه سیاکی و باید دانست که اطبا که نظر بسبعی حصول مبادیث بعضی ادویه را
بعضا و تخصیص داده اند که فلت بعضی اعضا نیز مخصوص کرده اند باعتبار کثرت استفراغ
از آن عضو چون شحم حنظل بدماغ و اعصاب و سورنجان بمفاصل و حجر ارمنی بسپرز و کبد
و مانند مثل همینا که جذب ماده فاسده ازین اعضا میکند و در اعضای دیگر نیز بسهولت میکند
والقلة و یستدر صحیحا که دوا مثل جذب مواد فاسده میکند از عضو مائل جذب مواد صالحه
از اعضای سالم نیز میکند مگر با تفاوت که ذکر و پوشیده نماند که جذب آب … طرق
ادویه در اکثر از مسالک عروق می باشد ولیکن هرگاه ماده در اعضای مجاور معده
بود مسهل آید که بعضی مواد را از طریق منافذ بی وساطت عروق نیز منجذب کرده و در جنبیین
جذب سده مجاورت مسافت برم عضو معلوم شرط است تا نفوذ جسم ماده صورت بندد
وامثال در امراض و مشهور است که الشیخ نعت الاخلاط التی فی الرئة فانها تجذب
من طریق المجاورة الی المعدة والامعاء وان لم تسلک العروق … اما علت
جذب دوا باید دانست که علت جذب نزد جالینوس مشاکلت در جوهر دوا و خلط بدلیل آنکه
نسبت علت ضم است و گفته که مسهل غیر سمی هرگاه عمل نکند و منهضم شود … میشد
خلطی را که بدان مخصوص است در اخراج و استدل علی ذلک بان ذلک الخلط یکثر
فی البدن حینئذ و قید مسهل بغیر سمی از آن نموده که دوای سمی مسهل …
بالاتفاق و شیخ علیه الغفران میگوید که مشاکلت را علت جذب دانستن صحیح نیست
اگر چنین می بود هر آئینه آهن کثیر آهن قلیل را و ذهب کثیر ذهب قلیل را منجذب می
ساخت لان المشارکة بین اشخاص النوع الواحد لا شک انها تکون اکثر من المشابهة
التی بین الحدید وحجر المغناطیس فلیس … و قرشی علیه الرحمة در دفع استدلال …
گفته لانسلم که کثرت خلط عند عمل ناکردن مسهل بسبب استحاله دوا بدان خلط بود بلکه
احتمال دارد که بسبب تحریک … خلط بود که حرکت دوا او را …
… نیست نه حقیقی و مستو آمده … کثرت حقیقی

و تا پیدا شدن باسهال از اینجهت است که در باسهال اخراج دم نمی شود و پس اگر بهمان
اکتفا نماید اخلاط دیگر خواهند برآمد و چون همان باقی خواهد ماند و اگر بعد باسهال
تنقیه خون فضد کنند چون وی مرکب الاخلاط است اخلاط دیگر نیز بالفرض خواهند
برآمد و لامحاله در سنت طبیعت آنها اختلاف خواهد افتاد لانتفصل مقادیر با لسنت ادویه
و ذلک لیس بمطلوب نعم اگر بسیار فصد در حفظ غلبه پیدا آید تنقیه وی باید کرد و در اگر
طبیعه مذکوره فتور افتاده باشد و در اینصورت نظر کنند که غالبتر خونست یا خلط دیگر
اگر غالبتر خون باشد ایضاً فصد کنند و بهمان اکتفا نمایند و حبس کنند و اگر
غالبتر خلط دیگر باشد باید که جمع کنند بین فصد و اسهال آن خلط و اینکه در صورت
جمع یا سهال باید کرد و تفصیل طلب است و تفصیل آنکه اگر احتیاج در اسهال بدوای قوی
بود اول تقدیم فصد کنند بشرطی که خلط مذکور رسیده باشد اندر وجه و کثیر الرودت نباشد
والا تقدیم باسهال نمایند و این اسهال هنوز باید که بمقدار خلط که زاید بر نسبت
طبیعی اخلاط زاید و هست برآید نه آنکه بقدر جمیع رسد چه استفراغ خلط مزبور
بدان درجه که تعدیل در وی باید باید مجوز است بخلاف آنکه خلط دیگر غالباً در فصد
که مستلزم نقصان قدر معتدل اوست لامحاله مزدی از درجه معتدل صحت مرتبط
بمقدار اعتدال است و اگر حاجت باسهال بدوای قوی نبود بلکه دوای نرم ضعیف کافی
باشد تقدیم باسهال کنند و در اینجا هم همان قانون مرعی دارند که خلط غالب زاید
اغلبیت برآید و بر نسبت طبیعه عود کند و بس نه آنکه باعتدال رسد تا عند فصد که وی مخرج
جمیع اخلاطست اعتدال در کل پدید آید بلا انتقاص احد من اخلاط و در باینکه
حاجت بدوای قوی و ضعیف باعتبار غلظ و لطافت مواد است هرچند ماده کثیف
احتیاج بدوای قوی فزون تر و بالعکس و وجه تقدم فصد در صورت حاجت بدوای
قوی آنست که هرگاه خون در بدن زیاده از قدر معتدل باشد و مهیای خلط غالب
دوای قوی دهند امکان خون بحرکت خواهد آمد از حرارت دوا و چون خون بحرکت
آید ایمن نتوان بود که بسوی بعض زوائد مهیوه و نضج و یکبارگی تقدم فصد در مخالفت

در بحث ضد و مطبوع شده فلسفیان نه [illegible] از فصل و قسم
[illegible] اند که اصناف فاضل ترین معالجات است در لفظ فصول از
[illegible] و مناسبه و اوزام آن وجهت فوایح و حدیث فصول از اعضاء
[illegible] حفظ عاده مصنف جمیکرد و مورث حمی است مهما امکن تحفظ عاده مبادرت
[illegible] فصولی که از استعمال طعام باقی مانده باشد حفظ بکو معنی است و کذا اشیاء قائم
[illegible] و چون در فصل خامس از مقاله رابع کفایت است در علاج [illegible] حفظ و
[illegible] محفظ و طریق استعمال او و مبلغ آن مقدار و ترکیب و چون آن که بدان تنقیه و آورده شود
[illegible] بوده در اینجا تکرار کرده نشد [illegible] بدانند که مراد در آن فصل سخن تنقیه و فصول
[illegible] و طعام و مطعم و مشروب و فاکهه و تفوح و عطسه و عود و سعوط و سنون
[illegible] و در روبرد و سنجد و تمریخ و دهن و تدهین و ساده و فتیله و آبزن و تا
[illegible] و حمول و نورجه و ابکاب مع فواید کثیره و ضوابط و استعمال و طریق
[illegible] و یکسره و حاکفته شده و در اینجا بر سبیل تنبیه و تذکیر اشاره خواهد شد تا علت
[illegible] باشد و در معذرت انتصار کردن بر شرح کلیات قانونچه نا برده
[illegible] معالجات آن مشهور و ارباب کمال باذکار این در وقتیکه قبل از این کتاب
[illegible] که مسمی بقلب الاکبر است و مشتمل بر اکثر مطالب شرح اسباب و علامات و دیگر
[illegible] معالجات تالیف نموده بود و صنعت آست که در کلیات سیر جنبی از سبب
[illegible] الاتفاق و دستهای که نزد فقیر قانونچه می خوانند باشد بر این منوال مذکور
[illegible] شرح کرده شود چنانچه بعنایت سبحانه و تعالی از مسلطنت علام کبیر عاری و
[illegible] له شروع در اکثر شده و از آنکه بواسطه سفت این خاکسار
[illegible] و کمین بکتابت شاهجهان آباد و حوادث زمانه که هیچ احدی
[illegible] از آن خالی نیست خصوص از فتنه و سرعت تغیرات
[illegible] توقف در اتمام شده بود و از هجوم اغوه نیز فرصت
[illegible] حال بود الحال علیه بادشاه دین پناه و سپهر بارگاه و